

A reliquie Cretæ &c. ita ait: Id ē ergo est presbyter, qui episcopus: & antequā diabolus
instinctu studia in religione fierent, & diceretur in populis: Ego sum Pauli, ego
Appollo, ego autem Cephae, communī presbyterorum concilio Ecclesiæ guber-
nabantur. Postquā verò unusquisq; eos quos baptizauerat, suos putabat esse, non
Christi, in toto orbe decretum est, ut unus de presbyteris electus superponeretur
ceteris, ad quem omnis Ecclesiæ cura pertineret, & schismatum semina tolleren-
tur. Hæc Hiero. Cui obiectio respondet Thomas Vualden loco illo superius ci-
tato, verum esse quod episcopi sint presbyteri. Nam hoc sentit Hierony. Quod au-
tem inter episcopum & presbyterum non sit aliqua distinctio, hoc Hierony, non
expressit. Sed revera fallitur Thomas Vualden, quoniam in toto illo decursu post
verbaproximè citata nihil aliud conatur Hiero. quā vt ostendat ex diuina institu-
tione non esse differentiam inter episcopum & presbyterum, sed tale discrimen
fuisse postea inuentum ad schismata tollenda. Et interpretatur Hiero, dictum de
superpositione episcoporum ceteris presbyteris ab Ecclesia inuenta, debere intelligi
de sola præsidentia in concilio, ita videlicet quod toti communī concilio sacer-
dotū præsit unus episcopus in eundem canonibus, hoc nō tam ex institutione diui-
na quā ex humana consuetudine arbitrat eu enire. Et de hac præsidentia dicit dictū
Hiero, debere intelligi. Ut rū autē hæc expositio verū sensum Hiero. & verā eius
mentē exprimat, ego nolo nūc discutere, sed lectori relinquo, qui locū illū Hiero.
attente (vt decet) legens facile cōprehenderet satis alienā esse à mente Hiero. illā ex-
positionē. Sed vt clarius pateat qualis fuerit Hieronymi de hac sententia, videa
mus quid in dialogo Orthodoxi & Luciferiani dicat. Ibi enim circa medium dia-
logi, sub persona Orthodoxi de confirmationis sacramento differens, ita loquitur:
Quod si hoc loco quæris quare in Ecclesia baptizatus, nisi per manus episcopi nō
accipiat spiritū sanctum, quem nos asserimus in vero baptismate tribui, disce hæc
observationē ex ea autoritate descendere, quod post ascēsum dñi spiritus sanctus
ad apostolos descendit. Et multis in locis idem factitatū reperimus, ad honorem
potius sacerdotij, quā ad legis necessitatem. Alioqui si ad episcopi tantum impre-
cutionem spiritus sanctus defluit, lugendi sunt qui in vinculis, aut in castellis, aut
in remotoribus locis per presbyteros & diaconos baptizati, ante dormierūt, quā
ab episcopis inuiserētur. Hec ibi Hiero. Ex qbus verbis clare patet illū sentire nō
esse ex necessitate legis quod episcopus solus per manus impositinē spiritum san-
ctum conferat, sed hoc esse ex Ecclesiæ institutione ad honorem sacerdotij. Ideo al-
ter Hiero, testimonio respōdere oportet. Sed ante q̄ respondeā, percōtari expedīt
Ioannem Vuilephū, quare Hieronymi testimonio contra nos nunc pugnet, cum
alibi & Hiero. & omnes alios sacros doctores tā facile rejiciat & vilipendat: Aut
ergo illū pro nobis citatur, recipiat, aut nullo pacto illū nobis obijciat. Deinde
cur nobis obijcit vnum solū Hieronymum cōtra tot illustres viros sanctitate perin-
de ac doctrina insignes: Nunquid vnius Hieron. dictū preferre vult sententia tot
clarissimorū virorū: Parum dixi, nunquid forte toti Ecclesiæ catholicæ, aut concil-
lio illā representanti, solū Hiero, præponet. Concilium siquidē Ispalense secūdum
(vt suprācum de confirmatione ageremus, ostendimus) definit à solis episcopis
posse confirmationem conferri, & (vt postea ostendemus) idem concilium censem
presbyterū nullo modo posse aliū in presbyterū aut diaconi ordinare. Quod si or-
dinare attentauerit, eius ordinationem decernit esse nullam, & esse necessariō ite-
randam ab episcopo, vt sic ordinatus possit aliquid exercere. At si ex institutione
diuina illud posset presbyter ministrare, quamvis peccaret cōtra Ecclesiæ decre-
tum faciens, nihilo minus eius ordinatio esset valida, quemadmodum dicit solet de
clericō excommunicato cōficiente eucharistiā, qui quāvis peccet sacramentum con-
secrans, nihilo minus tamē rata & firma est eius cōsecratio. Cū ergo tam expres-
sa sit cōcilij definitio, quis cōtra eam opponere audebit solius Hiero. sententiam:

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Ego certè doctrinam beati Hiero. summè extollo, eius sanctitatem maximè veneror, sic tamen, ut putem eum hominē fuisse, qui cùm hic ageret, falli potuit, sic etiam ut eius sententię plurimorum catholicorum doctorum & pontificum, quales fuere Damasus, Urbanus, Anacletus, decreta illi pferā. Nec mirū debet hoc esse alicui. Nam præter hoc quodd illi pontifices sancti fuerunt ut Hiero, & eorum aliqui martyrio clari, & omnes doctrina insigne, ipse met Hiero, illorum decretis liberissimus suam subiicit sententiam, ut patet ex aliquot eius epistolis ad Damasum papam. Nec etiam mirari quisquā debet, q̄ beatus Hiero, vir alioqui doctissimus sic deceptus fuerit, quoniam quandoq̄ bonus dormitat Homerus. Quodd maximè euenire potui tunc, quando adhuc doctrina illa non fuerat in questione deducta, nec tūc Ecclesia aliqd de ea definierat: qua propter potuit sine vilo fidei dispēdio ita sentire, maximè cùm habuerit aliquot scripturæ testimonia, quæ pro illo sententiam dicere videbantur quæ oportet ut sigillatim discutiamus. Primo ergo quodd narrat, ad tollendum schisma quo vnumquisq; eos quos baptizabat, suo spūtabat esse, rō Christi, decretum fuisse vt unus de presbyteris electus, superponetur cæteris, ad quem omnis Ecclesiæ cura pertineret: quo pacto Hiero. hoc probet, ego nescio, imò oppositum ex Actibus apostolorū coniici potest, præcipue q̄ remedium illud quod beatus Hiero. dicit fuisse adhibitum, non erat sufficiens ut schisma tolleretur: quoniam etsi illo modo schisma intra unam urbem exortū tollebatur, nō tñ schisma inter plures vrbes. Per illud siquidē remedium nō tollis quin omnes vniuersitatis dicanur Pauliani, à Paulo illius ciuitatis episcopo: alij Petriani, à Petro alterius ciuitatis episcopo. Quo facto quis nō videt adhuc schismati semina manere, cum dicatur adhuc, ego sum Pauli, ego sum Cephæ: Non erat autem præcisè curandū vt hoc aut illo modo schisma nō fieret, sed vt nullo. Ideo ut ex apostolica historia coniici potest, aliud remedium efficacius illi schismati adhibitum est, vt videlicet omnes Christo initiati, communī vocabulo Christiani appellarentur, à Christo, qui caput est omnium, qui etiam (vt Ioannes Baptista testatur) est qui vere nos baptizat. Aed cuius rei confirmationē, beati Athanasij proferat testimonium, Is enim disputans contra Arrium rei clementem hanc vocem dicit, propter illius nouitatem, ostendensq; propter nouitates hæreticorū insurgentis, Ecclesiā consueisse noua cōfingere nomina, ita ait: Et vt quod dico, planius fiat, vt or exemplo: In ipso Christianæ religionis prædicationis initio omnes qui credebant domino nostro Iesu Christo, nō Christiani, sed discipuli tantummodo nominabantur. Et quia multi nouorū dogmatū autores extiterant doctrinæ obuiantes apostolicæ, omnes sectatores suos discipulos nominabāt, nec erat vlla nominis discrecio inter veros falsosq; discipulos, siue qui Christi, siue qui Dositæ, siue Theodæ, siue lude cuiusdā, siue etiā locanis sectatores, q̄ se quasi Christo Ecclesiæ fatebātur, quin potius uno discipuloru nomine censerentur. Tunc apostoli cōuenientes Antiochiam sicut eorū (Luca narrante) testatur acta, oēs discipulos novo nomine, id est Christianos, appellant, discernentes à communī falsorum discipulorum vocabulo,

Acp. 11. **Esa. 65.** vt & diuini per Esam oraculi sermo impleretur, quo ait: Seruientibus vero mihi vocabitur nōmē nouū. Hucusq; Athanasius. Rabanus super actus apostolorū, exponens locū illum vbi de impositione Christiani nominis dicitur, sic ait: Omnes sectæ nōmē trahebant de suo autore, ideo fundata fide, & firmitatem obtinente, primū in Antiochia, vbi præ cæteris locis fides florebat, sumptū est à Christo nōmē Christianum. Hęc Rabanus. Et certè hoc remedio verius obuiatum est schismati, quā constituendo (vt Hiero, ait) vnum ex presbyteris, qui cæteris superpositus, omnem Ecclesiæ curā haberet. Sed iam reliqua quæ pro se beatus Hierony. ad fert, videamus. Apostoli ad Philippen. verba sunt ista: Paulus & Timotheus seruile Iesu Christi, omnibus sanctis in Christo Iesu, qui sunt Philippis, cum episcopis & diaconibus, gratia vobis & pax, & reliqua. Philippivna est vrbis Macedonit, & certè

Ioan. 1.

Athana-
sius.

Acp. 11.

Esa. 65.

Phili. 1.

A & certè in una ciuitate plures, ut nuncupantur, episcopi esse non poterant, sed quia eisdem episcopos illo tempore quos presbyteros appellabant, propterea (inquit) de episcopis quasi de presbyteris est locutus. Deinde in Actibus Apostolorum scriptum est, quod cum venisset apostolus Miletum, misericorditer Ephesum, & vocauerit presbyteros Ecclesiae eiusdem, quibus postea inter cetera sit locutus: Attendite vobis et omni gregi in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos regere Ecclesiam domini quam acquisiuit per sanguinem suum. Quo loco diligentius obseruare admonet Hiero. quomodo unius ciuitatis Ephesi presbyteros vocans, postea eosdem episcopos dixerit. Alia etiam pro se citat, quæ quia debiliora sunt, & minus efficacia, omitto. Illud ergo primum non constat an sit ita intelligendum qualiter Hiero. interpretatur, quoniam nomine episcoporum Ambrosius ibi intelligit Paulum & Timotheum. Sic enim ait: Cum episcopis & diaconibus, hoc est cum Paulo & Timotheo, qui utique episcopi erant simul & significauit & diaconos qui ministrabat eis. Ad plebem enim scribit. Nam si episcopis scriberet & diaconibus, ad personas eorum scriberet: & loci ipsius episcopo scribendus erat, non duobus vel tribus, sicut ad Titum & Timot. Hec Amb. Ex cuius verbis satis patet quod diuersum a Hiero. sentiat. Sed quoniam aliud testimonium ex Actibus apostolicis apertius est quam ut possit eludi, ideo aliter & verius respondendum videtur, nomina illa, videlicet presbyter & episcopus, ex sua primæua institutione latiore em habuisse significationem quam modo habeant. Episcopus enim dictio græca est, & composita ab ἡπὶ prepositione græca, que idem significat quoddam latine super: ον πόδε vero idem est quo intentio: & ita episcopus tantum valet ac superintendens, inde επισκοπέω superintendere. Episcopi ergo nomen inde sumptum videtur, quod is qui præficitur alijs, eorum curæ superintendere debet, iuxta quam nudam interpretationem nulli dubium quin presbyteri parochi episcopi dicí debeant, nam ipsi etiam superintendunt curæ animarum sibi commissarum. Presbyter etiam est vox græca. πρεβύτης latine interpretatur senior. Presbyter ergo ætatis est nomen, quæ non iuxta numerum annorum computanda venit, sed iuxta sensus maturitatem: quemadmodum Sapiens ait: Senectus venerabilis est non diuturna, neque annorum numero computata. Cani autem sunt sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata. Vnde Anacletus papa in epistola de ordinatione episcoporum sic ait: Porro Moysi præcipitur ut eligat presbyteros, vnde & in proverbiis dicitur: Gloria senum canities. Hæc vero canities sapientiam designat, de qua scriptum est. Canities hominum prudentia est. Cumque nongentos & amplius annos a Adam usque ad Abraham vixisse homines legerimus, nullus alius primus appellatus est presbyter, id est, senior, nisi Abraham, qui multo paucioribus vixisse annis conuincitur, non ergo propter decrepitam senectutem, sed propter sapientiam presbyteri nominantur. Hæc Anacletus. Si ergo propter sapientiam, qua insignitus esse debet, presbyter nominatur, apparet vocem ex sua institutione plus etiam significare quam nunc significet; nam iuxta illam omnes sapientes presbyteri dicí possent, cum tamen multi sint qui modo presbyteri non dicantur. Quod si contendas nomen presbyteri ab annorum numero esse alicui tribuendum, oportebit concedere ut omnes senes verè possint dici presbyteri: quod tamen nunc non ita fiet. Nomen ergo presbyteri ex quacunque derivatione sumatur, commune est episcopis & ceteris sacerdotibus. Episcopum non men etiam commune est ex sua prima institutione omnibus sacerdotibus, præcipue illis quibus animarum cura commissa est. Ecclesia ergo timens ne propter vocabulorum indistinctam significationem quis opinaretur res etiam esse prorsus indiscretas, vocabulorum significationes contraxit hoc modo, ut ille solus nominaretur episcopus, qui alijs sacerdotibus superior existens, totius ciuitatis curam habere: ille autem dicere presbyter, quod corpus domini consolare aut consecrare posset. Itaque Ecclesia hoc statuens, non constituit nouum ordinem, aut eiusdem ordinis nouum

Sapi. 42

Pro. 204

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITÆ

gradum decreuit, sed gradus sacerdotij antiquos, & à Deo institutos, censuit pro prijs nominibus nuncupari, ne forte ex cōmunione aut identitate vocabulorum occasio oriretur existimandi res etiam ipsas per illa nomina designatas esse prorsus easdem. Hoc autem Ecclesiam posse nullus meritò dubitare poterit quoniam Ecclesia propter nouas causas emergentes potuit rebus antiquis nova imponere nomina, quid prohibet ut nouis etiam insurgentibus causis potuerit antiqua vocabula ad cōtractiorem significationem restringere? Quod si aliquis Hieronymo plus iusto deditus, adhuc Hieronymi sententiam tenere voluerit, talibus angustijs opprimetur, vt oporteat eum etiam dicere diaconos esse episcopos. Nam Paulus Timotheo, qui episcopus erat, scribens, diaconum eum nominat, dicens: Ministerium tuum imple. Quo loco grācē habetur diaconū, hoc est diaconatum, ubi aperte pro officio episcopi diaconatum dixit. Et non immerito, quoniam vox diaconatus (ut de alijs diximus) iuxta suam primam significationem ministerium significat. Episcopus autem cū etiam sit minister, sicut CHRISTVS de seipso dixit, ideo non immerito episcopo scribens dixit: Ministerium tuum vel diaconatum tuum imple. Ecclesia hanc diaconi vocem ad solum ministrum quod in certo gradu in altari ministrat, contraxit. Ne autem ista ex nostro cerebro conficta esse videantur, huius rei duostestes adfero. Theophylactus super primū caput epistolæ ad Philip. declarans illud, eū episcopis, & diaconis, sic ait: Episcopos sacerdotes dicit. Nec enim plures præter unum erant episcopi, qui singulis civitatis presiderent: quippe cū nondum essent huiusmodi nomina dispartita, sed episcopitatum diaconi & presbyteri dicebantur. Hæc Theophylactus. In quibus maximè aduertere oportet quod ait, cum nondum essent huiusmodi nomina dispartitæ, ubi aperte ostendit esse factam partitionem non rerum, sed vocabulorum. Eandem sententiam innuit beatus Augustinus in quadam epistola ad beatū Hieronymum, quæ est in ordine epistolarum Augustini 19. Sic enim inquit: Quanquam enim secundum honorum vocabula, quæ iam Ecclesiæ usus obtinuit, episcopatus presbyterio maior sit, tamē in multis rebus Augustinus Hieronymo minor est. Hæc Augustinus. In quibus verbis id maximè obseruare oportet quod dixit, secundum honorum vocabula quæ iam Ecclesiæ usus obtinuit: non autem dixit, secundum gradus honoris quos Ecclesiæ usus obtinuit. Vbi aperte innuit usus ex Ecclesiæ usu illorum vocabulorum distinctiones. His ergo ita digestis, respondemus Hieronymo, verum esse quod tunc temporis presbyteri etiam dicuntur episcopi, quia tunc non erat facta vocabulorum distinctione: nec tamen ex eo sequitur quod idem prorsus usset quid episcopus. Verum dicet alius, si tunc vocabulorum significationes erant in discretæ, quo pacto valebimus ex sacris literis illarum rerum distinctionem agnoscere? Cui questioni respondemus, quod per ratiocinationem. Scimus enim ex sacris literis, solos Apostolos, quibus episcopi succedunt, tribuisse spiritum sanctum per manus impositionem: quod alij discipi li, quorum locum alij minores sacerdotes tenent, nunquam praestiterunt. Scimus apostolos, & episcopos eorum successores, alios ordinasse in sacerdotes, dealijs autem discipulis hoc nūquam legitur. Inde conuincimus, episcopos maioris semper fuisse potestatis, quā alij sacerdotes. Hoc autem quod de ordinatione dixi, quod solus episcopus potest ordinare, ipsem Hieronymus fatetur. Nam in epistola ad Euagriū sic ait: Quid enim facit, excepta ordinatione, episcopus, quod presbyter non facit? Hæc ille. Et in fine epistolæ iterum ait: Et ut sciamus traditiones apostolicas sumptas de veteri testamento: quod Aaron, & filii eius, atq; Leuitæ in templo fuerunt, hoc sibi episcopi, & presbyteri, & diaconi vendicent in Ecclesia. Hæc Hieron. Ex quibus verbis patet beatū Hieronymū sibi ipsi in hac parte minimè constare: qm si hoc est in Ecclesia episcopus, qd in lege veteri Aaron, & hoc presbyter quod filii Aaron, conuincitur etiam inde ut ex ipsa iustitione diuina episcopus sit quois

A quo quis alio presbytero maior: quoniā (vt iam proximè docuimus) Aaronis sacerdotiū ex ipsius Dei institutione maius erat quam sacerdotium filiorum Aaron. Hanc rem prolixē satis & vltra statutā breuitatem pertractauit, quoniā neminem de illa scriptissime reperi prater vñ Thomā Vualden, qui et si aliqua ex parte iuuare potuit, rem tamē (vt decebat) minimē absoluit. De Guidone puden dicere, quoniam Aerianorū hæreses recensens, & haric illis annumerans, cum cōtra alios eorum errores testimonia adduxisset, hunc solum intactum reliquit, nullum adferens scripturæ aut sanctorum doctorum testimonium, aut ullum argumentum proper quod se ostenderet illam assertionem de hæresi meritò notasse.

A Lius est etiam error circa episcoporum personas exortus, quo docetur nullum peccatorem aut iniustum hominem posse esse episcopum. Huius erroris autores fuerunt Vualdenses, dicentes quod presbyterum non dignitas, sed virtus meritum efficiebat potiorem. Hos imitatus est Ioannes Vuiclep. Et quidem si hi dixissent, ut qui malus est & criminosus, ordinandus non esset in episcopum, id recte admonuissent, quoniam illud saepe docet Paulus Apostolus. Sed quoniam docent, eum qui semel in peccatum labitur, dignitatem & officium episcopatus amittere, ita ut hæc duo minimè cohærere possint in una persona, ut episcopus simul & malus sit: hoc certè male senserunt. Verum quoniam sunt alij qui hoc etiam de quolibet sacerdote docuerunt, alij rursum de qualibet etiam laicali potestate hoc idem senserunt, ideo usque ad alium locum hæc res disputanda differat, cum videlicet de omnibus simul sub titulo de potestate agemus.

EVANGELIVM.

Inter alias Flagellantum hæreses hæc vna fuit, quæ dixerunt post ad-
uentum suæ sectæ Euangelium desissse. Quem errorem non nisi idio-
tæ homines, quales fuere Flagellantes, docere potuissent: cùm sint tam
aperta scripturæ sacræ testimonia testantia Euangelium in perpetuū,
hoc est in finem seculi duraturum. Sapiens nanc̄ de lege à Deo hominibus data
loquens ait: Testamentum æternum constituit cum illis, & iustitia & iudicia sua
ostendit illis. Vides qualiter vocatur testamentum æternū, & constat quod nō loqui
tur de priori testamento, q̄a illud reuocatum est, vt probat Paulus s̄æpe, præcipue
in epistola ad Heb. & per prophetam Baruch dñs loquens, hoc clarius expressit. Baru. 2.
Et statuam illis (inquit) testamentum alterum sempiternum, vt sim illis in Deum,
& ipsi erunt mihi in populum. Et propheta regius ait: Redemptionem misit do-
minus populo suo: mandauit in æternum testamentum suum. At non fuit nobis
data alia redemptio nisi in adventu filij Dei, qui verbo & opere prædicens, Euangeli-
um nobis in testamentum suum reliquit quod in morte sua confirmatum est:
& tunc reuocatum prius. Hoc ergo Euangelium quod solùm verè dici potest te-
stamentum, quia illud solùm confirmatum est, hoc inquam testamentum manda-
uit nobis in æternum: non ergo cessabit vñquam. Et ipsa veritas hoc idem confir-
mat dicens: Amen dico vobis quod non præteribit generatio hæc donec oia fiat.
Quæ verba exponēs Theophylactus super Luc. ait: Generationem vocat nō eos
qui tūcaderant, sed omniū fidelium generationē. Solet enim scriptura hoc nomina-
re modo, vt: Hæc est generatio quarantū dñm. Quia autē turbationes & bella, &
alterationes dixit futuras tam elementorū quā rerū, ne quis suspicetur, q̄ fortè ali-
quando destruēdus sit Christianismus, dicit: Non. Non enim præteribit hec Chri-
stianorū generatio. Cœlum quidē & terra immutabuntur; sermones autem mei &
Euangeliū meū nō peribūt, sed manebūt. Tametsi cōmoueantur omnia; fides ta-
mē in me nō deficiet. Apparet autē hoc loco, q̄ Ecclesiā omni creaturæ præferat.
Ecclesia enim eius, & verbū ac Euangeliū nequaq̄ peribūt. Haec tenus Theophy-
lactus. Præterea in verbis quibus quotidie vinū in sanguinē Christi transsubsthan-
Psal. 110.
Luc. 21.
Psal. 23.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

tiamus, sic dicitur: Hic est calix sanguinis mei noui & æterni testamenti, qui pro vobis & pro multis effundetur &c. Quæ verba etsi non expresse inueniantur in Evangelio, certò tamen credendum est Ecclesiam illa à Christo recepisse. Verum autem pacis (inquit) qui eduxit de mortuis pastorem magnum ouium in sanguine testamenti æterni dominū nostrum Iesum Christum, aptet vos in omni bono &c. Rursus de quatuor illis animalibus quæ Ezechiel vidit, & Ioanni in visione monstrata sunt, dicitur quod ibant & non reuertebantur cum ambularent. At quod per illa quatuor animalia designati sunt quatuor evangelistæ, aptius est quod ut dubitari debeat, aut probatione indigeat. Quid est dicere quod semper ibant, nisi quod Evangelia semper manebunt. Tempore procedente & ipsa etiam procedunt. Quod si Euangeliū iam (vt isti Flagellantes mentiuntur) cessasset; nō verè diceret de animalibus quod ibant & nō reuertebantur. Testamentum siquidē vetus quoniā reuocatum est, & iam amplius nō obligat, finiuit iter suū, nec dicitur de eo quod vadit & non reuertitur, quædammodum de quatuor animalibus dicitur quod ibant, & non reuertebant. Vnde beatus Greg. homi. 6. super Ezech. ait: Testamentū nouum etiā per testimoniū veteris paginas testamentū æternū appellatū est, quod intellectus illius nō quā mutatur. Bene ergo dicitur quod rotæ euntes ibāt, & nō reuertebant cum ambularet, quod nouū testamentū non rescinditur, dum vetus iam spiritualiter intelligitur. Post se nō redeunt, quod vsq; ad finē mundi immutabilia p̄sistunt. Ambulant ergo, sed nō reuertuntur, quod sic spiritualiter ad cor nostrū veniūt, vt eorū precepta vterius nō mutentur. Hæc Grego. Accedit ad hæc, quod iū qui sentiunt Euangeliū finitū esse, & aliud loco eius subrogatum testamentū, aut negat Christū mortuum, aut volunt eum iterum crucifigere. Nam si (vt ait Paulus) testamentū in morte testatoris confirmatum est, ergo Euangeliū iam confirmatū est, aut Christus mortuus non erit. D Qd si Christus mortuus est, & testimoniū eius oportet sic esse firmū, vt nō reuocari possit, & si aliud post istud succedit, vt illud etiā firmetur, oportebit testatoris mortem accedere: quapropter oportet vt Christus iterū moreretur, vt per eius mortē illud aliud testamentū confirmaretur. Quis autē hoc fateri audebit? Certe Rom. 6. non alius quā ille qui sibi ipsi iterum crucifigit filium Dei. Paulus namq; ait: Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur; mors illi ultrā non dominabitur. Aduersus tam insanam & impiam hæresim pīg et plura adferre.

A Lius est etiā error dicens Euangeliū nō fuisse prædicatū ab apostolis secūdū spiritualē intellectū, sed solū secundū literā. Huius erroris (vt Guido refert) autor fuit abbas Ioachim, quē secutus est qdām alius Petrus Ioānis. Verum de hoc errore īā suprā disputauimus cum de rebus ad apostolos pertinentibus ageremus.

EVCHARISTIA

E hoc mirifico sacramento, omniumq; sacramentorū præstantissimo plurimæ ortæ sunt hæreses, quarum omnium autoribus perperā successit, Deo pro sua gloria zelante, ac puniente ingratitudinem erga tantum beneficium nobis exhibitum. Omnes quidem aut parentes aut patroni earum hæresum infelicem in hac vita habuerunt exitum: infeliciorem imò verò infelicissimum retinentes in alio seculo. In differendis verò huiusmodi hæresibus hoc ordine procedemus, vt primò de his agamus quæ substantiam sacramenti tangunt. Postea verò eas pertractabimus quæ eiusdem sacramenti efficaciam minuere conantur. Postremò de illis loquemur quæ præparationem amantiad huius sacramenti receptionem exactam tollunt.

Primus de hac re est error dicens nullo modo ex pane posse consciō corpus Christi, ed quod panem creaturam diabolī esse dicant. Hunc errorem Gui- Cathari, do carmelita Catharis tribuit, à quo Cathari maximè absunt: nisi forte ipse alios Catharos

A Catharos præter Nouatianos inuenit. Sed video qua occasione homo iste in hunc scopum illiserit. Beatus nanque Augustinus in libro de haeresibus capite quadragesimo de Manichæis differens qualiter illi dicebant alimenta omnia esse in Manicha

scopum illiserit. Beatus nanque Augustinus in libro de haeresibus capite quadragesimo de Manichæis differens qualiter illi dicebant alimenta omnia esse in Manicha

purgaitionibus adhibitis purificabant. Nam farinæ, ex qua panis pro eucharistiæ conficiendus erat, humanum semen miscebant, dicentes semine admixto farinam purificari, atque ea sic (ut dicebant) per seminis mixtionem purificata, sacramentum execrandum conficiebant. Propter istas nempe ciborum execrandas purificationes beatus Augustinus vocat eos non Catharos, quod Latinè sognat mundos sed potius Catharistas, hoc est purificatores. Ex quo loco perpetram intellecto homo iste (ut puto) deceptus est, ut errorem istum Catharorum factioni tribueret. Nam Manichæos hic vocauit Augustinus Catharistas, propter illam ciborum purificationem, non quod Manichæi factioni eorum haereticorum ascribantur, qui usitato nomine Cathari appellantur. Nihil enim inter Manichæos & Catharos conuenit. Nouatiani nanque Cathari vocati sunt (ut alias dicemus) propter animæ munditiam quam factabant, propter quam ab Ecclesia separati sunt, quod illa peccatores relipiscientes velut benigna mater amplectetur.

* Constat tamen bonum Guidonem putasse hos Catharos esse illos qui Nouatiani dicuntur. Quia de his Catharis differens, dicit iam alias se de illis fuisse loquutum, cum videlicet de Nouatianis tractauerat. *

Hic error satis (ut arbitror) reiectus est ex his quæ suprà aduersus Manichæos disputantes docuimus, omnem scilicet creaturam bonam esse, omnesq; ab uno principio nempe Deo prodijisse. Quod si panis sua natura bonus est, non eget illa horrenda purificatione ut ex eo eucharistia confici possit. Quapropter non est amplius aduersus hunc errorem pugnemus.

Secunda haeresis circa materiam huius sacramenti est quæ asserit nō posse hoc sacramentum confici in azymo pane, sed præcise in fermentato. Iste est error Græcorū, qui inter alia peruersa dogmata, propter quæ ab Ecclesia Romana discessere, hoc unum tuentur: Romanam ac catholicam Ecclesiam fuggillates, quod in pane azymo conficiat. Latinos omnes hac de re Azymitas vocant, eos anathematizant (ut testatur beatus Anselmus in quadam epistola de fermentato & azymo) & teste Guidone carmelita non permittunt Latinos sacerdotes in eorum altaris sacram mysterium confidere. Quod si ipsis nescientibus aut inuitis celebrare contigerit, lauant altaria, quoniam ea credunt esse polluta ex falso (ut asserrunt) sacrificio per sacerdotē Latinū in azymo confecto. Hac etiam haeresim amplectunt Armeni, eadē tenent Ruteni. Ne autem gratis id dixisse videant, hoc argumento suam sententiam confirmant. Eo pane conficiendum est hoc sacramentum à nobis, quo Christus ipse cum illud sacramentum instituit, confecit; ipso etenim opere exemplum nobis dedit, ut quemadmodum ipse fecit, ita & nos facere emus. Christum autem in fermentato confecisse, Euangeliū Ioannis testatur, dicens eum ante diem festum paschæ coenasse cum discipulis, in qua coena sacramentum istud instituit, nobisq; illud conficiēdi potestatem tribuit. At ante pascha fermentato vescebanū Iudei, non azymo, sicut & in septē diebus paschæ azymos panes (iuxta legem) comedebant, fermentatos vero edere non licebat. Verum hæc argumentatio futile est omnino, cum nec verum assumat, neq; bene colligat. Si em eorū collectio firma esset, illos suo ipsorū gladio velocissime cōfoderemus. Oportet namq; illa ratione necessariō in azymo confidere, quia Christū in azymo confecisse (si tñ rit u Iudaico eū pascha celebassen non negetur) clarissimè ex tribus Euagelistis constat, quibus minimè Ioannem repugnare ostendemus. Ut autē clarius omnia manifestentur, ipsorū Euangeliorū litera recite. Mattheus sic habet

Armeni.
Ruteni.

Ioan. 13.

Exod. 12.

ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

- Matt. 26** Prima autem die azymorum accesserunt discipuli ad Iesum dicentes: Vbi vis paremus tibi comedere pascha; At Iesus dixit: Ite in ciuitatem ad quendam, & dicite ei: Magister dicit: Tempus meum prope est, apud te facio pascha cum discipulis meis. Et fecerunt discipuli sicut constituit illis Iesus, & parauerunt pascha. Vespere autem facto discubebat cum duodecim. Et infra: Coenantibus autem eis accepit Iesus panem, & benedixit, ac fregit, deditque discipulis suis, & ait: Accipite & comedite: hoc est corpus meum. Hac Matthaeus, ex quo manifeste conuincitur Christum eo tempore quo iam fermentatum comedere non licebat, nempe in cena primae diei azymorum, a quo Iudei festiuitatem Paschae auspicebantur, hoc sacramentum instituisse, discipulisque suis ad comedendum dedisse. At cum Christus unclegem non soluerit, immo eam se velle seruare ostenderit, colligitur illi nec fermentatum comedisse, nec discipulis suis ad comedendum dedisse. Confecit ergo in azymo. Marcii autem historia simillima est huic. Sic enim habet: Et primo die azymorum, quando pascha immolabant, dicunt ei discipuli: Quid vis eam & paremus tibi ut manduces pascha? Et mittit duos ex discipulis suis, & dicit eis: Ite in ciuitatem, & occurret vobis homo lagenam aquae batulans, & cetera. Et infra: Vespere autem facto venit cum duodecim. Et infra: Et manducantibus illis accepit Iesus panem, & benedicens fregit, & dedit eis, & ait: Sumite: hoc est corpus meum. Hac Marcus, qui etiam ostendit eo die eaque hora confecisse, quando iam Iudeis non licebat fermentato vesici. Demum Lucas eadem refert. Venit (inquit) dies azymorum, in qua necesse erat occidi pascha, & misit Petrum & Ioannem dicens: Euntes parate nobis pascha, ut manducemus. Et infra: Euntes autem inuenierunt sicut dixit illis, & parauerunt pascha. Et cum facta esset hora, discubuit, & duodecim apostolicum eo. Et infra: Et accepto pane gratias egit, & fregit, & dedit eis dicens, hoc est corpus meum quod pro vobis datur. Hoc facite in meam commemorationem. Ecce Lucam per omnia cum reliquis consentientem. Quod autem Ioannes ait ante diem festum paschae haec acta esse, ipsam et scriptura docente declaratur. Nam Iudeorum festiuitates a vespera in vesperam computabantur. Et de festiuitate agni paschalis specialiter dicit scriptura: Immolabitque eum vniuersa multitudo filiorum Israel ad vesperam. Et item in Leuitico: Mense primo quartadecima die mensis ad vesperam pascha dominica est, & quintadecima die mensis huius solennitas azymorum est. Septem diebus azyma comedetis, dies primus erit vobis celeberrimus sanctusque. Unde patet solennitatem azymorum quintadecima luna incipere, eumque diem qui quinta decima occurrebat, esse celeberrimum totius solennitatis paschalis. Qui dies hac ratione pascha appellatur, ut apud Ioannem quum dicitur: Iudei non intrauerunt praetorium Pilati, ut non contaminarentur, sed manducarent pascha. Non quidem pascha, id est, agnum paschalē, quoniam illum iam nocte preterita quam Christus coenauit cum discipulis suis, Iudei etiam comederaūt, quod Marco conuincit, dicente: Et prima die azymorum quoniam pascha immolabant, dicunt ei discipuli: Quid vis eam & paremus tibi ut manduces pascha? Ex quibus verbis constat Iudeos eodem die coedisse agnum paschalē quod Christū. Cum ergo Ioannes ait Iudeos feria sexta quod Christus passus est, non intrasse in praetorium Pilati, ut non contaminarentur, sed manducarent pascha, nomine paschae ibi azymos panes nominauit, quos septem diebus continuis comedere tenebantur, quorum primus & celeberrimus dies ille erat quo Christus passus est. At panes illos comedere hominibus immundis non licebat, atque ideo abstinerunt a domo gentilium hominis, ne hac occasione contaminati impedirent ab Iesu illorum. Si ergo quintadecima luna primus dies azymorum, isque celeberrimus est, qui a vespera diei precedet, iuxta legem computandus est, & quartadecima Luna vergente iam vespera agnus coedendus est, manifeste colligitur ea vespera quartadecima Luna celebrare.
- Marc. 14**
- Luc. 22**
- Ioan. 13.**
- Leuit. 23**
- Exo. 12**
- Leuit. 23**
- Ioan. 18**
- Marc. 14**

B lebratur. Quid sit ut tunc in unum coeant dies primus azymorum & pascha, aut
esus agni paschalis. Atque ita constat in illa agni paschalisi cena non licere iam ludae
is vesci fermentato, quod iam ab eodem tempore primus azymorum dies computaba
tur. Eum ergo diem quem Marcus appellauit primum diem azymorum, deci
mam quartam scilicet Lunam, quod in eius vespera primum panes illi comedie
rentur, Ioannes dixit ante diem festum Paschae, pascha nominans primum diem
solennitatis paschalis, qui quinta decimaluna celebrandus erat. Cum ergo iam o
stenderimus inter Ioannem & alios Evangelistas de hac re conuenire: non est quod
impi ac blasphemii Graeci calumniantur dicentes alios Evangelistas in hoc (ut ip
si alterunt) errasse, atque ideo a Ioanne, qui posterior scriptis, correctos esse. Nam si
semel ad sacras literas (ut Augustini verbis utar) vel minimum admittatur men
daciū, nihil amplius in eis solidae veritatis manebit, qua possit aduersarius con
vinci. Præterea Evangeliorum, sicut & cuiuslibet alterius scripturae sacræ, au
tor est spiritus sanctus: ipse autem Evangelista velut calamus fuit quo median
spiritus sanctus scripturam sacram in ordinem redegit. Quisverò ita demens
erit, ut scripturæ alicuius mendaciū calamo imputet, qui moueri nequit, & non
potius scribæ calamus mouenti: Quid sit, ut quia esset mendaciū quantumli
bet paruum in sacra scriptura reperi, illud crimen Deo illius auctori impingat, &
non scriptori. At Deum mendacijs nota inuere manifesta est blasphemia. Tace
ant ergo blasphemii Graeci, & manus ori suo imponant, desinantq; Deum bla
phemare, dicentes Matthæ. Marc. Luc. coenam dominicam narrantes errasse, at
que a Ioanne correctos fuisse. Nec enim errauerunt, neque a Ioanne vello dissen
tunt. Et si dissentirent (quod obnoxie negamus) non esset certe cur plus Ioanni cre
dendum esset quam alijs tribus concordibus, cum in ore duorum aut trium stet
omne verbum. Fateantur ergo necesse est qui pro catholicis haberi volunt, Chri
stum in azymo pane consecrassent. Si ergo collectio Graecorum valida esset, poti
us colligeremus in fermento non posse celebrari, quam in azymo. Si enim neces
sarium eo pane conficiendum est hoc sacramentum, quo CHRISTVS confecit: con
ficiunt Christum in azymo confecisse necessariū erit etiam nos in azymo confice
re. Hoc tamen non ita se habet. Nam & in fermentato confici potest, sicut & in azymo,
quoniam azymum & fermentatum sacrificans, verū panem sacrificat. Et cum legi
mus dominū corpus suū ex pane confecisse, legimus panem accepisse: & quāvis cer
tis in azymo fuisse, illud tamen Evangelistæ subtiluerunt. Et cum alibi se & car
pē suā panem vocauit, nec azymū dixit nec fermentatum: forte sciens præteriit, ut
vel hoc argumento ostenderet liberum nobis manere quo pane conficerere velle
mus. Non enim azymus & fermentum substantialiter differunt: sicut nec ho
mo nouus ante peccatum, & inueteratus fermento peccati. Verum dices, si Gra
eci in fermentato conficientes recte conficiunt, quid causamur eos in hoc hæreti
cos? Cui obiectio respondemus eos non ideo censendos hæreticos, quod in
fermentato conficiant: sed quia sic conficientes purā in azymo non posse confici.
Quod tamen falsum esse ostendimus, cum in eo dominū confecisse monstrauim
us. Præterea cum ipse celebraret, ait: Hoc facite in mei cōmemorationē: Si au
tem voluisset ut nos, quibus hoc in apostolis præcepit, in azymo non conficerem
us, præmonuisset nos in eis, & dixisset: Nefaciatis hoc in azymo. Cum ergo
dicens hoc facite, azymū non exceperit, in quo tamen ipse consecrauit: quis au
debit excipere quod ipse non exceptit, & prohibere quod non solū nullo sermone
prohibuit, sed etiā opere confirmauit: Nos autem sic conficientes in azymo, cre
dimus Graecos verē in fermentato conficerere, quāvis sic conficientes peccent pro
pter Ecclesiæ diuisionē quā faciunt, & à cuius obedientia se separaverunt. Ecclesia
siquidem et si cognosceret in vitro legitime confici posse, quibusdam tam eni
mis causis ad unam certam materiam, nempe ad azymum omnes fideles arctauit.

Lucæ 22.

Prī-

F. ALFONSI DE CASRO MINORITAE

Primum quod Christus in ea confecerit, quod efficiens non solum non prohibuit in azymo conficeremus, imo potius inuitauit dicens, hoc facite in meam commemorationem, supple quod ego facio. Deinde quia in azymo synceritas, inferno in fermento veteri, nec in fermento malitia & nequitia, sed in azymis synceritas & veritatis. Et dominus in Euangeliō: Cauete a fermento phariseorum, quod est hypocrisis. Quapropter in lege praeceptum erat: Omnis oblatio quae offertur domino, abs fermento fiet, nec quicquam fermenti ac mellis adolebitur in sacrificio domini. Nimirum hoc tropo designans in omni opere bono omnem prorsus inanem gloriam vitandam. Cum ergo fermentum malitiam designet, qualis in Christi humanitate nullatenus valet inueniri, Ecclesia merito censuit in azymo esse celebrandum, ut signum exterius, scilicet panis accidentia, esset signatio consuetudinis. Cui praecepto repugnantes Græci, & si verè conficiant, tamen sic conficienes peccant, ed quod Christum in prelatis Ecclesiæ spernunt, ipso dicente: Quivos spernit, me spernit. Quae res in concilio Florentino, quod pro unione Græcorum sub Eugenio 4. huius nominis pontifice celebratum est, definita fuit. Nam concilium illud definit, in azymo siue fermentato pane triticeo corpus Christi veraciter confici; sacerdotesque in altero ipsum domini corpus conficere debere, vnumquenque scilicet iuxta suæ Ecclesiæ siue orientalis siue occidentalis consuetudinem. Et hanc definitionem Græci tunc suscepereunt, quamvis postea illam contempserint. De hac re beatus Anselmus nimis breuem, compendiosum tamen fecit tractatum, qui inscribitur de fermentato & azymo.

Vualde
ses.

Tertia hæresis est circa verba quibus hoc sacramentum conficiendum est. Vualdenses namque (ut ait Guido carmelita capite nono de hæresibus Vualdensiis) consecrant sine consueta Ecclesiæ forma, qua Christus consecratus, nobis consecratus modum tradidit: sed dicendo septies pater noster, & benedicendo panem & vinum, se consecrare dicebant. Verum Aeneas Sylvius qui & Pius secundus papa maximus, vir certe meo iudicio longè diligentior circa inquisitionem historiæ quod Guido, in libro de origine Bohemorum, cap. 35. errores Vualdensium ad unum usque recensens, nihil tale comminiscitur. Antoninus etiam Flortenius archiepiscopus quartaparte suæ summæ, titulo II. cap. 7. enumerans errores pauperum de Lugduno, qui & Vualdenses appellantur, nullam huius rei facit mentionem. Bernardus de Lutzenburgo in suo catalogo, nec in titulo pauperes de Lugduno, nec in titulo Vualdenses (nam eos hoc duplii nomine bis inter hæreticos annumerat) nihil simile eis tribuit, imo in titulo Vualdenses, secutus historiam Aeneas Sylvii in lib. de origine Bohemorum, aliquid huic assertioni repugnans commemorat. Nam istorum assertiones enumerans Aeneas Sylvius, quem & sequitur Bernardus de Lutzenburgo, sic ait: Sacerdotem quocunque loco, quocunque tempore, sacram CHRISTI corpus conficerere posse, potentibusque ministrare sufficere ut verba sacramentalia tantum dicat. Ex quibus verbis plus colligimus eos veram conficiendi formam tenere, quam omittere. Præterea assertio ipsa adeo est infana, ut vix persuaderi possim aliquem hominem CHRISTO initiatum, & inter Christianos nutritum, eam docuisse, cum nullus sit sacrae scripturae locus unde huius rei suspicio haberi posset, nisi forte ansam erroris acceperint ex ea particula quæ in oratione dominica connumeratur, scilicet, panem nostrum quotidianum datum nobis hodie. At cum isti tantum dominicæ orationi tribuant, ut nullam aliam præter illam admittant (sicut infra intitulo de oratione ostendemus) possibile est ut eam arbitraretur etiam a corporis CHRISTI consecrationem efficacem, præcipue cum Vualdensium secta (yt alias diximus) ab homine prorsus literari ignaro suscitata fuerit. Aduersus hanc hæresim, quod tam demens ac fatuus, Matt. 26 Mar. 14 pugnare dedignamur, cum tanta sint scripturarum testimonia apud Mattheum, Marium,

A & Lucam, dicentia Christum corpus sum consecrass e supra acceptum panem dico: Hoc est corpus meum. Quorum unus, scilicet Lucas, addidit Christum facta consecratione dixisse, hoc facite in meam commemorationem. Quo elogio & illa facere, & eisdem verbis quibus ipse fecerat, iussit. Et Paulus in ad Corinthios epistola eadem commemorat, quæ cum sint luce clariora, pretereo.

Luc 22,

Quarta hæresis est quæ negat verum Christi corpus realiter in sacramento sub panis speciebus, & sanguinem sub speciebus vini continerit in quo ex ore conuenient plures, i.e. inter se (ut hæreticorum mos est) valde diuersi. Quidam namq; dixerunt ibi esse carnem alicuius hominis, siue iustus ille fuerit, siue peccator, non esse curandum, in quam carnem panis ibi præexistens conuertetur, quæ caro (ut asserebant) proficiebat in remissionem peccatorum. Alij rursus dicebant panem illum conuerti in carnem hominis, nō tamen cuiuslibet sine discrimine, sed in carnem hominis iusti ac sanctificati, qui templū esset Dei, qui diuinam in se habitationem possideret. Et hunc errorem appareret habuisse Nestori um ex 1. synodo Ephesina. Nā Nestorius (ut superius ostendimus) dixit duas personas in Christo: unam quæ esset homo, & aliam quæ esset Deus in illo homine tanquam in templo habitans. Itaq; dicebat in eucharistia contineri veram carnem, sed illam esse carnem puri hominis, non autem Dei. Inter hos ergo errores de hoc convenit, ibidem videlicet carnem filij hominis contineri, non autem carnem Dei. Sed penes hoc ab iniucem discedunt, q; primi asserunt eam esse carnem cuiuslibet hominis, siue iusti, siue peccatoris. Qui autem sunt huius erroris autores, apud neminem reperi, nisi q; illū Ephesina synodus condemnat. Alij dicunt ibi esse carnem cuiusdam puri hominis, iusti tamen. Vtricq; ergo negant ibi esse carnem filij Dei. Sunt adhuc alij qui negant prorsus ibi carnem contineri. Hi autem nullam prorsus admittunt carnem ibi realiter contineri: dicunt tamen carnem filij Dei ibi esse non verè & realiter, sed tantum in signo & figura, quemadmodum continebatur in alijs rebus quæ in veteri testamento Christū representauerūt, vt fuit agnus paschalis, vacca extra portam ciuitatis pro peccatis populi immolata, & petra quæ virga percussa sit in populo aquam ministravit: in quibus omnibus Christus continebatur, non realiter, sed significatiuē, eo quod signa quedam erant ipsum Christum representantia. Quapropter verba illa quibus & Christus nunc pavem in suum corpus conuertit, & nos etiam nunc ex eius præceptio in eius commemorationem facimus, dicendo: Hoc est corpus meum, ad hunc sensum detinent, vt dicant eo modo esse intelligenda quo Paulus dixit: Petra autem erat Christus. At petram esse Christum, non ea ratione dixit Paulus, quod vera esset petra, sed quod petra illa representauit Christū, ac ideo dicitur ab eo Christus: tanquā si expressius dixisset, id quod petra illa significabat, Christus est. Ad hunc modum dicunt intelligendum else quod Christus ait: Hoc est corpus meum, nō quodibi sit verum Christi corpus, sed quedam signū Christum representans. Huius erroris primi duces (vt Guidoni placet) fuerunt Armeni. Nescio tamen Armeni, quos autores in hoc secutus fuerit Guido, vt hanc hæresim Armeni impingeret, quam nullum alium illis tribuisse reperio. Omnes enim quos huius peruersi dogmatis fecisse mentionem reperio asserunt hanc fuisse Berengarii inuentionem. Hic Berengarius natione Gallus, clericus diaconus Ecclesie sancti Mauritiū Andegauensis fuit, homo parum eruditus (vt Guidmundus testatur) sed dialecticis quibusdam captiunculis prorsus deditus, per quas fallacem huius mundi gloriam, quam maximè cupiebat, se capturum sperabat. Qua de causa factum est, vt in hanc quam modo retulimus insaniam proruperit. Hac occasione motus Leo non usum summus Ecclesiæ pontifex, vir omnium historicorum testimonio vitae sanctitate clarus, Vercellis concilium congregauit, quo Berengarium ascitum, minimeq; (vt Lanfrancus ait) venire volentem, cum suis complicibus, nisi citissi-

Nestori.

Ephes 2

1. Cor. 10

Bereng.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

citissimè resipiscerent, perpetuo damnauit anathemate. Leo tamè paucò postmo dum interieccio spatio moritur, atq; Berengarius in sua obstinatione persistēs, venenum suæ hæresis pér totas diffudit Gallias. Qua de re Victor secundus, qui Leóni 9. successit, concilium Turonis per Hildebrandū Ecclesię Romanae tunc Cardinalem, ac illius vice concilio præsidentem celebrauit, in quo Berengarius per quosdam eruditissimos viros, & præcipue per Lanfrancum Cantuariensem archiepiscopum conuictus, sed minimè emendatus est. Nam inde exiens ad vomitum velut canis rediit. Quam ob causam Nicolaus secundus qui Victori in Ecclesiæ administratione successit, Romæ cōcilium centum & tredecim episcoporum congregat, in quo adsistens Berengarius, aut emendatus, aut emendatum se posse timore simulans, palinodiā cantauit, quæ in volumine decretorum recitat de cons. di. iij. c. Ego Berengarius. Berengario successit post cētum & eo amplius annos impius quidam Almaricus, de quo iam suprà fecimus mentionem. Hic dicebat nō aliter esse corpus Christi in eucharistia, quam in alio quovis pane, aut quælibet alia re. Sic enim de illo refert Bernardus de Lutzeburgō in suo catalogo, citans quendam Cæsarium monachum. Alium autem neminem inueni qui hoc Almarico tribuat. Antonius namq; Florentinus quarta parte summe, titulo vnde cimo capite septimo, recēsens errores Almarici, nihil tale commemorat. Et Platina enarrans vitam Innocentij tertij sub quo in concilio Lateraneñ. dogmata Almarici condemnata sunt, cum illius alios errores recēseat, nec tamen huius meminit. Cæsarium quem catalogus citat, non vidi. Illum catalogum ergo securus, Almaricum hunc inserere decreui, eo quod istius dogma non longè absit à Berengario: quapropter etiam eodem feriendus sit gladio quo ille. Post itos omnes ad cētum annos & eo amplius Ioannes Vuicelph eundem amplexatus est errorem, ut patet ex concilio Constantiensi sessione octaua. Demum hoc nostro tempore lo-

**Oecolā-
padius** annes Oecolampadius, cuius vitam iam breui suprà descripsi mus, hanc hæresim à tot annis sepultam reduxit ab inseris, eāq; quoad potuit scripturis munivit tam ex sacro instrumento, quam ex dictis sanctorum, aliquibus male adductis, quibusdam detruncatis, omnibus tamen male intellectis. Is enim ea verba Christi g̃bus nos quotidie sacramentum conficimus, scilicet: Hoc est corpus meum. sic exponit, id est, hoc significat corpus meum, vel hoc est figura corporis mei. Ut autem hoc clarius pateat, verba eius referam. Oecolampadius: Tempus est ut accedamus ad id in quo status est sermonis: nempe ut probemus verba centrum dominice

1. Cor. 10 eodem tropo dicta, quo illa quæ Apostolus dixit: Petrus autem erat Christus, hoc est petra significabat Christum, vel erat figura Christi. Nam in hoc totum dissidium est. Si enim ἡ πέτρη & substantia absq; tropo exposuerimus, est aliter corpus Christi in altari non tantum sacramentaliter (vt vocant) sed tam vere ac in celo est, adesse. Sin nostra conuenit expositio, de transubstantiatione, vel de con substantiatione (vt liceat aduersariorum verbis) suspicandum nihil. Ita si p̃ ex minimis verbulis summae quæstiones emergunt. Nec in hoc cōtenderim, si quis per corpus magis figuram corporis intelligi, quam verbum est, velit per significat interpretari. Nam id ipsum mihi arridet, utrumq; tam probo, ed quod eundem sensum reddit, siue est significat interpreteris, siue corporis figuram & sacramentū corporis. Nos sensum nō verba querimus. Hucusq; Oecolampadius: O illustrem scripturæ expositorem. Si ad hunc modum liceat scriptura expōnere, vel potius dixerim alienare aut depravare in exhausta suggestione suscitandarum hæretum materia. Omnis etiam auferetur gladius quo hæreticus configi possit. Nulla quidem scriptura erit quæ non pari facilitate possit corrup̃i. Multum quidem hoc nouo tropo exultarent olim Cerdonitiæ, & Manichæi, & quisquis negavit Christum verum corpus habuisse, verumq; hominem fuisse. Nec minus hachouæ expositio gauderent Ariani, Eunomiani, Acriani, ac ceteri omnes qui negarūt Chri-

A Christ
rent e
figura
tur, id
quand
tas, tan
cræscr
penun
stendit
figuris
pter ex
padius
quibus
am alic
se iusta
fuster.
Atq; id
corpus
figurat
padius
de Pau
uat. Nō
expræ
sequen
se Chri
B multis e
seredu
fluit, po
li nulla
hoc Pai
tali con
in omni
cta est, c
um, ade
petra ac
Chryso
tum spi
petra n
spiritua
miracu
eoder
set, nul
a sui na
mutari
hunc p
omne c
deret C
titassi
est iam
nauit a
am cor

A Christū esse Deū. Nam omnia quæ illis repugnare viderentur, facile sibi concilia
rent exponendo verbum est per significat; vt si dicatur, Deus erat verbum, id ē,
figura quædam deitatis fuit verbū. Et illud; Verbum caro factum est, sic expone
tur, id est, verbum factum est quædam carnis figura, aut sic, verbum carnem per
quandam figuram significat. At quis orthodoxus tales ac tam inuitas, tam distor
tas, tamq; à litera alienas expositiones patiatur? Cæterū quodd plures adfert sa
crae scripturæ locos in quibus huiusmodi tropi deprehenduntur, non inficior. Sæ
pen numero etenim scripturæ sacræ figuris & tropis vtuntur (sicut Augustinus o
stendit in libro secundo de doctrina Christiana) nec tamen ex eō q; sæpe vtuntur
figuris, colligendum est omnem scripturæ locutionem esse figuratam. Quapro
pter ex hoc q; alibi scriptura sacra tropo quodam sitvs, non benè colligit Oecolā
padius vt etiam nunc figurata locutione vtatur. Nam etsi bis mille locos ostendat
quibus figurata insit locutio, hi tamen omnes nunquam efficienq; istis verbis eti
am aliqua adsit figurata locutio, qualem ipse finxit. Nunquid dicet aliquis hanc es
se iustam consecrationem, Paulus tropo vsus est cum dixit: Petra autem erat Chri
stus ergo & Christus similiter tropo vsus est quem dixit: Hoc est corpus meum?
Atq; ideo adhuc Oecolāpadio probandum restat, vt in his verbis, scilicet: Hoc est
corpus meum, aliquis subsit tropus, quod nusquam efficiet. Præterea & si quasdā
figuratas locutiones in scriptura admittamus, non tamen talem qualem Oecolam
padius configit, vt per verbum est intelligamus significat. Nam quod adducit
de Paulo, scilicet: Petra autem erat Christus, nullo modo propositum suum iu
rat. Nō enim Paulus dixit Christum esse petram corpoream, sed spiritualem: qd
expræcedentibus clare conuincitur. Sic nanc̄ait: Bibebant autem de spiritali cō
sequenti eos petra, petra autem erat Christus. Vides iam quām petram dixerit es
se Christum, nempe spiritalem, de qua bibebant, quæ populi illius comes existēs,
multis eum miraculis adiuuit. Quodd si adhuc contendas ad petram corpoream re
ferendum, dic quæso vbinam inueniatur illam sensibilem petram è qua vnda pro
fluit, populum fuisse secutam quoq; perrexisset. Huius quidem tanti miracu
li nullam Moses fecit mentionem, quum tamen alia minora recensuerit. Verū
hoc Paulus tribuit illi petræ quam dixit esse Christum. Bibebant, inquit, de spiri
tali consequente eos petra. At petra non eos comitabatur, sed Christus opem illis
in omni euentulaturus. Sic enim exponit Ambrosius. Sequens tamen petra di
cta est, quæ intelligitur esse Christus. Vbi enim deficiebat humanum eis suffragi
um, aderat Christus; ideo sequebatur, vt vbi defecisset, ille subueniret: nec enim
petra aquam dedit, sed CHRISTVS. Hæc Ambrosius. Sed multo clarius hec ex
Chrysostomo discimus, qui illum Pauli locum explanās ait: Quum dixisset q; po
tum spiritualem bibebant, addidit: Petra autem erat Christus. Non enim ipsius
petræ natura aqua scaturiebat, siquidem etiam antea scaturīisset: sed alia quædam
spiritualis petra omnia operata est, hoc est Christus, qui præsens vbiq; omnia fecit
miracula, ideo dixit, consequente. Hæc Chrysostomus. Demum Theophylactus
eodem modo locum illum interpretatur, dicens: De esca quidem cùm memini
set, nulla præterea indiguit assertione, quæ per se satis pateret, nec quicquam esset
à sui natura immutata. In potuverò, quia eius dunta xat subministrādi modus im
mutaretur, assertionibus vtitur, dices nequaquam lapidis ipsius naturam potum
hunc præstitisse, qui & si alias scaturisse conceditur, spiritalis tamen alijs lapis id
omne operabatur, id est, CHRISTVS. Consequenti autem eō dixit, vt ostend
eret CHRISTVM eundem hunc illis vbiq; adfuisse, & miracula huiusmodi fa
ctitasse omnia. Hæc Theophylactus. Ex istis clarissimis autoribus manifestum
est iam, Paulum non dixisse Christum esse illam corpoream petram, ex qua ma
nauit aqua: sed CHRISTVM esse illam petram spiritalem figuratam per ali
am corpoream. Atq; ita non erit opus exponere est per significat: cum Christus

F. ALFONSI DE CASRO MINORITAE

verè & realiter sit illa petra de qua Paulus loquitur, nempe spiritualis. Ad hunceti-
 Mat. 11. am modum cùm CHRISTVS Ioannem Baptistam laudaret, non dixit absolu-
 Chrys. te: ipse est Helias; sed ait: Eisi vultis recipere, ipse est Helias ille qui venturus est.
 Quod & annotauit Chrysostomus dicens: Nō dixit: Hic est profecto Helias, sed
 si vultis suscipere, hic est. Si mente videlicet attenta vtriusq; gesta, & animo facili
 non contentioso suscipere volueritis. Nec finem hic fecit: sed vt ostendat quanta
 solertia opus sit, cum dixisset, Helias addidit, qui venturus est. Et confessim adie-
 cit, Qui habet aures audiēdi, audiat. Hucusq; Chrysostomus. Et Theophylactus,
 quem nobis idem Oecolampadius latinum dedit, illum Matthæi locum explanans
 ait: Si vultis (inquit) accipere, hoc est, si sana mente iudicatis, & nō inuidia, ipse est
 Helias quem dixit propheta Malachias vētūrum. Etenim præcursor & Helias idem
 sortiti sunt ministerium, & hic quidem prioris aduentus. Helias autem posterioris
 præcursor. Hæc Theophylactus. Ecce hic etiam clare patet non esse opus expo-
 nere est per significat, cum Ioannes verè & realiter fuerit non Helias absolute, sed
 Helias ille qui erat vēturus. Fateor quidem Heliam Ioannē significasse, atq; ideo
 Ioannes verè & realiter fuit nō Helias, sed ille quem Helias significauit. De his du-
 obus locis differui, quoniā hī inter alios ab Oecolampadio citatos præcipui sunt,
 quibus ipse innititur, vt probet hoc verbum est, posse exponi per hoc verbum si-
 gnificati in quibus satis (vt arbitror) clare ostendimus, non esse opus tam violen-
 ta atq; notha expositione. Quod si hoc gratis donare velimus Oecolampadio, vt
 in his proximè citatis locis ex Matthæo & Paulo, ac alijs pluribus locis opus sit
 hoc verbum est per significat exponere, nunquid consequens ideo erit necessarij
 in omnibus Christi verbis exponere est, id est significat: Certe vel parum doctus
 1. Cor. 10 dialecticus videt hanc collectiōem esse infirmam. In verbis Pauli cum dicit: Petra
 Lucæ 22 erat CHRISTVS, exponi debet verbum est per significat ergo in verbis Christi
 quum dicit, hoc est corpus meum, verbum etiam est, exponi debet per signifi-
 cat. Nam vt hæc collectio valida esset, oportebat eam iuuare per additionem alicu-
 ius vniuersalis enunciationis, huius videlicet: In omnibus Christi dictis, & Pauli,
 hoc verbum est exponi debet per verbum significat. Qua vniuersali sublata, nus-
 quam concludes hæc Christi verba esse exponenda per verbum significat, ex hoc
 q; illa Pauli verba sic exponenda sunt: imò de quo uisilio loco Pauli minimè col-
 ligetur verbum est ibidem repertum exponi debere per significat, per hoc q; alii
 sic expositum sit, nisi forte præmisseris vniuersaliter in omnibus illius locis ita si-
 eri oportere. At non credo Oecolāpadium ad eum insanissime, vt hæc vniuersalem ad-
 mittat. Cæterūm nec prætereundum censeo quod Oecolāpadius eiusq; sequaces
 asseuerat literas sacras promiscuo populo lingua vulgari tradendas, vt à quolibet
 sine discrimine legantur. Nam ex hoc loco eorum temeritas conuincitur: præci-
 pue si quædam Oecolāpadij verba proximè citata repetamus. Sic enim dixit:
 Ita saepe ex minimis verbulis summæ quæstiones emergunt. Hæc ille. Si ex mini-
 mis verbulis summæ quæstiones (vt aīs) emergunt, qualiter ex opposito tam clara-
 ras asseris scripturas sacras, vt à populo intelligi valeant? Nunquid homo in lite-
 ris minimè versatus, nec spiritu Dei illustratus (non enim omnes hoc spiritu
 sunt donati) poterit eas quæstiones dissoluere, q; viri in literis exercitati minimè
 explicare valent? Aut fortè plebanus homo negocij huius mūdi implicitus pote-
 rit in his Christi verbis, hoc est corpus meum, deprehendere tropum aliquem, vel
 figuratā locutionem: quā nullus ex tā ingenti multitudine virorum sanctitate &
 doctrina clarissimorum, qui à Christo passo usq; ad hoc tempus fluxerunt, valuit
 inuenire præter vnum Berengarium, & alterum Oecolāpadium: Quod si tā clara-
 rae sunt scripturæ sacræ, vt populo legendæ atq; ab eo intelligendæ sine discrimi-
 ne tradātur, cum tot sancti viri sanctitate perinde ac doctrina clari hunc tropum
 nusquā in his verbis deprehēderint, certum est ibi nullum esse. Hucusq; id solum
 egit

A egimus
 minim
 vt nos r
 veritati
 hacre t
 bus alic
 mos ost
 PR
 Ni
 ista, cre
 ne ansa:
 dixerin
 rumq; i
 pendit,
 lud loai
 nulla no
 lo desce
 ego dab
 verbū d
 ad passi
 expressi
 caro inq
 etiam hi
 Panis q
 Quod si
 Baitis an
 bant ad:
 ducandi
 spondit
 li homi
 eandem
 quia pr
 verbunt
 verbun
 guinen
 givt ve
 expone
 ritis ca
 tam alit
 rūm ne
 subneç
 habet v
 vere el
 mea es
 cens: i
 expref
 CHR
 non er
 notabi
 strum
 non si

Aegimus, vt ostenderemus Oecolampadij argumentationes fuitles esse & inanis, minimèq[ue] efficaces ad suum perniciosum dogma stabilitendum. Supereft ergo, vt nos melius nostrum propositum confirmemus; quod Deo autore, qui semper veritatiadstat, facile (vt spero) efficiemus; quoniam plurima nobis suffragant pro hacre testimonia, eaçq[ue] adeò expressa, vt nulla valeant tergiuersatione cælari. E q[ue] bus aliqua p[ro]p[ter]a ego adferam: reliqua verò qui habere voluerit, fontes illi vberri mos ostendam, vnde ad naufem vñq[ue] haurire valeat.

Lucæ 22

Primò ergo illa verba Christi expressa sunt quibus ait: Hoc est corpus meū. Nil certe expressius quicquam dīci potuit; nec in re tanti momenti, qualis est ista, credendum est Christum tropo aliquo aut figurata loquutione vsum fuisse, neansam errādi hac occasione nobis præberet. Verùm quum de hac re iam satis dixerimus, opus est vt ex alijs testimonij ostenda mus nullum ibi esse tropū, verumq[ue] ibi esse corpus Christi, quod natum est de virgine, & pro nobis in cruce pendit, iacuit in sepulchro, ac deinde reuixit, ad cœlosq[ue] ascendit. Hoc aut totum ilud Ioannis sextum caput confirmat, in quo s[ecundu]m p[ro]p[ter]e hanc sententia repetit, vt nulla nobis dubitatio maneret. Ego sum (inquit Christus) panis viuuus, qui de coe lo descendit, si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. Et panis quem ego dabo, caro mea est, quam ego dabo pro mundi vita. Ecce hic bispositum hoc verbū dabo, vt semel referas ad donationem in modū cibi, iterum autem referas ad passionem, in qua seipsum morti tradidit pro nostra omnium vita; ac si parum expressius dixisset: Panis quem vobis daturus sum ad comedēdum, caro mea est, caro inquā illa quam dabo pro vestra omnium vita. Verùm fortè vt iam cœpisti, etiam hic interpretaberis verbum est, per significat, vt dicas sic esse intelligendū: Panis quem ego dabo, carnem meā significat, aut figura quæ dā est corporis mei. Quod si ad hunc modū etiā hunc locū perueritis, manifeste īa te illis Iudæis Caper-

Baitis annumeras, qui auditio illo Christi verbo quod capere non poterant, litigabant ad inuicem, dicentes: Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad man

Ioan. 6.

ducandum? Quapropter oportebit vt verba quæ huic contentioni Christus respondit, tibi obijciamus: Amen amen dico vobis, nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Ecce iam eandem sententiam Christus repetit, ostendens carnem suam verè esse cibum, & quia preuidit vnum Berengarium & alterum Oecolampodium exposituros hoc verbum est, per significat, ne quid tale suspicari merito possent, iā non repetit hoc verbum est, sed ait: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Ex quibus verbis nihil tale iam potest significare manducare exponatur per significare: nisi forte iterum configiat exponens carnem per figuram carnis, dicens sic debere intelligi, nisi manducaueritis carnem, id est, figuram carnis filij hominis, &c. Quis non videt hanc esse tam alienam à litera expositionem, vt nulla ex parte illi conuenire valeat? Verūm ne quid tale iam fingi possit, manifeste ostendunt verba quæ CHRISTVS subiectit dicens: Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum in nouissimo die. Caro enim mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus. Ecce iam non dicit solum caro mea est cibus, sed nevillo pacto exponi valeat est per significat, addidit verè, dicens: Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Nihil clarius aut expressius dici potuit, quam dicendo, caro mea verè est cibus. Quod si caro CHRISTI in Eucharistia tantum est significatiuè, & per quandam imaginem, non ergo verè est cibus, sed significatiuè aut imaginariè est cibus. Quod bene notabis lector, nam hic locus præ omnibus alijs maximè aduersariorum configit, non significatiuè aut figuratiuè, sed verè est cibus. Nam si figuratiuè tantum

BB ij eset

ALFONSI DE CASTRO MINORITAB

et cibus, nequaquam verè esset cibus. Nunquam enim imagines aut figuræ dicentur verè esse illa quorum sunt imagines. Quis enim diceret imaginem Dei verè esse Deum? Non credo Oecolampadium hoc dicturum. Si enim hoc diceret, preter alia incommoda contra omnium fidem, hoc esset aduersus Oecolampadium peculiare, imagines scilicet esse tolerandas, cum imago Dei verè sit Deus. Oecolampadius tamen (ut alius dicitur) imagines non sustinet. Si ergo imago aut figura non dicitur verè esse id cuius est imago, sed tantum significatiuè: qualiter caro Christi, quæ nullo modo (ut Oecolampadius ait) comeditur, dici poterit verè cibus. Si autem dicas eo modo dici cibum, quo verbum Dei dicitur cibus, ut ibi:

Matt. 4. Non in sole pane vivit homo: certum est verbum Dei ibi non dici esse verè cibum, sed per quandam metaphoram, aut similitudinem, ut quemadmodum cibus corporalis in stomachum traeccus, sufficientiè calore digestus nutrit corpus, vitamque illi confert; sic verbum Dei laudatum, memoriq; bene mandatum, calore charitatis sic digestum, ut opere quis compleat quod voce audierat, nutrit animam, vitamque illi spiritalem confert. Si quis (inquit CHRISTVS) sermonem meum setuauerit, mortem non videbit in aeternum. Ex his ergo CHRISTI verbis clarissime convincitur, verum Christi corpus iu eucharistia sub speciebus panis, & verum sanguinem sub speciebus vini contineri. Verum quia Oecolampadius per quandam rimulam elabi conatur, dicens illud sextum Ioannis caput nullo pacto tendere ad eucharistiam, sed ad mandationem spiritualem carnis, per quam, ut ipse dicit, habemus vitam aeternam: oportet ut ostendamus omnem cateruam virorum sanctitate & doctrina clarissimorum, hoc Ioannis caput sextum de eucharistia intellexisse, atque ita exposuisse. Nam in principio huius libri ostendimus sensum sacrae scripturae ab Ecclesia esse petendum. Nam cuius autoritate scripturas has pro diuinis amplectimur, eadem etiam auctoritate oportet illarum scripturarum sensum tenere. Parum quidem refert verba tenere, sensum aut verborum penitus ignorare. Nec difficultas circa sola verba versatur, quorum significationem grammaticus scire potest, sed circa sensum. Et ipsem Oecolampadius in verbis superioris citatis dixit: Nos sensum, non verba querimus. Si ergo magis querendus est sensus q; verba, cum ex Ecclesiæ decreto teneamus han aut illa esse diuinā scripturam: ex eius etiam decreto oportebit sensum scripturae, quæ illa nobis postiterit, tenere. Ex sensu certè scripture fides nostra pèdet, non ex nudis verbis. Oportet ergo audire Ecclesiā de hac re, & videam⁹ quod nobis decernat.

**Theop.
Ioan. 6**

ET primum ostendamus sigillatim diuersorum patrum in hac re communē omnium fuisse sententiam, illud Ioannis caput de Eucharistia esse intelligendum. Et primum omnium in acie constituo Theophylactum ab eodem Oecolampadio latinitate donatum. Is enim exponens illud Ioannis: Panis quem ego dabo, caro mea est, quam ego dabo pro mundi vita, sicut: Manifestè autem nobis hoc loco de mystica communione corporis sui dicit: Nam panis (inquit) quem ego dabo, caro mea est, quam ego dabo pro mundi vita. Porro potestatem suam indicans, quod non ut seruus & minor patre crucifigendus sit, sed voluntariè, inquit: Ego dabo carnem meam pro mundi vita. Nam quamvis & à patre dicatur esse traditus, attamen & seipsum tradidisse dicitur. Et illud quidem est, ut discamus eius cum patre concordiam: hoc autem, ut liberam voluntatem filij non ignoramus. Attende autem quod panis qui à nobis in mysterijs manducatur, non est tantum figuratio quædam carnis domini, sed ipsa caro domini. Non enim dixit Panis quem ego dabo, figura est carnis, sed caro mea est. Transformatur enim arcana verbis panis ille per mysticam benedictionem, & accessionem sancti spiritus, in carnem domini. Et ne quem conturbet quod credendus sit panis caro. Etenim in carne ambulante domino, & ex pane alimoniam admittente, panis ille qui manducabatur, in corpus eius mutabatur, & similis siebat sancta eius carni, & in aug-

mer-

A menti
panis:
sed pa
infusa
mino:
tisum
nōstrc
soluit,
tur, de
autē h
tosup
guitru
de, & c
raculū
largito
mortu
non m
misrer
verò C
inquit.
tuſuer
quo rac
sanguis
pus & i
sum fili
B to Eucl
In quo:
quente:
mentui
am alil
mento
verbah
Ego fu
mum d
re hoc c
sed adi
modur
Chrys
diuinit
Atq; se
myster
valden
iusmoc
de carn
fert. Q
super li
ducat r
gautei
huius c
men q
superli

A mentum & sustentationem conferebat iuxta humanum morem. Igitur & nunc panis in carnem domini mutatur. Et quomodo (inquit) non appetit nobis caro, sed panis? Ut non abhorreamus ab eius esu. Nam si quidem caro apparuerit, insuauiter affecti essemus erga communionem. Nunc autem condescendente dominino nostrae infirmati talis appetit nobis mysticus cibus, qualibus alioqui assuefatussumus. Hucusque Theophylactus: quæ ideo tam prolixè citauit, quod maximè nostro negocio faverit, atque omnes Oecolampadii captiunculas his solùm verbis soluit. Beatus etiam Cyrus, illa quæ sexto Ioannis capite à CHRISTO dicuntur, de hoc mirifico sacramento exponit, ut quilibet ibidem videre potest. Ut autem hoc lector sine tuo labore videas, decreui hic inserere ea quæ ille libro quanto super Ioannem capite sextodecimo differit, in hunc modum. Cyrus: Distinguit rursus inter mysticam benedictionem, & manna, & aquarū fluenta ex lapide, & calicis sancti communicationem. Iterum eadē repetit, ne magis mannae miraculū admiretur, sed ipsum potius suscipiant, qui celestis panis & æternæ vitæ largitor est. Patres enim (inquit) vestri manduauerunt manna in deserto, & mortui sunt. Hic est panis qui de cœlo descendit, ut aliquis ex ipso comedat, & non moriatur. Mannæ nanque alimentum non æternam vitam, sed breue famis remedium adferebat. Nō ergo erat cibus verus, id est, panis de cœlo. Sanctū verò Christi corpus ad immortalitatem & vitam æternam nutriendis, cibus est. Ita inquit. Sed aquam illi ex petra biberunt: quid igitur inde lucrati sunt, qui mortuifuerunt? Non erat igitur potus ille verus, sed verus potus est sanguis Christi, quo raditus mors euertitur atque destruitur. Non enim hominis simpliciter sanguis est, sed eius qui naturali vitæ coniunctus, vita effectus. Propterea corpus & membra CHRISTI sumus, quia per hanc benedictionem mysterij ipsum filium Dei suscipimus. Hæc Cyrus. Ex quo manifestè patet de sacramen-

D to Eucharistia interpretari ea quæ de mystico pane Ioannis sexto reponuntur. In quo admonere pium Lector em decreui, ut quoties apud Cyrrillum de pane loquentem repererit mysticam benedictionem, intelligat hoc admirabile sacramentum. Hac etenim voce ille sapientissimæ vtitur, cum impræsentiarū, tum etiam alibi saepe. Chrysostomus etiam hæc verba de hoc præstantissimo sacramento exponit homilia quadagesimaquinta super Ioannem: vbi ostendit quæ verba huic sacramento conueniant, quæ autem non. Nam explanans illaverbat Ego sum panis vitæ, sic ait: Iam in mysteriorum traditione deuenturus est, & primum de diuinitate sua sic disputat. Ego sum panis vitæ. Neque enim de corpore hoc dictum est, de quo circa finem inquit: Panis quem ego dabo, caro mea est: sed adhuc de diuinitate. Etenim illa propter Deum verbum panis est, quemadmodum hic panis propter aduentementem ei spiritum panis celestis efficitur. Hæc Chrysostomus, qui clarissimè distinguit inter ea verba CHRISTI quæ ad suam diuinitatem, & ea quæ ad corpus eius, ut sub mysterijs velatur, pertinere videntur. Atq; sermonē de his mysterijs, hoc est, de hoc sacramento (nam hoc ipse appellat myteria) inchoari docet ab illo loco: Panis quem ego dabo, caro mea est. Quod valde notabis Lector, quoniam hoc plurimum tibi deseruit ad obuiandum huiusmodi hæreticorum technis. Beatus Augustinus apertissimè omnia illa quæ de carne CHRISTI Ioannis sexto dicuntur, ad hoc Eucharistia sacramentum refert. Quod ut clarissimè Lector agnoscas, ex multis quæ tractatu vicesimo sexto super Ioannem dicit, hoc vñ adferam. Exponens eñ illum locū, scilicet: Qui man- Ioan. 6
ducat meā carnē, & bibit meum sanguinē, habet vitam æternā: sic ait: Ad vtrum- qautem respondet quod ait æternam. Non ita est in hac esca quam sustentandæ huius corporis vitæ causa sumimus. Nam qui eā non sumpserit, non viuet: nec ta- men qui eam sumpserit, viuet. Fieri eñ potest, ut senio vel morbo vel aliquo ca- suplurimi & qui eam sumpserint moriantur. In hoc vero cibo & potu, id est,

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

corpore & sanguine domini, non ita est. Nam & qui eam non sumit, non habet vitam: & qui eam sumit, habet vitam, & hanc utiq; æternam. Hæc Augustinus. Vbi explicans dicta verba Christi de Eucharistia afferit apertissimè ibi esse verum Christi corpus, & verum sanguinem. Sic enim dixit: In hoc vero cibo & potu, id est, corpore & sanguine domini. Quo nihil potest expressius dici. Suntem alij plurimi sacri doctores, qui etsi Ioannem in vniuersum non exposuerunt, tamen inter ea quæ scripsierunt alij locis, partes huius capituli exposuerunt, quod proposito, quod tunc pertractabant, conducere videbant: Quæ connumerare non pigebit, atq; eo maximè quod non tam facile inueniri queant: quæ nos aliud agen-

Cassiod. tes annotauimus huic negotio postmodum applicada. Cassiodorus in primis exp. illud Psalmi: Tu es sacerdos in æternum, sic ait: Cui enim potest veraciter & euidenter aptari, nisi domino saluatori qui corpus & sanguinem suum in panis ac vini erogatione salutariter consecrauit: sicut ipse in Euangeliō dicit: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam æternam. Sed in ista carne ac sanguine nil cruentū, nil corruptibile mens humana concipiatur: ne sicut dicit Apostolus, corpus domini indigne manducetur: sed uiuificatricem substantiam atque salutarem, & ipsius verbi propriam factam, per quam peccatorū remissio, & æternæ vitae dona præstantur. Hæc Cassiodorus: q; manifestè fatetur in Eucharistia corpus ac sanguinem contineri, & hoc probat testimonio adducto ex Ioannis sexto, quod viderit huic proposito aptissimum. Beatus Gregorius exponens illud libo sexto: Nunquid rugiet onager cum habuerit herbam: ait: Tunc ergo herbam onager inuenit, cum gentilis populus gratiam diuinæ incarnationis accepit. Tunc bos vacuum præsepe non habuit, cum plesibilis uida eius carnem expectanti lex exhibuit quem diu expectatum prophetauit. Vnde natus dominus in præsepe ponitur, vt videlicet signaretur quia sancta animalia quæ seiuia diu apud legem inuenta sunt, incarnationis eius sceno satiantur. Præsepe enim natus impletuit, qui cibum semetipsum mentibus mortaliū præbuit, dicens: Qui comedit carnem meam, & babit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo. Hæc Gregorius. Qui afferens Deum se dedisse nobis in cibū, adserit pro hac re testimonium ex Ioannis sexto. Ambrosius libro sexto de sacramentis capite primo: Sicut verus est Dei filius dominus noster Iesus Christus, non quemadmodum homines per gratiam, sed quasi filius ex substantia patris: ita vera caro, sicut ipse dixit, quam accipimus, & verus est potus. Sed fortè dicas quod dixerunt tunc temporis etiam discipuli Christi audientes dicentes: Ni si quis manducauerit carnem meam, & biberit sanguinem meum, non manebit in me, nec habebit vitam æternam. Fortè dices, quomodo vera: Qui similitudinem video, non video sanguinis veritatem. Primo omnium dixi tibi de sermone Christi, qui operatur ut possit mutare & conuertere genera instituta naturæ. Deinde ubi non tulerunt sermonem Christi discipuli eius, sed audientes quod carnem suam daret manducare, & sanguinem suum daret bibendum, recedebant. Solus Petrus dixit: Verba vitae æternæ habes, & ego à te quod recedam: Ne igitur plures hoc dicerent, veluti quidam esset horror cruoris, sed maneret gratiaredēptionis, ideo in similitudinem quidem accipis sacramentum, sed veræ naturæ gratiam virtutemq; consequeris. Ego sum (inquit) panis viuus qui de cœlo descendit. Sed caro non descendit de cœlo, hoc est carnem in terris assumptam ex virgine. Quomodo ergo descendit panis è cœlo, & panis viuus: Quia idem dominus noster Iesus Christus consors est diuinitatis & corporis. Et tu qui accipis panem diuinæ eius substantiæ, in illo participaris alimento. Hucusque Ambrosius. Vbi aduerte Lector quād clare afferat nos manducare carnem Christi, & qualiter verba quæ habentur Ioannis sexto exponat de vera Christi carne, quam dicit nos sub panis specie manducare. Hilarius octauo libro de Trinitate sic ait:

Hilarius Non

A No
atq;
piæ
leg
Ch
Ipse
me
nis
fide
cius
tissi
guis
capi
dari
die
& n
ipso
edei
est p
ne, &
com
stenu
dice
bitis
die p
B eius
rit ei
corp
illud
eanc
muri
gma
cies
nost
mar
pot
Pet
spec
teq
Nu
inn
Tu
rus
tus.
his
em
nan
ra, v
uit
Pat
fan

A Non est humano aut seculi sensu in Dei rebus loquendum, neque per violentam atq; impudentem prædicationem coelestium dictorum sanitati, alienæ atq; impiæ intelligentiæ extorquenda peruersitas est. Quæ scripta sunt, legamus, & quæ legerimus, intelligamus, & tūc perfectæ fidei fungemur officio. De naturali enim Christi in nobis veritate q; discimus, nisi ab eo discimus, stultè atq; impie discimus. Ipse em̄ ait: Caro mea verè est esca, & sanguis meus verè est potus. Qui edit carnē meā, & bibit sanguinē meū, in me manet, & ego in eo. De veritate carnis & sanguinis non est relictus ambigendi locus: nunc enim & ipsius domini professione, & fide nostraverè caro est, & verè sanguis est. Et hæc accepta atque hausta hæc efficiunt, vt nos in Christo, & Christus in nobis sit. Hæc Hilarius. In quibus aper-tissimè ostendit nos manducare veram Christi carnem: & bibere verum eius san-guinem, adducto pro hac re testimonio quod putauit conueniens ex Ioannis 6. capite. Cyprianus in expositione orationis dominice sicut: Hunc autem panem Cypria-dari nobis quotidie postulamus, ne qui in Christo sumus, & eucharistiam quoti-die ad cibū salutis accipimus, intercedente aliquo grauiore delicto, dum abstenti & non communicantes à coelesti pane prohibemur, à Christi corpore separemur, ipso prædicante & monente: Ego sum panis vite, qui de cœlo descendit. Si quis Ioh. 6. ederit ex hoc pane, viuet in æternum. Panem autem quem ego dederō, caro mea est pro seculi vita. Quando ergo dicit, in æternum viuere si quis ederit de eius pa-ne, vt manifestum est eos viuere qui corpus eius attingunt, & eucharistiam iure communicationis accipiunt, ita contrā timendum est & orandum, ne dum qui abstentus separatur à Christi corpore, procul remaneat à salute, comminante ipso & dicente: Nisi ederitis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Et ideo panem nostrum, id est Christum dari nobis quotidie petimus, vt qui in Christo manemus & viuimus, à sanctificatione & corpore eius non recedamus. Hæc Cyprianus. Vides hic lector qualiter Cyprianus asserit eum qui ab Eucharistiæ communione separatus est, esse etiam separatum à corpore Christi, atque ideo à salute. Cui aptat testimonium ex Ioannis. 6. nempe illud: Nisi ederitis carnem filij hominis &c. Et in libro primo aduersus Iudaos eandem sententiam confirmat per testimonia ex illo loco Ioannis adducta. Demum Origenes homilia. 7. super librum Numerorum, sic dicit: Et quæ prius æni-Origenes. gmate designabantur, nunc in specie & veritate complentur. Et ideo ille quis spe-cies figurarum & ænigmatum disserebat, dicit: Scimus autem quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes in Moysi baptizati sunt, in nube, & in mari. Et omnes eandem escam spiritualem manducauerunt. Et omnes eundem potum spiritualem biberunt. Bibebant autem de spirituali consequenti eos petra. Petra autem erat Christus. Vides quomodo ænigmata legis Paulus absoluuit, & species ænigmatum docet, & dicit quia petra in ænigmate erat apud Moysen antequam iungeretur huic nostræ Aethiopissæ. Nunc in specie petra Christus est. Nunc enim os ad os loquitur per legem Deus. Antea in ænigmate fuit baptismus in nube, & in mari: nūc autem in specie regeneratio est in aqua & in spiritu sancto. Tunc in ænigmate erat manna cibus: nūc autem in specie caro verbi Dei est ve-rus cibus: sicut ipse dicit, quia caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est po-tus. Hucusq; Origenes. Ex quo multa nobis suffragantur. Nam cùm differat de his quæ prius in figura habebantur, & nūc in veritate habentur, tria adducit ex empla, quorum vnum est manna, qui cibus Iudeis fuerat, sed in figura figurabat nanque Eucharistiam, in qua nos Christi carne pascimur in veritate & non figura, vt Oecolampadius ait: pro qua re confirmanda, vt vides lector, Origenes citavit testimonium ex Ioh. 6. capite, quod huic proposito vidit esse cōmodissimum. Patet ergo ex tot virorum clarissimorum testimonio, ea quæ de pane & carne & sanguine Christi Ioh. 6. dicuntur, ad Eucharistiæ sacramētū esse referēda. Verūm

F A L F O N S I D E C A S T R O M I N O R I T A E

vt hominem autorum testimonio obruamus, ostendamusq; velut hæreticum ab Ecclesiæ vnitate diuisum; alia insuper producam illustrium virorum testimonia, qui manifestè probant in hoc præstantissimo sacramento verū Christi corpus & sanguinem sub speciebus panis & vini contineri. Leo primus sanctitate perinde ac doctrina clarus, in epistola ad Constantinopolitanos ita scribit: In Ecclesia Dei omnium ore tam consonum est, vt nec ab infantium linguis veritas corporis & sanguinis Christi inter communis sacramenta fidei taceatur, quia in illa mystica distributione spiritualis alimonie hoc impartitur, vt accipientes virtutem cœlestis cibi, in carnem ipsius, qui caro nostra factus est, transeamus. Hæc Leo. Iuencus etiam presbyter Hieronymo antiquior, carmine hexametro euangelicam historiam describens ait:

Hæc vbi dicta dedit, palmis sibi frangere panem;
Diuisumq; dehinc tradit: sanctumq; precatus,
Discipulos docuit, proprium se tradere corpus.
Hinc calicem sumit dominus, vinoq; repletum.
Sanctificat gratis verbis, potumq; ministrat.
E docuitq; suum se diuisisse cruentem:
Atq; ait, hic sanguis populi delicta remittet.
Hunc potate meum: iam veris credite dictis.

Arnobius. Arnobius super Psal. 110, sic ait: Confessio trinitatis, & magnificientia deitatis, opus eius: iustitia eius immutabilis perseruerat in secula seculorum, in qua iustitia memoriam fecit mirabilium suorum dicens: Hæc quotiescumq; feceritis, in me memoriam facietis. Quando hoc dixit misericors et miserator dominus? Tunc si ne dubio, quando escam dedit corporis sui timentibus se. Et hoc testamentum memor erit dominus in eternum, per quod virtutem operum suorum annuntiavit populo suo. Hæc Arnobius. Vides lector qualiter Arnobius afferat dominum D dedisse nobis escam corporis sui. Irenæus in lib. 5, aduersus hæreses hanc etiam fatetur fidem dicent: Quando & mixtus calix, & fractus panis percipit verbum Dei, fit eucharistia sanguinis & corporis Christi, ex quibus augetur & consistit nostræ carnis substantia. Quomodo negant carnem capacem esse donationis Dei, qui est vita æterna, quæ & sanguine & corpore Christi nutritur, & membrum eius sit, quemadmodum Apostolus ait in ea quæ est ad Ephesios epistola: Quoniam membra sumus corporis eius, de carne eius, & de ossibus eius: Non de spirituali aliquo & inuisibili homine differens hæc (Spiritus enim neq; carnem neq; ossa habet) sed de ea dispositione quæ est secundum hominem quæ ex carnibus & nervis consistit, quæ de calice, qui est sanguis eius, nutritur, & de pane, qui est corpus eius, augetur. Hæc Irenæus quæ Trithemius in li. de ecclesiasticis scriptoribus martyrem fuisse docet, eumq; discipulū fuisse Polycarpi martyris testatur Hieronymus, qui & eundem Polycarpū martyrem afferit fuisse discipulū Ioannis Euangelistæ: ex quo patet hunc Irenæum ab Apostolo Christi fuisse edocitū mediante Polycapo. Quæ idcirco dixi, quod efficacissit eius testimonium. Ignatius demum discipulus, ut credo, Christi, coævus saltem apostolis, in quadam ad Romanos epistola sic ait: Panem Dei voco panem cœlestem, panem vitæ, qui est caro Iesu Christi filii Dei vivi, qui natus est in nouissimo ex semine David & Abrahæ. Et potum voco sanguinem eius, qui est dilectio incorruptibilis, & vita æterna. Hæc Ignatius beatissimus martyr. Plurimos alios autores, eosq; illustres, quorum testimonia etiam nobis suffragari possent, prudens omisi, ne onerarem lectorē, & ne breuitatis (quam in principio operis promisi) videar oblitus. Ea tamen in posterum aduersus alios errores de eucharistia adferemus: quæ cum legeris, rogo lector attendas plurima ex illis huic seruire proposito. Hæc certè talium virorum testimonia, etiam si locus scripturaræ deesset, sufficere deberet ad quæcumq; fidē confirmandā, etiā si centum

Oecolam-

A Oecolampadij repugnarent. Verum quum tot illustres viri Oecolampadio repugnent, qualiter non veretur aduersus tot clarissimos viros, imo aduersus totam Ecclesiam collum exercere? Certè in causa est id quod Cyrus dicit de Iudeis litigantibus, ac dicentibus: Quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Sic enim ait Cyrus, De Deo non sine magna impietate conclamat, Cyrus

Cyrillus

1. Cor. 2.

spiritualia intelligere non poterant, sed fatuitas quædam tam magnum sibi videtur mysterium. Hec Cyrus. Ita ergo (ut patet) Oecolampadio fatuitas quædam tam magnificum videtur mysterium, nec intelligit quid intus lateat, nec considerat nihil esse impossibile apud Deum. Quare autem non intelligit, in aperto est quia teste Paulo, animalis homo non percipit ea quæ Dei sunt. At quis magis animalis quā Oecolampadius, cuius manifesta sunt opera carnis? Nam cum monachus esset ordinis sanctæ Brigittæ, rejecta cōtinecta quā in monachatu voverat, vxorem duxit: cum tamen ea esset ætate, qua si in seculo liber manerer, vxore abstinere debuisset, Saram imitatus, quæ dixit: Consenui, & quo voluptati operam dabo? Verum hic fortè ex senibus illis erat qui exaserunt in concupiscentiam Susanne. Ceterum ut rem penitus absoluamus, superest ut concilia quæ in huius rei confirmationem celebrata sunt, adferamus. Primo tertia synodus ex his quatuor quas beatus Gregorius facetus se venerari tanquam quatuor Euangelia, quæ quidem synodus Ephesina prima est ducentorum episcoporum numero, in quo præsedit summus pontificis vicem gerens Cyrus Alexandrius episcopus. In epistola quadam à toto concilio missa Nestorio heretico Constantinopolitano episcopo, de cuius dogmate agebatur, qui dicebat duas esse in Christo personas, aliam Dei, aliam hominis, sicut alias iam de hoc disservimus, ita dicitur: Sic etiam ad mysticas benedictiones accedimus, & sanctificamur particeps sancti corporis & preciosi sanguinis Christi omnium nostrum redemptoris effecti, non ut communem carnem percipientes (quod absit) neque ut viris sanctificati, et verbo coniuncti secundum dignitatis unitatem, aut sicut diuinam possidentis habitationem, sed verè viuificantem, & ipsius verbī propriam factam. Vita enim naturaliter ut Deus existens, quia proprie carne unitus est, viuificantem eam esse professus est: & ideo quoniam uis dicat ad nos: Amen amen dico vobis,

Gene. 18
Dani. 13.

Concilium Ephesinum.

Iean. 6.

nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem: non tamen eam ut hominis unus ex nobis existimare debemus. Quomodo enim iuxta naturam suam viuificantrix esse caro poterit hominis: sed ut verè propriam eius factam qui propter nos filius hominis est factus & vocatus. Hec Concilium. Per quod decretum omnes heretici negantes veram Christicarnem verumq; sanguinem in eucharistia contineri, qualitercumque id negent, hic aperte reiciuntur. Verum quum hoc viderit Oecolampadius, perpendens quantæ arrogantiæ sit factum tori concilio opponere, ad hoc confudit, ut dicat illud non esse ex actis in concilio, sed esse in epistola à Cyrillo ad Nestorium directa. Hoc autem manifeste conuincitur falsitatis ex titulo eiusdem epistolæ. Sic enim inscriptio epistolæ habet: Religioso & Deo amabili consacerdoti Nestorio Cyrus, & quicunque sunt apud Ephesi synodum. Ex ista epistolæ inscriptione aperte colligitur epistolam à toto concilio esse ad Nestorium mandatam: quod fit ut quæ in ea continentur, velut acta concilij esse recipienda. Post aliquot deinde annorum centurias Leo nonus, ut diximus, celebrauit concilium Vercellis, in quo hoc imperium Berengarij dogma damnatum est. Deinde sub Victore secundo aliud concilium Turonis celebratum est præsidente Ildebrando Romanæ Ecclesiæ diacono Cardinali in quo iterum Berengarij dogma sicut à toto concilio, ita & ab ipso Berengario rejectum est. Demum sub Nicolao secundo concilium Romanum centum tredecim episcoporum coactum est hac de causa, quod Berengarium ad vomitum

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAB

vomitum rediisse compertum est, in quo iterum Berengarius concilij decretum C
fusciens, suo dogmati renunciauit. Quorum conciliorum acta incuria scripto-
rum non habemus. Nam in eo volumine conciliorum quod Parisijs impressum
est, à quinta synodo Constantinopolitana usq; ad cōcīlīum Constantiense nullum
aliud concilium interponitur: in quo interiecto temporis spatio constat multacō
cilia celebrata fuisse, eaq; non parui momenti. Itaq; ex illo Vercellensi, Turonen-
si, ac Romano concilijs, nihil aliud reperio præter abiurationem, quæ à concilio
Romano oblata est Berengario, vt eam coram toto illo conuentu legeret, ac ita
esse fateretur. Quæ quidem abiuratio ponitur in volumine decretorum de con-
secra. distin. 2. cap. Ego Berengarius. Demum post hæc omnia concilium Con-
stantiense recensens errores Ioannis Vuicleph, tertio loco istum collocat hisver-
bis: Christus non est in eodem sacramento identice & realiter in propria præsen-
tia corporali. Quem errorem cum alijs omnibus eiusdem autoris vna super om-
nes lata sententia damnat. Contra hanc impiam hæresim olim cūm eam primus
Berengarius tutar etur, scripsit primus Lanfrancus Cantuariensis archiepiscopus.
Post eum Guidmundus ex monacho Auersanus episcopus. Eodem tempore Al-
gerius, ex scholastico monachus Corbiensis in Saxonia. Scripsit etiam aduersus
eum teste Ioanne Trithemio quidam Adelmanus, ex clero Leodiensi episcopus
Brixiensis, qui eiusdem Berengarij condiscipulus fuerat. Scripsit etiam aduersus
eundem Hildebertus quidam episcopus Cenomanensis, ac postea archiepiscopus
Turonensis, vt testatur idem Trithemius in libro de Ecclesiasticis scriptoribus.
Hos duos ultimos fateor me non vidisse, aliorum tamen opera legi. Post istos om-
nes hoc nostro tempore contra Oecolampodium scripsit omnibus istis longè dif-
fusius atq; acutius Ioannes Roffensis episcopus, vir non minus vita quam doctri-
na clarus, qui illis antiquis scriptoribus merito comparari valet. Quod si multis
tales episcopos Ecclesia in sui regimen retineret, qualis ille est, non sic labentem D
ploraremus, vt nunc (proh dolor) ingemiscimus. Si omnia ad vnguem quæ ad
hoc negocium spectant, habere vis, lege viri huius ad finem usq; librum. Spero,
Deo autore, si dubius accesseris, confirmaberis, & omni scrupulo sublatu disce-
des in firmissima fidei petra fundatus. Scripsit etiam aduersus eundem Oecolam-
padium Iudocus Cléchthouæus, alios non vidi, quāuis plures alios scripsisse audia.

Quinta de hacre orta est hæresis, quæ afferit in eucharistia post factam con-
secrationem manere eundem panem qui ante consecrationem ibidem erat.
Sed hæc hæresis in duas factiones est scissa. Quidam enim dixerunt panem simul
esse cum eucharistia, nec amplius insanierūt. Horum dux fuit Ioannes Vuicleph,
cuius iam sæpe fecimus mentionem. Alij verò insaniam augentes sic affirmant
panem ibidem esse, quod afferunt panem esse corpus Christi. Hoc autem recens
est inuentum, nempe à Martino Luthero prodiens, qui ait has esse veras: panis est
corpus Christi; vinum est sanguis Christi. Inter hos duos, scilicet Vuicleph & Lu-
therum, de hoc conuenit, quod vterq; fatetur post consecrationem superstite esse
panem: motu hac ratione, quod sæpe in novo instrumento appellatur hoc sacra-
mentum panis, vt in actis Apostolorum dicitur: Vna autem sabbati cū m conve-
nisemus ad frangendum panem, Paulus disputabat cum eis, profecturus in crastī
num. Et in prima ad Corinth. epi. Panis quem frangimus, nonne participatio cor-
poris domini est? Quoniam unus panis & unum corpus multi sumus, omnes qui
de uno pane & de uno calice participamus. Et rursus in eadem episto. Quotien-
t. Cor. 10 cunq; enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, morte domini annun-
ciabitis, donec veniat. De hoc autem inter istos est dissidiū, quod Vuicleph nō ad-
mittit panem illum qui ante consecrationē erat, dici posse corpus Christi, Lutherus
autem illud concedit, afferens has esse veras, panis est corpus Christi, vinum est
sanguis Christi: motu hac ratione, quæ illi est adeo efficax, vt nullus sit qui illi
possit

Ioannes
Vuic-
leph.

Luther⁹

Acto. 20.

1. Cor. 10

1. Cor. 11

A possit
intelli-
fieri, r
nis, si
quod
modi
vis, si
Evan-
treccer-
cratio-
num,
piétes
nabul-
vno ec-
nenul-
est cor-
riente
stè po-
neris,
dices i-
gram:
esse se-
iam ad-
dicitur
stratiu-
b risit,
sangu-
hic est
vinum
Luth-
hac in-
ram d-
instru-
Nam
ba na-
quibi
pron-
corpi-
trum
aptan-
positi-
tri ge-
quod
pacto-
pressi-
meut
videt
est (i-
true-
tior, i-
thæu-

A possit obstat. Verba (inquit) diuina accipienda sunt iuxta grammaticat nuda intelligentiam: ita ut non liceat ei per angelum nedum per hominem vim ullam fieri, ne detur occasio aduersariis scripturas eludendi. At vis (ut ait) fit verbis diuinis, si quod Christus dicit panem, hoc nos dicamus intelligi panis accidentia: & quod ille vinum vocat, hoc nos dicamus esse tantum vini speciem. Omnibus ergo modis verus panis (ait) ac verum vinum superest in altari, ne verbis Christi fiat vis, si species sumatur pro substantia. Nullam enim transubstantiationis (inquit) Euangelistæ fecere mentionem. Sed hoc recens quoddam inuentum est, nempe trecentenarium (ut ait) nec eo amplius. Sic ergo dicit Lutherus esse verba consecrationis intelligenda. Hoc, id est, hic panis, est corpus meum. Hic, id est, hoc vicenum, est sanguis meus. Ecce quibus præstigijs confidit Lutherus seducere tot sapientes viros quot sunt in Ecclesia. Credit forte omnes nos infantes esse adhuc in cunabulis, vt si milibus nænijs decantatis valeat nos dementare. Contra hos omnes uno eodemq; gladio pugnandum est. Nam quum ostenderimus facta consecratio ne nullum panem manere, simul etiam patebit hanc enunciationem, scilicet panis est corpus Christi, nullo pacto esse veram. Primum ergo ostendamus hanc Lutheri interpretationem esse à litera remotissimam: quod vel ex eo constare manifeste potest, quod articulus hoc, vel pronomen demonstrativum, cum sit neutri generis, nullo modo potest referri ad panem, quod panis masculini sit generis. Forte dices ibi substantiuè positum, quemadmodum adiectiuum in neutro genere ex grammaticorum regula insubstantiu locum subrogare liceat: atq; ita dices hunc esse sensum. Hoc, id est, haec res (pane demonstrato) est corpus meum. Veniamus iam ad verba calicis, in quibus nullum tale reperire poteris subterfugium. Sic enim dicitur ibi: Hic est sanguis meus. Vides qualiter articulus vel pronomen demonstrativum ibidem positum est masculini generis, cum autem vinum neutrī generis sit, qui sit ut pronomen hic, possit demonstrare vinum: Si enim dixisset, hoc est sanguis meus, ansam præbuisset opinandi vinum ibidem manere. At cum dicat, hic est sanguis meus, quis non videt articulum masculini generis nullo pacto ad vinum posse referri, quod neutro genere nominatur: Hæcne est grammatica Lutheri, iuxta quam aīs verba Dei esse nudè interpretanda: Aded enim nuda est hacinterpretatio, vt literam à suo vero sensu prorsus denudet, nihilq; apud literam devero eius sensu relinquat. Quod si ad Græcam linguam ceu fontem noui instrumenti nos reuoces, credes forte hāc collectionem minime valere, deciperis. Nam pronomen demonstrativū quod græcè ponitur, vtrobīg; neutrum est. Verbanang; quibus corpus consecratur, sic habent, τὸ τόσι τὸ σῶμα μου. Verba autem quibus consecratur sanguis, sic habent, τὸ το γάρ εστι τὸ σῶμα μου. Vides iam vtrobīg; pronomen positum neutrum esse, nempe τότο. Nomen autem græcè significans corpus, scilicet τὸ σῶμα, & nomen significans sanguinem, scilicet τὸ αἷμα, vt rūnq; neutrum est. Ex quo patet vtrobīg; pronomen demonstrativū sequenti nomini esse aptandū, nullo modo autē ad præcedens referendū: quia cum nomen ibi pro pane positum sit τότο, quod constat esse masculini generis, conuincitur pronomen neutrī generis ad panem minime referri posse. Vinum autem græcè dicitnr δίονες, quod constat esse etiam masculini generis. Colligimus ergo Christi verba nullo pacto fauere Lutheri, imd̄ potius illi omnino repugnare. Nullo etenim modo expressius potuisse dicere nihil illuc remanere panis, quā quū dixit: Hoc est corpus meum. Nō enim dixit, hic, id est in hoc loco, est corpus meum: aut cum hoc quod videtis, est corpus meum, tāquam in pane aut simul cum pane consisteret, sed hoc est (inquit) corpus meum, nimirum declarans manifestē (vt hæreticorum ora obstrueret) hoc totum quod porrigebat, ipsius corpus esse. Ceterum quō res sit apertior, & tergiuersandi nullus pateat locus, Euangelistarum verba referamus. Matthæus enim sic ait: Cœnantibus autem eis, accepit Iesus panem, & benedixit ac fregit,

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

ac fregit, deditq; discipulis suis, & ait: Accipite & comedite, hoc est corpus meum. Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus noui testamenti, qui pro multis effundetur in remissionē peccatorum. Marcus verò sic narrat: Et manducantibus illis, accepit Iesus panem, &

Mar. 14. benedicens fregit & dedit eis: & ait illis, Sumite, hoc est corpus meum. Et accepto calice gratias agens dedit eis, & biberunt ex illo omnes. Et ait illis: Hic est sanguis

Luc. 22. meus noui testamenti, qui pro multis effundetur. Lucæ autem verba sunt ista: Et accepto pane gratias egit, & fregit & dedit eis dicens: Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur. Hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem

postquā coenavit, dicens: Hic est calix, nouum testamentum in sanguinē meo, qui pro vobis fundetur. Ex omnibus his Euangelistarum verbis patet nullum esse locum in quo post factam consecrationem sacramentum vocetur panis aut vinum, sed tantum corpus aut sanguis. Si enim Christus in pane suscepit nullam fecisset mutationem, eumq; ut susceperat, minimè variatum discipulis porrexisset, dici meritō posset merum panem dedisse discipulis. Verūm quum priusquam discipulis manducandum porrigeret, panem conuerterit in carnem: nequaq; dici potest eum panem quem in manus susceperat, discipulis tribuisse, sed corpus suū in quod conuerterat. At Lutherus obstat sic dicens: Euangelistæ referunt Christum in manus sumptuisse panem. Et nos etiam hoc ipsum fatemur. Verūm quum recipiunt apostoli, iam non audis panem nominari, sed corpus: nec vinum, sed sanguinem. Quod autem aiunt Lutherus & eius imitatores, hoc mirabile sacramentum vocari panem, atq; inde colligunt aut panē ibi esse, aut ipsum panem esse corpus Christi, non recte colligunt. Id enim solenne est sacris scripturis, vt panē appellēt quod comedī quo quis modo potest: quia vt dicit Ecclesiasticus: In itū vitæ hominis aqua & panis. Hoc modo manna dictus est panis, vt apud Prophetam: Panem cœli dedit eis, omne delectamentum in se habentem. Ecce panem vocat scriptura quem D

Eccle. 29. aliás dixit esse velut semē coriandri. Hoc etiam modo filius Dei secundum diuinitatis substantiam dictus est panis, quod spiritualiter manducatus mētem intus reficiat. Sic enim dicit ipse: Ego sum panis vita, qui de cœlo descendit. Quæ verba (vt supra admonuimus) minimè ad corpus referenda sunt, sed ad diuinitatis substantiam, quod hæc de cœlo descenderit, non autem corpus. Simili modo nos fate mur Christi corpus panem dicit generali ista appellatione, quia videlicet specie panis opertum à nobis manducatur in spiritualem interioris hominis refectionem.

Possumus etiam aliam huius appellationis rationem reddere, nec omnino ineptam, quinimodo conformem communi usui loquentium, & ipsis etiam scripturis sacrīs. Usitatissimus siquidē est loquendi modus, vt rem eo nomine appellemus, quo res ex qua genita est, vocabatur. Sienim alicui dedisses vinum, quod ille post modum artificio aliquo aut operante natura vertisset in acetum, quod ille iterum ad comedendum aliquā aliam rem tibi porrigeret, diceret tibi, nec impropiè, ecce tuum vinum quod largitus es mihi: nimirum hac locutione designans acetum illud ex vino donato fuisse genitum, aut vinum in acetum fuisse versum, quapropter factum est vt nomine vini gaudeat nunc etiam acetum, quia ex illius materia genitum est: cum tamen verè & iuxta nominis propriam significationem acetum non possit dici vinum, quod res sint specie substantiāq; differentes. Nec ab hoc modo loquendi abhorrent sacræ literæ. Vide quid dicitur in Exodo: Tulitq; Aaron

virgam coram Pharaone & seruis eius, quæ versa est in colubrum. Vocauit autem Pharaon sapientes & maleficos, & fecerunt etiā ipsi per incantationes Aegyptiacas & arcana quædam similiter: proieceruntq; singuli virgas suas, quæ versæ sunt in dracones: sed deuorauit virga Aaron virgas eorum. Ecce iam vides virgam Aaron versus in colubrum, atque post eam versionem iterum vocari virgam, cum nihil minus sit quam virga. Nam & deuorat aliorum virgas, quod virgæ minimè conuenit.

A con fact nis voc pan erat vt ha bis e anni rialis men um d oster dicer trece ea diq nerei versio nem, tione alijs, t nem l rum i ctoru etiam gnare neq; ti ego d mand ni. Ne forma nem s sit pari sancta num i etus. C carne centio dendi panis lo. Da quam etum sumpt pus & dire, q in seip verbu est ho per po

A conuenit. Virga tamen post eam versionem vocatur, quod ex illa materia à Deo factus sit coluber ille. Ad hunc modum etiam in sacratissima Eucharistia, cum panis revertatur in corpus Christi, sit inde ut corpus in quod vertitur, eodem nomine vocetur quo panis commutatus in corpus vocabatur, non quod panis sit, sed quia panis loco subrogatus, atque ideo preteriti panis nomen conseruat. Sed circa hoc non erat opus tot argumentis, cum Ecclesia huic litii iam finē imposuerit. Verū hoc fecimus, ut hereticū cauillistis psonderemus ostenderemus migrationem de ea quae in nobis est fide. Concilium Constantiense sessione octaua enumerans, 45. errores locannis Vuicaph, hunc primo loco collocat, sub his verbis: Substantia panis materialis, & similiter substantia vini materialis, manent sine subiecto in eodem sacramento altaris, quem errorem cum alijs. 44. vna super omnes lata sententia concilium damnat. Verū et si hoc sufficienter ostendat panem non manere, non tamen ostendit panem transsubstantiari in corpus Christi, quod Lutherus negat, irridetque, dicens hanc transsubstantiationem esse recens inuentam, nec vetustiorem quam trecentenariam. Si de vocabulo solo est dissidium, indigna prorsus res est ut pro ea digladiemur, modò conueniat inter nos de re. Res autem est, panem non manere post consecrationem, ipsumque conuerti in corpus Christi. Siue autem illam versionem appelle transsubstantiationem, siue transmutationem, siue conuersationem, non multum curabo, dummodo fateatur panem non manere post consecrationem, illumque verti in corpus Christi. Horum primum iam ostendimus ex alijs, tum ex conciliij Constantiensis definitione. Alterum ostendere superest, panem scilicet verti in corpus Christi, idque non esse recens theologorum scholastico rum inuentum, nempe trecentenarium, ut Lutherus ait. Pro qua re plurima sanctorum patrum citabo testimonia: quae omnia si bene consideres lector, videbis etiam aduersus prædictam Berengarij & Oecolampadij heresim manifestè pugnare. Primum omnium Theophylactum illi oppono, quem nec scholasticum neque trecentenarium dicere poterit. Is enim exponens illud Ioannis: Panis quem ego dabo, caro mea est, sicut ait: Attende autem quod panis qui à nobis in mysterijs manducatur, non est tantum figuratio quædam carnis domini, sed ipsa caro domini. Non enim dixit: Panis quæ ego dabo, figura est carnis, sed caro mea est. Transformatur enim arcana verbis panis ille per mysticam benedictionem, & accessio nem sancti spiritus, in carnem domini. Et neminem conturbet quod credendus sit panis caro. Etenim & in carne ambulante domino, & ex pane alimoniam admittente, panis ille qui manducabatur, in corpus eius mutabatur, & similis siebat sanctæ eius carni, & in augmentum & sustentationem conferebat, iuxta humanum morem. Igitur & nunc panis in carnem domini mutatur. Hęc Theophylactus. Quibus verbis nihil potest apertius dici. Nam dixit panem transformari in carnem, & iterum mutari in carnem: vocans nempe transformationem, quod recentiores theologi dixerunt transsubstantiationem. Quod autem dixit quod credendus sit panis caro, eodem modo dixit quo superius exposuimus, quia scilicet panis vertitur in carnem, conseruato scilicet in re postera, rei præcedentis vocabulo. Damascenus etiam lib. 4. de fide orthodoxa cap. 14. hanc eandem sententiam quamvis alijs verbis dicit, sic enim ait: Corpus enim secundum veritatem coniunctum est diuinitati, quod ex sancta virginē corpus est: non quod ipsum corpus assumptum ex cœlo descenderit, sed quod ipse panis & vinum transmutatur in corpus & sanguinem Dei. Si autem modum requiriſ quonam pacto sit, sat sit tibi audiare, quoniam per spiritum sanctum, quemadmodum ex sancta deipara seipso et in seipso dominus carnem sustentauit. Et nihil amplius cognoscimus, quam quod verbum Dei verum est & efficax & omnipotens, modus autem inscrutabilis. Neque est hoc etiā dictu promptū, quoniam naturaliter per comedionē panis, & vīnum & aqua per pōtionē in corpus et sanguinē comedētis et bibentis transmutat: et nō sit aliud

CC corpus

Concilium Constantiense

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

corpus præter id quod prius erat ipsius. Sic & propositionis panis vinum & aqua per inuocationem & aduentum spiritus sancti supernaturaliter transmutatur in corpus & sanguinem Christi, & non sunt duo, sed unum & idem. Hucusque Damascenus. Vides hic ter nominata transmutationem panis in corpus, & vini in sanguinem. Quod autem ad finem dixit: Et non sunt duo, sed unum & idem, ut non referre posses ad panem & corpus, quod illa scilicet non sunt duo, sed unum & idem, ut nita le intelligas, superius dicta manifestant. Superius namque dixerat corpus quod ex alimento nutritur, & in quod alimentum conuertitur, non esse aliud corpus præter id quod prius erat ipsius ante comedionem. Sic etiam panis in eucharistia non in aliud corpus Christi conuertitur, quam in id quod ante consecrationem prius habebat, ut scilicet non sint duo corpora, unum quod ante consecrationem, aliud in quod facta consecratione panis transmutatur. Hunc autem Damascenum non potest Lutherus dicere recentem, nisi forte talem se credit Lutherus, ut illi mille anni sint tantum dies hesterna quæ præteriit quoniam hic teste Ioanne Trithemio, fuit temporibus deuotissimi imperatoris Theodosij senioris, à quo ad nostrum hoc tempus mille centū anni & eo amplius elapsi sunt. Gregorius etiam Nissenus frater Basilius magni, in libro de mystica vita Moysi, exponens rationem illius cibi mannae in deserto dati patribus, sub cuius figura eucharistia differit, sic ait: Is igitur mirabilis sine agricultura panis, varietate qualitatis ad suscipientium habitudinem, virtutem suam comutat. Nam cum sit panis, ignorat labefieri: sic in carnem vertitur non uit olus imitari. Quicquid denique assumetur conueniens & expetitum sit (ut apostolus vult) qui haec nobis mensam preparauit, in id comutatur. Haec illequebus verbis semel atque iterum dicit panem verti in carnem. Neque haec reiwcere merito valebit Lutherus hac occasione quod trecentarius sit. Nam plusquam millenarius hic est. Beatus Cyprianus Gregorio plusquam centū annis vetustior sic ait: Panis iste quem dominus discipulis porrigebat, non est effigie sed natura mutatus, omnipotentia verbi factus est caro: & sicut in persona Christi humanitas videbatur, & latebat diuinitas, ita sacramento visibili ineffabiliter diuina se infudit essentia. Haec Cyprianus, ybi autem dispanem verbi omnipotentia mutatum in carnem. Et Irenaeus apostolorum temporibus vicinus, lib. 5, aduersus haereses sic ait: Quando ergo & mixtus calix, & fractus panis percipit verbum Dei, fit eucharistia sanguinis & corporis Christi, ex quibus agetur & consistit nostræ salutis substantia: quoniam negant carnem capacem esse donationis Dei, quem est vita æterna, quæ & sanguine & corpore Christi nutrit, & membrum eius sit. Haec Irenaeus. In quibus verbis aduertere oportet quod dicit panem & vinum fieri eucharistiam rororis & sanguinis. Si ergo panis fit corpus, oportet ut in hac effectione non maneat panis. Cum enim ex aliqua substantia fit alia, nusquam præterita manet. Haec ergo testimonia sufficiant ut ostendamus illi transubstantiationem non esse nouam, nec trecentariam, ut ipse afferit, sed multo vetustiore, nempe ab ipsis Ecclesiæ primordijs proditam. Quod si de vocabulo contendat id esse nouum, nos non verba curamus, sed res: quoniam vocabulorum proprietates inquirere, grammaticorum est munus, non theologorum. Nam si de re considerat vocabuli nouitas non debet orthodoxum offendere, ut beatus Athanasius in ea quam habuit aduersus Arrium disputatione. Nouis namque haeresibus succedentibus Ecclesia nouit vocabula nova configere ad clarius res exprimendū, & haeresibus obuiandum. Cum enim in ipso nascetis Ecclesiæ initio quisque ab eo nomen acciperet, a quo baptizabatur, aut a quo edocebatur, ita ut dicentes: Ego sum Pauli, ego sum Cephae, ego sum Apollo, factum est hac de causa ad obuiandum huic pesti, ut omnes Christo initiati communè vocabulo vocarentur Christiani, quod nomen primùm Antiochiae hac occasione natum esse historiæ produnt. Postea etiam surrexit Arrius docens filium patri inæqualem, nec eiusdem substantiæ: cui haeresi Ecclesia obuians effinxit sibi nomen consubstantialitatis, nunquam

Gregor.
Nissenus

Cypria-
nus.

Irenaeus.

A nunc
dice
conf
nis c
stigi
euro
auto
cam
accep
nient
Vna
idem
ment
pane
rium
& po
capiti
videb
SE
Aqua
men q
xime
am pr
*
B inuen
Ad
& Luc
calicer
buerit
vscq; in
satis aj
dedit,
quopi;
nibus
vt pan
celebr
nullus
corpu
nenç.]
aque.
scribel
am qf
nullu
nulliu
SE
S N
seritq;
lita vn
quem
ciendi

A nunquam in sacris literis repertum. Sic etiam videns hæreticos insurrexisse qui diceret panem manere simul cum corpore; ad denotandum panem minime post consecrationem superstitem, sed esse versum in corpus, nomen transubstantiationis confinxit, quod rem, ut apparet, adeo clare explicit, ut nullum iam hæresis vestigium post se relinquat. An autem congrue aut ornatae aut politè explicit, non euro, modo fideliter ac catholice doceat. Nec video causam quare non habeat hæc autoritatem Ecclesia fingendorum vocabulorum, sicut & quamlibet rem publicam habuisse dignoscitur, ex quorum consensu et fictione concordi voca bula vim accepere significatiuam. Sed iam opus est ut ostendamus Ecclesiam de hac re definiuentem. Concilium Lateranense sub Innocentio tertio celebratum sic definit: Concilium Lateranense.

Vna est fidelium vniuersalis Ecclesia, extra quam nullus omnino saluatur: in qua idem ipse sacerdos & sacrificium Iesu Christus, cuius corpus & sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis & vini veraciter continetur, transubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem potestate divina, ut ad perficiendum mystrium unitatis accipiamus ipsi de suo quod accepit ipse de nostro. Hæc concilium, & ponuntur hæc verba in volumine epistolarum decreta, t.i. de sum. trin. & si. cat. in capitulo, firmiter credimus. In quibus verbis definitur omnia quæ huic negocio videbantur necessaria.

Aquarij. **S**exta hæresis est quæ asserit pro calicis consecratione non esse apponendum vi-
num, sed solam aquam. Hic est error quorundam qui ab effectu vocati sunt Aquarij. Sic enim eos beatus August. in lib. de hæresibus cap. 64. appellat: nec ramen quam pro se habeant rationem, refert. Verum ex Ecclesiastico dogmate proximè citando constat eos sobrietatem adeo diligere, ut eius conservandæ causa etiam pro calicis consecratione vinum evitandum putent.

* Quis fuijerit huius hæresis autor, & quo tempore cœperit, apud neminem
B inuenire potui.]

Aduersus hunc errorem tres Evangeliste pugnant, Matthæus scilicet, Marcus, Matt. 26. & Lucas. Hi enim omnes referentes modum dominicæ coenæ, dicunt Christum calicem porrexisse discipulis, & ut ostenderent quem illis in calice liquorem præbuerit, addiderunt verba Christi dicentis: Non bibā amodo de hoc genimine vitiis vñq; in diē illum, cū illud bibā vobiscū nouū in regno patris mei. Ex quibus verbis satis aperte ostenditur eum liquorē quem Christus discipulis in calice potandum dedit, fuisse genimē vitis, nēpe vinū. Quod si quis fortè pertinax contēdat de alio quopīa vitis fructu esse illa verba intelligenda, hoc plurimorū conciliorū definitiōnibus rejicit, quæ asserunt vinū in calice esse necessariū pro sanguinis consecratione, ut panis pro corporis consecratione. Concilium namq; Lateranen. sub Innocētio tertio celebrarū, inter alia sic definit: Vna vero est fidelium vniuersalis Ecclesia, extra quam nullus omnino saluatur. In qua idē ipse sacerdos est sacrificiū Iesu Christus, cuius corpus & sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis & vini veraciter continent. Hæc conciliū. Ex quo patet sub specie vini sanguinē latere, & nō sub specie aquæ. Alia sunt insuper cōcilia quæ hoc exprimunt, quæ qm aduersus proximè describendā hæresim iterū citanda sunt, præterea vñq; ad locū illum. Accedit hoc etiam signa debēt esse aliqua ex parte similia signatis. At inter aquā & sanguinem nulla versat similitudo, præcipue si philosophis credimus, afferētibus purā aquam nullius esse alimenti. Non erat ergo cōsentaneum aquā in signū sanguinis institui.

Concilium Lateranense. **S**eptima hæresis est quæ cum hac proximè enarrata velut ex diametro pugnat. Nam hæc sic vinum in calice apponit quod nullam penitus miscet aquam, asseritq; eam minime miscendam esse. Hic est error Græcorum, à Guidone carmelita undecimo loco inter errores Græcorum locatus. Est etiam error Armenorū, quem Guido. 24. ordine recenset. Pro eius erroris reprobatione est vnum hoc iaciendum prius fundamentum, quod modicas illicet aqua vino mixta, in vini sub-

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

stantiam conuertitur, aut in sua substantia sine conuersione manens, cum modi-
 ca sit, minorisq; efficaciz quam vinum, non vertit vinum à sua natura. Vtrum au-
 tem horum sit verius, non sum ad eō demens ut audeam definire, quod Innocen-
 tius. 3. pontifex summus, vir alioqui doctissimus, non ausus est definire, prout in
 cap. cum Marthæ, tit. de celebratione missarum, patet. Hoc ergo iacto fundamen-
 to, facile hoc nostrum, id est, catholicum superedificabimus dogma. Nam hoc sa-
 cramentum in memoriam dominicæ mortis fit, Paulo testante, qui ait: Quoties-
 cunq; manducabis panem hunc, & calicem bibetis, mortem domini annuncia-
 bitis donec veniat. At Christo mortuo (vt est apud Ioannem) unus militum lan-
 cea latus eius aperuit, & continuo exiuit sanguis & aqua. Vt ergo sacramentum
 calicis velut perfectum signum illud repræsentet, oportet ut in calice aqua vino
 misceatur, quæ aquam de Christi latere simul cum sanguine ex euntem repre-
 sentet. Quod etsi ex Christi institutione non esset, Ecclesia nihilo minus hoc statuere
 poterat, quum aqua (vt diximus) vinum cui miscetur, non destruat. Hoc autem
 ita faciendum esse, atq; ita esse factum ab ipsis Ecclesiæ primordijs pluribus edo-
 mus testimonij. Omitto aliorum sanctorum testimonia, præcipue beati Cypri-
 ani in epist. ad Cæciliū fratre. Alexander autem primus, apostolis vicinus (nam
 sub Aelio Adriano imperatore Ecclesiam rexit) sic ait in decretis suis, quæ in pri-
 mo tomo conciliorum generalium inseruntur. In sacramentorum quoq; oblationib;
 bus, quæ inter missarum solennia domino offeruntur, passio domini miscen-
 da est, vt eius, cuius corpus & sanguis conficitur, passio celebretur: ita ut repulsi
 opinionibus superstitionum, panis tantum & vinum aqua permixtum in sacrifi-
 cio offerantur. Nō debet enim (vt à patribus accepimus) & ipsa ratio docet, in ca-
 lice domini aut vinū solū, aut aqua sola offerri, sed vtruncq; permixtū, quia vtruncq;
 ex latere eius in passione profluxisse legitur. Hæc ille. Vides hic papam sanctum
 simul atq; doctum, vicinumq; apostolorum temporibus, testari se ita à patribus D
 nempe ab apostolis vel eorum discipulis suscepisse. Et inter Ecclesiastica dogma-
 ta, quæ beatus Augustinus (vel vt alij volunt, Gennadius) uno volumine collegit,
 loco tale dogma locatut: In eucharistia non debet pura aqua offerri, vt quidam
 sobrietatis falluntur imagine, sed vinum cum aqua mixtum, quia & vinum fuit
 in redemptionis nostræ mysterio, cum dixit: Non bibam a modo de hoc genimi-
 nevitisi: & aqua mixtum, non quod post coenam dabatur, sed quod de latere eius
 lancea per follo aqua cum sanguine egressa, vīnum de vera eius carnis vīte cū aqua
 expressum ostendit. Hæc tenus Ecclesiasticū dogma. Præterea in collectario quod
 beatus Martinus Braccharensis episcopus fecit ex concilijs orientalibus. 55. cap. sic
 habetur: Non oportet aliquid aliud in sanctuario offerri præter panem, & vinū, &
 aquā, quæ in typo Christi benedicuntur, quia dum in cruce penderet, de corpore
 eius sanguis effluxit & aqua, hæc tria vnum sunt in Christo Iesu. Hæc hostia &
 oblatio Dei in odorem suavitatis. Hæc ibi. Rursus Carthaginense concilium ter-
 tium in suorum decretorum cap. 24. sic habet: In sacra mentis corporis & sangu-
 nis domini nihil amplius offeratur, quam ipse dominus tradidit. Hoc est panis, &
 vinū aquæ mixtum. Ex quibus verbis videtur concilium quippiam plus assidere,
 scilicet Christum ita tradidisse, vt scilicet aqua vino misceretur. Quod etsi textus
 non sit scripturæ expressus, mihi tamē valde probatur, quod sobrietatis causa cre-
 derem Christum aquam vino miscuisse. Cui alludere videtur illud Salomonis: Sa-
 pientia edificauit sibi domum, excidit columnas semptem, immolauit victimas
 suas, miscuit vinum, proposuit mensam suam. Misit ancillas suas ut vocarent ar-
 cem, & ad mœnia ciuitatis. Si quis est parvulus, veniat ad me. Et insipientibus lo-
 cuta est: Venite, comedite panem meum, & bibite vinum quod miscui vobis. Ex
 his ergo omnibus constat aduersus schismaticos Græcos & Armenos, aquam vi-
 no in calicis consecratione esse miscendam.

Pro. 9.

Octaua

Actraua hæresis est, non substantiam sacramenti, sed eius virtutem & efficaciam oppugnans: quæ afferit hunc sacratissimum cibum nec prodesse quicquam, nec etiam in lædere. Huius hæresis magistri atq; autores fuerunt Messaliani,<sup>Messa-
liani.</sup> q & eūχιται, id est orantes, vel ἐνθουσιασται, id est afflati aut diuini appellantur, quorū historiam iam suprà narrauimus. Hanc eandem tutantur hæresim Armeni, vt eis impingit Guido carmelita, dicens hunc esse illorum vicesimum tertium errore. Verum hi à Messalianis in hoc diuiduntur, quod Messaliani afferunt nihil prodesse aut lædere, Armeni autem dicunt soli corporis saluti prodesse. Concordi tamen sententia hi omnes asseuerant nihil prodesse animæ. Quibus meritò dici possit id quod per Malachiam prophetam dominus ait: At vos o sacerdotes qui de spicitis nomen meum, & dixistis, in quo despeximus nomen tuum: Offertis super altare meum panem pollutum, & dicitis, in quo polluimus te: In eo quod dici tis, mensa domini despecta est. Hæc ibi. Nonne despectam facit mensam domini, qui dicit eam nullo usui esse? Hæc autem assertio manifestæ hæreseos conuincitur per ea quæ Ioan. 6. à Christo dicta sunt in huius sacramenti approbationem & laudem, in quibus non semel huins præstantissimi sacramenti virtus ostenditur. Qui manducat (inquit Christus) carnem meam, & bibit sanguinem meum, habet vitam æternam. Nonne satis prodesse tibi videtur quod manducatum vitam præstat æternam? Quod si hæc ad futurū referas, vt scilicet intelligatur eum qui manducauerit, in posterum habiturum vitam æternam, tunc verò cùm primū manducatur, nihil conferre; etiam hoc dicto fateris eucharistiam aliquid commodi adferre suscipienti. Nam etsi sola futurorum spes non beat hominem, non est tamen dubitandum multo feliciorem esse eum qui sperat (etiam si nihil habeat) quam qui desperat. Nam qui sperat, initium quoddam possessionis habet: quod sit ut in ipsa rei priuatione eum alat spes. Sic enim ait B. Ioannes: Scimus quoniam cùm apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Et omnis qui habet hanc spem in eo, sanctificat se, sicut ille sanctus est. Magnum ergo cōmodum eucharistiam adferre fateris, cùm admittas ex eius mādicatione ius nos quoddam acquirere ad vitam æternam post mortem possidendum. Præterea tale ius ad habendam in posterum beatitudinem, nullus expers gratiæ habere potest. Nam quamvis beatitudo sit donum Dei, vt Apostolus ait, gratia Dei vita eterna, ^{Roma. 6.} vel ut alia translatio ait, donum Dei vita eterna; hanc tamen gratiam nunquam de ^{Ioan. 1.} plenitudine Christi recipimus nisi pro alia gratia qua hic nos prius iustificari ^{Matt. 25.} oportet, vt in eam veniamus indulgentiam qua dicitur: Ibunt iusti in vitam eternam. Necessarium est ergo eum qui digne suscipit hoc sacramentum, si in posterum hac de causa habiturus est gloriam, suscipere etiam in præsentí gratiam. Verum quod res sit apertior, alia quæ sequuntur Christi verba referamus: quoniam illa expressius nostrum propositum confirmant: Qui manducat (inquit) meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo. Et vt beatus Ioannes in quadam epistola ait: Omnis qui in eo manet, non peccat: colligitur hinc manifestè, hoc Christi corpus manducatum, omnem prorsus peccati culpam à nobis abegere, quod non paruum emolumentum est. Nunquam etiam aliquis in Deo manet, aut Deus in illo speciali existentia, nisi per charitatem. Qui manet (inquit Ioannes) in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Si ergo qui manducat carnem Christi, & bibit eius sanguinem, in illo manet, ergo in charitate & dilectione manet. Nam si non diligeret, non maneret in illo, quoniam vt beatus Ioannes ait: Qui non diligit, manet in morte. Qua de causa Christus nos alibi monebat in dilectione sua manere, vt fructum aliquem adferre possemus, quod fit vt qui hoc sacramentum recipit, charitatem etiam recipiat, per quam in Deo maneat. Ut autem Christus hoc propositum magis confirmaret, tertio eandem sententiam repetit dicens: Sicut misit me viuens pater, & ego viuo propter patrem: & qui manducat ^{Ioan. 6.}

F ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

me, & ipse viuet propter me. Viuens pater misit filium, quia voluntate patris incarnatus est: viuit propter patrem in quantum Deus, non quod ipse in se non haberet vitam, sed quia non a se, sed a patre nascens, habuit vitam nascendo, a quo habuit unitatem genitus. Viuit etiam propter patrem in quantum homo, quia voluntate patris factus homo, corpus quod assumpsit, viuificauit. At ergo: Sicut misit me viuens pater, & ego viuo propter patrem: & qui manducat me, viuet propter me, id est, quemadmodum homo factus sum patris voluntate, & homo factus viuo, corpusque meum vita repleo: sic qui carnem meam manducat, propter me viuet, quoniam carnem meam habet, quae viuificatrix est propter inhabitantem in ea divinitatem. Ecce ergo manifesta Christi verba, quibus saepe testatur magnam utilitatem manducantibus hoc sacramentum successuram, nempe vitam eternam. Rursus, ipsum rei vocabulum hoc indicat. Vocatur etenim Eucharistia, quod latine dicitur bona gratia, indito ab effectu vocabulo, quod magnam gratiam sumen tibus conferat. Deinde cum in hoc sacramento recipiatur non solum corpus aut humanitas Christi, sed ipsa diuinitas humanitati coiuncta: quis credat Deum aliquem inhabitare, cui non magna dona concedat: Quapropter beatus Bernardus hoc sacramentum ceteris praeterens ait: In hoc sacramento non solum gratia, sed ille a quo est omnis gratia, sumitur. Quibus verbis expressit magis esse recipere ipsum totius gratiae fontem, quod in alijs sacramentis non sic corporaliter fit, quam recipere gratiam quam omnia sacramenta praestant. Magnam ergo gratiam sacramentum Eucharistiae praestat, pro qua in futuro donat vitam eternam. Ex quibus alia multa oriuntur, ut sancti testantur, quorum unum aut alterum solum citabo.

Cyrillus li. 4. super Ioā. ca. 17. sic ait: Pias quoq; cogitationes suscipias, studiose sancteque viuas, & benedictione participes, quae (mihi crede) non mortem solum, verum etiam morbos omnes depellit. Sed at enim, quum in nobis maneat Christus, sequentem membrorum nostrorum legem, pietatem corroborat, perturbationes animi extinguit, nec in quibus sumus peccatis considerat, sed aegrotos curat, colligatos redintegrat, & sicut bonus pastor, qui animam suam pro omnibus suis posuit, ab omni nos erigit casu. Hæc Cyrus. Quod autem dixit, nec in quibus sumus peccatis considerat, propter peccata venialia dixit, de quibus dicitur: Septies in die dicit iustus. Et propter peccata quae nos latent, de quibus etiam alibi dicitur: Ab occultis meis munda me domine. Hoc autem ex praecedentibus quae in eiusdem lib. cap. eodem refert constare potest. Beatus Chrysostomus homilia. 45. super Ioan.

Psal. 24. Psal. 8. Chrysostomus Romus. de hoc sanguine in sacramento nobis exhibito ita ait: Hic sanguis effusus vniuersum abluit orbem terrarum, de quo multa Paulus ad Hebreos prosecutus est. Hic sanguis abdita & sancta sanctorum purgabat. Quod si eius figura tantam habuit vim in templo Hebreorum, & in media Aegypti liminis aspersus, longe magis veritas. Hic sanguis aureum altare significauit. Sine hoc princeps sacerdotum in penetralia ingredi non audebat. Hic sanguis sacerdotes faciebat, hic sanguis in figura peccata purgabat. In qua si tantam habuit vim, si umbram ita mors horruit, quantopere quæso ipsam formidabit veritatem? Hic nostrarum animarum salus est, hoc lauatur anima, hoc ornatur, hoc incenditur. Hic igne clariorum nostram mentem reddit, & auro splendidiorem. Huius sanguinis effusio celum peruum fecit. Admiranda sane Ecclesiæ mysteria, admirabile sacrarium. Ex paradio fons scaturit, a quo sensibiles fluuij emanarent. A mensa hac prodit fons qui fluuios spirituales diffundit. Iuxta hunc fontem non steriles salices germinant, sed quærcus coelum ipsum attingentes, quae fructus tempestiuos & solidos semper producunt. Si quis aestuat, ad hunc fontem se conferat, & recreabitur. Muddat squalorem & sordestus mitigat, non solares, sed quos ignis sagittæ imprimit. Etenim ortum suum supernè habet, inde radicem unde irrigatur. Multi huius fontis riui, quos paracletus diffundit: & filius arbiter est, neque bidente aut ligone

A ligone viam facit, sed animos nostros aperit. Hic fons lucis, diffundens radios veritatis. Hic supernæ adstiterunt virtutes, fluctuum eius pulchritudinem inspicentes. Nam manifestius quam nos illæ propositoru virtutem & fulgorem inaccessibilem intuentur. Hucusque Chrysostomus, quem tam prolixè citauit, ut uideant hi haeretici, aut qui eos postmodum sequentur quantum hic sanctus huic præstantissimo sacramento tribuerit, qui cum multa elegantissimeq; dixerit, nec tamen rem absoluat, quoniam id quod laudabat, maius revera est omni laude.

Nona haerelis, qua etiam sacramenti efficaci virtutirepugnat. Nam asserit hoc præstantissimum sacramentum, in die coenæ domini, feria scilicet quin

Græci,

ta maioris hebdomadæ confectum, esse maioris virtutis, quam alio quolibet die consecratum. Huius erroris duces fuerunt Græci, ut testatur Guido Car-

meliata: qui illorum errores recensens, hunc decimo octavo loco collocat, dicitq; e-

os hac occasione nulla alia die anni quam die coenæ confidere, confectumque illo

die sacramentum per totum annum conseruare, ut inde infirmis ministretur.

Hos Græcos secuti sunt Vualdenses. Sic enim idem Guido illis impingit, qui

hunc ait esse nonum illorum errorem, nescio tamen quos autores secutus, quo-

niam apud nullum alium ex his qui illorum errores enumerant, inuenio vilam

de hac re factam mentionem. Aeneas Sylvius libro de origine Bohemorum ca-

pite trigesimo quinto recensens Vualdensium errores, nihil tale eos dixisse memo-

rat, alios tamen plures recenset, quorum nunquam meminit Guido. Quapropter

ut in alijs, ita etiam hic valde miror istius boni hominis, nec scire vnuquam potui ad

cuius exemplar hos errores depinxerit. Hic error manifesta est insanía: quoniam

nos super verum panem verba Christi proferentes, verè confidimus corpus Christi, quocunq; die id fiat. Non enim sacramentum ex tempore pendet, sed ex mate-

ria & forma, pane scilicet, & Christi uerbis debita intentione prolatis. Christus e-

B nim dicens Apostolis suis: Hoc facite in meam commemorationem, non dixit ut

hac sola die quæ per annorum volumina obuenisset, hoc sacramentum conficerent.

Lucæ 22.

Nihil tale dixit, nullam eis temporis legem præscripsit, sed absolute ait: Hoc faci-

te in meā commemorationem. Et beatus Paulus Corinthios edocens, ait se trade

1. Cor. 11.

re illis quod à domino acceperat. Quale autem sit illud, inter alia subiungit: Quo-

tiescunq; enim manducabitis panem hunc, & calicem domini biberis, mortem do-

mini annunciatibus donec veniat. Non dixit, in die anniversaria coenæ dominicæ,

sed ait: quotiescunq;. Si quocunq; die, quacunq; hora verba Christi debita intenti-

one super panem proferantur, verè conficitur corpus Christi, qui ergo fit ut in die

coenæ domini confectum, maiorē virtutem hoc sacramentum habeat, quam alio

quocunque die: Si idem corpus est sub illis panis speciebus quocunq; die confi-

catur, ergo quantū ad sacramentum spectat, eadem erit operatio. In operationi-

bus siquidē naturalibus hoc evenit, ut causa inuariata, subiectoq; manente vñfor-

mi, idem semper sequatur effectus. In liberis autem actionibus qualis est ista, vari-

atio actionis à sola voluntatis mutatione oritur. At Deus huius sacramenti vim &

virtutem nobis exprimens, absolute dixit: Qui manducat meam carnem, & bi-

bit meum sanguinem, in me manet & ego in eo. Non dixit, qui manducat meam carnem,

& bibit meum sanguinem: immēdiatē subiunxit, in me manet, & ego in eo.

Quod si dierum discrimen statuere voluisset, addidisset certè: Qui autem man-

duauerit carnem meam hoc die, plus ex me habebit, aut plus gratiae recipiet,

quam alio quolibet die. Verum cum nil tale admonuerit, quid fabulantur insanii

Græci: Sed non est mirandum, quia hic est Græcorum genius, ut nunquam nu-

gari desinat, semper in anilibus fabulis singendis operam consumant. Bea-

tus nanque Cyrillus in libro sexto aduersus Iulianum Apostatam refert Solo-

nem hoc conuicio fuisse à quadam Aegyptio affectum: Vos Græci qñ à pueritia

F. ALFONSI DE CASRO MINORITAE

aut infantia discedetis: vsque adeo eos pueros ac vanos existimauit.

Luther⁹ **D**ecimus error est circa præparationem animi ad huius sacramenti receptiōnem, afferens hanc præparationem non oportere fieri per peccatorum suorum discussionem, & eorundem confessionem nec vllam poenitentiam requiri, sed solam fidem, qua scilicet credant & confidant se gratiam ibi consecuturos. Huius tam pestiferi erroris autor factus est Martinus Lutherus, neminem in hac re ducem sui erroris habens: quod vix iterum contigit ei. Nulla enim est assertio eius ex his venenosis per Germaniam ab eo diffusis, quæ alium non habuerit autorem ab Ecclesia (vt nunc Lutherus est) reiectum, præter hanc quam modo pertractauimus, aut forte alteram quā cum sua damnatione Lutherus inuenit. Quanquam & hanc etiam ex autoritate Cypriani inferius citanda patebit fuisse olim, nec tamen impunē, sicut eam nunc Lutherus docet. Ut autem clarissima Lutheri mens pateat, eius verba subiungam, quæ talia sunt: Magnus error est eorum qui accedunt ad sacramentum Eucharistiae, huic innixi, quod sint confessi, quod non sint sibi conscientia alicuius peccati mortalis, quod præmiserint orationes suas & præparatoria: omnes illi iudicium sibi manducant & bibunt. Sed si credant & confidant se gratiam ibi consecuturos, haec sola fides facit eos pueros & dignos. Haec Lutherus. Ut autem ostendamus hanc Lutheri assertionem esse hereticam, considerare prius oportet quid & quale hoc sacramentum sit. Nonne cibus? Certè credo hoc non insciabitur Lutherus, qui non adeò insanit ut cùm Oecolampadio neget veritatem corporis & sanguinis CHRISTI. Quanquam sic insanire optauerit, anxièque modum quæsierit quo id faceret, vt ipse met testatur in quadam epistola ad Argentinenses de hac re missa: quam fateor me non legisse, præter quoddam eius fragmentum quod dominus episcopus Roffensis citat in penultimo capite totius operis de veritate corporis & sanguinis aduersus Oecolampodium. Roffensi autem, cùm ob eius vitæ candorem maxime fidam quod talia non imponeret Lutheru, verba quæ ille ex Luthero citat, hic inferere decreui. Hoc (inquit Lutherus) diffiteri nec possum, nec volo, quod si Carolstadius, aut alijs quispiam ante quinquennium mihi persuadere potuit et in sacramento præter panem & vinum esse nihil, ille magno beneficio me sibi deuinctum reddidisset. Grauibus enim curis anxius in hac excutenda materia multum desudabam, omnibus neruis extensis me extricare & expedire conatus sum, cùm probè perspiciebam hac re papatu cum primis me vale de incommode posse. Haec Lutherus. Attende obsecro Lector quo spiritu Lutherus ducatur, qua intentione sacramentorum mysteria perscrutetur, vt scilicet papatu incommodaret. Qui alteri nocere cupit, is certè non habet spiritum Dei. At qui spiritu Dei caret, quo spiritu penetrabit adyta sacramentorum, & mysteriorum diuinorum: suo: nequaquam: quoniā illa iam mysteria esse defissent, si noster spiritus inuestigare eac intime perscrutari ea valeret. Sed iā ad cœptum prius negociū reuocemus orationem. Lutherus ergo fatetur in Eucharistia esse verū corpus & verum sanguinem Christi, admittitq; hanc sacratissimam Eucharistiam cibū esse, nec tamen solum corporis, quin potius animæ, quod eā nutrit, impingueq; Nā hac occasione Paulus Corinthios non sine stomacho reprehendit, quod nullū huius cibi fecissent discriben ab alijs quæ in solius corporis alimoniam sumuntur. At cū nihil nutritur nisi quod viuit, oportet vt quisquis hoc sacramentum perceperit, prius vitam habeat, vt eo nutriti possit. Omnis autem qui peccat, manet in morte. Omnis ergo qui hoc mysterium suscepturus est, eam oportet faciat diligentiam, quæ vt immunis sit à peccato, est necessaria. Qui autem peccatis fuerat maculatus, nulla postmodum per poenitentiam expiatione facta, sola fides (vt suprà ostendimus, & infrā adhuc longius dissolvimus) minime eum emundat. Necessarium est ergo vt qui peccauerit, quoniā Dco

A Deo mortuus est, per poenitentiam prius vitam recuperet antequam hoc sacramentum recipiat, si illo nutriti atque impinguari vult, quoniam hic cibus est viuorum, & non mortuorum. Præterea beatus Paulus Corinthios reprehendens quod nullam huius cibi ab alijs differentiam fecissent, docet eos qualiter oporteat eos parari ad huius sacramenti susceptionem, dicens: Probet seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicauis corpus domini. Quid quæso est seipsum probare, nisi inquirere vitam suam qualisnam fuerit, disquirere de operibus num iusta fuerint, aut aliqua expiatione digna: quemadmodum & alibi dixit: Opus autem suum probet unusquisque, & sic insemetipso tantum gloriam habebit, & non in altero. Et alibi: Omnia probate, quod melius est tenete. Probare ergo Paulo est tentare, inquirere, discutere. Præcipit ergo Paulus ut homo seipsum probet, id est, discutiat quid intus habeat, qualia sint opera eius, quale propositum in posterum. Hæc autem discussio aut probatio non in cassum fieri præcipitur, nempe ut si discussione præmissa in aliquo eum conscientia mordeat, abstineat quo usq; per poenitentiam præterita peccata diluerit. Sin verò sufficieni discussione atq; probata nullus scrupulus vrget, sic de pane illo edat. Quod si non ad hunc scopum examinatio illa tendit, frustra eam præcipit Paulus, si ea nihilo minus neglecta dignè hoc sacramentum sumeretur. Quod longe à Pauli sententia esse, eius sequentia verba declarant. Nam quum dixerat: Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, subiunxit: Qui enim manducat & bibit in dignè, iudicium sibi manducat & bibit. Quibus verbis expressit illum indignè manducare, qui prius non se probauerit atq; discusserit. Hanc autem expositionem esse verè germanam literæ, constat ex ipsius Pauli dictis: imò adeò est germana, quod non potest censer expositio, cum nil aliud sit quam ipsius Pauli verba. Ceterum quod res clarius pateat, Theophylactum Pauli optimum interpretem citabo, qui locum illum Pauli exponens sic ait: Consuevit Paulus cum aliqua de resistib; tractanti, alia opportunè differenda incideret, & hanc ipsam transigere, quemadmodum impræsentiarum cum de mensa cœptus sit sermo, de mysticis etiam rebus incidente sermone, & mystica disputat, utpote quemadmodum sint necessaria, & honorum omnium caput in eo consistere patefecit, ut tersa & nitida conscientia ad diuina mysteria concedatur: inquitque: Neminem tibi in iudicem proposuerim præter te ipsum. Tu itaque conscientia examinata discussaque adito ea mysteria, non festis modo profestisque diebus, sed quo quis tempore, cum purum te & dignum compereris. Hæc Theophylactus. Deinde hoc ipsum valde confirmat, si consideremus rerum ordinem quem CHRISTVS servauit quum discipulis suis corpus suum manducandum præbuit. Antequam enim corpus suum Apostolis exhibuisset, legem de esu agni paschalis prius impluit, & postea discipulorum pedes lauit. Neque id sine mysterio credendum est eum fecisse, qui alias permisit discipulos, ut testatur Euangelium, illotis manibus manducare. Illo nanque facto designauit, prius animorum affectus, qui pedibus significantur, esse purgandos, quā quispī ad hoc tā sublimē præsumeret. accedere sacramentū. Cuius rei figura præcessit in Exodo, vbi dicitur: Et missa aqua laubunt in ea Aaron & filij eius manus suas ac pedes, quādo ingressuri sunt tabernaculū testimonij, & quando accessuri sunt ad altare ut offerant in eo thymiama domino, ne forte moriantur. Sic etiā verus sacerdos Christus, secundū tamen ordinē Melchisedech, adducturus apostolos suos ad verū altare, mēsam. s. dñicā, in qua corpus suū omni thymiamate p̄ciosius offerendū erat, prius eorum pedes lauit, eorum purgauit affectus. Propterea dixit: Vos mundi estis, sed non omnes. Ut intelligeret illam pedum lotiōem ad animorum affectum esse referendā, quā Iudas minimē lotus erat, & si exteriores eius pedes velut omniū aliorū apostolorū Chri-

Glaat. 6.

1. Thes. 5

1. Cor. 11

Matt. 15.

Exod. 30

Ioh. 13.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Christus lauisset. His deinde peractis, porrigen Apostolis corpus & sanguinem suum, admonuit eos, ut quoties haec essent facturi, memores essent tam im-
mensi atq; magnifici beneficij illis exhibiti. Hoc nempe sermone eos ad mutuam illi exhibendam charitatem excitas, ut scilicet haec agetes redarem us eum
qui suam erga nos eximiam dilectionem tanto nobis exhibito beneficio ostende-
rit. Post haec omnia Euangelistæ commerant, Iudam, qui parum pio affectu hoc
sacramentum sumperat, vitam cum mala morte commutasse, ut scilicet cauere-
mus nobis ipsiis, ne si indigne sumeremus, quid simile nobis contingere, sicut &
x. Cor. 15 pluribus alijs postmodum accidisse refert Paulus. Nam postquam admonuerat,
eum qui indignè manducasset, & bibisset, iudicium sibi manducare & bibere, sub-
iunxit: Ideo inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multitac si diceret;
quia multi indignè sumperunt, etiam in hac vita, infirmitate, & repente interi-
tu puniti sunt. Quid ergo futurum speras in alia, nisi quod multo durius punien-
tur? Ad haec etiam accedit quod in Leuitico præcipit dominus dicens: Ego domi-
nus. Dic ad eos, & ad posteros eorum: Omnis homo q; accesserit de stirpe vestra ad
ea quæ consecrata sunt, & quæ obtulerunt filii Israel domino, in quo est immundi-
tia, peribit corā domino. Quod si ad illam futurorū vmboram aut offerendam, aut
tangendam, tantam Deus exigit munditiam, quanto maiorē credēdum est eum
exigere ad sui corporis & sanguinis sui oblationem, siue perceptionem: Rursus
(ut beatī Hieronymi verbis vtar) Ioseph ille iustus propterea sindone mīda inuolu-
lū in sepulchro nouo corpus dñi i sepiuuit, prefigurans corpus domini acceptu-
ros, tam mundam mentem debere habere, q; nouam. Quod si præter haec scriptu-
rae testimonia, aliqua etiam sanctorū patrum q; desideret, q; ea clarius rem forte
explicet, q; vt Lutherus possit eludere, ea iam nunc subiçimus. August, in epistola
ad Iulianū comitē sic ait: Ab his pietas dñi nostri Iesu Christi nos liberet, & seipm
edendum trībuat, qui dixit: Ego sum panis viuus, qui de coelo descendit. Qui man-
ducat meam carnem, & biberit meum sanguinem, habet vitam æternam in seipso.
Sed unusquisq; anteq; corpus & sanguinem dñi nostri Iesu Christi accipiat, seipm
probet: & secundum Apostoli præceptum, sic de pane illo edat, & de calice bi-
bat: quia qui indignè manducat corpus & sanguinem domini, iudicium sibi man-
ducatur & biberit, non dijudicans corpus domini. Quando enim eum accipere debe-
mus, antea ad confessionem & poenitentiam recurrere debemus, & omnes actus
nostros curiosius discutere, & peccata obnoxia si in nobis senserimus, citò festine-
mus per confessionē & veram poenitentiā abluere, ne cum luda proditore diabo-
lum intra nos cœlantes, pereamus. Haec August. Quibus verbis nihil potest aperi-
tius díci ad Lutheri temeritatem conuincendam. Isichius etiam (Ioanne Trihe-
mio autore) Gregorij Nazianzeni quodam auditor, super 26. Leuitici, exponens
illud: Custodite sabbata mea, & pauete sanctuarium meum, sic ait: Propter quod
sanctuarium eius paueamus, ut nec corpus nostrū polluamus, nec ad corpus Christi,
in quo est omnis sanctificatio (in ipso enim omnis plenitudo inhabitat divinitatis)
sine subtili dijudicatione nostri temere accedamus, sed prius nosmetiplos
14. Cor. 15 probemus, reminiscentes eius qui dixit: Quicunq; manducauerit panem aut bi-
berit calicem domini indignè, reus erit corporis & sanguinis domini. Proberau-
tem seipsum homo, & sic de pane illo comedat, & de calice bibat. Qualem proba-
tionē dicit: Id est, vt in corde mundo atq; conscientia, & poenitentiam eorum que
olim deliquit, intendenti, participetur sanctis ad ablutionem peccatorum suorū.
Haec Isichius, q; nostram, id est, catholicam aptissimè cōfirmat sententiam Grego-
rius Nissenus frater Basilius magni in libro de mystica vita Mosi, huic sententiæ sub-
scribit, ita inquiens: Illud vero prætermittendum nullo pacto est, qd postea quam
mare transierunt, posteaq; amaritudo aquarū sitienti, virtute ligni in dulcedine cō-
uersa est, posteaquam deliciose apud fontes & palmas fuerunt, postea denique
quam

A quām ex lapide biberunt, tunc quē ab Aegypto viatica & cibos sibi assumptū, penitus eos defecerunt, tunc omni nutrimento quod ab Aegypto ferebant, absumpto, desuper sibi defluit cibus varius simul & simplex. Simplex visu, atq; vni cus. Qualiter varius? Ad singulorum cupiditates se vertens. Quid igitur hic discimus? Quod oporteat videlicet fide, baptisimā, labore, omni virtute, omni Euā gelica doctrina mundos purosq; animos nostros facere, ita vt omnino alienigeni mores, & Aegyptiacā vita, vītorum scilicet omnium turba, nos deficiat, & demū depurato defecatoq; animo cōcelestē cibum esse suscipiendum, quem nulla nobis sati agriculturā artibus produxit, sed panis est abscq; semine, absque aratione, abscq; alio humano opere nobis paratus. Haec tenus Greg. ille. Beatus Hieronymus in Commentarijs super epistolam ad Titum, declarans episcopi virtutes ita scribit: Si autem laicis imperatur vt propter orationem abstineant se ab vxorum coitu, quid de episcopo sentiendum est, qui quotidie pro suis populiq; peccatis illibatas Deo oblatus est victimas. Relegamus Regum libros, & inueniemus sacerdotem Abimelech de panibus propositionis noluisse prius dare Dauid & pueris eius, nisi interrogasset vtrum mundi essent pueri à muliere, non vtrq; aliena, sed cōiuge. Et nisi eos audisset ab heri & nudi us tertius vacasse ab opere coniugali, ne quaquā panes quos prius negauerat, concessisset. Tātum autem interest inter propositionis panes, & corpus Christi, quantum inter vmboram & corpora, inter imaginem & veritatem, inter exemplaria futurorum & ea ipsa quae per exemplaria præfigurabantur. Quomodo itaq; mansuetudo, patientia, sobrietas, moderatio, abstinentia lucri, hospitalitas quoq; & benignitas, præcipue esse debent in episco po, & inter cunctos laicos eminentia: sic & castitas propria, & (vt ita dixerim) pudicitia sacerdotalis: vt non solum ab opere se immundo abstineat, sed etiā à iactu oculi, & à cogitationis errore, mēs Christi corpus conjectura sit libera. Hæc Hieronymus, qui tamen nihil de fide commemorat, sed hāc præsupponens, vītorum abstinentiā præcipit, & non qualēcunq;, sed omnino exactā. Cyprianus item marty beatissimus, cuius doctrina cum sanctitate certat, in sermone quinto de lapsis, aduersus hanc insanā Lutheri assertionem strenuè pugnat, dicens: Emergit enim fratres dilectissimi nouum genus cladis. Quasi parum persecutionis procella sæuerit, accessit ad cumulum sub misericordiā titulo malum fallens, & blāda pernices. Contra Euāgelij vigorē, contra domini ac Dei legem, temeritate quorundā laxatur incautis communicatio, irrita & falsa pax, periculosa dātibus, & nihil accipientibus profutura. Non querunt sanitatis pœnitentiā, nec verā de satisfactione medicinā. Pœnitentiā de peccatoribus exclusa est; grauissimi extremi delicti memoria sublata est. Operiuntur moriētū vulnera, & plaga letalīs altis & profundi visceribus infixa, dissimulato dolore contingit. A diaboli artis reuertentes, ad sanctum domini sordidis & infectis nidore manib; accedunt. Mortiferos idolorum cibos adhuc penē rustantes, exhalatibus nunc etiā scelus suum fauibus, & contagia funesta redolentibus, domini corpus inuadunt, quum occurrat scriptura diuina, & clamet & dicat: Omnis mūdus māducabit carnem, & anima quae cung; māduauerit ex carne salutaris sacrificij, quod est domini, & immunditia eius super ipsum, & peribit anima illa de populo suo. Apostolus item testetur & dicat: Non potestis calicem domini bibere, & calicem dæmoniorum: non potestis mensæ domini communicare, & mense dæmoniorum. Idem contumacibus & peruicacibus comminetur & denunciet dicens: Quicunq; ederit panem aut bibet calicem domini indigne, reus erit corporis & sanguinis domini. Spretis his omnibus atq; contemptis, vīs infertur corpori eius & sanguini eius; plus modo in dominum manibus atq; ore delinquunt, quām cum dominum negauerunt. Ante expiata delicta, ante exomologes in factā criminis, ante purgatā conscientiā sacrificio & manu sacerdotis, ante offendam placatā indignatiōis domini & minatiōis, pacem

1. Cor. 11.

1. Cor. 11.

ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

pacem putat esse, quam quidam verbis fallacibus vendit. Non est pax illa, sed bellum. Neque Ecclesiae iungitur qui ab Euangelio separatur. Quid iniuriam beneficium vocat? Quid impietatem vocabulo pietatis appellat? Quid eis qui flere iugiter, & rogare dominum suum debent, intercepta poenitentia lamentatione communiceare se simulat? Hae sunt huiusmodi lapides, quod gradus frugibus, quod turbidus sydus arboribus, quod armentis pestilens vastitas, quod nauigis saeva tempestas. Solatio eternae spei adiuuit, arborem a radice subvertunt, sermone moribido ad letale contagium serpentum, nauem in scopulos, ne in portum perueniat, illi dunt. Non concedit pacem facilitas ista, sed tollit; nec communicationem tribuit, sed impedit ad salutem. Hactenus Cyprianus. Ex quo clare perspicis lector iam alios fuisse qui haec Lutheri dementiam tutati sint, quos tam acriter beatus Cyprianus insectatur, nec minus facturus nunc, si superstes esset, aduersus Lutherum. Denique ut iam finem negocio imponamus, Ecclesiastica dogmata etiam Luthero in hac parte repugnat. Nam inter Ecclesiastica dogmata per beatum Augustinum aut per Gennadium in unum volumen collecta 53, loco tale dogma locatur: Quotidie Eucharistiae communionem percipere, nec laudo, nec reprehendo. Omnibus statim dominicis diebus communicandum suadeo &hortor, si tamen mens in affectu peccandi non sit. Nam habentem adhuc voluntatem peccandi, grauari magis dico Eucharistiae perceptione quam purificari; & ideo quamvis quis peccato mordetur, peccandi non habeat de cetero voluntatem, & communicaturus satis faciat lachrymis & orationibus, & confidens de domini miseratione, qui peccata pro confessioni donare consueuit, accedat ad Eucharistiam intrepidus & securus. Sed hoc de illo dico quem capitalia & mortalia peccata non grauat. Nam quem mortalia crimina post baptismum commissa premunt, hortor prius publica poenitentia satisfacere, & ita sacerdotis iudicio reconciliatum communioni sociari, si vult non ad iudicium & condemnationem sui Eucharistiam percipere. Sed & secreta satisfactione solui mortalia crimina non negamus, sed mutato prius seculari habitu, & confessio religionis studio per vitam correctionem, & iugis immo perpetuo luctu miserante DEO, ita duntaxat, ut contraria pro his quae poenitentia agat, & Eucharisti omnis dominicis diebus supplex & submissus usque ad mortem percipiat. Hucusque Ecclesiasticum dogma cui cum Lutherus repugnet, toti Ecclesia, cuius esse dignoscitur, repugnare conuincitur, atque ideo merito hereticus censetur, & ut talis evitatur. Reiecto ergo venenosso Lutheri dogmate, salutiferis Ecclesiastica traditionibus assentientes, fateamur ei qui non indignè velit hoc sacramentum percipere, contritionem & confessionem esse necessariam. Recepto tamen absolutionis sacramento qui accedunt, cognoscentes quod magnus sit is quem suscepimus sunt, dicere eos oportet illud Lucae: Serui inutiles sumus: quod facere debuimus fecimus. Post quae omnia orare oportet Deum, a quo sancta desideria, recta consilia, & iusta sunt opera, ut ipse sibi in anima nostraignum præparet habitaculum, sine quo nos nihil validum facere possumus. Aduersus haec heresim scribit dominus episcopus Roffensis in eo opere quod aduersus omnes Lutheri errores edidit. Cui rei articulum sui operis quintumdecimum tribuit. A quo praeter illam quam proxime citauit Cypriani autoritatem, nihil mutuatus sum, reliqua autem sanctorum virorum testimonia, quod rem amplius locupletaremus, ex nostro labore contulimus. Quod ideo te lector admonui, ut etiam si haec nostram epitomen legeris, non ideo ab illius lectione abstinenter putas, quod illuc multaque docere possint reperies.

Vnde decima de hoc sacramento heresim est, afferens eos qui aliquibus peccatis fuerint obuoluti, etiam si ad mensam dominicam accedant, & a sacerdote consecratum panem recipiant, non recipere corpus domini. Huius heresis nullum unquam potui reperire autorem, quanquam reperio illi non defuisse patronum. Nam

A Nam Petrus Lombardus, qui vulgo Magister sententiarum dictus est, in quarto libro suarum Sententiarum, distinctione nona, postquam recensuit quorundam sanctorum testimonia quae huic errori in speciem fauere videntur, haec verba subiunxit: Haec verba & alia huiusmodi ubi de spirituali mandatione agitur, quidam obtuso corde legentes, erroris caligine inuoluti sunt, adeo ut præsumperint dicere corpus & sanguinem Christi à bonis tantum sumi, & non à malis. Haec Petrus Lombardus. Ex quibus verbis patet fuisse olim aliquos qui hunc errorē tueruntur. Nec tamen aliquis ex his omnibus qui super Magistrum sententiarum commentarios ædiderunt, memorat aliquem huius erroris autorem, quod tamen ab eis exigendum erat, cum commentandi onus suscepserint. Sit quiuis huius erroris autor, dum tamen cōstet eum semel fuisse assertum, necessarium est nobis eū expugnare: quod paucis Deo autore absoluemus. Nā Apostolus dicens: Qui māducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat; manifestē afferit, quantumcunq; indignum posse manducare corpus Christi, quamvis talis manducatio valde sit illi incommoda, nempe quae iudicium damnationis illi inferat. Similiter de Iuda proditore constat ex Euangelio eum in cena ultima cum alijs apostolis sumptuose corpus dominicum, nec tamen digne, cum iam diabolus misisset in cor, ut tradere eum Iudas. Verū m̄ quoniā audio aliquos id vehementer negare, ut apertius rem hāc colligamus, Euangelistarum verba oportet referre. Matthæus enim Matt. 26 dominicā cœnā enarrans sic ait: Vespere autem factō discubebat cum duodecim discipulis suis: & edentibus illis dixit: Amē dico vobis quia unus vestrum me traditurus est. Et infrā: Cœnantibus autem eis, accepit Iesus panem, & benedixit ac fregit; deditq; discipulis suis, & ait: Accipite & comedite: Hoc est corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit, & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes. Ad hunc autem modum ferè omnino eisdem verbis referunt Marcus & Lucas ea quae ad cœnam spectant. Vides hic primō omnes duodecim primum cœnæ astitisse, & postmodum nulla prorsus adhuc de Iudæ recessu ad principes & sacerdotes mentione facta, subditur: Cœnantibus autem eis, omnibus scilicet duodecim, accepit Iesus panem, deditq; discipulis suis. Quo loco quum nullus excipiatur, intelligendum est omnibus discipulis astantibus dedisse, ac ita dedisse Iudæ. Hoc autem expressius conuincitur ex calicis distributione, ubi dicitur: Bibite ex hoc omnes: ergo & Iudas bībit, quum eum adfuisse constet. Quod si bībit ex calice, cur non etiam manducauit panem cum etiam in calice (ut proxime ostendemus) integrā sit Christi substantia sicut in pane? Quod si adhuc cōtendas Iudam minimē astitisse, dicasq; eum cœna facta in qua cum undecim fuerat, continuo ante corporis consecrationem abiisse ad principes & sacerdotes, ut de modo proditionis eos conueniret, & cū eis paciferetur, atq; ita nec corpus nec sanguinem, quod alij receperāt, recipisse: hoc ex Ioanne facile conuincitur. Et vt res sit apertior, hic considerare oportet qualiter Christus (vt Ioāne testatur) bis ad cœnam sederit, ita vt primō cœnam iuxta ritum Iudaicum agnum paschalem edendo fecerint: huic cœnæ nullus dubitare potest Iudam adfuisse, quum testentur Matthæus, Marcus, & Lucas, astitisse duodecim. Hac cœna peracta, surgens à cœna, lauit pedes discipulorum, cuius rei solus Ioannes meminit. Quod cum alij Euangelistæ prætermiserint, vix poterit quis ab eis edoceri qualiter Christus bis ad cœnam sederit, quū continua narratione de cœna pertractent, nullum prorsus vnius ab altera discriminē signantes. Lotis igitur discipulorum pedibus, iterum Christus rediit ad mensam. Quod Ioannes satis aperte expressit dicens: Postquam ergo lauit pedes eorum, accepit vestimenta sua; & cum recubuisset iterum, dixit eis: Scitis quid fecerim vobis? Et infra post hāc commemorat buccellam datam Iudæ, quum adhuc in mensa essent. Ex quibus verbis manifestē colligitur Christum bis ad mensam cœnantem recubuisse, semel antequam discipulorum pedes lauerat, atq; iterum postquam eorū

ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

pedes lauit. Et in hoc secundo mensæ accubitu Christus corpus suum discipulis dedit. De prima cœna est quod Matthæus Marcus & Lucas aiunt vespere facta discubuisse cum duodecim discipulis suis. Ad secundam cœnam post pedum loti onem factam spectat quod dicunt: Cœnantibus autem eis, accepit Iesus panem, & benedixit ac fregit, deditq; discipulis suis, & ait: Accipite & comedite, hoc est corpus meum. In hac aut cœna factum est quod Euangelistæ referunt Christum dixisse: Vnus vestrū me traditurus est, atque postmodum ut innotesceret Ioanni traditorem futurum Iudam, dicunt panem intinctum Iudæ porrexisse.

Quod autem hæc in secunda cœna facta fuerint, in qua suum corpus consecrauit, aperte Ioannes & Lucas testantur. Quod verò alij Euangelistæ narrant corporis Christi consecrationem postquam dixerat Christum dixisse: Vnus vestrū me traditurus est, hoc est ex communi modo loquendi quo sacræ literæ vtuntur, vt postquam generali locutione aliqua enarrauerint, iterum ad priora quæ restabant clarius differenda redeant. Sic etiam Matthæus, Marcus, & Lucas, de hacce na differentes sub nomine vnius quasi vna sit, licet lotio pedum fuerit interiecta, continua narratione ea quæ CHRISTVS dixit, subiungunt, scilicet: Vnus vestrū me traditurus est, & quæ sequuntur. At his enarratis, ad cœnæ historiam, ex qua aliqua prætermissa fuerant, redeuntes, subiungunt: Cœnantibus autem eis, accepit Iesus panem, & benedixit ac fregit, &c. ita vt ab alio loco quandam historiæ retrocessionem factam agnoscas, non autem continuationem quod ex illa cōiunctione apposita, videlicet autem, suspicari licet. Nam si prosecutio illa esset historiæ, dixisset: Cœnantibus eis, accepit Iesus panem. At cùm dixerit, cœnatis autem eis, credendum est historiam ad præterita quæ dicenda restabant redire. Hæc autem ideo differui, vt inde appareat Iudam vscq; ad ultimam cœnam, siue vñq; ad finem cœnæ mansisse cum alijs vndecim. Quod fit vt si ludas adfuerit, manducauerit etiam corpus domini & biberit eius sanguinem, præcipue cùm Christus

Mar. 14. dixerit: Bibite ex eo omnes. Et Marcus ita illos fecisse quemadmodum dominus præceperat, testatur dicens: Biberunt ex eo omnes. Huic autem sententiæ

Lucæ 22 Lucas apertissimè fauet: qui postquam verba consecrationis calicis dixerat, statim subiungit: Veruntamen ecce manus tradentis me, mecum est in mensa. Ex quibus verbis satis patet Iudam fuisse præsentem cùm CHRISTVS consecravit calicem, & tradidit discipulis. Et cum Marcus dicat, biberunt ex eo omnes, conuincitur etiam Iudam bibisse. Ne autem hæc ex nostro cerebro dicta videantur, sacros producam autores, qbus in hac parte subscripti. Theophylactus super illud Matthæi vicesimo sexto: Cœnantibus autem eis, accepit Iesus panem, sicut Apposuit autem vescientibus, vt ostenderet crudelitatem Iudæ, quia in mensa & communione ciborum illius, quando & si fera fuisset, mansuetior em se exhibuisset, tunc neq; quum argueretur intellectus, sed & corpus illius gustans non pœnituit. Hæc Theophylactus. Et Chrysostomus in Homilia de proditione Iudæ, in eandem subscripti sententiam dicens: Fuit quidem aliquando pascha Iudaicum, sed exemptum & euacuatum est paschæ spiritalis aduentu, quod CHRISTVS tradidit. Nam cùm manducarent (inquit) & biberent, accepit panem, & fregit, & dixit: Hoc est corpus meum quod pro vobis tradetur. Agnoscent quod loquor, qui diuinissunt consecrati mysterijs. Et iterum accepit calicem, & dixit: Hic est sanguis meus qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Et præsens ludas erat ista Christo dicente. Iste est sanguis, dicit Iuda, quem triginta denarij vendidisti. Iste est sanguis, de quo ante cum Pharisæis pacta fecisti. O Christi misericordia, O Iudæ dementia. Ille eum triginta denarij paciscebatur vt venderet, & Christus ei sanguinem quem vendidit offerebat, vt haberet remissionem peccatorum. Hæc Chrysostomus, qui expresse asserit Iudam mensæ domini assedisse, Christumq; illi sanguinem suum tribuisse. Augustinus autem tot

A locis
omni
Sup
lis in
ricu
das:
ad m
hom
caue
Quil
etori
nem
cor ei
stè, e
pus a
natur
ologi
non t
ex acc
ljs ob
minu
firma
propo
V
B die tar
ceptu
refis a
adhuc
tia hu
nes H
am pa
triceli
Drese
patria
asylum
deacl
cum c
struen
stæ, q
nicum
viniq
minis
Iacob
nem c
net ne
Huic
lati qu
tam, p
ferum
Germ

A locis hanc sententiam repetit, ut nesciam quem illorum cæteris præferam. Nam omnes in medium adferre non patitur compendij ratio, quam tenere decreui. Super Ioannem tractatu 50. sicuti: Talis erat Iudas, & tamen cum sanctis discipulis intrabat, & exibat. Ad ipsam coenam dominicam pariter accessit. Conuersarium eis potuit, eos inquinare non potuit. De uno pane & Petrus accepit, & Iudas: & tamen quæ pars fidelis cum infidelis Petrus enim accepit ad vitam, Iudas ad mortem. Quomodo enim ille odor bonus, sic ille cibus bonus. Sicut ergo odor bonus, ita & cibus bonus, bonos vivificat, malos mortificat. Qui enim manducaverit & biberit indignè, iudicium sibi manducat & babit. Hæc Augustinus. Quibus verbis nihil potest expressius pro nostra sententia dici. Ex his ergo doctribus simul cum Euangeli littera, constat Iudam sumpsisse corpus & sanguinem domini. At cum hoc sumpsit, iam diabolus (vt est apud Ioannem) miserat in cor eius ut dominum suum atque magistrum venderet. Colligitur ergo manifestè, eum qui indignè ad mensam dominicam accedit, verum CHRISTI corpus accipere, quamvis nihil illi prosit, immo quam maxime oblitus, non ipsius panis natura, sed ipsius accipientis vitio. Et hoc est quod sub alijs verbis recentiores Theologii dixerunt, scilicet quod talis indignus quamvis manducet sacramentaliter, non tamen spiritualiter, quia corpus manducatum quantumcunque sit bonum, ex accipientis malitia illi obest. Sæpe enim comperimus quæ valde bona sunt, alij ob suam malitiam obesse. Nam si rei bonitas sufficeret accipienti, frustra dominus præcepisset dicens: Quod iustum est, iuste exequeris. Pro huius ergo rei confirmatione superfluum erit quicquam superaddere, quum satis ex dictis nostrum propositum constet. Deut. 16

Vltima (quod sciam) de hac re hæresis est quæ asserit necessariò sub utraque specie, scilicet panis & vini, esse communicandum, ita quod qui sub una spe

B

cie tantum communicat, etiam si laicus sit, peccat, quoniam (vt aiunt) contra præceptum Christi agit, qui præcepit sub utraque specie communicare. Huius hæresis autores primi fuerunt Græci, hos postmodum sequuti sunt Bohemi, in sua adhuc damnatione manentes, atque occasione hac à Romanæ Ecclesiæ obedientia hucusque diuisi. Nec tamen hunc errorem velut cæteros Bohemorum, Ioannes Hus eorum propheta suscitauit. Nam post inceptam huius Ioannis dementiam pauloq; progressam (vt Aeneas Sylvius in libro de origine Bohemorum cap. tricesimoquinto testatur) attulit Bohemiæ hanc nouam pestem quidam Petrus Dresensis Germanus, qui à suis cognitis quod Vualdésium leprafuisset infectus, patria pulsus est, indeq; fugiens, Pragam Bohemiæ ciuitatem velut hæreticorum asylum petiit. In qua tunc ciuitate Iacobellus quidam Misnensis, moribus perindea cliteris clarus, curam tenebat populi, sua prædicatione edocendi. Hunc Petrus cum conuenisset, mirari se ait hominem doctum simul ac sanctum, qui populi instruendi onus suscepisset, non animaduertisse errorem communionis Eucharistie, qui iam pridem Ecclesiam pessundasset, in qua sub una tantum specie dominicum corpus populo ministratur, cum apud Ioannem sub duplice specie panis vinique sumi iubetur, dicente domino: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Commotus his Iacobellus præfatus, cum perquisitis vetustis sanctorum codicibus, communionem calicis aliquando visitatam plenèque laudatam inuenisset, populum admonet ne deinceps communionem calicis, sine qua saluari nemo posset, negligere. Huic cæteri qui iam in Bohemia aderant hæretici consenserunt, non modicum lati quod sententiam aliquam inuenissent in sacro vtaiebant Euangilio fundatam, per quam Romanæ sedis vel ignorantia vel nequitia argui posset. Hoc pestiferum dogma post centum & eo amplius annos sequutus Lutherus, totam penè Germaniam hoc infecit errore, in qua iam laici vt sacerdotes sub utraque specie

Græci.
Bohemii

Petrus
Dresens.

Iacobel.

Ioan. 6.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

communicant, damnationem (vt aiunt) ni ita fecerint, incursum. Vt autem omnibus pateat quā mordicus hoc dogma Lutherus teneat, eius verba referam. scilicet nūm cūm aliās sanā doctrinā prædicasset, postmodum bene auctōrum pœnitēns, in hæc verba prorupit; Hunc articulūm reuocauilibus de captiuitate Babylonica, & iterum his scriptis reuoco, & dico Bohemos & Græcos in hac parte nec hæreticos, nec schismaticos sed Christianissimos & Euangelicissimos esse, quos & his verbis oro & obtestor in domino, vt in ea sententia firmiter permaneant, cūm pro se habeant expressum textum Euangeliū, & longæum apud Græcos in hunc diem seruatum catholicum vsum Ecclesiæ. Nec moueantur Tyranni illius Romani & Antichristi vastatorijs & impijs decretis, quibus alteram partem sacramenti per vim abstulit ijs quibus CHRISTVS ipse donauit. Hæc Lutherus. Pro huius erroris confutatione hoc primum statuere oportet, totum Christum sub qualibet huius sacramenti specie integrè contineri, quoniam ex hoc tota ferme huius causæ virtus pendet. Hoc autem ex eo maximè conuincitur, quod ait Apostolus: Christus iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. At si sub specie panis corpus esset exangue, oporteret necessario ut esset etiam inanimatum, atque cadauer, quod anima corpus exangue minimè vegetare potest. Corpus autem cum semel assumptum à diuinitate, nunquam postea fuerit ab ea reiectum, fieret inde ut quoties panis consecraretur, toties Christus ibi velut in se pulchro mortuus ficeret, totiesque corpus eius nouum cadauer fieret. Vt autem hæc non siant, erit necessario concedendum sub specie panis corpus Christi esse animatum, atque ideo sanguine vegetatum. Quod cum à diuinitate nunquam sit separatum, totum etiam Christum in duabus naturis ibidem esse fateri oportebit. Perinde etiam de sanguine dicendum est. Nam quū eum pro nobis semel iam in arce crucis effusum, in resurrectione sua Christus resumpserit, nunquam iterū eum fusurus, conuincitur inde etiam nunquam sanguinem verum illius integrè D alicubi esse sine eius corpore vero. Quod si sub specie vini solus sanguis maneret, toties sanguinem fundi oporteret, quoties vinum consecraretur, quod vi consecrationis sanguis ibidem constitutus, à corpore tunc separaretur. Vt autem hæc fugiamus, erit sine vlla hæsitatione concedendum in sacramento Eucharistiae sub utraque specie, panis scilicet & vini, totum CHRISTVM integrè contineri. Et licet hoc de continentia verum sit, non tamen perinde est de significacione. Nam quamvis sub illis panis speciebus totus integer Christus lateat, nontamen totum Christum species illæ significant, sed solum corpus illud pro nobis in arce crucis oblatum, quum iam scilicet exangue erat, sanguine in vniuersum à corpore separato. Ad eundem modum species vini & si totum integrum Christum contineant, nontamen aliud significant quā m sanguinem illum effusum quum à corpore esset separatus. Nec tamen eum esse separatum significant, quoniam falsum esset signum, sed eum solum significant, qualiter solus erat quum separatus erat à corpore, ita ut significatio non ad separationem, sed ad sanguinem referatur. Secundum pro nostri, id est, catholici dogmatis confirmatione iaciendum fundamentum est, gratiam quæ in hoc sacramento confertur, non tam conferri virtute signi, quā m virtute signati. Non enim illæ species panis aut vini, quæ exteriorius patent, tales sunt quæ ex se animam vivificant, quæ hominem in electorum sortem resuscitare valeant, aut quæ nos in Deo esse efficiant, & Deum in nobis sed hæc omnia fiunt virtute carnis, quæ propter inhabitantem in ea vitam, nempe diuinitatem, vivificatrix esse censetur. Ex his duobus tertium iam clare consurgit, nihil scilicet plus gratiæ conferri virtute sacramenti ei qui duplēm speciem sumperit, panis scilicet & vini, quā m quia tantum vnam. Nam quum exceptis speciebus, quæ gratiam nequaquam conferre possunt, tantum sumat, nempe totum Christum integrè, qui vnam sumit speciem, sicut qui ambas, non est cur plus gratiæ.

A gratiae accipiat virtute sacramenti hic quam ille, præcipue cum unicum sit sacramentum, & non duo, quamvis duæ sint species, aut duo signa. Quum ergo haec ita se habeant, constat nihil gratiae laicis deperire propter alteram, id est, vini subtraham speciem. Post haec omnia quartum addendum censui, ut quadrata structura consurgat, nullum esse datum à Christo præceptum de mandatione Eucharistie sub utraque specie. Nam quod in primis adducunt ex Ioannis sexto: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis; admittimus quidem, atque extensis (ut aiunt) brachijs amplectimur illa verba de corporali atque visibili esu Eucharistie esse intelligenda. Neque mihi placet quod Caspar Sagerus vir alioqui doctus & catholicus profide aduersus Lutherum strenue decertans ait, haec verba de spirituali esu, qui per fidem & charitatem fit, esse intelligenda, motus illis verbis quæ postmodum in eodem capite CHRISTVS subiunxit: Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quicquam. Verba quæ locutus sum vobis, spiritus & vita sunt. Ex quibus verbis ille colligit verba illa de spirituali esu esse intelligenda. Verum haec non ita se habent, ut patet legenti Theophylactum, Cyrillum, Chyostomum, Augustinum, qui omnes in expositione super Ioannem fatentur illa ad corporalem & visibilem mandationem esse referenda. Et istorum omnium dicta superius haeresi quarta recensuimus. Quod autem subditur: Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quicquam, sic exponunt Theophylactus & Cyrillus, id est, caro ista quam dixi vivificantur am eum qui illam sumperit, suapte natura hoc efficere non valebit, tamen hoc efficiet propter inhabitantem in ea spiritum filij Dei. Nam hic spiritus est qui verè vivificat, caro autem sola nihil prodebet poterat, sed propter coniunctionem cum verbo, ad altiorem quandam dignitatem eleuata est, ut vivificantrix esse possit. Quemadmodum enim si aliqui liquori mel infundas

B ac misceas, totum liquorem dulcem facit, eamque illi tribuit proprietatem, quam alias non habebat: sic diuinum verbum carni unum, quoniam verbum vita est, carnem ipsam etiam vivificantem fecit: atque ideo caro ex se non prodest quicquam, sed à spiritu habet ut vivificare possit. Quod vero dixit: Verba quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt, huc tendit, quod viderat Iudeos murmurare credentes CHRISTVM eis præcepisse ut more ferarum carnem humnam ederent, sanguinemque biberent: atque ideo eos reprehendens de carnali illa suorum verborum intelligentia, edocet eos mysterium quoddam latere, verbaq; sua sic esse intelligenda, non quod crederent corpus suum dentibus attenderendum, sed sub sacramento manducandum. Dicimus ergo atque fatemur verba illa, scilicet: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, &c. de corporali esu esse intelligenda, nec tamen admittimus Christum illis verbis nobis præcepisse ut Eucharistiam sub duplice specie acciperemus. Nulla nanci in illis verbis specierum panis aut vini fit mentio, sed solum de signatis, scilicet carne & sanguine, quæ sub illis signis continentur. Non enim dixit: Nisi manducaueritis carnem filij hominis sub specie panis, & biberitis eius sanguinem sub specie vini, non habebitis vitam in vobis. Non sic dixit, sed sic: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Atcum diximus sub specie panis corpus contineri simul etiam & sanguinem, fit, ut qui Eucharistiam sub specie panis sumit, carnem manducet, sanguinemq; bibat, cum sanguinis sumptio verè potus dicatur, sicut & carnis acceptio dicitur mandatio. Nec tamen hac occasione sat erit sacerdoti conscienti vnam sine altera speciem sumere: quoniam sacerdos conficiens & consecrans, ipsum summum sacerdotem Iesum Christum representat, qui pro nobis corpus & sanguinem suum in ara crucis obtulit, sicut ipse Christus expressit dicens: Hoc facite in meam commemorationem. Quid est dicere, hoc facite, nisi, hoc conficie, hoc consecrate;

Lucas 22

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

* Scio tamen aliquos ex ipsis hæreticis esse qui hoc apertissimè negant, simò irrident talem interpretationem, quum dicimus, hoc facite, valere tantum ac si dixisset, consecrate. Nam quidam Ioannes Riuius Attendoriensis in quādam epistola de communione sub vtraque specie, hanc interpretationem irridet, scīt inquiens: Nam quum apud Euangelistam legatur, τοῦτο τοιὲ τε, non poterit, Hoc facite, pro sacrificare, accipi. Nam hanc planè Græca vox interpretationem respuit. Hæc ille! Non erat opus ut veram literæ interpretationem agnosceremus, literam Græcam citaræ, quæ nihil prorsus hac in parte à Latina dissentit, neque interpretationem nostram (ut Ioannes Riuius ait) magis quam Latinæ literæ respuit. Non enim sumus tam rudes, aut Latini sermonis, vel Græci tam ignari, ut putemus hoc verbum facio, aut hoc verbum Græcum τοῦτο illi respondens, significare ex sua institutione idem quod consecrare, aut sacrificare. Verum et si hoc ita se habeat: tamen quia solenne est, & apud doctissimos viros sepe usurpatum, ut nomen aut verbum generale accommodetur ad particulares illius species, hinc euenit ut saepe illius significatio varietur, iuxta varietatem particularis materiæ de qua fit sermo. Hoc autem verbum, facio, aut Græcum illi respondens, videlicet ποιῶ, generale verbum est, ad omnem efficientiæ modum explicandum. Nam quilegit, aut scribit, aut pingit, aut cantat, aut bibit, aut saltat, aliquid facere dicitur. Proinde si quis uno saltu transiliret aquæ torrentem, & postea dicere taliter: Facite vos hoc, nullus negabit per illa verba illum præcipere alijs, aut similiter transilirent torrentem. Si quis etiam pictor peritus coram discipulis pingens diceret postea discipulis suis: Facite hoc, omnes audientes intelligerent magistrum præcepisse discipulis, ut aliud simile pingerent. Et tamen hoc verbum facere, nec pingere, nec saltare significat ex sua propria & adæquata significatione, quamuis omnina illa signo quodam generali significet. Ad eundem prorsus modum accipienda sunt verba CHRISTI, quum ait: Hoc facite in meam commemorationem. Illis enim verbis præcepit Apostolis, ut quod illum fecisse viderant, ipsi postmodum facerent. At CHRISTVS panem in manus suas acceperat, benedixerat, consecraverat, consecratumque eisdem Apostolis distribuerat. Dicens ergo Apostolis: Hoc facite, præcepit illis, ut panem accipientes similiter benedicerent, consecrarent, consecratumque populo traderent. Non est ergo absurdum (ut Ioannes Riuius ait) sed Germana literæ interpretatio, quum illa verba Christi. [Hoc facite, per ista verba, consecrate, sacrificare, explicamus.]

¶ Illis namque verbis potestatem consecrandi illis decit. Tunc enim à CHRISTO ordinati sunt sacerdotes, eis adiungente ut in suæ passionis commemorationem hoc ficerent. Quod expressius dixit Paulus: Hic calix nouum testamentum est in meo sanguine. Hoc facite quotiescumque bibetis, in meam commemorationē. Si facere hic pro cōsecrare ponit, qd ad solos sacerdotes (vt alia disseremus) spectat: constat solis sacerdotibus dictum esse, ut quotiescumque bibunt, in sui commemorationem faciant. Cuius autem rei esset futura commemratio, verba subiuncta manifestant. Quotiescumque enim (inquit) mandubitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem domini annuciabitis donec veniat. Memoriam ergo dominicæ mortis sacerdos in altari agit, non autem ille qui à sacerdote recipit: quapropter sacerdos hæc lege deuinctus est, ut quotiescumque celebret, nec panem sine vino consecret, nec vnam speciem sine altera sumat: quoniam & si sub qualibet specie totus integer CHRISTVS lateat, non tamen quælibet species totum CHRISTVM significat aut repræsentat, sed species panis solum carnem significat, species vini solum sanguinem repræsentat, eiūque solum memoriam gerit. Quod fit ut si solum panem consecraret, aut solum panem consecratum sumeret, solum oblationis memoriam faceret qua Christus obtulit.

A obtulit suum corpus, nulla autem tunc memoria fieret sanguinis effusis, atque pro nobis à Christo oblati, quod species panis et si sanguinem contineat, non tam en sanguinem representat, aut eius memoriam facit. Ad hunc eundem modum si so lum vitum consecraretur, aut illud consecratum solū sumeretur, solius sanguinis oblati atq; effusi, & non corporis memoria fieret. At cùm sacerdotes cōsecrantes, in memoriam dominice mortis quā pro nobis tulit, consecrare teneantur, colligi tur inde vt sub vtraq; specie id facere obligentur, quum neutra absque altera perfectam Christi oblationem repräsentet: quod Christus innuit cum post panis & vini consecrationem dixit: Hoc facite in meam commemorationem. Quidnam est hoc quod facturi sunt in tuam commemorationem? Hoc inquam totum quod ego proximè coram vobis feci. Verū cùm recipienti de manu alterius conse crantis, nihil tale præcipiatur vt in memoriam dominicæ oblationis sumat, nun quam is qui de manu alterius sumit, siue laicus ille sit, siue sacerdos, tenetur in ean dem memoriam sic sumere, vt vnam sine altera non sumat. Illi enim simul non agunt aliquid circa sacramentum, atque ideo eis non dictum est: Hoc facite in me am commemorationem. Neque eis etiam dicitur: Bibite ex eo omnes, sed solum ijsquibus dabatur, nempe Apostolis, qui omnium futorum sacerdotum perso nas gerebant, quibus in Apostolis hoc sacramentum in memoriam Christi confi cere præcipiebatur. His ergo solis dicitur: Bibite ex eo omnes. Nisi fortè dicatur illa verba ad omnes Christianos esse referenda, omnesq; Christianos (vt Lutherus ait) esse sacerdotes. Verū de his alijs longius disputabimus. Quod verò ex hoc colligunt Eucharistiam esse sumendam sub vtraque specie, quod Christus sub vtraque specie discipulis suis illam dedit, inepte quidem colligunt. Nam si ex omnibus Christi factis in hoc sacramento (omitto alia eius facta) esset sumendum argumentum ad sic necessariè faciendum, Græci confidentes fermenta to, lícet non conficerent, quum vt superius sub hoc titulo ostendimus, Christus in azymo consecriter eos tamen lícet sic posse confidere diximus. Præterea non licet ieuno stomacho recipere Eucharistiam, quum Christus discipulis suis non ieunis, quinimo coenatis corpus suum dederit. Deinde nec licet in calice aquam vino miscere, quoniam et si Christus propter suam sobrietatem ita fecisse credatur, Euangelistæ tamen nihil tale commemorant. At hi contra quos nunc agimus, nihil recipere volunt quod non sit in sacrī literis expressum: quod sit vt aquam vino miscere non debeant, quia nullus Euangelistarum expressit Christum in calice sancto aquam vino miscuisse. Vides iam satis (vt existimo) quām fuisse sit argumentum inde colligere nos esse obligatos ad præbendum laicis Eu charistiam sub vtraque specie, quod Christus sic porrexit Apostolis. Omitto quo rūndam responsionem, assignantium discriminem, quod Apostoli ordinati sunt sa cerdotes à Christo per illa verba: Hoc facite in meam commemorationem. De his enim verbis non constat Christum facta consecratione immeiatē ea dixisse antequam Eucharistiam sub vtraque specie Apostolis dedit, vel post. Quod si prius dixit quām dederit, constat eum sacerdotibus dedit. Si vero verba illa CHRISTVS post datam illis Eucharistiam dixit, manifestum est illum non sacerdotibus tunc dedit. Quod mihi ex literæ decursu magis probatur. Nec tamen ideo (vt diximus) argumentum est efficax vt sic nos facere oblige mur. Quod si alicui negocio illud argumentum deseruire potest, huic certè erit, vt credamus non esse contra euangelicam institutionem, Eucharistiam sub vtraq; specie alijs etiam laicis porrigit, quod firmissimè fatemur.

* Nam olim per multa secula sic apud omnes catholicos visitatum esse, ex multorum sanctorum scripturis didicimus. Sother papa qui tertiusdecimus beato Petro, summus Ecclesiæ pontifex fuit, sic ait: In coena Domini à qui

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

busdam perceptio Eucharistiae negligitur, quæ quoniam eadem die ab omnibus fidelibus (exceptis his quibus pro grauissimis criminibus inhibitum est) percipienda sit, ecclesiasticus usus demonstrat; cum etiam poenitentes eadem die ad percipiendam corporis & sanguinis dominici sacramenta reconcilientur. Hæc Sother papa. Quæ verba habentur, de Consecrat. Distin. 2. cap. In cena. Cyprianus martyr Sothere plusquam uno seculo posterior, de eadem re testimonium reddit, qui in sermone de lapsis loquens de quadam puella à dæmone obsessa, quæ ad ipsum Cyprianum diuina celebrantem mysteria, adducta fuerat, hæc ait: Vbi vero solenibus adimpleris calicem diaconus offerre presentibus coepit, & accipientibus certis locus eius aduenit, faciem suam paruula instinctu diuinæ maiestatis auertere, os labijs obturantibus premere, calicem recusare. Perstitit tamen diaconus, & reluctanti licet, de sacramento calicis infudit. Tunc sequitur singultus, & vomitus. In corpore atque ore violato Eucharistia permanere non potuit. Sanctificatus in dominii sanguine potus de pollutis visceribus erupit, tanta est potestas domini, tanta maiestas. Hæc Cyprianus. Augustinus Cypriano posterior huius ecclesiastici usus testimonium reddit, sic inquiens: Quum frangitur hostia, dum sanguis de calice in ora fidelium funditur, quid aliud quam dominici corporis in cruce immolatio eiusque sanguinis de latere effusio designatur? Hæc Augustinus. Et habentur, De Consecrat. Distin. 2. in cap. Quum frangitur. Hanc consuetudinem fuisse adhuc in Ecclesia tempore beati Gregorij papæ, constat ex his quæ ille in quadam homilia paschali refert. Sic enim ad populum loquens, ait: Quid sit sanguis agni, non iam audiendo, sed bibendo didecisti: qui sanguis super utrumque postem ponitur, quando non solum ore corporis, sed etiam ore cordis hauritur. Hæc Gregorius, & habentur, De Consecrat. Distinct. 2. in cap. Quid sit.

Et huius rei aliquando in Ecclesia catholica factæ, historia tripartita meminit. In huius nangij historiæ cap. tricesimo librj noni, unus ex ijs tribus autoribus ex D quorum fragmentis consarcinatis tripartitæ nomen accepit, nempe Theodore-tus, enarrans verba beati Ambrosij quibus Theodosium excommunicavit propter immensam crudelitatem quam Thessalonicae exercuerat, & qualiter eum ab ingressu templi prohibuit, sic ait: Quibus igitur oculis aspicies communis domini templum? Quibus calcabis pedibus sanctum illius pavimentum? Quomodo manus extendes, de quibus sanguis adhuc stillat iniustus? Quomodo huiusmodi manibus suscipies sanctum domini corpus? Qua temeritate ore tuo poculum sanguinis preciosi percipies, quando furore verborum tuorum tantus iniuste est sanguis effusus? Recede igitur, recede, nec altero peccato priora crimina augere contendas. Hæc ibi. Ex quibus verbis duo annotanda sunt. Primum est, olim laicis Eucharistiam dari in manus, quod cum ex alijs historijs, tum etiam ex hoc loco colligitur. Sic enim dixit: Quomodo huiusmodi manibus suscipies sanctum dominum corpus? Secundum est, Laicos sub specie vini Eucharistiam tunc recipere. Postquam enim desusceptione corporis dixerat, subdidit: Qua temeritate ore tuo poculum sanguinis preciosi percipies? Nisi forte quis dicat Theodoretum hunc praesentis historiæ autorem Græcum fuisse atque ob id eam more suo narrasse, quod græcis (vt diximus) mos sit Eucharistiam sub vtraque specie sumere. Hoc colligitur ex eis aliquando factum fuisse, quod tamen Ecclesia re postmodum bene circumspecta deleuit, nec immerito, cum ad hoc faciendum nec autoritas nec causa illi deesset. Causæ quidem ad id tollendum plurimæ subsunt. Prima, numerosa fideliū multitudo in dies crescens, propter quam communicandam periculum erat effusionis sanguinis, quod in præcedente tempore propter populi paucitatem non adeo timendum erat. Altera huic proxima, delatio vini ad loca distantiora pro communicandis infirmis, quo casu timendum valde erat ne inopinato deferrerentis lapsu sanguis effunderetur.

Causæ tollendæ
communiōis sub
vtraque
specie.
Prima.
Secunda

Nam

A * Nam ob aliam similem causam, cum olim communio sub vtraq; specie laicis daretur, sanguinem domini à diacono fuisse fusum, in vita sancti Donati episcopi & martyris legitur, ubi hæc verba habentur. Cùnq; die quadam missam celebrasset populo, & de corpore Christi venerabiliter recrearetur, diaconus sanguinem sacrum populo tradens cecidit, & sanctum calicem cōminuit. Hæc ibi.]

Deinde ne vīnum pro infirmis conseruatum vertatur in acetum, quod plurimum contingere solet. Tertia;

* Quarta ratio est, quod apud plerasq; gentium nationes magna est vīni ratis, ob quam difficillimum esset, & aliquando impossibile ut sub vīni specie totus populus cōmunicaret: qm̄ vīnum deesset quod tantè multitudini sufficeret. Quarta;

Et quod p̄r̄ his omnibus magis curandum erat, ne scilicet homines hac occasione in eum ducerentur errorem, vt crederent sub vtraq; Eucharistiae specie non eque totum Christum contineri, sicut de quibusdam, nempe Nestorianis, dicitur in hunc errorem lapsos fuisse. Quò fieret, vt cum laborant in extremis species vīni propter quasdam vrgentes causas sub: rāheretur, suspicaretur se non integrē cōmunicatum. Causæ ergo suppetunt, eque non contemnendæ: nec autoritas defuit. Nam si ex hoc quod Christus cōmunicauit semel discipulis sub vtraq; specie, satem illud licet fieri posse, si Ecclesianō prohiberet: ergo si ostendamus Christum in vna tantum specie Eucharistiam aliquando discipulis cōmunicasse, fate ri etiam oportebit hoc ipsum etiam licere, Eucharistiam videlicet sub vna tātum specie populo cōmunicare, præcipue quum constet de Apostolis post Christum alias id factitasse. De Christo patet. Nam Lucas enarrans historiam discipulorum euntium in castellum quod dicitur Emmaus, quibus Christus resurgens factus est obuiam, ait: Et factum est dum recumberet cum eis, accepit panem, & benedixit, ac frēgit, & porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum, & cognouerunt eum, & ipse euauit ex oculis eorum. Hunc autem panem fuisse Eucharistiam ex eo constare potest, quod dicit, benedixit, ac frēgit. Nunquā enim aliter consecratio illa in Euangelio, nec in epistolis Pauli nominatur, nisi benedictio. Et cognouerunt eum in fractione panis, quippe quod viderint modū obseruantē quem in cœna ultima tenuerat quū apostolis suum corpus porrigebat. Verum ne ista sic dicta nostræ fallaci suspicioni imputentur, grauissimos autores sic sentientes citabo. Theophylactus itaq; hunc Lucæ locum exponens ait: Et quando permittit, tunc aperiuntur oculi eorum, & agnoscent eum. Insinuantur & aliud quiddam, nempe quod oculi eorum qui benedictum panem assumant, aperiuntur vt agnoscant illū. Magnam enim & indicibilem vim habet caro domini. Hæc Theophylactus. Hoc etiam testatur Augustinus in 3. lib. de consensu euangelistarū, sic inquiens: Non incongruentur accepimus hoc impedimentum in oculis eorum à Satana factū fuisse, ne agnosceretur Iesus, sed tamen à Christo facta est permissio usq; ad sacramentum panis, vt vnitate corporis eius participata, remoueri iutelligatur impedimentum inimici, vt Christus posset agnoscī. Hæc Augusti. Huius sententiae est Chrysostomus homilia. 17. super Matthæ. atq; idem asserit Beda super Lucam. Quorum verba vt prolixitatem fugerem, in medium adferre contempsi. Cùm ergo Christus tunc sacramentum dedit, panem solum Lucas cōmemorat dedisse, nullam vīni faciens mentionem. Esto Christus tunc corpus suum non dederit, quoniam de hac re nihil definire volo: Apostoli tamen hoc idem usurparunt. Nam in Actis Apostolorum dicitur de his qui conuersi fuerant per Petri prædicationem, quod erant perseverantes in doctrina Apostolorum, & cōmunicatione & fractio ne panis, & orationibus. Vides hic nullam vīni factam mentionem. Et alibi in eo dem libro dicitur: Vna autem sabbati cùm conuenissemus in crastinum ad frangendū panem, Paulus disputabat cum eis profecturus in crastinum. Neq; hic aliqua de vīno facta est mentio. Si ergo Christus semel discipulis suis in vna tantum specie

Acto. 2.

Acto. 20.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

specie cōmunicauit: si apostoli alij etiam in vna tātum specie s̄e p̄cōmunicarunt, conuincitur, minime ex Christi praecepto Christianos omnes obligari ad sumendum sub vtraq; specie. Adde quod in Ioan. 6. cap. in quo de hoc sacramēto fit mentio, s̄e p̄fit memoria panis, nūc autem memoria vini. Nam et si de sanguine fiat mentio, nō tamen vt sub specie vini sumendus est. Deinde vna earū petitionū quā in oratione dominica memorantur apud Matthæum, est de hoc sacramento sub his verbis: Panem nolstrum supersubstantiale da nobis hodie: in qua nulla de spe-
cie vini fit mentio. Præterea figuræ huius sacramenti, quā cum multæ sint, rariſſi-
mæ tamē in specie vini, sed omnes ferē in specie cibi præcesserunt, vt de manna, et
Matt. 6. agno paſchali, & panibus propositionis.

Gene. 14. Quod autē in Genesi dicitur: Melchis-
dech panē & vinum obtulisse, figura quidē fuit huius sacramēti sub vtraq; specie,
nō tamē in plebeio homine, sed in vero Dei sacerdote: quoniā intelligendum est,
non q̄ illa obtulerit Abrahæ. Nam vt ista porrigerentur Abrahæ, nō erat necessa-
rius Christi sacerdos. Sed q̄ illa obtulit Deo, gratias ei reddens pro victoria quam
Abraham de inimicis habuerat. Cū ergo tot testimonij comprobetur nullum
esse de hac re diuinum præceptū, vt oēs videlicet Christiani sub duplicitate specie Eu-
charistiam sumant: quid prohibet Ecclesiam statuere vt laici ad vnam tantum spe-
ciem arctentur, præcipue cū ad id statuendū tot vrgentes causæ subsint, & nul-
lum inde incōmodum sequatur. Est ergo constantissimē fatendū Ecclesiaz vsum
hactenus obseruatū de communione sub vna tantum specie laicis p̄stanta, sacris
literis minime difformē, quinimo iustum vereq; catholicū esse. Qua propter Græ-
ci, Bohemi, & Lutherani oppositum afferentes, hæretici censendi sunt, ac velutia-
les euitandi. Sed neq; in his amplius iam remorari decet lectorem, cū m̄ pluribus
concilijs fuerit iam hæc causa definita.

Concili-
um Con-
stantiense
ne. 13. per hæc verba definit: Et sicut hæc consuetudo ad euitandum aliqua pericu-
la et scandala rationabiliter introducta, quod licet in primitiva Ecclesia huiusmo-
di sacramentum recipere etur à fidelibus sub vtraq; specie, postea à conficientibus
sub vtraq; specie, & à laicis tantummodo sub specie panis suscipiatur, cū firmissi-
mē credendum sit, & nullatenus dubitandum, integrum Christi corpus & san-
guinem tam sub specie panis quam sub specie vni veraciter contineri, vnde cū
huiusmodi consuetudo ab Ecclesia & sanctis patribus rationabiliter introducta,
& diutissime obseruata sit, habenda est pro lege, quam non licet reprobare, aut si-
ne Ecclesiaz autoritate pro libito mutare. Quapropter dicere quod hanc consuetu-
dinem aut legem obseruare, sit sacrilegium aut illicitum, censeri debet erroneum,
& pertinaciter afferentes oppositum præmissorum, tanquā hæretici arcendi sunt,
& grauiter puniendi per dioceſanas locorum. Hæc Concilium Constantiense. Et
Concilium Basiliense, in quo longius hæc res cum Bohemis disputata est, hæc ean-
dem præfati conciliij sententiam sessione trigesima confirmat.

* 7. * Si quis autem à me petat, quando communione sub vtraq; specie inter laicos
desierit, ego (vt īgeniuē loquar) ignoro: Nam, et si in re hac inuestiganda omnem
adhibuerim diligentiam, apud nullum tamen scriptorem potui huius rei inueni-
re initium, nec vllam ante Concilium Constantiense inuenio de hac re Ecclesiaz
definitionem. Credere igitur par est ex communi fidelium populorum & ortho-
doxorum præfulum tacito consensu, receptam esse sub vna tantum specie com-
munione: Quando autem primum incepit, mihi non constat.

Contra hæc heresim scripsit olim (vt Ioan. Trithemius testat) quidā loā. Hagen
Carthusiēsis. Postea hoc nostro tēpore multiscripsisse ferunt, ē qbusvidi Caspa-
rū Sagerū in suo scrutinio diuinæ scripturæ, & episcopū Roffensem, q̄ in eo opere
qd cōtra oēs Lutheri errores edidit, vñ de hac re integrū fecit articulū: & Iodocū
Clichthouæū in eo cōpendio quod fecit veritatū in Concilio Senonensi definita-
rū, Albertus Pighius in li. cōtrouersiarū Ratisponę habitarū, cōtrouersia septima.
Eunu-

A
lum s
sedet
præce
ipſam
Nam
illis pr
præce
ibider
pellun
vttunc
go, vtv
ſione i
ter de i
dem pi
cita, nil
rea, si i
probat
nis. Et
dentur
debiti f
teretor
pto & v
ceptum
di exor
sem cui
geret, v
citatem
lieribus
human:
incestu:
perisse,
rūt esse
pter vita:
ſes ca. 51
nocenti
ſam teri
ſunt, ark
pter ho
homilia
tris, gra
uata casi
culpa, sp
uunt. Si
aon rep

EVNVCHVS.

Vit quædam non minus crudelis & temeraria, quam erronea sententia quorundam dicentium esse necessarium ad Deo bene seruendum, ut quisq; castratus & eunuchus sit. Huius hæresis autores (vt Augu.lib. de hæresibus cap. 37. ait) fuerunt quidam nominati Valesij, qui non solum seipso, sed etiam eos quos hospitio recipiebant, castrabant, credentes sic Deo se debere seruire. Hic error satis aperte conuincitur per id, quod vnum ex legi præceptis est, vt neminem occidamus. Quo præcepto non solum prohibetur (vt Matt. 5. ipsam et veritas exposuit) occisio, sed omnis res quæ ad illâ quoquo modo tendit. Nam sicut in præceptis affirmatiuis non solum præcipiuntur res illic expressæ, sed illis præceptis etiam mandatur res illæ sine quibus aliae non possunt haberis; ita in præceptis negatiuis, hoc est in prohibitionibus, non solum prohibentur illæ res ibidem expressæ, sed etiam interdicuntur aliae omnes res quæ ad illas maximè impellunt, & latam viam aperiunt. At certum est eum qui castratur, adeo periclitari, ut tunc maximè dubia sit eius vita. Vidi enim ego ipse quendam castrari à chirurgo, vt vel sic morbum alioqui incurabilem depelleret, qui tamen ex ea sola occasione mortuus est. Cum ergo tam periculum sit castrare aliquem, vt verisimiliter de morte illius agatur, cum castrandus est, conuincitur inde vt talis castratio eodem præcepto sit prohibita, quo prohibetur hominis occisio. Nec erit vñquam licita, nisi causa salutis a dispensandæ, quam alia faciliori via asequi non posset. Præterea, si necessarium esset vt omnes castrarentur, coniugia perirent, quæ Deus approbavit, præcipiens vt nullus dimittat uxorem suam, excepta fornicationis. Et Paulus iubet virum reddere debitum uxori, vt videlicet iniuriam non fraudetur. At quomodo vir castratus poterit uxori debitum persoluere, cum talis debiti solutio non alio modo fiat, quam per carnalem coitum? Rursum, si oportet omnes viros castrare, citissimè humanum genus finiret, non ex Dei præcepto & voluntate, sed ob defectum propagationis. Sed huic sententiæ obuiat præceptum domini dicentis: Crescite & multiplicamini. Quod præceptum in mundi exordio propter generis humani multiplicationem obligauit omnes, nunc autem cum iam sit satis propagatum, & latè diffusum, non obligat, nisi necessitas urget, vt si forte humanum genus esset ex aliquibus calamitatibus ad tantam paucitatem redactum, vt necesse esset ad eius conservationem homines misceri mulieribus. Eo enim casu instanti, tunc præceptum illud de multiplicatione speciei humanæ, vires suas resumeret, & eque obligaret sicut à principio institutionis humanae. Nam hac sola ratione filii Loth coeunt cum patre excusantur a peccato incestus, q; a videlicet credebât post incendiū Sodomæ & Gomorræ oës homines perisse, neç alii præter earum patrem superstite esse. Tantam enim sancti viri putarunt esse illius præcepti vim, vt etiā ad patris cū filia concubitu extēdi existimat propter vitandam generis humani deletionem. Beatus siquidē Irenæus li. 4. aduersus hæreses ca. 51. de filiabus Loth loquens, sic ait: Illæ quidē filiæ secundū simplicitatē & innocentia putates vniuersos homines perisse, quemadmodū & Sodomitæ, & vniuer- sam terrâ iracundiâ Dei superuenisse, dicebat hec. Quapropter & ipse excusabiles sunt, arbitrates se solas relictas cū patre suo ad conservationem generis humani, & propter hoc circūvueniebât patrem. Hæc Irenæus martyr. Eidē subscribit Origenes, qui homilia 5. super Gene. ait: Quāuis grāde eis crīmē videretur furari concubitu patris, grauior eis tñ videbat impietas si humanæ (vt putabant) posteritatis spem servata castitate deleret. Propter hoc ergo consiliū ineunt, minore (vt ergo arbitror) culpa, spe tamē argumētoq; maiore. Patris mœstitia vel rigorē vino molliūt & solvant. Singulis ingressæ noctibus, singulæ suscipiunt ab ignorantē cōceptum. Vitræ non repetunt, nō requirunt. Vbi hic libidinis culpa; Vbi incesti crīmē arguit; Quo modo

Valesij.

Matt. 19.

1. Cor. 7.

Gene. 1.

Gen. 19.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

modo dabitur vitio, quod non iteratur in facto. Hæc Origenes. Tamen beatus Augustinus lib. 22. contra Faustum, cap. 43. aliquam illis foeminiis culpam tribuit, dicens: Et potius quidem nunquam esse matres, quam sic vti patre debuerūt. Sed quamvis illas peccasse censeat Augustinus, tamen illas valde excusat, quia videlicet non ardore libidinis motæ, sed solum propter conseruationem humani generis fecerunt, credentes humanum genus tunc pereire si ipsæ patre suo non vteretur. Et hoc quidem pro nostro testimonio satis est: quoniam si illa voluntas conservandi genus humanum per coitum bona non esset ex se, nullo modo potuisset illas à tanta malitia liberare, quantam illis incestus talis conflare potuisset. Eucherius Lugdunensis episcopus libro. 2. super Genesim, Origenis sententiam tuetur, & eisdem verbis quibus Origenes, nec uno mutato verbo. Accedit ad hæc, quod dominus in Euangelio non commendauit natos eunuchos ex vtero matris suæ, nec eunuchos qui facti sunt ab hominibus, sed eos commendauit eunuchos qui se castrauerunt propter regnum celorum. Hæc autem castratio non sicut accipienda, quod membrum virilia resecantur: quoniam si tales eunuchos Christus laudasset, eadem ratione etiam laudasset illos qui ab vtero matris natu fuissent eunuchi, aut qui ab hominibus facti sunt eunuchi, quod non fecit. Præterea illo modo eti opus venereum omnino abigatur, non tamen tollitur illius operis mala voluntas, quæ maximè vitanda erat: cum ab ea omnis bonitas aut malitia exterioris operis pendeat. Noui ego hominem à quo membris virile obvrgentem infirmitatem fuerat abscissum, qui tamen (vt ipse postea fatebatur) vehementem carnis pruritum patiebatur, & saepe dolebat se nō posse exequi quod caro concupiscebat. Quid ergo illi proderat castratum fuisse: Certè parum proderat animæ suæ salutem, cum libidinis ardor carnem vrereret, & prava voluntas intra secreta animæ adhuc lataret. Abeant ergo Valesij, & animas suas à prava voluntate castrent, & corpora intacta relinquant.

EXCOMMUNICATIO

Vitemel hostem alicuius te declarauit, quacunq; re potest, nocere illi procurat, & omnem illius potestatem minuere, et funditus, si potest, tolere conatur. Quod in Vuiciphistis & Hussitis & Lutheranis facile est agnoscere: quoniam hi omnes, velut viperarum genimina, matris suæ Ecclesiæ viscera rodere nunquam cessant: & cum in ea per baptismum fuerint nati, ab ea per haeresim exentes, illam occidere volunt, omnem ab illa potestatem auferentes. Inter alia ergo quæ ab Ecclesia separare nituntur, est potestas excommunicandi. Dicit enim Vuiciph, excommunicationem à papa aut quocto gallo prælato inflictam, non esse timendam, quia est censura (vt dicit) Antichristi. Et Ioannes Huss asserit clerum suppeditate laicos per excommunicationem & alias censuras. Lutherus autem muros Hiericho iam destructe reædificare tentans, ait excommunicationem non solum non esse timendam, sed cum gaudio recipiendam & procurandam. Ut ergo istorum ora obstruamus, ex sacris literis ostendamus Ecclesiam habere potestatem excommunicandi; deinde enarrabimus incommoda quæ excommunicato eueniunt propter solam excommunicationem, vt velsic agnoscat Lutherus quantum sittimenda. Potestatem excommunicandi tribuit Christus Ecclesiæ cum apud Matth. ait: Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Si autem nō audierit, adhibete cū adhuc vñ vel duos, vt in ore duorum vel triū testium stet omne verbum. Quod si nō audierit eos, dic Ecclesię. Si autem ecclesiā nō audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Quid autem est dicere, sit tibi sicut ethnicus. Id ē certe est ac si dixisset, nullā prorsus cū eo habeto cōmunionē, qm̄ cōmunionio cū infidelibus est. I. Cor. 6. Christianis interdicta. Vnde Paulus ait: Quæ pars fideli cum infidelic. Et beatus

Vui-
cleph.
Ioannes
Huss.
Lutherus

Matt. 18.

obom

A Ioannis in sua secunda epistola ait: Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non habet, nolite recipere eum in domum, nec Ave ei dixeritis. Qui enim dicit illi Ave, communicat operibus eius malignis. Ecce praedixi vobis, ut in die domini non confundamini. Quod ergo fuit populo Israel Chananaeus, hoc est homini Christiano homo in fidelis. Cum ergo dixit, sit tibi sicut ethnicus: idem est ac si dixisset cum illo non esse comunicandum. Ut autem sententiam Ecclesiae excommunicantis aliquem, ratam & firmam esse nullus dubitaret, addit: Amen dico vobis, Matt. 18: quaeunque alligaueritis super terram, erunt ligata & in celis, & quaeunque solueritis super terram, erunt soluta & in celis. Quae verba exponens beatus Hieronymus in commentariis super Matthaeum, ait: Quia dixerat, si autem Ecclesia non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus, & poterat contemptoris fratri� haec occulta esse respositio, vel tacita cogitatio, si me despicias, & ego te despicio: si tu me condemnas, & mea sententia condemnaberis: potestatem tribuit Apostolis, ut sciant qui a talibus condemnantur, humanam sententiam diuina sententia robatur: & quocunque ligatum fuerit in terra, ligari pariter & in celo. Haec Hieronymus. Vides hic Hieronymum tribuentem Ecclesiae potestatem excommunicandi, & hoc non ex suo cerebro (quemadmodum haeretici faciunt) sed ex verbis Evangelij, quae de illa potestate censem esse intelligenda. Hieronymo consentit Chrysostomus, qui exponens illa Matthei verba, ait: Vide qualiter duplicibus colligauit necessitatibus, & poena quem hic est, scilicet proiectione ab Ecclesia: Sit tibi sicut ethnicus & publicanus: & supplicio futuro, quod est esse ligatum in celo. Haec Chrysostomus. Christianus Druthmarus super Matthaeum idem dicit, & sermone eisdem verbis quibus Hieronymus, ideo non sicut opus ea repeterem, sed satis est indicasse lectori. Eandem etiam sententiam docet Urbanus papa & martyr in epistola de communione & oblatione fideliuum. In ea enim epist. postquam inhibuit ne Ecclesiae facultates caperentur in alios usus conuertendae, & cuicunque diripienti excommunicationem minatus, ne talem excommunicationem aliquis vilipenderet, ait: Quod autem sedes episcoporum in Ecclesiis excelsae constitute & preparate inueniuntur ut thronus, speculationem, & potestatem iudicandi & vendendi atque ligandi a domino sibi datam materiam docent. Vnde ipse Salvator in Evangelio ait: Quaeunque ligaueritis super terram, erunt ligata & in celo. Et quaeunque solueritis super terram, erunt soluta & in celo. Et alibi: Accipite spiritum sanctum: quorum remiseris peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retensta sunt. Ideo ista prætulimus charissimi, ut intelligatis potestate episcoporum vestrorum, in eisque dominum veneremini, & eos ut animas vestras diligatis, & quibus illi non communicant, non communicetis, & quod eiecerint, non recipiatis. Haec Urbanus papa & martyr, cuius epistola habetur in eo volumine in quo sunt omnium conciliorum decreta coaceruata. Hos autem doctores citauit, ut videat Lutherus qualiter illum Evangelij locum sacri doctores sint interpretati, ex illo colligentes, Ecclesiam habere potestatem excommunicandi. Verum etsi talis potestatem prælati ecclesiastici habeant, non tamen debent illam temere & pro levissima culpa infligere: quoniam cum sit acerbissima punitio, nullus ea poena debet plecti, nisi pro crimen letali, nec pro quolibet tali, sed (ut patet ex contextu litteræ euangelicæ) pro solo illo cui est admixta pertinacia. Vnde Leo papa huius nominis primus in epist. ad episcopos per Viennensem prouinciam constitutos, quae est. 67. sic ait: Nulli Christianorum facile communione denegetur, nec ad indignantis fiat hoc arbitrium sacerdotis, quod in magni reatus ultionem inuitus & dolens quodammodo debet animus vindicantis. Cognouimus enim pro commissis & leuis verbis quosdam a gratia communionis exclusos, & animam pro qua Christi sanguis effusus est, irrogatione tam sequi supplicij sauciata, & inermē quodammodo exutaque omni munimine diabolicis incuribus ut facile caperef obiectam.

F ALFONSI DE CASTRO MINORITAB

Certè si quando causa talis emerget, ut pro commissi criminis qualitate aliquem iustè faciat communione priuari, is tantum poenæ subdendus est, quem reatus in uoluit, nec particeps esse debet supplicij, qui consors non docetur commissi. Hæc Leo papa. Ex cuius verbis multa sunt quæ postmodum annotabuntur. Quod autem nostro proposito seruit, est, excommunicationem nō esse irrogandam alicui nisi pro culpa, eaq; graui. Prius enim quām alius excommunicetur, discutienda est criminis qualitas. Quod si in eo criminis inuictus fuerit, corrigendus est, & omnibus vijs ad poenitentiam inducendus. Et si monitiones contemnens poenitere noluerit, nec ad rectum tramitem redire, tunc merito excommunicandus erit, vt vel sic confusus & erubescens resipiscat. Nam hic est unus finis propter quem alius excommunicari debet, propter suam, excommunicati videlicet, utilitatem.

Vnde beatus Paulus de Corinthio illo loquens qui cum nouerca sua coibat, sicuti Iudicauit tradere huiusmodi hominem Satanæ in interitum carnis, ut spiritus saluus sit in die domini nostri Iesu Christi. Vides qualiter traditur Satanæ, ut scilicet spiritus saluus sit. Et in priore ad Timotheum epistola dicens aliquos circa fidem naufragium passos esse, subdit: Ex quibus est Hymeneus & Alexander, quos traxi. Cor. 5. didi Satanæ, ut discant nō blasphemare. Et in posteriore ad Thes. epi. ait: Quod si quis non obedit verbo nostro per epistolam, hunc notate, & ne commisceamini cum illo, ut confundatur. Primò ergo per excommunicationem prospicitur ipsius excommunicati utilitati, ut videlicet cum viderit se à communione fidelium effectū, vel sic confusus poeniteat male actorum. Sepissime namq; compertum est ut excommunicatione aliquis coactus, emēdet quæ prius male gesserat. Cuius rei cum plurima possint adferri exempla, illud omnium maximum est quod narratur. 9. lib. historiæ tripartitæ cap. 30. de Theodosio imperatore, qui ob crudelem multorum hominum cædem Thessalonicæ illius iussu factam, ab Ambrosio Mediolanensi episcopo excommunicatus est, & ab ingressu Ecclesiæ prohibitus. Hanc excommunicationem imperator patienter tolerans, eò quod iustè sibi inflictam cognovit: octo continuis mensibus ab ingressu Ecclesiæ abstinuit, domiq; manens, letibus & gemitibus poenitentiam pessimi sceleris agebat, veniamq; à domino postulabat. Quod Ambrosius plenè cognoscens, post illos octo menses Ecclesiæ communionem illi dedit. Propter hoc autem factum nunquam imperator fuit aduersus Ambrosium etiam alijs irritatibus indignatus: imò postea de hac re Ambrosium Constantinopolí laudauit. Multū certè profuit Theodosio excommunicatio illa, quæ illum ad peccati sui cognitionem adduxit, & illius poenitentiam agere coegit. Felix enim est necessitas quæ nos ad meliora perducit. Et propter hanc causam vocat excommunicatione medicinalis, quia finis eius est mederi peccatori morbo peccati laboranti. Erit namq; medicinalis excommunicatione, si eam nō contempserit, sed potius confusionem suam aspiciens, emendet quæ male prius egerat. Si autem contemnens excommunicationem, poenitere negligat, tunc excommunicatione non est illi medicinalis, sed letalis. Verum et si letalis sit, non tamen propter hoc excommunicatione reuocanda est, qm excommunicans non solū consulit utilitati ipsius excommunicati, sed etiam incoluntati totius reliquæ communionis. Quia enim unum pecus morbidum inficit omne pecus: ideo pecus infectu sequestratur, ne reliquas attactu suo inficiat oues. Nec propter hoc pastor iudicatur crudelis, sed piissimo crudelis & secors & ignarus esset censendus, si hoc non faceret. Vnde beatus Ambrosius libro secundo, de offic. cap. vicesimo septimo sic ait: Cum dolore amputatur etiam quæ putruit pars corporis, & diut tractatur, nisi potest sanari medicamentis: si non potest, tunc à medico bono absinditur. Sic episcopi affectus bonus est, ut optet sanare infirmos, serpentia auferre hulcera, adurere aliqua, nō absindere, postrem quod sanari non potest, cum dolore absindere. Hæc Ambrosius. Non ergo (vt Lutherus obijcit) crudelis est censenda mater Ecclesia eò quod filii suum tam

A tam saeuo supplicio punit, quia ad filij utilitatem facit, quam si filius contempserit, consulit in columitati aliorum, quia videlicet mauult, & recte, vnu perdere, quam omnes. Ex his ergo omnibus satis patet Ecclesiam habere potestatem excommunicandi, & in quos, & propter quem finem talis excommunicatio est exercenda. Preter haec omnia ad eandem rem confirmandam, non paruum, imo maximum pondus habet totius vniuersalis Ecclesiæ antiqua consuetudo, quæ per scripta & decreta summorum pontificum & sanctorum & doctissimorum cognoscitur. Deinde plurimum cōciliarum decreta hodie extant, quibus dicitur: Siquis tale aut tale fecerit, excommunicetur, aut priuetur communione, aut anathema sit; quod idem est. Postremo in Conciliū Constantiēnsis sessione octaua cōdemnantur 45. assertiones Ioannis Vuicelph, quarū una est haec, Nullus prælatus debet aliquem excommunicare, nisi prius sciat eum esse excommunicatum à Deo: & qui sic excommunicat, est hæreticus ex hoc, vel excommunicatus. Et alia assertio eius ita habet: Excommunicatio papæ & cuiuscunq; prælati non est timenda, quia est censura Antichristi. Quæ propositiones cum alijs eiusdem vna super omnes lata sententia damnatae sunt. Nunc ergo opus est vt ostendamus qui sint huiusmodi excommunicationis effectus, vt Lutherus agnoscat illam non esse (vt ait) optandam, sed maximè fugiendam. Primo ergo excommunicatus traditur Satanæ, vt ab eo facilius & liberius torqueatur. Nam eti propter peccatum ante excommunicationem iam sit in dæmonis potestate, quia seruus dæmonis per peccatum est factus: tñ per excommunicationem maiorem in eo habet dæmon potestatem, vt facilius pro sua libidine illum torqueare possit. Ante excommunicationem enim eti per peccatum charitatem amiserat, quapropter Christo non est viuaciter coniunctus, non tamen ab eo est prorsus separatus: quoniam per fidem nonnullam habet vniōnem: quemadmodum membrum aridum carens vita, quod corpori per teruos & pellem coniungitur, & aliquantulo fouetur corporis calore. Et propter hanc fidem & coniunctionem particeps est orationum communium quæ ab Ecclesia fiunt. Et propterea dæmon non tantam potestatem in eum habet vt pro sua libidine illum vexet, quoniam resistit virtus reliquorum membrorum quibus est per fidem coniunctus. Post excommunicationem verò destituitur hoc auxilio, & à corpore magis separatur, & sic dæmon potest eum facilius quam antea torqueare. Certū enim est quod is qui in sordibus est (vt est in Apocalypsi) sordescere post adhuc: quemadmodum qui iustus est, iustificari potest adhuc. Ita qui in dæmonis erat potestate, potest adhuc magis illius potestati subdi. Ioannes siquidem 10. 13. refert dæmonem intrasse in Iudam post acceptam buccellam panis, & tamen ante acceptam buccellam iam diabolus erat in eo, quia Ioānes antea dixerat quod diabolus miserat in cor Iudæ vt traderet Christum. Ecce diabolus qui iam Iudā posseferat, iterum intrat in eum, maiorem in eum accipiens potestatem. Sic etiam est in excommunicato, qui per peccatum ante excommunicationem iam erat possessus à dæmoni, seruus eius effectus: post excommunicationem verò maiorem in eum dæmon accepit potestatem. Non enim iam fouetur à corpore vt antea, qd nec iam bonorum Ecclesiæ est particeps, nec illi prosunt communes Ecclesiæ orationes, nec pro illo publicas & solennes preces fundere licet. Cuius rei hoc manifestum est testimonium, quod cum in die parascue Ecclesia oret pro omnibus, etiam pro Paganis, pro solistamen excommunicatis qui publice denunciati sunt, non orat. Quod si talibus auxilijs destituitur excommunicatus, verosimile est vt maiorem in eum dæmon habeat potestatem quam ante excommunicationem, etiam si in peccato fuisset. Hoc autem testimonio Pauli comprobatur. Nam certum est Corinthium illum qui patris vxorē acceperat, tunc possidit esse à diabolo, tamen Paulus iudicauit illum tradere Satanæ. Et de Alexandro & Hymeneo qui à vera fide errauerant, testatur se illos tradidisse Satanæ. Vnde clare patet

F ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Paulum tradidisse Satanæ eos qui iam à diabolo possessi erant. Sed si ab eo possit
 debantur, quomodo illos tradit de moni, & cur? Certè qui possidebantur, nō prorsus
 sub illius dītio ne erant, & ideo tradit ut magis sint illi subiecti, & liberius illos
 possit terquere. Ut autem clarius pateat hæc veritas, & hanc esse verborum Pauli
 sententiam, aliquorum sanctorum testimonia proferam. Pro qua re maximè fa-
 cit illud quod suprà ex epistola. 67. Leonis papæ citauimus. Eius postrema verba
 sunt hæc: Cognouimus enim pro commissis & leuis verbis quosdam à gratia
 communionis exclusos, & animam pro qua Christi sanguis effusus est, irrogatio-
 ne tam saeuī supplicij sauciatam, & inermem quodammodo, exutamq; omni mu-
 nimine diabolicis incurribus, vt facile caperetur, obiectam. Hæc Leo. Quibus ver-
 bis et si reprehendat eos qui temere excommunicationem inferunt, tamen satis aper-
 tè declarat hunc quem diximus excommunicationis effectum. Beatus Augusti-
 nus in lib. de verbis Apostoli sermone 68. eandem docet sententiam, sic dicens: Om-
 nis Christianus dilectissimi qui à sacerdotibus excommunicatur, Satanæ tradit-
 tur. Quomodo: quia scilicet extra Ecclesiam diabolus est, sicut in Ecclesia Chri-
 sti, ac per hoc quasi diabolo traditur, quia ab Ecclesiastica communione remoue-
 tur. Vnde illos quos tunc Apostolus Satanæ esse traditos prædicat, excommuni-
 catos à se esse demonstrat. Hæc Augustinus. Et beatus Ambrosius exponens il-
 lud quod de Alexandro & Hymeneo Apostolus ait, videlicet: Quo tradidi Satanae
 vt discant non blasphemare, ita dicit: Traditio autem hæc est, quia commotus
 Apostolus blasphemis eorum, sententiam protulit in eos. Diabolus autem quia ad
 hoc paratus est, vt auersos à Deo accipiat in potestatem, audita sententia corripit
 eos, vt intellegent hac causa se poenit astringi, quia blasphemauerant. Hæc Am-
 brosius. Eandem sententiā docet Origenes, qui in homilia secunda super librum
 Iudicum ita ait: Non solum per Apostolos suos Deus tradidit delinquentes in ma-
 nus inimicorum, sed & per eos qui Ecclesiæ præsident, & potestatem habent non D
 solum soluendi, sed & ligandi, traduntur peccatores in interitum carnis, cum pro
 delictis suis à corpore Christi separantur. Hæc Origenes. Quæ verba in volumine
 Decretorum, causa vndecima, questione tertia, in capitulo, Audi, sub nomine Hie-
 ronymi vitiose citantur, quoniam præter id quod Hieronymus super lib. Iudicum
 non scripsit, illa verba iuxta eundem literæ ordinē prout ibi sub inscriptione Hiero-
 nimi ponuntur, habentur in homilia. 2. Origenis super librum Iudicum. Sed
 ad scopum nostrum redeamus. Hanc sententiam docet etiam Antherus papa, &
 martyr, qui in epistola ad episcopos prouinciae Beticæ & Toletanæ ita ait: Veteri
 quidem lege habetur, quicunq; sacerdotibus non obtemperasset, aut extra castra
 positus lapidabatur à populo, aut gladio cervice subiecta contemptum expiabat
 crux. Nuncverò inobediens spirituali animaduersione truncatur, & electus ab
 Ecclesia rabido dæmonū ore discepitur. Hæc Antherus papa. Cuius doctrinam
 martyrium pro Christo suscepimus maximè commendat. Lutherus tamen pro
 sui erroris (quem ipse putat veram fidem) confirmatione, martyrium subire ma-
 xime reformidat, quoniam intra Saxonæ angustias sic se continet, vt inde exire
 non audeat, non putans se alibi fore tutum. His omnibus assentit beatus Urba-
 nus papa etiam & martyr in illa epistola superius citata quæ est de communivita
 fidelium. Is enim pontifex sanctus prohibens ne bona Ecclesiæ in alios usus con-
 uertantur, ita ait: Hæc fratres valde cauenda sunt & timenda, quia res Ecclesiæ non
 quasi propriæ, sed vt cōmunes & domino oblatæ, cū summo timore non in alios
 quam in præfatos usus sunt fideliter dispensandæ, ne sacrilegij reatum incurvant
 qui eas inde abstrahunt vbi traditæ sunt, ne poenam & mortem Anania & Sap-
 phiræ incurvant, & (quod peius est) anathema maranatha fiant, & si non corpore,
 vt Ananias & Sapphira ceciderint, anima tamen, quæ potior est corpore, mortua
 & alienata à consortio fidelium cadant, & in profundum barathri labantur. Hæc
 Urbanus

A Urbanus papa & martyr. Quibus verbis dicit excommunicationē esse peiores morte. Quid ergo Lutherus dicere audet excommunicationem non esse timendum? Nunquid non omnes à natura habent ut mortem horreant, & formident? Multo ergo magis erit horrenda & formidanda excommunicatio, quæ peior est morte. Ex his etiam contuincitur falsum esse quod Lutherus ait excommunicationem esse poenam præcise externam, quia cum excommunicatus (ut iam satis euictus) tradatur Satanae, ab illo vexandus, & omni munimine destitutus dæmonis incursibus obijciatur, & illius anima magis à dæmone possideatur quam ante excommunicationem: colligitur inde excommunicationem esse etiam poenam internam. Secundus excommunicationis effectus est, separari ab aliorum communione & contubernio, ita ut illis nec loqui valeamus, nec illos hospitio recipere. Paulus enim in priore epist. ad Corinth. ait: Si is qui frater nominatur inter vos, est fornicator aut avarus, aut idolis seruiens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax, cum huiusmodi nec cibum sumere. Et in 2. epist. ad Thessa. Quod si quis non obedierit verbo nostro per epistolam, hunc notate, & non commisceamini cum illo, ut confundatur. Et beatus Ioannes in sua 2. catholica epistola, ita dicit: Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non adfert, nolite recipere eum in domum, necae ei dixeritis. Qui enim dicit illi ave, communicat operibus eius malignis. Ecce prædixi vobis, ut in die domini non confundamini. Ex his beati Ioannis verbis aperte constat excommunicatum esse priuatum beneficio hospitalitatis, & familiaris aliorum hominum colloquio. Et beatus Calixtus papa & martyr in epistola ad omnes Galliarum episcopos, has omnes poenas excommunicationis que externæ sunt, uno literæ decursu complectitur dicens: Excommunicatos quoque a sacerdotibus nullus recipiat ante vtriusque partis iustum examinationem, nec cum eis in oratione, aut cibo, aut potu, aut osculo communicet nec aue eis dicat: quia quicunque in his vel in alijs prohibitis, scienter excommunicatis communicauerit, iuxta Apostolorum institutionem & ipse similiter excommunicationi subiacebit. Hæc Calixtus papa. Cuius epistola est inter illas pontificum epistolas quas beatus Iesidorus præfixit volumini conciliorum generalium. Et concilium Carthaginense quartum cap. 73. & Concilium Braccarense primum cap. 33. inhibent sub excommunicationis poena ne aliquis communicet excommunicato. Quid ergo tibi videtur Lutherus: sunt hæc omnia adeo bona, ut merito (quemadmodum tu doceas) sint optanda: Si illa essent optanda & perquirenda, non illa beatus Paulus instigenda decerneret ad illorum confusionem. Nullus enim confunditur cum fruatur illis quæ maximè optauerat. Apostoli certè non confundebantur contumelij sibi pro Christo illatis, quia illas maximè optauerant. Ideo cum irrogabantur, ibant à conspectu concilij gaudentes, quoniam digni habiti fuerant pronominis Iesu contumeliam pati. Ita si excommunicatio bona esset, & ob id optanda, cum infertur, nullus deberet confundi. Et tamen Paulus vult peccatorem excommunicari, ut excommunicatus confundatur, ut vel sic resipiscat. Si episcopus excommunicans alium (ut ex beati Ambrosij sententia supra patuit) dolere debet quia alium excommunicat: multo magis oportet ut doleat is qui excommunicatur, quoniam episcopus non dolet propter se, sed propter sœnum quod alteri interrogat supplicium. Verum hic admonere oportet lectorem, ut non existimet communionem cum excommunicatis esse ad eò interdictam, ut non liceat vlo pacto cum illis conferre. Nam si aliquis hac ratione cum excommunicato loquitur, ut illum doceat viam rectam, & à via pessima illum auertat, & reducat ad gremium Ecclesiæ, à qua suis demeritis exigentibus est electus, tunc rectissime facit: & si excommunicatum poenitere, & Ecclesiæ se subiçere persuaserit, magnam pro hac mercedem à Deo recipiet, tantum abest ut hoc faciens peccet. Vnde beatus Augustinus enarrans Psalmum quinquagesimum quartum, sic ait: Diligamus ini-

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

2, The. 3. micos, corripiamus, castigemus, & excommunicemus, cum dilectione etiā à nobis separemus. Vide enim quid dicat Apostolus: Si quis autem non obaudit verbo nostro per epistolam, hunc notate & nolite commisceri cum eo. Sed ne subrepatis tibi iracundia, & turbet oculum tuum, non inquit ut inimicum eum existimetis, sed corripite ut fratrem, ut erubescat. A quo indixit separationem, non precidit dilectionem. Hęc Augustinus. Cū ergo excommunicatio non prohibeat dilectionem proximi: sequitur ut nec etiam sit prohibitum colloquium quod ex charitate procedit, & ad charitatem ordinatur.

EXORCISMVS

Vualdē
ses.

Vulcle-
phistæ.

Luc. 10.

Mar. vlt.

Luc. 17.

Valdenses ad hoc solū nati esse vident, vt Ecclesiam euerterent si possent. Nulla enim re virtutur Ecclesia quā nō tentarint destruere. Omnes (vt dicitur) mouerunt lapidē, vt eā oppugnarēt. Exorcismos oēs ab Ecclesia tollere conati sunt, dicentes, oēs benedictiones aquarum, candelarū, palmarū, ornamentiōrum, calicū, & patenarū, altariū, cōmīsteriorū, esse irridēdas, & nihil prorsus habere momenti. Vulchephistæ autē cū in verba Vualdensiū iurasse videātur magis quā in verba Christi, aut Ecclesiæ, hic (vt alibi semper) Vualdensiū sectā tuentur. Dicunt enim tales benedictiones esse magis deductas ex vera necromantia, quā ex sacra theologia, quia si per tales exorcismos & benedictiones credimus naturā meliorari (vt ipsi dicunt) falsum est. Ut autē istorū calumnias rejiciamus, dicemus prius quid sit exorcismus. Exorcismus græca vox est, & latine sonat idē quodadiuratio. Et proprius exorcismus est inuocatio illa nominis diuinī quā sit super energumenos, hoc est habētes spiritū immundū, adiurando eum per virtutē diuinā, vt egrediatur ab eis. Vnde August. lib. 1. de vita beata: Exorcizare est, per diuinā immundū spiritū adiurando expellere. Hinc etiā exorcismus dicitur omnis benedictio cuiuscunq; rei qua contra dæmones aut contra alias similes. Dilia toxica vtimur, vt benedictio aquæ, salis, candelarum, palmarū &c. In his enim omnibus inuocamus nomen domini, precantes vt illæ res sint eo fauente, qui solus hoc potest facere, nobis in auxilium & tutamen aduersus dæmonē. Quāquidē inuocatio nescio quo modo possit recte accusari, cū tā aperta sit in sacrī literis. Omitto hic quod Beda super 19. Actorum Apostolicorū refert ex Iosepho, regem Salomonē suam gentem docuisse modos exorcismi, quibus immundi spiritus ex pulsis ab hominē, ulterius reuerti non sint ausi. Ad Euangeliū accedamus. Discipuli redeuntes de prædicatione quā illis magister omniū Christus præceperat, dicunt illi: Domine etiā dæmonia subiiciuntur nobis in nomine tuo. Quid est dicere in nomine tuo, nisi ad inuocationē tui nominis? Et ipse dñs ascendens in celū promisit se nunq; illorū inuocationi defuturū, dicens: In nomine meo dæmonia ejicient, Quod autē hoc non semper fiat, vt inuocato nomine Iesu, dæmon egrediatur, minima fides ipsius inuocantis est in causa. Nam si perfectè credidisset, hęc & maiora fecisset. Et ad hos solos, videlicet in fide perfectos, Dei promissio pertinet, quia prius dixerat: Signa autem eos qui crediderint, hęc sequentur, & cetera. Et apud Luc. dominus ait: Si habueritis fidē sicut granū sinapis, dicetis huic arbori moro: Eradicare, & trāplantare in mare, & obediet vobis. At arbor morus sensum non habet, & iussa fidelis præcipientis adimplēt. Non est ergo mirum quod dæmones fidelibus obedient, non quidē propter ipsorū fidelium naturalem virtutē, sed propter fidē quā habent. Quid ergo: erunt ne discipuli Christi & eius Apostoli dicendi necromantici aut magici, ed quod inuocato nomine Iesu dæmones ejicient à corporibus hominū obsessorū. Et quod magis adhuc exaltat hanc nominationē inuocationē, est, quod aliquādo etiā per reprobos homines ejiciunt dæmones ad inuocationē nominis Iesu, & hoc ad ipsorū inuocantiū condemnationem, aut propter videntiū & audientiū utilitatē. Pro vtriusq; confirmatione est illud quod in Actis

A in Actis Apostolorum legimus, quod cum Apostoli eiecissent dæmonia, tentauerunt aliqui de circumstantibus Iudeis exorcistis invocare super eos qui habebat spiritus malos, nomen domini Iesu, dicentes; Adiuro vos per Iesum quem Paulus prædicat. Erant autem cuiusdam Iudei nomine Sceua principis sacerdotum septem filii, qui hoc faciebant. Respondens autem spiritus nequam, dixit eis: Iesum non ui, & Paulum scio; vos autem qui estis? Et insiliens in eos homo in quo erat demoniū pessimum, & dominatus amborum, invaluit contra eos, itavt nudi & vulnus effugerent de domo illa. Hoc autem notum factum est omnibus Iudeis atque Genesib[us] qui habitabant Ephesi, & cecidit timor super omnes illos, & magnificabatur nomen domini Iesu. Haec ibi. Ex quibus verbis pater apud Iudeos fuisse exorcistas, de quibus Christus apud Lucam ait: Si ego in digito Dei ejicio dæmonia, filij vestri, hoc est exorcista, in quo ejiciuntur. Patet etiam quod potens fuerit nominis Iesu invocatio, & per eius virtutem adiuratio, ut etiam per reprobos facta, tanta opere tur. Non ergo illa sunt attribuenda arti magicæ (ut impij & blasphemii Vuclephisti docent) sed solum Deo, qui invocatus adest prope omnibus invocatis eum cum fide & humilitate. Vnde August. libro 10. de ciui. Dei cap. 22, sic ait: Vera pietate homines Dei aeriam potest statem inimicam contrariamque pietati exorcizandoe ejiciunt, non placando: omnes tentationes aduersitatesque eius vincunt, orando non ipsam, sed Deum suum aduersus ipsam. Non enim aliquem vincit aut subiungat nisi societate peccati. In eius ergo nomine vincitur qui hominem assumpsit, egitque sine peccato, ut in ipso sacerdote ac sacrificio fieret remissio peccatorum. Haec Augustinus. De exorcismis qui sunt ad dæmonum electionem, haec dicta sufficiant. Nunc ad aliarum rerum benedictiones accedamus. Benedictiones altarium ex veteri lege ortum habuerunt. Nam Moyses ex præcepto domini in tabernaculo erexit altare, & ipse vnxit. Ex quo argumento deducit Leo papa huius nominis primus in epistol. 66. solis episcopis, quorum figuram summus sacerdos representauit, licere altaria consecrare & benedicere. Hoc idem docet beatus Damasus papa in epistola de coepiscopis. Idem censet concilium Ispalense secundum capite septimo suorum decretorum. Demum concilium Agathense cap. decimoquarto iudicavit: Altaria placuit non solum vunctione Chrismati, sed etiam sacerdota libenedictione sacrari. De benedictione aquæ supradisputauimus, quæ Lester non contemnat videre, quoniam ex eo loco multa hauriet huic proposito apta. Benedictiones panis & reliquorum fructuum non sunt nouæ, & ab hominibus inuentæ (quemadmodum Ecclesiæ impingunt Vuclephisti) sed ab ipso Deo processerunt, qui opere & verbo ita nos facere docuit. Nam cum Deus pisces manus creasset, benedixit eis. Et in Exodo: Non adorabis Deos eorum, nec coles eos. Non facies opera eorum, sed destrues eos, & confringes statuas eorum. Seruiesque domino Deo vestro, ut benedicam panibus tuis & aquis. Et in Leuitico dominus præcepit populo Israel dicens: Cum ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis, & mesueritis segetem, feretis manipulos spicarum primitias vestras ad sacerdotem. Qui eleuabit fasciculum coram domino, ut acceptabile sit pro vobis altero die sabbati, & sanctificabit illum. Et in Deuteronomio præcipit dominus ut de omnibus fructibus primitia offerantur domino, & dentur sacerdoti, ut invocet nomen domini super eas. Et apud Ezechielem expressius ait: Primitia ciborum vestrorum dabitis sacerdoti, ut reponat benedictionem domini tuae. Quem exponens Hieronymus ait: Primitiae ciborum nostrorum sacerdotibus offeruntur, ut nihil gustemus nouarum frugum nisi quod sacerdos ante gustauerit. Hoc autem facimus ut reponat sacerdos benedictionem & oblationem nostram in domo sua, siue ut ad preicationem suam dominus benedicat dominibus nostris. Grandis dignitas sacerdotum, sed grandis ruina si peccauerint. Haec Hieronymus. Quid ad haec dicetis impij Vuclephisti: nunquid Deus docuit popu-

Exod. 20

Cœciliū
Ispalēse.
Cœciliū
Agathē.Gene. 1
Exod. 23

Leuit. 23

Deut. 26

Ezecl. 44

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Ium Israël necromantiam, aut magicæ artis peritiam? Absit à cordibus omnium talis impietas. Deus enim strictissimè inhibuit, & odiose nimis abominatur idola. Idolatriam, super quam tamen fundatur magia. Sed ad legem nouam accedamus; Christus panem datus Apostolis benedixit, similiter & calicem datus prius gratias egit: & cū coenasset, hymnum dixit, docens nos ut cūm comederimus, similiiter faciamus. Quod si quis respondeat illa de solo mystico pane, & mystica benedictione verba fieri; audiat Apostolum Paulum, qui ita in priore ad Timotheum

1. Tim. 4. epistol. ait: Ominus creatura bona est, & nihil rejiciendum quod cum gratiarū actione percipitur. Sanctificatur enim per verbum Dei & orationem. Quæ verba exponens Theophylactus ait: Ergo immundum erit nisi sanctificetur. Nequaquam sed ex permisso id ponit. Nam primum asseuerando nihil dicit immundum, deinde concedimus (inquit) immundum id fieri; habes tamen quam adhibere possis medelam. Cruce obsigna, laudem Deo & gratias redde, sic immunditia omnis & foeditas dilabetur. Cum enim gratias agimus, omnia emundantur. Hæc Theophylactus. De sacris vestibus & pallis & vasis quanti sint momenti, & qua reverentia contrectanda, docet Clemens papa & martyr in quadam epistola ad Iacobum fratrem domini, quæ inscribitur de sacris vestibus & vasis. Legat eam qui de hac te doceri voluerit. De benedictione lumīnum solum adferam decretū concilij 4. Toletani. Illud enim concilium de benedictione cerei paschalisi decernens, capi. 8, suorum decretorum ita ait: Lucerna & cereus infra vigilias apud quasdam Ecclesiās non benedicuntur, & à nobis cur benedicuntur, inquirunt. Propter gloriosum enim noctis ipsius sacramentū hæc solenniter benedicimus, ut sacra resurrectio Christi mysterium quod tempore huius mortis votiū aduenit, benedictione sanctificati luminis suscipiamus. Et quia hæc obseruatio per multarum loca terrarum, regionesq; Hispaniæ in Ecclesijs commendatur, dignum est propter virtutem pacis, ut in Gallicanis Ecclesijs conseruetur. Nulli autem impunē erit qui hoc contempserit, sed patrum regulis subiacebit. Hæc concilium Toletanum. Quo in loco hoc solum admonere oportet, ut licet talis cerei benedictionem omittere non sit contra fidem, erit tamen contra fidem, vilipendere, & credere nullius valoris & momenti, imo mortifera esse quæ Ecclesia congregata statuit obseruanda. Valeant ergo impij Vnicaphistæ, & vereantur appellare magicos & necromanticos tot sanctos viros, quorum doctrina & sanctitate fulget Ecclesia ut sol & luna. Ipsi enim potius dicendi sunt necromantici & incantatores, qui diabolica astuta homines idiotas & simplices dementant & incantant, illos à veritate fidei auertentes, & ad impia dogmata conuertentes. Sed opus est ut eorum obiectioni respondeamus. Obijciunt enim nobis Vnicaphistæ, quod nos volumus benedictionibus nostris creaturem facere meliores quam Deus eas per naturam fecerit. Talis autem creaturarum profectus, ut meliores efficiantur, nulla (ut aīunt) experientia cognoscitur. Ridiculum est ergo eas benedicere. O forte argumentum. Dic,

Lucæ 17. nonne ex Euāgelio constat eum qui habuerit fidem sicut granum sinapis, habere tantā virtutē, vt si dixerit arbori moro, trāplantare transplantetur statim? Atcū ante fidē susceptam hoc non possit, conuincit ut per fidei accessionem fiat melior. Quid ergo prohibet ut idem dicamus de alijs rebus quæ benedictionem suscipiant, ut meliores fiant, quam per naturam fuerint? Non quod homo eas meliores faciat, sed Deus ad preces ipsius benedicentis. Sed de hac re iam suprà in titulo de aqua fecimus longiorem disputationem; quapropter ad illum locum mittimus lectorum.

Finis Libri sexti,

F· ALFONSI DE^S
CASTRO ZAMOREN^P MINORITAE
aduersus Hæreses, in Librum VII.

P R A E F A T I O.

Vando hoc opus aggressus sum, decreueram in tot libros illud partiri, quot sunt literæ in alphabeto. Credebam em̄ sub vnaquaq; alphabeti litera tot reperi dictiones ab illa incipientes, quæ significarent res de quibus aliquando fuissent hæreses ortæ, vt sufficerent ad vnum iustum librum absoluendū. Verūm cùm ad hunc locum perueni, agnoui non ita vt decreueram, fieri posse; nisi forte iustum vnius libri mensuram minuere vellem: quoniam sub hac sexta litera alphabeti, videlicet f, solas tres dictiones, easq; nimis steriles reperi, de quarum significatis aliquæ pertractentur hæreses. Quare cùm in hoc loco agnoscerem me frustratum esse spe mea: antequam aliquid scribere coepisse, processi ad sequentis literæ explorationem faciendam, timens ne quid simile in ea mihi postea accideret. Ea igitur probè (vt decebat) explorata, vnicam duntaxat sub ea reperi dictionem, de cuius significato fuisset aliqua hæresis pronunciata. Hoc idem reperi in aspirationis nota videlicet h. Quapropter nutabundus hoc loco hæsi, nesciens quò me verterem; quoniam si iuxta id quod primò decreueram, prosequivellem, in inanis gloriæ notam meritò incurrissem, ed quod ex multitudine librorum in opere gloriam fuisset visus capasse. Omnia igitur mihi circumspicienti, visum est prudentius fore sententiam semel decretam mutare, quā m̄ male definitam pertinaciter tueri: præsertim cùm lex diuina doceat modum ad cuius imitationem id corrigerem valeamus. Deus nanque olīm præcipiens populo Iudaico esum agni paschalīs, mandauit vt vnuſ quisque tolleret agnum per domos & familias suas. Verūm considerans multas esse pauperes domos, intra quarum lares minimè posset vna nocte integer agnus devorari: remedium adieci, vt quisque talis iungat sibi vicinum qui coniunctus est domui eius, quo usque tot sint animæ quæ sufficere possint ad esum totius agni. Quelibet præcedentium literarum alphabeti adeò diues fuit, & tantam habuit dictionum familiam, vt sufficiens fuerit ad perficiendum vnius libri iustum volumen. At hæ tres quæ nunc proximè sequuntur, adeo pauperes sunt, & tam modicam habent familiam, vt duæ illarum, ne dicam vna, vix sufficient ad vnum integrum librum absoluendum. Idecirco decreui omnes has tres alphabeti literas intra vnam domum concludere: vt librum quem earum quælibet sola absoluere ob suam penuriam non poterat, simul iungantur. Quod si forte in posterum aliquid simile deprehendero, idem me factum decerno.

Exod. 12.

F. AL-

F· ALFONSI DE
CASTRO ZAMOREN· MINORITAE,
aduersus hæreses Liber VII.

FATVM

Bardesa.

VM variæ fuerint de hac re philosophorum sententia, nullam tamen earum hic pertractabo, sed iuxta meum primum institutum, solum enarrabo quid senserint hi qui se Christianos profitentur & iactant, & si nihil minus sint. Fuit ergo de hac re quidam error afferens fato cœuerationes hominum esse imputandas. Huius erroris autor fuit (vt August. libro de hæresibus capite tricesimo quinto ait) Bardesanus quidam Syrus, vir doctus quem Augustinus dicit prius fuisse catholicum, & postea in Valentini errores fuisse lapsus, addidisseque de suo hunc quem diximus errorem. Verum Eusebi

us Cæsariensis libro quarto historiæ Ecclesiasticae capite ultimo de hoc Bardesane loquens, aliter quam Augustinus de illo sentit. Dicit enim illum in schola Valentini nutritum, postea vero cum magistri errores notasset, ad veram fidei regulam rediisse, quamvis non omnes illius errores reliquisse adserat. Dicit etiam illum scripsisse contra Marcionem, & alios hæreticos, & ad Antoninum imperatorem dialogum de fato, quem dialogum Eusebius de nullo errore notat, sed potius eum appellat dialogum potentissimum. An autem ita senserit ut Augustinus illic impingit, ego non possum definire. Sed credamus Augustino & Epiphanio quem Augustinus in hac parte secutus est.

* * Epiphanius episcopus in libro octaginta hæresum, hæresi 56. de hoc Bardesane differens, aliter quam Eusebius & Augustinus de illo sentit. Sic enim ait: Post hos deinceps sequitur Bardesianus quidam sic vocatus. Bardesianus autem hic, ex quo hæresis Bardesianistarum orta est, ex Mesopotamia secundum genus erat, ex inhabitantibus ciuitatem Edessenorum. Qui primum quidem optimus vir fuit, & libros non paucos conscripsit, quando sanam mentem habebat. Nam ex sancta Dei Ecclesia procedebat, doctus existens in duabus linguis Græca & Syrorum. Augaro autem Edessenorum principi viro sahctissimo familiaris erat primum & simul eius adiutor & ipsius eruditionis particeps. Durauit post illius obitum usque ad tempora Antonini Cæsaris, non p̄ij appellati, sed Veri. Et multa in Abidastronomum contra fatum differens, collegit. Sed & alia eius scripta secundum ipsam fidem circūferuntur. Apollonio vero Antonini amico contradicet, admonevit ut negaret seipsum Christianum dicere. Hic autem fermè in confessionis loco constitutus erat, sermonesque prudentes respondit, pro pietate viriliter defensio nem suscipiens, mortem se non formidare dicens, quam necesse sit adfore, etiam regi non contradiceret. Et sic vir hic per omnia magnopere ornatus erat, donec in errorem sectæ sua incidit, factus instar pulcherrimæ nauis, cui incomparabile ornatus immittitur, & quæ iuxta ripas portus tracta est, & totum mercimonium perdidit, & alijs qui nauem ascenderunt mortem induxit. Corrumperit enim hic per Valentinianos, & ex ipsorum improbitate, venenum & zizania horum haurit. Multa

Multa autem & ipse alia principia emissionesque ac productiones narrauit, & abnegata mortuorum resurrectione suam haeresim docuit. Hactenus de Bardesano, siue Bardesiano sanctus Epiphanius, qui & si dicat illum in Valentini erores fuisse lapsum, aperte tamen dicit illum contra haeresim de fato loquentem scriptissime. Verum & si hic Bardesanes hanc haeresim non fuerit tutatus, non defuerit tamen qui illi impense faverit. Hunc enim errorem docuit Priscillianus,

qui dixit homines esse fatalibus stellis alligatos, & ipsum corpus nostrum secundum duodecim signa coeli esse compositum, constituens in capite Arietem, Taurum in ceruice, Geminos in humeris, Cancrum in pectore, & hoc modo alia signa per ceteras corporis partes distribuit usque ad plantas, quas Piscibus tribuit, inquit hoc ultimum esse signum astrologi docent. Et huius erroris non meminuit Guido cum de Priscillianistis loquitur: quod valde miror: cum aperte illum prodiderit Augustinus quem Guido semper imitatur. Haec ergo doctrina facile conuincitur haereseos, quoniam a parte tollit hominis arbitrium, ut nullam prorsus in eligendo habeat libertatem: quoniam si homo liber est in eligendo, ita ut res alter agere possit quam agit, consequens est ut homo non sit fatalibus astris alligatus. Quod si ex astrorum virtute penderet quicquid acturus est homo, & non ex sua electione non est ergo hominis arbitrium liberum. At hominem esse in suis electionibus liberum, infra Deo praestante ex sacris literis ostendemus. Praeterea si fato omnia reguntur in homine, non erit quod laudemus in homine aut vituperemus. In his enim quae a natura insunt, nec laudamus nec vituperamus. Rursus si homines a fato ducuntur, nulla consultatione erit opus, quoniam in his quae non possunt aliter euenire, superflua est omnis consultatio. Nullus enim erit adeo demens, ut de crastino solis ortu vel de hodierno occasu consultet, quia quicquid adhibito consilio non est in nostra potestate quin hodie sol occidat, & crastinatur. Non erit etiam opus pugnare aduersus vitia: immo inanis esset talis pugna, sed expectandum erit quod fata ducant, quibus homo non potest repugnare: cum sit (ut dicunt) fato subiectus. Frustra igitur persuadetur boni amor & prosecutio, & dissuadetur vitium. Frustra dixit Propheta: Declina a malo, & fac bonum. Frustra etiam dixit Paulus: Fugite fornicationem. Quis ergo suadebit aliquilla quae non sunt sub eius potestate: Nullus nisi demens suadebit alicui ut ordinem coeli euertat. Deinde si fato homines subiectiuntur, non erit opus legibus. Ut quid præcipitur mihi pax, si me fata impellunt ad bellum? In iustè mihi interdictum furtum, si me furari fata cogunt. Peribit etiam hac ratione iustitia, que vult ut bonis præmium, malis autem & dyscolis poena irrogetur. In iustè fur aut adulter punitur, si a fato uterque sic cogitur, ut neque adulterium hic, neque ille furtum evitare vello modo possit. Nulla certè erit causa propterquam bonum agens præmio potius donetur, quam malum agens: quare hic puniatur, non autem ille, cum uterque ex necessitate & non ex libertate agat. Quod si alicui bonum aut malum imputandum venit, imputabitur fato, quod a bonum aut malum impellit. At cum tale fatum sit iuxta istos certus ordo astrorum in causando aut influendo, qui certus ordo sit a Deo ordinatus, & illis syderibus tributus conuincitur ut in Deum etiam mala hominum referantur, qui fatum sic disposuit ut hominem ad male agendum cogeret. Hoc autem adeo est impium, ut aures horreant audire, Deum esse autorem præcipuum nostrorum vitiorum. Accedit ad haec id quod experientia & aliorum testimonio cognouimus. Sæpe enim contingit geminos ex eodem utero nasci valde disparis ingenij, ut clare patet de Iacob & Esau, quorum quantum fuit dissimilitudo, liber Genesis apertissime ostendit. Quod si forte dicas ex illis geminis unum prius fuisse natum quam alterum, & ita per illius temporis interuum quod fuit inter ortum unius, & ortum alterius, fuisse aliud & aliud syderum asperatum, & ita aliud & aliud fatum: tunc petam ab eis, cum in uno & eodem utero essent, quo

Psal. 33
1. Cor. 6c

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

quo fato fuit ordinatum ut prior unus quam alter nascetur, cum tamen saepe co-
tingat ut simul ex eodem semine, & ex uno coitu, ambo gemini concipientur: C
um ergo ex eodem semine, & ex eodem coitu concepti sint, conuincitur ut fal-
tem intra uterum unum & idem sit utriusque fatum. Quod si idem erat, quo pa-
sto fieri potuit ut a fato ductus aut impulsus unus prior exiret quam alter: Hae
omnia adeo aperta sunt, ut non sit opus in re tam aperta plura expendere: sed so-
Cōcilium Braccarensis primum
Braccar. capit. 9. suorum decretorum sic ait: Si quis animas & corpora humana fatali signo
credit astringi, sicut Pagani & Priscillianus dixerunt, anathema sit. Et cap. decimo
iterum ait: Si qui duodecim signa, id est, signa quae mathematici obseruare solent,
per singula animae vel corporis membra dissipata credunt, & nominibus patriarchal-
charum ascripta dicunt, sicut Priscillianus dixit, anathema sit. Hae cōcilium Brac-
carensis. Leo papa huius nominis primus etiam hanc haeresim damnat. Nam in qua
dam epistola ad Astoricem episcopum, quae est in ordine 71. in qua errores Pri-
scillianistarum condemnantur, sic ait: Undecima ipsorum blasphemia est, qua fatali-
bus stellis & animashominum & corpora opinantur astringi: per quam amenti-
am necesse est ut omnibus paganorum erroribus implicati, & fauentia sibi (ut pu-
tant) sydera colere, & aduersaria studeant mitigare. Verum ista sectantibus nullus in Ecclesia catholica locus est: quoniam qui se talibus persuasionibus dedit,
a Christi corpore totus abscessit. Hae Leo papa, vir quidem sanctus pariter & do-
ctus. De hac re scripsit beatus Thomas Aquinas opusculum de fato, quod est
vigesimotocuartu in ordine opusculorum eius. Sed in illo tractatu parum aut fe-
re nihil contra hunc errorem disputat, ad alia se divertens. Beatus Gregorius
Nissenus scripsit de fato parvum libellum, sed elegantem. Qui autem copiosius & exactius hanc rem (meo iudicio) discussit, est beatus Augustinus in quinto libro de Civitate Dei, a primo capite usque ad finem undecimi. Quo loco ob-
secro te Lector ut legas etiam Commentarios doctissimi viri Ludouici Viuis,
quoniam multum te ille iuuabit ad philosophorum de fato varias sectas intelli-
gendas.

FIDES

Petrus
Abailar.

X omnibus hereticis solus Petrus Abailardus causam potissimum suarum heresum prodidit. Certum est enim maximam heresum partem, in modo verius dixerim totam heresum colluuiem inde esse ortam, quia videlicet volunt hereticorum concludere fidem intra limites nostri intellectus, ut illa non putent credenda, quae intellectus noster non potest ratione comprehendere. Hic autem morbus cum fuerit omnibus hereticis communis, solus tamen Petrus Abailardus morbum aperuit. Is enim (ut beatus Bernardus illi impingit epistola 190.) dixit nihil esse credendum, quod excederet virtutem nostrae intellectus. Pro hac re adfert illud Sapientis: Qui cito credit, leuis est cor de. Credere autem cito (dicit ille) est adhibere fidem ante rationem. Hunc autem errorē Paulus aperte rejicit, dicens: Fides est substantia rerum sperandarū, argumentum non apparentiū. Quae Pauli verba siue ad fidei definitionē spectent, siue (ut Erasmus in annotationibus placet) laus quædam fidei, & non definitio dicenda sint, hoc certum erit Paulū vera de fide pronunciasse. Quid ergo est dicere argumentum non apparentium, nisi quod Chrysostomus exponit, coniunctio earum rerum quae non videntur? Quasi fides sit quae cogat nos credere ea etiam quae non videntur, necratione inuestigate possumus. Verum hic admonet Erasmus Paulum non loqui de ea fide qua ea quae credenda sunt credimus, sed de fide qua aliqui fidimus, hoc est de fiducia. Sed ignoroscit mihi obsecro; quoniam aliter esse ipsam et Pauli verba concordant. Nam post illud fidei siue encomium siue definitionem subiungit multa quæ

A quæ ad fiduciam minimè referri possunt: vt est illud: Fide intelligimus aptata esse
 secula verbo Dei. At fiducia non propriè respicit præterita, quemadmodum futu-
 ra. Deinde de Enoch loquens, ait: Ante translationem enim testimonium habuit
 placuisse Deo. Sine fide autem impossibile est placere Deo. Vt autem apertius in-
 nueret de qua fide loquebatur, subdidit: Credere eum oportet accedentem ad Deum,
 quia est, & inquirentibus se remunerat sit. At credere Deum esse, non video quo
 pacto ad fiduciam possit referri. Basilius Magnus in expositione Psalmi 115. inter-
 pretatur illum locum Pauli de vera fide, qua credimus, & non de fiducia. Beatus
 Augustinus in libro quinquaginta homiliarum, homilia 32. exponit illud Pauli
 de fide, & non de fiducia. Beatus Bernardus in illa epistola proximè citata etiam de
 fide exponit hoc Pauli testimoniū, citans aduersus Petrum Abailardū. Et Theo-
 phylactus in commentarijs super Paulum etiam de fide exponit. Quapropter spe
 ro Erasmus non male consulturum, si nos ab eo hic dissentimus, cum ipse dissen-
 tiat ab Augustino, Basilio, & alijs. Sed iam ad huius causæ caput nostra reuertatur
 oratio. Paulus apostolus in ea quæ est ad Romanos epistola, de Abraham loquens, Roma. 4.
 ait: Qui contra spem in spem credidit, vt fieret pater multarum gentium. Sed quo
 modo in spem contra spem? Quia videlicet ex natura nulla erat spes, vt iam gi-
 gnere posset, ed quod ipse multa esset etate confectus, q[uod] feret centenarius, & vxor
 eius Sara, ex qua fuerat illi semen promissum, duplice erat mortificatione affecta,
 videlicet senio & sterilitate. Ideo iuxta naturam non erat spes, neq[ue] verisimile, vt Sa-
 ra & senex & sterilis ex homine sene conceptura foret. Verum et si hoc ratio non
 suggerebat, spem tamen habuit, credens possibilia esse quæ illi Deus promiserat.
 Quod si non sunt credenda ea, quæ sunt supra rationē, immēritò Paulus laudauit
 Abraham, quia contra spem in spem credidit. Immēritò etiā Zacharias pater Ioani
 nis Baptiste fuisset punitus, quia partum vxoris suæ, quam senem & sterilem scie-
 bat, credere noluit. Hic enim, iuxta Petrum Abailardum, potius fuisset præmian-
 dus quam puniendus, quoniam (vt ille pro se citauit) qui citò credit, leuis est cor-
 de. In priore epistola ad Corint. Paulus ait: Sermo meus & prædicatio mea non in
 persuasilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus & virtutis, vt
 fides vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei. Quid hic responde-
 bit Petrus Abailardus: Si non sunt credenda (vt ille ait) nisi ea, quæ ratione com-
 prehendi possunt: tunc nostra fides pendebit ex humana sapientia. Paulus tamen
 dicit, fidem nostram non esse in sapientia hominum, sed in virtute Dei. Et beatus
 Gregorius ait: Fides non habet meritum, cui humana ratio præbet experimentū.
 Et beatus Augustinus in libro quinquaginta homiliarum, homilia tricesimase-
 cunda eandem ostendit doctrinam, dicens: Arcana & secreta regni Dei prius que-
 runt credentes, quod faciant intelligentes. Fides enim gradus est intelligentiæ intel-
 lectus autem, meritum fidei. Aperte hoc Propheta dicit omnibus præproperè &
 præpostorè intelligentiam requirentibus, & fidem negligentibus. Ait enim: Nisi Esaiae 78
 credideritis, non intelligetis. Habet ergo & fides ipsa quoddam lumen suum in
 scripturis, in prophetia, in Evangelio, in apostolicis lectionibus. Et paucis inter-
 positis subdit: Videtis ergo fratres, quandiu sint peruersi, & properando viciosi.
 qui tanquam immaturi conceptus, ante ortum querunt abortum: qui nobis di-
 cent: quid me iubes credere quod non video? Videam ego aliquid ut credam. lu-
 bescendum quod non videam: Ego videre volo, & videndo credere, non audi-
 endo. Dicat Propheta: Nisi credideritis non intelligetis. Ascendere vis, & gradus
 obliuisceris. Vtique peruerse homo, si iam tibi possem ostendere quid videres, non
 hortarer ut crederes. Hucusque Augustinus. Quibus verbis aperte satis impedit Pe-
 trum Abailardum, & videtur verba sua dirigere Augustinus in aliquem, qui for-
 tè similiter ut hic Abailardus senserat. Beatus Basilius exponens Psalmū 115. in ex-
 ordio Psalmi sic ait: Fides supra omnem rationem scientiarum disciplinarum uic-
Basilius
 quæ

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

animam sublimem trahit. Fides denique non geometricis aut necessariis nititur probationibus. In nomine domini Iesu Christi Nazareni surge, & ambula. Hanc enim vocem continuo per spiritum sanctum subsecutus est statim effectus. Ex prodigio namque diuinitatis vniuersitati, manifestatio necessaria videntibus est orta. Dic quaeſo quid ad fidem faciendam, veritatemque persuadendam vehementius: an dialecticæ propositiones secum symperasmata consequentia trahentes, an potius tale tantumque ostentum ab omnibus clarissime visum, omnemque virtutem excedens. Et parum infrā: Denique in quolibet studio, quod ordine in finem procedit, impossibile primorum subiectorum demonstrationes inquirere: sed necesse omnium artium que probatione nituntur, principia sine uestigatione aut ratione posita, reliqua que deinceps sequuntur cum ratione ostendant. Sic & Theologie mysterium ex fide minime rationibus probata & deficitum querit. Haec Basilius. Sed dicet mihi aliquis: ut quid tam diu moraris hominum testimonia citans: quoniam Petrus Abailardus, omnium hominum quantumlibet sanctorum & doctorum sententias aspernatur, & pro libito refellit. Fateor: pro hac causa in primo huīus operis libro illum in iudicium vocauī: verū et si illum non moueant, mouebunt tamen lectorem pium. Etsi ille non recipit alios doctores, recipiet tamen Paulum, ex quo conuincimus, fidem esse supra humanam intelligentiam. Illud Eccle. 19 autem quod Petrus Abailardus ex Ecclesiastico pro se citauit, videlicet: Qui credidit, leuis est corde: non de fide in Deum est accipiedum, sed de mutua inter homines ipsos credulitate. Nam alioqui virgo glorioſissima leuitatis arguenda veniret, eð quod credidit angelo dicenti, Deum fore ex illius carne concipiendum, nulla ad hoc petita aut exhibita ratione, qua id futurum possibile conuinceretur. Captiuemus ergo nos intellectum nostrum in obsequium Christi, ut Christo & veris eius discipulis credamus, & sic credentes, intelligemus facilius ea, quae antea intelligi à nobis non poterant.

Alia est hæresis, que sic extollit fidem, ut bonis operibus detrahatur. Hunc errorum (vt August. refert lib. de heresib. cap. 54.) docuit primò Eunomius quidam Arrianus, qui dixit omnes qui fidem quam ille docebat tenerent, fore saluos, etiamsi quantumlibet grauiā peccata committerent, & in illis perseverarent. Hunc errorum iam diu sepultū spiritu pythonico, aut potius diabolico instinctus Lutherus suscitauit ab inferis, dicens solam fidem iustificare: quapropter opera ait non esse necessaria ad assencionem vitæ æternæ: quod si fiant, ea nullo pacto iustificare afferit. Sed hoc secundum, vsq; ad alium locum differimus. Nunc ergo de solo primo disputabimus, probantes non solam fidem sufficere, sed etiam exigua nobis bona opera: nam aliás oportebit fateri, neq; homicidium, neq; periurium, neq; adulterium, neq; furtum fore homini imputanda, modò ille credat se salvandum per virtutem promissionis in baptismate factę. Hanc em fidem sufficere docet Lutherus. Sic enim ait: Iam vides, q̄ diues sit homo Christianus, siue baptizatus, qui etiam volens non potest perdere salutem suam quantiscunq; peccatis, nisi nolit credere. Nulla em peccata eum possunt damnare, nisi sola incredulitas. Haec Lutherus. O vocem impiam, & totius nequitie fomentum. O serpentis sibilum venenatum. Nouerat quippe callidissimus serpens, Deum iuxta operum qualitatem singulis redditurū siue bonum, siue malum, prout in corpore gessit: ideo exco gitauit quo pacto posset homines securos operum facere, ut premio frustraret. Attendite obsecro, & videbitis quot venenosū riuuli ex hoc vitiato fonte scateant. Si sola fides iustificat, nunq̄ ergo per alicuius sacramenti susceptionē homo iustificabitur. Ecce iam vides omnem sacramentorum virtutem perisse. Penitentia enim nihil proficit peccatori, si sola fides iustificet. Confessio peccatorū nihil iuuat, sed sola fides. Eleemosyna, ieunium, oratio, & reliqua huiusmodi nullius sunt momenti, quia sola fides iuxta Lutherū iustificat. Nullum quantilibet letale crimen ob est,

Eunomi
us.

Luther.

A obel
certe
terit.
quali
periū
tū ha
nicat
dit, q
muni
intrai
gredi
Quō
sit, or
pram
dixi
prost
bar sa
prior
ritas,
nus, c
reuer
ad Ca
aderit
fides i
tribu
Rede
quis f
tur sit
virtut
in act
tuter
men
subu
ferre
ad be
pella
das, &
dñe,
est, ip
in no
ne tu
dite
min
men
nem
ra cl
vive
ctor
ait: E
Nar
mus

A obest, modò credat, quia sola fides sufficit ad salutem. Quis haec ferre poterit? Non certè Christianus homo; imò vel parum pius philosophus ethnicus tolerare nō poterit. Quis enim ethnicus non abominatur furtū? Quis non horret homicidium qualecumque? Quis non execratur parricidium? Quis nō odit adulterium? Quis vnḡ periurus nō malè audiuit? Quis vnḡ laudauit iulti foederis violationem? Omnia tñ hæc, & si quæ sunt alia peiora, habentis fidem Lutherus permittit. Excommunicationis ideo ab eo contemnitur, quia solam fidem sufficere putat; quapropter si credit, quantumlibet & quomodolibet excommunicetur, nihil putat illi obesse excommunicationem. Sæpe enim contingit homini aberranti, rectamq; viam relinquenti intrare per sylvam densam, credens illuc esse verum & rectum iter cui paulò progradienti obsistunt densi rami arborū: ille autem, ne retrocedat, rumpere nititur. Quod si ulterius aliquod aliud impedimentū fortius se opponat, quicquid illud sit, omnino aut frangere, aut euillere, aut quoquo modo tollere conatur, ne incepsam semel viam deserat. Sic mihi videtur Lutherus fecisse. Nam cùm hūc, quem diximus, tutari coepisset errorem, obijciebatur illi sacramentorum efficax virtus, prosternit omnia sacramēta: opponebatur contritio, deiicit contritionem: oblistebat satisfactione pro peccatis, tollit proorsus satisfactionem. Hæc autem omnia, ne illum priorem errorem deserat, sicq; factum est, ut quod semel prodidit definiendi temeritas, conseruauerit postea & auxerit tuendi pertinacia. Frangas, inquit Quintilius, citius q̄ corrigas qua in prauum induruerunt. Verum ad nostrum institutū reuertamur, & ommissis argumentis ad scripturæ iudicium reuertamur. Dominus ad Cain ait: Si bene egeris, recipies; si autem male, statim in foribus peccatum tuum aderit. Ecce hic bono operi promittitur præmium, malo autem poena: non ergo sola fides iustificat, sed etiam opera: quoniam si opera non iustificant, non redderet illis retributionem dñs. Et Sapiens ait: Bonorum operum gloriosus est fructus. Et iterum: Reddet Deus iustis mercedem laborū suorum. Et Propheta cùm petisset à dño, quis in illius tabernaculo esset habitaturus, respondit statim, dicens: Qui ingrediatur sine macula, & operatur iustitiam. Operatur dixit. Et cùm postmodum aliqua virtutum opera enumerasset, subdit claudens psalmū: Qui facit hæc, nō mouebit in æternum. Non dixit, qui credit hæc, sed, qui facit hæc, vt ostenderet operū virtutem & necessitatem. Præterea dñs per Esaiam prophetā bona opera nobis commendat his verbis: Quiescite agere peruerse, discite bene facere. Querite iudiciū, subuenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam. Sed quid opus est totadferre testimonia, cùm oēs libri prophetarū plenī sint admonitionibus, quibus nos ad bona opera hortantur, alliciunt, & impellunt? Quod si nouum testamentū appellas, rehiciens fortè in hac parte vetus, ad nouum instrumentū volo mecum accedas, & audi Christum apud Matth. dicente: Non omnis qui dicit mihi, domine, dñe, intrabit in regnum cœlorū: sed qui facit voluntatem patris mei, qui in cœlis est, ipse intrabit in regnum cœlorū. Multi dicent mihi in illa die: Dñe, dñe, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eieimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus: Ettū confitebor illis: Quia nunq̄ noui vos, discedite à me omnes qui operamini iniquitatē. Quis autem est, qui dicit Christo: domine, domine, nisi qui fidem habet, qua credit eum esse verum dominum? nec tamen omnis talis intrat in regnum cœlorum. Non ergo sola fides iustificat hominem. Quod autem talia Christi verba sint intelligenda de fidelí non habente opera charitatis, testatur omnes sacri huius loci expositores, è quibus aliquos citabo, ut vel inde nostram sententiam firmorem faciamus, ostendentes illam fuisse sanctorum virorum doctrinam. Theophylactus exponens illum Matthæi locum sic Theophilactus ait: Hoc loco ostendit seipsum dominum, quandoquidem dicit: domine, domine, Nam ita se & Deum dicit. Docet autem nos, si fidem absque operibus habuerimus, nihil nobis eam profuturam. Nam dicendo: qui facit voluntatem, non dixit:

Gene. 4:6

Sapi. 10:4

Psal. 14:4

Esaiæ 1:1

Matt. 7:6

Theophilactus.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Hierony
mus

qui semel fecit, sed qui usq; ad mortem facit. Hæc Theophylact. Et Christianus Druthmarus super Matthæum exponens illa eadem verba, ait: Non in hoc confidat aliquis, quia Christianus est, si non facit opera Christianitatis, non intrabit in vitæ æternæ: quia qui se dicit nosse Deum, & mādata eius nō custodit, mendax est. Hæc ille. Beatus Hieronymus in libro primo commentariorum super Matthæum, hoc modo illa verba pertractat: Sicut supræ dixerat eos, qui haberent vestem vitæ beñæ, nō recipiendos propter dogmatum nequitiam: ita nunc è contrario afferit ne his quidem accommodandam fidem, qui cùm polleant integritatē fidei, turpiter viuunt, & doctrinæ integritatē malis operibus destruunt. Hæc Hieronymus. In cuius verbis aduertere oportet, quod dixit integritatē fidei non sufficere.

Basilius. Beatus Basilus in regula monachorum, capite nonagesimoquarto, inducit monachos petentes in hūc modum: Quomodo potest quis sine charitate tantam fidem habere, vt montes transferat, aut substantiam suam diuidat, & corpus suum tradat ut ardeat. Huic autem monachorum questioni respondet Basilus huiusmodi verbi. Basilus: Si memores sumus domini dicentis: Faciunt enim omnia ut videantur ab hominibus; sed & illud, quod respondit illis dicentibus: Domine, nonne in nomine tuo dæmonia eiecmus, & in tuo nomine virtutes multas fecimus: cùm ait ad eos: Nescio vos vnde sitis. Non quia mentiti sunt, sed quia Dei gratia abusi sunt ad proprias voluntates, quod vtique alienum est à charitate Dei. Hæc Basilus. Sufficiunt hæc virorum sacrorum testimonia, quibus comprobauimus veram esse ac literæ germanam expositionem eam quam nos prius proposueramus. Patet etiam ex eorum omnium testimonio concordi, fidem solam sine operibus nō sufficere. Sed reliqua testamenti noui percurramus testimonia. Apud Ioannem

Ioan. 15. dominus Iesus Christus ait: Omnem palmitem in me non ferentem fructum, tollet eum pater meus. Tolleret autem eum (vt infrà ipsemet ait) est mittere illum in ignem vt ardeat. Quum ergo non ob aliud condemnatur, quād fructum nō fecerat, conuincitur inde opera esse necessaria. Rursum, de ultimo iudicio do-

Matt. 25. minus differens, vitam æternam promittit his, qui opera pietatis in pauperes & egenos exercuerunt, & ignem æternum decernit illis, qui eiusmodi opera facere contempserunt. Veniat ergo Lutherus, & extollens se supra omne quod dicitur Deus, Dei sententiam revocet, & gloriam promittat hominibus sceleratis, si credant. Promissiones certè huiusmodi sunt promissiones serpentis antiqui, qui primis parentibus scientiam promittens, scientiam sustulit, & ignorantiam loco eius subrogavit. Sic mihi videtur facere Lutherus, qui dum gloriam æternam solum credenti promittit, ignem æternum sibi & illi parat. Deinde, adolescenti petenti à domino, quid faciendo vitam æternam possideret, respondit Christus verus

Matt. 19. magister: Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Ecce, hic vides mādata exiguntanquam necessaria ad vitæ æterne consecutionem. Nam si necessaria non essent, non iam præcepta, sed consilia dicenda essent. Hoc enim existimo esse discriumen inter præceptum & consilium, quād hoc suadetur tanquam bonum, non tamen exigitur vt necessarium: illud verò sic exigitur, vt de illo ratio reddēdat. Quād si necessaria non sunt, præcepta dicenda non sunt. Non enim præcipiuntur, nisi vt fiant. Hoc autem de mandatis seruandis iterum repetit dominus, quum in co-

Mat. vi. lum ascensurus discipulis suis ait: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, docentes eos seruare omnia quæcunq; mandaui vobis. Non dixit, docentes eos credere tantum, sed seruare omnia. Non

Mar. v¹. ergo sola fides sufficit. Et apud Marcum eodem temporis articulo ait: Qui creditur & baptizatus fuerit, saluus erit. Ex quo patet etiam ultra fidem requiri baptismum. Non ergo sola fides sufficit ad salutem: aut si hæc sola sufficit, baptismus non est necessarius. Quum verò dixit: Qui autem non crediderit, condemnabitur: docuit baptismum sine fide non prodesse, quemadmodum nec fides sine ba-

ptismo.

ptimo. Paulus etiam in ea quæ est ad Roma, epistola ait: Non auditores legis iusti Roma. 2
 sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur. Auditores legis hic vocat eos,
 qui ex auditu crediderunt; quoniam fides est ex auditu. Et in priore ad Corinth.
 epistola ait: Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem 1. Cor. 14
 non habuero, nihil sum. Quibus verbis apertissimè ostendit, fidem solam non
 sufficere, sed esse etiam necessariam charitatem. Et rursus eosdem Corinthios ad
 monens, dicit: State in fide, viriliter agite, & confortamini. Omnia autem vestra in 1. Cor. 16
 charitate fiant. Quibus verbis post fidei admonitionem addidit charitatis opera,
 innuens fidem sine illis non sufficere ad salutem. Et in posteriore epistola ad eos-
 dem ait: Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unus- 2. Cor. 5
 quisque propria corporis prout gessit, siue bonum, siue malum. Ecce patet præmia
 distribuenda singulis iuxta eorum operum qualitatem. Verum, quid moramur
 in re tam aperta. Beatus enim Iacobus in sua catholica epistola ait: Qui autem perspe- Iacobi 1
 xerit in lege perfecte libertatis, & permanserit in ea, non auditor obliuiosus factus,
 sed factor operis, hic beatus in suo facto erit. Et in alio eiusdem epistolæ capite:
 Vis autem scire o homo inanis, quoniam fides sine operibus mortua est: Et iterum ibi- Iacobi 2
 dem: Videlicet quoniam ex operibus iustificatur homo, & non ex fide tantum. Etrursum: Si-
 cut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita fides sine operibus mortua est. Vides
 quod aperte, quod sine ullis inuolucris hanc sententiam docet beatus Iacobus: Tam clara
 certe sunt haec pro nostra, hoc est, catholica doctrina testimonia, ut Lutherus eo-
 rum claritatè & efficaciam perspiciens, nesciens quod se diuerteret, ad commune
 omnibus hereticis asylum cōfugiat, dicens talem epistolam non esse Iacobi apostoli,
 neque a apostolico spiritu dignam. Ob eandem etiam causam negat librum Apoca-
 lyptis: nimis quia per illius testimonium temeraria Lutheri reuincebat doctrinam. In eo enim libro sic dicitur: Beati mortui, qui in domino moriuntur. Amodo Apo. 14
 enim sicut dicit spiritus, ut requiescant a laboribus suis. Opera enim illorum sequuntur illos. Et iterum: Et alius liber apertus est, qui est vita, & iudicati sunt mortui ex his
 quæ scripta erant in libris secundum opera ipsorum. Et rursum: Ecce venio citio, Apoc. 22
 & merces mea tecum est, reddere unicuique secundum opera sua. Propter haec ergo
 tam clara horum librorum testimonia, quæ aduersus Lutherum militant, Lutherus
 decreuit his libris fidem non praestare, dicens eos non esse ex canone sacrorum li-
 brorum. Verum de hac re in primo huius operis libro capite secundo differimus.
 Ante enim quod ad pugnam accederemus, ne forte in posterum quid simile, ut nunc,
 contingere, de armis utriusque parti communibus disputauimus, ut prius conueniret inter nos de armis quibus esset pugnandum. Ibi ergo ostendimus hos libros
 esse canonicos quapropter non est quod amplius de hac re disputemus. Accedit ad haec, quod si sola fides iustificaret (vt Lutherus ait) omnia in uno mandato, videli-
 get in fide, completerentur. Paulus tamen dicit omnia in uno mandato compleri, nem Gala. 5
 pe in charitate, non autem in fide. Sed charitatem nominans, fidem includit, quæ
 est eius fundamentum. Quod si forte Lutherus propter haec testimonia dicat se
 intelligere de fide formata, quæ viuit per charitatem illam fouentem, tunc conue-
 nit inter nos, quoniam nos etiam dicimus talem fidem iustificare, quamvis de illa
 etiam non admittamus quod sola iustificet. Nam si fides ut iustificare possit, opus ha-
 bet charitatem; multò verius charitas dicenda est iustificatrix, à qua habet fides ut iu-
 stificet, quam ipsa fides, quæ per charitatem iustificat. A forma enim, quæ rei per-
 fectionem præstat, capitur ipsius rei ut substantia, ita & proprietas & denomina-
 tio. Paulus autem finem legis dicit esse charitatem, & non fidem. Præterea, quo-
 modo fides potest esse sola sine operibus, si ipsa fouetur à charitate? Charitas enim
 non est ociosa, quoniam (vt ait Paulus ad Gala. 5.) In Christo Iesu neque circuncisio
 aliquid valet, neque preputium, sed fides quæ per charitatem operatur. Et dominus
 apud Ioannem: Si diligitis me, mandata mea seruate. Si ergo charitas adest, opera- Ioan. 14
 FF iii tur.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

tur. Quod si non operatur, iam charitatis nullum est signum. Vnde beatus Iohannes in sua prima catholica epistola sicut: Qui habuerit substatiam huius mundi, & viderit fratrem tuum necesse habetem, & clauerit viscera sua ab eo, quomodo est charitas patris in eo. Probatio ergo dilectionis (ut ait beatus Gregorius) exhibito est operis. Dicamus ergo non solam fidem iustificare, sed etiam opera esse necessaria. Qui autem sola fide contentus, sine operibus putat esse sibi sat, videtur mihi similis esse illi homini, de quo dicitur in Evangelio, quod coepit aedificare, & non potuit consummare. Nam fides fundamentum est, super quod, veluti super quandam firmissimam petram, Deus fundauit Ecclesiam suam: super quod etiam nos omnes fundari praecipit Paulus, ut stabiles & immobiles simus a spe Euangelij quod audiuimus. Si ergo fundamentum est fides, aliquid superaedificandum erit, quoniam qui fundamentum facit, de reliquo aedificio cogitat. Illud vero quod superaedificandum est, ut aedificium maneat laudabile, est opus bonum. Vnde Paulus in priore epistola ad Corintios ait: Si quis autem superaedificat super fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides preciosos, ligna, foenum, stipulam, vniuersiusque opus manifestum erit. Ex quibus Pauli verbis pater opera esse illa, quae superponenda sunt fundamento fidei. Qualiter autem quisque superaedificauerit, ignis probabit. Qui ergo fide sola contentus, opera contemnit, is merito coepit aedificare, & non potuit consummare.

* Propter has urgentissimas rationes, quae apertissime conuincunt opera esse necessaria ad beatitudinem asequendam, posteriores Lutherani volentes dubitis sui sententiam corrigeri, fatentur ingenuè operum necessitatem: quia sine illis, ut aiunt, vera fides esse non potest: illa tamen opera nihil prorsus ad hominis iustificationem valere dicunt. Nam quidam Iohannes Riuinus Athendoriensis ex Lutheranorum factione in quadam epistola ad amicum in nominatum, quae inscribitur de sola fide, postquam opera fidei couiunxerat, sibi ipsi obiicit atque respondet, sic inquiens: Opera igitur, dicit aliquis, requiruntur. Fateor, verum non vti iustitiam per ea asequamur, & heredes existamus aeternorum honorum, id quod statim a conscientia sumus: sed ut fidem per ea nostram comprobemus, palamque omnibus notam ac testam faciamus. Namque ea demum solida ac perfecta est fides, quae est per charitatem efficax, ut Apostolus inquit. Quemadmodum enim cuiusmodis arbitror, de fructibus cognoscitur: ita vera ne sit fides, an secus, ex operibus atque factis perspicitur. Et aliquibus interpositis subdit: Nam ne erres, fides in Deum plena atque perfecta, non simplex vlla credulitas, sed persuasio firma est cum spe fiduciaeque erga Deum iuncta; sic ut non spei minus in fide, quam credulitatis adsit. Nam simplex illa de Deo persuasio, solum aditus quidam & velut ianua est ad ipsam solidam ac perfectam fidem. Hactenus Iohannes Riuinus. Ex eius verbis constat, fidei nomine longe aliter ab illo accipi, quam Paulus accepit, cum de fide, ut particularis est virtus, loquitur. Nam fides haec, de qua Iohannes Riuinus loquitur, complectitur secundum spem. At Paulus illam non solum a spe, sed etiam a charitate separat & distinguit. Nunc autem (inquit Paulus) manent fides, spes, caritas: tria haec, maior horum est caritas. Si fides, ut Iohannes Riuinus ait, complectitur in se spem, iam non tria, sed duo sunt. Si tria sunt, ut Paulus ait, oportet necessario fidem a b alijs duabus separare. Et de hac fide, quae a spe & charitate separatur, nos dicimus illam non sufficere ad iustificandum hominem: quod ille etiam fatetur. Dealia vero fide, quae secum habet spem conexam, dicit ille, quod sola illa sufficiat ad iustificationem. Sed huic sententie catholicæ fides repugnat, quae docet, neque fidem, neque spem valere aliquid sine charitate. Si vero dicit Iohannes Riuinus fidem connectere sibi charitatem sicut spem, iam tunc ex tribus virtutibus Theologalibus virtutem faciet nobis unam, videlicet fidem. Itaque non tria (ut Paulus ait) sed unum erunt. Cærerum, quod de operibus ait, illa non valere ad iustificationem asequendam, si intelligit opera nostra nullius esse apud

A apud Deum meriti ad assequendam beatitudinem, aperte repugnat sacris literis, quæ toties referunt Deum propter bona opera daturum hominibus gloriam eternam. Sed de hoc alias in tit. de merito longius disputabimus. Si vero intelligit, quod opera nostra dum in peccato sumus, non valent ad assequendam iusticiam, hoc est, gratiam iustificantem, hoc ipsum quilibet catholicus fatebitur; quoniam Paulus ait: Si ex meritis, iam non est gratia. Verum etsi opera non valeant iustificare, disponunt tamen mentem ad iusticiam de manu Dei gratis recipiendam: quod ille negare non poterit.]

Supereft ut Lutheri obiectionibus respondeamus. Primum namque obiectum illud Apostoli Pauli ad Romanos 5. Iustificati ergo ex fide, pacem habeamus apud Deum. Et illud ad Ephesios secundo: Gratia estis salutis per fidem, & hoc non ex vobis. Et in epistola ad Hebreos. Sine fide impossibile est placere Deo. Et in Actibus apostolorum beatus Petrus loquens de Gentibus conuersis ad Christum, ait: Et qui nouit corda Dei, testimonium perhibuit: dans illis spiritum sanctum sicut & nobis, fide purificans corda eorum. Et per prophetam Abacuc capite secundo dicitur: Iustus ex fide vivit. In quibus omnibus scripturæ locis & alijs quamplurimi iustificatio & purificatio tribuuntur fidei, nulla operum mentione facta. Signum est (inquit Lutherus) quod sola fides sine operibus iustificat hominem. Huic autem obiectioni respondeamus, verum esse quod in illis scripturæ locis dicitur, fidem scilicet iustificare hominem, & sine illa neminem esse iustum: non tamen sic dicitur fidem iustificare, quod alia omnia excludant à iustificatione. Non enim per hoc, quod effectus dicitur produci ab una causa, per hoc excluditur alia quæ particeps fuit illius productionis: ut gratia exempli, si quis dicat Petrum esse genitum à Ioanne, non per hoc asserit eum non esse genitum à matre, etiam si materialiter taceatur: aut si dicat eum esse factum à patre & matre, non ideo colligendum est inde, ut intelligat talis sic loquens, Petrum non suisse productum à Deo. Scriptura ergo, etsi dicat iustificationem pendere ex fide, non tamen dicit eam pendere ex sola fide. At dicunt, de iustificatione loquens expressit fidem, nulla mentione operum facta. Fatemur eum tunc tacuisse de operibus, non tamen illa exclusit à iustificatione. Nam si per hoc quod tacentur, debent reputari pro exclusis, offerter etiam dicere baptismum non esse necessarium, quin sine ipso quilibet saluari posset, quoniam in nullo illorum locorum scripturæ, quæ modo citauimus, fit mentio aliqua baptismi fides ergo sine baptismo saluabitur: Absit. Quod si Lutherus dicat baptismi necessitatem alibi suisse expressam, etsi in his locis taceatur, & hoc sufficere afferat: & nos hoc etiam illi respondebimus, quod licet in his locis scripturæ citatis, a ut alijs quibuscunque taceantur opera quum de iustificatione sit sermo, non per hoc intelliguntur exclusa à iustificatione, quoniam satis est pro illorum assertione, operum virtutem & efficaciam alibi suisse expressam, sicut patet in testimonij per nos primum adductis. Præterea, si per hoc quod opera tacentur, licet ea excludere, aut eorum exclusionem inferre, eadem ratione licebit fidem etiam excludere à iustificatione, quia sæpe operibus tribuitur iustificatio, nulla fidei mentione facta. Et ut alia huius rei testimonia omittam, vel illud est apertum, quod in commendationem eleemosynæ dicitur: Eleemosyna ab omni peccato & morte liberat. Vide quod dixit, ab omni peccato. Et iterum de eadem: Ignem ardenter extinguit aqua, & eleemosyna resistit peccatis. Et rursum ipsam et veritas ait: Date eleemosynam, & omnia munda sunt vobis. Aduerte quod Eccl. 3. dicit, omnia. Posset ergo aliquis sic argumentari eo modo quo Lutherus: Ecce salvator commendat nobis eleemosynam, & nullam prorsus tunc de fide mentionem faciens, dicit omnia nobis esse munda. Ergo fides non est necessaria, sed sola eleemosyna sufficiet, maximè quia in die iudicij (ut ipse dominus per Matthæum ait) de hac pe-

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

tet rationem, nec tunc etiam villam fidei mentionem facit. Absita ut, vt quis dicat C
 1. Co. 13. solam eleemosynam sufficere ad vitam æternam, cum Paulus dicat: Si distribuero omnes facultates meas in cibos pauperum, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Quotiescumq; ergo fides, aut quis alia virtus laudatur, vel aliquid honoris illi tribuit, semper intelligendum est hac subintellecta conditione, si recte suum exequatur officium. Tunc autem dicitur suum officium recte exequi, si alia non omiserit quæ alijs præcepta sunt. Sicut enim eleemosyna dicenda est bona, quando ex fide procedens solo Dei respectu fit; sic etiam fides tunc erit sufficiens, quando illi fuerint opera necessaria coniuncta. Non enim per hoc, quod vna atq; altera virtus laudatur, statim inuidendum est alijs, quia virtutes non sibi inuident, quemadmodum homines facere solent, qui aliorum laudes existimant suas esse contumelias, putantq; suæ gloriae detrimentum esse cuiuscumq; alterius laudes. At virtutes non ita; sed omnes sua sorte contentæ, & quælibet suum gradum agnoscens, nec inferiorem despicit, nec altiori inuidet. Per hæc ergo quæ diximus, facile (vt existimo) cuilibet obiectioni responderi posset, fatentes fidem iustificare, fidem exigi, fidem purificare, sed non solam, sed cum ea exiguntur omnia illa, quæ alijs præcepta inueniuntur. Nam alioqui frustra præcipierentur. Verum vnum nobis restat scrupulus adhuc tollendus. Paulus siquidem in ea quæ est ad Romanos epistola ait: Arbitramur iustificari hominem per fidem, sine operibus legis. Et in epistola ad Galatas. Scientes autem, quod non iustificatur homo ex operibus legis, nisi per fidem Iesu Christi, & nos in Christo Iesu credidimus, vt iustificemur ex fide Christi, & non ex operibus legis. Propter quod ex operibus legis non iustificabit omnis caro. De his duobus scripture locis maxime gloriantur Lutherani, quia (vt ipsi ait) in illis sic tribuitur iustificatio hominis ipsi fidei, vt excludantur opera. Quibus respondemus, Paulum in illis duobus locis loqui de operibus legis veteris, puta de ceremonijs & alijs ritibus, quæ omnia fuerant per Christi mortem delata, vt nullam penitus virtutem habentia, quapropter nec iustificare quenquam poterant. Non autem loquebatur de operibus aliorum præceptorum decalogi. Ipsa autem materia, de qua in illis epistolis tractat, ita esse aperte conuincit, quoniam (vt beatus Hilarius ait) circumstantiae scripturarum solent scripturæ sensum appearire. Certum est autem, Paulum in illis duabus epistolis circa hoc versari, vt ostendat legem Mosaicā, quæ solis Iudeis data fuerat, iam cessasse, legemq; Christi nouam esse omnibus communem. Ideo post illa verba, quæ ex tertio capite epistole ad Roma, citata sunt, statim subiunxit: An Iudeorū Deus tantum? Nonne & gentium: Iudei & gentium, quoniamquidem vnu est Deus qui iustificat circuncisionē ex fide, & prepūtium per fidem. Et de epistola ad Galatas manifestū est in illa hoc velle docere Galatas, vt videlicet crederent legitima non esse amplius exercenda. Nam ob hanc causam testatur se reprehendisse Petru, q; videlicet per simulationē gentes iudaizare cogebat. Nulla in illis epistolis, ad Rom. videlicet, & ad Galat. sic mentio de alijs operibus, q; de operibus legis veteris. Nil ergo aduersus nos illa scripture loca agunt; qm̄ etiā nos fatemur illa opera legis veteris iam nullius esse momenti. Scio aliter hæc loca ab alijs exponi, & aliter obiectiōi respondebit ab eisdē mihi tamen hic sensus magis placet, qm̄ magis germanus est literæ. Et Theophylactus illa duo loca exponit eo modo, quo nos exposuimus. Beatus Ambrosius ad eundem modum interpretatur. Beatus Hierony. illum locū epistolæ ad Galatas docet eodem modo esse intelligendū. Hæc ergo de hac re dicta sufficient iuxta breuitatem, quam à principio statuimus. De hac re scripsit August. opus, quod inscribitur de fide & operibus. Scripsit etiam frater Jacobus Hochstratus hoc nostro seculo contra Lutheranos quandam epitomen de fide & operibus. Jacobus Clichthoueus in illo opere, quod fecit pro declaratione & assertione veritatum definita rum in concilio Senonensi, in cap. vlti, totius operis de hac re disputat.

Thomas

A * Thomas de Vio Caetanus speciale de hac re opusculum contra Lutherū scriptis. Post illum longè copiosiorem tractatū ædidit Ambrosius Catharinus Po litus. Et alij multi scripsisse dicuntur, quos longum esset recensere.]

FORNICATIO.

F Nter alios Graecorū errores, q̄s Guido recenset, vnuſ est ad hanc rem pertinens. Dicunt em̄ (vt ille ait) fornicationē ſimplicē, hoc eſt, coituſ ſoluti cū ſoluta, nō eſſe peccatū mortale. Sed aduersus hūc errorē iā ſuprā disputauimus in tit. de coitu, heresi, ad illū ergo locū mittim⁹ lectorē.

FVTVRVM CON TINGENS.

DE hac re eſt vnuſ error, quo docetur nihil contingens in rebus eu enīre, ſed oīa quæ fiunt, neceſſitate abſoluta fieri. Huius heresiſ autor fuit Petrus Abailardus; eū poſtea ſecutus eſt Ioan. Vuicleph, dicens potentiam Dei & actualem creationē eiuſdem eſſe mensurā, ita vt nō poſſit plures res creare q̄ creat, nec aliter res facere q̄ fecit. Eundem errorē tutatur nunc Lutherus, dicens omnia quæ fiunt, tam abſoluta neceſſitate fieri, vt imposſibile ſit aliter fieri q̄ fiunt. Hinc aperte conuincimus verū eſſe quod aliaſ diximus, cauſam videlicet heretum potiſſimam eſſe, q̄ fidem metiuntur iuxta noſtri intellectus potentiam, ita vt illa ſola credenda putent, quæ eorū intellectus comprehendere poſteſt. Quia enim humiliuſ intellec̄tus, vel vt melius dicam, exceſſatus Petri Abailardi & Ioannis Vuicleph, non poſteſt cognoscere alia, quām ea quæ facta ſunt, inde concluſionē Deum non poſſe facere niſi quæ facta ſunt. Itaq; diuina m̄nicipotentiā concludere volunt & circuſepire limitibus ſui intellectus, quod maxima eſt blaſphemia. Paulus nanq; ait, vias Dei eſſe inuestigabiles. Quē locū pertractans Origenes lib. 9. ſuper epift. ad Rom. ait: Neq; inſcrutabiliā iudicia, & inuestigabiles viæ dice rentur, niſi ga nulla eſt creatura, quæ vel inuestigare valeat vel ſcrutari. Solus em̄ filius eſt, qui nouerit patrē, & ſolus eſt ſpiritus sanctus, qui ſcrutatur omnia, etiam altitudinē Dei: & ideo hanc altitudinē Dei, quam inſcrutabilem dicit & inuestigabilem, omni creaturā inſcrutabilem dicit. Hæc Origenes. Quid ergo ſuperbifſimi hereticī ſcrutari tentant quod inſcrutabile eſt: & veſtigare quod inuestigabile eſt: Volunt enim veluti illi Babylonij, qui turrim & diſicare cooperant, in cœlum ascendere: ſed deiecit eos Deus, dum ſe eleuare ſuper altitudinem cœli contendūt, & ita euanuerunt in cogitationibus ſuis, & obſcuratū eſt inſpiens cor eorū. Dicen tes enim ſe eſſe ſapiētes, ſtulti facti funt. Melius certe August, qui captiuans intellectum ſuū in obſequiū omnipotentiae diuinae, ita dicit: Demus Deum aliquid poſſe, quod nos fatemur inuestigare nō poſſe. In talibus enim rebus tota ratio facti eſt potentia facientis. Hæc August. in quadam epiftola ad Volusianū. Cæterū quia Petrus Abailar. & Ioannes Vuicleph in hoc vnum conuenerunt, vt apud ſeipſos ſolos, contra ſapiētis præceptū, prudentes ſint, & omniū ſanctorū virorum ſententijs poſthabitis, de ſolo ſuo ſenuſu glorientur, ideo ex ſola ſacra ſcriptura teſtimonia proferentes, cōtra illos agamus. Et p̄imō pro nobis teſtimoniū dicit Sa piens, qui loquens de via filiorum Iſrael per deſertum, ita ait: Quod quidā erran rantes colebant mutos ſerpentes, & bestias ſuperuacuas, immiſisti illis multitudi nem mutorū animalium in vindictam, vt ſcirent quia per quæ peccat quis, per hec & torquef. Non enim imposſibilis erat omnipotens manuſ tua, quæ creauit orbē terrarum ex materia inuifa, immittere illis multitudinē vſorum, aut audaceſ leo nes, aut noui generiſ ira plenaſ & ignotaſ bestias, aut vaporē igniū ſpirātes, aut fu mi odore præferenteſ, aut horreſtas ab oculiſ ſcintillas emittenteſ, quarū nō ſolū le ſura poterat illos exterminare, ſed & aspectuſ per timore occidere. Nam & ſine his

Petrus
Abailar.
Ioā. Vu
cleph.
Luther.

Rom. 11

Gene. 11.

Roma. 1

Sapiē. 10

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

hisvno spiritu poterant occidi, persecutionem passi ab ipsis factis suis, & dispergi per spiritum virtutis tuę: sed omnia in mensura & numero & pondere dispositi. Vides q̄ multa numerauit sapiens, quæ Deum ait potuisse facere, cùm tñ nunq̄ facta fuerint. Alia ergo potest facere, & aliter facere q̄ facit. Et post illa verba iterum ait Sapiens: Misericordia omniū, quia omnia potes, & dissimulas peccata hominum propter pœnitentiam. Ecce laudat Dei miserationem, quam inde cōuincit, q̄cūm possit hominem peccantē statim ē mundo tollere, vitam illi permittit, qua pœnitentia possit, & veniam promereri. Eandem etiam sententiam in eodem libro, altero tamen capite, Sapiens repetit. Nec potest Vuileph euadere ea parte qua tentat, dicens Deum multa potuisse quæ nō fecit: potuisse inquam, si voluisset. Sed nos dicimus, q̄ potuit, cùm tñ non voluit: quia si voluisset, fecisset: vnde conuincitur, vt non voluerit, quod non fecit. Preterea Christus redemptor noster pridie q̄ patetur, & cùm proximus esset ut caperetur, Petro, qui gladio amputauerat auriculam serui principis sacerdotū, dixit: An putas quia non possum rogare patrem meum, & exhibebit mihi plusq̄ duodecim legiones angelorum: Quomodo ergo implebuntur scripture, quia sic oportet fieri. Petrus voluit magistrum vi & armis defendere, & impedire, si posset, ne caperetur. At ipsem et magister volens ostendere, esse in manu sua non pati si vellet, dicit se posse rogare patrem suum, vt exhiberet illi duodecim legiones angelorum, qui facilius hoc exequi possent. Verū licet hoc se posse dixerit, constat tamen illum non sic vt poterat fecisse. Et apud Ioannem, ostendens se sola voluntate mortem passurum, & non necessitate absoluta, vt aīt hæretici, dicit: Propterea me diligit pater, quia ego pono animam meam, & iterum sumam eam. Nemo tollit eam à me, sed ego pono eam à meis. Potestatem habeo ponendi eam, & potestatē habeo iterum sumendi eam. Quibus verbis innuit manifestè se habere potestatem impediri virtutem hominum machinationum ad mortem eius: ideo dixit, nemo tollit eam à me: ac si apertius ludæis diceret: Vos sicutis sanguinem meum, & mortem meam anxiè desideratis: hoc autem scitore, quod me inuito & inuoluntario nullus vestrum præualebit. Rursum, beatus Paulus in ea quę est ad Hebreę, epist. de Christo loquēsita dicit: Qui in diebus carnis suæ preces supplicationesq; ad eum, qui possit illum saluum facere à morte, cum clamore valido & lachrymis offerens, exauditus est pro sua reverentia. Quid hoc testimonio apertius desiderari potest: Paulus ait Deū potuisse liberare Christum à morte, hoc est, ne tales pateretur mortem. Hoc tamen cùm non fecerit, conuincitur Deum aliud & aliter posse facere q̄ facit. Et in priore epistola ad Cor. ait: Fidelis est Deus, qui nō patietur vos tentari supra id quod potestis. Non autem patimur, aut permittimus (nam pati hic ponitur pro eo quod est tolerare aut permettere) nisi ea, quæ cùm aliter euenire possint, impedire nolumus ne ita eueniant: quæ cùm non impedimus, sed sinimus esse prout sunt, tunc dicimus ea pati, aut tolerare, aut permettere. Nullus enim recte & vt decet loquens diceret: Ego nō patiar ignem esse frigidum: aut, patiar ignem esse calidū, quoniam nullus nostrū potest facere vt ignis frigeat, aut impedi ne caleat. Quum ergo Paulus dicat de Deo, quod non patietur nos tentari supra id quod possumus, signum est quod aliter euenire potest, vt videlicet supra nostrā potentiam tentemur. Hoc autē est contingere posset, quia tñ ne ita eueniat Deus non permittit, ideo ait Paulus, q̄ nō patietur nos tentari supra id quod possumus. Ex quo loco si recte cōsideretur, apte etiam ostenditur, Deum posse facere res aliter q̄ facit. Deinde mutatio ipsa operationum, quæ in creaturis Deo iubente contingit, apertissimè ostendit, Deū posse facere res aliter q̄ facit. Nā s̄epe contingit, vt res aliter se habeant & aliter operentur, q̄ à natura illis concessum fuerat: quæ mutatio cōuincit, vt cùm aliter factū fuerit, nō necessitate, sed mera Dei voluntate ita factū esse credamus. Quod em̄ mulier

Sap. 12

Mat. 26

Ioan. 10°

Heb. 5.

1. Cor. 10

Gene. 21.

A præ
nis ex
trale
natu
nace
ris vi
maru
vt cū
posse
ta fūr
nit id
etiam
go or
nio &
Nath:
cūm g
rant p
& flet
sans: /
tuisse
Quap
docto
terfē
cam-hi
ergo i
B Absit
pater
dixit c
rinole
ration
ostend
test fie
sed ve
tu. F
expor
Cater
conui
ba pa
se tra
fuerit
rem n
ex illc
citur i
annis
co sta
vna su
Vual
put r
nnjs sa
ctorū
& qui

in iuuentute sterilis, prout de Sara sacra narrat historia, postea senio cōfecta pariat, præter

A præter naturæ ordinem evenit. Asina Balaam cùm loquitur, limites suæ conditio
nis excedit. Sol quum motum suum relinques, stetit in favore filiorum Israël, vñ
traleges naturales hoc habuit. Virga amygdalî nomine Aaron constituta, contra
naturalem ordinem sine radice floret, cùm esset arida, & fructum emitit. In for-
nace ardente pueri inclusi nō comburuntur: & ex petra arida, quæ nullam hume-
marum sufficerint. Cùm hæc omnia præter naturæ ordinem eveniant, docemur
vt cùm iuxta naturæ ordinem aliquid sit, credamus tunc etiam Deum aliter facere
posse. Accedit ad hæc, qd si nihil contingenter evenit, sed omnia necessitate absolu-
ta sunt, orationes erunt prorsus inutiles. Ut quid Deum oramus, si necessariò eue-
nit id quod semel decretum est? Frustra enim oramus, si id quod petimus, nobis
etiam nō potentibus fiet; aut si futurum non erat, impossibile est vt fiat. Frustra er-
go oramus; Absit. Nam dominus nos orare præcepit. Et Dauid rex orans in ieiu-
nio & fletu, sperauit se posse impetrare à Deo, ne filius suus moreretur, quis per
Nathan prophetam fuerat ei dictum: Filius qui natus est tibi morte morietur. Et
cùm postea vidit filium mortuum, dixit Dauid seruis suis, qui illum reprehende-
runt propter ieunium & fletum: Propter infantem, cùm adhuc viueret, ieunauit
& fleui. Dicebam enim: Quis scit si forte donet eum mihi dominus, & viuat in-
fans? Nunc autem quia mortuus est, quare ieuno? Ecce Dauid credit Deum po-
tuisse facere de morte filij eius aliud qd fecit; & Petrus Abailardus hoc non credit.
Quapropter videtur mihi velut alter Goliath, qui oēs filios Israël, id est, oēs sacros
doctores ad bellum prouocat: sed vide eum iam nunc à Dauide percussum, & in-
terfectum. Præterea Christus patrem orans, ait: Pater, si possibile est, transfer cali-
cem hunc à me. At Christus, qui futura præuidebat, sciebat se calicem potaturum:
ergo iuxta istorum sententiam, impossibile erat vt nō biberet. Frustra ergo orat:

Mat. 6.
2. Reg. 12.

B Absit vt in tantam blasphemiam prorumpamus, vt dicamus Christum petiuisse
patrem id, quod impossibile erat sibi donari. Quod aut̄ dixit: Si possibile est, non
dixit quasi dubitans de potentia, sed velut sciens diuinam voluntatem, cui relucta-
tiolebat. Ideo quod hic dixit: Pater, si possibile est; alius Euangelista eandem or-
ationem enarrans, dixit: Pater, si vis. Ex quorum duorum locorum collatione
ostenditur, Christi verba sic esse intelligenda: Pater, si possibile est, hoc est, si po-
test fieri sine cessatione tuæ voluntatis. Nam huic contradicere Christus nolebat,
sed volebat eam impleri: ideo subdit, Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut
tu. Hieronymus autem & Christianus Druthmarus, qui illum imitatur, aliter
exponunt: quamvis eorum expositio nostro primo proposito non contradicat.
Ceterum, quod illa non fuerint verba de Dei potentia dubitantis, verba Marci
conuincunt. Nam post illam orationem Marcus refert Christum sic dixisse: Ab-
ba pater, omnia tibi possibilia sunt; quibus verbis apertissimè innuit, Deum pos-
se transferre calicem ab illo, ne videlicet illum biberet. Cùm autem non sic factū
fuerit, conuincimus Deum posse facere res aliter quam facit. Aduersus hunc erro-
rem militant ea, quæ inferius pro assertione liberî arbitrij dicemus. Lector ergo
ex illo loco petat plura, si illa desiderat; quoniam ostensa arbitrij libertate, conuin-
cit non omnia necessariò evenire. Postremò ex quadraginta quinq; articulis lo-
annis Vuicileph in concilio Constantiensis sessione octaua damnatis, isvnus 27, lo-
co statuitur, quo dicit: Omnia de necessitate absoluta eveniunt. Qui simul cū alijs
vna super oēs lata sententia damnatus est. Aduersus hunc errorē scriptis Thomas
Vualden in suo 1. tomo doctrinalis fidei antiquæ, lib. 1. arti. 1. à capite 10. vsq; ad ca-
put 14. Sed in illo loco aliquantulum tepuit, qm̄ rarissimus fuit in citandis testimoniis
sacræ scripturæ, densior autem in citandis testimonijis aliorum sacrorum do-
ctorum: qd faci endū non erat, presertim qd expressa sunt scripture sacræ testimonia,
& quia contra homines agebat, quos constat testimonia hominum non recipere.

Concilium
Constantiense

Gratia

GRATIA

Pelagia.

Elagij error notissimus est, qui tantum tribuit libero arbitrio, ut diceret absque gratia Christi hominem posse omnia præcepta Dei implere, & suis meritis vitam æternam consequi. Et cum super hac reab alijs increparetur, eatenus cessit admonitioni, ut diceret gratiam non esse ab iaciendam velut prorsus inutilem, sed esse amplectendam, quia illa accedere facilius posset haberi gloria æterna; quibus verbis innuebat sine gratia beatitudinem posse acquiri, licet difficilius quam cum gratia. Hunc errorem post Pelagium docuit Cælestinus quidam (ut opinor) monachus, cuius autem gentis fuerit, mihi non est notum, quoniam Gennadius in catalogo illustrium virorum de illo differens, patriam subticiuit.

Cælesti.

* F

* Ex illius autem descriptione constat fuisse Pelagio coæsum, sub Innocentio papa, huius nominis primo.]

Augustinus tamen in libro de hæresibus, capite octogesimo octauo, dicit huius erroris fautores fuisse postea etiam appellatos Cælestinianos ab hoc Cælestino. Eundem tutatus est errorem Iulianus episcopus Capuanus, vir (ut ait Gennadius) acer ingenio, in diuinis scripturis doctus, & qui aduersus beatum Augustinum impugnatorem illius scripsit libros aliquot. Aduersus hunc errorum tali temperamento oportet aggredi, ut sic gratiæ necessitatem defendamus, quod nō derogemus libero arbitrio; sic rursum libertatè voluntatis afferamus, ut eam egerem gratiæ conuincamus. Ut autem hoc melius faciamus, admonere prius oportet,

Iulianus

Roma. 6
2. Cor. 3.

Roma. 8

triplicem esse libertatem. Quædam est libertas à culpa, dc qua Apostolus ait: Cum enim serui essetis peccati, liberi facti estis iustitiae. Et alibi: Vbi spiritus domini, ibi libertas. Hæc libertas non est illa, qua dicimus liberum esse omne hominis arbitrium. Est alia libertas, quæ opponitur contra seruitutem misericordie, de qua etiam

Apostolus ait: Et ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei. Neq; hæc libertas nostro proposito deseruit, quoniam nō ab illa dicitur arbitrium hominis liberum. Tertia libertas est, quæ opponitur contra necessitatem, aut verius coactionem, quoniam aliqua necessariæ sunt, ut gratia exempli productio spiritus sancti, dilectio mutua personarum diuinarum, quælibet sunt, quamvis necessariæ, non tam en ex coactione aut violentia, quia nō nuntiuntur in oppositum. Ab hac libertate vocamus hominis arbitrium liberū. Hanc libertatem habet homo à sua conditione, estq; illi adest insita, ut ab eo diuellus non possit. Hanc autem arbitrij libertatem non est nunc opus ut probemus, quoniam aduersus Pelagium agimus, qui plus iusto arbitrio humano fauit. Si qui aut sunt, qui hanc libertatem expugnant, non sunt modò citandi, quoniam alibi contrarios disputabimus. Cæterum ut arbitrij libertatem & gratiæ necessitatem simul ostendamus, est ulterius aduertendum, voluntatis nostræ operationes esse triplices. Quædam enim earum est bona, ut velle dare eleemosynam egenti propter Deum. Alia mala, ut velle furari. Alia media, quæ nec bona, nec mala censenda est, ut velle fricare barbam, aut deambulare, nullo considerato fine, ad quem hæ operations diriguntur nam si aliquis illis operationibus præfigeretur finis, ab illo posset quælibet illarum bonitatem aut malitiam accipere. His ergo iactis fundamentis, quinque addo catholicas assertiones. Prima, Liberum arbitrium ex se & ex sua conditione potest eligere quamlibet volitionem malam. Secunda catholica assertio, Liberum arbitrium ex sola sua naturæ conditione (non excludo hic aut in prima assertione illam Dei generalem concausationem) potest eligere quodlibet opus medium, quod videlicet nec est bonum, nec malum. Tertia catholica assertio, Liberum hominis arbitrium ex sola sua potestate, addita etiam illa communis & generali Dei concausatione, non potest sine aliquo Dei speciali auxilio bons aliquod

Aliquod operari, quoniam semper circa illud præcedit quædam monitio, aut attrac-
cio, aut inspiratio, aut aliquod donū naturæ superadditum, quod ipse Deus me-
rè gratis, quibus illi placet, donat. Quarta catholica assertio: Postquam Deus vo-
luntatem nostram excitauit ad bonum, est in ipsa hominis voluntate hæc potestas,
ut Deo monenti & inspiranti consentiat, aut dissentiat. Quinta catholica assertio:
Postquam voluntas nostra cum Dei adiutorio cœpit agere aliquid bonum, non
potest sine eiusdem Dei speciali adiutorio bonū inceptum prosequi, & in eo per-
seuerare. Ex istis ergo quinque assertionibus apertissimè patet quanta sit nostri li-
beri arbitrij potestas, quanta sit etiam in libero arbitrio gratiæ diuinæ necessitas.
Verum supereft ut ne solum docere videamur, ea quæ diximus, testimonij scri-
pturæ sacræ comprobemus. De prima & secunda & quarta assertionibus inter nos
& Pelagium conuenit: quapropter non est quod nunc pro earum assertione labo-
remus. Restant igitur mihi solæ duæ probandæ, videlicet tertia & quinta. Im-
potentiam nostram satis aperte ostendit dominus per Esaiam prophetam dicens:
Nunquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea: aut exaltabitur serra cō-
tra eum à quo trahitur? Quomodo si eleuetur virga contra eleuantem se, & exal-
tetur baculus, qui vtque lignum est. Ecce vides qualiter Deus seipsum comparat ar-
tifici, nos autem securi aut serræ, aut alijs instrumento quo mediante artifex ope-
ratur. At securis aut serra nunquam lignum scindet nisi ab alio ad hoc moueaturs;
sic etiam nostrum liberum arbitrium nunquam bonum aliquid operari poterit,
nisi à Deo moueatur ad illud agendum. Quomodo ergo si exaltetur serra contra
eum qui secat in ea, sic omnis qui de bono opere gloriatur, & non in domino glo-
riatur. Simillimum est huic quod diuinus Psaltes ait: Lingua (inquit) mea calamus
scribæ velociter scribentis. Esaias ostendit infirmitatem nostram ad opus, exem-
pli serræ pro hac re adducto. David eandem impotentiam circa verba formanda
docet, linguam suam calamo comparans. Sicut enim calamus nunquā scribebit nisi
manus scribæ illum moueat: sic nullus potest aliquid boni dicere, nisi lingua eius
à Deo moueatur. Non enim (inquit discipulis suis Christus) vos estis qui loquimi-
ni, sed sp̄ritus patris vestri qui loquitur in vobis. Et Paulus ait: Nemo potest dice-
re dominus Iesus, nisi in sp̄itu sancto. Præterea Hieremias propheta dicit: Scio
domine quia non est hominis via eius, nec viri est vt ambulet & dirigat gressus su-
os. Vide quid dicat. Non negat esse in hominis potestate ambulare, nam hoc po-
test homo cum sola Dei generali concusatione: sed negat esse in hominis potesta-
te ambulare, vt videlicet dirigat gressus suos ad finem quem omnes quæri-
mus, scilicet gloriam æternam. Hoc autem David expressius docet. A domino (in Psal. 36
quit) gressus hominis diriguntur. Ideo suam agnosces infirmitatem, adiutorium
petit à domino, dicens: Perfice gressus meos in semitis tuis, vt non moueantur ve-
stigia mea. Et iterum: Gressus meos dirige secundum eloquium tuum, & non do-
minetur mei omnis iniustitia. Erubescat ergo Pelagiū dicens vnumquæ suo
arbitrio regi. Et idem Hieremias dominum orat dicens: Sana me domine, & sa-
nabor. Saluum me fac, & saluus ero, quoniam laus mea tu es. Si Hieremias po-
rat seipsum sanare, vt quid à Deo illud petit: Rursum, per prophetam Osee iterū
Deus eandem sententiam docet dicens: Perditio tua ex te Israel: tantummodo ex
me adiutorium tuum. Hec ex veteri testamento testimonia sufficient. Nunc iam
ad nouum, in quo veritas clarus lucet, accedamus. Sine me (inquit Christus) ni-
hil potestis facere. Si nihil possumus, quomodo poterimus sine illo vitam æternā
consequi? Et iterum eadem veritas ait: Nemo potest venire ad me, nisi pater qui mi-
sit me, traxerit eum. Præterea in illa oratione quam verus magister nos docuit, di-
citur: Adueniat regnum tuum. Quibus verbis petimus à Deo gloriam cœlestem,
quæ est regnum Dei æternum. Et iterum in alia petitione habet: Et ne nos indu-
cas in tentationem, sed liberanos à malo. Hac omnia vius & verus magister nos
GG docuit

Esaiae 10

Psal. 44

Matt. 10

1. Cor. 11

Hier. 10.

Psal. 16

Psal. 118

Hier. 17.

Osee 13.

Iordan. 15

Iordan. 6

Matt. 6

Ibidem.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

docuit petere à patre suo. At si hæc omnia nos possemus cōsequi per solam nostri arbitrij potestatem, non esset opus nos ea petere à Deo. Ex quo facile conuincitur neminem posse vitam æternam consequi, aut omnia peccata evitare sine Dei speciali auxilio. Verum hic dicit Pelagius tales petitiones non esse inanes, quia & si nostrum liberum arbitrium omnia illa possit, difficultas tamen sunt illi. Ad hoc ergo dicit petimus, vt eo adiuuante facilis assequamur, quæ sine illius auctorito difficile assequi possemus. Sed hoc Pauli testimonio rejicitur, qui in epistola ad Roma nos ait: Quos iustificauit, hos & magnificauit. Non dixit, quos iustos inuenit: sed dixit, quos iustificauit; vt his verbis doceret nos quod omnis nostra iustificatio ab ipso

Roma. 3. Deo est, & non à nobis. Ideo iterum ait: Neque voluntis neque currentis, sed Dei est misericordia. Quibus verbis apertissimè docet nihil nos posse sine Dei speciali auxilio. Nam quid quæsio est illud quod ait, neque currentis: Per illa nancæ verba docet quod non solum remissa voluntas & tepida, sed etiam quæ nimio ardeat desiderio, & quæ quantumlibet vehementem adhibeat conatum, non potest ex se vitam æternam assequi, sed hoc ex sola Dei misericordia pendet. Hoc est enim dicere, neque voluntis neque currentis: quoniam qui currunt, magis circa motum conatur, & eius membra vehementiore impulsu agitant à corde, quod si lento gradu incedat. Et in alia epistola

1. Cor. 3. Non quod sufficiētes simus cogitare aliqd ex nobis, quod si ex nobis, sed sufficiētia nostra ex Deo est. Quid hic rū debet Pelagius? Si non sumus sufficiētes cogitare, minus & velle, quoniam quod non cognoscimus, velle non possumus. Et si velle bonū non possumus, nec opari valebimus. Nra (inquit) sufficiētia ex Deo ē. Et quod Pelagius ait: Nra (inquit) Pelagius sufficiētia ex nobisipsis est, sed facilitas ex Deo. Apertissimè ergo Pelagius pugnat cum Pauli doctrina, hoc est cum fide catholica. Et in alia epistola eandem sententiam replicat dicens: Potens est autem Deus omnem gratiam abunde-

2. Cor. 9. re facere in vobis, vt in omnibus semper omnem sufficientiam habentes, abundetis in omne opus bonum. Ecce vides quid nobis conferat gratia, non certe solam facilitatem ad opus bonum, vt Pelagius dicit, sed confert nobis omnem sufficientiam. Non ergo sumus nos sufficiētes sine Dei gratia. Præterea cum idem Paulus rogaret dominum tertio ut auferret ab eo stimulum carnis, responsum est illi

2. Cor. 12. à domino: Sufficit tibi gratia mea. Non enim dixit dominus Paulo: Tu ipse sufficiis, sed dixit, sufficit tibi gratia mea. Quod si Paulus hoc quod petebat, potuisset, quamuis difficile, præstare, meritò respōdisset illi dominus illud quod beatæ Luciae pro suæ matris salute beatam Agatham deprecanti, eandem Agatham respōdisse fertur. Ut quid (inquit) à me petis virgo Lucia, quod ipsa poteris matrī tuæ præstare continuo? Verum quia Paulus non poterat tam improbabē tentationi Satanæ etiam cum magna difficultate resistere, ideo dominus dicit illi: Sufficit tibi gratia mea.

Rursum, in epistola ad Ephesios idem Apostolus ait: Gratia enim estis saluati per fidem, & hoc non ex vobis. Dei enim donum est, non ex operibus, ne quis glorietur. Pelagius ne in totum videretur tollere auxilium diuinum, dicit fidem esse donum Dei, & sine illa nos non posse saluari, atque ideo dicit nos hoc debere Deo, quod scientiam nobis dedit qua illum verè cognosceremus, & sciremus ea quæ agenda essent: qua scientia habita, dicit non esse nobis opus vtero-re dono gratiæ aut charitatis, quoniam nec charitatem vult fateri donum Dei, neque eam dicit esse necessariam, sed sufficere sola fide cum nostri arbitrij potestate: & hoc modo interpretatur illud testimonium Pauli quod proximè citauimus.

Gratia estis saluati per fidem. Sed attēdat Pelagius quod Paulus non ait nos esse salvatos sola fide, sed gratia, & hoc per fidem. Nam fidem solam aut scientiam non sufficere, idem Paulus testatur, dicens: Si habuero omnem scientiam, & tantam fidem ut montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest. Deinde in epistola ad Philippenses ait: Deus est enim qui operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate. Si Deus est qui operatur, non ergo scientia sufficit. Cùm

1. Cor. 13.

Philip. 2.

Matt. 10

T. tū 3.

Deut. 12^oPrima
obiectio

1. Cor. 10

Prou. 1

Secunda
obiectio

A Cūm autem dixit, velle & perficere, docuit ut credamus gratiam Dei esse necessariam non solum ad bonum aliquid incipiendum, sed etiam ut possimus in bono incepto perseverare. Nam hoc est perficere, quoniam qui cœpit ædificare, & non potuit consummare, hic nō est perfectus vir: sed qui perseverauerit usq[ue] in finem, hic saluus erit. Hæc autem salus non habetur nisi per gratiam Dei. Paulus namq[ue] in epistola ad Titum ait: Apparuit benignitas & humanitas saluatoris nostri Dei, qui non ex operibus iustitiae quæ fecimus nos, sed secundum misericordiam suam saluos nos fecit, per lauacrum regenerationis & renouationis spiritus sancti, quem effudit in nos abundè per Iesum CHRISTVM saluatorem nostrum, ut iustificati gratia ipsius, hæredes simus secundum spem vitæ æternæ. Potuisse hic sacrorum virorum plurima producere testimonia, sed cūm scripturæ sacrae tam aperte pro nobis testentur, superfluum erit hominum testimonia citare. Colligimus ergo cuiuslibet boni initium, & eiusdem perseverantiam, à diuina gratia pendere, & non ex solo hominis arbitrio. Cuius rei signum est illud quod dominus præcepit dicens: Offeretis in loco illo quem dominus elegerit, holocausta, decimas & primitias manuum vestrarum. Quid sunt primitiae manuum nostrarum iuxta moralem intelligentiam, nisi initium nostræ bona operationis? Et quid per decimas congruentius, intelligi potest quam perseverantia, & totius boni operis complementum? Tota lex decem mandatis continetur, quibus vitam possumus assequi æternam. Primitias ergo & decimas domino offerre tenemur, quia boni initium & illius complementum domino sunt tribuenda, qui illa in nobis & per nos operatur. Sed opus est ut Pelagianorū obiectionibus respōdeamus. Primi sic nobis obijciunt. Nullus peccat in eo quod vitare non potest. Si ergo non est homini liberum præcepta omnia adimplere & peccata omnia vitare, cum non vitat, non peccat, quia hoc ipsum vitare non poterat. Cui respondeamus, hanc esse nostri arbitrij potestatem, ut Deo monenti cōsentiat, & Deo operanti cooperetur. Deus autem nunquam seipsum nobis negat, imò semper paratus est ut nos excite & adiuuet. Paulus namq[ue] ait: Fidelis est Deus, qui non patietur ostentari supra id quod potestis. Inde ergo homo culpatur, nō quia solus non facit, cum hoc esset illi impossibile, sed quia Deum monentem non audit, ad eius vocem non excitatur, illi vocanti non respondet. Nam de hac re queritur dominus de peccatoribus, dicens: Vocaui, & renuisti; & extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret. Despexitis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. Ego quoq[ue] in interitu vestro ridebo, & subsannabo cūm vobis id quod timebatis, aduenerit. Ecce iam vides de qua re dominus peccatores accuset, quia scilicet vocauit, & noluerunt illi respondere, noluerunt facere iuxta eius consilium. Nec impotentiam aut infirmitatem propriam causari poterunt, quia ipse extendit manum suam ut eos adiuuaret, eius tamen adiutorium neglexerunt. Extēdi (inquit) manum meam, & nō fuit qui aspiceret. Si quispiam casu in foueam caderet, ex qua surgere & exire nō posset, & illi alter manum præberet, ut illum iuaret & sic exiret, nōne meritò culpandus esset si adiutorium reijsiens, in foue manere vellet? Quod si postea increpetur quod in fouea manet, & nō exierit, poterit ne meritò causari quod exire non potuit? Non certè: quia & si solus non potuisset, potuisset tamen cum adiutorio alterius, quo vtī noluit. Sic etiam licet homo se solo non possit omnia Dei præcepta implere, & omnia peccata vitare, potest tamen hæc omnia cum Dei adiutorio facere: quapropter peccator culpatur, quia Deum monentem non audit, & adiuuantem negligit, illius auxilio vtī noluit. Secundum dō sic obijciunt. Si Deus omne bonum quod est in nobis, operatur: nullum ergo erit nostrum meritum, nulla nostra merces. Cui ego similiter obijciendo respondeo. Si nostrum arbitrium se solo omnia bona operari potest, non est cur de bonis operibus à nobis factis Deo gloriam reddamus, sed nobis ipsis, qui operati

GG ñ sumus

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

sumus illa, gloriam vendicare iure poterimus. Absit tamen ut quisquam hoc apud C
 se cogitet. Divinus nanque Propterea ait: Non nobis dominus non nobis, sed nomini
 tuo da gloriam. Et iterum: Gloriabuntur in te omnes qui diligunt nomen tuum.
 1. Cor. 7 Et Paulus: Qui gloriatur (inquit) in domino glorietur. Pelagius ergo qui in se &
 non in domino gloriatur, non diligit nomen domini, quoniam omnes qui diligunt no-
 men domini, in illo gloriantur: illi tribuentes gloriam omnium bonorum suorum,
 & sibi ipsi imputantes sua opera mala. Quid ergo Pelagi gloriari si in malitia, qui
 potens es in iniuitate: Cum non sis tam potens ad bonum quantum ad malum,
 quae est haec tua malitia, ut gloriaris de bono, q potens es in iniuitate: Vide quid
 Esaia 42 dicat ipse met Deus: Gloriam meam alteri non dabo. Sed quid dabitis nobis do-
 mini: Pacem, inquit, meam do vobis, pacem meam relinqu quo vobis. Nobis pa-
 cem, illi gloriam. Hanc rerum distributionem nato domino angeli cecinerunt.
 Lucx 2 Gloria (inquit) in excelsis Deo, & in terra pax hominibus. Deo gloriam, ho-
 minibus pacem reddunt angeli. Dic ergo Pelagi, vis tu gloriam a Deo praepare,
 quam illi reddunt omnes angelorum chori, & quam ipse sibi ipsi seruauit:
 Quod si gloriam Deo cogeris reddere, quomodo illi das gloriam si tu omnia di-
 cis te operari? Sed ne videamur obiectionem obiectione eludere, obiectioni illius
 clarior respondeamus, sic Deo gloriam reddentes, ut nostra merita non eu-
 cuemus; sic rursum nostrum meritum afferentes, ut gloriae diuinæ nihil derra-
 hamus. Nostrum enim liberum arbitrium (ut supra iam docuimus) citra Dei
 monitionem, præventionem, & cooperationem, non potest aggredi aliquod opus
 verè bonum. Cum tamen a Deo monitum & præuentum fuerit, potest
 Deo monenti obedire, Deo operanti cooperari. Ecce duo, Dei videlicet moniti-
 onem, & nostram obedientiam: Dei operationem, & nostram cooperationem:
 quæ duo Paulus simul innuit dicens: Spiritus est qui adiuuat infirmitatem no-
 stram. Et alibi clarior hoc ipsum expressit dicens: Dei enim coadiutores sumus. D
 1. Cor. 3 Ex quibus verbis aperte satis colligimus in eodem opere simul & Deum & nos
 operari. Et iterum cum multa bona per ipsummet facta, & se plus omnibus la-
 borasse dixisset, ne forte gloriam honorum operum sibi ipsi arrogasse quispi-
 am putaret, subiunxit: Non autem ego, sed gratia Dei mecum. Non dixit, per
 1. Cor. 15 me: ne forte inde aliquid coniceret illum fuisse velut instrumentum in operan-
 do; sed dixit, gratia Dei mecum, vt per hoc ostenderet se fuisse Dei cooperato-
 rem. Deus ergo præuenit monendo, excitando: nos autem sequimur eum, dum
 illi monenti obedimus per consensum: & cum iuxta illius monitionem operamur,
 ille adiuuat infirmitatem nostram. Quibus duabus rebus respondent duæ aliae,
 videlicet gloria & meritum, ita ut Deo redamus nos gloriam, Deus autem no-
 bis reddat iuxta meritum nostrum. Quia enim ille præuenit nos in opere, ad il-
 lud nos excitans, & ipso opere adiuuat nos, sine cuius adiutorio nihil agere posse-
 mus: ideo debemus illi gloriam tanquam primæ illius operis origini. Ex hoc au-
 tem quod nos monitioni illius consentimus, qui tamen dissentire poteramus, de-
 betur nobis merces & præmium, & inde meritum nostrum. Debetur inquam,
 Roma 3 non ex operis natura, quia (vt ait Paulus) non sunt condignæ passiones huius se-
 culi ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis: sed debetur ex iure promissio-
 nis. Hanc enim legem nos natura docuit, vt quod quisque promisit, deberese
 credit. Opus ergo quod meritum dici potest, sine duobus effici nequit, sine Dei
 videlicet præventione & assistentia, & sine nostro consensu & cooperatione. In
 primo est Dei gloria, in secundo est meritum nostrum. Quæ omnia uno ver-
 bo Propheta nos docuit dicens: Omnia opera nostra operatus es in nobis domi-
 ne. Cum enim dixit, Opera nostra, aperuit nostram circa illa operationem: quo-
 niam si circa illa nihil operaremur, non dicerentur opera nostra. Cum autem
 dixit Deo, operatus es, ostendit idem opus nostrum, esse opus Dei, quia in illo
 eodem

A eodem opere Deus adiuuat infirmitatem nostram, operans nobiscum. Dicens autem nobis, innuit meritum nostrum; quia licet ille nobiscum operetur, ad nostrum tamen commodum est illius cooperatio, non ad suum, quia bonorum nostrorum ille non indiget. Tertio nobis obisciunt dicentes: Si potest liberum nostrum arbitrium de bono in malum corruere, quare non etiam poterit de malo ad bonum resurgere? Quibus nos respondemus, quod non tam facile quis potest exire de fouea, quam facile in eam potest labi. Ita etiam quamuis sola voluntate in foueam peccati quis cadat, non tamen inde sola voluntate sine Dei gratia eum adiuuante exire potest. Sed dices: Quid ergo? Nunquid per peccatum perdimus liberum arbitrium? Absit. Verum perdimus per peccatum gratiam diuinam, cuius auxilio liberum nostrum arbitrium bonum poterat operari, quam sublata amplius non potest bonum operari, quod ad vitam perducat aeternam. Sed iam opus est ut Ecclesiæ definitionem producamus. Concilium Mileuitanum, capite quarto suorum decretorum de hac re per haec verba definit:

Psal. 15
Tertia obiectio

Cœciliū
Mileuit.

Quisquis dixerit eandem gratiam Dei per Iesum CHRISTVM dominum nostrum propter hoc tantum nos adiuuare ad non peccandum, quia per ipsam nobis reuelatur & aperitur intelligentia mandatorum, ut sciamus quid appetere, quid vitare debeamus, non autem per illam nobis praestari, ut quod faciendum cognouerimus, etiam facere diligamus, atque valeamus, anathema sit. Et capite quinto rursum ait: Item placuit, ut quicunque dixerit ideo nobis gratiam iustificationis dari, ut quod facere per liberum arbitrium iubemur, facilius possimus implere per gratiam, tanquam si gratia non daretur, non quidem facile, sed tamen possimus etiam sine illa implere diuina mandata, anathema sit. De fructibus enim mandatorum dominus loquebatur, ubi non ait: Sine me difficilius potestis facere: sed ait: Sine me nihil potestis facere. Hæc concilium Mileuitanum.

B Aduersus Pelagianos scripsit beatus Hieronymus tres dialogorum libros, Beatus Augustinus plures contra eosdem edidit tractatus, videlicet, De peccatorum meritis & remissione ad Marcellinum libros tres. De natura & gratia contra Pelagianos librum unum. De gratia Christi contra Pelagium & Cælestinum libros duos. Contra duas epistolas Pelagianorum ad Bonifacium libros quatuor. Contra Julianum Pelagianum libros sex. De gratia & libero arbitrio ad Valentimum librum unum. Contra Pelagianos hyponosticon libros sex, in quorum tertio de hac re differit, quanquam hoc opus non esse Augustini Erasmus opinatur. Extat etiam Prosperi Aquitanici elegans opuscolum delibero arbitrio aduersus colluctatorem, in quo de hac re disputat. Beatus Bernardus scripsit aliud opuscolum de gratia & libero arbitrio, Ioannis Trithemius in suo catalogo Ecclesiastorum scriptorum refert Genadum scripsisse etiam aduersus Pelagium, sed hoc opus fateor me non vidisse.

S Ecunda hæresis docet gratiam in baptismo semel receptam, postmodum amittit. Louinia, Pelagius, Luce 10 lob 4.

Si non posse. Huius hæresis autor fuit Louinia, quidam Monachus Romanus, qui monachatu reiecto velut canis ad vomitorium reuersus est. Hic inter alios erroris hunc etiam docuit, dicens eos qui plena fide per baptismum renatis sunt, non posse postea peccare. Hunc errorē (ut B. Augustinus lib. de hæresibus cap. 88. refert) docuit etiam Pelagius, dicens vitam iustorum in hoc seculo nullum habere peccatum, tanquam si quis semel iustus est, iam amplius peccare non possit. Hanc tamē erroneam doctrinam cœlestia simul & terrestria expugnant. Nam dæmones in gratia fuisse à Deo creatos iam superius in titulo de diabolo ostendimus. Hinc autem non fuerunt stabiles in gratia, neque in veritate, immo in illis inuenta est iniquitas. Videbā (inquit) Satanā sicut fulgor de celo cadentem. Quid ergo nobis futurū putas? Et in angelis suis Deus reperit prauitatem, quanto magis hi qui habitant domos luteas, qui terrenum habent fundamentum, consumentur velut à tinea! Si in celo ruinæ,

F ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

quanto magis in terra: Si Lucifer ille qui mane oriebatur, & qui in delicijs para-
 Eliae 14. disi fuisse, & omni lapide precioso ornatus describitur, cecidit, quis de sua constan- C
 Ezec. 28. tia presumeret: Nunquid fortiores erunt homines q̄ angelis: Absit ut hoc aliquis de-
 se presumat. Sed iam ad homines descendamus. Deus creauit hominem rectum,
 Gen. 4. & tamen postea contemptu Dei præcepto, ut placeret uxori, comedit de fructu li-
 Gene. 19 gniveti. Loth in Sodoma iustus inuenitur, quapropter cum tota ciuitas periret
 1. Re. 16 incendio, ipse saluatur, & post modicum tempus ebrietatem ex culpa sua patitur,
 2. Reg. 11 & cum filiabus suis coit. David de post foetantibus eligitur in regem, & à Samue-
 le ex præcepto Dei vngitur, postea tamen & adulterium, & homicidium comi-
 tit. Salomon huius filius à domino prius dilectus, & ab eo sapientia ultra omnes ho-
 mines est donatus: quis tamē dubitat eum postmodum fuisse mulierosum & ido-
 lolatram: Plurima possem ex veteri instrumento proferre exempla, sed breui-
 tati consulens omitto. Ad nouum accedamus. Pridie quām dominus Iesus Christus
 pateretur, coenante illo cum apostolis suis, dixit Petro, cum illum lauare vel-
 let: Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lauet. Vos mundi estis, sed nō omnes,
 Ioan. 13 His verbis designauit Apostolos esse in gratia. Quod autem ait, sed non omnes,
 constat fuisse dictum propter Iudam qui tunc volebat Christum vendere. At qui
 mundi erant, postea relictio magistro omnes fugerunt, & scandalum passi sunt,
 & Petrus ter magistrum negat. Quid his Iouinianus, quid Pelagiūs etiam respon-
 dere poterunt: Quod si alterum adhuc desideras exemplum, audi. Nicolaus An-
 tiochenus diaconus ab apostolis eligitur tanquam vir boni testimonij, & plenus
 spiritu sancto, ut cum Stephano & alijs quinque viduis ministraret, maletamen à
 Apoca. 2 multis postmodum audit, propter illud quod dominus in Apocalypsi ait se odif-
 fe facta Nicolaitarum.

* Propter hos & alios similes qui, diabolo instigante & nimium impel-
 lente, à culmine virtutum ad maxima vitia corruerunt, Deus ad Iob de magna D
 dæmonis potentia & astutia, sub nomine Behemoth loquens ait: Sternet sibi
 aurum quasi lutum. Quæ verba (vt constat) non possunt iuxta literæ superfici-
 em intelligi, sicut neque omnia alia quæ ibi dominus de illo Behemoth aut Le-
 uiathan differit: Nam alioqui si iuxta literam intelligi contendas, non magnopere Leuiathan potentiam commendaret Deus per hoc, quod sternet sibi aurum
 quasi lutum, quem quiuīs infirmus & debilis homo possit super aurum ac super
 lutum calcare. Quum igitur mysticus huius literæ sensus sit requirendus, audi-
 amus illum à beato Gregorio, qui mirificè (vt solet) literam interpretatur sic in-
 quiens: Hoc loco aurum claritas sanctitatis accipitur. Lutum vero vel terrena-
 rum rerum avaritiam, vel prauarum contagia doctrinarum, vel sordescarnali-
 um voluptatum nil obstat intelligi. Quia enim multos Leuiathan iste, qui in-
 tra sanctam Ecclesiam fulgore iustitiae resplendere videbantur, tunc vel terrena-
 rum rerum concupiscentia, vel errantis doctrinæ contagio, vel carnalibus sibi
 voluptatibus subiicit, aurum sibi procul dubio quasi lutum sternit. Aurum vero
 quasi lutum sternere, est in quibusdam vitæ munditiam per illicita desideria con-
 culcare, vt hi etiam sordidis eius vestigijs seruant, qui contra illum prius virtu-
 tum splendore rutilabant. Et post pauca, subdit: Toties igitur nunc aurum sibi
 quasi lutum subiicit, quoties castitatem fidelium per carnis vitia sternit. Toties
 aurum quasi lutum calcat, quoties sensum continentium per immunda desideria
 dissipat. Hac stenus Gregorius.]

Præterea in illa oratione quam dominus nos docuit, dicimus, Dimittenobis
 debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Et iterum: Etenim nos
 inducas in temptationem. Quod si (vt Iouinianus ait) homo qui plena fide bapti-
 zatus est, non potest à dæmons subuerti, haec oratio non congruit homini bapti-
 zato, atque ideo nec toti Ecclesiæ. Ecclesia tamen illam quotidie cantat. Rur-
 sum,

A sum, vas illud electionis castigat corpus suum, & in seruitute redigit, ne forte alijs
prædicās, ipse reprobis inueniat. Et ad Corinthios scribēs ait: Timeo ne sicut ser-^{1. Cor. 9.}
pens decepit Euam astutia sua, ita corrūpantur sensus vestri à simplicitate quæ est
in Christo. Quod si tanta est post baptismum securitas, quare Paulus trepidat ti-^{2. Cor. 11}
more vbi nullus est timor? Quare etiā monet alibi dicens: Et qui sibi videtur stare,
videat ne cadat. Et Galatas reprehendit quod à recta via discesserint. Sic enim ait: Cur
rebatis bene, quis vos impediuit veritati nō obedire? Demum dñs in Apocalypsi
per Ioannē Apostolū angelo Ephesi Ecclesiæ ait: Scio opera tua, & laborē, & pati-
entiam tuam, & quod sustinuisti propter nomē meum, et nō defecisti: sed habeo ad-
uersus te quod charitatem tuā primam reliquisti. Vnde ergo tantā securitatem pro-
mittunt Iouinianus & Pelagius ihs qui semel in baptismo iustificati sunt; Viden-
tur ergo mihi isti hæretici esse illi de quibus per Hierem prophetam dominus que-
ritur dicens: Curabant contritionem filiæ populi meicū ignominia, dicentes
Pax, pax, & non erat pax. Sed iam videamus cui fundamento innitantur, & osten-
damus tam debile esse, ut uno dígito euertere illud possimus. Adducunt enim pro
se illud Ioan. in prima canonica: Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non fa-
cit. Sed hoc statim corruit, quoniam non ita esse intelligendum, vt illi putant, ver-
ba quæ sequuntur aperte conuincunt. Nam statim subiunxit, causam eius quod
dixerat reddens: Quoniam (inquit) semen ipsius in eo manet. Semen dixit grati-
amaut charitatem, per quam filii Dei efficimur. Causa ergo quare qui ex Deo na-
tus est, non peccat, est, quia semen Dei, id est gratia, in eo manet. Non est enim pos-
sibile ut quis in gratia existat, & peccet. Illa enim duo ad idem tempus referenda
sunt ut simul cohaerere non possint, videlicet in gratia esse, & peccare. Nam si ad
diversa tempora referas, ut qui semel in gratia manserit, in posterum peccare non
possit, tunc faceres Ioannem secum pugnantem. Nam in eadem epistola prius di-
xerat: Si dixerimus quia peccatum non habemus, nosipso seducimus, & veritas
in nobis non est. Et iterum: Filioli mei, hæc scribo vobis, ut non peccetis. Si om-
nis qui natus est ex Deo, non potest in posterum peccare, frustra monet ne pec-
cent. Aliter hunc locum exponit beatus Bernardus, qui in libro de natura & gra-
tia, dicit illud esse intelligendum de predestinatis, quorum peccata, si qua sunt, non
imputantur ad poenam, quoniam digna poenitentia hic purgantur, atq; ideo non
peccato inquam ad mortem.

^{1. Cor. 10}
Galat. 5.
Apoc. 2.

Hiere. 6.

1. Ioan. 3.

1. Ioan. 7.

* Præterea, in sui erroris confirmationē adducunt illud quod Saluator apud
Matthæū ait: Non potest arbor bona fructus malos facere. Sed hoc æque parum
mouet sicut præteritū, quā ex mala etiā intelligentia oritur, ut sibi fauere putet Iouinianus. Qualiter autē sit intelligentia locus ille, Hieronymus explicat lib. 2, ad-
versus Iouinianū, sic inquit: Tādiū ergo nec arbor bona malos fructus facit, nec
mala bonos, quamdiū vel in bonitate sua vel in malitia perseverat. Hæc ille.

Quod si pro se citent illud Pauli: Charitas nunquam excidit: nihil nos mouet, ^{1. Cor. 13}
quoniam ibi Paulus non negat charitatem semel habitam amitti posse in hoc secu-
lo, sed docet charitatem quam in hoc seculo habuerimus, in futuro seculo non ex-
cidere: quemadmodū de fide docet, quā in alia vita, succedente clara visione, amitt-
imus. Itaq; ibi consert charitatem fidei & prophetiæ, & reliquis virtutibus, quas
cum dicat in alia vita non esse, solam tamen charitatē dicit ibidem manere. De hac
re extat concilij Mileuitani definitio, quod in 6. suorum decretorum capite ita aīt:
Item placuit, quod aīt sanctus Ioannes Apostolus: Si dixerimus quia peccatum non
habemus nosipso seducimus, & veritas in nobis non est, quisquis sic accipien-
dum putauerit, ut dicat propter humilitatem non oportere dici nos non habere
peccatum, non quia veritas est, anathema sit. Et capite octavo iterum: Item pla-
cuit ut quicunque verba ipsa dominicæ orationis vbi dicimus: Dimitte nobis de-
bia nostra, ita volunt à sanctis dici, ut humiliter non veraciter hoc dicatur, anathe-
ma sit.

GG iij ma sit.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

ma sit. Quis enim ferat orantem, non hominibus sed ipsi domino mentientem, C
Concili- quilibet sibi dicit dimitti velle, & corde dicit quae sibi dimittantur debita non ha-
um Mi- bere; Hęc Concilium Mileitanum. Aduersus Iouinianum scripsit beatus Hiero-
leuita.

Luther⁹ **T**ertia hæresis docet omnē hominē iustū scire se esse in gratia, & esse certum
de sua iustitia. Hūc errorem primus, quod sciam, docuit Lutherus. Cūm qua-
doctrina alia eiusdē Lutheri assertio velut ex diāmetro pugnat. Dicit enim alibi,
neminē esse certū se nō semper peccare mortaliter, propter occultissimū superbie
vitiū. Qūo ergo quis erit certus se esse in gratia aut charitate, si nō est certus se non
peccare mortaliter? Nunquid poterūt hęc duos simul inesse alicui, vt gratiā aut cha-
ritatē habeat, & mortaliter peccet? Absit. Iniquos enim Deus odio habet, tantum
Psal. 98. abest vt gratiilli sint. Præterea sapiens ait: Nemo scit utrū amore aut odio dignus
Eccle. 9. sit, sed omnia in futurū seruantur incerta. Ecce Lutheri impudentē arrogantia, qm̄
Iob. 9. quod sapiens fatetur se nescire, Lutherus se & alios scire contendit. Quapropter vi-
detur mihi esse semen illius serpentis antiqui, qui dū primis parentibus scientiam
promisit, sciētiā sustulit. Rursum Iob ille voce domini laudatus, cui suo tēpore si-
milis sup terrā nō inueniebatur, ait: Si venerit ad me, non videbo eum, si abierit,
non intelligā. Ad quē autē venit Deus nisi ad illū qui mādata eius seruat? Sic enim
Ioan. 14. ipse ait: Si quis diligit me, sermonē meū seruabit, & ad eū veniemus. Recedit etiā
Iob. 9. ab eo qui mandatis illius nō obtemperat, Iob ergo fatetur se nescire quando Deus
venit ad eū, aut quando recedit ab eo. Et iterū: Si simplex fuero, hoc ipsum ignorar-
bita mea. Et tamē Lutherus nō veretur dicere omnē hominē iustū esse certum
1. Cor. 4 se esse in gratia. Accedit ad hęc quod ait Paulus: Nihil mihi conscius sum, sed neq;
in hoc iustificatus sum. Potuisse pro hac re plura sanctorū virorum testimonia
citare, sed quoniā res est aperta ex sacris literis, illa producere nolo, breuitati stu-
dens. Aduersus hunc Lutheri errorem, nullum reperi scriptorem, sed solum vidi D
definitionem facultatis Parisiensis in hac parte illum damnantis.

HAERETICVS

Verunt qdā adeō dementes, vt dicerent oēs hereticos bene sentiri
quā sententiam (vt Philaster ait) asseruerunt quidā dicti Rhetorij. Ve-
rūm hęc assertio adeō rationi repugnat, vt Augu. in lib. de hæretibus
ca. 72, videatur impossibile, vt aliquis sux mētis cōpos hoc sentire pos-
set. Cūm enim plures sint hæreses ex diāmetro pugnantes, non est possibile vt
utraq; earum credatur esse vera, non certe magis quam credere duo contradic-
toria simuleret. Quapropter non est quod aduersus hanc dementiā pugnemus. So-
la narratione eam expugnasse credimus, quoniā seipsum oppugnat.

Secūda est hæresis q̄ docet hereticos nō esse aliqua corporalī poena puniēdos,
Sed esse iudicio diuino relinquendos. Verūm de hac re nihil imprezentiarum
dicemus, quoniā specialem prolixum de hac re paramus tractatum qui de iusta
hæreticorum punitione inscribitur.

Tertia hæresis est q̄ docet oēm illū esse censendū hæreticū, q̄ quoquis modole-
taliter peccat. Hęc heresim prodijisse tēpore Gregorij papæ huius noīi, te-
statur Nicolaus Eimerici in suo directorio inquisitionis, nec tñ prodidit q̄ illius
fuerit autor, sed tātū dicit Greg. 11, habito prius pleno (vt decebat) doctorū virorū
cōsilio dānasse hęc assertionē velut hereticā, et à vera catholicē fidei regula deviātē

* * Forte ad hunc errorem pertinet, id quod aliqui ex Lutheranis de fide &
operibus disputantes, asserunt. Nam aliqui eorū docere conantes solam fidem iu-
stificare hominem, videntesq; plurima scripturæ sacræ testimonia quae apertissi-
mè docent operum bonorum necessitatē, dicunt fidem non esse vbi necessaria
opera non sunt. Fit itaq; necessario, iuxta istorum sententiam, vt quoties quis letale
aliquid

A aliquod crimen commiserit, toties fidem perdat: quoniam (ut isti aiunt) fides sine operibus consistere nequit. Sed docet quidam Ioannes Riuinus Attendoriensis in quadam epistola quæ inscribitur de sola fide ad amicum in nominatum, vbi hec quæ sequuntur inserit verba. Etenim fieri nequit (ait ille) ut vbi vera sincera fides, ibi impiè quis aduersus Deum agat. Et parum suprà ante præfata verba expressius hoc idem docet, sic inquiens: Quamdiu quidem filij Dei sumus, hæredes etiam sumus. Filii autem sumus eosq; plane, dum fidem in Christum retinuerimus. Ea amissa non agnoscit ut filios pater ille coelestis. Amittitur autem, si & impiè viuas, nec poenitentiam impietatis agas. Hæc Ioannes Riuinus. Si per quodlibet peccatum mortale amittitur fides, ergo omnis qui mortaliter peccat est infidelis. Si infidelis est, oportet necessario ait, aut Iudeus, aut Saracenus, aut Paganus, aut hæreticus sit. Quoniam nulla alia infidelitatis species hucusq; à viris doctis assurgata est. Quum igitur homo alijs verè Christianus, ob solum adulterij aut furti crimen ab eo commissum, non sit Iudeus, aut Saracenus, aut Paganus censendus, portebit necessario, iuxta istius loan. Riuini sententiam, fateri illū esse hæreticum.]

Et certè nisi quæstionis difficultas ex sola nominis significatione penderet, clarissime patet non omnem peccatorem, etiam si latere sit illius crimen, esse hæreticum. Nam cum duo sint peccatorum genera, vñ cùm ea fiunt quæ facienda non erant, alterum cùm ea deseruntur quæ facere tenebamur: si hoc secundo modo quis peccet, quo pacto illum dices hæreticum, quem nihil egisse aut docuisse constat. Præterea fieri potest ut aliquis graue aliquod crimen committat, & se male agere sciat: nam alioqui verum non esset quod Saluator ait: Filius qui nouit voluntatem patris, & non facit secundum eius voluntatem, vapulabit multis. At Christus Saluator noster qui ipsam et veritas est, mentiri non potuit. Fieri ergo potest ut quis male agat etiam cum se male agere credit. Non enim tam morigera est voluntas, ut semper intellectui sibi consulenti cedat, imò sèpissime illius consilium designatur, & consilio illius spreto quodlibet agit.]

* Certum siquidem est non omne peccatum esse ex pura ignorantia, sed multa esse ex pura malitia, qd vel ex eo apertissimè constare potest, quod in li. Iob legisti Iob. 34. Quasi impios percussit eos in loco videntium. Qui quasi de industria recesserunt à Deo, & omnes vias eius intelligere noluerunt, ut peruenire facerent ad eum clamorem egeni, et audiret vocem pauperum. Ex quibus verbis aperte conuincitur, aliquem male agere posse, quamvis certò ille sciat, se contra Dei præcepta facere.]

Illi igitur qui iuxta hunc modum contra Dei præcepta agit, peccat, non tamen hæreticus ab ullo viro docto & catholico censebitur. Qui enim fieri potest ut qui nulli hæresi adhæret, hæreticus sit? Abi non est error in fide, ibi hæresis esse non potest: quoniam hæresis opponitur fidei. Qui ergo male agens, se male agere credit, hæreticus non est dicendus. Quod fit ut non omnis peccator sit hæreticus dicendus. Deinde si omnis peccator esset censendus hæreticus, oporteret omnem peccatorem post primam & secundam correptionē deuitare: quoniam Apostolus Paulus ait: Hæreticum hominem post primam & secundam correptionem deuita. Alter tamen faciendum esse Christus nos docuit, qui secundò peccantem non vitandum dixit, sed Ecclesiæ denunciandum. Neq; opus est ut aduersus hanc damnatam hæresim amplius disputemus, præsertim quod suprà lib. 1. cap. 9. ex sancto rum virorum doctrina ostendimus quis verè hæreticus dici debeat: ex quibus apertissimè constat non omnem peccatorem esse de hæresi notandum.]

Titum 3.1
Matt. 18.6

HORAE CANONICÆ
Inter alios errores quos impingit Vualdensibus Acneas Sylvius in libro de origine Bohemorum, is unus est quo docent in horis canonicis denses, cantandis dicendisq; frustra tempus teri. Huius tamen erroris bonus Guido

F ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Vui-
cleph.

Guido non meminit cùm errores Vualdensium recenset. Hunc errorem suscitat postea Ioannes Vuileph, dicens quod licet sit bonum orare, non est tamen equum ut homo arctetur ad orandum certo & determinato tempore, quia (vt dicit) hoc repugnat libertati Christianæ, sed ait liberum debere esse cuilibet vt oret cùm voluerit. Tanquam si libertas Christiana in hoc sita esset, vt nulli humanæ legi obligetur. Superius nancij ostendimus Ecclesiam habere à Deo potestatem instituendi leges, quibus omnes Christianos obliget. In hoc ergo sita est Christiana libertas, vt primò per baptismum homo liberetur à seruitute peccati, quæ maxima est seruitus. Deinde liberis simus à iugo seruitutis legis Mosaicæ in quibus duabus vera Christiana libertas collocatur. Et hæc est libertas qua (vt dicit Paulus)

Christus nos liberauit. Non autem sic liberos nos fecit, vt liberum nobis sit quasi libet humanas leges contemnere, quia illis optemperare tenemur cùm iustè sunt. Cùm ergo iustum sit vt Deum oremus, et pro beneficijs à Deo receptis illi gratias reddamus (nam hoc Deus præcepit, nec tamen signauit tempus quād hoc faciendum esset) Ecclesia tempus orandi instituens, nihil aliud facit quā præscribere tempus quo præceptū illud diuinū implendum sit, sicut in præcepto de sanctificatione sabbati declarat illud impleri per auditionē missæ in die dominica. Omnes ergo illiciibus ab Ecclesia certum orandi tempus præscriptum est, illo tempore orare tenentur: nec facientes frustra faciunt, quia Ecclesiæ præcipienti obediunt. At qui Ecclesiam audit, Christum eius sponsum audit. Quis autem ad eadē desipiet ut

1. Reg. 15 dicat nos frustra Deo obedire? Melior est certè obedientia quam victima, & nolle acquiescere quasi peccatum ariolandī est. Præterea Ecclesia instituens certa orandi tēpora, ita vt quolibet die certis horis ad hoc destinatis ab aliquibus oretur, iu-

Eccle. 3 stè facit, quoniam vt dicit Sapiens: Omnia tempus habent, & suis spatijs transiunt vniuersa sub cœlo. Si ergo tempus est flendi, & tempus ridendi, tempus plangendi, tempus saltandi, tempus loquendi, tempus tacendi, cur nō etiam tempus oran-

1. Cor. 14 dit? Beatus Apostolus Paulus Corinthijs scribit, vt omnia honestè & secundum ordinem siant. Si omnia, ergo etiam oratio secundum ordinem fieri debet. At qualis ordo erit, si nullum certum tempus erit deputatum orationi, quo conueniat ad Ecclesiam, sed quisque oret aut Ecclesiam accedat cùm libuerit? Tunc certè omnia turbabuntur. Rursum, quod statæ sint horæ ad orandum, non est humanum inuenitum, sed sacra scriptura docente cognoscimur. Daniel ingressus est domum suam, & fenestrā apertis in suo coenaculo contra Hierusalem tribus temporibus in die flectebat genua sua, et adorabat confitebaturq; coram Deo suo, sicut & ante facere consueuerat. Ecce vides Danielem tribus temporibus dominum orantem, & hoc non uno aut altero tantum die, ne forte putares à casu hoc fecisse, sed sic

Acto. 3 semper facere consueuerat. Et in Actibus Apostolorum dicitur quod Petrus & Io- annes ascendebant in templum ad horam orationis nonam. Et in eodem libro

iterum dicitur quod Petrus ascendit in superiora vt oraret circa horam sextā. Ex quibus scripturæ locis conuincimus, olim apud Iudeos fuisse aliquas horas easq; statas orationi destinatas, quas apostoli obseruarunt, à quibus hæc orandi tempora usque ad nos processerunt. Neque immerito his tribus temporibus, videlicet hora tertia, sexta, nona, olim Iudei orabant, & nunc Christiani orant, quoniam (vt ait beatus Cyprianus) in illis tribus horarum spatijs ter sacramentum trinitatis de notatur. Nam à prima hora usque in tertiam, trinitas horarum completur. Rursum, peracta tertia, à quarta usq; ad sextam altera est trinitas. Deinde à septima usq; ad nonam, trinitas tertia completur. Hæc ergo horarum spatijs tam pridem spiritualiter determinantes adoratores Dei, statutis & legitimis ad precem temporibus seruiebant. Præter hæc tria orandi spatijs fuit etiam apud Iudeos olim media noctis silentium orationi deputatum à viris sanctis, quorum exemplum viri religiosi in noua lege secuti, media nocte surgunt vt Deo laudes dicant. Diuinus nancij p saltet

A Psaltes ait: Media nocte surgebam ad confitendum tibi. Et iterum: Memor fui nocte nominis tui domine. Et ne impius Vuicleph subterfugiat dicens ex uno fa
cto David non esse sumendum argumētum, vt nos qualibet nocte hoc facere veli
mus audiat ipsum prophetam non vna aut altera tantum nocte hoc facientē, sed
persingulas noctes. Lauabo (inquit) per singulas noctes lectum meum, lachry-
mis meis stratum meum rigabo. Hunc autem locum deoratione nocturna esse
intelligendum beatus Hilarius docet, exponens locum illum Psalmi: Memor fui
nocte nominis tui domine. Sic enim ait: Scit præcipue nocturno tempore diuinī
esse à nobis nominis recordandū. Scit tum maximē custodiam Dei legis à no-
bis effe retinendam, cùm subrepunt animo impuræ cupiditates: cum stimuli vi-
tiorum per recens assumptum cibum corpus exagitant. Tum Dei nomen recor-
dandum: tum custodienda eius lex est, pudicitiam, continentiam, timorem Dei
statuens. Nouit hoc præcipue tempore dominum esse orandum, deprecandum,
promerendū, dicens alio loco: Lauabo per singulas noctes lectum meum, lachry-
mis meis stratum meum rigabo. Non est periculoso nocturnarum vigiliarum
ocio animus relaxandus, sed in omnibus deprecationibus, in confessionibus pec-
catorum occupandus est: vt cum maximē corporeis vitijs datur opportunitas, tum
præcipue eadem vitijs diuinæ legis recordatione frangantur. Hæc Hilarius. Ex
cuius verbis constat David prophetam non vna aut altera tantum nocte (vt impi-
us Vuicleph dicit) Deum laudasse, sed singulis noctibus hoc fecisse. Et vt nos eti-
am idem faciamus, alibi hortatur dicens: In noctibus extollite manus vestras in
sancta, & benedicite domino. Et in Actibus Apostolorum dicitur quod Paulus
& Silas media nocte adorantes laudabant Deum, & audiebant eos qui in custodia
erant. Subito vero terræmotus factus est magnus, ita vt mouerentur fundamen-
ta carceris. Et statim aperta sunt omnia ostia, & vniuersorum vincula soluta sunt.
¶ Quid dicent hic Vualdenses, vanum esse putantes media nocte surgere ad oratio-
nem, cùm tam aperta miracula Deus operatus sit ad Pauli & Silæ orationem no-
cturnam: Non est ergo vanum (vt illi existimant) surgere ante lucem. Nec pro-
misit Deus coronam profundè stercentibus, sed vigilantibus. Beatus (inquit) ser-
vus ille quem cum venerit dominus eius inuenierit vigilantem. Ecce iam vides ho-
ras olim à ludæis obseruatas vt in illis Deum orarent, videlicet media nocte, hora
tertia, sexta, & nona. Verum Ecclesia, quod iustitia Christianorum plus abundaret
quam pharisæorum & scribarum, ultra illas horas alias elegit, scilicet mane hora
prima, & vesperam, & completorium, cum iam videlicet prima noctis vigilia in-
cipit. Vnde beatus Cyprianus in expositione orationis dominicæ, postquam enu-
merauit horas olim à ludæis orationi destinatas, sicut ait: Sed nobis fratres dilectissimi
præter horas antiquitus obseruatas orandi, nunc & spatia & sacramenta cre-
uerunt. Nam & mane orandum est, vt resurrectio domini in matutina oratione
celebretur: quod olim sp̄iritus sanctus designauit in psalmis, dicens: Quoniam ad
te orabo domine, mane exaudiens vocem meam. Mane astabo tibi, & contempla-
bor te. Et iterum per prophetā loquitur, dicens: Diluculo vigilabūt ad me, dicen-
tes: Eamus & reuertamur ad dominum Deum nostrum. Recedente item sole, ac
die cessante necessariō rursus orandū est. Nam q̄a sol Christus verus est, & dies ve-
rus, sole ac die seculi recedente quādo oramus & petimus vt super nos veniat de-
nuo lux, Christi precamur aduentum, lucis eternæ gratiā præbiturum. Hæc Cy-
prianus. Omitto de hac re plura hominum sanctorum testimonia, quoniam scriptu-
ra sunt apertæ. Si quis tamē ea videre desiderat, legat Thomā Valden lib. de sa-
crametalibus, titulo tertio, quo loco copiose de hac re differit. Accedit ad hæc vni-
uersalis Ecclesiæ consuetudo, quę has horas orādi statas, ante multas annorū cēturi-
as in templis maioribus & monasterijs obseruauit. Et ne forte calumnient q̄ con-
suetudo hæc fuerit ex sola Ecclesiæ permissione, audiant Ecclesiæ definitionē hoc
facere

Luc. 12.

Psal. 5.

F ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Concili
um Aga
thense. facere precipientem. Concilium namq; Agathense tricesimo capite suorum decre
torum modum docet quo in aliis horis orandū sit. Sic enim ait: Et quia con
uenit ordinem Ecclesiae ab omnibus æqualiter custodiri, studendum est ut vbiq;
(sicut fit) & post antiphonas collectiones per ordinem ab episcopis vel presbyte
ris dici, & hymnos matutinos, vel vespertinos decatari diebus omnibus, & in con
clusione matutinarum, vel vespertinarum missarū post hymnos capitella de Psal
mis dici, & plebem collecta oratione ad vesperam ab episcopocum benedictione
dimitti. Hæc Concilium Agathense. In quibus verbis non solum designat horas
certas orandi, sed modum quo tunc orandum est. Desinant ergo hæretici repre
hendere tot Ecclesiasticos viros, imò totam Ecclesiam statim horis Deum laudan
tem. Nam Deus easdem horas mysterijs consecrauit. Media siquidem nocte na
scitur ex virginē matre. Hora prima mane surrexit ex sepulchro rediuius. Ter
tia hora spiritus sanctus venit super Apostolos & alios discipulos. Horas sexta cru
cifigitur. Hora nona mortuus est. Vespere cum discipulis coenat, illosq; suo sacra
tissimo corpore reficit. Cōpletorij tempore, quod prima est noctis vigilia, in mon
tem secessit solus orare, ut pararetur temptationi quæ illa nocte erat superuentura.
Psal. 118 Septies ergo in die (iuxta prophetam) nos laudem Deo dicamus, ut huiusmodi
buccinis diuinarum laudum, diaboli & mundi machinæ corruant, quemadmo
dum olim septem tubis clangentibus sacerdotibus muri Hiericho corruerunt.

Finis Libri septimi.

F ALFONSI DE CASTRO ZAMOREN MINORITAE, aduersus Hæreses, Liber VIII.

IDOLOLATRIA

On potui non mirari, cùm reperi fuisse aliquos ex his qui Christo nomina dederit, idolorum cultores, quoniā omnis qui Christi doctrinam, vel summis labijs gustauerit, facillimè potest deprehēdere nihil esse magis Deo iniuriosum, quam si aliquid præter ipsum Deum summè colatur. Verū etiā apertissimè lex Dei idolo
latriam abominetur, non defuere tamen ex his qui se Christianos iactarunt, qui aliud præter Deum coluerint, & colendum esse docuerint. Fuerunt quidam (vt Augustinus libro de hæ
resibus cap. 17. ait) qui serpentem coluerunt, et velut Deum venerabantur. Serpentem namq;
illum qui decepit Adam & Euam, dixerūt esse Christū. Et hac de causa serpentem quendam viuū nutriebāt & venerabantur, qui ad sacerdotis incantationē egredie
batur de spelunca, & ascendebat super altare quod erat supra speluncā, & lambe
bat oblationes quas illi sacrificabant, quo peracto regrediebatur ad speluncam. Huius autem serpentis cultū habuisse ortū à Nicolaitis, vel Gnosticis, Augustinus
refert ex sententia aliorū. Hi serpentis cultores dicti sunt Ophitæ græco vocabu
lo, quoniam ὄφις græcè, latinè serpens dicit, inde ὄφιται dicti sunt, quod latinè va
lettantū ac si diceret serpentini, qui merito sic appellati sunt à serpente quem cole
bāt. Alij fuerū Caiani, qui Cain venerabant, dicentes eū ex altera virtute, videlicet
diaboli, suis factū, & ex altera Abel, & virtutē maiorem quæ erat in ipso Cain,

Ophitæ.

Caiani.

inualuisse

A fualuisse ut suum interficeret fratrem. Hæc ex Philastro, quoniam Augu, lib. de hæresibus cap. 18. non ita clare hunc istorum errorem prodit. Alios autem errores istis impingit ibi Augustinus, quorū Philaster non meminīt. Verum de illis alibi nos differemus. Fuerunt rursus alij dicti Sethianī, eò quod Seth filium Adae fabu Sethianī losa quadam vanitate venerabantur, dicentes eum de superna matre natū, quam asserunt conuenisse cum superno patre, vnde diuinum aliud semen nasceret tanquam filiorum Dei. Philaster dicit quosdā ex istis putasse ipsum Seth fuisse Christum. Sed Augustinus cap. 19. lib. de hæresibus de istis loquens, nihil tale illis trahit. Tertullianus autē in suo libello de hæresibus, hos hæreticos appellat Sethianas, & non Sethianos quemadmodum Philaster & Augustinus; & cū de illis differat, nihil tale illis impingit ut crediderint Seth fuisse Christum. Alij fuerunt qui Angelici angelos adorabant, & ideo Angelici fuerunt dicti. Hos Augustinus enumerat inter hæreticos tricesimono loco.

* Hæ omnes sectæ tam antiquatæ & ex memoria hominum abolitæ sunt, vt lateat nos qui fuerint illarum inuentores, & quo tempore coeperint. *

Apud Augustinum nullum alium errorem qui ad idolatriam pertineat, repe-
rio. Philaster autem plures alias idolatrias recenset. Quosdam enim dicit adora-
re solem, quos vocat Heliognostos; alios rursum adorare mures, & hos vocat mu-
soritas; aliasq; plures enumerat idolatrias, quas omitto, quoniam ille sic illas nar-
rat, vt dicat illas fuisse olim apud Iudeos ante Christi aduentum. Ego autem solas
illas recensere decreui quæ post Christi passionem inter Christianos exortæ sunt.
Quapropter miror quare Augustinus illas tres præfatas hæreses, videlicet Ophi-
tas, Caianos, & Sethianos, suo operi inseruerit, cùm statuerit se illas solas hæreses
enarraturum, quæ post Christi in cœlos ascensionem fuerunt exortæ. Philaster ta-
men illas easdē tres hæreses præfatas illis annumerat quæ ante Christi aduentum
fuerunt. Nā de hæresibus Iudeorū primò differens, ab Ophitis suū auspicatur li-
brū. Contra has hæreses non est operosum disputare, præcipue cum illarum auto-
ressæ Christianos iactauerint, quapropter sacras scripturas oportebit eos recipere,
in quibus apertissima sunt testimonia ad idolatriam reisciendā. Nā illud est mani-
festū quod dñs aduersus dæmonē hæreticorū parentē citauit; Dñm (inqt) Deum Exod. 6.
tuū adorabis, & illi soli seruies. Et in Deuteronomio: Cū reperti fuerint apud te
intravna portarū tuarū quas dñs Deus tuus dabít tibi, vir aut mulier qui faciant
malum in conspectu dñi Dei tui, & transgrediantur pactū illius, vt vadant & ser-
viāt diis alienis, & adoren eos, solem & lunā, & omnē militiā cœli, quæ nō præce-
pi, & hoc tibi fuerit nunciatur, audiensq; inquisieris diligenter, & verū esse repere
ris, & abominatio facta est in Israel, educes virū ac mulierē qui rem sceleratissimā
perpetrarunt, ad portas ciuitatis tuæ, & lapidibus obruentur. Et Esaias propheta Exai. 22.
recensens causas multas propter quas populus Israel derelictus fuit à Deo, præci-
puam causam ait fuisse idolatriam. Sic enim ait: Proiecisti enim populū tuū do-
mū Iacob, quia repleti sunt, vt olim, & augures habuerunt ut Philistim. Et parum Exod. 32.
infra. Et repleta est terra eius idolis. Opus manuum suarum adorauerunt, quod fe-
cerunt digitū eorum. Et incuruauit se homo, & humiliatus est vir. Ne ergo di-
mittas eis. Et alia plurima ibi sequuntur ad idolatriam repellendā. Præterea multa
hominum milia ex filiis Israel morte punita sunt eò quod adorauerant vitulum au-
reum. Tres pueri, quia noluerunt adorare statuam, à domino præmiantur. Nam
in fornacem ex regis imperio missi, ab angelo Dei custodiuntur, ne flamma noce-
ret illis. Ioannes etiam cum cecidisset ante pedes angelī qui illi visionem ostende-
rat, & voluisset illum adorare, prohibuit illum angelus ne illud faceret, dicens: Vi-
dene feceris. Conseruus enim tuus sum, & fratrū tuorū prophetarū, & eorū qui Apo. 13.
seruat verba prophetæ libri huius. Deum adora. In retam aperta piget plura cita-
re testimonia, quoniam si quis ea desideret, sacra scriptura plena est illis.

IEIVNIVM

Iouinia-
nus.
Vual-
denses.
Vuicle.
Luther-
ni.
1. Tim. 4

Rom. 1.

Ezec. 16.

Exod. 32.

Danie. 3.

Dani. 10.

3. Re. 17.

1. Re. 19.

Rima hæresis est quæ ait ieunium nullius esse meriti apud Deum. Iouinianus siquidem, & qui illius errorem instaurarunt, Vualdenses, Vulciphitæ, Lutherani, non solùm ciborum delectum damnant, sed ultra addunt, dicentes in ieunio nullum esse meritum, adferentes in sui erroris confirmationem illud Pauli male ab illis intellectum: Corporalis exercitatio ad modicum utilis est. Et certè miror quid homo qui se Christianum iactat, & scripturas sacras recipit, dicat in ieunio nihil esse meriti, quia hoc docere non possunt nisi voluptatum amatores, qui docent illa quæ propria libido dicit. Si enim virtutes amandæ sunt, & illarum veri amatores meritum habent, habebit necessariò meritum aliquod ieunium, cum virtus sit, & pars temperantiae. Nam cum gula sit vitium quod in nimio cibo, aut potu committitur, fieri nequit ut ieunium, quo cibo & potui parcimus, virtus non sit. Et si ieunium est actus studiosus propter Deum factus, qui fit ut illi non reddatur sicut & cuilibet bono operi merces aliqua. Præterea ieunium non solùm est virtus, sed adiuuat plures alias virtutes, & viam parat apertissimam ad illas, quapropter oportet ut præmiū illi respondeat, quemadmodum alijs virtutibus quibus consentit. Cum enim Paulus dicat eos qui male agentibus consentiunt, dignos esse poena, cur non etiā digni erunt præmio qui beneagentibus consentiunt: Nunquid Deus erit largior in punitione quæ in præmio: Absit. Oportet ergo ut ieunium donetur præmio, quemadmodum donatur virtus cui viam aperit. Parat namq; ieunium viam castitati, quæ maximè virtus est. Nam si gula iuuat luxuriam, oportet ut ieuniū adiuuet castitatem, quoniā oppositorū causarū oppositi sunt effectus. Quid peccare fecit Sodomam, nisi saturitas pennis: Venter mero astuans facile despumat in libidinē. Si ergo panē subtraxeris et vinū, peccato viā precludis, qm̄ (vt ait quidā) sine Cerere & Baccho friget Venus. D Ieiunium etiā orationē adiuuat, cuius rei signū est, q̄ dñs cū docere voluisse modum quo orare debemus patrē coelestē, prius de ieunio & de eleemosyna disseruit, & continuo orationē docet, ieunium & eleemosynā vno tractu orationicon iunxit, vt per hoc innueret ieunium & eleemosynā duas esse alas quarū adiutorio se in altum tollit oratio. Cū enim manducasset & bibisset populus, surrexit non orare sed ludere, nō adorare Deum, sed adorare vitulum aureum. Moyses in monte ieunio quadraginta dierū legē suscipit, sed cum populus satiatus fecisset vitulum quem adoraret, frangit Moyses tabulas in quibus lex erat scripta, & meritō, quoniam stomachus plenus nō est aptus ad suscipienda diuinā mandata, nec ad illa intelligenda. Tres pueri intra fornacē mittuntur, cuius incendiū adeo erat magnū, vt ultra quadraginta cubitos flamma extenderet: ieuniū tamē ingredientes, illāsi egressi sunt de fornace. Daniel vir desideriorū, cū per tres hebdomadas ieunasset, leones in quorū lacū missus est, ieunare fecit, qm̄ cum illi ieuniū essent, vt audire illū deuorarent, nec tamen illi nocuerunt. Deinde post ieunium trium hebdomadarum idem Daniel vidit visionē, in qua sibi dictū est ab angelo: Ex die primo quo posuisti cor tuū ad intelligendum vt te affligeres in conspectu Dei tui, exaudita sunt verba tua, & ego venī propter sermones tuos. Quomodo ergo non habet meritum ieunium, quod meretur exauditionem: Helias ieunus orat, & ad eius orationem tribus annis & sex mensibus ros pluiae non cecidit super terrā. Rursum ieunus iterū orat, & pluiae à Deo impetrat. ieunus ad montem Dei peruenit, in quo diuinā habuit presentiā, quāvis Deum nō vidiit, qm̄ velut indignū se reputā vultū pallio operuit cū dñs transiret. ieuniū ergo legē accepit, voracitas legē perdidit, ieuniū ab incendio liberat, somētis ciborū libidinis ignes crescunt. ieuniū mente ad orationē parat, crapula intellectū obtusum reddit. Ad nouū testamētū accedamus, vnde possumus habere testimonia multo adhuc clariora, Anna pro-

A pheti
iunijs
mom
cissē
li eius
nus d:
lius m
verita
cūm i
nans, i
detrib
nobis
reddē
tillim:
yt hær
in pris
autem
obieci
duplic
neq; d
cum, si
cuseſ t
tus tan
quæ cu
ra. Hæ
B ratis, se
lis, alte
liquide
sed illa
iuncta
Nam a
tinuo ſ
nia uti
tate ſu
psum a
modu
cum vi
multu
tur ad
hil aliu
bricur
lud op
obiſci
Nunq
am: Ei
ue coll
cti ſun
gosc i
ſpexeſ
bus ve
gitur 1

A phetissa filia Phanuelis laudatur apud Lucam quod non discedebat de templo, ie-
iunijs & obsecratio tribus seruiens die ac nocte. Quod si ieunium res est nullius
momenti (vt haeretici docent) quare de illo laudatur: Præterea cum dominus eie-
cisset spiritum immundum ex corpore cuiusdam pueri, quæsierunt ab eo discipu-
li eius: Domine quare nos non potuimus ejcere? Quibus ille respondit. Hoc ge-
nus demoniorum non ejicitur nisi in oratione & ieunio. Qui sit ergo ut res nul-
lius momenti sit, quæ tam potens est ut dæmones ejcere valeat: Rursum, ipse met
veritatis magister modum docens iuxta quem ieunare debeamus, ait: Tu autem
cum ieunas, vnge caput tuum, & faciem tuam laua, ne videaris hominibus ieu-
nans, sed patri tuo qui est in abscondito, & pater tuus qui videt in abscondito, red-
det tibi. Ecce iam vides apertissimum meritum ieunij. Nam pro ieunio reddet
nobis pater. Nunquam autem redditur præmium nisi pro merito. Si ergo pater
reddet pro ieunio, oportet fateri in ieunio esse aliquam meriti rationem. Aper-
tissima sunt hæc testimonia: qua propter non est opus plura citare. Supereft tamen
ut haereticorum obiectiobus respondeamus. Primo nobis obijciunt illud Pauli
in prima ad Timoth. epist. Corporalis exercitatio ad modicum utilis est, pietas ^{1. Tim. 4}
autem ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ que nunc est, & future. Cui
objectioni respondemus illum Pauli locum minimè aduersari nostræ sententiae,
duplici de causa. Vna, quia ieunium non propriè dicitur corporalis exercitatio,
neq; de illo ibi loquitur Paulus. Vnde Theophylactus exponens illum Pauli lo-
cum, sicut ait: Nonnulli corporis exercitationem ieunium dicunt, quod tamen se-
cuse habeat, siquidem spiritalis sit. Nam et si corpus per inediā maceratur, spiri-
tus tamen est vigilantior. Sed corporalis exercitatio corporis est agitatio quedam:
quæ cum laboris habeat plurimum, parum tamen & ad breue corpori sit profu-
ra. Hæc Theophylactus. Ecce patet qualiter ieunium non est exercitatio corpo-
ralis, sed spiritalis, quia spiritui confert. Sed esto ieunium sit exercitatio corpora-
lis, altera erit adhuc causa quare locus ille nostræ sententiae non repugnabit. In illo
siquidem loco Paulus non absolute negat corporalē exercitationem esse vtilem,
sed illam dicit esse inutilem aut modicum vtilem si non habet pietatem sibi con-
iunctam. Et quod hic sit illorum verborum sensus, cōvincitur ex praecedentibus.
Nam antea præmisserat dices Timotheo ut exerceret seipsum ad pietatem, & con-
tinuo subdidit, corporalis exercitatio ad modicum utilis est, pietas autem ad om-
nia utilis est. Quasi diceret, non sic fidas carnis macerationi, vt hanc solam sine pie-
tate sufficere putas, quoniam sine pietate ad modicum utilis est, ideo exerce tei-
psum ad pietatem, quæ multo præstantior est quam carnis maceratio. Et ad hunc
modum interpretatur Ambrosius dicens: Exercitium autem corporale ad modi-
cum vtile dicit, ieunare enim & abstinere à cibis manente autoritate creatoris non
multum prodest, nisi addatur huic pietas, cuius opera multorum precibus adiuua-
tur ad dominum promerendum. Et parum infrā: Corporis autem exercitium ni-
hil aliud quam carnis frenasunt. Si quis ergo, quia misericordia magna res est, lu-
bricum tamen carnis patiatur, huiusmodi quid fiet: sine dubio vapulabit, quia il-
lud oportuit fieri, & hoc minimè prætermitti. Hæc Ambrosius. Secundò nobis
objiciunt illud domini verbū per Esaiam prophetam populo Israelitico dictum:
Nunquid tale est ieunium quod elegi, per diem affligere hominem animam su-
am: Et paucis interiectis subiungit: Nōne hoc est magis ieunium quod elegi: Dissol-
ue colligationes impietatis, solue fasciculos deprimentes, dimitte eos qui confra-
cti sunt liberos, & omne onus disrumpere. Frange esurienti panem tuum, & egenos va-
gosc; induc in domum tuam. Cū videris nudū, operi eum, & carnem tuam ne de-
spexeris. Tunc erumpet quasi mane lumen tuum, & sanitas tua citius orietur. Qui
bus verbis Deus apertissimè cōprobat ieunium & abstinentiā à peccatis, cui adiun-
gitur bonorum operum exercitium, præcipue pietatis erga pauperes & egenos.

HH ij Hanc

Lucæ 2

Matt. 17.

Marc. 9.

Matt. 6.

1. Tim. 4

Esai. 58

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Hanc autem obiectionem eodem modo rei scimus, quo præcedentem. Fatumur certè solum ieiunium, si cætera non adsunt, nullius esse momenti, ieiunium enim sine pietate & reliquis bonis operibus, parum aut nihil valet. At non inde sequitur ut ieiunium cum pietate, & reliquis operibus, nullius sit momenti, immo cum cetera adsunt, multum premium habet. Bona est enim oratio cum ieiunio & eleemosynâ.

Tob. 12: syna. Dominus ergo per illa verba prophetæ solum damnat ieiunium quod permanent fit, & cui multa alia scelera adiunguntur. Hoc autem manifestum euadit ex his quæ ante dixerat. Ecce (inquit) in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra,

Ez. 58: & omnes debitores vestros repetitis. Ecce ad lites & contentiones ieiunatis, & percutitis pugno impie. Nolite ieiunare sicut vñq; ad hanc diem, vt audiatur in excelso clamor vester. Non dixit absolute, nolite ieiunare, sed addidit, sicut vñq; ad hanc diem. Quid est dicere sicut vñq; ad hanc diem: Hoc est vt non percutiant pugno, vt non ad lites & contentiones ieiunent, vt non exequantur voluntates suas sicut antea. Aliud autem ieiunium quod ex charitate fit, vt caro subiiciatur spiri-
tui, nectamen ideo deseruntur pauperes, tale, inquam, ieiunium laudatur à Deo, & premium dicit illi esse à patre statutum. Alioqui si per hoc quoddam ieiunium perperam factum reprehenditur, colligere vis ut etiam si bene fiat, nihil prouersus valeat: ad hunc modum oportebit dicere sabbati celebritatem in veteri lege nullius fuisse momenti, quoniam eos qui sabbata colebant non prout Deus volebat, per eundem prophetam dominus reprehendit dicens: Calendas velstras & solennitates vestras odiiuit anima mea. Facta sunt mihi molesta. Et de sacrificantibus & offerentibus incensum in peccato dicit: Ne offeratis sacrificium frustra, incensum abominatio est mihi. Et de his omnibus dicit: Laborauis sustinens. Et cum extenderitis manus vestras, auertam oculos meos à vobis: & cum multiplicaueritis orationem, non exaudiā. Manus enim vestræ sanguine plenæ sunt. Lauamini, mundi estote: auferete malum cogitationum vestrarum ab oculis meis. Abeant ergo & ex his verbis condemnent etiam sabbati sanctificationem, & oblationem incensi, & omne sacrificium: & dicant solum sufficere vt auferamus malum cogitationum nostrarum. Absit autem vt quis tantum desipiat, qui hæc damnare audeat. Ibi enim dominus damnat eos qui non prout decebat, aut sacrificabant, aut sabbatum lætitia quadam prophana colebant, & hæc omnia in peccato mortali faciebant, satis sibi esse putantes si illa exteriora fecissent. Sabbati autem veram sanctificationem dominus precipit: tantum abest vt damnet. Ad hunc modum postea locutus est de ieiunio, vt ieiunium, quod sine pietate & cum peccato mortali sit, damnauerit, reliquum autem intactum reliquerit.

* Deniq; istorum haereticorum sententia plurimis conciliorum definitionibus aperte damnata est. Concilium Gangrense cap. 19. suorum decretorum scitum. Si quis eorum qui proposito sunt continentiae, præter necessitatem corporalem superbiat, & ieiunia communia totius Ecclesiæ purauerit contemnenda, perseveret in sua scientia vindicans rationem, anathema sit. Hæc concilium Gangrense. Anathema ergo louiniano, Luthero, cæterisq; quibuscumq; huius heresis patronis: quoniam hi omnes ieiunia contemnunt, quum dicant illa nullius prorsus esse apud Deum meriti. Concilium Telense in quo non solum ista, sed aliae louiniani haereses damnatae sunt, postquam de castitate definierat, tandem de ieiunioloquens, hæc ait: Merito ab illis viduitas despicitur, quæ solet obseruare ieiunia, quibus se dolent isti aliquo tempore esse maceratos, & propriâ vescuntur iniuriam, quotidiani quoq; conuiuijs vñq; luxuriæ, laborem abstinentiæ propulsare desiderant. Qui nihil rectius faciunt, quam q; ipsi se suo ore cōdemnent. Et post aliquam Pauli testimonia ibidem adducta, tandem subdit concilium: Si parum est quod Apostolus dixit, audient prophetam dicentem: Et operui in ieiunio animam meam. Ergo qui non ieiunat, intectus & nudus est, patet vulneri. Hæc Concilium.

Contra

A Contra hunc errorem scripsit etiam beatus Hieronymus in secundo libro contra louinianum, quo loco multas ieunij laudes texit. Beatus Ambrosius elegans librum fecit qui inscribitur de Helia & ieunio, in quo mirum in modum extollit ieunium. Iodocus Clichthouæus hoc nostro seculo largissimè de hac re scripsit in illo opere quod dicitur propugnaculum Ecclesiæ contra Lutheranos.

Spore, sed quod quilibet ieunet cum noluerit. Hanc haeresim primus (quod sciam) docuit Aerius: nisi forte hec sit haeresis cuiusdam Eustathij, qui in concilio Gangreni damnatur, sed quod ieunia ecclesiastica contemnebat. Hæc autem haeresis non est eadem illa quam docuit louinianus, quoniam de Aerio Augustinus differens libro de haeresibus cap. 53. non dicit illum contemptisse in vniuersum ieunia, sed hoc solum illi tribuit, quod dixerit statuta solenniter ieunia non esse obseruanda, sed ieunandum esse cum quisque voluerit, ne sub lege esse videretur. Itaque Aerius ieunio non detrahit, sed solum detrahit ieunij legibus, nullo pacto admittens Ecclesiam posse ad ieunium obligare: quia etsi ieuniū sit salubre, & proficuum animæ, non vult tamen ut ad illud alius arctetur, sed potius liberum cuique esse vult ieunare cum voluerit. Hæc dixi quia video aliquos de ieunio disputationes, qui in eodem errore collocant Aerium cum louiniano, cum tamen latum sit inter illos discrimen. De hoc etiam errore suspectum se multis præbuit Erasmus Roterodamus, à qua suspitione nunquam (quod sciam) se bene purgavit. Nam in paraphrasi secundi capituli Marci, hæc ait: Tristia sunt ieunia quæ præscribit lex: & ob hoc ingratia Deo, qui diligit hilarem datorem. Hæc Erasmus. Quæ quidem Erasmi verba à Parisiensibus theologis communi omniū censura sunt damnata. Horum tamen censuræ respondit Erasmus, præfatorum verborum declarationem præbens. Sed illius declaratio talis fuit, ut maiorē reliquerit haereseos suspicionem. Verba illius referam, quod clarius eius mens possit agnosciri. In responsione siquidem ad Parisienses hæc verba habet: Porro qui metu ieunat, non ieunaturus nisi lex cogere, huius ieunium haec tenus certè triste est, & ingratum Deo, quod caret alacrite spiritus, qua præcipue delectatur Deus. Neminem igitur reuo co ab obedientia superiorum, sed ostendo quid Deo sit gratius. Neque enim ideo infirmi liberri sunt à constitutionibus, quod Deus cum alacritate ac sponte ieunantes præfert Ihsus qui legis impulsu ieunant potius quam ex animo. Hæc Erasmus. In quibus verbis sat aperte docet, melius esse ieunare ex arbitrio proprio, quam lege coactum. Ob quam causam ille optat ut huiusmodi ieuniorum præcepta Ecclesia tolleret. Non quod ille credit Ecclesiam non posse tales leges stratuere, aut sic statutas esse temere violandas: sed quia censet melioris esse conditionis apud Deum sponte ieunantem, quam quilege ad id faciendum cogitur. Et credit plures fore qui sponte ieunarent et abstinerent à carnibus, quam nunc faciunt coacti lege. Nam in responsione ad primam censuram Parisiensium de ieunio, & delectu ciborum, hæc verba ait: Arbitror autem puriorem fuisse Christianismum temporibus Apostolorum ac martyrum quam nunc est, quando sic refrixit hominum charitas. At illis temporibus quum nullum esset præscriptum de ciborum discrimine, plures vltro abstinebant à carnibus, quam nunc faciunt coactilege. Hæc Erasmus in prefato loco. Et in libello de ciborum delectu, suppuratione. 23, hæc ait: Si quis adeò firmus sit, ut perpetua sobrietate sibi temperet, huic non admodum opus sit indictis ieunij: nisi pro tempore huiusmodi victima placanda sit ira Dei. Sed ob rudes, inquietos, & crassos, certi dies præscribuntur. Sit hoc sanè tolerabile. Præscribitur unica refectio: præscribitur & cibi genus. Nec hoc satis. Intenterunt eterna damnatio consuetudinis humanæ violatori. Hæc Erasmus. Ex quibus verbis clarius constat quod male habet Erasmus, esse aliquos ieuniorum dies præscriptos: sed hoc malum tolerabile cesset: verum illud intolerabile putat, quod ieunia

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

præcipiantur sub interminatione gehennæ; & hoc durius existimat, quod in huiusmodi ieunijs certa aliqua ciboru genera prohibentur. Erasmus ergo (vt ex his quæ diximus liquidò constat) idem cum Aerio sentire videtur. Ipsorum tamen error (vt proximè diximus) alius est ab errore louiniani. Verum et si alius sit hic error ab illo, non est opus nouas aduersus illum excogitare machinas; quoniam (vt superius ostendimus cum de Ecclesiæ potestate ageremus) Ecclesia potest statuer leges, potissimum eas quæ ad obseruantiam diuinorum mandatorum condúcibles esse evidentur, quibus legibus omnes Christiani subesse tenentur. Atcum ieunium esse utile nos aduersus louinianum & eius affectus nunc proximè ostenderimus, & Aerius ipse (vt existimo) non neget, cōuincimus inde vi Ecclesia posse statuere ieunia, quæ cum ab illa fuerint statuta, ab omnibus Christianis obseruanda erunt, ita vt nullus ea contemnere impune possit. Et certè hic error magis impedit Ecclesiæ potestatem, quam ieunij virtutem. Quapropter cum constiterit de Ecclesiæ potestate, vt illa possit statuere quod conducere videbitur, actum erit de hoc errore, præcipue cum aliqua sint ieunia ab Apostolis instituta, aut forte à Christo cōmuni omniā magistro. Nam de quadragesima dicitur à plurimis non insimæ sortis, sed maximæ autoritatis viris, eisq; non recentibus, sed vetustissimis autoribus, quadragesimæ ieunium fuisse à Christo institutum, ita vt obligatio ad illam, non tantum ex præcepto humano pendeat, sed diuino. Vnde Maximus episcopus ait: Sacrarum literarū exempla protulimus, quibus approbaremus hūc quadragenarium numerū non esse ab hominibus constitutū, sed diuinitus consecratum, nec terrena cogitatione initiatum, sed coelesti maiestate præceptū. Et paucis interiectis, de præceptis eiusdem ieunij quadragesimalis ait: Hæc autem non tam sacerdotum præcepta, quā Dei sunt. Atq; ideo qui ea spernit, non sacerdotem spernit, sed Christum, qui in suo loquitur sacerdote. Hæc ille, Theophilus Alexandrinus ait: Habemus quadragesimā ab Apostolis institutam & ordinatā. Et Ignatius martyr in quadam epi. ad Philip. quæ est 4. in ordine, ita ait: Dies festos nolite in honorare, quadragesimā verò nolite pro nihilo habere. Imitationē enim cōtinet Dei cōversationis. Hebdomadā etiā passionis nolite despicere. Hæc Ignatius. Ex qbus testimonij etiā fortè nō satis cōstet eā fuisse à Christo institutā sub præcepto, cōstat tñ ad Christi exemplū fuisse ab Apostolis obseruatā, & sub præcepto Christianis iniunctā, post quorū decesum Ecclesia in plurimis concilijs statuit eā stricte debere obseruari. Nam concilii Braccarense primū ca. 16. suorū decretorū sic definit: Si q̄s quinta feria paschali q̄ vocat cœna dñi, hora legitima post nonā ieunus in Ecclesijs missas nō tenet, sed secundū sectā Priscilliani festiuitate ipsius ab hora tertia per missas defunctorū soluto ieunio colit, anathema sit. Et in collectorio græcarū synodori per Martinū Braccaresem ep̄m facta, ca. 50. ita dicit: Nō liceat quinta feria nouissimæ hebdomadæ ieunij soluere, & omnē ex honore quadragesimā, sed sincere abstinentes totā quadragesimā peragere. Et cōcilium Toletanū octauū cap. 8. apertius & strictius hoc præcipit, vt videlicet tota quadragesima ieunet, et abstineat à carnibus. Thelesphorus papa & martyr, q̄ septimus à beato Petro Apostolo pōtificatū tenuit, decretū etiā edidit de abstinentia carnis in quadragesima, ante quē etiā quadragesima ieunaretur, vt cōstat ex dicto Ignatij martyris nūc proximè citato, mihi tñ non constat an tūc ante Thelesphorū tale ieunium celebraret in abstinentia carnis, an per solā ciborū parsimoniam, videlicet cum carnibus ieuna rent, semel in die & minus quam alijs comedentes de qua re cū mihi nō cōstet, nihil definio. Hoc tñ certū est ex Philoni testimonio p Euseb. lib. 2. histo. ecclesiast. citato, tēpore apostolorū fuisse abstinentiā carnium. Deniq; concilium Gangrense cap. 19. de omnibus ieunijs ab Ecclesia statutis ita definitum Gangrense: Sī quis eorum qui proposito sunt continentiae, præter necessitatem corporalē sup̄biat, & ieunia communia totius Ecclesiæ putauerit contemnenda, perfectam in sua

A in sua scientia vindicans rationem, anathema sit. Plura alia potuissent hoc citare conciliorum decreta, sed haec sufficiant. Cæterum quod Erasmus ait melius esse ieiunare sponte, quam ex legis præcepto, conuincitur esse falsum per illud quod in primo Regum libro dicitur: Melior est obedientia quam victima. Melior ergo quam ieiunium. Et merito obedientia præfertur ieiunio, quoniam ieiunium ad temperantiam pertinet; obedientia verò pertinet ad iustitiam, quæ reddit vni cuique quod suum est. Per obedientiam siquidem superiori præstamus quod debemus. Qui sponte ieiunat, solum ieiunij meritum habet; qui verò legis impulsu ieiunat, & ideo ieiunat, ut legi obediatur, hic ultra ieiunij rationem habet etiam meritum obedientiae. Melior ergo est conditio illius qui præcepto obediens ieiunat, quam qui sponte sua ieiunat; quoniam hic unicum tantum, videlicet ieiunij, meritum habet; ille verò duplex, ieiunij & obedientiae meritum. Ad hanc rem etiam agunt ea quæ inferius in titulo de voto dicemus. Nam eoloco (Deo duce) probabimus meliora esse quæ ex voti obligatione fiunt, quam quæ sponte. Ex quibus etiam colligitur ut meliora sint opera quæ ex obligatione præcepti fiunt, quam quæ ex proprio arbitrio. Sed videamus quid pro se adserit Erasmus. Deus (inquit ille in response ad Parisienses) pharisaica ieiunia damnat apud Esaiam, & Christus illa etiā detestatur, quæ nullo pacto sunt æquanda cum spontaneis ieiunijs, quæ Apostoli hausto cœlesti spiritu citra præceptum ullum erant ieiunaturi. Fateor quidem quod Deus pharisaica ieiunia per Esaiam damnauerit, sed non ob eam causam quod præscriptis diebus ieiunabant, aut præcepto legis: sed quia tantū ieiunio fidebat, ut reliq[ue] omnibus virtutibus & bonis opibus post habitis, solo ieiunio se Deo satisfacere crederet. Ut autem haec clariora sint, Esaiæ verba referre oportet. Ecce (inquit ille) in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra, & omnes debitores vestros repetitis. Ecce ad lites & contentiones ieiunatis, & percutis pugno impiè. Nolite ieiunare sicut usq[ue] ad hanc diem, ut audiatur in excelso clamor vester. Hæc apud Esaiam dominus. In quibus verbis constat nullam esse de præcepto ieiunij factam mentionem; nec ieiunium phariseorum ob hoc esse culpatum, quod lege cogente, & non ex arbitrio ieiunauerint.

* Deinde aduertere oportet quod non absolute prohibuit illis ieiunium, * sed duntaxat prohibuit concilium tale quale illi faciebant. Non enim absolutè dixit: Nolite ieiunare sed addidit, sicut usq[ue] ad hanc diem, ut audiatur in excelso clamor vester. Propter iactantiam, & alia peccata quæ in diebus ieiuniorum perpetrabant, illorum damnauit ieiunia, non autem quia lege præcipiente ieiunabant.

Non est ergo quasi Pharisaicū reputandum ieiuniū qd ob legis præceptū sit. 1 Begardi Beguine
Tertia heresis est Begardorum & Beguinarum dicentium hominem non obligari ad ieiunia Ecclesiastica cum ad statum perfectionis peruenierit. Et hic error etiam ab errore Aerij aliquantulum differt, quoniam Begardi & Beguinæ non omnes Christianos imunt ab obligatione ieiunij, quæ admodum Aerius docuit, sed solùm illos qui ad gradum perfectionis peruenierunt. Quod si hunc errorum deducunt ex alio errore eorumdem quo docent illos qui in tali perfectionis statu sunt, non esse humanæ obedientiae subiectos, atq[ue] ideo dicant non teneri etiam ad ieiunia Ecclesiastica, tunc non erit opus noua aduersus hunc errorem patere argumenta, quoniam iam suprà probauimus omnes Christianos, cuiuscunque status sint, teneri ad observationem legū ab Ecclesia institutarum. Siverò dicat ideo non teneri ad ieiunium, quia videlicet non indiget ieiunio ad animæ salutem is qui perfectionis statum adeptus est, tunc alijs oportet agere argumentis. Et primò contra eos militat illud Pauli: Caro concupiscit aduersus spiritum & sp[iritu]m Gal. 5 ritus aduersus carnem. Hæc enim sibi inuicem aduersantur, ut non quæcumque vultis, illa faciat. Quod si tam rebellis est caro, oportet eius rebellionem ieiunij

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

habenis compescere. Verum sortè Begardi dicent cum qui statum perfectionis G adeptus fuerit, non pati se in hanc carnis & spiritus pugnam, sed habere in pacata bernaculum suum. Hoc autem adeo aperta est dementia, ut non sit opus eam op-
pugnare, quoniam soli virginis Dei matris hoc privescium tribuitur, ut talem pa-
cem in se habuerit. Vnde Richardus de sancto Victore lib. secundo, de Emanue-
le cap. vltimo sic ait: In ceteris sanctis magnificentum habetur quod à virtutis non possunt
expugnari, in ista mirificum videtur quod à virtutis non potest ipsa vel in modico impu-
gnari. Ceteris sanctis in commune præcipitur ut in mortali eorum corpore peccatum non
regnet, soli isti singulariter datur ut mortale corpus eius peccatum non
inhabitetur. Hæc ille. Præterea, vas electiois Paulus Apostolus qui usq ad tertium
coelum raptus vidit arcana Dei quae non licet homini loqui, is inquam castigat cor
pus suum, & in seruitutem redigit: neque hoc frustra facit, quoniam timet ne cum
alii predicatorum reprobis efficiatur. Magnus ille Ioannes Baptista, quo in-
ter natos mulierum non surrexit maior, qui & spiritu sancto repletus est ex utero
matris suæ, is etiam castigat corpus suum, à vino & sicera abstinentis, carnes non
comedens, sed cibus eius locusta & mel sylvestre. Quid ergo impij Begardi & li-
bidinosæ Beguinæ præsumunt? Nunquid maior em sibi virtutis perfectionem
arrogant quam Paulo, & Ioanni Baptista? Et ut aliquid mirabilius atque sacratus
dicamus, ipsem et qui peccatum non nouerat, nec inuentus est dolus in ore eius,
ieiunavit quadraginta diebus & noctibus, non quod ipse opus haberet ieiunio, sed
quod nobis exemplum daret, ut quantumlibet perfectus quisque foret, agnosce-
ret ieiunium esse sibi necessarium. Quamdiu enim hic sumus, inimicos domino
stræ habemus, qui velut latrunculi nobis insidiantur. Et intra portas Hierusalem
Iebuseus fuit semper in medio, neque unquam deleri potuit: ita intra carnem no-
stram, quantumlibet perfectus quisque sit, semper manet aliquis stimulus incitans
ad malum. Quapropter ieiunare oportet, ut ieiunio carnis malitia reprimatur. De D
mum inter octo errores Begardorum & Beguinorum condemnatos in concilio
Cœciliū Viennense

Iosue 15.

Cœciliū
Viennense

Vit olim quidam error, quod nostro hoc seculo iam aliquibus innovatus est, do-
cens imagines esse tollendas ab Ecclesia, dices idolatriam esse imagines
in templis habere, siue ille sunt Christi, siue sancti hominis cuiuscumque. Huius
heresis primus auctor vix invenire possum. Platina in vita Hadriani pa-
pæ huius nominis primi, dicit sub hoc pontifice habitu cœcilio Franconiam fuisse ab-
rogatam heresim Felicianam de tollendis imaginibus. Cum autem eam appellauerit
Felicianam, non aperuit tamen a quo Felice sumpserit exordium. In vita tamē
Constantini papæ prius dixerat Felicem quendam Rauennatem archiepiscopum a
Iustiniano imperatore in Pontum relegatum, qui postea a pristina heresi disce-
dens sub Theodosio imperatore in patriam reuersus est. Verum hoc in loco etiam
subticuit qualis fuerit huius Felicis heresis. Quod si ex illis duobus locis quodcunque
revelit, ut dicat ab hoc Felice fuisse hanc heresim appellatam Felicianam, non re-
pugno: quanquam scio ante hunc Felicem non defuisse qui hunc errorem docue-
rit. Nam constat ante Constantinum papam, cuius tempore fuit hic Felix, per centum
annos & eo amplius fuisse beatum Gregorium papam huius nominis primus. At
beatus Gregorius Serenum quendam episcopum Massilensem per epistolam re-
darguit, quod inconsiderato zelo sanctorum imagines frigerit timens ne a populo ad
orarentur. Et beatum Gregorium plusquam centum & quinquaginta annos præ-
cessit Epiphanius Cyprus, is autem in quadam epistola ad Ioannem episcopum Hierosolymitanum

A mitanum circa finem epistolæ dicit se scidisse velum quoddam quod pendere visiderat in foribus cuiusdam Ecclesiæ. Scidit autem illud eo quod habuerit imaginem Christi, aut alicuius hominis sancti (nō enim meminist cum hæc scribebat, cuius fuerit imago) dicitq; contra autoritatem scripturarum, in Ecclesia Christi imaginem hominis pendere. Ecce ad quæ tempora hunc reducimus errorem. Verum & si hi duo episcopi ita senserint, nō tamen sunt hac de causa de haeresi notati, quoniam res nō erat adeo aperta, nec de illa re (quod sciam) vñquam Ecclesia illo tempore definierat: quapropter liberum tunc eis erat citra haeresis notam ita sentire. Deinde ita sentientes, nō pertinaci animo suæ sententiae adhaeserunt, ut parati nō essent Ecclesiæ aliud docenti obtemperare. Huius haeresis fautores fuisse plures Græcorum imperatores. Nam Leo tertius imperator Cōstantinopolitanus ob hāc heresim (Platina teste) à Gregorio papa huius nominis tertio, & imperio, & cōmunione fidelium priuatur. Cōstantinus quintus imperator, qui elephantæ morbo correptus interiit, huic adhæsit haeresi. Eadem fuit Leo quartus imperator huius Cōstantini filius. Vxor tamen istius Leonis Irene dicta, Leone defuncto, curā gerās imperij, nomine filij, videlicet Cōstantini sexti, cōcilii in Nicæa vrbe secundum cōgregari fecit, in quo à trecētis & quinquaginta episcopis eodem cōuenientibus definitum est, ut qui sacras imagines delēdas diceret, perpetuo anathemate notarentur. Hanc tamē Ecclesiæ definitionem Cōstantinus 6. grandæuus factus malorum hominum persuasione deceptus recipere noluit. Et hæc res fuit vna ex præcipuis causis propter quas à Græcis imperatoribus defecit Latini. Hūc errorem post multa tempora suscitarunt Vualdes, quibus (vt alijs semper) consentiunt Vuilephistæ. Hunc errorem iam sepultum ab inferis reuocarunt hoc seculo in quibusdam Germaniæ partibus quidam Carolstadius, & alius Balthasar Hiebmaier, Lutherani, quanquam in hac parte à magistro eorum Lutherode desciscunt, qñiam hic sanctorum imagines probat. Hæc haeresis fatigè cōuincitur, si cōsideremus quo pacto ex præcepto domini imagines apud Iudeos fuerint, quibus tamen districtius inhibuerat ne sculptile haberent. Nam cùm præcepisset Moysi ut faceret propitiatorium de auro mundissimo, statim subiungit dicens: Duos q;q; Cherubin aureos & productiles facies ex vtracq; parietoraculi. Cherub unus sit in latere uno, & alter in altero. Ecce hic vides imagines Cherub, & non in loco vulgari, sed in propitiatorio, quod erat operimentum arcæ testimonij. Præterea cùm populus Israel ob murmurationes quas aduersus Deum & Moysen dixerat, serpentum morsus pateretur, Moyses pro populo orat ad dominum: cui dominus ait: Fac serpētem, & pone eum pro signo. Num: 21 Qui percussus aspicerit eum, viuet. Fecit ergo Moyses serpentem æneum, & posuit eum pro signo. Quem cùm percussi aspicerent, sanabātur. Ecce iterum aliam imaginem ex præcepto domini factam, cuius usus non fuit prorsus inutilis, cum ad eius aspectum à serpentibus percussi sanabantur. Hunc tamen serpentem æneum Ezechias rex confregit postea, non quia malum erat talem imaginem retinere, sed quia videbat populum honores diuinos illi impendere, tanquam aliquid numinis esset in eo. Hanc autem esse causam quare illum rex cōfregit, ipsa Reg. 13. R. 13. gum historia satis aperte declarat, dicens: Ipse dissipauit excelsa, & cōtrivit statuas, & succidit lucos, cōfregitq; serpentem æneum quem fecerat Moyses. Siquidē usque ad illud tempus filij Israel adolebant illi incensum. Vocauitq; nomen eius Nahasthan. Vides causam quare cōfractus sit serpens, quia videlicet filij Israel adolebant illi incensum. Considerauerit nanque sapiens rex populum esse ad idolatriam prouum, vt pote qui nō semel tantum aut iterum, verūm sēpissimè idola coluerit: q; errore credens nō posse populum aliter reuocare, quam si serpētem cōfregisset, ideo tunc meritò cōfregit. Et ne ex serpente contracto occasiōem doloris haberent, credentes se aliquod numen perdidisse, nomen serpentis imposuit, quo

Leo 3. i.
perator.Cōstant.
imperatorVualde.
Ioannes
Vuile.
Carolt.
Balthaf.
Hiebm;

Exo. 15

Num: 21

Reg. 13

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Angelo
mus.

quo audito cognoscerent & inteligerent non esse id quod putabant. Vnde Angelus Monachus vetustus autor, in stromatibus suis super libros Regum huc locum exponens, ita ait: Vocavitq[ue] nomen eius Nahasthan. Siquidem Nahasthan interpretatur & eorum, ut quem illi pro numine colebant, in dictis eius metallum eum esse, non Deum agnoscerent. Hæc Angelomus. Si ergo populus Christianus esset nunc & quæ pronus ad idololatriam vt tunc fuit populus Israel, nec aliter posset ab errore reuocari quæm imaginibus cōfractis, crederem eas meritò debere confringi. Illa enim quæ necessaria non sunt, et si bona quantumlibet sint, sæpe tamen tolluntur, aut prorsus abrogantur propter mala quæ inde oriri cognoscuntur. Sic ergo & si imáginum vsus sit bonus & Ecclesiæ vtilis, si tamen inde idololatria oriretur, cui aliter iudicio maiorum obuiari non posset quæm imagines confringendo, tunc iustum esset vt ex imperio maiorum tollerentur aut confringerentur, & non ex libera cuiuscunque hominis voluntate. At nunc Christianus populus non est ad idololatriam pronus, vt populus Iudaicus fuit, quoniam nec initatus est vñquam Beelphegor, nec adorauit Astarthen Deam Sidoniorum, nec coluit Baal, neque idoli templis construxit: qua propter non est nunc aliqua vrgens causa propter quam imagines confringi debeant, sicut tunc fuit vt confringeretur serpens, quoniam & si vñus aut alter simplicitate quadam deceptus erret, ille docendus est, & non propter illum imagines sunt prorsus tollendæ. Leges siquidē & statua, non paucorum numero, sed maiori populi multitudini prospiciunt. Hæc adeò latè digestissimus, quoniam ex hoc Ezechiae regis facto meritò laudando, haeretici volunt suum detestandum errorem probare. Cùm autem rem apertissimè exposuerimus, patebit iam manifestè quæm in anifundamento nitantur. Sed iam ad cōfirmandam nostram sententiam redeamus. Salomon in templo fecit Cherubin, & palmas & malogranata, & in mariæneo posuit duodecim boues, & in basibus laterum leones cum bobus. Neq[ue] in Dharum rerum pictura aut sculptura Salomon reprehensus est, quin immo mirificè laudatus. Si ergo tunc licuit duodecim boues sculpere, cum magis esset de idololatria timendum, cur nunc non licebit duodecim Apostolos pingere, quorum illi duodecim boues figuram gerebant? Si licuit serpentem exaltare coram populo ad idololatriam prono, vt ex illius aspectu filij Israel à serpentium mortibus liberarentur, cur non licebit nunc CHRISTVM in cruce exaltatum depingere, vt ex illius imaginis aspectu reducamus ad memoriam immensa beneficia quæ generi humano in cruce moriens exhibuit? Si vmbreas licuit pingere, cur nō licebit pingere corpus? Rursum imáginum vsus vtilis est, quoniam imagines sunt idiorum literæ, quas aspicientes, in illis tanquam in libriss scriptis legunt, & ad memoriam per earum aspectum reducunt ea quæ alias in memoriam non venissent. Videntes enim historiam depictam qua repræsentatur homo nudus columnæ alligatus, & multis plagiis vulneratus, & alios à dextris & sinistris eius, qui vicissim illum flagellare contendunt, cùm hæc inquam aspicimus, recordamur Deum pro nobis hominem factum similia in carne passum, quod in memoriam cùm venerit, ministratur nobis causa compassionis, & dilectionis, eò quod pro nobis talia passus est. Nec ob aliam causam veneramur imagines, quæ nos in exemplaris memoriam venire faciunt, & inde affectus nostros mouere possunt. Nō quod talis adoratio in sola sistat imagine, sed quia transit ad id cuius est imago. Nam (vt beatus Basilius ait) honor qui defertur imaginis, referatur ad prototypum. Quapropter nō est quod de idololatria timeamus, si similes & idiorum doceantur nō esse sistendam mentem in imagine cùm coram ipsa processimus, sed hoc cōmodum imagines habere, quod nostrum intellectum excitant ad agnoscendum & amandum illa q[ua]rum sunt imagines. Si ergo literæ legentibus permittunt, cū tñ sacræ literæ in maximayeneratiōe habeant, cur nō etiam ima-

3. Reg. 6

A ima
Pidi
alte
mu
colu
ge, &
ra si
den
in vi
la vr
bene
aliqui
simi
quar
ebat
præ
tae su
in m
tur v
teras
hibit
sit in
nem
ens, p
& ab
B stime
cap. 1.
mus
dign
cura
inea
coæ
palm
nihil
ripo
quæ
let. C
dos
pori
um
tur. I
sitac
qui
smo
Pet
tiqu
us. I
hist
lian
vita
mu

A ^Cimagines permittentur, etiam si in precio sint habitæ, modò non ultra iustitiam? Pictura enim Græcæ ζωγραφία, id est, viua scriptura vocat, eò quod imago sit quasi alterum scripturæ genus. Cuius rei apertissimum est testimonium, q̄ in ea parte mundi quam Hispani immensa & diuturna nauigatione versus occidentem ultra columnas Herculis nauigātes, sub Carolo huius nominis primo Hispaniarum regē, & Cæsare eiusdem nominis quinto, inuenerūt, nullæ apud homines illius terræ sunt literæ repertæ, sed imaginibus loco literarum vtebantur. Imagines siquidem taliter pingebant, vt res possent quas voluissent aperte significare. Et hoc nō in uno aut altero loco, sed cum ultra sexcentas leucas per terram perrexerint, nulla inquam literarum vestigia inuenerunt, sed solum imaginum usum. Necq; ascribendum est eorum rusticitatī, cùm sit gens alioqui viuacissimi ingenij, & quæ in aliquibus artib; mechanicis subtilissimè operetur, & ciuitates habeat frequentissimū populi. Nam de Temistitam dicunt qui viderunt, esse oppidum habēs plus quam ducenta milia domorum. Et cùm hæc omnia adfuerint, literæ tamen deficiabant, solis imaginibus contenti. At nunc per Hispanos qui coloniā ibi fecerunt, præcipuè per fratres minores, qui circa illos magnificè laborant, literæ iam traditæ sunt, ita vt homines illius terræ propriam linguam literis Latinis scribant. Hoc in medium adferre placuit, quoniam efficacissimum argumentum mihi videbatur vt probarem imagines locum tenere literarum, & per consequens æquè vt literas posse prodesse. Si ergo imaginum usus est utilis, necq; usquā lege diuina prohibitus, imò comprobatus, vt ostendimus, cōuincitur inde apertissimè vt malum sit imagines ex Ecclesia tollere. Deinde si nullum esset ad huius rei confirmationem aliud argumentum, q̄ Ecclesiæ vniuersalis usus, vel hoc solum esset sufficiens, præsertim cùm imaginum usus non sit recens in Ecclesia, sed vetustissimus, & ab ipsis Apostolis ad hæc usq; tempora continuo decursu seruatus. De hac re te Eusebius^{Eusebius.}

^Demonstratio

monium perhibet Eusebius Cæsariensis, qui in 7. lib. Historiæ Ecclesiasticæ cap. 14. de Cæsarea Philippi ciuitate loquens, ita ait: Verūm quia vrbis huius fecimus mentionem, iustum videtur commemorare etiam illud in ea quod historia dignum duximus: Mulierem quam sanguinis profluvio laborantem à saluatore curatam Euangelia tradiderunt, huius vrbis ciuem constat fuisse, domusq; eius in ea etiam nunc ostenditur. Pro foribus verò domus ipsius, basis quædam in loco æditiore collocata monstratur, in qua mulieris ipsius velut genibus prouolute palmasq; suppliciter tendentis imago ære videtur expressa. Adstat verò alia ex ære nihilo minus fusa statua, habitu viri, stola compè circundati, & dexteram mulieris porrigentis. Huius ad pedem statuæ, è basi herba quædam noua specie nascitur, quæ cum exorta fuerit, excrescere usq; ad stolæ illius æri indumenti simbriam solet. Quam cum summo vertice crescens herba contigerit, vires inde ad depellendos omnes morbos languoresq; conquirit, ita vt quæcumq; illa fuerit infirmitas corporis haustu exiguo madefacti salutaris graminis depellatur, nihil omnino virium gerens si antequam æreæ simbriæ summitatem crescendo contigerit, decerpatur. Hanc statuam ad similitudinem vultus Iesu formatam tradebant, quæ permāsit ad nostra usq; tempora, sicut ipsi oculis nostris inspeximus. Et nihil mirum si hi qui ex gētilibus crediderant, pro beneficijs quæ à saluatore fuerant cōsecuti, huius modi velut munus videbantur offerre, cum videamus etiam nunc Apostolorum Petri & Pauli, & ipsius saluatoris imagines designari, tabulasq; depingi. Sed & antiquas ipsis imagines à quibusdam cōseruatas nos vidimus. Hucusq; Eusebius. Hæc autem statuam fuisse à luliano apostata in inuidiam Christi destructam, historia Tripartita refert, quæ lib. 6. & cap. 41. sub nomine Socratis de eodem Iuliano imperatore loquens, ita ait: Cūm enim cognouisset in Cæsarea Philippi ciuitate Phœniciae, quam Panæada vocabat, insigne Christi esse simulacrum, quod mulier illa sanguinis liberata profluvio cōstituerat, eo deposito suam ibi statuam collo-

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

collocavit. Quæ violento igne de cœlo cadēte, circa eius pectus diuisa est, & caput cum ceruice vna parte deieciū, atq; in terra fixum, reliqua vero pars haec tenus su perfuit, & fulminis indicium reseruauit. Statuam vero Christi tunc quidem paginae tra hentes cōfregerunt, postea vero Christiani colligentes in Ecclesiam recōderūt, vbi haec tenus reseruatur. Hæc in historia Tripartita Cassiodorus ex Socrate. Quid ergo impij hæretici imagines ab Ecclesia tollere audent, quarum usum portibus (teste Eusebio) vsq; ad hæc tempora cōserua uit? Demum hæc hæresis de tollendis imaginib; in plurimis concilijs damnata est, videlicet in concilio Nicæ no secundo, quod sub Irene imperatrice & Constantino imperatore eius filio celebratum est, & septima synodus appellatur, & in cōcilio Francfordiensi sub Hadriano papa huius nominis primo, in quo summi pontificis autoritate præsederunt Theophylactus & Stephanus episcopi. Verum opus est vt aduersariorum obiectiōibus respondeamus. Primo obīciunt nobis quia Deus in Exodo & in Deuteronomio districte prohibet omnia simulacra, dicens: Nō facies tibi sculptile, neq; omnem similitudinem quæ est in cœlo desuper, & quæ in terra deorsum, neq; eorum quæ sunt in aquis sub terra. Cui respōdemus, illam prohibitionem à Deo esse factam causavitandæ idololatriæ, ita vt ad hunc finem intelligentur omnia si mulacra esse prohibita, non vt non habeantur aut siant absolutè, sed vt non siant ad colendum ea. Hunc autem esse verum literæ sensum, ex præcedentibus & sequentibus facile conuincitur. Nam an iequam talem prohibitionem in Exodo faciat, hæc verba præmittit: Nō habebis Deos alienos coram me, post quæ verba immediate sequitur prohibitio simulacrorum: qua prohibitione facta, cōtinuo subiungit de illis loquens: Nō adorabis ea neq; coles. Itaq; ex præcedentibus & sequentibus verbis colligimus ad hūc finem prohiberi simulacra, ne videlicet pro diis habent. At nos cum imagines colimus, non illas tanquam Deos veneramur, quoniā D am nostram adorationem (vt diximus) non ad illas sed ad earum exempla referimus. Secundū obīciunt illud verbum Christi apud Ioannem: Veri adoratores adorabunt patrem in spiritu & veritate. Nam & pater tales quærit, qui adorent eum in spiritu. Vnde cōcludere nituntur hæretici, nō esse opus imaginib; quia cūm illas colimus, nō spū adoramus, sed corpore. Fatalem quidem veram & potissimum adorationem esse in spū, cūm videlicet fide, spe, & charitate (vt Augustinus ait) tendimus in Deum; sed quoniam intellectus noster aliquādo dormit, Dei oblitus, & affectus tepidus est, nō prout decet Deum amans, ideo oportet aliis rebus exteriorib; intellectum excitare, vt per earum aspectum & cōsiderationem ad Dei memoriam reducatur intellectus, & inflammetur affectus. Contra hanc hæresim scripsere olim, Gregorius papa huius nominis tertius, & Hadrianus papa huius nominis primus, & Ioannes Monachus tempore Gregorij papæ tertij. Verum opera istorum nō vidi, sed solo testimonio Ioannis Trithemij hæc habeo, qui in suo catalogo scriptorum Ecclesiasticorū de præfatis viris refert illos cōtra hanc hæresim scripsisse. Beatus Damascenus in libro quarto de fide orthodoxa capite decimo septimo, nō nihil de hac re differit. Thomas Vualden in suo libro de sacramentalibus titulo decimonono copiosius aduersus hanc hæresim disputat. Nos etiam superius in titulo de adoratiōe, hæresi prima plura diximus quæ huic loco cotrigue adaptari possunt, ad quem locum accedit Lector, ex quo plura haurire poterit si velit.

SEcunda hæresis afferit imaginem Dei ad quam homo factus est à Deo, esse corpori impressam, & nō animæ. Hanc hæresim inter alias recenset Philaster Brixensis episcopus in suo opere de hæresibus: nec tamen prodit quis illius fuerit autor. Beatus Augustinus in suo libello de hæresibus ad Quod uult deum, capite 76, huius hæresis post Philastrum meminit: sed auctore illius etiam non indicauit.

Quid

Cōcilii
Nicænū.

Cōcilii
Fræfor.

Exo. 20
Deut. 5

Ioan. 4

A Quid autem huius auctorem ut sic sentiret mouerit, mihi non constat, quia nec Augustinus nec Philaster apud quos eam legi, aliquid de hoc dixerunt. Ego tamen arbitror hunc errorem ex alio deriuari, quo docetur Deum esse corporeum, & habere membra omnia corporis, quemadmodum homo habet: & quod sic sentiunt (ut ego existim) inde arguunt Dei imaginem esse in corpore hominis, & non in anima. Et huic nostrae suspicioni aperte fauet Ioannes Cassianus, qui in suis collationibus, decima collatione, de Anthropomorphitarum haeresi disserens, ait huius heresis patronos ideo asserere Deum esse corporeum, quod scriptura dicit hominem esse ad Dei imaginem factum. Sed illum errorum iam nos Deo iuuante apertis scripturæ testimonij supradictum destruximus, in titulo de Deo, haeresi secunda. Ex cuius haeresis impugnatione, haec, quam in manibus habemus, facile mea sententia pro sternitur. Nam si Deus corporeus non est, neque membra habet ut homo, fieri non potest ut homo secundum corpus Dei imago dicatur. Præterea res quælibet eadem alterius dicenda est imago, quia illius præcipua partes repræsentantur: quoniam si minima illius partem solum referret, immerito diceretur imago. Nullus enim diceret Petrum esse Ioannis imaginem ob hanc solam causam, quod næuum aliquem in maxilla Petrus habeat, aut verrucam in fronte, quemadmodum Ioannes habet. Si autem similes oculos habeat, & similia labra, similem genarum colorem, simili modo frontem contrahat, similem habeat vultum, similia etiam reliqua corporis delineamenta, merito dicetur Petrum esse Ioannis imaginem, præsertim si est ad illius imitationem factus: quia principales illius partes exprimit ac repræsentantur. At quæ in Deo sunt præcipua (si inter infinitè perfecta unum alio potest esse principalium) sunt intelligentia, & memoria, & voluntas. Nam super haec tanquam super bases aliquas ferè reliquæ omnes diuinæ perfectiones fundantur. Nam super voluntatem illius diuina fundatur omnipotentia. Propterea siquidem Deus omnipotens dicitur & est, quia omnia quæ vult, potest; neque aliquid nisi ipso volente aut permittente fieri potest. Si Deus intellectu careret & voluntate, neque sapiens esse posset, neque prudens, neque iustus, neque misericors, neque creator, neque gubernator, neque rector. Fieri enim non potest ut bene & plenè gubernet qui non intelligit neque vult. Intellectus ergo & voluntas sunt quasi quædam bases & fundamenta omnium diuinarum perfectionum. Homo autem secundum animam habet intellectum, memoriam & voluntatem, non secundum corpus. Anima enim intelligit, non corpus. Anima meminit, non corpus. Anima vult, non corpus. Nam corpus absq[ue] anima non solum haec sed neque alios vitæ actus exercere potest. Non enim potest videre, audire, loqui, comedere, ambulare, aut alia id genus. Ex quibus colligimus haec omnia cum agit, ab anima vires suas sumere. Cum ergo sola omnia habeat intellectum, memoriam, & voluntatem consequens est ut secundum solam etiam animam Dei imaginem homo portet. Rursum, si Dei imago est in corpore hominis, & non in anima, oporteret ut alia bruta animalia quæ similem homini habent sui corporis figuram (qualia in mari aliqua esse dicuntur) imaginem Dei portent, & sint ad imaginem Dei facta, quemadmodum homo. Huic tamen sententiæ scriptura sacra apertissime contradicit. Nam postquam Deus creauerat cetera grandia, & omnem animam viventem atque motabilem quam produxerant aquæ in species suas, & omne volatile secundum genus suum: postquam etiam fecerat bestias terræ iuxta species suas, & iumenta & omne reptile terræ in genere suo, ad hominis creationem deueniens dixit Deus: Facias hominem ad imaginem & similitudinem nostram, ut præsit piscibus maris, & volatilibus coeli, & bestijs vniuersæ terræ, omnique reptili quod mouetur in terra. De nullo autem animali dictum est quod factum sit ad imaginem Dei, nisi de solo homine. Si autem Dei imago esset in corpore hominis impressa, haberet etiam illam Dei imaginem alia bruta animalia quæ homini secundum corpus assi-

Gene. 1

milantur. Potuisse pro hac re plura sanctorum testimonia coacceruare, verū no
lui in re manifestissima nimia prolixitate gruare lectorem.

INDVLGENTIA.

Vualdē.

Indulgencias quas pontifices peccatoribus praestant, condonando vi
delicet illis penam ad cuius tolerantiā peccator obligatur etiā re
missa culpa, multi hæretici contemnunt atque irrident. Vualdenses

Vuicle.

nāq; asserūt papā nullā prorsus habere potestatē indulgētias cōcedēdī
quas si concederit, dicunt nullius esse virtutis. Hunc errorem etiā do
cuit Ioannes Vuicleph, qui nunquam à Vualdensibus deficit: Hī quo suum errorem

Luther⁹

conferment, alium magis execrandū errorem docent. Dicunt em nullum esse pur
gatorium ignem, & inde deducunt nullas etiam esse indulgencias. Post istos tan
quam illorū hæres successit in eodem errore Lutherus, quanquam hic ex alio fon
te non minus vitiato suum deducit errorem. Lutherus siquidem purgatorium

admittit, tamen negat ullam fore pro peccatis satisfactionem. Dicit enim non
esse obligatum ad alicuius penae satisfactionem, qui à culpa fuerit absolutus,
sed cum primum fuerit à culpa solutus, dicit etiam esse liberum ab omni pena.
Et hinc colligit Lutherus indulgencias nullius esse momenti, & dicit eas esse pi
as fraudes fidelium. Aduersus hunc errorem paucis verbis contendam, quoniam inter omnes res de quibus in hoc opere disputamus, nulla est quam minus a
pertè sacræ literæ prodiderint, & de qua minus vetusti scriptores dixerint.

Neque tamen hac occasione sunt contemnendæ, quod earum usus in Ecclesia vi
deatur sero receptus, quoniam multa sunt posterioribus nota, quæ vetusti illi scri
ptores prorsus ignorauerunt. Nam de transubstantiatione panis in corpus Chri
sti, rara est in antiquis scriptoribus mentio: de processione spiritus sancti à filio,

multo rarior: de purgatorio ferè nulla, potissimum apud Græcos scriptores. Qua

de causa usque in hodiernum diem purgatorium non est à Græcis creditum.

Quis tamen nisi hæreticus hæc negare audebit, quia apud priscos autores hæc

sub talibus nominibus non commemorantur: Ecclesia enim quotidie proficit in

membris suis, Deo eam quotidie magis illustrat. Quapropter Ecclesia compa
ratur auroræ. Quæ est ista (inquit) quæ progreditur quasi aurora: At aurora in

suo ortu remissum habet lumen, quod temporis progressu augetur; sic Ecclesia.

Vnde non dubito quin etiam multa sint à posteris clarius & apertius inuenien
da, quæ nobis sunt prorsus nunc ignota. Quid ergo mirum si ad hunc modum

contigerit de indulgentijs, vt apud priscos nullas sit de eis mentio: præcipue quod

tunc magis feruebat Christianorum charitas, vt parum esset opus indulgentijs.

Plures anhelabant ad martyrium. Pauca erant hominum scelera, & si quode
rat, grauissima canonum punitione emendabatur. Hic in præsenti vita satisfa
cere volebant, nihil volebant in futurum puniendum relinquare, quapropter

non est metio ulla indulgentiarum. Istis autem temporibus refriguit multorum

charitas, & ideo plura committuntur peccata, & pro commissis minorem volunt

facere satisfactionem, ideo necessarium fuit ad indulgentias tanquam ad asylum

confugere, vt aliquod daretur peccatoribus adiutoriū. Adde quod non est tam re

cens indulgentiarum usus, quantum isti hæretici exprobrant. Nam apud Roma

nos vetustissimus prædicatur illarum usus, vt ex stationibus Romæ frequentissi

mis colliguntur; potest. Et de beato Gregorio papa huius nominis primo fer
tur quod aliquas suo tempore concederit. Verū & si pro indulgentiarū appro
batione sacræ scripturæ testimonium apertum desit, non tamen ideo contemnen
da erant, qm Ecclesiæ catholicæ usus à multis annorū seculis receptus, tantæ est au
toritatis, vt qui illū contēnat, hæreticus meritò censeat, potissimum q; talis usus non

fortuito casu Ecclesiæ irrepsit, sed q; Ecclesiæ definitionem sit introductus. Conclu
sionem

Canti⁹

A lium siquidem Lateranense sub Innocentio 3. celebratum ad reprimendam quo-
rundam abbatum, temerariam audaciam, declarauit abbates non posse vlo pa-
cto indulgentias concedere, sed hoc munus dicit solis episcopis esse à Deo conces-
sum: verum ne ex facili earum concessione vilescerent, aut peccatores indulgen-
tij fidentes, ad satisfactionis opera tepidiores essent, ipsis episcopis leges præscri-
buntur, vt ultra certum numerum indulgentias non concedant. Huius autem
concilij decretum ponitur in volumine epistolarum decretalium in titulo de pœ-
nitentijs & remissionibus, in eo capite quod incipit, Cum ex eo, &c. Concilium
Constantiense sessione octaua damnauit quadraginta quinque articulos Ioannis
Vuicleph, inter quos unus est ad hanc rem pertinens. Nam quadragesimus pri-
mus articulus eius ita dicit: Fatuum est credere indulgentias papæ & episcopo-
rum. Qui articulus simul cum alijs una super omnes lata sententia damnatus est.
De hac re scribit Roffensis in illo opere quod contra Lutheri captiuitatem Baby-
lonicam addidit. Scribit etiam Iacobus Latomus in quodam opere quod pro af-
fertione determinationis facultatis Louaniensis contra Lutherum fecit. Tuber-
nus quidam scripsit de hac re diffusius aduersus Lutherum, sed meo iudicio mi-
nus ornate, & multo minus exactè quam Roffensis rem absoluuit. Ioannes Ecclesi-
us in suo Enchiridio locorum communium aduersus Lutheranos, capite vigesimo-
quarto, quantum Enchiridiij forma patiebatur, de hac re disputat. Sive rò alio
longiori tractatu de hac re differuit, mihi non constat. Audio tamen eum multa
aduersus Lutherum scripsisse.

Cōciliū
Latera.Cōciliū
Cōstant.

INFERNS.

INTER cæteros errores quos frater Bernardus de Lutzemburgo in Almari,
suo catalogo hæretorum Almarico impingit, unus est q̄ Almaricus
dixit nullum esse infernum, sed qui habet peccatum mortale, illum dī Albane.
cit habere in se infernum. Guido refert Albanenses sentire, non esse alii Herman-
as in inferni poenas, quam illas quas in hoc mundo experimur. De Her-
manno Rissuich dicit Catalogus illum dixisse nullum proorsus esse infernum. Et
certè quantum ad Almarici sententiam, vt verum fateamur, una & maxima in-
fernī poena est conscientiæ propriæ accusatio, que semper peccatorem oppugnat,
semper illum pungit, neq; vsquam cessat. Et hanc conscientiæ accusationem mul-
tinomine vermis putant intelligi. Vnde beatus Hieronymus exponens illud E-
saïæ: Vermis eorum non morietur, ita dicit: Vermis autem qui non morietur, &
ignis qui non extinguetur, à pleriq; conscientia accipitur peccatorum, que tor-
queat in supplicijs constitutos, quare vitio suo atque peccato, caruerint electorum
bono, iuxta illud quod dicitur: Versatus sum in miseria dum infigitur mihi spi-
na. Et in Prouerbij: Tinea ossium cor intelligens. Hæc Hieronymus. Et hanc cō Pro. 25
scientiæ accusationem Ethnici tanquam maximam poenam horruerunt. Nam
Seneca epistola decimasexta ad Lucilium, ait: Prima est & maxima peccantiū pœ-
na, peccasse. Et Iuuenalis satyra decimatertia de eadem peccati conscientia ita ait:
Exemplo quodcumq; malo committitur, ipsi
Displacet auctori. Prima est hæc vltio, q; se
ludice nemo nocens absoluitur. Et postea,

Cur tamen hosti
Evasisse putas, quos diri conscia facti

Mens habet attonitos, & surdo verbere cædit,
Occultum quatiente animo tortore flagellum:
Pœna autem vehemens, & multo saeuior illis,
Quas & Ceditius grauis inuenit, & Rhadamanthus,

Psal. 31

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Nocte dieq; suum gestare in pectori testem.

Verum & si haec magna sit poena, & vna ex graibus quae sunt in inferno, non tamen in hoc seculo æquè mentem cruciat, vt post hanc vitam cruciabit, quoniam sicut tunc apertius & clarus quisque suum peccatum agnoscat, ita haec peccati conscientia acris punget: quapropter & si homo peccator à sui peccati conscientia in hoc seculo torqueatur, non tam en ideo dicendum est vt hic patiatur infernum. Deinde & si acerbissima poena sit haec peccati conscientia, sunt tamen aliae æquè graues, quas in hoc seculo non experiuntur peccatores: quapropter dici non potest peccatorem hic in seipso habere infernum, cùm multa alia restent toleranda, puta ignis, & vermis, fumus sulphureus, tenebrae. Esaias ait: Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur. Quod si haec Esaiæ verba dicas debere intelligi de illo verme conscientiae qui mentem continuo morsu rodit,

Esa. viii. 10. Sapientis verba producam qui rem apertius exprimit dicens: Vindicta carnis impij, ignis & vermis. Quæ verba nullo pacto possunt de verme conscientiae intelligi, quoniam non dixit, vindicta animæ impij: sed dixit, Vindicta carnis impij, ignis & vermis. Et in libro Iudith: Dabit ignem & vermes in carnes eorum, vt vrantur & sentiant usque in sempiternum. De tenebris damnatorum testatur Job, nomine illorum dicens: Præstolabar lucem, & eruperunt tenebrae. Et iterum clarus: Auferetur ab impijs lux. Desulphureo autem fumo testatur David dicens: Plueret super peccatores laqueos, ignis & sulphur & spiritus procellarum pars calicis eorum. Et vox tertij angeli in Apocalypsi ait: Si quis adorauerit bestiam & imaginem eius, & acceperit characterem in fronte sua, aut in manu sua, hic bibet devino iræ Dei, quod mixtum est mero in calice iræ ipsius, & cruciabitur igne & sulphure in conspectu angelorum sanctorum, & ante conspectum agni: & fumus tormentorum eorum ascendet in secula seculorum.

Iudith 16. Et ipse metuens infernus vocatur in eodem libro stagnum ignis & sulphuris. Nam de Job 30. malis loquens ait: Viui missi sunt hi duo in stagnum ignis ardantis & sulphuris. Iob 38.

Psal. 10. Quid ergo impius Almaricus & blasphemus Albanenses docere audent non esse alibi infernum q; in hac vita: Ego credo q; nunc aliter sentiūt. Nā cùm inferni poenas iam experiantur, existimo eos iam scire alium esse infernum, & alias inferni poenas ab illis quas in hoc seculo experiuntur.

Apo. 14. Secunda haeresis docet inferni poenam non esse pertuam. Huius haeresis principale Origen. Scipem fuisse Origenem testantur omnes qui de haeresibus eius scripserunt.

Philaster narrat fuisse quandam haeresim dicentem quod Christus suo descensu ad inferos hoc illis indulserit, vt ibidem confitentes saluentur. Huius tamen haeresis nullum ostendit autorem. Armeni (vt Guido refert) afferunt CHRISTVM

cùm ad inferos descendit, omnes animas inde eduxisse. Hanc haeresim recentet Augustinus inter alias, sine tamen nomine autoris. Nos autem istorum sententiam cum Origenis errore coniungimus, quoniam aliquantulum est illi vicina, & eodem prosternit testimonio. Cùm enim ostenderimus inferni poenam esse perpetuam, actum est de his duobus erroribus. At poenam inferni esse perpetuam apertissime sacræ literæ docent. Nam illa testimonia quæ aduersus proximè citatam haeresim protulimus, ferè omnia aduersus istam haeresim pugnant. Illud enim Esaiæ apertissimum est, & alterum ex libro Iudith, & aliud ex Apocalypsi, quæ non est opus nunc repetere, ne chartas frustra impleamus. Praeter haec testimonia sunt alia ex Euangelij. Ipse metuens inferni magister apud Marcum loquens ait: Si scandalizauerit te manus tua, abscede illam. Bonum est tibi debilem introire in vitam, quād duas manus habentem ire in gehennam, in ignem inextinguibilem, ubi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Et si pestuus te scandalizat, amputa illum. Bonum est tibi claudum introire in vitam eternam, quād duos pedes habētem mitti in gehennam ignis

Armeni. in ex parte de tribus hi, in in A no loc me del liu de fut ma am lite Et a ex ho cis Ct rep sit int cle.

Marc. 9. in ex parte de tribus hi, in in A no loc me del liu de fut ma am lite Et a ex ho cis Ct rep sit int cle.

in ex parte de tribus hi, in in A no loc me del liu de fut ma am lite Et a ex ho cis Ct rep sit int cle.

in ex parte de tribus hi, in in A no loc me del liu de fut ma am lite Et a ex ho cis Ct rep sit int cle.

in ex parte de tribus hi, in in A no loc me del liu de fut ma am lite Et a ex ho cis Ct rep sit int cle.

A inextinguibilis, ubi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Quod si oculus tuus scandalizat te, ejce eum. Bonum est tibi luscum introire in regnum Dei, quoniam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis, ubi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur. Ecce vides Christum uno orationis contextu ter docentem penas inferni esse perpetuas. Præterea illud est apertissimum, quod minatur se in die iudicij peccatoribus dictum: Ite maledicti in ignem æternum, qui præparatus est diabolo, & angelis eius. Nec opus est plura testimonia adferre, cum ista sint apertissima. Qui de hac replura nosse cupit, vide at ea quæ suprà diximus in titulo de beatitudine, hæresi tertia, quoniam illo loco hunc errorem Origenis apertius enarrauimus.

Tertia hæresis est quæ negat Christum ad inferos descendisse. Huius hæresis non meminit Augustinus, neç Philaster. Isidorus tamen illam inter hæreses recenset, quamuis nullum huius erroris prodat autorem. Hæc autem sententia conuincit hæreseos per id quod Sapiens sub nomine sapientiae, hoc est filius Dei, ait: Penetrabo (inquit) omnes inferiores partes terræ, & inspiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes sperantes in domino. Quod si hoc testimonium quisquam allegorij ludens alio detorqueat, & dicat sapientiam penetrasse & penetrare omnes inferiores partes terræ cognitione sua, quæ tanta est ut nihil illam latere possit, sed omnia quantumlibet nobis abscondita, nuda tamen & aperta sunt oculis eius; saltem illud Pauli est satis apertum, quod de ascensione Christi disserens ait: Quod autem ascendit, quid est nisi quia descendit primum in inferiores partes terræ: Et Petrus Apostolus in die Pentecostes recepto iam spiritu sancto, de Christo coram populo prædicens ita dicit: Quem Deus suscitauit solutis dolribus inferni, iuxta quod impossibile erat teneri illum ab eo. David enim dicit in psal. 15 eum: Prouidebam dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commouear. Propter hoc lœtatum est cor meum, & exultauit lingua mea, insuper & caro mea requiescat in spe, quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Præterea in Symbolo Apostolorum dicitur: Descendit ad inferos. Et concilium Lateranense sub Innocentio tertio celebratum, hoc idem definit. Nam de Christo redemptore nostro loquens, ita inquit: Qui etiam pro salute humani generis in ligno crucis passus & mortuus, descendit ad inferos, resurrexit à mortuis, & ascendit in cœlum. Sed descendit in anima, & resurrexit in carne, ascendit pariter in utroque. Hæc concilium Lateranense. Quæ verba habentur in libro decretalium in capite firmiter, de summa trinitate & fide catholica. Et certè is unus locus est quo maximè possumus Lutherum redarguere, qui scripturæ sacrae testimonia vult esse apertissima sine ullis rationicationibus aut collectionibus, sed quæ apertissimè sententiam doceant. Deinde ait nihil esse definiendum quod non sit expressum in sacris literis. Nullum etiam admittit iudicem in contentione de rebus ad fidem spæciantibus nisi solam sacram scripturam. Et certè si ad hos gnomones sunt omnia examinanda, non oportebit dicere Christum ad inferos descendisse, quoniam hoc sacrae literæ non docent per verba adeo expressa qualia ipse alibi à catholice petit. Nunquam enim hæc verba reperiuntur in sacris literis sub hac forma, Christus descendit ad inferos. Verum & si hæc non reperiuntur sub illa forma, reperiuntur tamen alia quæ eadem cum illis significant, & ex quibus illa apertissima collectione deducuntur, quod satis est viro catholico, qui captiuare tenetur intellectum suum ad definitiones & expositiones scripturæ, quas tradiderit Ecclesia, & non suæ tantum inniti prudentiæ.

Eccl. 14

Eph. 4

Acto. 2

Psal. 15

Cœciliū
Latera,

INIMICVS

II ij Græco-

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Græci.

Racorum error est, quo afferunt licitum esse decipere inimicum, nec esse peccatum aliquod si quis suo inimico damnum inferat, etiam si ad hoc faciendū periurijs aut quois mendacio iuuetur. Hæc omnia illis tribuit Guido enarras 25. illorum errorem. Et certè vix possum credere illos tam demētes esse, vt hæc sentiant, qm̄ illa sunt naturali legi ap-

tissimè contraria, ita vt illam eorū sententiā gētilis quisq; philosophus damnet, ne dum Christianus homo. Quis vnq; non horruit mendacium? Quis non execrāt periurium? Et hæc non solū cum amicis nō sunt exercenda, sed neq; cū inimicis: qd̄ & si in bello licitum sit insidijs vti aduersus hostes, non tñ mendacijs licet illum decipere. In Leuitico siquidē dñs ait: Non mentiemini, nec decipiēt vniusquis q; proximum suum. At quātumlibet quis sit alteri inimicus, proximus tamē est: quod vel ex eo conuincitur, q; Samaritanus misericordiam faciens sauciato, voce Christi iudicatus est proximus, quamuis Samaritanus Iudeis fuisset infensi. Præ-

Luke 10
1. Pet. 3

terea ex lege Euāgēlica nullus permittit inimicus, qniam & si alter mihi inimicus sit, ego tñ teneor non esse illi. Non reddentes (inquit Petrus) malū pro malo, nec maledictum pro maledicto, sed econtrario benedicentes, quia in hoc vocati estis ut benedictionem hæreditate possideatis. Et beatus Paulus in epistola ad Romanos.

Rom. 12

Nulli malū pro malo reddentes. Et infrā: Non vos defendētes charissimi, sed date locū iræ. Scriptum est em: Mihi vindictam, & ego retribuā, dicit dñs. Sed si esurierit inimicus tuus, cibā illum: si sitit, potum da illi: hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput eius. Noli vinci à malo, sed vince in bono malū. Et

1. Thess. 5

in prima ad Thessalonicenses epistola iterū ait: Videte ne quis malū pro malo alii cuī reddat, sed semper quod bonū est sectemini inuicē, & in om̄es. Deniq; ipse ve-

Math. 5

ritatis magister Iudeorum errorem corrīgens ait: Audistis quia dictum est antiquis: Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico D yobis: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, & orate pro per sequentibus & calumniātibus vos, vt sitis filij patris vestri qui in cœlis est, quis sole suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Si ergo hoc modo vult Deus filios suos examinare, Græci cōuincuntur non esse filij Dei, quia bene inimicis suis non faciunt.

INIVRIA

Luther 9

Vtheri sententia est, non licere Christianis petere coram iudice iniuriaē reparationem. Quapropter videtur mihi Lutherus non modicū de fermento Pharisæorum habere, quoniam alligat onera grausa & importabilia, digito autem suo non vult ea mouere. Nā qui dicit non licere petere corā iudice reparationē iniuriaē, ipsemēt si qua sibi ab ali quo infertur iniuria, q; impudenter ne dicā atrociter eā repellit: Vnam certè iniuriā centum acerbioribus propulsat, & quod peius est, etiā cū nullam receperit, mille cōuicijs afficit eum qui vel extremis digitis eum tetigerit. Vide quale sit vulnus, quod nec tangi permittitur. Qui odit correptionē, ait Ecclesiasticus, peccatoris vestigium est. Peccator est ergo Lutherus, quoniam nō patitur corripi, nō à quoquam admoneri. Cuius rei testimonium est apertissimū, q; quicūq; eum scriptis aut corriput, aut admonuit, siue is fuerit vir illustris, siue plebeius, siue rex, siue imperator, episcopus, aut papa, mille iniurijs est à Lutherō affectus. Nam in se renissimum regem Angliæ, qui satis modestè, prout regiam dignitatē decebat, aduersus illū scripserat, nullo regiae dignitatis habito respectu, mille opprobria iniecit, mille illū scommatis subsannauit. De hisquæ aduersus summū pontificē futuuit, melius est tacere, quoniam me pudet enarrare, quod illū puditū non est scribere. Quid ergo dices ad hæc Lutherē: Si tibi licet iniuriā iniuria repellere, cur non licebit alijs iniuriaē reparatiōem coram iudice petere; iustū est certè vt nemo sit

Eccle. 21

A
sit
re,
rat
err
Lu
mo
req
erg
vel
ceb

duo
an al
pura
dere
dixi
nich
de h
hunc
B beati
adha
modi
feren
ipso l
tla, ci
flatu
vesti
mibi
laudi
dixit
ter ca
rum
tore r
asser
dit, il
Ex q
tunt)
gasse
discip
Chril
Chri
abeo
ciare
fidele
Sic en
lia, 37.

As iudex in propria causa, quapropter si licet manibus proprijs iniuriam repellere, multo magis licebit per manus iudicis iniuriam propulsare, aut iam illatę reparationem petere. Quia de re mihi videtur non esse opus alijs argumentis ad hunc errorem reuincendū, sed sufficere illa quæ suprà in titulo de bello contra eundem Lutherum proposuimus. Ibi enim probauimus bellum esse Christianis licitum, modò cætera adsint quæ ad iustum bellum exiguntur. Ad iustum autem bellum requiritur, ut quod sine bello emendarī potest, mediante bello non fiat. Iustius est ergo ut quis à iudice petat emendationem, quam ut ipse eam per bellum habere velit, si eam habere licet. At cùm liceat eam petere ex bello (ut suprà euicimus) licebit ergo etiam illam petere à iudice.

IOAN. BAPTISTA.

Bernardus de Lutzenburgo in suo catalogo hæreticorum de Manichæis loquens, dicit illos ita delirasse, vt dixerint Ioannem Baptistam, Christi Salvatoris nostri præcursorē, fuisse damnatum, eò quod non crediderit in Christum. Nam cum Ioannes in vinculis existens misit Matt. 11. duos discipulos suos ad Christum ut interrogarent illum: Tu es qui venturus es, an alium expectamus: Manichæi (vt illis Bernardus de Lutzenburgo tribuit) putant Ioannem Baptistam ex incredulitate hæc fecisse & dixisse. Sed egovix credere possum Manichæos ita insanisse, quāvis multa alia maioris dementiæ illos dixisse constet. Nam Philaster Brixiensis in suo libro de hæresibus, cum de Manichæorū hæresibus differat: nunquā huius erroris meminīt. Beatus Aug. in lib. de hæresibus ad Quod uult deū, cap. 46. Manichæorū errores recenset, nec tamen hunc inter alios miscuit. Vnde coniūcio illos longe ab hoc errore fuisse: quoniam beatus Aug. quī illorū errores optimè nouerat, quoniam illorum sectæ aliquando adhæserat, nequaq; hunc errorem tacuisset. Esto tamen illi ita senserint quemadmodū de illis refert Bernardus de Lutzenburgo, non est opus ut in hac hæresi referenda longam morā trahamus: cum sint tam aperta Christi salvatoris nostri de ipso Ioanne testimonia. Nam laudauit Ioannem de fortitudine, & mentis constanza, cùm dixit illū non esse arundinem vento agitatā, quæ ad omnem ventorum flatum mouetur. Commendauit illū à temperantia, dicens illum nō esse mollibus vescitum. Ostendit illū longè esse ab adulatione, cùm dixit illum non esse in dominis regū, quoniam qui huiusmodi morbo laborat, cum regib; versari solent. Et laudis argumenta multiplicans, dixit illum esse prophetā, & plusquā prophetam: dixit illum esse angelum, eò quod angelicam vitā duceret: quia licet in carne, præter carnē tamen viuebat. Deniq; vt coronidem cingeret, dixit: Inter natos mulierum nō surrexit maior Ioanne baptista. Et hæc omnia dicta sunt à Christo salvatore nostro de Ioanne baptista eo temporis articulo quo Manichæi Ioānem peccasse afferunt. Nam postq; Christus interrogationi per Ioannis discipulos factæ respondebat, illis abeuntibus continuo p̄d̄st hæc laudum præconia de Ioanne baptista dixit. Ex quibus cōuincimus Ioannē per illā interrogationē minime (vt Manichæi dicunt) peccasse. Quod autem dicunt Ioannem baptistam ex incredulitate interrogasse, falluntur. Non enim suo nomine, & propter se interrogat, sed propter suos discipulos quos in Christi fide nutritantes videbat. Et propter hanc causam illos ad Christū mittit, vt visis miraculis ab illo factis, in illius fide confirmarentur. Quod Christus cum optime nosset, nullum illis dedit responsum: sed multis coram illis ab eo factis miraculis, ad Ioannem illos redire mandat, vt quæ viderant, illi renunciarent. Non certè ab aliā causam, nisi vt inde Ioānes discipulos suos quos parum fideles esse nouerat, apertius de fide Christi instrueret, & instructos confirmaret. Sic enim illam Ioānis interrogationē interpretat̄ beatus Ioannes Chrysostomus. homilia, 37, super Matthæū, Chrysostomum vt alibi semper, ita etiam hoc loco imita-

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

tur Theophylactus. Huius verba quia multo breviora sunt, hic referam. Non interrogat Ioannes (inquit ille) quasi ignorans Christum. Nam quo pacto ignoraret, quum testatus sit: Ecce agnus Dei; Verum quia discipuli eis inuidabant Christo, ut pluribus argumentis certiores eos redderet, propter hoc mittit eos, ut vel visis miraculis credant Christum Ioanne maiorem esse: & idcirco fingit se rogare: Tu es qui venturus es: hoc est, qui expectatur in scripturis in carne venturus. Hæc Theophylactus. Et de hoc satis.

IVDAS

Caiani.

Chaldei

Ioan. 13.

Acto. 1.

Luc. 22.

Vantumlibet sit aliquis scelitus aut flagitiosus, nunquam illi deerit a quo lauderur, & scelus eius commendetur: quoniam (ut est in proverbio) cicada semper est cicadæ chara, & formica formicæ. Huius rei vel hoc est sufficientest testimonium, quod non defuere qui sclestissimum Iudæ facinus commendauerint: quoniam Augustinus in libro de hæresibus cap. 18. refert Caianos sentire Iudam fuisse diuinum, & scelus illius beneficium existimare. Dicunt enim (ut Augustinus ait) Iudam præscisse quantum generi humano Christi passio esset profutura, & ideo Christum Iudæis tradidisse, ut per illius mortem genus humanum proficeret. Philaster tamen de his Caianis sermonem faciens in suo libro de hæresibus, nihil tale illis tribuit, sed hanc hæresim postea enarrat nullo citato illius patrono. Tertullianus tamen in libello suo de hæresibus hoc illis impingit quos ipse vocat Chaldaeos, & sunt illi idem (ut suspicor) qui ab Augustino vocantur Caiani, quoniam idem sunt illorum errores qui ab Augustino tribuuntur Caianis, & quos Tertullianus impingit Chaldaeo. Ad hunc errorum reuincendum vel illud testimonium sufficiens est, cum dominus lauare vœo. Lens pedes discipulorum suorum dixit: Vos mundi estis, sed non omnes. Sciebat enim (ait Euangelista) quisnam esset qui traderet eum, propterea dixit: Non estis mundi omnes. Itaque Iudas non erat mundus, cuius immunditia nullam aliam causam Euangelista designauit, quam quod Christum tradere volebat. Et in Actibus Apostolorum Petrus ait: Viri fratres oportet impleri scripturam quam prædixit spiritus sanctus per os David de Iuda, qui fuit dux eorum qui comprehenderunt Iesum, qui connumeratus est in nobis, & sortitus est sortem ministerij huius. Et quidem possedit agrum de mercede iniustitiae, & suspensus crepuit medius, & diffusa sunt omnia viscera eius. Si bona fuit traditio qua Iudas tradidit CHRISTVM, qui fieri potest ut merces illi pro traditione donata sit merces iniustitiae. Si triginta argentei sunt merces iniustitiae, ergo traditio, pro qua illi argentei donati sunt, est iniqua. Sed apertius est quod CHRISTVS redemptor noster de illo apud Lucam ait: Et filius quidem hominis, secundum quod definitum est, vadit veruntamen vœ homini illi per quem tradetur. Neque opus est aduersus tam apertam blasphemiam plura citare testimonia, præcipue cum hæc hæresis non reperiatur ab aliquo fuisse postea innouata: & testimonia adducere satis eam prosternunt.

IVDICIVM

Borbo-

riani.

Gnostici

Floriani

Mani-

chæi.

Proclia-

nitæ.

Anta est dæmonis astutia in hominibus decipiendis, ut aliquibus suggesterit nullum esse futurum iudicium, ut vel hac occasione tanto facilis in quodlibet vitium traheret, quanto minus poenam propter illud in flagendâ crederent. Hunc errorē Philaster tribuit Borborianis, & sunt illi qui ab Aug. vocantur Gnostici. Hoc etiam impingit Florianis, & Manichæi, et Proclianitis, quos ille vocat Prodianitas, nisi forte litera in Philastro est erronea, quoniam qui in Augustino dicunt Proclianitæ, in Philastro vocantur Prodianitas, & facilis est lapsus ex una parte in aliam. Nam si has duas literas, c & l, coniuugas, facies

A facies dliteram. Quod si eandem literam d dispescas, ita ut longam virgulam integrum separares, & reliquum per se colloces, iterum duas literas reperies, videlicet c & l. Ex quo coniicio hac occasione alicubi ex vito scriptorum fuisse erratum. An autem error sit in Philastro, an potius in Augustino, mihi non constat, quoniam apud nullum illis vetustiorem reperio fuisse de his habitam mentionem. Qualitercunq; sit, parum interest: vnum tamen hoc est certum, Augustinum non impingere hunc errorem alicui ex istis haereticis, quoniam nec Borboritis nec Gnosticis, neq; Florianis, neq; Manichaeis, neq; Proclianitis. Quia in re valde miror, cum Augustinus viderit Philastri opus, quod forte inde evenire potuit, quod apud nullum alium repererit, & propterea omiserit, parum fidet Philastro in hac parte, aut forte reperit non ita esse prout Philaster narrat. Cuiuscunq; tamen hic error sit, facillimè rehici potest. Nam apud Matthæum dominus exprobans ciuitatibus in quibus factæ sunt plurimæ virtutes eius, quia non egissent penitentiam, ait: Dico vobis, Tyro & Sidoni remissius erit in die iudicij, quam vobis. Et iterum Capernaum loquens, ait: Dico vobis quia terræ Sodomitorum remissius erit die iudicij, quam tibi. Et apud eundem iterum: Viri Niniuitæ surgent in iudicio cum generatione ista, & condemnabunt eam &c. Regina Austri surget in iudicio cum generatione ista, & condemnabit eam. Et apud Ioannem: Potestatem dedit filio iudicium facere, quia filius hominis est. Nolite mirari hoc, quia venit hora in qua omnes qui in monumentis sunt, audient vocem filii Dei, & procedent qui bona fecerunt, in resurrectionem vitæ: qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicij. Et Paulus in epistola ad Romanos: Omnes enim stabimus ante tribunal Christi. Scriptum est enim: Vt uero ego, dicit dominus, quoniam mihi flectetur omne genu, & omnis lingua confitebitur Deo. Itaq; unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo. Et in posteriore epistola ad Corinthios, iterum ait: Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, siue bonum siue malum. Et in symbolo fidei edito in concilio Nicænos sic dicit: Venturus est iudicare viuos & mortuos. Et in symbolo facto in concilio Constantinopolitano: Sedet ad dexteram patris, inde venturus est cum gloria iudicare viuos & mortuos.

Mat. 11.
Mat. 12.

Ioan. 5.

Rom. 14
Esaie 45

2. Cor. 5.

2. Pet. 3.

Secunda est haeresis Albanensium, dicentium uniuersale iudicium iam factum. **A**llanen-
ses, & nullum aliud amplius esse futurum. Hoc enim illis tribuit Guido, qui ses-
illorum errores recensens, hunc septimo loco collocat. Hic error apertissime con-
vincitur ex eo quod iudicium uniuersale praecedere debet resurrectio omnium,
quemadmodum patet ex eisdem testimonij quæ proxime citauimus contra pre-
fatam haeresim, & in vigesimoquarto Matthæi cap. expressius, ubi prius descri-
bitur aduentus Antichristi, deinde resurrectio generalis, & postea iudicium, &
tandem finis: & tunc (iuxta beatum Petrum) elementa purificabuntur per ignem.
At nullum istorum constat esse factum, quoniam nec generalis resurrectio preces-
sit, nec finis est mundi, nec elementa sunt per ignem purificata. Ex quibus collig-
itur maximam esse dementiam, asserere uniuersale iudicium esse iam factum.

IVDEX.

Valdensium error est, quo docent nullum iudicem posse damnare ali-
quem hominem ad poenam aliquam. Hunc errorē illis impingit Guido, quā-
quam Aeneas Sylvius in lib. de origine Bohemorum ca. 35. errores Vual-
densium recensens, huius nō meminit. Quod si ita sentiunt Vualden-
ses, non est mirandum, qm̄ hoc est sceleratis hominibus proprium, ut impunitatem
suis sceleribus optent, quod liberius & securius quæ voluerint sclera perpetrare
valeant. Ad huc modū fecere Vualdenses, qui vt tutius suos errores possent homi-
nib usfuggerere, hocante omnia docere nitunt, nullū iudicē posse aliū hominem
ad ali-

Vual-
denses,

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

ad aliquam poenam damnare. In cuius erroris testimonium adferunt illud: Nolite C
 Mat. 7. iudicare, & non iudicabimini. Aduersus hunc errorem est illud quod dominus
 Exod. 18. ait: Constitue iudices qui populum iudicent omni tempore. Et iterum alibi iudi-
 Deut. 16. ces & magistri in omnibus portis tuis constituantur, ut iudicent populum iusto iudi-
 dicio. Quod si quis haec detorqueat ad alia iudicia, & non ad inflictionem poena-
 rum, considereret plures esse in veteri instrumento leges decernentes talem vel ta-
 lem poenam esse infligendam illi qui tale vel tale crimen commiserit. Et in lege
 Acto. 5. noua haec clarissime habentur. Petrus puniuit morte Ananiam & Sapphiram, ga
 1. Pe. 2. fraudauerant de precio agrivenditi. Et idem alibi ait: Subiecti estote omni huma-
 nae creaturæ propter Deum, siue regi quasi præcellenti, siue ducibus tanquam ab
 eo missis, ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum. Ecce vides vindic-
 tam malefactorum. Et parum infrà iterum ait: Quæ enim est gratia si peccantes
 Rom. 13. & colaphizati suffertis? Ex quibus colligimus iuste fieri cum quis propter pecca-
 tum ex iudicis mādato colaphis ceditur. Et beatus Paulus de potestate sublimio-
 ri loquens ait: Si malum feceris, time. Non enim sine causa gladium portat. Dei
 enim minister est, vindicta in iram ei qui malum agit. Quid ergo Vualdenses non
 minus ignorantes quam scelerati docere audent? Si iudex est Dei minister vindicta
 in iram ei qui malum agit, quomodo iudicem ipsi accusare audent eō quod male-
 factorem punit? An nō hac ratione etiam accusant Deum, cuius minister est
 iudex? Valeant ergo Vualdenses, & cum sint omnium hæreticorum ignorantissimi,
 docere alios erubescant. Quod autem pro se adferunt, nihil prouersus illis suffra-
 gatur: quoniam cum saluator ait: Nolite iudicare, & non iudicabimini; non prohibe-
 buit omne iudicium, præcipue iudicis habentis potestatem, sed prohibet multo-
 rum hominum leue iudicium, qui re minimè cognita, sed ex minutulis suspicio-
 nibus colligentes, statim apud se definiunt, censentes talem esse malum, aut male
 aliquid voluisse facere. Hoc inquam iudicium dominus prohibet: nō autem illud D
 quod reprius (vt decet) bene cognita, ab habente potestatem profertur. Hoc au-
 tem ita esse conuincimus per id quod apud Ioannem idem saluator ait: Nolite iu-
 dicare secundum faciem, sed iustum iudicium iudicate. Quibus verbis cum vnum
 iudicium prohibet, videlicet leue aliud aperte concedit, nempe iustum, quod re
 prius plenè circumspecta iuxta æquitatem fit.

IVRAMENTVM

Vual-
denses.
 Cathari.
 Albanen-
 ses
 Cozo-
 censes
 Baiolen-
 ses.
 *

Inter cæteros errores quos Vualdensibus impingit Guido Carmelita,
 unus est quo afferunt Christianis esse interdictum iuramentum, sic ut
 nusquam iurare liceat. Eundem errorem tribuit Catharisi: quod valde
 miror: quoniam Cathari idem sunt qui & Nouatiani. At Nouatianis
 nullus vñquā aliquid simile impegit, sed catalogus hæreticorum de Albanensi-
 bus differens, dicit esse alios quosdam Catharos, quos in tres partes afferit esse par-
 titos. Albanenses dicit esse de prima secta Catharorum, & Cozocenses de secun-
 da, & Baiolenses de tertia. Et si hi dicuntur Cathari, alij sunt certè à Nouatianis, qui
 primi Cathari vocati sunt, propter munditiam quam iactabant. Nulla est enim
 Nouatianorum ad hos Catharos conuentio. Quapropter constat misere errasse
 Guidonem Carmelitam qui cum de erroribus horum Catharorum differere in-
 cipit, dicit se iam alijs de illis dixisse: per quæ verba satis aperte innuit sesentire
 hos Catharos & Nouatianos esse eosdem, cum tamen hi Cathari longissimè ab-
 sint ab alijs Cathari qui Nouatiani dicuntur.

* Hi de quibus nunc loquimur, non Cathari (vt Guido & catalogus eos ap-
 pellant) sed Catharistæ dicendi sunt. Nam sic eos appellat beatus Augustinus, vt
 supra ostendimus in titulo de cibo, hæresi prima.]

Hunc etiam errorem docuerunt Pseudapostoli, Ad hunc autem errorē conuin-
 cendum

A cendum sufficit illud quod dominus in Deuteronomio ait: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies, ac per nomen illius iurabis. Et iterum: Dominum Deum tuum timebis, & illi soli seruies, ipsiq; adhærebis, iurabisq; in nomine illius. Verum hic respondent qui hunc errorem tutantur, hoc permisum esse iudæis in veteri lege, vt videlicet per Deum iurarent: Christianis autem, qui perfectiores habent legem, hoc dicunt non esse licitum, eð quð Christus apud Matthæum in uniuersum prohibuit iurare. Et hanc sententiam confirmant testimonio Hieronymi & Theophylacti, qui exponentes quintum Matthæi caput, dicunt lucis fuisse permisum iuramentum, Christianis autem omnino prohibitum. Et idem videntur sentire Hilarius & Chrysostomus in eodem loco, quanquā hi nō ita expresse dicunt sicut illi. Sed hoc reiçitur ex eo quð Deum s̄aþe iurasse rep̄simus. At si iuramentum esset ex se malum, vt ex sola permissione iudæi iurare possent, Deus qui male agere nequit, omnino non iurasset. Et huic obiectioni respondunt iuramentum soli Deo conuenire, quoniam ille solus verax est, & mentiri nequit: omnis autem homo mendax est. Et hanc sententiam confirmant testimonio Ambrosij super Psalm. 118. Sed neq; hac via effugere poterunt quin ostendamus illis iuramentum esse homini licitum. Negare enim non possunt Apostolum Paulum pluries iurasse: quoniam in ea quæ est ad Romanos epist., sic ait: Testis est mihi Deus quð memoriam vestri facio semper in orationibus meis. Et iterum alibi: Ego autem testem Deum inuoco in animam meam, quð parcēs vobis non veni ultra Corinthū. Et iterum: Testis est mihi Deus quomodo cupiam omnes vos in visceribus Iesu Christi. Ecce Paulum toties inuocantem Deum in testimoniū suorū verborū. At qui per Deum iurat, nihil aliud facit quā Deū inuocat in testem eorū quæ dicit, ex quo aperte colligimus Paulū iurasse. Non est ergo Christiano viro omnino prohibitum iuramentū: quoniam alijs Paulus iurans peccasset. Præterea, iuramentum nō est de se malum, imò bonū, si ad sint ea quæ requiruntur: quoniam per iuramentum exhibemus reuerentiam Deo, & ostendimus qualē existimationē de Deo habeamus, quoniam sic iurantes per Deum, testamur nos credere Deum videre omnia: quoniam qui rem non plenè agnoscit, non potest esse bonus testis. Ideo sapienter Poeta comicus dixit: Pluris est oculatus testis Plaut. unus quam auriti decem. Ostendimus etiam nos credere Deum esse veracem, qui mentiri non potest. Quia ergo credimus Deum talem esse qui omnia nouit, & qui mentiri non potest, ideo in confirmationem eorū quæ dicimus, iuramus per Deum, inuocando illum testem. Ex quo patet per iuramentum nos reuereri Deum, si exetera ad sint quæ ad iustum iuramentum exiguntur. Cuius rei apertum est indicium, quð in Deuteronomio quoties de iuramento fit mentio, semper subiungitur post præceptum de adoratione: Dominum Deum tuum (inquit) adorabis, & illi soli seruies, ac per nomen illius iurabis. Et iterum: Dominum Deum tuum timebis, & illi soli seruies, ipsiq; adhærebis, iurabisq; in nomine illius. Ecce iuramentū bis coniunctum adorationi & seruituti Dei. Si ergo bonum est Deum adorare, & illi seruire, bonum etiam erit per nomen illius iurare, modo id debite & prout decet fiat. Rursum, iuramentum liceret Christiano, confirmatur plurimorum conciliorum definitionibus. Concilium Ephesinum scribit Nestorij, exigit ab eo iuramentum per hæc verba: Sed consequens est etiam iure iurando fate- rite, quð anathematizes quidem tua polluta & prophana dogmata, sentias au tem & doceas quæ nos uniuersi per orientem seu per occidentem episcopi & magistri præsulesc; populorum credimus & docemus. Hæc Concilium Ephesinum. Et Concilium Constantiense sessione octaua damnauit quadraginta quinque assertiones Ioannis Vuicleph, inter quas quadragesimo tertio loco ponitur hæc de iuramento, qua ait: Iuramenta illicita sunt quæ fiunt ad roborandum humanos contractus

Deut. 6.
Deut. 10.

Matt. 5.

Roma. 11

2. Cor. 13
Phili. 1,

Deut. 6.

Deut. 10.

Concili-
um Ephesi-
num,Concili-
um Con-
stantiense

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

contractus, & commercia ciuilia. Quæ sententia simul cum alijs eiusdem vna super omnes dicta censura damnata est. Et idem concilium Constantiense sessione vicesima decernit ut ad confirmationem pacti initi inter regem Romanorum & regem Aragonum pro schismate tollendo, iuramentum ab omnibus peteretur, & omnes postmodum in concilio existentes à maximo usq; ad minimum iurarunt. Sed superest ut obiectioni aduersariorum respondeamus. Sic enim obijciunt: Dominus apud Matthæum prohibet iuramentum, dicens: Ego autem dico vobis non iurare omnino: neque per celum, quia thronus dei est; neque per terram, quia scabellum est pedum eius: neque per Hierosolymam, quia civitas est magni regis, neque per caput tuum iuraueris, quia non potes unum capillum album facere aut nigrum. Sit autem sermo uester, est est, non no: quod autem abundantius his est, à malo est. Et beatus Iacobus ait: Ante oia autē fratres mei, nolite iurare, neq; per celum, neq; per terram, neq; aliud quocunq; iuramentum. Sit autem sermo uester, est est, non non, vt non sub iudicio decidatis. Huic obiectioni multipliciter respondemus. Primo in illis verbis Saluator non prohibuit iurare per Deum & hoc annotauit Hieronymus in illo loco. Quod autem dicit omnino non esse iurandum, non est omnis iuramenti prohibitio, quia illa verba referuntur ad sequentia, ita vt omnino non sit iurandum per celum aut terram, ita videlicet vt cùm iurandum sit, nunquam tamen iuretur per celum & terram. Causa autē huius prohibitionis fuit, ne per illa elementa iurantes homines, illa tanquam numina quædam venerarentur: quo niam illud per quod quis iurat, aut nimium diligit, aut veneratur. Ne igitur illa venerarentur, aut plus debito diligenter, prohibet ne vnq; per illa iuretur. Et hoc etiam fatentur Hieronymus, & Theophylactus in illo loco, quorum autoritate se tuerentur hi qui partem oppositam docent. Et cùm hoc illis teantur, miror quid postea coegerit eos vt censem iuramentum esse prorsus interdictum. Sic enim Theophylactus ait: Igitur dominus prohibens eos, non dicit, quia pulchrum & magnum est celum, & terra utilis est, ideo per ea no iurare: sed quia celum thronus est Dei, terra autem scabellum pedum eius, vt ne sit locus idolatriæ. Fortè enim in deorum numerum relata fuissent elementa à iurantibus per ea, id quod antea factum est. Hæc Theophylactus. Et eandem sententiam docet Hieronymus. Verum his obijciet quispiam ultima illa Christi verba: Sit sermo uester, est est, non non: quod autem abundantius his est, à malo est. Fatemur quidem à malo esse iuramentum, non autem malum esse. Neq; Christus dixit malum esse, sed à malo esse: à malo inquam illius cui iuratur, & propter quem iuratur. Malitia enim illius cui iuratur, est in causa vt alius iuret. Nam si audiens præstisset fidem verbis loquentis, non esset opus vt loquens sua verba iuramento firmaret. A malo ergo illius cui iuratur, prouenit vt aliquid abundantius dicatur quam est est, non non. Et hanc expositionem præbet Augustinus illi loco Euangeli in libro de mendacio, cap. 20. Alter etiam potest responderi, Christum illis verbis non prohibere absolute iuramentum, sed iurandi facilitatem, ne ex facilitate ad consuetudinem, & ex consuetudine in periurium veniretur. Vnde Ecclesiasticus ait: iurationi ne assuescat os tuum. Et iterum: Sicut autem seruus flagellatus assidue à liuo re non minuitur, sic omnis iurans ac negocians à peccato non purgabitur. Hanc expositionem etiam præbet Augustinus loco proximè citato. Hæc & superiorē expositionem reddit vno contextu beatus Chromatius papa in quodā libello insigni quem fecit super quintum & sextum caput Matthæi. Verba illius ita habentur. Primum enim voluit à nobis & vsum iurationis, & consuetudinem humani erroris auferre, ne unusquisq; nostrum per haec elementa iurando, aut creaturam in honore diuinæ venerationis haberet, aut idcirco impunitatem periurij habere secederet, si per mundi elementa iuraret, cùm scriptum sit: Nec iuravit proximo suo in dolum. Hæc Chromatius. Et parum infra exponens reliqua, dicit per illa verbas Quod

A Quod autem abundantius his est, debere intelligi mendacium, & illud dicit esse abundantius quam est est, non non, id est quam veritas, & illud dicit esse à malo, id est à dæmone, qui mendax est, & pater mendacij. Ex quibus verbis patet iuxta Chromatium, Christum per illa verba solum prohibuisse periurium, & vnum iurandi. Potest etiam dici illam Christi prohibitionem non esse numerandam inter præcepta, sed inter consilia, & illam ad solos perfectos pertinere. Quod ex eo colligi potest, quod in illo loco Christus perfectum Christianismum depingens, multa ibidem recenset quæ nemo sanæ mentis dubitat esse consilia, nō præcepta, quale est illud quod continuo adiungit: Ego autē dico vobis, nō resistere malo. Et hoc modo illum locum Euangeli interpretantur recentiores theologi, quos scholasticos vocant. Verū non hi soli, ut aliqui putant. Nam beatus Bernardus sermone 65. super Cantica, inuehens contra quosdam hæreticos dicentes non esse licitum iuramentum, esse tamen illis licitum peierare, ne secreta suæ sectæ ab alijs scirentur, sic ait: Patet vos & superstitione obseruare de iuramento, & flagitiose præsumere de periurio. O peruersitatem. Quod ad cautelam consultum est, videlicet non iurare, hoc isti mandati vice tamen contentiose obseruantur: & quod immobili fure sanctitatis est, nō peierandum scilicet, hoc tanquam indifferens pro voluntate dispensant. Hæc Bernardus: Hunc autem non possunt dicere scholasticum. Christianus Druthmarus in expositione super Matthæum, idem sentit. Sic enim ait: Ne Iudei per idolorum nomina iurarent, permisit eis dominus iurare per nomen suum. Nec nobis etiam inhibuit, sed perfectionem nos docuit, quod ea fides sit habenda inter Christianos, vt non sit necesse testem nomen domini interponere. Periurium & illis & nobis prohibitum est. Hec Christianus Druthmarus: quem non possunt etiam dicere scholasticum, cum nihil minus sit: neque trecentenarium (vt Luthe-
rus & eius sequaces facere solent) quoniam ante septingentos annos fuit, si Ioan-
ni Trithemio credere volumus. Et Beda exponēs illud Iacobis: Ante omnia fratres
mei nolite iurare &c. dicit ibidem prohiberi consuetudinem iurandi, ne ex ea de-
ueniatur in periurium. Sic enim ait: Ideo (inquit Iacobus) vos à iurationis culpa
compesco, ne frequenter vera iurando, aliquando etiam in periurium decidatis,
sed eo longius à peierandi vicio stetis, quo nec verum deierare nisi proxima neces-
sitate velitis. Hæc Beda. Et Rupertus Tuicensis vir doctrina & sanctitate illu-
stris, lib. 5. de glorificatione hominis Christi, distinguit illum Matthæi locum de
iuramento, hoc pacto, dicēs quod nō iurare omnino, sit consilium: nō iurare autem
per celum & terram &c. sit præceptum, ita vt si iurandum sit ex necessitate aliqua
tunc iuretur per Deum, & nō per aliquam aliam rem. Ecce ergo Euangeli locum
sufficienter discussum, quam ostendimus nostræ sententiae minime repugnare.
Verū his forte obijcent nobis Hieronymum & Theophylactum, qui sentirevi-
dentur non licere Christiano viro iurare. Nos autem obijcimur contra Augusti-
num, Chromatium, Christianum Druthmarum, Bernardum, Bedam, Rupertum.
Parum dixi, imò totius Ecclesiae definitionem, cuius autoritas tanta est, vt mille
præstet Hieronymis & Theophylactis, etiam si hi clarissimi viri fuerint, sanctita-
te perinde ac doctrina illustres.

A lia est hæresis quæ cum præfata velut ex diametro pugnat. Nam hæc sic
admittit iuramentum, vt etiam periurium licere dicat. Hunc errorē tribuit
Priscilliano beatus Augustinus in lib. de hæresibus. Priscillianistæ enim (vt ibi-
dem refert Augustinus) docebāt discipulos suos, vt iuramento interrogati & requiri
sit nihil unquam reuelarent de illorum doctrina, & ad illius doctrinæ occultatio-
nem dicebant esse licitum periurium: quapropter hanc semper in ore versabant
sententiam: Iura, periura, secretum prodere noli. Hunc eundem errorem tenue-
runt quidam hæretici tempore beati Bernardi, de quibus ille mentionem facit
sermone, 65. & sermone, 66. super Cantica, & dicit illos vocari Apostolicos, quia vi-
Aposto-
licet.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

delicet iactabant se esse successores Apostolorum. Eundem errorem (ut catalo-
Flagel- gus hæreticorum refert) tutati sunt impij Flagellantes. Hic error manifestè con-
lantes. Leui. 19. uincitur per id quod dominus in Leuitico ait: Non peierabis in nomine meo, nec
pollues nomen Dei tui. Qui enim peierat, nomen Dei polluit, quia Deum adserit
in testem mendacij. Quid autem magis pollutum aut turpe esse potest, quam men-
datio fauere; Præterea, Sapiens recensens peccata hominum potissimum gentili-
Sapi. 14. um, inter illa etiam ponit periurium, dicens: Omnia commixta sunt, sanguis, ho-
mocidium, furtum, & fictio, corruptio, & infidelitas, turbatio, & periurium, &c.
1. Tim. 1. Et beatus Paulus dicens iusto non esse legem impositam, sed impijs & peccatori-
bus, & sceleratis, postea subdit, & mendacibus & periuris. Ex quo apertissimè col-
ligitur periurium esse lege diuina prohibitum. Deinde causa ipsa propter quam
dicunt licere periurium, pessima est. Dicunt enim ideo esse licitum peierare, ut vi-
delicet non reueletur alijs eorum doctrina. Tunc percontari illos oportet, an do-
ctrina sua sit Euangelio cōformis, an illi contraria: Si est Euangelio contraria, non
sunt ergo veri Christiani qui illam docent. Si est Euangelio conformis, cur ergo il-
lam occultant? Cur apud seipso solos illam recondunt? Christus namq; ait: Quod
Mat. 10. dico in tenebris, dicite in lumine: & quod in aure audistis, prædictate super tecta.
Et cum Euangelij prædicationem discipulis suis commendat, ait: Euntes in mun-
Mar. v1. dum vniuersum prædicate Euangelium omni creaturæ. Non solis Priscillianistis
aut solis Apostolicis, aut solis sese Flagellantibus, sed omni creaturæ. Non enim
vult suam legem solis Iudeis reuelari, ut in sola Iudea sit notus; sed vult esse notus
toti mundo. Ideo vult suum Euangelium esse omnibus apertum, quia vult omnes
2. Cor. 4. nos in agnitionem veritatis peruenire. Ideo Apostolus ait: Si opertum est Euan-
gelium meum, in his qui pereunt est opertum. Pereunt ergo Priscillianistæ &
Apostolici, qui Euangelium occultare volunt. Et alibi idem Apostolus ait: Corde
creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Ut autem quisq; salutem D
Rom. 10. animæ suæ acquirat, oportet eum ita ore confiteri, quemadmodum credit corde.
Aduersus tam apertam hæresim non est opus plura adferre.

IVSTVS

Beatius Augustinus in libro de hæresibus capite 52, asserit louinianum
sensiisse, eum qui semel per lauacrum regenerationis fuerit iustificatus,
non posse amplius peccare. Et beatus Hieronymus libro secundo ad-
uersus louinianum hoc idem illi impingit. Hunc eundem errorem do-
cuisse Pelagium testatur etiam Augustinus in eodem libro de hæresibus cap. 87.
Aduersus hunc errorem iam suprà in titulo de gratia, hæresi, 2. disputauimus, qua-
propter non est opus de hac re amplius differere.

Alius est error Lutheri, dicentis iustum in omni bono opere peccare. Ve-
rūm de hoc errore infrā in titulo de operibus, & in titulo de peccato longi-
us differemus. Ad illum ergo locum mittimus lectorem.

Finis Libri Octauii.

191.

A F. ALFONSI DE^S
CASTRO ZAMOREN^P MINORITAE,
aduersus Hæreses, Liber IX,

LABOR

Vere olim in Syria monachi dicentes nullum manuum laborem esse monachis licitū etiam sustentandæ vitæ causa. In hoc enim se esse monachos profitebantur, ut ab omni labore manus vacantes, orationi semper insisterent. Huius hæresis autores vocantur lingua Syra Psalliani: sic enim eos nominat Aug. in lib. de hæresibus ca. 57. Verum historia tripartita lib. 7. cap. 11, de istis hæreticis differens, eos appellat Messalianos, & dicit eos vocari græce εὐχήτας, hoc est orantes, eō quod semper orandum esse dicebant. Vocantur etiam ibidem εὐθουσίας, id est sacrificantes. Eundem errorem tutati sunt

Psalliani

aliij monachi parum postea in Africa, præsertim apud Carthaginem, vt patet ex Augustino in lib. de opere monachorum. Nam in principio illius operis testatur se illum librum scribere ad instantiam Aurelij tunc Carthaginensis episcopi pro expugnatione huius erroris, qui tunc in Carthagine oriebatur. Hunc errorem iam diu sepultum ab inferis suscitarunt Vualdenses, dicentes virum perfectum Vual-
non debere manibus laborare. Hoc enim Vualdenses impingit Guido in sua
summa de hæresibus. Verum Aeneas Silvius lib. de origine Bohemorum cap. 35.
Vualdensium errores recensens, huīus erroris non meminit. Hic error aperte con-
vincitur ex eō quod Paulus Apostolus qui meritò inter perfectos numerari de-
bet, proprijs manibus laborauit. Nam quamuis posset non laborare, & sine labo-
re viuere de Euangelio, quoniam ī quibus prædicabat, tenebatur eum alere, ipse
tamen vt illos, quibus Euangelium prædicabat, non grauaret, voluit proprijs ma-
nibus laborare, vt ex suo labore victum acquireret. Sic enim ipse in priore
epistola ad Corinthios ait: Nescitis quoniam qui in sacrario operantur, quæ de sa-
crario sunt edunt: Et qui altario deseruūt, cum altario participat. Ita & dominus
ordinauit his qui Euangelium annunciat, de Euangelio viuere. Ego autem nullo
horū vsus sum. Si Paulus, q̄ poterat de Euangelio viuere, laborat, quāto magis mo-
nachi, qui non prædicant, tenent manibus laborare: Sed hos ipsos monachos ocio
sos aperte reprehendit Paulus in secunda ad Thessalonenses epistola dicens: Ipsi
enim scitis quemadmodum oporteat imitari nos, quoniam non in quiete fuimus
inter vos, neq; gratis panem manducauimus ab aliquo, sed in labore & fatigatio-
ne, nocte & die operantes, ne quem vestrum grauaremus: non quasi non habere-
mus potestatem, sed vt nos met ipsos formam daremus vobis ad imitandum nos.
Nam & cùm essemus apud vos, hoc denunciabamus vobis, quoniam si quis non
vult operari, nec manducet. Audiūmus enim quosdam ambulantes inter vos in-
ordinate, nihil operantes, sed curiose agentes. His autem qui eiusmodi sunt, de-
nunciamus, & obsecramus in domino Iesu Christo, vt cum silentio operantes su-
um panem manducent. Et in Epistola ad Ephesios iterum ait: Qui furabatur,
iam non furetur, magis autem laboret operando manibus suis quod bonum est,
vt habeat unde tribuat necessitatem patienti. Et in Actibus Apostolorum cùm à
Miletō mittens Ephesum, vocasset inde presbyteros Ecclesiæ, ait illis: Argentum
Ephe. 4.
Acto. 10.
KK ī & aurum

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

et aurum aut vestem nullius concupiui, sicut ipsi scitis, qm ea que mihi opus erant, & his qui mecum sunt, ministrauerunt manus istae. Omnia ostendi vobis: quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos, ac meminisse verbi dñi Iesu, quoniam ipse dixit: Beatus est magis dare quam accipere. Ecce Apostolum Paulum proprijs manibus laborantem, qui alios vt etiam manibus laborent, saepissime hortatus est. Præterea omnes sancti viri qui modum aliquem viuendi in monasterio instituerunt, monachis suis præcepérunt, vt manibus laborantes, ocium animæ inimicum vitarent. Nam de monachis Aegyptijs loquens beatus Hieronymus in epistola ad Rusticum monachum ita ait: Aegyptiorum monasteria hunc habent morem, vt nullum absq; labore & opere suscipiant, non tam propter victus necessaria, quam propter animæ salutem, ne vagetur perniciosis cogitationibus, & instar fornicantis Hierusalem omni transeunti diuaret pedes suos. Hæc Hieronymus. Hoc ipsum beatus Basilius docet monachos, qui in regula monachorum capite sexagesimo septimo inducit monachos talem proponentes illi quæstionem, sic dicens: Si ergo neque solitudinem habere oportet de necessarijs vsibus ad vitam, & aliud præceptū est domini dicentis: Operam ini non cibum qui perit; nonne superfluum est manibus operari? Cui quæstionī respondens Basilius ait: Ipse dominus in Euangelio præceptum suum explicauit. Nam ibi ipse qui dixit nō oportere queri aliud ad vitam, cum dicit: Nolite querere quid manducetis, aut quid bibatis, hæc enim omnia gentes inquirunt, addidit: Quærите autem regnum Dei, & iustitiam eius. Et quomodo oporteat queri, indicauit. Cum enim dixisset: Nolite operari cibum qui perit, addidit, sed eum qui permanet in vitam æternam. Et hoc quid esset, ostendit in alio loco dicens: Meus cibus est vt faciam voluntatem eius qui misit me patris. Voluntas autem patris est esurientibus cibum dare, sitiens potum, nudos cooperire, &c. huiuscmodi. Tum deinde necessarium est & Apostolum imitari dicentem: Omnia ostendi vobis, quia laborantes oportet suscipere infirmos. Et cum iterum docet: Magis autem laboret unusquisq; manibus suis, operans quod bonum est, vt possit impartiri necessitatem patientibus. Cum verò hæc ita nobis vel in Euangelio dominus, vel Apostolus tradat, manifestum est quidem, quod pro nobisipsis quidem solliciti esse non debemus, neque labore propter mandatum autem domini, & propter necessitatem proximorum solliciti esse debemus, & operari attentius, & maximè quia dominus in seipsum recipit ea quæ in seruos eius fecerimus, & regnum cœlorum pro huiusmodi promittit obsequijs. Hucusque Basilius. Ex cuius verbis constat illum hoc in iungere monachis, vt laborent, non tam propter sui victus necessitatem, quā vt mandata Dei possint laborando implere, & delabore suo proximorum necessitatibus subuenire. Beatus Benedictus in regula sua ait: Ocioſitas inimica est animæ, & ideo certis temporibus occupari debent fratres in labore manuum, certis iterum horis in lectio- ne diuina. Ideoq; hac dispositione credimus utraque tempora ordinari, id est vt à Pascha usque ad calendas Octobris mane exeentes à prima usque ad horam penè quartam laborent quod necessarium fuerit, ab hora autem quarta usq; ad horam sextam quasi lectioνi vacent. Et aliquibus interiectis subdit: Si autem necessitas loci aut paupertas exegerit vt ad fruges legendas per se occupentur, nō contristentur, quia tunc verè hi monachi sunt, si labore manuum suarum viuant, sicut & patres nostri, & Apostoli. Omnia tamen mensurati fiant propter pusillanimes. Hæc beatus Benedictus monachis suis in regula præcipit. Similiter etiam seraphicus pater sanctus Franciscus Minorum fratrum institutor, in regula sua capite sexto: Fratres quibus gratiam dedit dominus laborandi, laborent fideliter & devotè, ita vt excluso ocio animæ inimico, sanctæ orationis & devotionis spiritum non extinguant, cui debent cetera temporalia deseruire. De mercede verò laboris pro se & suis fratribus corporis necessaria recipiant præter denarios vel pecuniam, & hoc

- Ioan. 6: & aliud præceptū est domini dicentis: Operam ini non cibum qui perit; nonne superfluum est manibus operari? Cui quæstionī respondens Basilius ait: Ipse dominus in Euangelio præceptum suum explicauit. Nam ibi ipse qui dixit nō oportere queri aliud ad vitam, cum dicit: Nolite querere quid manducetis, aut quid bibatis, hæc enim omnia gentes inquirunt, addidit: Quærите autem regnum Dei, & iustitiam eius. Et quomodo oporteat queri, indicauit. Cum enim dixisset: Nolite operari cibum qui perit, addidit, sed eum qui permanet in vitam æternam. Et hoc quid esset, ostendit in alio loco dicens: Meus cibus est vt faciam voluntatem eius qui misit me patris. Voluntas autem patris est esurientibus cibum dare, sitiens potum, nudos cooperire, &c. huiuscmodi. Tum deinde necessarium est & Apostolum imitari dicentem: Omnia ostendi vobis, quia laborantes oportet suscipere infirmos. Et cum iterum docet: Magis autem laboret unusquisq; manibus suis, operans quod bonum est, vt possit impartiri necessitatem patientibus. Cum verò hæc ita nobis vel in Euangelio dominus, vel Apostolus tradat, manifestum est quidem, quod pro nobisipsis quidem solliciti esse non debemus, neque labore propter mandatum autem domini, & propter necessitatem proximorum solliciti esse debemus, & operari attentius, & maximè quia dominus in seipsum recipit ea quæ in seruos eius fecerimus, & regnum cœlorum pro huiusmodi promittit obsequijs. Hucusque Basilius. Ex cuius verbis constat illum hoc in iungere monachis, vt laborent, non tam propter sui victus necessitatem, quā vt mandata Dei possint laborando implere, & delabore suo proximorum necessitatibus subuenire. Beatus Benedictus in regula sua ait: Ocioſitas inimica est animæ, & ideo certis temporibus occupari debent fratres in labore manuum, certis iterum horis in lectio- ne diuina. Ideoq; hac dispositione credimus utraque tempora ordinari, id est vt à Pascha usque ad calendas Octobris mane exeentes à prima usque ad horam penè quartam laborent quod necessarium fuerit, ab hora autem quarta usq; ad horam sextam quasi lectioνi vacent. Et aliquibus interiectis subdit: Si autem necessitas loci aut paupertas exegerit vt ad fruges legendas per se occupentur, nō contristentur, quia tunc verè hi monachi sunt, si labore manuum suarum viuant, sicut & patres nostri, & Apostoli. Omnia tamen mensurati fiant propter pusillanimes. Hæc beatus Benedictus monachis suis in regula præcipit. Similiter etiam seraphicus pater sanctus Franciscus Minorum fratrum institutor, in regula sua capite sexto: Fratres quibus gratiam dedit dominus laborandi, laborent fideliter & devotè, ita vt excluso ocio animæ inimico, sanctæ orationis & devotionis spiritum non extinguant, cui debent cetera temporalia deseruire. De mercede verò laboris pro se & suis fratribus corporis necessaria recipiant præter denarios vel pecuniam, & hoc

Cōcilium
Carthaginiense.

A hoc humiliter, sicut decet seruos Dei, & paupertatis sanctissimæ sectatores. Hæc in regula sua sanctus Franciscus. Et in testamento suo iterum ait: Et ego manibus meis laboraui, & volo laborare, & omnes alij fratres firmiter volo quod laborent de laborio quod pertinet ad honestatem. Et qui nesciunt, addiscant, non propter cupiditatem lucri, sed propter bonum exemplum, & ad repellendam ociositatem. Hæc sanctus Franciscus in testamento suo. Demum concilium Carthaginense quartum perspiciens quam noxium sit corporis ocium omnibus clericis, præcipit ut manibus suis laborent. Nam quinquagesimo secundo capite suorum decretorum præfatum concilium tale statuit decretum dicens: Clericus victum & vestitum sibi vel artificiolo vel agricultura absque officij sui duntaxat detrimento præparet. Et capite sequenti iterum ait: Omnes clerici qui ad operandum validi sunt, & artificiola & literas discant. Hæc concilium Carthaginense quartum. Cuius definitioni expedit credere magis quam ociosis Messalianis, aut idiotis Vualdensibus. Sed iam opus est ut videamus quo argumento suam tutentur hæresim Messaliani. Primo enim pro se citant illud quod saluator noster apud Ioannem ait: Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam. Secundum obiciunt quod dominus Martham de hoc labore reprehenderit dicens: Martha sollicita es & turbaris erga plurima: Et apud Matthæum eandem sollicitudinem omnibus inhibuit cum ait: Nolite ergo solliciti esse dicentes; quid mandubimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur. Et iterum: Nolite ergo solliciti esse in crastinum. Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi. Et certè hæc sacræ scripturæ loca non ita sunt intelligenda ut Messaliani putant, credentes Christum per illaverba omnem prohibuisse laborem. Qualiter autem sint interpretanda, beatus Basilius docet in illis verbis quæ supra ex illo citauimus. Verum clarius eorum intellectum aduersus Messalianos pandit Theophylactus, qui in expositione super Euangelium Ioannis exponens illa verba quæ nunc proximè ex Ioan. citauimus, ita ait: Nam quia multi sunt cupientes ignavi vivere, & maximè Messaliani, quivisi sunt hoc dicto ad patrocinium suæ ignaviae, operæ premium fuerit declarare hoc dictum. Non enim hoc dixit dominus noster Iesus Christus, ut corporalem quidem operationem ab eis velit amouere, & ipsos ad ocium cogere. Omnem Eccle. 33. enim malitiam docuit ociositas: & si oportet euidenter dicere, ipsum ociose vivere, cibus est qui perit: & ita eum qui Christum sequitur, oportet operari, ut habeat quod & alijs communicet. Hoc enim habet mercedem & promissionem futuri regni. Et paucis interiectis respondet ad alia duo quæ ex Matthæo & Luca pro Messalianis citauimus testimonia, dicens: Dictum ad Martham, non de opere est & operatione vel ocio, sed de temporis obseruatione, & ne tempus audiendi insumatur in occupationes parandorum ciborum. Persuadet igitur ei, ne perdat tempus doctrinæ frustra propter occupationem in his quæ sunt ventris. Quod autem dicit, ne solliciti sitis, neque hoc dicto operationem reiecit. Aliud enim sollicitudo est, & aliud operatio. Fieri enim potest ut sollicitus non sit qui operatur. Dicit igitur nos dominus ne addicti simus curis vitae, neque habeamus curam quomodo cras refocilem, & vult ut unoquoq; die operemur, dicens: Ne solliciti sitis de crastinio. Quasi in hunc modum diceret: Ne solliciti sitis quomodo hodie operando cras quiescatis, sed quotidie cibum quotidiana operatione parantes, ne solliciti sitis de crastinio. Hucusque Theophylactus. Ex cuius interpretatione constat Messalianos suo ipsorum gladio interimi. Nam ex eodem dicto Matthæi quod illi profecitarunt, eorundem ignavia redarguitur. Aduersus hanc hæresim scripsit beatus August. librum unum cui titulus est, De opere monachoru. Et Ioā. Cassianus lib. 10. de institutis coenobioru, à capite septimo usq; ad finem libri nihil aliud agit quam ostendere necessariū esse monacho, ut aliquid manibus suis operetur, ut per operationem amputentur vitia quæ gignit ociositas.

Luce 10.
Matt. 6.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Secunda hæresis est quæ cum hac proximè enarrata velut ex diametro pugnat, asserens omnes monachos absque ullo discrimine teneri ad laborem manuum, ut ex illo sibi victimum acquirant: nec posse illos alio modo sibi victimum parare, quam per laborem manuum. Huius hæresis primus autor fuit quidam **V**vilhelmus de sancto Amore, acerbissimus hostis monachorum mendicantium. Hic dixit omnes monachos quinon habebant proprium commununitatis vnde viuerent, deberet laborare manibus suis, ut inde victimum sibi acquirant.

* * Hanc & alias hæreses docuit sub Alexandro Papa huius nominis quarto,

I à quo etiam damnatus fuit, per bullam quæ incipit Romanus pontifex.]

Ioannes **V**iticie. Post istum successit Ioannes Vinciph, qui Hiericho destructam, fortiorē reædificare cupiebat. Hic enim non solum de mendicantibus monachis, sed de omnibus alijs sine ullo discrimine locutus est, dicens omnes monachos debere

Lutherus per laborem manuum victimum & vestitum sibi parare. Lutherus autem & sui complices modestius hunc docent errorem, quoniam eos qui prædicationi verbi Dei student, nolunt arctari ad laborem manuum: reliquos autem omnes cogunt ut artificio aliquo victimum sibi acquirant: neque ullo pacto ex mendicitate viuere apud Lutheranos licet. Et certe si de labore manuum monachis iniungendo cum debita discrezione loquerentur, non hic eos vocaremus in contentionem: quinimò conueniret inter nos de hac re, quoniam ut in proximè prefata hæresi docuimus, summè necessaria est monachis laboriosa aliqua operatio. Verum cùm dicant omnes sine discrimine deberet laborare, ideo eos nunc meritò de hæresi notauimus: quoniam ex CH RISTI & Apostolorum doctrina conuinceamus esse plures monachorum conditiones qui ad hunc laborem non tenentur sed beatí tales monachi esse possunt etiam si non manducauerint de labore manuum suarum. Quis erit adeò crudelis in proximum, ut eum qui infirmatur, & morbo laborat, cogere velit ad laborem? Nullus certè, nisi talis sit qui nolit alijs facere

Matt. 6. quæ sibi vellet fieri. Sufficit enim (inquit Saluator) diei malitia sua. Sufficit enim morbus ipse, nec iustum est ut supra morbum quem patitur, aliud illi superponatur onus, quod cùm ferre non possit, necesse sit aut ipsum rejiciat, aut suscipiens confringatur. Ne quetamen hic dicimus infirmos eos solum, qui tunc morbo premuntur, sed etiam eos qui eti bene valeant aliquando, tamen saepè post aliqua interualla recidiuant, quos medici valetudinarios appellant. Nam de talibus erat Timotheus, qui infirmitatem stomachi & alias frengentes infirmitates patiebatur. Sic enim illi scribens Paulus ait: Noli adhuc aquā bibere, sed modico vino utere propter stomachum tuum, & frequentes infirmitates tuas. Frequentes dixit, non continuas. Nam si continua infirmitate laborasset, Paulus qui tanta charitate ardebat, ut quocunque alio infirmante ipse infirmaretur, non iniunxit illi prædicationis laborem, curam animarum, ministerium viduarum, quæ omnia mediocrem saltem hominis valetudinem exigunt. Timotheum ergo, quia sic infirmabatur, & manibus laborare non poterat, sic illum exhortatur, monet & consolatur. Labora (inquit) sicut bonus miles Christi Iesu. Et ne crederet

2. Tim. 2. quod per negotiationes alias ad modum mercatorum posset sibi victimum acquirere, addidit: Nemo militans Deo, implicat se negotijs secularibus, ut ei placeat cui se probauit. Nam qui in agone contendit, non coronatur nisi legitimè certauerit. Verum quia poterat Timotheus obijcere infirmitatem suam propter quam ineptus erat labori, statim Paulus subiunxit: Laborantem agricolam oportet pri-

mium de fructibus accipere. Quibus verbis non illi laborem manuum, ut alijs facere solebat, suasit; sed modum illi ostendit qualiter absque labore manuum de Euangelio viuere posset. Et cum Milesi esset Paulus, omnes presbyteros, quos ad eum locum ex Epheso ascuerat, docuit ut infirmi aleretur ex aliorum labore. Omnia (inquit) ostendi vobis, quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos.

Ecce

Ibidem

Acto. 10.

slntsp33

pp. 222

A Ecce Paulum docentem ut per laborem eorum qui bene valent, alantur infirmi. Vnde Prosper in libro de vita contemplativa cap. ii. sic ait: Ipsi quoq; pauperes si se possint suis artificijs aut laboribus expedire, non præsumant quod debilis aut infirmus debet accipere: ne forte Ecclesia, quæ potest omni solatio destitutis necessaria ministrare, si omnes etiam nihil indigentes accipiunt, grauata, illis quibus debet subuenire non valeat. Hæc Prosper. Patet iam non esse iustum ut infirmi cogantur ad laborem, quem tolerare non possunt. Simile quid sentit beatus Augustinus de diuitiis qui molliter & delicate in seculo educati, omnibus spretis monasterium intrauerunt, ea quæ habebant, pauperibus Christi distribuent. Nam hos, eò quod mollius nutriti, & laboribus minimè assueti, laborem ferre non possunt, beatus Augustinus sentit non ad laborem cogendos. Sic enim in libro de opere monachorum capite 25. ait: Quamobrem etiam illi qui relicta vel distributa siue ampla siue qualicunq; opulenta facultate, inter pauperes Christi pia & salubri humilitate numerarivoluerunt, si corpore ita valent, & ab ecclesiasticis occupationibus vacant, quanquam eis tam magnum animi sui documentum adferentibus, & eiusdem societatis indigentiae de his rebus quas habebant, vel plurimum vel non parum conferentibus, vicem sustentandæ vitæ eorum res ipsa communis & fraterna charitas debeat; tamen si & ipsis aliquid manibus operetur, ut pigris ex vita humiliore & ob hoc exercitatione venientibus auferant excusationem multo misericordius agunt, quam cum omnia sua indigentibus diuiserunt. Quod quidem si nolunt, quis audeat cogere? Quibus tamen truenienda sunt opera in monasterio, etiam si à corporali functione liberiora, sed vigilanti administratione curanda, vt nec ipsi panem suum, qm̄ iam communis factus est, gratis manducent. Nec attendendum in quibus monasterijs, vel in quo loco indigentibus fratribus quisque id quod habebat impenderit. Omnium enim Christianorum vna res publica est. Hucusq; Augustinus. Ex cuius verbis patet eos non esse in monasterio ad laborem cogendos, qui cùm monasterium intrauerunt, substantiam huius mundi habebant, quam pauperibus distribuerunt. Et eadem sententiam prius ex Pauli sententia confirmarat, cap. 16. sic dicens: Excepta ergo hac potestate, quam verbis Dei prædicatores habere in eos quibus prædicant, saepe testatur Paulus, etiam sanctis qui omnia sua vendita distribuebant, & Hierosolymis habitabat in sanctacō munionevitæ, non dicentes aliquid proprium, quibus erant omnia communia, & anima & cor vnum in Deum, ab Ecclesijs gentium necessaria conferri præcipit & hortatur. Inde est & illud ad Romanos: Nunc (inquit) perga Hierusalem ministrae sanctis. Placuit enim Macedonie & Achaie communionem aliquam facere in pauperes sanctorum qui sunt in Hierusalem. Hæc Augustinus. Alij sunt etiā qui nō minore imo fortè meliore aut saltem nobiliore iustitia possunt absq; labore manuum suarum vitam suam transligere. Hi aut sunt prædicatores verbi Dei, & omnes doctores, qui verbo aut scripto alios docent legem Dei. Nō enim interest qua via aliquis doceat, videlicet verbo, an scriptura; si tamen de lege Dei doceat. Hos omnes posse absq; labore manuum manducare, conuincitur ex hoc q; potestatem habent à domino accipiendi ea quæ sunt ad vitam necessaria ab illis quos docet. Nam cū Christus mitteret Apostolos suos ad prædicandum, dixit illis: Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris, neq; peram in via, neq; duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam. Dignus est enim operarius cibo suo. Propterea enim inhibuit illis hæc omnia, vt cùm illis egerent, ab eis acciperent quibus verbum Dei prædicarent. Verum ne quis putet hanc potestatem solis Apostolis fuisse collatam, audiat quid Lucas Euangelista de alijs prædicatoribus dicat. Post hæc (inquit ille) designauit dominus & alios septuaginta duos, & misit illos binos ante faciem suam in omnem ciuitatem & locum quod erat ipse venturus: & dicebat illis: Messis quidem multa, operarij autem pauci.

Rom. 15.

Matt. 10.

Luc. 10.

F ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Rogate ergo dominum messis, ut mittat operarios in messem suam. Ite, ecce ego C
mittio vos sicut agnos inter lupos. Nolite portare sacculum, neque peram, neque cal-
ceamēta; & neminem per viam salutaueritis. In quācunq; domū intraueritis, pri-
mū dicite: Pax huic domui. Et si ibi fuerit filius pacis, requiescat super illum pax
vestra. Sin autem, ad vos reuertetur. In eadem autem domo manete, edentes &
bibentes quæ apud illos sunt. Dignus est enim operarius in mercede sua. Ecce iam
vides idem concessum esse septuagintaduo bus discipulis, quod prius duodecim
Apostolis fuerat concessum. Quod si dicat quis hanc potestate solis pastoribus fu-
isse datum, & non alijs quibus prædicationis onus non est iniunctum, sed ipsi se
ingerunt ad prædicandum, facile hoc rejiciet quisquis bene circunspicerit hanc
potestatem viuendi ex Euangelio, non esse fundatam in officio pastoris, sed in so-
la prædicatione verbi Dei, neque ex aliqua alia re pendere, quam ex officio prædi-
cationis. Si ergo in ipsa prædicatione tantum laborat monachus non habens pa-
storis officium, sicut alius secularis pastor aut curatus, cur non etiam habebit cibū
suum aut mercedem suam sicut alius: Dignus est enim (inquit Christus) operari-
uscibo suo. Et iterum: Dignus est operarius mercede sua. Aduerte quod utrobi-
que dixit operarius, non autem dixit prælatus, aut pastor, aut curatus, aut præposi-
tus: sed ut innueret mercedem esse debitam operi, & non prælationi, dixit opera-
rius. At cum monachus prædicat, etiam est operarius sicut qui quis aliust ergo eti-
am illi merces debetur. Si enim qui vltro se offerunt, non tantum laborant ut alij,
iustum est ut etiam in æqualem mercedem habeant. Quod si maior est eorum in
prædicatione labor, cur non æqualem saltem mercedem habebunt: Iustius certe,
quam isti hæretici optant, fecit Moyses, qui non solum Beseleel & Ooliab viris
doctis & à domino electis ad faciendum opus sanctuarij, sed etiam alijs expertis
viris qui ad idem opus faciendum se vltro obtulerant, mercedem dedit, & illis si-
cuit alijs distribuit donaria filiorum Israel. Verum isti hæretici tanquam Aegy-
ptij vellent monachos Aegyptiaca & Pharaonica seruitute premere, ut videlicet
palea non detur, & eadem operis mensura exigatur. Volunt ut victus non de-
tur prædicantibus, & prædicationis labor ab illis exigatur. Paulus Apostolus
in ea quæ est ad Romanos epistola ait: Nam si spiritualium eorum particeps fa-
cti sunt Gentiles, debent & in carnalibus ministrare eis. Et in priore epistola
ad Corinthios iterum ait: Quis militat suis stipendijs vñquam? Quis plantat
vineam, & de fructu eius non edit? Quis pascit gregem, & de lacte gregis non
manducat? Nunquid secundum hominem hæc dico? An & lex hæc nondi-
xit? Scriptum est enim in lege Moysi: Non alligabis os boui trituran-
ti. Nunquid de bobus cura est DEO? An propter nos utique hæc dicit? Nam
propter nos utique scripta sunt, quoniam debet in spe, qui arat, arare: & qui tri-
turat, in spe fructus percipiendi. Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum
est si nos carnalia vestra metamus. Hucusque ibi beatus Paulus. Vereantur iam
isti monachorum hostes alligare ora illis trituranibus. An forte monachus præ-
dicans verbum Dei non plantat vineam cum prædicat? Nonne Paulus propter
prædicationem dicebat: Ego plantauis? Nunquid non monachus prædicans eti-
am pascit? Nonne etiam triturat? Si plantat, sinant illi de fructu vineæ comedere.
Si pascit gregem, permittant ut de illius lacte manducet. Si triturat, nolint contra pre-
ceptum Dei os illius alligare. Et ad Timotheum scribens iterum ait: Laborarem agri-
colam oportet primum de fructibus accipere. Ecce iam vides prædicatores ver-
bi Dei ex diuina sententia esse liberos ab obligatione corporalis laboris. Hi autem
sunt omnes qui sunt ministerio diuino mancipati. Nam in priore epistola ad Cor.
Paulus ait: Nescitis quoniam qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt editi?
Et qui altario deseruunt, cum altario participant: Ita & dñs ordinavit his qui Eu-
gelium annunciant, de Euangelio viuere. Ecce uno orationis contextu Pau-
lus

A lus afferit non solum Euāgelistas, sed omnes altario deseruientes habere hāc potestatem, ut beati esse possint, etiam si non manduauerint de labore manuum suarum. Ita enim sentit beatus Augustinus quī libro de opere Monachorū cap. vīce simoprīmo, de Messalianis Monachis loquens, ait: Iſti autem fratres nostri temerarii arrogant, quantum existimō, q̄ eiusmodi habeant potestatem. Si ēm Euāgelistae sunt, fateor habent: si ministri altaris, dispensatores sacramentorum, bene sibi istam non arrogāt, sed plane vendicant potestatem. Hāc Augustinus. Quid ergo iſti hāretici velut canes latraat in monachos? Cur tam generali sententia omnibus monachis non laborantibus interdicunt panem, quem dominus sua benignitate indulxit Euāgelistis, & altari seruientibus? Præter iſtos autem, quos ostendimus esse ab operatione & labore manuum lege diuina exemptos, quicq; alius manachus fuerit, tenetur laborare. Et si non laborauerint, certè non puto licet illis esse manducare. Non est enim monachatus institutus ut quis in eo ociosam vitam habeat, quam fortè non habuisset in seculo. Vnde beatus Augustinus in libro de opere monachorum cap. 25. sic ait: Illi aut qui præter iſtam sanctam voluntatem, vitam labore corporis transligeant, ex quorum numero plures ad monasteria veniunt, quia & in ipso humano genere plures sunt, si nolunt operari, nō manducent. Neq; enim in militia Christiana propterea ad pietatum diuites humiliantur, ut pauperes ad superbiam extollantur. Nullo modo enim decet, ut in eavīa vbi fiunt senatores laboriosi, ibi sint opifices ociosi: & quod veniunt relictis delicijs suis qui fuerant prædiorum domini, vbi sint rustici delicati. Hāc Augustinus. Demum haec hāreticorum pestilens assertio totius Ecclesiae catholicae definitione damnata est. Nam ex 45. articulis Ioannis Vuileph dānatis in eocilio Constantiensi sessione octaua, vicesimusq; nartus sic ait: Fratres tenentur per labores manuum victimum acquirere, & non per mendicitatem. De quo articulo talis ibidem profertur sententia: Prima pars est scandalosa, & præsumptuosa asserta, pro quanto sic generaliter & indistinctè loquitur. Et secunda erronea, pro quanto afferit mendicitatem fratribus non licere. Hāc cōcilium Constantiense. Sed iam opus est ut iſtorum hāreticorum obiectionibus respondeamus. Primo enim obiecunt quod Paulus laborauit: ergo cū m monachi sint Apostolorum imitatores, tenentur etiam ipsi manibus laborare. Huic autem obiectioni respondemus factentes Paulum laborasse manibus suis, nec tamen hoc ex necessitate aut obligatione fecit, sed ex perfectione & supererogatione. Nam etiam si nō laborasset manibus suis, sed voluisse ex Euāglio viuere, non peccasset, cū m constet Petrum & alios Apostolos absq; labore manuum de solo Euāglio victimum sibi parasse. Hoc autem ipse met Apostolus Paulus testatur, qui in priore ad Corinthios epistola sc̄it ait: Mea defensio apud eos qui me interrogant, hāc est. Nunquid non habemus potestatem manducandi & bibendi? Nunquid non habemus potestatem sororem mulierculam circunducendi, sicut & cæteri Apostoli & fratres domini & Cephas; aut solus ego & barnabas non habemus potestatem hoc operandi? Quis militat suis stipendijs vñquam? Et interiectis aliquibus argumētis, quibus probat se habuisse potestatem viuendi ex Euāglio prout cæteri Apostoli, subdit: Ego autem nullo horū vsus sum. Et in secunda ad Theſſalonicenses iterū ait: Ipsi enim scitis quemadmodum oporteat imitari nos, quoniā nō in quiete fuimus inter vos: neq; gratis panem manduauimus ab aliquo, sed in labore & fatigacione, nocte & die operantes, ne quem vestrum grauaremus. Non quasi non habuerimus potestatem, sed vt nosmetipſos formam daremus vobis ad imitandum nos. Ex quibus aperte conuincitur q̄ licet monachi sint imitatores Apostolorum nontamen oportet ut omnes sine discriminē laborent: qm̄ hoc nō omnes Apostoli fecerunt, sed Paulus, quinon ex necessitate, sed ex perfectiōne fecisse testat. Secondo obiecunt nobis illud qd Paulus ad Theſſalonicenses scribēs ait: Nam cū Ibidem essemus

Cōcilium
Constant.

1. Cor. 9:

2. Thes. 3

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

essemus (inquit) apud vos, hoc denunciabamus vobis, quoniam si quis non vult C
operari, nec manducet. Verum haec obiectio nullum prorsus habet robur, si se-
quentia verba Apostoli adiungantur his quae dicta sunt, quoniam ex illis quae A-
postolus subiunxit, satis a parte ostenditur eum non generali sententia inhibere
cibum cuiuscumque non laboranti, sed solum ociosis qui nullam prorsus habent occu-
pationem per quam digni sint qui panem manducent. Sic enim ait; Audiuius
enim quosdam ambulantes inter vos inordinate, nihil operantes, sed curiose age-
tes. His autem qui eiusmodi sunt, denunciamus, & obsecramus in domino Iesu
Christo, ut cum silentio operantes, suum panem manducent. Ecce quibus loqui-
tur Paulus, nempe ambulantibus inordinate, nihil operantibus, sed curiose agen-
tibus, his inquam praecipit ut in silentio operantes, suum panem manducent, & si
quis laborare noluerit, non manducet. At Monachi praedicantes verbum Dei, &
altario deseruientes, non nihil operantur; ergo manducare possunt. Quod si illa
Pauli verba omnes Monachos obligarent, eadem lege obligarent omnes Christi
anos: quoniam Apostolus Thessalonicensibus scribens, non solis Monachis scri-
psit, nec ibi villam de Monachis fecit mentionem, sed sine discrimine omnibus scri-
bit: nec tamen illa verba ad omnes diriguntur, sed ad eos solos qui ociosam vitam
degunt, quos nos etiam fatemur indignos esse qui manducare debeant. Adver-
sus hunc errorem scripsit frater Thomas Vualden in suo primo tomo doctrinalis
fidei antiquae libro quarto.

LEX

Cerinth. Ebion. Nazarei

E hac re fuit olim in ipsis Ecclesiæ nascentiis primordijs quædam hæ-
sis orta, asserens legem veterem iuxta omnia illius præcepta esse seruā-
dam simul cum lege noua. Quis autem fuerit primus huius hæresis au- D
tor, mihi non constat. Hoc tamen scio, ex testimonio Philastri, & Au-
gustini in libro de hæresibus, Cerinthum & Ebionem & Nazaræos
hanc docuisse hæresim. Verum nescio quis eorum fuerit vetustissimus, quoni-
am Nazaræorum initium non est apertum, cum nullus prodiderit quis fuerit illo
rum princeps. De Nazaræis hæreticis loquor, non autem de illis quorum memi-
nit liber Numerorum. De Cerintho & Ebione constat virutus eorum fuisse co-
uum Ioanni Euangelistæ. Nam beatus Hieronymus in libro illustrum virorum
dicit beatum Ioannem rogatum ab Asia episcopis scripsisse Euangeliū contra
Ebionis dogma afferentis Christum nō fuisse ante Mariam, quapropter coactus
fuit utræcum Christi naturam, diuinam videlicet & humanam, explicare. Irenæus
vero libro tertio aduersus hæreses cap. etiam 3. dicit quod Ioannes domini discipulus
in Epheso iens lauari, cum vidisset intus Cerinthum, exilierit de balneo nō lotus, di-
cens quod timeret ne balneum concideret, cum intus esset Cerinthus inimicus verita-
tis. Itaque cum vterque horum fuerit Ioanni coævus, non patet facile uter illorum fu-
erit vetustior, aut vter prior altero hanc hæresim docuerit, quanquam ego suspi-
cor Cerinthum fuisse aliquanto vetustiorem Ebione, propterea quod Irenæus lib. pri-
mo aduersus hæreses recensens hæreticos qui ad suum usque tempus Ecclesiam ve-
xarunt, prius de Cerintho differit quam de Ebione. Nam de Ebione differit cap. 26.
& illi hæc, quam impræsentiarum discutimus, impingit hæresim. At de Cerintho
tractat cap. 25. nec in illi hæresim tribuit. Sed nec Tertullianus de eodem Cerin-
tho sermonè faciens in suo libello de hæresibus, huius erroris meminit etiam cum
alios illius errores recenseat. Philaster vero cœmia illa tribuit Cerintho quod Irenæus
asscribit Ebionis: dicit quod idem Philaster Ebionem fuisse discipulum Cerinthi. Sed
in distribuendis his hæresibus ita ut cuicunque hæretico quod suum est dogma tribu-
atur, multo libetius crediderim Irenæo quam Philastro, propterea quod ille mul-
to doctior atque vetustior fuerit quam Philaster. Hanc hæresim tutatis sunt etiam

Sams

Samsei
Eelesei.

Samsei & Eelesei, qui Ebionitarum dogma in vniuersum amplectati sunt. Quapropter Epiphanius haereses recensens (teste Augustino) Samseos & Eeleseos Ebionitis copulat, tanquam una sit eorum haeresis. Post istos autem nemo, quod sciam, hanc heresim docuit, vscq; ad hunc diem, in quo audio quosdam Germanos ex his qui Rheno adiacent, polt susceptum baptismū circumcisionem tolerasse, dicentes circumcisionem esse necessariam ad vitæ æternæ consecutionem. Hos tamen omnes redarguit Paulus scribens Galatis, qui eodem errore fuerant infecti, Gala. 3

dicens: Prius autem quām veniret fides, sub lege custodiebamur, conclusi in ea in fidē quæ reuelanda erat. Itaq; lex pedagogus noster fuit in Christo, ut ex fide iusti fieremur. At vbi venit fides, iam nō sumus sub paedagogo. Et iterū de duobus testimoniis loquens sub figura duorum filiorū Abrahæ, ait: Sed quomodo tunc is q; secundum carnem natus fuerat, persequebatur eum q; secundum spiritum, ita & nūc. Sed quid dicit scriptura: Ecce ancillam & filium eius. Non enim erit haeres filius ancillæ cum filio liberæ. Itaq; fratres non sumus ancillæ filij, sed liberæ, qua liberteate Christus nos liberavit. Ecce Paulus apertè testatur eiſciendam esse legem veterem, quæ tanquam ancilla fuit legis Euangelicæ. Et rursus in eadem epistola: Gala. 5

Ecce ego Paulus dico vobis, quoniam si circuncidamini, Christus vobis nihil proderit. Testificor autem rursus om̄i homini circumcidentis, quoniam debitor est vniuersæ legis facienda. Euacuati estis à Christo, qui in lege iustificamini. A gratia excidistis. Nos enim spiritu ex fide spem iustitiae expectamus. Nam in Christo Iesu neq; circumcisione aliquid valet, neq; præputium, sed fides quæ per charitatem operatur. Et in epistola ad Hebraeos de eadem re disputans ait: Si ergo consummatio per sacerdotium Leuiticum erat (populus enim sub ipso legē accepit) quid adhuc necessarium fuit secundum ordinem Melchisedech alium surgere sacerdotem, & non secundum Aaron dicitur. Translato enim sacerdotio, necesse est Heb. 7 vt & legis trāslatio fiat. Et iterū: Reprobatio quidē fit præcedētis mādati, propter infirmitatem eius & inutilitatem. Nihil enim ad perfectum adduxit lex; introducit vero melioris spei per quam proximamus ad Deum. Demum de hac re ab ipsis Apostolis in vnum congregatis, in illo celeberrimo Hierosolymitano concilio data est definitio: quoniam (vt Apostolica refert historia) quidam descendentes de Iudæa, docebant fratres, quia nisi circuncidamini secundum legem Moysi, non potestis saluari. Surrexerant enim quidam de haeresi Pharisaorum, qui crediderunt, & dicebant oportere circumcidī, & seruare reliqua omnia quæ Moses in lege præceperat. Ob quā doctrinā facta est nō modica sedītio, resistētibus huic assertione Paulo & Barnaba. Propter quod Apostoli & seniores conuenerunt Hierosolymam, ut de hac re definirent. Habitāque matura, prout decebat, rei examinatione, protulerunt sententiam quam per epistolam suam miserunt his qui erāt Antiochiae, in hunc modum: Vīsum est enim spiritu sancto & nobis, nihil vltra imponere vobis oneris quām hæc necessaria, ut abstineatis vos ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione: à quibus custodientes vos, bene agatis. Hæc concilium Apostolorum. Quis erit ergo qui tam illustris concilij definitioni repugnare audeat? Nullus certè, nisi demens aut infidelis ille fuerit. Et certè si legē Euangelica data, oporteret adhuc seruare legem veterem, contra eandem legem viſus fuisset sacre Deus, qui talem in Leuitico condidit legem: Sororem vxoris tuæ in pellicatum eius non accipies, nec reuelabis turpitudinem eius adhuc illa viuente. Quæ quidem recte præcepta sunt, ne si forte aliquis simul vxori & sorori illius iungeretur, inter simul habitantes excitaretur zelus, vnde contentio rixaque generata fuisset. Prius quidem synagogam sibi desponsauerat Deus: huius soror est Ecclesia, quam etiam Deus sibi coniungere oportabat. Verūm vt nulla esset contentionis inter eas occasio, noluit secundam su perducere viuente prima. Oportuit ergo synagogam tunc sepeliri, quando Deus

Ibidem

Actor. 15

Cōcilii
apōlorū.

Leui. 18.

Ecclesiast.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

- Ecclesiam nouam sponsam sibi desponsauit, ne inter sorores simul habitantes mulatio esset, sicut olim Lia zelabatur Rachel. Nam cùm ab illa petiuisset Rachel, vt dare illi de mandragoris quas filius eius ex agro attulerat, respondit: Parum ne tibi videtur quod præripueris maritū mihi: Quæ verba apertissima sunt indicia vrentis intrinsecus zeli. Hac enim de causa (vt testatur Apostolus Paulus) effecta est Agar ancilla cū filio suo, quia videlicet filius eius Ihsmael persequebat Isa ac filium uxoris Saræ, propter quod Saræ se despici querebatur ab ancilla. Verum posset fortè hæreticus in suæ hæresis defensionem nobis obijcere illud quod in Exodo habetur, vbi post descriptionem vestis sacerdotalis qua Aaron erat induendus, subdidit dominus per Moysen dicens: Legitimum sempiternum erit Aaron, & semini eius post eum. Et in Leuitico præcipiens modum hostiæ quæ debebat offerri pro peccato, dicit: Eritq; vobis hoc legitimū sempiternū, vt oreatis pro filiis Israēl, & pro cunctis peccatis eorum semel in anno. Ex quibus duabus locis fortè hæreticus vellet colligere legem Moysi esse obseruandam in perpetuum. Sed non ita res se habet: quoniam non ideo vocatur legitimū sempiternū, quia semper esset duraturum, sed quia ad vitam quadammodo disponebat æternam. Vel aliter & mea sententia melius, ideo dicitur sempiternū, quia erat figura testamenti æterni. Itaq; dicitur sempiternū non in se, sed in eo cuius figuram gerebat. Et glossa interlinearis in Exodo sic exponit illam vocem sempiternū, quia (inquit) res significat æternas.**
- S**ecunda hæresis est primæ prorsus opposita, asserens legem veterem esse mali. Hæresim multi scriptores tribuunt Manichæo tanquam primo illius patrono: qua in re certissimè falluntur, quoniam & si Manichæus fuerit illa tuatus, non tamen ille primus eam docuit. Nam ante illum plusquam per centum annos fuit Marcion ponticus, à quo Marcionitæ hæretici dicti sunt. Et hic docuit legem veterem esse malā, & à malo principio procedentem, quæadmodum docuit D postea Manichæus. Hic autem Marcion discipulus fuit cuiusdam alterius hæretici Cerdon, ci Cerdonis nomine, quem Cerdonē Marcion in hac dementia imitatus est. Primus ergo huius erroris autor & princeps fuit hic Cerdon, quæ Irenæus libro primo aduersus hæreses, testatur venisse Romā sub Iginio papa & martyre. Augustinus in libro de hæresibus capite decimo octavo, dicit etiam Caianos hæreticos hanc docuisse hæresim. Hos tamen Caianos Irenæus libro primo aduersus hæreses cōprehendit sub Marcionitis, quoniam de Marcionis erroribus ibidem differens dicit eum coluisse Cain; reliquosq; omnes errores tribuit Marcioni, quos Augustinus tribuit Caianis. Vnde suspicio mihi oritur Caianos hæreticos à Marcione processisse. At cùm Marcion, vt diximus, à Cerdone fuerit edocitus, oportet ut huic Cerdoni præsentis hæresis principatum & magisterium tribuamus. Huius aut̄ assertiōis pestiferæ falsitas conuincit ex Pauli testimonio in epistola ad Romanos dicentis: Quid ergo dicemus: Lex peccatum est? Absit: sed peccatum non cognoui nisi per legem. Cùm multa Paulus de lege differuerint, ex quibus aliquis fortè suspicari possit illum legem culpasse: ipsem et sibi obijcit quod vidit alium sibi obiecturū. Dixerat enim prius passiones peccatorum esse per legem. Dixerat etiam nos esse solutos à lege mortis in qua detinebamur. Dixerat etiam legem subintrasse ut abundaret delictū. Quæ Pauli verba ansam suspicionis infirmis præbebant, Paulum in ea fuisse sententia, vt damnare voluerit legem. Ad hanc igitur suspicionem tollendam Paulus sibi ipsi obijcit quod infirmi obijcere sibi possent, dicens: Quid ergo dicemus: Lex peccatum est? Absit: sed peccatum non cognoui nisi per legem. Nam concupiscentiā nesciebam, nisi lex diceret: Non concupisces. Occasione aut̄ accepta, peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. Quibus verbis Apostolus docet legem non esse malā, sed bonam, quamvis illa non fuerit sufficiens ad salutem sine gratia. Quapropter dicit legē non esse ad hoc
- Gene. 19**
- Galat. 4**
- Exo. 28**
- Leuit. 16**
- Manich.**
- Marcio.**
- Cerdon.**
- Caiani.**
- Roma. 7**
- Exod. 20**
- Deut. 5**

A hoc datam, ut peccatum in homine efficeret, sed ut ostenderet & reuelaret hominibus illud quod eis ignotum erat, essetne peccatum, an non. Multa enim erant, quae etiā peccata erant, nesciebantur tamē esse peccata, aut nesciebantur esse adē grauiā, & tam atrociter punienda, nisi lex docuisse. Hoc ergo fecit lex, ut doceret hominem quid esset peccatum. Ex his multis vnum producit Apostolus in exemplum. Nam concupiscentiam (inquit) nesciebam, nisi lex diceret: Non concupisces: hoc est, nesciebam concupiscentiam esse malum aliquid, donec audiui eam prohiberi per legem. Verūm ne suspiceris huius mali causam esse legem, non dixit: Concupiscentiam non habebam, nisi per legem: sed ait: Concupiscentiam nesciebam. Nec ait: Peccatum non feci nisi per legem: sed ait, Peccatum non cognovi nisi per legem. Ut clare intelligas, legem non ministrasse peccatum, sed peccati cognitionem. Est adhuc aliud in lege, quod ea data statim vtimur & sollicitamur desiderio earum rerum, quae per legem prohibita sunt. Et hoc est, quod Apostolus postea subiungit, dicens: Occasione autem accepta peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. Lex enim ad hoc data est, ut homo qui libertate sua abutens, per vitia singula ruebat in præceps, freno legis cohoberetur, ne ita imprudens in præcipitia laberetur. At quia talis est nostra carnalis natura, vt tardius desideraret prohibita, q̄ si nō prohiberentur: ideo dicit Paulus sumptam esse occasionem peccati ex prohibitione legis. Nam (vt quidā ait) Nitimus in vetitum semper, cū pīmusq; negata. Similiter & diabolus videntes legem esse homini datam in auxilium, vt per eam tanquam per frenum homines cohibeantur à peccatis, tunc ille magis ad peccatum hominem sollicitat, & vehementius tentat, vt illi vertat legem in iocundum, quae fuerat data vt aliquid præstaret emolumenntum. Vnde patet quomodo occasione per mandatum accepta, fecit in nobis omnem concupiscentiam. Minor enim concupiscentia erat, quando ante legem securi peccabamus. Minor erat, quod solam nostram mouebat libidinē. Omnis est, quando cognitalege, illam transgredi nec timemus, nec veremur. Verūm hoc malum non ex lege, sed ex nostra prouenit malitia, quae medicinam conuertit in venenum: quoniam cū ex lege proficere debuissimus, inde peiores efficimur, appetentes quod lege prohibitum est. Lex enim non cogitat peccatum, sed nos ex ea peccandi occasionem accipimus, quamvis talem occasionem lex ipsa nō det. Ideo Apostolus non dixit: Occasione autem data, sed dixit: Occasione autem accepta, peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. Ut clare intelligas à nostra prouenire malitia, & nō ex lege, cū legē data contra eam dem legem facere desideramus. Hæc ergo & alia cū Paulus de lege docuisse, q̄bus ostendit legem non esse malam, postea subdit laudes legis, dicens: Itaq; lex sancta quidem, & mandatum sanctum & iustum & bonum. In prioribus verbis Apo Roma, 7 stolus defendit legem à crīmine, in his vero debitis laudibus eam extollit. Crimen obiectum fuit per hęc verba: Quid ergo dicemus? Lex peccatum est: Defensio criminis fuit in hoc verbo: Absit. Nunc ergo Apostolus non fuit contentus eam à crīmine defendisse, nisi etiam illam laudaret: ideo subdit: Itaq; lex sancta quidem, & mandatum sanctū, & iustum, & bonum. Per legem prohibiciones intelligit, per mandatum vero præcepta: & vtrūq; sanctum esse docet. Præterea in priore ad Timothæum epistola iterum ait: Scimus autem quia bona est lex, si quis ea legitime vtratur, sciens hoc, quia lex iusto non est posita, sed iniustis & non subditis. Quod ait iusto non esse positam legem, idem est quod alibi dixerat, legem vide-licet esse positam propter transgressores. Hoc autem sic accipieadū est, quia (vt diximus) lex data est tanquam frenum quoddam ad cohibendum homines à peccato. Cū ergo quis naturaliter ea quae legis sunt facit, & ipse sibi est lex, seipsum à peccato arcens, hic non habet opus lege, sed est tanquam equus bene domitus, & secessori obediens, qui vt bene dirigatur nullo indiget freno. Lex propter trans-

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

gressores posita est, ut per illam à transgressione arceantur. Qui autem seclusa lege C
paratus est facere quæ lex præceptura esset, hic non habet opus lege. Verum et si
iustus illa non indigeat, sancta tamen est lex per quam mali cohibetur à peccatis,
& vrgentur ad emendationem commissorum. Et hoc est quod ait Apostolus: Bo-
na est lex, si quis ea legitimè vtatur. Hoc est, si faciat prout intēdit ipsa lex, id est, si
per illam perueniat ad gratiam iustificantem. Legitimè enim vtitur lege, qui in-
telligens quare sit data, per eius comminationem confugit ad gratiam liberantem
& ideo bona est lex, quia plurimū prodest homini etiam malo, dum per eius com-
minationem perducit illum ad gratiam. Si autem quis lege cognita contra legem
facit, iste male vtitur lege; et si lex bona sit in se, huic tamen non est bona: quia pec-
catum per bonum tali operatur mortem. Per mandatum enim grauius delinquit,
qui per idem mandatum scit quād guave malum sit illud quod committit. Et

Roma. 7 hoc est quod in epistola ad Romanos dixerat: Quod ergo bonum est, mihi factū
est mors: Absit: sed peccatum ut appareat peccatum, per bonum mihi operatū est
mortem, ut fiat supra modum peccans peccatum per mandatum. Ac si diceret:
Mandatum nō mihi extitit causa mortis, sed ego mihi mortem intuli, qui peccan-
do commisi ea quæ digna sunt morte. Rursum, in epistola ad Galatas Apostolus

Galat. 3 ait: Itaque lex pædagogus noster fuit in Christo, ut ex fide iustificemur. Lex ergo
ductrix nostra fuit. Nam idem est pædagogus Græcè, quod puerorum ductor La-
tinè. Si ergo lex fuit noster pædagogus, videamus quò nos dicit: & constat ex
Pauli verbis, quòd lex duxit nos ad fidem Christi, ut per illam iustificemur. Sic
enim ait: Itaque pædagogus noster fuit in Christo, ut ex fide iustificemur. Si er-
go fides Christi est bona, non est possibile quin lex vetus, quæ ad illam duxit, fure-
rit bona. Non potest esse malus pædagogus, qui bene pueros instruit. Nec potest
esse malus ductor, qui ad optatum & præstitutum terminum perducit. Demum
& eius præcepta seruavit circuncisus, in templo oblatus, agnum paschalem cum
discipulis comedens. Alijs etiam seruandam præcepit. Nam leproso mundato pre-

Matth. 8 cepit, ut iuxta legem Moysi ostenderet se sacerdoti. Et prædicans ipsem et sepemu-
mero testimonia ex lege & prophetis citauit. Quòd si mala fuisset lex, nō tantum
honoris illi tribuisse Christus, ut illius testimonio in prædicatione vteretur.

* **T**ertia hæresis est, quæ dicit omnem hominem in lege sua bene viuentem
posse saluari, siue Iudeus ille sit, siue Sarracenus, siue Paganus. Huius hæresis
patronum nullum hucusque inueni, sed ex relatione aliorum scio illi non defuisse
tutorem. Nam Ioannes de Turre crematalibro primo de summa Ecclesie, capi-
te vigesimoprimo dicit fuisse hæreticos, dicentes quemque hominem in sua le-
ge posse saluari, si illam bene seruauerit, nō tamen aperuit quis fuerit primus illi-
us hæresis autor, aut quis vnquam fuerit illius patronus. Hæc hæresis aperte con-
vincitur per id, quod ait Paulus in ea quæ est ad Hebreos epistola: Sine fide (in-
quit) impossibile est placere Deo. Nisi autem quis Deo placeat, non potest vitam
æternam adipisci: igitur sine fide nemo saluari potest. Et inde colligitur manife-
stè, in nulla lege aliquem posse saluari, nisi in sola lege euangelica. Præterea in ea-
dem epistola Paulus fidei laudes prædicans, ait: Fides est sperandarum rerum sub-
stantia, argumentum nō apparentium. Quid est dicere, sperandarum rerum sub-
stantia, nisi fundamentum & basis cui innititur spes earum rerum quæ dignè ex-
pectantur? Res autem quæ magis digna est optari & sperari, est æterna beatitu-
do. Huius igitur fundamentum est fides catholica, quia supra illam & ex illa con-
surgit spes futuræ beatitudinis. Ideo idem Apostolus in priore ad Corinthios epi-
stola ait: Fundamentum aliud nemo potest ponere, preter id quod positum est,
quod est Christus Iesus. Quem locum interpretans Glossa quæ dicitur ordinaria,
ait: Id est, Christi fides, quæ per dilectionem operatur, per quam Iesus habitat in
cordibus.

A Alia non est fundamentum. Hæc in Glossa ordinaria. Si fides est primum & vni-
cum fundamentum, supra quod primò spes futuræ beatitudinis fundatur, sequi-
tur necessariò, vt fide sublata spes vitæ æternæ corruat: quia ubi fundamentū de-
est, nihil superadificari potest. Rursum, Paulus reprehendit & damnat eos, qui le-
gis Mosaicæ ceremonias obseruant, ponentes in illis spem. Si circuncidimini (in-
quit ille) Christus nihil vobis prodest. At sine Christo nemo potest vitam æternā
adipisci: quoniam ille solus est, qui per proprium sanguinem introiuit semel in
sancta, æterna redēptione inuenta. Falsum igitur est, Iudæum etiam si optimè
legem Mosaicam seruet, sine fide Christi posse saluari. Nam Paulus de Christo
saluatorē nostro loquens, ait: Factus est omnibus obtemperantibus sibi causa sa-
lutis æternæ. Non dixit, obtemperantibus Moysi: sed dixit, obtemperantibus ipsi
Christo. Deniq; Concilium generale Lateraniense sub Innocentio tertio celebra-
tum, de hac re definitionem dedit, sic inquiens: Vna est fidelis Ecclesia, extra quā
nullus omnino saluatur. Hæc Concilium, Quæ verba habentur in capite: Firmi-
ter, De summa Trinitate & fide catholica. Potuisse quidem & debuisse plu-
pla pro hac readferre argumenta, si contra Gentiles, aut Iudæos, aut Saracenos
hanc summissim disputationem: sed quia contra solos hæreticos, qui se Christia-
nos iactant, nunc disputamus, ideo nolui plura aduersus illos citare testimonia,
quoniam aduersus illos hæc mihi satis esse videntur. J

Heb. 7

Heb. 5

LIBERTAS.

Vum non sit res, de qua certiorem habeamus experientiam, quam no-
stri arbitrij libertas, quam quotidie in nobisipsis experimur, mirandū
certè est quid aliqui adeò impudentes fuerint, vt non vereantur nega-
re inesse aliquam libertatem arbitrio humano. Et hi quitalia sentiunt,

B inter se diuiduntur: quoniam et si ad eundem finem tendant, diversa tamen ince-
dunt via, prout sèpissime hæreticis contingit, qui vnitatem tenere nesciunt. Bar-
desanes enim (vt suprà in titulo de fato diximus) omnes hominum conuersatio-
nes dicit esse ascribendas fato, & non libero hominis arbitrio, quoniam illud di-
cebat subiecti syderibus. Post hunc surrexit Manichæus, contendens peccata non
posse ullo pacto vitari, sed ea ex mala mente proficiendi dicebat. Ille enim duas in
homine dicebat esse mentes: Alteram, quam dicebat esse malam, & à malo princi-
pio, eam videlicet quam nos vocamus concupiscentiam carnis. Alteram vero dice-
bat esse bonam, quam nos appellamus animam rationalem. Peccata quæ in homi-
ne sunt, à mala anima procedere, & ea non posse per liberum arbitrium impedi-
ti docebat. Manichæus imitatus est in hac parte Priscillianus, qui ferè vniuersum
Manichæi dogma suscepit. Petrus Abailardus dixit omnia ex absoluta necessi-
tate rerum venire, & Deum ne dicam hominem non posse res aliter facere q; fa-
cit. Hunc imitatus est Ioannes Vuicleph, illi in hac parte per omnia consentiens.
Guido Carmelita in sua summa de hæresibus assertit Albanenses sentire, nullum
esse liberum hominis arbitrium. Hanc hæresim iam diu sepultam multi ex recen-
tibus hæreticis tutantur, quorum dux & princeps existit Martinus Lutherus, di-
cens hominis arbitrium non esse liberum, neq; habere villam actiuitatē in suis ope-
rationibus, quoniam non eum agere, sed potius pati contendit. Hunc secuti sunt
multi, videlicet Ioannes Oecolampadius, qui iam vita decessit, & Philippus Me-
lanchthon, alijq; multi mihi ignoti, qui hoc errore magnam Germaniæ partem
his diebus infecerunt. Aduersus hanc hæresim pugnant illa omnia, quæ suprà in
titulo de fato produximus. Verùm oportet ut adhuc peculiaria producamus ar-
gumenta, & pro viribus tam pestiferam hæresim expugnemus, quoniam illa est
fomentum totius impietatis. Sed quoniam nomen libertatis æquiuocū est in sa-
cris literis, ne talis æquiuocatio nobis aliquam errandi occasiōne præbeat, opor-

Bardesa
nes
Mani-
chæusPetrus
Abailar-
Ioan. vu-
cleph.

Luther.

Ioannes
Oecolā.
Philip.
Meläch.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAB

tet ut varia illius vocis significata ostendamus. Aliquando enim libertas significat
 2. Cor. 3. gratiam, per quam liberamur à seruitute peccati, cui opponitur. De hac dicit Apo
 Roma. 6. stolus: Vbi spiritus domini, ibi libertas. Et alibi: Cùm enim servi essetis peccati, hi
 beri facti estis iustitiae. Et de hac libertate non loquimur, quoniam nec de illa dici
 Roma. 8. mus omne hominis arbitrium esse liberum. Alia est libertas, quæ sola babetur in
 gloria, vel est ipsa et gloria. Et de hac libertate ait etiam Apostolus: Et ipsa crea-
 turam liberabitur à seruitute corruptionis in libertatem gloriae filiorum Dei. Neq;
 ab ista libertate dicitur hominis arbitrium liberum. Alia est adhuc libertas quæ
 opponitur necessitatibus, vel, ut verius dicam, coactioni. Quando ergo dicimus homi-
 nis arbitrium esse liberum, de hac libertate intelligimus: ita ut ea ratione dicamus
 eum esse liberum, quia videlicet cùm operatur, potest non operari: & cùm nihil
 operatur, potest operari. Hanc autem libertatem ex sacris literis Deo duce aper-
 tissimè ostenderemus: quoniam vix est aliquis scripturæ liber, in quo non re-
 periatur aliquid pro libero arbitrio apertum testimonium. In Genesio librole-
 gimus Deum dixisse ad Cain: Nonne si bene egeris, recipies: si autem male, sta-
 tim in foribus peccatum tuum aderit: Sed sub te erit appetitus tuus, & tu domi-
 naberis illius. Si homo dominatur appetitu, falsum est quod homo non potest vi-
 tare peccata quæ ab appetitu profiscuntur, ut Manichæus dixit. Confundatur
 etiam Lutherus, faciens arbitrium hominis seruum, quem Deus testatur se fecisse
 dominum. Et in Exodo sic habetur: Omnes viri & mulieres mente devota obtu-
 lerunt donaria, ut fierent opera quæ iusserat dominus per manum Moysi. Cuncti
 filii Israel voluntaria domino dedicauerunt. Voluntaria dixit, non necessaria. In
 Leuitico autem sic habetur: Homo qui obtulerit victimam pacificorum domino,
 vel vota soluens, vel sponte offerens, tam de bovis q[uo]d de ouibus immaculatum of-
 feret, ut acceptabile sit. Et post pauca subiungit: Bouem & ovem, aure & cauda am-
 putatis, voluntarie offerre potest, votum autem ex his solui non potest. Ecce quām
 aperte ostendit libertatem distinctam à necessitate, cùm inquit, vel vota soluens,
 Num. 30. vel sponte offerens. In lib. Numerorū statuit dominus legem, ut mulier votu-
 ens non sit voti rea, nisi marito consentiente: ita quod si maritus consenserit mulieris
 voto, illa teneatur ad reddendum. Si autem maritus contradixerit, illa sit libera
 ab obligatione. Cùm ergo marito detur optio, conuincitur illum habere liberū
 arbitrium, quo possit utrāq[ue] partem velle: quoniam si ad alteram, quēquis illa sit,
 necessariō flectitur, frustra illi datur optio. Cùm etiam dñs dedisset præcepta le-
 gis, dixisse īq[ue] illa non esse impossibilia ut obseruētur, in Deuterono. sic ait: Testes
 Deut. 30. inuoco hodie cœlum & terram, q[uo]d proposuerim vobis vitam & bonū, benedictio-
 nem & maledictionem. Elige ergo vitam, ut & tu viuas, & semen tuū. At electio
 non est nisi eorum quæ in nostra sunt potestate. Nullus enim propriè dicitur eli-
 gere id, quod velit nolit erit futurum. Non enim pendet ex nostra electione esse
 magnum aut paruum, esse hominem aut bestiam, quoniam ea non subsunt no-
 stro arbitrio ut aliter eueniant. Si ergo homini datur electio, & ille eligere potest,
 consequens est ut liberum etiam habeat arbitrium. Et alibi etiam data est Iudæis
 Iosue vi. optio, an Deum sequi velint, an non. Dauid regi datur etiam optio eligendi unam
 ex tribus plagiis, quoniam ad aliquam illarū tolerandam iam dñs illum adiudica-
 2. Re. 24. verat. Si optio, ergo liberum arbitriū, qm̄ iumenta nec optionem, nec electionē
 3. Reg. 3. habent. Et Salomonī huius filio dicitur: Postula quod vis ut dem tibi. Sunt & alia
 multa in sacris scripturis testimonia similia, quæ homini optionem & electionē
 tribuunt. Optio autem (ut modò diximus) non potest conuenire illis, qui in euita-
 bili necessitate feruntur ad operationem. Præterea, Dauid rex exhortans populū
 Israel ut offerat dño pro templi constructione, ait: Si quis sponte offert, impleat
 manū suam hodie, & offerat qd voluerit dño. Id autem quod sponte fit, sine villa co-
 gente necessitate fit. Rursum, quanta est in Psalmis testimoniorū turba pro libe-
 ro arbitrio?

A ro arbitrio: Voluntariè, inquit, sacrificabo tibi, & confitebor nōmini tuo, quoniā bonum est. Et iterum: Voluntaria oris mei beneplacita fac domine, & iudicia tua doceme. Et rursum: Anima mea in manibus meis semper. Quid est animam esse in suis manibus: Hoc est, in sua potestate, ut eam ad quod voluerit flectat. Et in alio Psalmō aīt: Paratum cor meum Deus, paratum cor meum: cantabo & psallam in gloria mea. Et iterum: Adiutor meus es tu, ne derelinquas me. Cūm Deum per adiutorem, operatorem se esse ostendit: quoniam si nostrum arbitrium nihil agit, sed solum (ut Lutherus aīt) recipit, Deus nō adiutor dicendus est, sed integer & solus operator. Et in libro Sapientiae Salomon aīt: Substantiam enim tuam, & dulcedinem tuam quam in filios habes ostendebas, & deseruiens vniuersitatem vo luntati, ad quod quisq; volebat conuertebatur. Ecce apertam liberis arbitrii potestatem, ut ad quod voluerit cōuerti possit. Sed & illud est multò apertius quod in Ecclesiastico habetur: Deus ab initio constituit hominē, & reliquit eum in manu consilij sui. Adiecit mandata & præcepta sua. Si volueris mandata conseruare, conseruabit te, & in perpetuum fidem placitam seruare. Apposuit tibia aquam & ignē, ad quod volueris porrige manū tuam. Ante hominē vita & mors, bonum & malum. Quod placuerit ei, dabitur illi. Quid potuit apertius dici ad ostendendam nostri arbitrii libertatem? Certè (iuxta id quod sentio) adeò aperte ibidem docetur libertas, vt sua nimia claritate hæreticorum oculos perstringat. Verū non defuit suum hæreticis alylum, ad qd confugere solent. Luthenani em̄ negant librum Sapient. & librum Ecclesiastici esse canonicos, & ideo nō esse sufficienes ad aliquam doctrinā confirmandam, quæ ad fidem catholicā spectet. Sed hoc caūlum nō est nunc opus reiūcere, qm̄ suprà in 1, huius operis libro cap. 2. ostendimus ex concilio Carthaginensi catalogum sacrorum librorum, inter quos etiam hi duo libri habentur. Hoc etiam prophetæ omnes apertissimè expresserūt. Nam apud Esaiam dñs de populo Israel sub nomine vineæ loquēs aīt: Et expectauit faceret vias, & fecit labruscas. Si omnia necessitate absoluta eveniūt, & hominis arbitriū à Dei præscientia cogitur ad opus, ut Lutherani dicunt, quare expectabat vias à vinea, cūm ipse sciret eam producturam labruscas: Et per eundem Prophetā iterum aīt: Si volueritis, & audieritis me, bona terre comedetis. Quod si nolueritis, & me ad iracundiam prouocaueritis, gladius deuorabit vos. Et apud Hieremiam simile quid habetur: Si pœnitentiam, inquit, egerit gens illa à malo suo quod locutus sum aduersum eam, agam & ego pœnitentiam super malo quod cogitauit facerem ei. Quod si fecerit malum in oculis meis, ut nō audiat vocem meam, pœnitentiam agam super bono qd locutus sum ut facerē ei. Gemina illa conditionis nota, partibus inter se oppositis in utroq; hoc testimonio annexa, apertissimè innuit ad esse homini liberā bene & malè agendi potestatē, quod verti potest ad id, quod voluerit iuxta suum arbitriū. Nam si talis potestas utrūq; eligendinō inesse homini, frustra Deus illa duo homini proposuisset. Et per Ezechiēl prophetā dñs aīt: Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis que operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium & iusticiam, vita viuet, & nō morietur. Et paucis interiectis subdit: Si aut̄ auerterit se iustus à iusticia sua, & fecerit iniquitates secundū oēs a bominationes, quas operari solet impius, nunq; viuet. Oēs iustitiae eius quas fecerat, nō recordabunt. In quib; verbis illa conditio nota iterum geminatur, prout factū est apud Esaiam & Hieremiam: quapropter simili ratiocinatione possumus hic argumentari ut illic. Illa etiam Susanne in angustia positæ consultatio & electio apertissimè ostendunt liberū hominis arbitrium, per quod præhabita consultatione, quod de duobus sit eligendum, eligit quod sibi melius videtur, reliquo reiecto. Nam cūm Susanna à duobus malis seni bus solicitaretur ad turpia, cū gemitu aīt: Angustiae sunt mihi vindictæ, & qd eligam ignorō. Si enim hoc egero, mors mihi est. Si aut̄ non egero, non effugiam manus

LL in vestras.

Psalm. 53

Psal. 118

Ibidem

Psal. 107

Psal. 26

Sapi. 16

Eccle. 17

Esaiae 6

Esaiae 1

Hiere. 18

Ezecl. 18

Danie. 13

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

vestras. Hucusq; ad consultationem pertinet audi deliberationem & electionem. Sed melius est mihi, inquit illa, incidere in manus vestras, q; derelinquere legem Dei mei. Per hanc autem electionem elegit vnam partem altera reiecta, quam post tuisset amplecti. Ex quo facto satis manifeste conuincitur, liberum esse hominis arbitrium; quoniam si non erat liberum illi alteram quam voluisset partem eligere, frustra consultabat. Nullus est enim a deo fatuus, vt de hoc cōsultet an videlicet crastina succedet dies, an non iutrum ignis consumet incendio materiam illi adiunctam, an non. Hæc enim sicut non subsunt nostræ potestati vt siant vel non siant, ita nec talia sunt, vt merito de illis quis consultare debeat. Operosum esset valde, nimisq; prolixum, reliquos oes prophetas citare, & ex omnibus veteris testamenti libris testimonia producere; quoniam etsi hunc laborem sumere voluissim, certe necessarium foret modum promissæ breuitatis excedere. Ideo ad nouum testamentum accedamus.

Matt. 23: Christus saluator noster apud Matth. ait: Hierusalem Hierusalem, quæ occidit prophetas, & lapidas eos q; ad te missi sunt, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluitis. Ecce Deo volente homines nolunt. Ergo arbitrium hominis a deo liberum est, vt à Dei voluntate non cogatur, & per consequens multò minus cogetur ab eius præscientiæ. Et apud Lucam idem Saluator ait: Si quis vult post me venire, abnegaget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Cum ait: si quis vult, nostram innuit libertatem, quibus subest posse & non velle cum nobis visum fuerit. Nam si nulla esset libertas, nō erat opus sub conditione loqui. Nullus est enim a deo insipiens, vt sic diceret de igne: Si quis ignis calet, non amittet calorem. Cum enim sit necessariū omnē ignem calere, superflua est illa conditio apposita, quia illa conditionis nota innuit rem aliter evenire posse. Et Ioan. euangelista apertū satis pro hac re profert testimonium, dicens: Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Hæc autem potestas nō solis iustis data est: qm h̄c iusti sunt, iam in filiorum numerū redacti sunt; quare non erat opus eis noua potestate, qua fierent filii Dei, cū iam essent. Peccatoribus ergo hæc potestas est collata, quoniam si iuxta vires suas se ad gratiæ suscipiendam præparauerint, Deus nō subtrahet se ab illis, quinimo dabit illis gratiam, per quam in filiorū adoptionem recipiantur. Sic enim Augusti. tractat⁹. super Ioannem illa beatī Ioannis verba exponit. Audiamus, inquit, Euangelistam dicentem: Dedit eis potestatem filios Dei fieri, ne omnino existimemus in nostra potestate non esse quod credimus. Veruntamen in utroq; beneficia illius cognoscamus. Nam & agenda sunt gratiæ, quia data est potestas: & orandum ne succubat infirmitas. Hæc Augusti. Et Hilarius 1. de trinitate motus Ioannis testimonio, dicit q; esse filios Dei, opus sit voluntatis, non necessitatis: quia proposito vniuersis Dei munere, nō per naturam dignitatiū adfertur ea filiatio, sed voluntas præmissa consequitur. Deinde verba illa, quæ Apostolica historia refert Petrum apostolum dixisse Ananiæ, qui fraudauerat de precio agrivenditi, apertissimè ostendunt arbitrij humani libertatem. Sic enim ad Ananiā Petrus loquitur: Anania, cur tentauit Satanas cor tuum mentiri te spiritali sancto, & fraudare de precio agric. Nonne manens tibi manebat, & venundatum in tua erat potestate? Quid est dicere, venundatum in tua erat potestate? Hoc est, etiam post q; vendideras, potestatem habebas non adferēdī precium, & ponendi ante pedes apostolorum: quia potestate si vsus fuisset Ananiā, non eum aut punisset aut reprehendisset Petrus; verum quia habens hanc potestatem, simulauit se nolle ea vti, sed finxit se vellet totum precium agric offerre apostolis pro communī vita, ab Apostolo reprehensus, & tandem morte punitus est. Ex hoc ergo conuincitur non omnia necessariū evenire, liberumq; esse hominis arbitrium, quoniam Ananiā de precio agric subtrahiens, aliter faciendī potestatem habuit. Sed iam ad Paulum accedamus, à quo plurima possimus capere testimonia. Nam in priore epistola ad Corinthios sic ait:

Luce 9:

Ioan. 1: Dicit eis potestatem filios Dei fieri. Hæc autem potestas nō solis iustis data est: qm h̄c iusti sunt, iam in filiorum numerū redacti sunt; quare non erat opus eis noua potestate, qua fierent filii Dei, cū iam essent. Peccatoribus ergo hæc potestas est collata, quoniam si iuxta vires suas se ad gratiæ suscipiendam præparauerint, Deus nō subtrahet se ab illis, quinimo dabit illis gratiam, per quam in filiorū adoptionem recipiantur. Sic enim Augusti. tractat⁹. super Ioannem illa beatī Ioannis verba exponit. Audiamus, inquit, Euangelistam dicentem: Dedit eis potestatem filios Dei fieri, ne omnino existimemus in nostra potestate non esse quod credimus. Veruntamen in utroq; beneficia illius cognoscamus. Nam & agenda sunt gratiæ, quia data est potestas: & orandum ne succubat infirmitas. Hæc Augusti. Et Hilarius 1. de trinitate motus Ioannis testimonio, dicit q; esse filios Dei, opus sit voluntatis, non necessitatis: quia proposito vniuersis Dei munere, nō per naturam dignitatiū adfertur ea filiatio, sed voluntas præmissa consequitur. Deinde verba illa, quæ Apostolica historia refert Petrum apostolum dixisse Ananiæ, qui fraudauerat de precio agrivenditi, apertissimè ostendunt arbitrij humani libertatem. Sic enim ad Ananiā Petrus loquitur: Anania, cur tentauit Satanas cor tuum mentiri te spiritali sancto, & fraudare de precio agric. Nonne manens tibi manebat, & venundatum in tua erat potestate? Quid est dicere, venundatum in tua erat potestate? Hoc est, etiam post q; vendideras, potestatem habebas non adferēdī precium, & ponendi ante pedes apostolorum: quia potestate si usus fuisset Ananiā, non eum aut punisset aut reprehendisset Petrus; verum quia habens hanc potestatem, simulauit se nolle ea vti, sed finxit se vellet totum precium agric offerre apostolis pro communī vita, ab Apostolo reprehensus, & tandem morte punitus est. Ex hoc ergo conuincitur non omnia necessariū evenire, liberumq; esse hominis arbitrium, quoniam Ananiā de precio agric subtrahiens, aliter faciendī potestatem habuit. Sed iam ad Paulum accedamus, à quo plurima possimus capere testimonia. Nam in priore epistola ad Corinthios sic ait:

Act. 5:

Qui

A Qui statuit in corde firmus non habens necessitatem, potestatem autem habens ^{1. Cor. 7.} suæ voluntatis, & hoc iudicavit in corde suo seruare virginem suam, bene facit. Aduerte quod ait, potestatem habens suæ voluntatis, Paulus tribuit aperte potestatem nostræ voluntati, & impudentes haereticis non verentur illam tollere. Et in eadem epistola iterum ait: Abundantius omnibus laborauit, nō ego, sed gratia Dei mecum. Non dixit, gratia Dei per me; sed, gratia Dei mecum. Et rursus: Vnusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem. Dei enim adiutores sumus. Ex quo conuincitur nostrum arbitriū aliquid operari, alioquin labor non diceretur noster. Et ne quis putaret, prout fecit Pelagius, totum debe se ascribi nostro arbitrio, addidit: Dei enim adiutores sumus. Itaq; hoc testimonio prosteruntur Pelagius & Lutherus. Et in posteriore epistola ad Corinthios exhortans ad eleemosynas faciendas ait: Vnusquisq; prout destinavit in corde suo non ex tristitia, aut ex necessitate, Hilarem enim datorem diligit Deus. Si nulla est humani arbitrij libertas, non est possibile quin semper ex necessitate faciat quicquid facit. Et ad Philemonem scribens ait: Sine consilio autem tuo nihil volui facere, vt ne velut ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntarium. Ecce quam clarè Paulus distinxit voluntarium à necessario, vnum alteri opponens. Vereantur ergo Vaupelphistæ, Hussitæ, Lutherani, & cæteri heretici dicentes omnia necessitate absoluta venire, & nullam esse humani arbitrij libertatem. Et beatus Petrus instruens presbyteros quo pacto debeant curam habere populisibi commissi, ait: Pascite qui in vobis est gregem Dei, prouidentes non coacte, sed spontaneè, neq; turpis luci gratia, sed voluntariè; neq; vt dominantes cleris, sed forma facti gregis. Vide qualiter etiam Petrus distinguit & separat spontaneum & voluntarium à coactione. Et in Apocalypsi Ioannis de lezabel, quæ seducit seruos Dei, & illos docet fornicari, dicit Deus: Et dedi illi tempus ut pœnitentiam ageret, & nō vult pœnitere à fornicatione sua. Si omnia de necessitate absoluta eveniunt, & nulla est humani arbitrij libertas, frustra dedit Deus lezabel tempus ad pœnitendum, si pœnitere non poterat. Nam quum postea dicat quod illa pœnitente non voluit à fornicatione, iuxta istorum haereticorum sententiam conuincitur quod illa pœnitente non potuit. Et si non potuit, mirum est quod Deus dederit illi tempus ad illud faciendum, quod facere fuit impossibile. Post ista omnia sacræ scripturæ testimonia, quod res sit apertior, operæ premium erit ostendere hāc fuisse omnium sacrorum virorum sententiam. Verūm ne lectorem nimia prolixitate grauem, aut limites breuitatis promissæ transgrediar, paucula impræsentiarum producam, ea videlicet quæ sunt magis abstrusa, & quorum autores non facile omnibus patent. Reliqua autem velut indice ostendam locavndē capere possit, quia ea habere desiderat. Beatus Irenæus sæpiissimè humani arbitrij libertatem docet, sed specialem de hac re disputationem facit libro quarto aduersus haereses, in cuius libri capite septuagesimo primo hec verba habentur: Aliud autem quod ait: Quoties volui congregare filios tuos, & noluisti, veterem legem libertatis hominis manifestauit: quia liberum eum Deus fecit ab initio, habentem suam potestatem, sicut & suam animam, ad vtendum scientia Dei voluntariè, & non coactum à Deo. Visenim à Deo nō fit: sed bona sententia adest illi semper. Et propter hoc consilium quidem bonum dat omnibus, posuit autem in homine potestatem electionis, quemadmodum & in angelis. Hec Irenæus. Et sequenti capite, videlicet septuagesimo secundo, multa de libero arbitrio differit. Et Tertullianus libro secundo aduersus Marcionem eidem subscribit sententia, dicens: Nec boni, nec malici merces iure pensare ei, qui aut bonus aut malus necessitate fuisset inuetus, non voluntate. In hoc & lex constituta est, nō excludens, sed probans libertatem de obsecro, quio sponte præstanto, vel transgressione sponte committenda, ita in vtrūq; exitu Cyprianus libertas patuit arbitrij. Hec Tertullia, Beatus Cyprianus in quadā epistola ad Cor-

^{2. Cor. 9.}

Philip. I

Apoca. 2

Irenæus

Tertull.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Cyprianus. neliūm papam, quæ est tertia primi libri epistolarum eius sic ait: Nec præpositum seruum deseriat quibusdam miretur aliquis, quando ipsum dominum magnalia & mirabilia summa facientem, & virtutes factorum suorum Dei patris testimonio comprobant, discipuli sui reliquerint, & tamen ille non increpuit recedentes, aut grauiter comminatus est, sed magis conuersus ad Apostolos suos dixit: Nunquid & vos vultis ire: seruans scilicet legem, qua homo libertati suæ relictus, & in arbitrio proprio constitutus, sibi met ipsi vel mortem appetit, vel salutem. Hec Cyprianus. Beatus Hieronymus in epistola ad Hebridam, eandem docet sententiam, dicens: Deus autem æquali cunctos sorte generauit, & dedit arbitrij libertatem, ut faciat unusquisque quod vult, siue bonum, siue malum. In tantum autem dedit omnibus potestate, ut vox impia disputet contra creatorem suum, & causas voluntatis illius perscrutetur. Et in altera epistola ad Damasum papam sic ait: Liberum sic confitemur arbitrium, ut dicamus nos semper Dei indigere auxilio, & tam illos errare, qui cum Manichæo dicunt hominem peccatum vitare non posse, quam illos qui cum Iouiniano asserunt hominem non posse peccare. Vterque enim tollit arbitrij libertatem. Nos vero dicimus hominem semper & peccare & non peccare posse, ut semper nos liberis confiteamur esse arbitrij. Hucusque Hieronymus. Et beatus Basilius in quodam opusculo, in quo probat quod Deus non sit autor malorum, sic ait: Hinc meritò alia cogitatio quæstioque de diabolo nascitur: Unde diabolus, si non ex Deo mala: Quid igitur dicemus? Satis facilis quidem responsio. Eadem omnino ratio huius fuerit interrogationis, quam & de hominis iniquitate supra commemorauimus. Unde quæso iniquus homo: Ex ipsis libera voluntate. Unde malus diabolus: Ex eadem penitus causa. Habet enim & ipse liberam in agendo vitam, & insitam optandi potestatem, aut Deum sequi, aut ab eo remoueri. Hac Basilius. Qui uno contextu de hominis & angeliarbitrio differens, utrumque dicit esse liberum. Et frater huius Gregorius uno integro libello pro libero arbitrio pugnat, quem & de libero arbitrio inscripsit. Et beatus Cyrillus libro tertio contra Iulianum apostatam, circa principium eidem fauet sententiae, dicens: Voluntaria enim operandi facultate conueniebat rationalem creaturam insigniri, & electionis liberæ declarari fructum, in bonis operibus dexteritatem. Et libro sexto eiusdem operis prope finem libri iterum ait: Valde autem puerile est quod dicit non potuisse eum amicorum suorum proposita mutare. Oblitus enim mihi videtur, tametsi saepius audierit, quod homo sit sui iuris, voluntarie vadens ad quodcumque sibi placuerit: ita bene habere gloriam vniuersorum opificis, ut & qui bene operari voluerint, laudandi sint; & qui diuersam inierint viam, vituperandi iuste ab omnibus. Haec tenus Cyrus. Et Isichius libro primo commentariorum super Leuiticum idem sentit: Exponens enim illud Leuitici: Vesiculam verò gutturis & plumas projicit, &c. sic ait: Admirabilis est legalium verborum subtilitas, non solum quia differentias conuersationum describit, sed etiam quemadmodum quasdam conuersationes secundum legem, quasdam verò super legem significet. Secundum legem enim sunt boum & oviuum oblationes, licet spontaneæ dicuntur. Secundum legem quare: Quia etsi offerre munus in potestatem offerentis debet nimis rectè (liberi quippe arbitrij Deus hominem constituit) tamen quale offeratur, non iam voluntatis est, ne forte mala offerantur. Hac Isichius. Et Ioannes Damascenus libro secundo de fide orthodoxa capite vigesimo quinto eandem assertione docet, ita dicens: Relinquitur igitur, hominem ipsum agentem & facientem, principium esse priorum operum, & potestate arbitrioque liberum. Si aut nullius principium actionis est homo, superflue id habet ut cōsultet. Nam ad quod vitetur consilio, si nullius sit actionis dñs: Omne enim consilium alicuius actionis gratia est. Atqui optimū & honorabilissimū eorum quæ in homine sunt, afferre superflū, absurdissimū profecto fuerit. Si igit cōsultat, actionis gratia cōsultat. Nam

A Nam consilium omne actionis gratia, & propter actionem. Hec beatus Damasenus. Beatus Chrysostomus homilia sexagesima super Matthæum elegantissimè, vt solet, hanc docet sententiam, dicens: Nam si malignitates à seipsis nō sunt, noli tuos seruos castigare, nec uxorem si peccat increpa, nec liberos verbera, nec amicos incusa, nec offendētibus inimicis offensus sis. Nam hi omnes nisi sponte delinquāt, non punitione, sed miseratione digni sunt. Non possum, inquies, ita philosophari. Certe si non illorum culpa quicquam factum conspexeris, sed quadam alia necessitate incumbente, non poteris non ita philosophari. Nam quando seruus egri tudine oppressus iussa non fecerit, non modò non criminaris, verūm etiam valde commiserescis. Quare tu ipse testimonium perhibes nō nihil ab ipso fieri. Et paucis interiectis postea subdit: Verūm inde quoq; ora istorum obstruere facile possumus (nam vndiq; veritatis affluunt admīnacula) si eos interrogabimus, quam ob rem nunquam seruos criminantur si facie formosi non sint, si non proceri statuta, si non quasi volucres in eundo, cæteraq; huiusmodi q; videlicet natura hæc, non voluntate concéduntur: immunis est ergo ipse eius culpæ, quam sibi iam natura inuexit, nec vilius vñquam huic orationi contradicet. Cùm igitur accusas, tūc ostendis profectò non à natura, sed à voluntate mala quippiam processisse. Nam si quæ minimè culpamus, ea naturæ delicta esse, aut saltem non voluntate, testamur: patet es solùm culpari, quæ voluntate committuntur. Noli ergo peruersas in medium ratiocinationes inferre, nec sophismata, & orationis contextum telis ararum viliorem. Hactenus Chrysostomus. Quis sic docet, vt etiam aduersarium conuincat. Hæc ergo testimonia citata sufficient. Quod si curiosus lector plura videre desideret, tunc illi ostendemus autores, à quibus illa capere possit. Ambrosius libro primo devocatione Gentium capite tertio, & libro primo de Iacob & vita beata capite tertio. Augustinus tot locis hanc sententiam docet, & vbiq; adeò aperit, vt nesciam quem ex illis possum præferre. In libro de vera religione capite decimoquarto. Et in tertio libro Hypognosticōn quasi per totum librum. Et contra Fortunatum Manichæum disputatione secunda prope initium. Et contra Cresconium Grammaticū libro secundo, capite quinquagésimo primo. Deniq; opus elegans scripsit de libero arbitrio, tribus partitum libris. Lactantius libro secundo diuinarum institutionum, capite nono. Ioannes Cassianus in libro de Collationibus patrum, collatione tertia, capite duodecimo, & collatione septima cap. octauo. Leo papa sermone decimosexto de passione. Prosper Aquitanicus librum delibe ro arbitrio aduersus colluctatorem æ dididit, in quo sic afferit nos egere gratia Dei, vt tamen liberum nostrum arbitrium afferat. Theophylactus sæpissimè hoc docet, præcipue tamen super Lucam, exponens parabolam illam de homine habente duos filios, quorum vñus prodigus petiuit à patre portionem substantiæ suæ. Beatus Bernardus sæpe, specialiter tamen in libro de gratia & libero arbitrio. Beatus Anselmus super epistolas Pauli exponēs illud secundè ad Timo theum: Cognovit dominus qui sunt eius, &c. Scripsit etiā specialem tractatum ^{2. Tim. 1.} de libero arbitrio, & alium de gratia & libero arbitrio. Ecce vides tantam testimoniorum multitudinem pro assertione liberi arbitrij. Nunc quælo te lector, cui potius credendū putas, tot clarissimis viris sanctitate perinde ac doctrina illustribus, an vni Lutheru, aut Ioan. Vniclepho, vel horū parēti Petro Abailardo: Ego illorū illustris virorū cuiuslibet plus tribuo q; mille Vniclephis aut Lutheris. Et certè etiā si nullū scripture sacre testimoniu adesset, nullusq; sacroru doctorū nos de hac re docuisset, natura ipsa nos docet humanum arbitriū esse liberū: qm ea libertate seclusa perit omnis prouidentia, perit oīs cōsultatio, frustra fiunt leges, immerito bonis premiū & malis poena deputat. Peior tertè esset hominis cōdītio, q; cuiuslibet bestie, imò q; lapidis & cuiuslibet stīpitis. Nā his rebus nemo imputat peccatū aut vituperium aliquod, ed q; necessariō & à natura faciunt quicquid faciunt. Homini

Chrysostomus

Ambro.

Augustini

Lactati, Cassian.

Leopoldi,

Prosper.

Theophylact.

Bernardus.

Anselmus.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

mini verò, qui iuxta istorū hæreticorū sententiam, cùm peccat, necessariò peccat,
repeditur pro peccato suo non solum vituperium & poena temporalis, sed eter-
na damnatio, si peccatum nō fuerit illi dimissum. Præterea si hæc hæreticorū affer-
tio vera esset, iam non esset dicendus Deus pius & misericors, sed crudelis tyra-
nus. Nonne iniquus & crudelis tyrannus meritò diceretur, qui præordinet ut sub-
diti sui debiles & infirmi cum hostibus multò illis fortioribus dimicet, & vincan-
tur, & ob id victos postea increpet, & supplicium ab illis exigat: *Quis est autem
ad eum impius, ut hæc audeat Deo impingere?* Ego enim cum Propheta cantabot
Psal. 118 *Iustus es domine, & rectum iudicium tuum, & omnes viæ tuæ veritas.* Mentiun-
tur ergo isti impij hæretici vituperantes naturam humanam, & eam usque ad be-
stias & cætera animantia deiijcientes, & diuinam bonitatem blasphemantes, qui
peccata nostra non in nostram voluntatem, sed in diuinam prædestinationem re-
ferunt. Sed opus est ut aduersariorum obiectionibus respondeamus. Primiò no-
Ioan. 15 bis obijciunt illud quod Christus apud Ioanem ait: *Sine me nihil potestis facere.*
Quid est hoc nihil (inquiunt) quod sine Christo facit liberum arbitrium? Si dicas
quod potest se præparare per opera moraliter bona ad gratiam suscipiendam, mi-
ra est, inquit Lutherus, præparatio quæ per nihil fit. Respondeo quod nugacissi-
mo sophismate agit rem suam Lutherus, qui toties sophistas irridet: quoniam iux-
ta hunc modum argumentandi liceret etiam colligere, nullam causam etiam na-
turalem aliquid posse producere, cùm constet nullam talem sine Deo posse aliqd
producere. Tunc quæram, quod est illud nihil, quod sine Deo potest facere: Etsi
ergo nulla creatura possit aliquid sine Deo, non tamen inde licet colligere, ut non
possit aliquid etiam cum Dei adiutorio: sicut gratia exempli, vir sine foemina non
potest generare, non tamen inde sequitur, ut etiam cum foeminæ adiutorio gene-
rare non possit. Fatemur ergo Deum sic a deo libero arbitrio, & reliquis omni-
bus causis, ut sine eius adiutientia & concausatione nihil agere valeant, quæ tamen
cum ipsius adiutorio proprios motus agere possunt. Liberum tam en arbitriu ut
bene agat, speciali quodam eget auxilio diuino, sine quo etsi agere possit, nō tamē
bene. Et hoc est illud nihil, quod sine Deo, id est, sine eius gratia nostrum potest
liberum arbitrium. Solenne est enim sacræ literis, ut ea quæ meritoria vitæ eter-
næ nō sunt, nihil appellant. Sic enim Paulus in priore ad Corinth. epistola ait: Cir-
1. Cor. 7 cuncisio nihil est, & præputium nihil est, sed obseruatio mandatorū Dei. Et iterū
1. Cor. 13 Si habuero prophétiam, & nouerim mysteria omnia, & omnem scientiam, & si ha-
buero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero,
nihil sum. Nihil ergo sine Deo possimus facere, quia sine eius concausatione nul-
1. Cor. 12 la creatura potest aliquid facere: quoniam etsi divisiones operationū sint, idem ta-
men est Deus, q̄ operatur omnia in omnibus. Habita etiam hac generali Dei ad-
sistentia & concausatione, nihil, hoc est, nullum opus meritoriu potest facere libe-
rum arbitrium sine speciali Dei auxilio, hoc est, sine gratia Dei, per quam, quis ha-
Roma. 6 bet ut possit vitam eternam mereri: iuxta id quod Paulus ait: *Gratia Dei vita eter-
na.* Hac ergo gratia seclusa, etsi multa possit nostrum liberum arbitrium cum
Dei generali adiutorio, nō tamen potest mereri, & ita nec fructū vitæ æternæ ex se
producere. Et hoc est quod Saluator dixit: *Qui manet in me, & ego in eo, hic fert
fructum multum.* Quis est qui manet in Deo, nisi qui habet gratiam eius? Qui
Ioan. 15 manet in charitate (inquit Ioannes) in Deo manet. Hic ergo sic in Deo manens, q̄
1. Ioan. 4 videlicet gratiam Dei habet, fert fructum multum: quoniam vitam eternam, quæ
Ioan. 15 ad eum multa est, ut omnia cætera quæ desiderari possunt, huic nō valeant cōparari.
Prou. 3 Qui autem gratiam Dei non habet, non manet in Deo, & ideo non potest fructū vi-
tæ æternæ ex se sine radice gratię producere: quapropter tanquam palmes in fru-
ctuosis excidetur in morte, & in ignem inferni mittetur. Et hoc modo etiam
Hier. 10. intelligenda sunt alia multa in sacræ literis. Scio domine (inquit Hieremias)
quia

A quia non est hominis via eius, nec viri est ut ambulet & dirigit gressus suos. Et Iohannes Baptista dicebat: Non potest homo accipere quicquam, nisi fuerit ei datum de cœlo. Et Paulus apostolus ait: Non quod sufficientes simus cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Et beatus Iacobus in sua canonica epistola ait: Omne datum optimum & donum perfectum desursum est, descendens a patre liminum. Hæc enim omnia & alia similia, quæ plurima sunt, non tollunt arbitrij libertatem, sed ostendunt nostri arbitrij insufficientiam, quod sine Dei auxilio non potest aliquid facere. Quapropter circumspectissime Paulus locutus est, quum dixit: Non quod sufficientes simus, & cæt. & omnis sufficientia nostra ex Deo est: ut aperte ostenderet se non tollere libertatem, sed eiusdem libertatis sufficientiam. Secundò obijciunt nobis illud Saluatoris apud Ioannem: Nemo venit ad me, nisi pater qui misit me, traxerit eum. Per quæ verba (vt Lutherani aiunt) tota arbitrij libertas tollitur, quoniam liberum arbitrium trahitur a Deo, & sine hoc tractu ire ad eum non potest. Tractus autem violentiam quan-
dam dicit: non est ergo arbitrium hominis liberum. Respondeo falsum esse quod assumunt, hunc videlicet tractum diuinum esse violentiam aliquam, quoniam non est aliud quam vocatio quædam interna, & exhortatio & monitio, qua monet & mouet voluntatem nostram ad bene operandum. Huic autem vocationi & monitioni homo sèpè resistit inobediens existens, ex quo conuincitur talem vocacionem non esse violentiam. Nam & Dominus hanc hominum resistentiam accusat, dicens: Vocavi, & renuisti; extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret. Despexitis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. Fatemur ergo tractum patris per gratiam præuenientem, quo secluso nostrum arbitrium moveri non potest ad bonum operandum. Sed sic nos attrahens Deus, in nostra nos dimittit libertate, ut acquiescamus illi vocanti & monenti, aut obduremus corda nostra cum eius vocem audierimus. Et in hoc est nostra libertas ad bonum, ut postquam Deus monuerit ad bonum, sit iam nobis liberum declinare ad id quod magis placuerit, siue bonum, siue malum. Ante monitionem tamen est nobis potestis ad malum, sed non ad bonum. Quæ omnia multò diffusius atque apertius docuimus suprà in titulo de gratia, haeresi prima. Ad illum ergo locum mittimus lectorum: quoniam ibidem ostendimus concordiam gratiae & liberi arbitrij, quo patolic intertrunc conueniat, ut unum non deroger alteri. Tertio obijciunt illud Pauli in epistola ad Roma. Non est volentis neque currentis, sed Dei miserentis. Et iterum: Ergo cui vult miseretur, & quem vult indurat. Respondeo illa Pauli verba solùm esse accipienda de voluntate prædestinationis & reprobationis diuinæ, quoniam in toto illius capituli discursu de nulla alia rediiserit, quam de prædestinatione & reprobatione diuina. Dicit enim Paulus prædestinationem illam diuinam, qua aliquos ab æterno præordinavit ad vitam æternam, non pendere ex nostris meritis, sed ex sola misericordia diuina, quæ sine nostris meritis ad tam grande bonum nos elegit. Et idem sentit de reprobatione, ea videlicet, quæ non est actus positivus suæ voluntatis, sed sola priuatio prædestinationis, qua non vult ordinare aliquem ad vitam æternam. Hæc inquam reprobatio etiam fit sine nostris demeritis, sed per solam diuinæ maiestatis voluntatem, qua noluit huc destinare ad gloriam. De qua re argui non potest, quia quum nulli Deus debeat, nulli etiam facit iniuriam, quum non dat quod non debet. Quod si quis forte de hoc murmurauerit adversus Deum, & conqueratur quod prædestinatus non fuerit, respondebit illi Dominus: Amice non facio tibi iniuriam, tolle quod tuum est, & vade. Alia autem reprobatio, quæ fit per actum positivum voluntatis, per quam Deus aliquem ordinat ad poenam æternam, nunquid fit sine demeritis: quoniam (vt ait Augusti.) nunquid Deus est vltor, quin prius aliquis sit peccator. Verum etsi Deus absque ullis hominum meritis & demeritis quosdam prædestinat ad vitam, & quosdam non vult prædestinare, talis in prede-

Ioan. 6

Proue. 1

Roma. 9

Matt. 10

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

prædestinatio & reprobatio nullam infert necessitatem operibus nostris, nec tollit arbitrij potestatem & libertatem. Nam post talem prædestinationem & reprobationem & electi & reprobri liberè agunt. Nec obstat, quod talis prædestinatio infallibilis, ut propter hoc nostrum arbitrium iuxta illam operari cogatur, quoniam qui præuidit finem prædestinatōrum, videlicet gloriam æternam, præuidit etiam media, per quæ talis finis est acquirendus: opera scilicet bona, quæ cū Dei adiutorio illi sunt operaturi. Ideo beatus Petrus admonet nos ad bona opera, ne videlicet nos eorū securos reddat diuina prædestinatione, sed potius ut operemur, quod ipsius prædestinationis finem consequimere amur. Sic enim ait: Quapropter fratres magis satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis. Et Paulus, qui certò sciebat se esse prædestinatum, diligentissimus erat bonorum operum executor. Qui enim sciebat repositā sibi esse à Deo iusto iudice coronam iustitiae, castigabat corpus suum, & in seruitutem redigebat, ne forte cùm alijs prædicasset ipse reprobis fieret. Ex quo argumēto satis aperte conciūncitur prædestinationem diuinam, nullam profus in ferre necessitatem nostris operibus, aut in aliquo minuerē nostri arbitrij libertatem. Alia autem argumēta, quoniam debiliora sunt, omitto. Aduersus hanc hæresim post illos vetustos autores, quos suprà recensuimus, scripsit Ioannes Cochleus duos libros de libero arbitrio aduersus Philippum Melanch. Et Ioan. Ecchius aduersus Lutherum de eadem re scripsit satis, ut solet, diffuse. Ioānes Roffensis episcopus in eo opere quod contra Lutherum adidit, uno integro articulo, videlicet trigesimo sexto, de hac re disputat. Illa etiam, quæ nos suprà in titulis de fato, de futuro contingentī, de gratia, diximus, valde huic loco seruire possunt.

Secunda hæresis est, quæ docet hominem post diuinam gratiam deperditam, non posse aliud facere quam peccatum. Huius hæresis autor est etiam Lutherus dicens, quod arbitrium hominis destitutum gratia Dei, quanto magis nititur tanto grauius peccat. Hæc hæresis ex his quæ nunc proximè docuimus prosternitur: quoniam si hominis arbitrium ex se & ex sua conditione liberum est, non potest per quodcumq; adueniens peccatum suam libertatem amittere, & per consequens etiam cùm in peccato fuerit, poterit sicut peccare, ita & peccatum vitare, & bonum opus, quamvis non meritorium, operari. Hoc etiam specialiter conuincit quædam testimonia ex illis quæ suprà produximus, ut est illud: Dedit eis potestam filios Dei fieri, his qui credūt in nomine eius. Nam hæc potestas, ut diximus, magis videtur esse collata peccatoribus q̄ iustis: quoniam iusti per gratiam quam habent, iam sunt filij Dei, nec est eis opus ut iterum fiant filij Dei. Et illud Apoca-

Ioan. 1.
Epoca. 2. **E**zec. 18. **I**ohelis 2.
Matt. 3. **T**ertia hæresis docet liberum arbitrium post receptam baptismatis gratiam non posse amplius peccare. Hanc hæresim primus docuit Iouinianus monachus. Illam etiam impingit Augustinus in libro de hæresibus Pelagio. Sed de hac hæresi iam suprà disputauimus in titulo de gratia, hæresi secunda: & ex his quæ nunc proximè aduersus primam huius tituli hæresim diximus, satis aperte conciūncitur: quoniam sicut peccatum non tollit arbitrij libertatem, ita nec gratia, quoniam libertas est naturaliter insita humano arbitrio, ita ut per nullum superuenientem accidentem tolli possit. Quod sit, ut sicut in peccato existens propter suæ libertatis

Iouinia. **P**elagius

Tertia hæresis docet liberum arbitrium post receptam baptismatis gratiam non posse amplius peccare. Hanc hæresim primus docuit Iouinianus monachus. Illam etiam impingit Augustinus in libro de hæresibus Pelagio. Sed de hac hæresi iam suprà disputauimus in titulo de gratia, hæresi secunda: & ex his quæ nunc proximè aduersus primam huius tituli hæresim diximus, satis aperte conciūncitur: quoniam sicut peccatum non tollit arbitrij libertatem, ita nec gratia, quoniam libertas est naturaliter insita humano arbitrio, ita ut per nullum superuenientem accidentem tolli possit. Quod sit, ut sicut in peccato existens propter suæ libertatis potestatem

A potestatem poterat aliud peccatum vitare, ita in gratia existens propter eandem arbitrij libertatem possit aliqua in posterum peccata committere. Et ita factum esse, urgentissimis testimonij comprobauimus supradicto in titulo de gratia, hæresi secunda.

LINGVA.

PHilaſter in ſuo libro de hæresibus censet eſſe hæreſim dicere quod ante Babel ædificationem fuerit ſolum una lingua; quoniam (ut ille ait) firmiter credendum eſt plures ante illud tempus fuiffe linguas, quas tandem indito quodam à Deo ſpiritu omnes uisque ad illud tempus callebant. Quod autem ſcriptura dicit terram fuiffe vniuſus labij, ideo dicunt putat, quia & ſi plura eſſent genera linguarum, omnes tamen ſe inuicem intelligebant; quia (ut ait) omnibus erant omnes linguae notæ. Ego autem ab hac Philaſtri ſententia tam longè abſum, ut putem hæreſim eſſe quod ille docet. Nam ſcriptura ſacra tam aperte dicit vnicam tantum fuiffe lingua, ut nihil manifestius dici poſſit. Erat, inquit, terra labij vniuſus. Si varietas linguarum erat in terra, nō diceretur verè terram eſſe labij vniuſus, quamuis quilibet homo omnes linguae ſciret. Nam & ſi Italus intelligat Hispanum, & Hispanus vice versa intelligat Italum, nullus tamen ſanæ mentis negabit variam eſſe illorum lingua. Nullus etiam dicit vnicam eſſe amborum lingua, cum ſit cuique illorum propria lingua. Intelligētia ſiquidem linguarum non valet efficeret ut duæ aut tres linguae una dicātur. Quod fit ut quamuis omnes ſe mutuo intelligerent, non poſſit dici terram fuiffe vniuſus labij, ſi varietas linguarum erat. Præterea illa linguarum varietas ſuperflua erat, ſi omnium lingua omnes callebant. Lingua enim ad id ſolum inuenta eſt, ut per illam noſtros conceptus manifestemus quoniam (ut beatus Augustinus deci August, moquinto libro de Trinitate ait) verbum quod foris ſonat, ſignum eſt eius verbi quod intus latet. Si ergo lingua una ſatis omnibus erat ut ſuos quicq; animi conceptus & affectus alijs innotescere faceret, quid opus erat tot ſuperaddere lingua? Nuncautem post illud ſuperbiae peccatum quod in Babelis ædificatione monstratum eſt, non poſteſt dici inanis & ſuperflua hæc linguarum multitudine; quoniam ad retundendam illorum ſuperbiae inducēta eſt à Deo, & uisque hodie ad noſtram etiam reprimendam ſuperbiae ſeruata. Deinde ſcriptura ſacra dicit tunc primum cum Babel ædificari coepit, confuſum eſſe labium vniuersæ terræ. Quid eſt dicere labium tunc primum eſſe confuſum, niſi quod tunc eſt primò diuifum, & multiplex variumq; factum? Nam vbi vniuersitas eſt, ibi confuſio eſſe non poſteſt: vbi autem multitudine, ibi eſt & confuſio. Sed ante Babelis ædificationem non eſt confuſum labium vniuersæ terræ: ergo ante illud tempus non eſt varium aut multiplex, ſed vnicum duntaxat. Rurſum, hanc noſtram ſententiam docent omnes ſacerdi doctores qui de hac re ſcripferunt: neq; vnuſus eſt ex illis q; Philaſtri ſentiae faueat. Beatus Augustinus in libro de mirabilibus ſacræ ſcripturæ capite nono ſic ait: Cūm ad illud uisque tempus eſſet vniuſus linguae cunctus populus vniuersorum qui ad tale opus venerat, lingua in diuersa verba diuifit, ſcilicet ut reftiſſimo arbitrii iudicio, qui alto ſuperbiae tumore membra contempſerat, in fragilissimæ ſubſtantia ſuæ modo ſermonis utique poenam ſentiret. Et hoc non in ipliſ tantum patribus quod euenerat fiebat: ſed per omnes filiorum propagines talis vindictæ conditio pertransibat: ut qui aeternam ſibi posteritatis famam quaerent, mansuram in illis posteritatibus iplius praesumptionis per vniuersa venturi ſeculi tempora animaduersionem inuenirent. Hactenus Augustinus. Ex quibus verbis id potiſſimum annotandum eſt, quod in principio dixit lingua in diuersa verba fuiffe diuifas, & non (ut Philaſter ait) in diuersam linguarum praexiſtentium notitiam. Eucherius Lugdunensis episcopus libro ſecundo ſuper Ge- Eucherius MM nesim

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

hesim capite septimo ita ait: *Eo autem tempore quando linguarum facta est varietas, in sola domo Heber quae antea fuit lingua remansit. Hæc Eucherius. Ex quibus verbis aperte satis constat illum sentire vnam solam tunc fuisse linguam, videlicet Hebraicam.* Neq; pro hac re opus est plura citare testimonia, sed vnum solūm, quod maximi est ponderis, proferam, nempe Sibyllinum. Nam Iosephus libro primo Antiquitatum capite nono, hæc quæ sequuntur verba Sibyllam dixerunt ex illo. *Cum omnes homines vnius vocis existerent, quidam turrim adiuvantes, euerterunt turrem, & vocem propriam vnicuique partiti sunt: & propter ea Babyloniam vocari contigit ciuitatem.* Hæc Sibylla. In quibus verbis annotare oporteret quod dixit vocem propriam cuique esse partitam: & non dixit esse vnicuique datam propriam antiquæ vocis cognitionem. Firmiter ergo credendum est vnam solam ante Babel adificatione fuisse linguam. Philaster autem ex prava scripturæ intelligentia deceptus est. Nam antequam de huius turris adificatione scriptura loqui inciperet, cum septem filios Iapheth per ordinem recenseret, hæc dixit: *Ab his diuisæ sunt insulæ gentium in regionibus suis vniusquisque secundum linguam & familias suas.* Quæ verba non intelligens Philaster esse per anticipationem dicta, putauit iam tunc fuisse plures linguae antequam Babel adificaretur. Oportebat tamen illum meminisse sacræ scripturæ morem esse aliqua per anticipationem narrare: ut scilicet antequam facta fuerint, quodammodo & persuctorè narrarentur, ut postea suo ordine res quæque gesta largius describatur. Hæc enim vna est & non minima ex Ticonij regulis pro sacræ scripturæ intelligentia, quas beatus Augustinus in libro de doctrina Christiana impensis laudat. Superius enim sacra scriptura per anticipationem dixerat vnumquenque populum suam linguam habuisse, nec tamen dixerat quo pacto, sed pertransiit ad aliorum filiorum Noe progeniem describendam: deinde vero ad id quod D omiserat rediens, narrat quomodo vel ob quam causam diuisio vel confusio linguarum multarum facta fuerit, & dicit: *Erat autem terra labij vnius, & cætera. Et hunc esse verum literæ sensum docet beatus Augustinus libro decimosexto de Ciuitate Dei capite quarto, sic inquiens: Cum ergo in suis linguis istæ gentes suis se referantur, reddit tamen ad illud tempus narrator, quando vna lingua omnium fuit: & inde iam exponit quid acciderit ut linguarum diuersitas nasceretur: Eterat, inquit, omnis terra labium vnum, & vox vna omnibus.* Hæc Augustinus. Et quidem pro hac re satis me dixisse arbitror, hoc solo contentus, si prius monuerim lectorem, ut animaduertat quām periculosum sit leuiter de hæresi pronunciare. Nam Philaster vir alioqui doctus, & pro fiducia catholica pugnans, cum alios de hæresi notat, ipse in errorem labitur, assertionem verè catholicam damnans. Nec miror quoniam (vt est in Proverbio) bonus quandoque dormitat Homerus. Sed neque ipse Philaster (vt beatus Augustinus de illo refert) homo admodum doctus erat: propter quod in suis censuris facilius errare potuit.]

Finis Libri noni.

FAL

A F. ALFONSI DE
CASTRO ZAMOREN. MINORITAE,
aduersus Hæreses, Liber X.

MALVM ET MA-
LITIA.

D est malum culpa: aliud est malum poenæ, quod mea sententia rectius díci posset
damnum. Iuxta hanc ergo mali partitionem etiam partitæ sunt hæreses quæ de
malo loquuntur.

Prima ergo hæresis dicit malum esse à Deo, & Deum facere mala. Huius hæ-
resis autor fuit Florinus quidam, à quo Floriani dicti sunt. Hic Florinus fuit ^{Florinus} tempore Commodi imperatoris, & papæ Eleutherij. Florinū in eodē errore imi-
tatus est quidam alius nomine Blastus. Et aduersus hos duos hæreticos (vt testa-
tur Eusebius Cesariensis libro quinto historiæ Ecclesiast. ca. 20.) scripsit beatus Irenæus; ad Blastum de schismate librum vnum: ad Florinum de Monarchia, & qd Deus non sit autor malorum, librum alium. Hunc eundem errorem postea susci-
tarunt Seleuciani & Hermiani à Seleuco & Hermia autoribus sic appellati. Hi di-
cebant malum aliquando esse à Deo, aliquando à materia. Hunc errorum apertis-
simè damnat ipse veritatis magister dicens: Non potest arbor bona fructus malos
facere. Aut ergo Deus bonus non est, aut mala producerenon potest. At Deus bo-
nus est, imò ille solus bonus est: quoniam ex se & à se bonus est: ergo ille mala fa-
cere non potest. Præterea: Paulus Apostolus in ea quæ est ad Romanos epistola ^{Rom. 11:8}
ait: Si radix sancta, & rami. At nullus verè potest díci sanctus nisi Deus, qui solus
est sanctus, sicut & solus dominus. Nam de hoc duo Seraphim clamabant alter ad ^{Esaia 6:}
alterum, Sanctus, Sanctus, Sanctus dominus Deus Sabbaoth. Si ergo Deus san-
ctus, qui fit ut rami ab eo procedentes malisint? Non enim fallitur Apostolus di-
cens: Si radix sancta, & rami. Rursum: Si Deus est causa malorum, aut malorum
quæ à natura sunt mala, aut aliorum malorum quæ sunt contraria iustitiae & recti-
tudini, quæ alio nomine vocantur vitia & peccata. Mala ex sua natura nulla esse, su-
perius in titulo de Creatura contra Manichæum ostendimus. Quod si nihil est à
natura malum, & Deus (vt Florinus ait) est autor malorum, necesse est vt sit au-
tor vitiorum & peccatorum nostrorum, & per consequens perditionis nostræ.
Verum huic sententiæ ipsem et contradicit, qui per Prophetam Oseam ait: Perdi-
tio tua ex te Israel, tatummodo in me auxilium tuum. Et certè si Deus esset causa

Blastus

Seleucus
Hermias
Matt. 7

M M ij nostro-

Osee 13

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

nostrorum malorum, nimirum iniustus esset, si nos puniret propter mala quæ ipse C

operatus est. At cum Deus puniat peccatores, & iustissime hoc faciat, qui iultus

Rom. 9. est, & iniuste nihil agere potest, conuincitur inde apertissime illum non esse cau-

sam nostrorum malorum. Sed hic quispiam fortasse obieciet nobis illud Aposto-

li: O homo, tu quis es qui respondeas Deo? Nunquid dicit fermentum ei qui se fin-

xit, quid me fecisti sic? An non habet potestatem figulus lutus ex eadem massa fa-

cere aliud quidem vas in honorem, aliud verò in contumeliam? Ex quibus verbis

fortè alicui videbitur Paulum afferere mala esse à Deo, cum dicat Deum fecisse

aliqua vasa in contumeliam. Sed hoc non ita se habet. Pro cuius clariori intelligen-

Exod. 4. tia id prius admonere oportet, solenne esse in sacris literis permissionem Dei acti-

onem illius vocare, ita ut illa quæ Deus permittit, eundem agere dicat. Ego (ingt

Deus) indurabo cor Pharaonis. Tunc enim Deus peccatorum corda obdurat, cum

illos pro magnitudine suæ bonitatis tolerat, non eos statim puniens, sed expectans

ad pœnitentiam, propter cuius benignitatem & patientiam quæ peccatores abu-

tuntur, illi redundunt quotidie peiores: quemadmodum dominus habens seruum

improbum, quem humaniter & benignè tractans facit deteriorem: non quidem

quod dominus seruum malitia imbuat, sed quia seruus abusus sit domini benignita-

te ad augendam suam malitiam. Indurare ergo dicitur Deus Pharaonem, quia g-

Ezecl. 14. mittit illum indurari. Sic enim intelligendum est illud quod dominus per Ezechiel

Prophetam ait, loquens de propheta respondentे peccatori interroganti in

malitia sua: Ego decipiam (inquit) prophetam illum. Decipiet quidem, non quod

notitiam fallacem in eo causet, sed quia permittet illum decipi, & hoc propter ma-

litiam ipsius interrogantis. Vnde ipse dominus subiungit dicens: luxa iniqui-

tatem interrogantis, iniquitas prophetæ erit. Ad eundem modum etiam intelli-

gendum est illud dictum Pauli Apostoli proxime citatum, quo ait Deum facere

alia vasa in honorem, alia in contumeliam. Facit enim Deus omnia quantum ad D

eorum substantiam, iuxta illorum autem bonitatem & malitiam vario modo se

habet. Nam illorum bonitatem facit Deus cum libero illorum arbitrio, quod si-

mul cum Deo operatur. Illorum verò malitiam Deus non operatur, sed solum il-

lorum liberum arbitriū. Deus ergo dicitur facere vasa in ignominiam, nō q̄ ipse

fecerit illa ignominiosa, sed quia postquam Deus fecit vasa, id est, homines quantū

ad eorū substantiā, illi Deo permittente lapsi sunt in ignominia. Sic igitur accipi-

endū est cū dicitur Deū facere vasa in contumeliam, vt facere ibidē capiatur pro eo

quod est permettere, sicut & in alijs pluribus scripturæ locis factum esse compri-

mimus. Et de hac hæresi hæc dicta sufficiant.

Secunda hæresis docet aliquas esse creaturas ex se malas, & has dicit esse pro-

ductas non à Deo summo bono, sed à quodam alio principio omnium malo-

rum quod dicit esse summum malum. Hæc hæresis tribuitur Manichæo velut

primo illius auctori, & hoc quia fortè ab illo magis innotuit, aut fortè quia ma-

gis sub illo prævaluit ut plures deciperet. Nam alioqui iniuste hæc hæresis tribu-

eretur Manichæo velut illius parenti, cum multo vetustior sit illius origo. Cer-

Cerdon. don siquidem (vt ait Augustinus in libro de hæresibus capite vigesimo primo te-

statut) duo posuit principia rerum, vnum bonum à quo bona, aliud malum à quo

cuncta mala procedere dicebat. Ante Cerdonem docuerunt etiam hunc errorem

Gnostici ij hæretici qui vocati sunt Gnostici. Hoc enim illis tribuit Augustinus in libro

de hæresibus capite sexto. Manichæus ergo dixit duo esse principia, vnum bonum

à quo producta sint bona, videlicet inuisibilia & incorporea, prout sunt super

cœlestes & angelicæ substantiae, & animæ rationales. Alterum malum, à quo (vt

dicit) producta sunt omnia mala, & hæc dicit esse omnia corporea & visibilia.

Contra hanc hæresim pluribus in locis iam supra disputauimus. Nam in ti-

tulo de creature, hæresi prima, ostendimus omnes creature esse productas ab uno

Deo.

A Deo. Et hæresi secunda eiusdem tituli probauimus ex sacris literis aduersus eundem Manichæum oës creatureas esse bonas. Et in titulo de Deo, hæresi prima, concutimus apertissimè ex sacris literis vnum esse Deum, qui vetus & nouum condidit testamentum. Ad illa ergo loca recurrat lector, quoniam ex illis satis aperte hæc hæresis prostermitur. Et si lector curiosus plura de hac re nosse cupit, petat ab Augustino, qui saepissimè aduersus hanc hæresim disputat. In libro de libero arbitrio ostendit malum nullum esse ex sua natura, nec à Deo, sed à nostro libero arbitrio. Hoc idē probat latissimè & efficacissimè in lib. secundo de moribus Ecclesiæ. In disputatione quam habuit cum Fortunato Manichæo, de eadem retractatur. In libro de duabus animabus eandem rem agit.

TERTIA hæresis negat Deum facere aliquid malum, qualecumque illud fuerit. Huius hæresis autor (vt testantur Philaster & Augustinus) fuit quidam Coluthus Aegyptius, à quo dicti sunt Coluthiani. Et quamvis Augustinus de his Coluthianis scribens in libro de hæresibus capite sexagesimoquinto, subiicit patriam Coluthi illorum autoris; tamen Philaster expressit in suo libro de hæresibus.

* Nullus tamen illorum prodidit quo tempore ille fuerit: neque apud alii quem alium inuenire potui.]

B Hæc sententia ideo de hæresi notatur, quoniam afflictiones & angustiae mala vocantur in sacra scriptura, non quod ex se mala sint, sed quod sint aut videantur mala tolerantibus. Nocent certè aliqua ex parte afflictiones & cruciatus illis quibus infliguntur; ex alia tamen parte profundunt, cùm per illorum patientiam mali emendentur, & boni meliores fiant. Quia ergo generalis sententia Coluthus asserebat Deum non esse alicuius mali factorem, ideo velut hæreticus damnatur, & meritò, quoniam constat ex sacris literis afflictionem infligi à Deo, & hæc vocari malum. Nam per Esaiam prophetam dominus ait: Ego dñs, & non est alter, formas lucem, & creans tenebras: faciens pacem, & creas malum. Malum hic dixit bellū, non quod per se malum sit, sed quod malum sit illis qui sustinent malum quidē, quia nocuum. Quod autem nomine mali ibi intelligat bellum, conuincitur ex literæ decursu, in qua est quædam contrariorum oppositio. Sicut enim tenebræ contrarie sunt luci, sic etiam paci bellum. Ergo cùm paci opposuit malum, conuincitur ut malum sit bellum. Praeterea, per Hieremiam prophetam hoc idem expressius Deus ostendit, sic dicens populo Iudeorum: Ecce ego inducam super eos mala, de quibus exire non poterunt. Et quod mala ibi dixerit afflictiones, conuincit id quod sequitur: Clamabunt (inquit) ad me, & non exaudiam eos, & ibunt ciuitates Iuda, & habitatores Hierusalem, & clamabunt ad Deos quibus libant, & non saluabunt eos in tempore afflictionis eorum. Ecce apertissimè afflictiones dictas esse mala quædam, quæ dominus minatur se inducturum super ciuitates Iuda, à quibus dicit eas non posse saluari per auxilium Deorum quibus libabant. Rursum, Ionas propheta describens qualiter Niniuitæ ad eius prædicationem poenituerint, ait: Et vidit Deus opera eorum quia conuersi sunt de via sua mala, & misertus est Deus super malitiam quam locutus fuerat ut faceret eis, & non fecit. Deinde, ipse veritatis magister prohibens solitudinem in crastinum, ait: Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi sufficit diei malitia sua. Hoc est, sufficit cuique diei ut pro necessarijs ad illum diem, tribulationē & angustiam toleret. Demum, apud Amos prophetam dicitur: Non est malum in ciuitate quod dominus non fecerit. Per quæ verba innuere voluit nullam esse tribulationem aut angustiam quæ non veniat à domino, illam aut faciente, aut permittente.

Quartæ hæresis est quam inter alias Philaster recenset, quæ (vt ille ait) docu- *
it malos reges, aut pseudoprophetas nō à sua venire voluntate, sed à Dei iussio

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

ne procedere dicit. Sed huius haeresis nullum indicauit autorem. Sit tamen quis
Hiere. 27 uis huius sententiae auctor: constat illam esse a fide catholica alienam. Nam Hiero-
mias ad Sedenchiam regem iuda & ad populum eius loquens ait: Subicite collave-
stra sub iugo regis Babylonis, & seruite ei, & populo eius, & viuetis. Quare mori-
riemini tu & populus tuus gladio, & fame, & peste, sicut locutus est dominus ad
gentem quae seruire noluerit regi Babylonis: Nolite audire verba Prophetarum
dicentium vobis: Non seruietis regi Babylonis: quia mendacium ipsi loquuntur
vobis: quia non misi eos, ait dominus: & ipsi prophetabant in nomine meo men-
daciter, ut ejciant vos, & pereatis tam vos quam prophetae qui vaticinantur vo-
bis. Haec Hieremiae verba tam aperta sunt ad huius haeresis oppugnationem, ut
non sit opus interpretatione: quoniam de pseudoprophetis loquens dicit domi-
nus quod non miserit eos. Et de malis regibus per Oseam prophetam loquens do-

Ose. 8. minus ait: ipsi regnauerunt, & non ex me: principes extiterunt, & non cognoui.
Quibus verbis decem tribubus Deus exprobrat q Hieroboam & succedentes il-
li reges praeter Dei voluntatem reges instituerint, & illi citra Dei consilium domi-
nati sint. Mali ergo reges non a Deo mittuntur ut mali sint, sed suo ipsorum arbitrio mali sunt. Verum hic huius haeresis auctor nobis obieciet quod in libris regum
3. Reg. 12 legitur de Achia propheta Silonite, q lacerauit pallium suum in duodecim sectio-
nes: ac decem quidem dederit Hieroboam, prædixeritq illi, Rex decem tribuum
eris: & postea dehortans Roboam regem a bello quod parabat facere aduersus Is-
raelitas ut illos ad suum imperium reduceret, dixit Deus: A me enim factum est
verbum hoc, quibus verbis Deus testatus est se decem tribuum regnum tradidisse
Hieroboam. Ergo ille ex Deo regnauit. Cui obiectio nos respondemus q multa
sunt in sacris literis quae a Deo facta esse dicuntur eò q illa fieri permisit, non q
dem quod præcedente Dei consilio & voluntate facta esse credamus, sed ex per-
missione, ita scilicet quod malignis hominum voluntatibus obstatre noluerit, sed il-
los ex proprio eorum arbitrio agere permiserit. Sic enim accipiendo est quod

Roma. 1 de genibus ait Paulus: Tradidit illos Deus (inquit ille) in desideria cordis eorum,
in immunditiam, ut contumelij afficiant corpora sua in semetipsis. Tradidit di-
xit pro eo quod est permisit. Deus enim non est nostrarum culparum auctor per-
mittit tamen nobis ex nostra sententia agere. Cum autem ab illo dimittimus, in
Psal. 30 maxima quae q peccata labimur. Sic enim ipse per prophetam testatur dicens: Di-
misi eos secundum desideria cordis eorum: ibunt in adiumentibus suis. Sic etiam
accipiendo est quod de malo propheta, qui populo propter illius iniquitatem
Ezecl. 14 datus est, dominus per Prophetam Ezechielem loquens ait: Et propheta cum er-
raverit, & locutus fuerit verbum, ego dominus decepi prophetam illum. Non est
enim verisimile ut Deus qui tam strictè deceptions & fallacias hominibus pro-
hibuit, ipse decipere velit. Propter quod id quod ait, decepi prophetam illum, sic

3. Reg. 12 accipiendo est, q illum decipi permisit, nec illi docere voluerit. Sic etiam cum
Ose. 8. dixit: A me factum est verbum hoc, videlicet ut Hieroboam decē tribubus imper-
ret: permissionem diuinā intellige. Quando vero dixit, Ipsí regnauerunt, & non
ex me: principes extiterunt, & non cognoui: sic accipere debes, q non Dei consilio
aut præcepto factum sit. Sed ut ista apertiora sint, admonere decreui q duo opor-
teat considerare in qualibet malo propheta, & in malo rege. Alterum est propria
illius nequitia: alterum est q malus ille existens alijs prophetet aut regnet. Primum,
videlicet regis aut prophetæ culpa, nunquam est a Deo. Et si de hoc intelligit hec
sententia quae docet malos reges aut prophetas esse a Deo, ita vt sentiat istorum

peccatum esse a Deo: non solum est haeresis, sed aperta in Deum blasphemia. Alterum
est q cum rex aut propheta ex se, hoc est a suo arbitrio ita malus sit, Deus illi
mittit ut prophetet aut regnet populo alicui malo propter sua peccata. Ille autem
sic missus, non a Deo mittitur ut prophetando decipiat, aut regnando tyrannidem
exerce-

A exerceat; sed postquam illum suo arbitrio malū factū Deus mittit ad aliquod bonum, sinit illū iuxta suā malitiam agere, ut sic populū puniat. Et quidē hoc verum est. Nam (vt ait Iob) Deus regnare facit hypocritam propter peccata populi. Non facit Deus illum hypocritam; sed cū ille iam sit hypocrita & malus, illum Deus regnare facit propter peccata populi. Et per Esaiam prophetam dominus ait: Væ Assur, virga furoris mei, & baculus ipse est, in manu eius indignatio mea. Ad gentem fallacem mittā eum, & contra populum furoris mei mandabo illi ut auferat spolia, & diripiāt prædā, & ponat illū in cōculcationē quasi lutum platearum. Ipse autem non sic arbitrabitur, & cor eius nō ita existimabit. Vide hic qualiter Deus misericordia Assur, quamvis ille se à Deo missum non intellexerit. Et Apostolus Paulus ait: Eò quod charitatem veritatis non receperunt, ut salvi fierent, ideo mittet illis 1. Thes. 2. Deus operationem erroris, ut credant mendacio ut iudicetur omnes qui non credunt veritati. Et iuxta hunc sensum non est hæresis dicere malos reges à Dei voluntate venire, sicut alias in titulo de potestate dicemus.]

MARIA VIRGO

Non est mirum si Dei genitricis honorem hæretici conati sint minuerre, cūm etiā ipsius Dei nomen non sint veriti polluere. Eluidius ergo vñus ex his qui in insipientia sunt deprehensi, afferuit beatam Dei genitricem post Christi nativitatem fuisse carnaliter cognitam à Ioseph viro suo. Ad quem errorem docendum motus est ex eo quod apud Matthæū dicitur: Antequā cōuenirent, inuenta est in utero habens. Et iterum: Non cognovit eam Ioseph donec peperit filium suū primogenitū. Ex quibus locis Eluidius colligit Dei genitricē postquā peperit Christū, esse à Ioseph cognitā carnaliter, eāq; peperisse filios alios quos (vt ait) Euangeliū appellat fratres Christi. Nā apud Matthæum dicunt Iudei Christo: Ecce mater tua & fratres tui foris stant quærentes te. Verū Eluidius ex litera perperam intellecta in hunc errorem lapsus est.

* Cuius autem patriæ aut nationis fuerit, mihi nō constat. Hoc solū m ex Gen radio agnoui illum fuisse Auxentij discipulum, & Hieronymo coæuum. *

Huius hæresis fautores vocati sunt! Antidicomaritæ. Hunc errorem impingit eriam Iouiniano Augustinus in libro de hæresibus. Hieronymus tamen qui duabus libris cōtra Iouiniani errores pugnat, nunq; huius meminīt. Prīmō ergo Dei genitricis virginitatem ostendamus: deinde respondebimus Eluidij obiectionib; bus. Ad ostendendā Mariæ virginitatem perpetuā etsi scripturæ sacræ locus aperitus deficiat, nō desunt tamen alia testimonia q; aut paulo minus efficacia. Ecclesiæ namq; autoritas non minoris est ponderis quā sacra scriptura, quoniā sicut sacra scriptura, eō q; à sancto spiritu est condita, errare non potest, ita Ecclesiā, qm; à spiritu sancto regitur & docetur, nec fallere nec falli potest. Ecclesia autem sentit Dei genitricem fuisse perpetuā virginē, quoniā sic eam vbiq; terrarū prædicat, vt nomine virginis intactæ & intemeratae semper illam appellat. Præterea concors omnium sacrorum doctorum sententia (vt suprā libro primo docuimus) pro vera fide habenda est, quoniā non esset possibile ut omnes concorditer sentirent, nisi à spiritu sancto uno illorū omnium doctore atq; rectore fuissent edociti, potissimum cū plures eorū fuerint ab inuicem loco & tempore separati, ita ut nec unus alius nouerit, nec illius opera viderit, quapropter fieri non poterat ut omnes concorditer sentirent, si spiritus sanctus communis eorum magister illorum intellectus ad sicut sentendum non illustrasset. Quod autem omnes sacri doctores sentiant beatam Dei genitricem fuisse semper virginem, res est tam aperta, ut non sit opus eorum testimonia impræsentiarum adferre, quoniā vix aliquem librū sermonum ad populum reperies, in quo non sint plurima sacrorum doctorum pro hac re testimonia. Et hoc non solū sensere Latini, sed idem etiam clamant Græci scriptores.

F ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

- res. Hoc enim sentit Theophylactus Graecorum recentissimus, idem sepe clamat C Damascenus, idem docet Chrysostomus, idem sentit Basilus, praecepue in quodam sermone de humana Christi generatione. De Origine non est opus dicere, quum in plerisq; locis eam prædicet virginem perpetuam. Beatus Irenæus Lugdunensis episcopus temporibus Apostolorum valde vicinus qui, fuit discipulus Polycarpi martyris: in quā nunq; Dei genitricē (quod sciamus) appellat nisi nomine virginis. Et vt vnum ē multis locis ostendam, libro tertio aduersus hæreses cap. 23. & sequentibus sepe illam virginem appellat. Beatus Ignatius, cuius aliquot extant epistolæ ad Deiparam virginem, eam fuisse virginem sepissimè testatur. Deinde non solum doctores hoc sentiunt, sed totus populus Christianus spiritu sancto impellente in hanc sententiam flectitur. Quid ergo impij hæretici contra omnium sacrorum doctorum & totius populi consensum docere tentant? Oportet ergo vt (quemadmodum de Ismaele hæreticorum typō dicitur) manus omnium catholicorum contra Eluidium leuetur, quia ille manus contra omnes leuare tentauit. Omitto hic figuræ & enigmata in quibus sacra scriptura perpetuam Mariæ virginitatem prodidit, quoniam hæc (vt in primo libro docuimus) parum valent ad conuincendos hæreticos. Rursum, si beata Dei genitrix postquam Christum peperit (vt Eluidius ait) cognita est à viro suo, & genuit filios, quare Christus moriens non commendauit eam alicui ex alijs filijs, in iuriam nanque fecisse videatur alijs filijs, commendando matrem suam alij quam filio, quoniam per hoc videatur parum confidisse de filijs quod debitum matri exhiberent obsequium. At cum ijs quos Eluidius asserit fuisse filios virginis, viri fuerint sanctissimi, credendum erat eos sollicitam curam acturos pro Dei genitrice si illorum mater fuisse. Nam (vt de cæteris taceam) Iacobum, qui dictus est frater domini, constat virum fuisse sanctissimum. Si ergo hic filius fuisse Dei genitricis, non erat opus illam Ioanni commendare, neque Christus vñquam illam Ioanni commendasset, quoniam hoc in inuidiam aliorum filiorum factum esse videretur. Præterea, in sepulchro Christi sicut nec ante, ita ne post Christum quisquam alius positus est. Si ergo corpori CHRISTI defuncti talis exhibitus est honor, vt nullus alius in eius sepulchro positus fuerit propter illius reverentiam, multo maior honor oportet fuerit ventri virginis exhibitus, vt nec ante Christum nec postea ullus hominum ventrem ipsius intrauerit, præcipue quod in eanon solūm corpus CHRISTI defuncti, vt in sepulchro, in quo solūm corpus absque anima, deitatis tamen coniunctum, iacuit, sed totus CHRISTVS integer reconditus fuerit. Accedit ad hæc etiam testimonium illud Matthæi quod nobis obiicit Eluidius. Suo enim ipsius gladio ipsum Eluidium tanquam alterum Goliath transfigere oportet. Sic enim ait Matthæus: Non cognouit eam Joseph donec peperit filium suum primo genitum. Tunc percontari oportet Eluidium, quare Joseph abstinet à tactu virginis usque ad diem partus: Certum est eum non alia de causa abstinuisse nisi ob reverentiam eius qui in utero virginis gestabatur. Audierat namq; Joseph angelum sibi in somnis dicentem: Quod in ea natum est, de spiritu sancto est. Quiero propter angelicæ vocis sibi in somno factam abstinet, nonne multo magis abstinabitur cum oculis suis innumera videat miracula quæ pueri natu maiestatem & divinitatem, & matris dignitatem apertissimè ipsi Joseph demonstrabant: Joseph namq; videt eam præter communem aliarum mulierum legem parientem sine dolore, sine obstetricie, audit multitudinem angelorum cantantium et dicentium: Gloria in altissimis Deo. Videt pastores clamantes, Magos adorantes. Cum hec ergo & alia plurima vident post partum: credendum est tunc magis reveritum fuisse virginem deiparam, magisq; ab illa abstinuisse, quā ante partum. Nam si prohibentur omnes ne tangant montem in quē Moyses recepturus legem ascendit, edq; ibi apparuit dominus, quanto magis erit prohibitū Joseph tangere virginē gloriosam, quæ est mons
- Gene. 16.**
- Ioan. 19.**
- Matt. 1.**
- Ibidem**
- Luc. 2.**
- Exod. 19.**
- Danie. 2.**

Amons ille unde abscissus est lapis sine manibus Christus Deus noster? Sed iam opus est ut respondeamus Eluidij objectionibus. Sic enim argumentatur, Matthaeus dicit quod antequam conuenirent, inuenta est in utero habens: sequitur ergo quod postea conuenierunt: nam alias non esset inuenta antequam conuenirent, quoniam vox illa antequam videtur dicere quendam respectum ad sequentia. Huic autem respondemus non ita esse ut semper illa vox, antequam, dicat respectum & comparationem ad futura quae venient, sed ex communis modo loquendi saepe dicitur per comparationem ad ea quae ventura erant si alio modo eorum eventus non fuisset prohibitus: ut gratia exempli, si quis vellet aliquid ab alio quopiam petere, & ille alio etiam non petentes sponte tribuisse, & si sic non dedisset ille, alius re vera petiturus erat, sed ideo non petiit, quia illa sponte donans praeuenit petitionem alterius: tunc si petatur ab illo utrum petiit quod petere decreuerat respondet quod non. Si petatur quare non petiit, respondebit dicens: Quia antequam ego petere, alias donauit. Et tamen postquam unus donauit, alter non petiit. Dicitur tamen esse datum ante petitionem, quia etsi non petiit, petiturus tamen erat nisi alter donando praeuenisset petitionem. Neque hunc modum loquendi abhorrent sacrae literae. Nam apud Esaiam prophetam Deus ait: Ante quam clament, ego exaudiam. Quia enim multa concedit Deus nobis non petentibus, dicitur exaudire nos ante quam clamemus. Et tamen ibi illa vox ante quam, non dicit respectum ad futura, quoniam nullus clamat postquam exauditus est. Nullus enim adeo demens est, ut petat id quod iam sibi donatum est. Ad hunc modum dicitur in Matthaeo quod antequam conuenirent, inuenta est in utero habens, quia etsi postquam inuenta est, nunquam conuenient, tamen forte Ioseph voluisset coire cum ea nisi prius ab angelo fuisset admonitus de admirabili virginis impregnatione. Secundo obiectit Eluidius illud Matthei quod de Ioseph ait: Non cognouit eam donec peperit filium suum primogenitum. Si non cognouit eam (inquit Eluidius) donec peperit, ergo postquam peperit, cognouit eam: nam alias non posuisset terminum dicens, donec peperit, sed absolute dixisset, non cognouit eam. Huic objectioni etiam respondemus falsum esse quod ait ad uerbum illud, videlicet donec, significare terminum & finem actus designati per verbū cui additur, ita ut post talē finē iam postea non sit tale opus aut operatio per verbū cui additur, designata. Sed dicimus quod talia ad uerbā, videlicet, donec, usq[ue], & similia si qua sunt, solum significant continuationē actus per verbum cui adduntur designati, nullo habito respectu ad futura, siue ille idem actus postea succedat, siue non. Si enim de Petro, qui ex Hispania usq[ue] in Flandriam recesserat, queratur, quod iuit Petrus: vere quisq[ue] respondere potest quod iuit usq[ue] Lutetiam, aut usq[ue] Burdegalim, aut usq[ue] Baionam, etiam si ultra haec oppida progressus fuerit. Et hic modus loquendi frequens est in sacris literis. In Esaiā namque sic loquitur Deus: Usq[ue] ad senectā ego portabo eos. Et tamē postquam senuerimus, non minus portabit nos. Et in Psal. 70. Usq[ue] in senectam & senium Deus ne derelinquas me, donec annūciē brachium tuum generationi omni quae ventura est. Ecce ibi vides posita ambo ad uerbā, videlicet usq[ue], donec, & tamen post illa tempora non petit David derelinqui. Et apud Matthaeum ait Christus: Ego vobis sum usq[ue] ad consummationem seculi. Ex quibus verbis iuxta Eluidij interpretationem oportet colligere quod consummato seculo Christus non erit nobiscum. Absit tam enī ut in talem errorē illius labatur. De corvo, quē misit Noe ab arca, dicitur quod non reuertebatur donec siccarentur aquae, qui tamē nunquam postea fuit reuersus, etiam siccatis aqua. Et in Psalmo: Oculi nostri ad dominum Deum nostrum donec misercatur nostri. Nunquid postquam Deus misertus fuerit nostri, non amplius leuabimus oculos nostros ad Deum? Absit, quoniam qui hoc dixit, alibi ait: Meditatio cordis mei in conspectu tuo semper. Et iterum: Quomodo dilexi legem tuam domine, tota die meditatio mea est. Et beatus Paulus de Christo loquens ait: Oportet illum regnare donec ponat inimicos

Esa. 65.

Matt. 14.

Esa. 45.

Mat. v. 16.

Gene. 13.

Psal. 122.

Psal. 16.

Psal. 118.

1. Cor. 15.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

inimicos suos scabellum pedum suorum. Quid ad hæc dicet Eluidius? Nunquid postquam Christus posuerit inimicos suos sub pedibus suis, amplius non regnabit: Absit. Regni enim eius (inquit angelus) non erit finis. Sed iam alia via inuadere tentat Eluidius. Si Christus est (inquit ille) primogenitus virginis, ergo alios habuit deinde filios, ad quorū comparationē Christus dicitur primogenitus. Et in hac parte etiam hallucinatur Eluidius, quoniam non semper hæc vox primum aut primogenitum dicitur per comparationem ad secundum aut tertium sequens, sed etiam id quod solum est, dicitur aliquando in sacris literis primum, aliquando primogenitum. Quæ duo simul vno contextu in libro Numerorum reperiuntur. Sic enim ibi dominus sacerdotibus dicit: Quicquid primum erumpit è vulnacu. Etæ carnis quam offerunt domino, siue ex hominibus, siue ex pecoribus fuerit, tui iuris erit, ita duntaxat, ut pro hominis primogenito precium accipias &c. Ecce auctoris uno contextu vocari primum & primogenitum etiam id quod solum est. Nam aliás qui solum unum filium habebat, non teneretur illum offerre Deo & redire quousq; alium haberet ad quem relatus diceretur primus. Hoc autem convincitur esse falsum, quoniam beata Dei genitrix cum filium suum obtulit domino in manibus Simeonis, iuxta legem fecit, vt Lucas testatur. At tunc temporis beatam Dei genitricem nullum alium habuisse filium preter Christum, Euangeliū Matthæi testatur, & Eluidius fatetur. Colligitur ergo ut Christus primogenitus beatæ virginis meritò dici possit, etiā si nullum alium filium habuerit. Quod autem dicitur in Euāgeliō Christū habuisse fratres, parū mouet, quia solenne est in sacris literis fratres appellari eos qui aliqua consanguinitate coiuncti sunt, quāvis

Gene. 13. non sint ex eisdē parentibus geniti, vt Loth vocatur frater Abraham, quē tamen eadem scriptura testatur fuisse filium fratris Abrahæ. Cum ergo ea quæ Eluidius obiicit, nullius sint momēti, & Ecclesiæ autoritas tanta sit, vt illius definitionibus credere teneamus, fateri necesse est beatā Dei genitricē fuisse perpetuā virginē, quoniam sic Ecclesia docet. Contra Eluidium scripsit beatus Hieronymus singularem tractatum. Beatus Alfonius archiepiscopus Toletanus ducentis annis & eo amplius Hieronymo posterior scripsit de eadem re aduersus quosdam hæreticos qui hanc Eluidij hæresim in Hispania suscitare conati sunt. Hugo de sancto Victore edidit libellum quendam de perpetua virginitate Mariæ.

Nestori⁹ Secunda est hæresis afferens beatam virginē Mariam non esse dicendam Dei genitricem, sed tantum hominis cuiusdam iusti matrem. Dicit enim hæresis in Christo esse duas personas, sicut duas naturas, & unam personam dicit esse Deum solum, & aliam hominem solum, & huius personæ quam dicit esse hominem solum, dicit beatam virginem esse matrem. Et ita negat beatam virginē esse matrem Dei. Huius erroris autor fuit Nestorius. Sed de hoc errore iam satis supra dictum est in titulo Christus, hæresi tertia. Ad illum ergo locum recurrit letator, quoniam ibi huius erroris expugnationem inueniet.

MARTYRIVM

Basilides. Vit quidā error quē docuit Basilides, dicens nō esse aliquid criminē negare Christū persecutionis tempore. Quapropter dicebat esse dementia pro hac re pati mortē, cū citra crimen possit Christus negari. Qua sententia hoīes à martyrio auertebat. Hūc eundē errorē docuerūt quidam hæretici dicti Elcesaitæ, quanq; aliter, & propter aliam causam quā Basilides. Nam Basilides (vt de illo ait Philaster) nō simpliciter auertebat homines à martyrio, sed solum dicebat non esse tolerandā mortē pro confessione mortis & crucifixionis Christi. Hoc autē dicebat, quia (vt suprā diximus) Basilides negauit Christū fuisse crucifixum, sed Simonem illum Cyrenæum, qui angariatus portauit crucē, dixit fuisse crucifixum pro Christo. Hac igitur de causa ridebat eos qui mortem patiebantur

Elcesaitæ.

A tel
me
hæ
ver
sec
stu
ore
Ela
tiss
occ
ma
pati
litor
mer
lum
ctis
hon
ueri
Præ
stati
nece
tuo
tuis,
tem.
in oī
B scipi
de, fi
lo er
cord
hoc
S
toris
stini
com
tefta
tent
cens
cath
delli
catu
basí
quo
gati
T
infl
stini
agre
do, s
præ

A tiebantur ne Christum negarent pro nobis crucifixum, quia dicebat eos pati proximam mendacio. Huius erroris fundamentum iam euertimus supradicto in titulo Christus haeresi. 7. ideo non est quod amplius modò aduersus eam disputemus. Elcesaitæ Elcesaitæ
verò aliter sentiunt. Dicunt enim ideo non esse peccatum negare Christum per-
secutionis tempore, quia is qui fixus est in corde suo, etiam si ore negauerit Christum pro necessitate, corde tamen in fide permanet. Quapropter dicunt talem sic
ore negantem non peccare, cum Deus magis aspiciat cor quam linguam. Hæc de
Elcesaitæ narrat Eusebius lib. 6. historiæ Ecclesiasticae cap. 28. Hæc haeresis aper-
tissimis scripturæ testimonij conuincitur. Sapiens nanciit: Osquod mentitur, Sapi. 1.
occidit animam. At qui ore negat, corde autem fateatur, mentitur; occidit ergo ani-
mam qui ore negat, etiam si corde fateatur. Potius ergo deberet mortem corporis
pati confitendo Christum, ne cum negauerit ore, occidat animam, quæ multo me-
lior est corpore. Nam Christus redemptor noster apud Matthæum ait: Nolite ti-
mere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere, sed potius il-
lum timere qui potest corpus & animam mittere in gehennam. Et paucis interie-
ctis concludit idem saluator, sic inquiens: Omnis ergo qui confitebitur me coram
hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo qui in celis est: qui autem nega-
uerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo qui in celis est. Matt. 10
Præterea ipse veritatis magister ait: Beati qui persecutionem patiuntur propter iu-
nitatem, quoniam ipsorum est regnum celorum. Rursum, beatus Paulus dicit esse
necessariam confessionem oris, sicut fidem cordis. Sic enim ait: Si confitearis in ore Matt. 5.
tuo dominum Iesum, & in corde tuo credideris quod Deus illum excitauit à mor-
tuis, saluus eris. Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salu-
tem. Deinde ipse veritatis magister discipulis suis loquens ait: Eritis mihi testes Actor. 1.
in omni Hierusalem & Iudea & Samaria, & usq; ad ultimum terræ. Si ergo his di-
scipuli in persecutione positi Christum negassent ore, etiam si confiterentur cor-
de, fuissent testes mendaces & falsi. Testis autem falsus (ut Sapiens ait) peribit. Nul-
lo ergo modo ob qualibet persecutionem licet fidem negare ore quantumlibet tenetur Pro. 21.
corde, sed præstat tolerare mortem, quam negare veritatem, ut sit bonus martyr,
hoc est verus testis & fidelis. Nam hoc est martyr græcè, quod est latine testis.

Secunda haeresis est quæ docet eos qui se pro peccato interimunt, debere mar-
tyres nuncupari, pro eo quod puniunt in se quod dolent commilisse. Huius er-
roris autor fuit Petilianus quidam Donatista, contra quem extant aliquot Augu- Petilia-
stini tractatus. Hic error conuincitur ex facto Iudæ, qui dolens de peccato quod nus.
commiserat, se suspendit. Quod autem dolens de peccato hoc fecerit, Matthæus
testatur, qui ait: Tunc videns Iudas qui eum tradidit, quod damnatus esset, pœni-
tentia ductus retrulit triginta argenteos principibus sacerdotum & senioribus, di-
cens: Peccavi, tradens sanguinem iustum. Iudam autem fuisse damnatum nullus
catholicus dubitat, cum tam apertum sit testimonium scripturæ. Propheta nanciit:
de Iuda loquens ait: Cum iudicatur, exeat condemnatus, & oratio eius fiat in pec-
catum. Fiant dies eius pauci, & episcopatum eius accipiat alter. Et quod hæc ver-
basint de Iuda intelligenda, beatus Petrus testatur in ea oratione quam ad reli-
quos condiscipulos habuit post Christi in celos ascensionem, loquens de subro-
gatione alterius in locum Iudæ. Psal. 103
Acto. 1.

Tertia haeresis est adhuc pestilentior, ne dicam atrocior, quoniam asserit omnes qui
mortem ultronei patiuntur, esse martyres dicendos, siue talem mortem ab alijs
inflictâ patientur, siue eam sibiipsis infligant. Huius haeresis autores vocat Augu-
stinus Circuncelliones libro de haeresibus cap. 69. dicens eos esse genus hominum Circun-
agreste, & famosissimæ audaciæ, non solùm in alios immania facinora perpetran-
do, sed nec sibi eadē insanis & feritate parcendo. Nam per mortes varias, maximè
præcipitorum, & aquarum, & ignium, seipso necare consueverunt. Et in istū fu-
torem

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

orem alios seducunt, ut seipsoſ occidant quod si facere alij contemnunt, mortem illis minantur, dicentes hoc modo illos martyres fieri. Hos hæreticos Philaster vo-
cat Circuitores, quoniam ad hæc facinora perpetrandā per diuersas partes circū-
bant.

* * Quis huius insanæ hæresis fuerit dux, aut quo tempore coeperit, nec Au-
gustinus, nec Philaster prodiderunt. Augustinus dicit illos pertinere ad Donati-
itas, & sub illis militare.]

Ezod. 20
Matt. 5
Acto. 16

Iſtorum error conuincitur apertissimè per id, quod dicitur in lege domini: Non occides. Quibus verbis quælibet homini occisio prohibetur, præter illam quæ ex præcepto iudicis in vindictam malefactorum fit. Si ergo non licet occide-
dere alium, multò minus seipsum. Præterea qui seipsum interimit, agit contra na-
turalem omnium hominum inclinationem, non solum contra inclinationem ma-
lam quæ est in natura depravata, sed contra inclinationē naturæ perfectæ. At cùm
talis inclinatio sit semper recta, qui contra illā agit, conuincitur male agere. Quod
autem inclinatio ad vitam sit naturalis homini etiam ante peccatum, patet, quia
Christus, in quo peccatū nullū fuit, horrebat mortem, quod non fuisse et factum,
niſi in eo fuisset naturalis inclinatio ad vitam. Rursum, cultos carceris, in quo erant
Paulus & Silas inclusi, videns apertas ianuas carceris, euaginato gladio volebat se
interficere, existimans fugisse vincitos. Clamauit autem Paulus voce magna di-
cens: Nihil tibi mali feceris: vniuersi em̄ hic sumus. Si occidēs seipsum esset martyr
censendus, nunquam Paulus impedisset custodē carceris ne se occideret. At cùm
Paulus eum ab occisione auocauerit, voce magna dicens: Nihil tibi mali feceris,
conuincitur malam esse suip̄ius occisionem, tantum abest ut martyrium dici me
reatur. Contra hanc hæresim pugnat idem argumentum quod aduersus proxi-
mè enarratam hæresim fecimus. Et cùm res sit tam aperta, non est opus plura te-
stimonia citare.

MATRIMONIVM

Vamuis nō defuerint neq; nunc desint hæreses quæ matrimonii im-
petant, nihil tamen nunc de illis dicetur, sed infrà in titu. de nuptijs de
huiusmodi hæresibus aget. Vsq; ad illū enim locū decreui hæc ē differ-
re, qm̄ apud vetustos autores frequētius est nomen nuptiarū q̄ nomen
matrimonij, & res q̄ad matrimonij spectat, sub nomine nuptiarū ab illis pertra-
ctant. Rarū certè apud illos est matrimonij nomē, & in sacris literis etiā frequētius
est nomē nuptiarū q̄ matrimonij, quanq; hæc vox etiā in sacris literis sepe reperiatur.

MELCHISEDECH

Melchi-
sechian
i.

Yidam errore decepti, sacram scripturā minimè vt decebat intelligentes, dixerunt Melchisedech sacerdotem qui benedixit Abrahæ reverenti de victoria quinq; regum, non fuisse hominem purum, sed fuisse Christum, aut aliam quandam Dei virtutem. Huic errori fauentes vo-
cat Augustinus Melchisedechianos, & ponit eos trigesimoquarto loco inter hæ-
reses quas in lib. de hæresibus recenset. Ex quo evidenter colligitur, librum qui in-
scribitur de quæſtionibus noui & veteris testamenti, non esse Augustini, quam-
vis sub eius nomine circunferatur. Nam præter alia argumenta quæ ad hoc con-
uincendum adſert doctissimus Erasmus Roterdamus, hoc est efficacissimum,
quod quæſtione. cix. multis argumentis iſſq; valde ineptis nititur probare, Mel-
chisedech non fuisse hominem purum, sed quandā Dei virtutē, videlicet spiritū san-
ctum: Neq; hoc in libris retractationū vñq; recantauit, imò nec illius libri in toto
illo decursu suarum retractationum vſquā meminit. Cùm ergo in libro de hæ-
ribus hanc assertionem censeat hæreticam, non erat tam stupidus Augustinus, vt
oppositas

A oppositas secumq; pugnantes assertiones doceret. Hæc ideo admonui, ne si forte aliquis in quæstionem illam inciderit, à constantia rectitudinis flectatur, Augustini autoritate pressus.

* Quis autem huius hæresis princeps fuerit, aut quo tempore cœperit, Augustinus non expressit, neq; apud alium inuenire potui. Epiphanius tamen in libro de octoginta hæresibus, hæresi. 55. dicit Hieracem quendam insigniter docetum hanc hæresim docuisse, sed non dicit esse ab illo primū inuentam. Et idem repetit postea hæresi. 67. ubi longiorem de hoc Hierace facit sermonem. *

Vt autem ostendamus sententiam hanc esse erroneam, citare oportet ipsam sacram scripturam quæ de eo loquitur, enarrans victoriam Abrahæ, & qualiter Melchisedech illi obuiam exiit. Sic enim ait: At verò Melchisedech rex Salem pro ferens panem & vīnum, erat enim sacerdos Dei altissimi, benedixitei, & ait: Bene dictus Abraham Deo excelsō, qui creauit cœlum & terram! & benedictus Deus excelsus, quo protegente hostes in manib; tuis sunt. Et dedit ei decimas ex omnibus. Hæc ibi. Nunc ergo hanc literam discutiamus. Si Melchisedech est sp̄ritus sanctus, quomodo dicitur ibi quod erat rex Salem; Salem nanque vrb; quædam est in terra Chanaan prope Sichem. Nam in eodem libro Geneseos enarrans scriptura qualiter sit reuersus Iacob ex Mesopotamia, sic ait: Transiuitq; in Salem urbem Sichimorum quæ est in terra Chanaan, postquam reuersus est de Mesopotamia Syriæ. Si ergo Salem ciuitas est terrestris, qualiter sp̄ritus sanctus dicit esse rex Salem, cùm ille dominetur à mari vsq; ad mare, & à flumine vsq; ad terminos orbis terrarum? Potissimum quod eodem decursu scriptura enarrat alios reges qui exierunt obuiam Abrahæ, videlicet regem Sodomorum, & regem Gomorreorum; & istis nominatis, & terris in quibus regnabant explicatis, cōtinuò describitur Melchisedech rex Salem, neque alterum imperium illi tribuit scriptura. Nunquid diuisit imperiū terræ Chanaan sp̄ritus sanctus, vt ipse solius Salem rex sit, & alij sint reges Sodomorum & Gomorreorum? Absit. Sui enim sunt coeli, & sua est terra, orbem terrarū & plenitudinem eius ipse fundauit. Quod autem bonus ille auctor illius. q. cix. proximè citatae adfert quod Salem interpretatur pax, et ita rex Salem iuxta apostolum interpretatur rex pacis: rex autem pacis non est nisi Deus, Melchisedech ergo Deus: inepta satis collectio est, quoniam, vt in. i. huius operis lib. cap. 3. docuimus, nullus sensus sacræ scripturæ est efficax ad aliquā assertiōnem confirmandam, nisi solus sensus literalis, nō autē mysticus. At cùm docuimus esse oppidū in terra Chanaan quod dicitur Salem, ille erit sensus literalis quo dicetur Melchisedech esse illius oppidi regē. Ad hūc enim modū etiā diceret alius Isaac esse Deū, qm̄ Isaac interpretat gaudiū; & Hieremias eadē ratione, qm̄ Hieremias interpretat altitudo Dei. At nullus potest verè dici gaudiū per essentiā, nisi solus Deus, qui est nostrū gaudium, qui est etiā futurus præmiū. Apostolus autem cum factū Melchisedech dixerat præcessisse in figurā Christi, vt ostenderet merito gessisse Melchisedech figurā Christi, adfert nominis interpretationē, quæ optimè cōuenit Christo. Præterea, in eadē litera dicit quod erat sacerdos Dei altissimi. At Deus nō est Deo sacerdos, nō est ergo Melchisedech Deus. Omnis namq; pontifex, ait Paulus, ex hoībusassumptus, pro hominib; cōstituit. Aut ergo sp̄ritus sanctus nō fuit sacerdos pro hominib; cōstitutus, aut ex hominib; assumpitus est, vt verè tūc fuerit sacerdos, quēadmodū Christus. Verū ille bonus auctor illius saepe præfatæ quæstionis, fatetur sp̄iritū sanctū in forma humana tunc apparuisse, quemadmodum postea filius Dei. Vide quantis laqueis, quisquis ille est, se implitet vt errorē hunc nobis persuadeat. Veniat nūc qui contendit illud opus esse Augustini, & dicat vtrū Augustinus sentiat sp̄iritū sanctū fuisse incarnatū. Rursum, si sp̄iritus sanctus sacerdos, & pro hominib; constituitur, vt de omni sacerdote ait Paulus, & in forma humana apparuit, vt iste concedit, ergo sp̄iritus sanctus

Gene. 14.

Gene. 33.

Heb. 7.

Heb. 11.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

mediator fuit Dei & hominum, quia Deus cū Deo, homo cū hominibus, quem admodum Christus. Et si hoc fatentur, repugnabunt certè Pauli dicenti: Vnus mediator Dei & hominum homo Christus Iesus. Si spiritus sanctus sacerdos, iam duo sunt mediatores, non vñus, vt dicit Paulus. Deinde ipse modus benedictionis qua benedixit Abraham, conuincit non esse Deum Melchisedech. Sic enim ait: Benedictus Abraham Deo excuso, qui creauit cœlum & terram: & benedictus Deus excelsus, quo protegente hostes in manibustuis sunt. Si Melchisedech Deus, quare reddidit gratias Deo pro victoria Abraham: Nunquid sic Christus vt Deus gratias reddebar pro mirabilibus perpetratis? Cùm enim Lazarum resuscitare voluit, sic ait: Pater, gratias ago tibi quoniā audisti me. Ego autem sciebam quia semper me audiisse sed propter populum qui circumstat, dixi, vt credant quia tu me misisti. Propter populum circumstantem Christus gratias dat, alioqui certè non erat opus vt Deus daret gratias Deo. Sed quomodo consulitur populo per illam actionem gratiarū? Vt videlicet credant quod Christus sit missus à patre. At cùm Abraham tam fidelis fuerit, vt Deo monenti crediderit statim sine villa hæsitatione, non erat opus ad illum in fide confirmandum tales gratias aut benedictiones Deo reddere. Ad hæc, Paulus de hoc Melchisedech loquens dicit quod assimilatus fuerit per omnia filio Dei. At omne quod assimilatur alteri, non est eiusdem naturæ indiuiduæ cum illo. Spiritus sanctus est eiusdem naturæ cum filio Dei, non est ergo Melchisedech spiritus sanctus. Nunquam enim inuenies quod filius Dei similis patri, quamvis bene dicatur imago patris, quoniam imago, vt supra docuimus in titulo de Adam & Eva hæresi secunda, propriè pertinet ad naturam, similitudo autem ad qualitatem, ita vt illa dicantur similia, quæ cum distinctam habent naturam, qualitates tamen aliquas habent quæ sunt eiusdem speciei. Quod ergo idem est in natura, non potest dici propriè simile. Paulus autem dicit de Melchisedech quod assimilatus est per omnia filio Dei, per omnia videlicet illa quæ **D** Paulus commemorat: quia sine patre est, & sine matre. At spiritus sanctus in hoc non est assimilatus filio Dei, quia filius Dei iuxta diuinitatem non est sine patre. Melchisedech autem ideo dicitur esse sine patre & sine matre, non quod parentes non habuerit, sed quia nec patrem nec matrem illius vñquam expressit scriptura, nec vñllam illius genealogiam manifestauit. Sic etiam Christus secundum inferiorem hanc & humanam sobolem patre caret. A virginē enim Maria, & sola, secundum carnem est natus. Et secundum diuinitatem matre caret, quoniam iuxta illam ante omnia secula à solo patre genitus eit. Et præterea sine genealogia Christus, quoniam genealogia eius inenarrabilis est, prout Esaias propheta ait: Generationē eius quæ enarrabit? Sed adhuc nobis obiiciunt, aliam similitudinem quam Paulus adfert, nullo pacto posse conuenire Melchisedech, si ille est purus homo, quoniam ait de eo: Neq; initium dierum, neq; finem vitæ habens. Melchisedech autem si homo fuit, & natus & mortuus est vt cæteri. Hoc autem eodem modo dissoluitur vt præcedens. Ideo namq; dictus est Melchisedech non habere initium dierum, neq; finem vitæ, quia quamvis natus & mortuus fuerit, tamen apud nos non habet initium nec finem, quia neq; illius nativitatem nec mortem scriptura expressit. De hac re scripsit beatus Hieronymus epistolam quandam ad Euagrium, quæ est in tertio tomo operum eius iuxta illam partitionem quæ habetur in secunda editione facta Basileæ.

MENDACIVM

E hac re vnā solam reperi hæresim, quæ docet licitum esse mentiri pro vita hominis saluanda, aut pro magno beneficio homini impendendo. Nec soli hoc, sed etiā humilitatis causa, vt videlicet virtutes suas mēdacio conteget. Hunc errorem docet Ioannes Cassianus sub noīe abbatis Joseph

A Joseph. Nam collatione. 17. à cap. 15. usq; ad cap. 20. primam huius erroris partem pertractat, & aliquibus scripturæ sacræ testimonij perperā intellectis illâ persuaderet nütitur. A cap. verò. 21. usq; ad 25. eiusdē collationis secundâ huius erroris partem pertinacissimè tuetur. Huc errorem apertissimè sacra damnat scripture. Nam propheta regius ait: Perdes omnes qui loquuntur mendacium. Quio ēs dixit, no^o luit excludi illum qui officiose mētitur. Et in alio Psalmo iterū quærēs q̄s habitatur sicut in Dei tabernaculo, aut requiem habiturus in monte Dei sancto, hoc est in gloria cœlesti, ipsem et respodet dicens: Qui loquitur veritatem in corde suo, qui nō egit dolū in lingua sua. Quibus verbis aperte à Dei monte excludit illum qui dolū agit in lingua sua. At omnis qui officiose mētitur, dolū agit. Omnis ergo ille à dei mōte excluditur; nō quidēq; in illo peccato decedēs nō possit ad gloriam peruenire: absit; sed quia oportet illū priusq; ibidē locetur, digna satisfactione purgari: ita cūm illuc transierit, iam sit omnino ab illo peccato alienus. Et in libro Sapientiae dicitur: Os quod mentitur, occidit animā. Verū m̄ hoc testimonium p̄rum vrg et quoniā de solo perniciose mendacio loqui videtur. Illud tam en est manifestissimū quod Ecclesiasticus ait: Nol velle mentiri omne mendaciū. Qui om̄ne genus mendaciū prohibuit, nullum permisit. Pro nulla ergo re mendacium ali- quod dicere licet. Et in hanc sententiam omnes sacri doctores manibus (vt dicit) ac pedibus eunt. Augu. super Psal. 5. ita ait: Ne quis arbitretur perfectū & spiritua- lem hominē pro ista temporali vita, in cuius morte nō occiditur anima, siue sua si- ue alterius debere mentiri, sed quoniā aliud est mentiri, aliud est verū occultare. Siquidem aliud est falsum dicere, aliud est verū tacere; vt si quis forte vel ad istam visibilem mortē non vult hominē prodere, paratus esse debet verū occultare, non falsum dicere; vt neq; prodat, neq; mentiatur, ne occidat animam suā pro corpore alterius. Hęc Augustinus. Quę verba omnem dubitationem tollere possunt.

Nam ex ignorantia huius distinctionis quā nūc Aug. ostendit, processit error Cassiani, aut Joseph abbatis. Nescierunt enim distinguere inter mentiri, & verū occulare: inter falsum dicere, & verū tacere. Primum horū nunq; licet, alterū verò sine peccato fieri potest: sicut cōtigit Abrahæ de Sara vxore sua dicenti: Soror mea est. Verū quidē dixit, & verū occultauit. Verum quidem dixit sororem suam esse, quoniā sibi sanguine cōiuncta erat. At omnes qui ex eodem genere sunt (vt beatus Hiero. contra Eluidium docet) fratres in sacra scripture dicuntur. Soror ergo Abrahæ verè dicta est Sara: vxorem tamē suam esse nō negauit Abrahā, sed sub- ticiuit; ac proindenon est mentitus. Et hanc sententiam iterū confirmat Aug. alibi dicens: Si quis ad te confugerit qui de mendacio tuo possit à morte liberari, nō es mentitus. Os enim quod mentitur, occidit animam. Cūm ergo mentiendo vita æterna amittatur, nunq; pro cuiuscūq; vita temporali mentiendū est. Hęc August.

Quę verba ponuntur in volumine decretorum. 22. causa, quæstione. 2. Beatus Gre- gorius lib. 18. moraliter exponens illud Iob: Ne clingua mea meditabitur mendaciū, sic ait: Summopere cauendū est omne mendacium: quamuis non nunquā sit aliquid mendaciū genus culpæ leuioris, si quisquā vitam præstando mentitur: sed quia scriptum est: Os quod mentitur, occidit animam, &c. Perdes oēs qui loquuntur mendaciū: hoc quoq; mendaciū genus perfecti viri summopere fugiunt, vt nec vi- ta cuiuslibet per eorū fallaciā defendatur, ne suæ animæ noceant, dum præstare vitam carni nituntur alienæ: quanquam hoc ipsum peccati genus facillimè credimus relaxari. Hactenus Gregorius. Ex quib; verbis constat mendacium officio sum esse peccatum, quamuis leue. Verūm Cassianus, aut Abbas ille cuius nomi- ne ipse loquitur, non solū in putauit nullum esse peccatum mendacium illud, sed peccatum esse censet, vrgente magna aliqua necessitate non mentiri. Isidorus in li- bro synonymorum ita ait: Omne genus mendaciū summopere fuge, nec casu nec studio loquaris falsum: nec etiam vi præstes, mentiri studeas: nec qualibet fallacia NN ij vitam

Psal. 5.
Psal. 14.

Sapi. 1.

Gene. 20

Sapi. 1.

Iob. 27

Gregor.

Iob. 27

Sapi. 1.

Psal. 5.

Isidorus.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

vitam alicuius defendas. Causa mendacium in omnibus. Hæc sidorus. Quæ verba etiam habentur in volumine decretorum loco proximè citato. Deinde mendacium quod occasione humilitatis dicitur ad virtutes regendas, beatus Augustinus damnat in libro de verbis Apostoli, sic inquiens: Cum humilitatis causa mentiris, si non eras peccator ante quam mentireris, mentiendo efficeris quod vitaras, veritas autem ipsa in te non est, nisi te ita dixeris peccatorem, ut etiam esse cognostas. Veritas autem ipsa est, ut quod est, dicas. Nam quomodo est humilitas, ubi regnat falsitas. Hæc Augustinus. Sed præter hæc omnia sacræ scripturæ & sanctorum virorum testimonia, ratio ipsa urget ut non ita faciendum esse credamus. Id enim quod ex se malum est, nullo quamlibet bono fine præfixo, nec propter ullā aliam quamlibet bonam circumstantiam poterit esse bonum: quoniam (ut diuinus Dionysius lib. de diuinis nominibus ait) bonum est ex causa integra, malum vero ex singularibus defectibus. At quod mendacium res sit ex se mala, res est tam aperta, ut non egat viro testimonio: quoniam pugnat cum veritate, quæ res est ex se bona. Et hoc non solum Christianis, verum etiam Ethnicis fuit notum. Nam Aristoteles. Ethicorum lib. ait: Mendacium est ex se prauum, & fugiendum: verum autem est bonum, & laudabile. Si mendacium ex se malum est, ergo propter vitam hominis saluandam dictum, etiam malum erit. Alioqui eadem ratione bonum esset furtum quod sub prætextu subventionis pauperum fieret: hoc tamen nullus unquam sanctorum concessit. Eadem etiam ratione esset dicendum eos non peccasse qui Apostolos Christi occiderunt, quoniam sic facientes (ut Salvator ait) arbitrabantur se obsequium præstare Deo. Multo autem melius est obsequium præstare Deo, quam hominem à corporis morte eripere. Quod fit ut si vita hominis servata valet mendacium à culpabiliterare, obsequium quod se Deo præstare credit, valeat Apostolorum occisorem à peccato eripere. Demum ut huic liti finem ponamus, aperta est de hac re Ecclesiæ definitio. Nam Innocentius papa huius nominis. 3. Panormitanus Archiepiscopo scribens ita ait: Cum usurarum crimen utriusque testamenti pagina detestetur, super hoc dispensationem aliquam fieri non videmus: quia cum scriptura sacra prohibeat pro alterius vita mentiri, multo magis prohibendus est quis ne etiam pro redimenda vita captivi usurarum criminis inuoluatur. Hæc Innocentius. Quæ verba habentur in volumine epistolarum decretalium in tit. de usuris cap. super eo. Sed superest ut obiectiones Cassiani aut abbatissimis Joseph refellamus. Nam ut probet licitum esse pro magna aliqua urgente necessitate mentiri, aliqua exempla patrum veteris testamenti adfert, quos pro simili aliqua causa mentitos fuisse constat. Quibus omnibus obiectionibus similiter respondemus, eos non fuisse mentitos, quoniam etsi verum occultarunt, falsum tamen non dixerunt, sicut de Abraham superius docuimus, cum dixit Sarah sororem suam esse. Deinde, & si aliqui falsum dixerint, aut simulando fecerint, talem falsitatem scriptura sacra non laudat. Non enim omnia eorum gesta quæ ibidem narrantur, propter ea quod illuc scripta sunt, laudatur; absit: alioqui fieret ut aliqua illorum peccata quæ ut homines commiserunt, essent etiam laudata. Ad hunc modum scriptura refert mendacium quod Iudith Holoferni, non tamen mendacium illius laudat, sed virilem illius animum quo inter media hostium casta pertransire non metuit, & ducem exercitus in lecto cubantem interficere, & caput ducis secum in ciuitatem deferre. Hunc animum, hanc audaciam, hoc plus quam mulier bre facinus laudat, non mendacium quo & ducē & illius milites dicepit. Esto etiam aliqua illorum patrum dicta aut facta sint quæ in facie mendacia esse appareat, & laudentur, illa (ut beatus Aug. in li. contra mendacium docet) iuxta mysterium latens accipiens.

Judith 11. et 13.

Gene. 27 da sunt, non iuxta literæ corticē: quæ admodum Iacob dixit se esse Esau primogenitū Isaac: quod iuxta literæ corticē verū non erat, per spiritū tñ prophetiæ qua vñsus est, verū dixit. Eo enim facto figurauit & prophetauit minorem populum, videlicet gentilium,

Innocen-
tius pa-
pa.

Iudith
11. et 13.

Gene. 27

A gentilium, substituendum fore in locum primogeniti, videlicet populi Iudaeorū. Nam Iacob excusari à mendacio testatur Innocentius papa huius nominis tertius in capi, gaudemus, titu, de diuortijs.

Pro confirmatione alterius partis qua docet causa humilitatis esse in entiendo, ita ut de continentia, quā habet quis, interrogatus dicat se non habere, cap. 21. præfatae collationis talia adducit testimonia, quibus Christus sic ait: Non videris hominibus ieiunans, sed patri tuo qui est in abscondito, & iterū: Nesciat si nistra tua quid faciat dextera tua. & rursum de ijs qui palam opera sua faciunt, ait: Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. His aliud respondere non possumus, quam quod beatus August. in quadam homilia ait, Deum per illa verba non opus sed intentionem prohibuisse. Prohibuit quidem inanis gloriæ appetitum, itavt etiam si opera nostra sint publicè facta, non hac intentione fiant ut videantur. Ipsam tamen operum manifestationem non prohibuit: alioqui sibi esset contrarius, qui alibi dixerat: Luceat lux vestra coram hominibus, ut videat opera vestra bona, & glorificant patrem vestrum, qui in celis est. Qui ergo de virtute quā habet, interrogatus, se habere fatetur, et propter hoc Deo gratias reddit, & illius gloriam Deo à quo accepit, tribuit: non contra illud præceptum Dei agit, Nesciat si nistra tua quid faciat dextera tua. Et de hac resatis. Nec scio aliquem qui contra hunc errorem ex professo scripsiterit, præter vnum beatum August. qui opus scripsit in quo contra omne mendacium disputat. Admoneo tamen lectorem ne occasione huius erroris Cassianum inter haereticos recenseat: quoniam ut in primo huius operis lib. docuimus, fieri est possibile ut quis haeresim doceat, & hereticus non sit censendus: quoniam non ad eō pertinaciter illam tuetur, ut Ecclesiæ aliter docenti non sit paratus obedire. Forte hac & alia occasione huius Cassiani opera inter apocrypha recensentur à Gelasio papa in ca. sancta Romana. 15. distin. in li. Decretorum,

Matt. 6.

Matt. 5.

Matt. 5.

Ioannes
Vic-
leph.

Luther,

MENDICITAS.

Non defuere qui mendicitatem tanquam præcipuum generis humani malū diuturnis cōvitij lacerauerint. Nam qui dicunt beatum populum cui adsunt diuitiae, dicent etiā miserū & infelicē populum cui illæ sic defunt, ut propter inopiam mēdicare cogatur, Ioannes siquidē Vvicleph eum suorum turba discipulorū docet non esse licitā mendicitatē: quapropter monachos mendicantes ex ecratur, dicens illos debere viuere per labore manū, & non per mendicationē. Hunc eundē errorē hoc nostro seculo suscitauit Lutherus, dicens mendicitatē esse ex lege prohibitam. Quapropter cùm ipse monachus esset ordinis eremitarum sancti Augustini, & ob hoc mendicauerit (nā talis ordo monachatus est vnuus ex quatuor mendicatibus) tamen postea à diabolo, cui adhæsit, excæcatus, monachatū reiecit, & mendicitatē damnauit, & ita tanq̄ canis ad vomitū reuersus est. Nos autē cùm Deo adiutores simus memores Franciscanæ mendicitatis, quā in nostra adolescentia vovimus, pro huius mendicitatis assertione laboramus. Et quoniam pro religione pugnamus, cōfidimus in Deo quod de nostris inimicis triumphabimus: qm ostendemus ex sacris literis tales mendicitatē non esse prohibitam, imò laudatam & meritoriam, ad quam Apostolos ex Christi institutione s̄pē configere oportuit pro victu habendo. Et quamuis de ipso Christo non sic legatur aut credat quod ipse aliquādo mēdicauerit, qā mulieres aliquæ probæ quæ illius doctrinā audiebant & suscipiebāt illi de facultatibus suis citra illius mendicitatem ministrabāt, nō tamen inde sequitur mendicitatem non esse licitam ad vitæ sustentationem. Nam multa sunt quæ certum est Christum non esse, quæ tamen licita sunt hominibus, ut inde vitæ suæ prouideant. Nunq̄ enim Christus calceos fuit, aut canistra ex viminis intexens fecit, aut ligna lœuigavit, aut lapides poliuit. Nunquid ideo colligere inde licebit, nullam ex illis artibus

NN iii mechanicis

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

mechanicis esse licitam: Absit. Esto ergo ut nunq̄ Christus mendicauerit, non tam
men inde sequitur ut alij mēdicare non liceat pro vite sustentatione. Sed iam ostē
damus mendicitatem ex Euangelio. Christus mittens discipulos suos ad prædi-
candum, præcepit illis omniū rerū defectum & penuriam, ut omnibus reiectis, &

Matt. 10. in solo domino iactantes cogitatum suum, crederent se ab illo nutriendos. Nolite
(inquit) possidere aurum, neq; argentum, neque pecuniam in zonis vestris. Ecce
pecuniam interdictam. Verūm quia pecunia seclusa poterant secum aliquid pro
itinere deferre, ne hoc facerent statim subiunxit dicens: Non peram in via, neque
duas tunicas, neq; calceamenta, neq; virgā. Ne autē quis putaret Apostolos fuisse
tunc soli fortunæ cōmissos, ostendit illis vnde habituri essent alimenta, dices: Di-

Lue. 10. gnus est operarius mercede sua. Vel vt alius Euangelista ait: Dignus est mercena-

Matt. 10. riū cibo suo. Per quæ verba designauit illos, quibus apostoli prædicabant, teneri
ad præstandū illis alimēta. Et beatus Paulus in priore ad Corint. epist. hoc expres-
sus docet, sic dices: Quis militat suis stipendijs vñquā: Quis plantat vineam, & de
fructu eius nō edit: Quis pascit gregem, & de lacte gregis nō comedit: Et paucis
interfectis subdit: Si nos vobis spiritualia seminauimus, magnū est si nos carnalia
vestra metamus; Ecce vides Apostolos ab omni rerū possessione denudatos, qui
delabore suæ prædicationis debebant victum habere. Sed singamus auditores
fuisse adeò ingratis & immisericordes, vt nullus illorū Apostolis alimenta præsti-
terit, nullusq; illorū Apostolos ad domum suam inuitauerit, nam hoc possibile est

1. Cor. 9. contigisse, cūm cōstet Christū in die solenni palmarū, etiam postquā prædicasset
Matt. 21. Hierosolymis, à nemine illius oppidū fuisse inuitatū, sed rediisse vsq; Bethaniām,
vt ibidem pranderet, multo ergo melius hoc potuit contingere Apostolis. Quid
ergo tunc facturi fuisse Apostoli: Nunquid pati debebant mortem: Absit, cūm
possent eam evitare prodendo alijs suā egestatē. Si ergo poterant suā egestatē alijs
reuelare, ergo poterāt mendicare, qm̄ hoc ego mendicitatē appello. Sic enim desi-
nit Augu. mendicitatē. Quid est (inquit) aliud mendicare, nisl ad hominū miseri-
cordiā viuere, sicut viuunt Iudei, supple sub earum gentiū regibus, in qua trans-
lati sunt: Hæc Aug. exponens versum illū Psalmistæ: Nutantes transferantur filii
eius, & mēdident. Quod si hæretici dicāt illā Apostolorum petitionē nō esse tunc
dicendā mendicitatē, cū Apostoli tunc peterent illud quod iure illis debebatur,
illis contradicit Ambro. qui in libello de vinea Naboth, ita ait: Audiuimus vocem
diuitis aliena quārentis, audiamus vocē pauperis propria mendicantis. Non fiat
(inquit) hoc à Deo, vt dem tibi hæreditatē patrū meorum. Hæc Ambro. Quibus
verbis expresse ait Naboth propria mēdicasse. Deinde si hoc ita se haberet, oportet
vt qui in extrema necessitate cōstitutus eleemosynā peteret, nō esset dicēdus
mēdicare, cūm petat id quod sibi iure debet. Apostolis ergo opus erat mendica-
re, cūm iam illis fuisse à Christo interdicta oīs pecunia. Vnde Theophylactus ex-
ponēs illud Lucæ: In eadē domo manete, edentes & bibentes quæ apud eos sunt,

Luc. 10. sic ait: Vide qualiter discipulos mendicare instituit, & precio eos nutrimentū ha-
berere noluit. Hæc Theophylactus iuxta translationē antiquā, quavtitur Thomas
in cathena aurea. Nam in ea traductione quā recens edidit Oecolampadius, aliter
sonat. Et suspicor Oecolampadiū ex industria mutasse verba, qā ille etiā hoc eodē
fuit pollutus errore, vt negauerit etiā mendicitatem esse licitā. Præterea, vt quis
verè dicatur mēdicare, parū refert per se an per aliū petat, qm̄ qualiter cunq; petat,
mendicare dicerur, siue per se petat, siue per aliū, siue etiā pro se petat, siue pro alio.
Etsi hoc est mendicare tunc aperte constat Paulum Apostolū mēdicasse. Nam

1. Cor. 16. vt patet ex priore epist. ad Corint. in Ecclesijs Galatiæ siebant collectæ per vnam
sabbati pro sanctis qui erant in Hierusalem. Et in posteriore epist. ad Corin. idem
Apostolus fatetur se fecisse, & decernit se facturum collectas pro sanctis in Ec-
clesia Macedonia, & testatur se idem fecisse in Ecclesijs Corinthiorum. Rursum,
concilium

A concilium Viennense quod celebratum est sub Clemente 5. decernit modum vi
uendi fratrum Minorum per mendicitatem, non solum esse licitum, verum etiam
meritorum. Demum ex 45. articulis Ioannis Vuicelph damnatis in concilio Con-
stantiensis sessione octaua, vigesimus quartus sic ait: Fratres tenentur per labores
manuum victum acquirere, & non per mendicitatem. De qua articulo concilium per hec
verba profert sententiam. Prima pars (inquit) est scandalosa, & presumptuosa si-
sera, pro quanto sic generaliter & indistincte loquitur. Et secunda erronea, pro
quanto afferit mendicitatem fratribus non licere. Hæc concilium Constantiense.
Sed opus est ut obiectionibus aduersariorum respondeamus. Primum enim obiecti-
unt nobis illud quod scribitur in Deuteronomio: Omnino egens & mendicus Deut. 15.
non erit inter vos. Ex quo loco inferunt non licere alicui mendicare, cum hoc
(vt aiunt) fuerit à Deo prohibitum. Huic obiectioni respondemus illa verba non
esse prohibitoria, sed promissoria. Hoc enim Deus promittit ibi seruanti suam le-
gem, vt si videlicet Iudæi legem seruassent quam Deus illis per Moysen dedit, nul-
lus inter eos futurus esset egens aut mendicus. Et quia Iudæi legem transgressi
sunt, ideo Deus non fecit cum illis iuxta suum promissum. Iudæi siquidem tan-
quam carnalibus in præmium obseruationis legis promisit Deus solùm bona
temporalia, sicut est illud: Si audieritis me, bona terra comedetis. Ita etiam pro-
missio quædam est cum ait: Omnino non erit egens aut mendicus inter vos.
Nam si verba illa fuissent (vt hæretici isti dicunt) prohibitoria, peccasset Helias
mendicans à vīdūa, & Lazarus plenus vīceribus, cuius mendicitas laudata est in Lucæ 10.
Euangelio.

* Hoc modo respondet præfata obiectioni Thomas Vualden. Poteſt ta- *
men aliter responderi, & mea quidem ſententia multo melius & magis conformi-
ter ad ſacram literam. Fateor quidē illa verba Deutero. explicare prohibitionem
aliquā: tamen prohibitiō illa nō data eſt pauperi, nec tunc cū paupere Deus loque-
batur; ſed ad diuites de pauperum ſubuentione (vt ex literæ decurſu facile colligi
poteſt) tunc loquebatur Deus, p̄cipiens illis vt tātam pauperum curam haberēt,
vt non ſinerent illos propter inopiam mendicare. Hoc autem verba quæ poſtea De-
us addit, aperte indicant. Non deerunt (inquit) pauperes in terra habitationis tuę,
idecirco p̄cipio tibi vt aperias manum tuam fratri tuo egeno, & pauperi qui te-
cum versatur in terra.]

Secundo obiectiunt illud Psalmistæ dicentis: Non vidi iustum derelictum, nec ſe-
men eius quærens panem. Ex quo loco inferre volunt illos non eſſe iustos qui pa-
nem per mendicitatē quærunt. Cui obiectioni respōdemus ſecundū doctrinam Au-
gustini, illa verba non eſſe intelligenda de pane corporali quē conſtat fuiffe à mu-
litis iustis quæſitum, quoniā (vt de alijs taceam) Dauid quæſiuit panes propositio-
nis à ſacerdote. Sed illa verba ſunt intelligenda de pane spirituali verbi Dei, quem
panem nunquam iustis Deus denegauit, neq; iustum aliquem ſic dereliquerit, vt fa-
mem verbi Dei pateretur. Circa panem tamen corporalē aut alias etiam res corpo-
rales ſæpenum ero Deus derelinquit iustos, vt per ſimiles pressuras melius valeat
afequiri regnum Dei. Contra hanc hæresim ſcribit latiflum Thomas Vualden
in primo tomo doctrinalis fidei antiquæ libro quarto.

MERITVM

LNter alios Lutheri errores is vnuſ eſt quo ait nullum eſſe hominis me-
ritum ad gloriam aſsequendā. Tantū em̄ gratiæ tribuit, vt nullū locum Lutheri
relinquat libero arbitrio. Cū ergo (vt ait) totū ex gratia Dei pendeat, &
nullo mō cooperet liberū arbitriū, dicit nō posſe aliqd hominis opus di-
ci meritū, pſertim cū noſtra opera ad gloriam æternam relata, diminuta reperi-
ant. Si Lutherus accipit meritū pro tali opere qd ex ſua natura & ex ſeipſo aequa-

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Roma. **8** **C** **I**le est prēmio, certè illius sententia non est de errore notanda, quoniam non est aliquod opus nostrum ex se tale quod æquari possit gloriæ æternæ. Nam Apostolus ait non esse condignas passiones huius seculi ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Verùm non semper sic capitur meritum, vt tales æqualitatem & obligationem naturalem innuat, sed aliam æqualitatem quæ non confurgit ex natura rerum, sed ex pacto quodam, quo pacto initio, æquale erit opus, quod ante non diceretur æquale; & debitum dicetur, quod alias non diceretur. Ut gratia exempli: Si in hastiludio quodam quod forte non ultra vius horæ spatiū protenditur, rex promitteret et cuicunq; melius vibranti hastam duobus occurribus, gemmam aut aliquid preciosum iocale valens sex milia aureorum, tunc si Petrus, aut Ioannes melius cæteris rem gesserit, dicetur absq; dubio quod meritus est gemmam, & quod rex est debitor illius. Tale autem debitum non est ex rei natura, quod illi debita sit gemma, sed prouenit ex pacto regis, & libera illius promissione, qui promittens donare, seipsum obligauit. Ita etiam & si nostra opera ex se sint indigna gloria, & nos per illa nullum ius habere poteramus ad gloriam æternam, nec gloria vñquam fuisset nobis debita, tamen quia misericors DEVS promisit seruanti mandata sua se daturū illi vitam æternā, post talē promissionem debet Deus dare gloriam seruanti sua mandata. Quod debitum in DEO non oritur ex nostris operib; sed ex benignitate eius voluntate, qui promittens nobis, seipsum obligare voluit. Et iuxta hunc modum intelligendo rationem meriti, constat nos nihil derogare maiestati diuinæ cum dicimus opera nostra esse meritoria vitæ æternæ, quia hoc modo non dicimus Deum obligari, aut esse debitorem nostris operib; sed dicimus eum obligari ex promissione sua, & esse debitorem promissioni suæ. Quod autem ipse promiserit, simpliciter & absolute est tribuendum gratiæ. Hoc modo negare meritum est hæresis, quoniam hanc meriti rationem sæpiissimè sacræ literæ ostendunt. Sapiens nanque **Eccle.** **16** **D** clesia sticus ait: Omnis misericordia faciet locum vnicuique secundum meritum operum suorum. Ecce vides ibi nomen meriti satis expressum. Cur ergo Luther tantum abhorres meriti nomen, quod Ecclesiasticus non est veritus proferre? Præterea nihil aliud designat illa CHRISTI parabola de patrefamilias mitente operarios in suam vineam, cum quibus fecit conuentionem ex denario diurno, finito vero labore dixit paterfamilias procuratori suo: Voca operarios, & redde illis mercedem, illam videlicet quam paterfamilias cum operarios in laborem mitteret, illis promiserat. Hic audis mercedem pro labore, quæ res quasi debitum quoddam designare videtur. Quod clarius expressit paterfamilias cum murmuranti eò quod non maiori præmio quam denario fuisset donatus, dixit: Nonne ex denario conueni tecum? Tolle quod tuum est, & vade. Tuum dixit, quo nomine ostendit tales denarium fuisse illi debitum. Sed unde debitum? Certè ex conuentione. Rursum, apud Marcum Christus discipulis suis in hunc modum loquitur: Quisquis potum dederit vobis calicem aquæ frigidæ in nomine meo, quia Christi estis, amen dico vobis, non perdet mercedem suam. Et Paulus Apostolus in prima ad Corinthios epistola sicuti: Vnusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem. Si nullum esset meritum, non distriueretur merces iuxta laboris mensuram, sed iuxta voluntatem donantis.

Matt. **20** **E** **re:** Præterea nihil aliud designat illa CHRISTI parabola de patrefamilias mitente operarios in suam vineam, cum quibus fecit conuentionem ex denario diurno, finito vero labore dixit paterfamilias procuratori suo: Voca operarios, & redde illis mercedem, illam videlicet quam paterfamilias cum operarios in laborem mitteret, illis promiserat. Hic audis mercedem pro labore, quæ res quasi debitum quoddam designare videtur. Quod clarius expressit paterfamilias cum murmuranti eò quod non maiori præmio quam denario fuisset donatus, dixit: Nonne ex denario conueni tecum? Tolle quod tuum est, & vade. Tuum dixit, quo nomine ostendit tales denarium fuisse illi debitum. Sed unde debitum?

Marc. **9.** Certè ex conuentione. Rursum, apud Marcum Christus discipulis suis in hunc modum loquitur: Quisquis potum dederit vobis calicem aquæ frigidæ in nomine meo, quia Christi estis, amen dico vobis, non perdet mercedem suam. Et Paulus Apostolus in prima ad Corinthios epistola sicuti: Vnusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem. Si nullum esset meritum, non distriueretur merces iuxta laboris mensuram, sed iuxta voluntatem donantis.

Heb. **13** **F** **Et** in epistola ad Hebreos clarius nomen meriti expressit dicens: Beneficentie & communionis nolite obliuisci. Talibus enim hostijs promeretur Deus. Et Sapiens de iustis loquens ait: Tentauit illos Deus, & inuenit eos dignosse. Si digni, ergo meritum habentes. Et Paulus ad Thessalonenses scribens detribulationibus quas illi patiebantur, ait: Quas sustinetis in exemplum iusti iudicij Dei, vt digni habeamini regno Dei, pro quo & patimini. Et Colossensis scribens ait: Dignos nos fecit in parte fortis sanctorum. Quod si dicas Paulum non

Sapien. **3** **G** **2. Thes.** **1** **H** **Colos.** **1** **I** **scribens** ait: Dignos nos fecit in parte fortis sanctorum. Quod si dicas Paulum non

A nō asserere nos esse ex nobis dignos, sed quod Deus nos fecit dignos, & ego hoc ipsum sentio, q̄ nō sumus sufficientes ex nobis ad gloriam promerendam, sed quod illam mereamur, est ex gratia Dei quae nos & praeuenit, & euntes comitatur. Itaque Deus per gratiam quam nobis donat, facit nos dignos se. Hoc ergo non poterit negare Lutherus, qui iustus sit dignus Deo, quamuis à Deo ipso si at dignus. Quod si dignus, ergo aliquam habet meriti rationem. Omitto hic sacerorum doctorum testimonia, qui omnes tribuunt meritum homini gratia Dei adiuto. Nam qui destitutus est gratia diuina, certum est quod nihil mere-ri potest.

SEcunda hæresis est omnino contraria huic proximè narratæ, quoniam ait ho-
minem sine auxilio gratiæ Dei posse ex sua virtute naturali promereri vitam
eternam. Huius hæresis autor fuit Pelagius. Sed de hac hæresi non est opus im-
præsentiarum disputare, quoniam suprà in titulo de gratia, hæresi prima, satis (vt
existimo) de illa disseruimus. Pelagi⁹

MIRACULVM

DE erroribus Vualdēsium Guido Carmelita differens capite 15. dicit il Vualdē,
les sentire nulla vera miracula fieri in Ecclesia. Verū Aeneas Sylvius in
libro de origine Bohemorū cap. 35. recēsens Vualdensiū errores, nun
q̄ huius erroris meminit. Et si ita senserunt, vt Guido illis impingit, a-
pertissimè ex hoc errore licebit colligere quanta fuerit illorum deme-
ria, & sacrarū literarū ignorantia, cùm sint tā multa scripture sacræ testimonia ad
miraculorū confirmationē. Sed Vualdenses fuerunt homines idiotæ, & prorsus
ignorantes: q̄ propter verisimile est eos nescisse qd sit miraculū. Ideo prius oportet
miraculū definire, q̄ de eo disputemus. Miraculū est res insolita supra naturæ po-
tentiam operata. Itaque duo oportet inesse ut aliquid possit dici miraculum, quod
videlicet sit supra naturæ potentiam, & quod non sit ex communī consuetudine.
Et si alterum horum desit, miraculū minime dicetur. Hac enim de causa creatio
animæ humanae non est censenda miraculum, quia & si illius creatio excedat po-
tentiam naturæ, non est tamen res insolita, cū Deus quotidie nouas creet animas.
Eadem ratiōe si unus homo nasceretur cum septem digitis in qualibet manu, nō
dicetur miraculum, quia & si hoc sit insolitum, non tamen excedit potentiam na-
turæ, quoniam à causis naturalibus hoc procedere potest. Si tamen res est insolita,
& vires naturæ exuperant, illa merito miraculum dicetur. Huiusmodi autem
q̄ multa fuerint vera miracula, piget recensere, quoniam vtruncq̄ testamentū ple-
num est miraculis. Ex veteri instrumento satis est ad memoriam reuocare miracu-
la quæ Deus operatus est in Aegyptocūm inde eduxit filios Israel. Et fortè Vual-
denses fuerunt ex illis de quibus dixit Propheta: Et obliti sunt beneficiorū eius,
& mirabilium eius quae ostendit eis. Corā patribus eorum fecit mirabilia in terra
Aegypti, in campo Thaneos. Ecce mirabilia operata in Aegypto. Quid si conten-
das fatendo illa fuisse mirabilia, non autem miracula, quamuis ex definitione mi-
raculi assignata possis conuinci, tamen volo vt ipsa scripture conuincat. Cū di-
ceret Moyses populo Israel ex mandato domini, quo pacto nocte sequenti mori-
turum esset omne primogenitum Aegypti tam ex iumentis q̄ ex hominibus, sta-
tim hæc verba subnectit. Apud omnes autem filios Israel non mutiet canis, ab ho-
mine vsque ad pecus, vt sciatis quanto miraculo diuidat dominus Aegyptios & Is-
rael. Et in libro Numerorum scripture loquens quomodo terra deuorauit Cho-
re, morientibus plurimis quando combussit ignis ducentos quinquaginta viros,
sic ait: Et factum est grande miraculum, vt Chore pereunte filij illius non perirent.
Si ad nouum instrumentum nos citare volunt, illuc etiam pro nobis dicetur sente-
tia. Illuc enim inuenies cæcos visui restitutos, claudos ambulantes, paralyticos
fanatos,

Psal. 77.

Exod. 11

Num. 26

Ioan. 5

F ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

sanatos, è quibus vñus fuerat 38. annis infirmus, leprosos plures mundatos, mortuos suscitatos, aliaq; innumera miracula, quæ nullo pacto per naturæ virtutem fieri poterant. Quis ergo erit tam temerarius ut negare audeat illa verè contigisse, & vera miracula esse? Quod si Vualdenses suam assertionem restringant ad miracula quæ à sanctis fieri dicuntur, adhuc erit eorum assertio dicenda hæresis. Nam de Petro dicit historia Apostolica, quod ad vocem Petri consolidatae sunt bases cuiusdam claudi petentis eleemosynam ante fores templi; & sanatus est Aeneas alius qui fuerat paralyticus iacens in lecto annis octo. Et plurima alia miracula enarrat illa Apostolica historia, quæ non possunt negare tuisse miracula. Verum non desunt aliqui latentes (ut existimo) Vualdenses, qui hæc miracula à sanctis facta derident, dicentes illa à solo Deo fieri, quoniam (ut ait Prophetæ) ille est qui facit mirabilia magna solus. Quapropter dolent cum audiunt alios dicentes talem sanctum, aut talem sanctam fecisse aliquid miraculum, quia dicunt illa à Deo fieri, & non debere vello pacto hominibus tribui. Fateor quidem à Deo illa omnia fieri, sed ut Deus illa fecerit, sanctorum merita sunt in causa; ad quorum exaltationem Deus vult miracula fieri. Et quia propter merita illius sancti Deus hoc facit, dicuntur fieri ab illo sancto. Necq; hic modus loquendi est alienus à sacris literis. Nam ipse veritatis magister apud Ioannem ait: Amen amen dico vobis, qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet. Aduerte quod non dixit, maiora horum propter merita illius ego faciam, sed dixit, & ipse faciet, & maiora horum faciet. Et apud Marcum iterum ait: Signa eos qui crediderint, hæc sequentur. In nomine meo dæmonia ejicient, &c. Non dixit, Adeorum preces ego ejiciam, sed dixit, ipsi ejicient, ipsi serpentes tollent, ipsi linguis loquentur nouis. Valeant ergo miraculorum subsannatores, & nolint tot deinceps excitare tragœdias aduersum eos qui dicunt miracula fieri à sanctis, cum dominus dicat de quolibet credente in eum, quod faciet illa quæ ipse dicit, & adhuc maiora.

MISSA

Inter multa quæ nobis Deus benignitatis suæ testimonia in hoc mundo reliquit, præcipuum est illud omnium sacramentorum excellentissimum, quod propter affluentem & exuberantem gratiam quæ in illo confertur, vocatum est Eucharistia. Et quemadmodum illud est excellentissimum, ita oportuit ut ad illud conficiendū eminentior institeretur cultus religionis, ut ex cultu exteriori magis aliceretur animus omnium ad statum ad maiorem reverentiam illi sacramento præstandam. Nam cum vident homines præparationē sacerdotis, cæremonias quæ præcedunt & sequuntur huius sacramenti consecrationē, valde mouētur ut magis illud revereatur. Huius ergo ineffabilis sacramenti consecrationē cū cæremonijs ad illā pertinētibus, nos missam vocamus. Qui ergo ipsum sacramentū contēnunt, non est mirandū si illius sacramenti cōsecrationi detrahāt, missæ dignitatē deprimāt, eā nihil faciētes. Quod vt facilius efficiāt, hinc exordiū sumūt, dicētes Missam nō esse à Christo institutā, sed humanis inuentionibus Ecclesiæ illatā. Huius pestiferæ assertionis primus magister fuit Ioannes Vuicelph, q; dixit non esse fundatum in Euangelio q; Christus missam ordinauerit. Si Ioannes Vuicelph hic capit vocabulū missæ, vt cōpletebitur totum illum cæremoniarum decursum, qui consecrationem Eucharistię præcedit & sequitur, vtputa q; dicitur primū introitus, mox dicatur ter Kirie eleison, & ter Christe eleison, &c. hoc modo capiendo vocabulum missæ, ego nō putarē esse censendā hæresim illius assertionē; quoniam certum est Christū non instituisse illa omnia, sed partem illorum Apopoli instituerunt, alias partes decursu temporis addidit Ecclesia. Nā hymnū illū angelicū, videlicet, Gloria in excelsis Deo, Telephorus

Prima
hæresis.
Ioannes
Vuicelph.

Deinde

A **S**pchorus papa & martyr præcepit cantari in missa ante sacrificij oblationem. Et Gregorius papa huius nominis primus instituit, vt in principio missæ cantetur antiphona quæ vulgo dñ introitus. Idē etiā instituit ut post introitū nouies kyrie eleeson, Christe eleeson cantetur. Et ita alia ab alijs successu temporis addita sunt. Sive ḫ missa capiatur prout debet, vt videlicet solum significet illa quæ sunt substantialia, videlicet consecrationem Eucharistiae sub vtraque specie, oblationem illius Deo in memoriam Christi, & eiusdem oblationis sumptionem sic intelligendo, certum est quod Christus missam ordinavit, & per consequens certum est Ioannis Vuicelph assertionem esse meritum de hæresi notatam. Nam Christus in il la coena ultima postquam ipse corpus suum discipulis manducandum sub specie panis dedit, dixit: Hoc facite in meam commemorationem. Quibus verbis discipulis præcepit ut illud quod ipse fecit, illi sacerdent in cōmemorationem eius. Christus benedixit, hoc est consecravit, quoniam illa benedictione Christus consecravit: & ita à vetustis Ecclesiae doctoribus, potissimum Græcis, vocatur consecratio Eucharistiae mystica benedictio. Sic enim eam vocat Gregorius Nazianzenus. Eodem nomine s̄epissimè appellatur à Cyrillo super sextum Ioannis caput. Sic etiam vocatur in epistola quam misit concilium Ephesinum Nestorio hæretico. Hinc etiam ortum habet quod sacerdos antequam verba consecrationis dicat, benedicit panem, vt Christum imitetur, qui antequā discipulis daret, benedixit. Verum & si non legatur in Euangelio aliquā aliam pro hoc sacramento fuisse à Christo institutam cæremoniam, non tamen ideo contemnendæ veniunt illæ cæremoniæ quibus catholica vtitur Ecclesia, præsertim cum bonâ illarum partē legamus fuisse ab Apostolis institutā. Nam Hugo de sancto Victore in libro de sacramentis, & Isidorus in libro de officijs cap. 15, & Remigius in libro de officio missæ, testantur eum ordinē orationū, quibus Deo oblata sacrificia consecrantur, primò à B. Petro fuisse institutū, quem primā missam Antiochiae celebrosse ferūt, in qua trestantum orationes initio fidei proferebantur, incipiebatq; tunc sacerdos ab illo loco vbi dicitur: Hanc igitur oblationem, &c. Alia verò successu temporis addita sunt. Meritum ergo talis assertio Ioannis Vuicelph est velut hæretica damnata. Nam ex 45. articulis eiusdem Vuicelph in cōcilio Constantiensi damnatis, quis articolus sic ait: Non est fundatum in Euangelio quod Christus missam ordinavit. Quæ assertio simul cum alijs una super omnes lata sententia damnata est. Contra hanc hæresim copiosè disputat Thomas Vualden in libro de sacramentalibus, titulo quarto.

Secunda hæresis negat missam esse sacrificium, neq; ibi esse aliquam oblationem. Huius hæresis autor est Lutherus, qui volens ex toto missam, vnicum animarum solatium, tollere, his gradibus progreditur, vt primò dicat missam non esse sacrificium, quoniam in ea (vt ait) nulla prorsus oblatio offertur. Et qm̄ hoc est primum fundamentum quod facit ad suam hæresim de missa abroganda stabilendam, ideo pro virib; oportet anniti ut illud euertamus. Primò ergo quærendum est à Luthero, vtrum pro statu legis Euangelicæ sit aliquod sacrificium ab ipsa lege statutum, & illi lege peculare. Non est dicendum nullum esse sacrificium, quoniam in omni lege fuerunt semper aliqua sacrificia. Nam in lege naturæ fuerunt sacrificia, quoniam Iob qui solum in lege naturæ vixit, offerebat holocausta per singulos dies, ne forte filij eius peccassent. De lege Mosaica non est opus dicere, cùm tota illa plena fuerit sacrificijs. Et gentes ipsæ diuersa idola colentes, diuersa habebant sacrificiorum genera, ita vt nullasit genitam barbara quæ non habeat aliquod sacrificij genus quod offerat Deo suo, hoc est illi quem putat Deum. Et hoc non aliunde venit, nisi quia à natura est omnibus inditum, vt Deum quisque colat. Multo ergo magis oportet in lege Euangelica, in qua clarior rem Dei cognitionem habemus, vt in ea sit aliquod sacrificium multo excellētius

omni-

Lutherus

Iob 1.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

omnibus sacrificijs aliarum legum. Tale autem nullum reperiri potest nisi missa sit sacrificium, in qua verum Christi corpus, & verus eiusdem sanguis Deo offeratur. Missa ergo est sacrificium. Et hanc nostram argumentationem confirmat Malachias prophetæ testimonium, qui enarrans abrogationem sacrificiorum veteris legis, sic in persona Dei loquitur: Non est mihi voluntas in vobis, dicit dominus exercituum, & munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usq; ad occasum magnum est nomen meum in genibus, & in omni loco sacrificatur & offeretur nomini meo oblatio munda, quia magnum est nomen meum in genibus. Ecce vides repudiari sacrificia veteris legis, cum ait, munus non suscipiam de manu vestra. Et ne omnino sine sacrificio videretur populum relinquere, statim aperte aliud sacrificium loco illius subrogatum multo melius, cum dixit: In omnilioco sacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda. At nulla alia est oblatio quam simpliciter & absolutè dici possit munda, nisi Eucharistia quæ in missa Deo offeratur, quoniam ut ait Propheta quidam, omnes iustitiae nostræ quasi pannus mensuræ sic sunt coram Deo. Et si aliqua est oblatio quam munda dicatur, illa non est ex se munda coram Deo, sed ex munditia & bonitate ipsius offerentis. Respxit Deus (inquit scriptura) ad Abel, & ad munera eius. Ad Abel primò, deinde ad munera, & ideo respxit ad munera, quia respexerat ad personam. Oblatio autem illa de qua Propheta Malachias loquitur, absolutè dicitur munda, nulla expressa persona à qua suam caperet munditiam. Ex quo colligitur quod sit ex se munda, est ergo illa Eucharistia. Quod si dicas intelligi de illa oblatione qua Christus seipsum in cruce pro nobis omnibus semel Deo patri obtulit, obstat id quod ait dominus, dicens quod talis oblatio offertur in omnilioco. At illa unica oblatio in cruce facta à Christo, in sola Iudea facta est, & non in omnilioco. Non ergo loquitur Propheta de illa. Nec etiam talis oblatio munda, de qua dominus per Prophetam loquitur, est oratio & eleemosyna, ieuniū, aut aliqua alia similis. Nam si de huiusmodi oblationibus loquamur, non una in omni loco & ab omnibus offertur, sed diversæ sunt orationes, distinctæ eleemosynæ iuxta diuersitatem personarum eas offerentium. Et huiusmodi oblationes etiam in lege veteri offerebantur Deo. Ista autem de qua dominus per Prophetam loquitur, non fuit in veteri lege, quoniam dicit eam subrogandam loco aliorum sacrificiorum quæ reprobanda erant. Oblatio ergo quæ ex se sit munda sine ullo personæ offerentis respectu, & quæ in omnilioco una & eadem ab omnibus offeratur, nulla reperiri potest nisi Eucharistia, quæ quotidie à tota Ecclesia per universum mundum dispersa, in missa Deo offertur. Ergo missa in qua talis oblatio offertur, est sacrificium. Præterea, sacerdotium legis Euangelicæ quod à Christo summo sacerdote incepit, præcesserat in figura in sacerdotio Melchisedech, prout apertissime docet Paulus in epistola ad Hebreos, quoniam ex hoc colligit ibi Paulus melius esse sacerdotium nouæ legis quam sacerdotium veteris, quia videlicet hoc benedictionem ab illo receperit. Et Christus qui summus est huius sacerdotij sacerdos, dictus est sacerdos secundum ordinem Melchisedech. Iam videamus in quo sacerdotium Melchisedech simile sit sacerdotio nouæ legis Euangelicæ, ut meritò possit dici figura & typus illius. De sacerdotio Melchisedech nihil aliud expressit scriptura, quam quod panem & vinum obtulit, ita quod oblatio Melchisedech quam Deo obtulit, fuit panis & vinum. Verum hoc impij haeretici negant reperi in scriptura, sed dicunt scripturam referrere Melchisedech obtulisse panem & vinum Abraham redeunti de victoria regum, & non Deo. Sed ut eorum fallacia & technæ prodantur, citare oportet scripturam. Sic enim verba eius habent: Atvero Melchisedech rex Salem proferebat panem & vinum, erat enim sacerdos Dei altissimi, benedixit ei, &c. Quod panem & vinum obtulerit, apertius dicit scriptura, quam ut dubitari possit. Verum cui obtulerit, ostendere oportet. Et certè si sequentia verba aduertant, aperte conuin-

Malac. 1

Ezai. 26

Gen. 4

Heb. 7

Psal. 109

Gene. 14

lachia prophetæ testimonium, qui enarrans abrogationem sacrificiorum veteris legis, sic in persona Dei loquitur: Non est mihi voluntas in vobis, dicit dominus exercituum, & munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usq; ad occasum magnum est nomen meum in genibus, & in omni loco sacrificatur & offeretur nomini meo oblatio munda, quia magnum est nomen meum in genibus. Ecce vides repudiari sacrificia veteris legis, cum ait, munus non suscipiam de manu vestra. Et ne omnino sine sacrificio videretur populum relinquere, statim aperte aliud sacrificium loco illius subrogatum multo melius, cum dixit: In omnilioco sacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda. At nulla alia est oblatio quam simpliciter & absolutè dici possit munda, nisi Eucharistia quæ in missa Deo offeratur, quoniam ut ait Propheta quidam, omnes iustitiae nostræ quasi pannus mensuræ sic sunt coram Deo. Et si aliqua est oblatio quam munda dicatur, illa non est ex se munda coram Deo, sed ex munditia & bonitate ipsius offerentis. Respxit Deus (inquit scriptura) ad Abel, & ad munera eius. Ad Abel primò, deinde ad munera, & ideo respxit ad munera, quia respexerat ad personam. Oblatio autem illa de qua Propheta Malachias loquitur, absolutè dicitur munda, nulla expressa persona à qua suam caperet munditiam. Ex quo colligitur quod sit ex se munda, est ergo illa Eucharistia. Quod si dicas intelligi de illa oblatione qua Christus seipsum in cruce pro nobis omnibus semel Deo patri obtulit, obstat id quod ait dominus, dicens quod talis oblatio offertur in omnilioco. At illa unica oblatio in cruce facta à Christo, in sola Iudea facta est, & non in omnilioco. Non ergo loquitur Propheta de illa. Nec etiam talis oblatio munda, de qua dominus per Prophetam loquitur, est oratio & eleemosyna, ieuniū, aut aliqua alia similis. Nam si de huiusmodi oblationibus loquamur, non una in omni loco & ab omnibus offertur, sed diversæ sunt orationes, distinctæ eleemosynæ iuxta diuersitatem personarum eas offerentium. Et huiusmodi oblationes etiam in lege veteri offerebantur Deo. Ista autem de qua dominus per Prophetam loquitur, non fuit in veteri lege, quoniam dicit eam subrogandam loco aliorum sacrificiorum quæ reprobanda erant. Oblatio ergo quæ ex se sit munda sine ullo personæ offerentis respectu, & quæ in omnilioco una & eadem ab omnibus offeratur, nulla reperiri potest nisi Eucharistia, quæ quotidie à tota Ecclesia per universum mundum dispersa, in missa Deo offertur. Ergo missa in qua talis oblatio offertur, est sacrificium. Præterea, sacerdotium legis Euangelicæ quod à Christo summo sacerdote incepit, præcesserat in figura in sacerdotio Melchisedech, prout apertissime docet Paulus in epistola ad Hebreos, quoniam ex hoc colligit ibi Paulus melius esse sacerdotium nouæ legis quam sacerdotium veteris, quia videlicet hoc benedictionem ab illo receperit. Et Christus qui summus est huius sacerdotij sacerdos, dictus est sacerdos secundum ordinem Melchisedech. Iam videamus in quo sacerdotium Melchisedech simile sit sacerdotio nouæ legis Euangelicæ, ut meritò possit dici figura & typus illius. De sacerdotio Melchisedech nihil aliud expressit scriptura, quam quod panem & vinum obtulit, ita quod oblatio Melchisedech quam Deo obtulit, fuit panis & vinum. Verum hoc impij haeretici negant reperi in scriptura, sed dicunt scripturam referrere Melchisedech obtulisse panem & vinum Abraham redeunti de victoria regum, & non Deo. Sed ut eorum fallacia & technæ prodantur, citare oportet scripturam. Sic enim verba eius habent: Atvero Melchisedech rex Salem proferebat panem & vinum, erat enim sacerdos Dei altissimi, benedixit ei, &c. Quod panem & vinum obtulerit, apertius dicit scriptura, quam ut dubitari possit. Verum cui obtulerit, ostendere oportet. Et certè si sequentia verba aduertant, aperte conuin-

intra

A conuincitur, quod Deo obtulit. Nam cum dixerat panem & vinum protulisse, causam illius oblationis mox subiunxit, dicens: Erat enim sacerdos Dei altissimi. Est ne sufficiens causa sacerdotium Dei, ut Abrahæ panem & vinum offerre debuisset: Aut forte sacerdotis officiū erat ministrare victoribus panem & vinum: Absit. Non est enim æquum, ut minister mensæ Dei ministret mensis hominum. Si coniunctionem copulatiuā posuisset sic dicens: At verò Melchisedech rex Salem proferens panem & vinum, & erat sacerdos Dei altissimi, &c., si sic locutus fuisset, dubitari meritò poterat cui obtulisset panem: sed cum posuerit coniunctionem causalem, dicens: erat enim sacerdos Dei altissimi, videtur illa verba posita, ut redideret causam quare obtulerit panem & vinum. Nam quia dixerat Melchisedech regem Salem obtulisse panem & vinum, mirari quis poterat regem oblationes facientem. Ideo subdidit dicens: Erat enim sacerdos Dei altissimi. Melchisedech ergo panem & vinum obtulit Deo. Et hæc est non solum recētum theologorum sententia (ut quidam existimat) sed vetustorum. Nam beatus Cyprianus in quadam epistola ad Cæcilium, quæ est in secundo libro epistolarum eius, ita sentit. Damascenus in quarto libro de fide orthodoxa capite 14, idem docet. Quod si Melchisedech panem & vinum non obtulit Deo, ostendant ex sacris literis qui hoc asserunt, quæ fuerit ritus aut ordo sacerdotij Melchisedech, ut meritò dicat gessisse typum sacerdotij nouæ legis: Cum ergo nihil aliud de eius sacerdotio reperiatur, conuincitur eum panem & vinum obtulisse: & si in hoc figuram gessit sacerdotij nouæ legis, oportet veritatem in sacerdotio nouæ legis reperiri, cui talis oblatio similis habeatur. At nulla alia haberi potest in sacerdotio legis euangelicæ, nisi oblatio illa corporis & sanguinis, quæ sub speciebus panis & vini quotidie in missa fit. In missa ergo aliquid offertur, & per consequens missa est sacrificium. Rursus, Paulus apostolus in ea quæ est ad Hebreos epistola sic ait: Omnis pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in ihs quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis. Aut ergo nullum est legis euangelicæ sacerdotium, aut aliquod habebit peculiare sacrificium, quod offerat pro peccatis. Nullum autem est aliud quod non possit à non sacerdote offerri, nisi Eucharistia quæ in missa offertur: missa ergo est sacrificium. Deinde hanc sententiam docuerunt concorditer omnes sacri doctores, qui ante Lutherum scripsérunt. Concors autem omnium sacrorum doctorum sententia (ut in libro huius operis primo capite septimo docuimus) maximè est momenti, adeo ut si scriptura aut Ecclesiæ definitio de esset, illa sola sufficeret ad fidem astruendam. Istorum autem sacrorum virorum testimonia causa prolixitatis vitandæ omitto. Quod si quis ea videre desiderat, citabo loca illorum, ut curiosus & diligens lector ex proprijs fontibus hauriat si velit. Dismissis ergo alijs recentioribus, à Gregorio exordiar. Gregorius papa in quarto libro dialogorum capite 58. Fulgentius libro secundo ad Monimum circa principium libri saepe vocat missam sacrificium & oblationem. Leo papa huius nominis primus in epistola quadam ad Dioscorum, quæ est nona in ordine. Augustinus libro decimo de ciuitate Dei capite vigesimo, & libro 17. capite vigesimo: & sermo. 1. super psalmum trigesimum tertium. Ambrosius libro primo de officijs, capite 48. Chrysostomus in homilia de proditione Iudei, & super epistolam ad Hebreos saepe. Gregorius Nazianzenus in carminibus quæ ad episcopos scripsit. Verum quia hic liber nō ita patet omnibus ut reliqui, eius verba hic subiungam. Sic enim ait: O sacrificia mittentes incruenta sacerdotes. O animarum custodes glorioli. O magni figmentum Dei vestris in manibus ferentes. Hæc ille. Quod autem dicit sacrificia incruenta, non ideo dicit quia ibi offeratur corpus sine sanguine, sed quia nihil pro tali sacrificio occiditur, & nulla illata vi effunditur sanguis, sicut olim in lege veteri cum de aliquo animali victimâ mactabatur. Ireneus libro quarto, capite trigesimo secundo. Alexander papa huius nominis primus in

Frāscis,
Titelmā
nus sup
psal. 109.

Heb. 5

B

OO quodam

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

quodam decreto quod inscribitur, de sacerdotibus non vexandis, & habetur in volumine conciliorum generalium. Ignatius martyr in epistola ad Smyrnenses. Ecce quanta sit Lutheri audacia, qui non est veritus sententiae tantorum patrum repugnare, & velut alter Goliath solus totam sacerorum virorum phalangem ad bellum prouocare. Postremo, haec pestifera Lutheri sententia damnatur in pluribus concilijs. Plurima enim sunt concilia, quae censem missam esse verum sacrificium. Primo, concilium Lateranense sub Innocentio tertio celebratum, cuius definitio habetur in volumine epistolarum decretalium, in titulo de summa trinitate & fide catholica, capite: Firmiter credimus. Sic enim ibidem habetur: Vna est fidelium uniuersalis Ecclesia, extra quam nullus omnino saluatur, in qua idem ipse sacerdos est sacrificium Iesu Christi, cuius corpus & sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis & vini veraciter continentur, transsubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem potestate diuina, ut ad perficiendum mysterium unitatis accipiamus ipsi de suo, quod ipse accepit de nostro. Haec concilium Lateranense. Et concilium Toletanum primum capite quinto vocat missam sacrificium. Et concilium Toletanum duodecimum capite quinto eodem nomine missam appellat. Et concilium Ephesinum in epistola quae nomine concilij ad Nestorium directa fuit, sic missam appellat. Sed opus est ut Lutheri obiectionibus respondeamus. Sic enim obiectum: In cena non se obtulit Deo patri, sed in morte ergo sacerdos qui memoriam agit illius cœna dominicæ, non offert corpus Christi Deo. Huius argumenti debilitas inde patebit, si aduertat quisque missam non solum esse in memoriam cœnae, sed etiam in memoriam passionis & mortis Christi. Hoc autem Paulus confirmat, dicens: Quotiescumq; manduca bitis panem hunc, & calice bibetis, mortem domini annuntiabitis donec veniat. Quum ergo nullus dubiter, Christum in morte se ipsum obtulisse Deo patri, oportet etiam ut nullus dubitet, quin sacerdos in missa, quae in mortis Christi commemorationem agitur, offerat Christum in oblationem Deo. Secundò obiectum nobis Lutherani Paulum dicentem: Vna oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos. Et iterum: In qua voluntate sanctificati sumus per oblationem corporis Iesu Christi semel. Quam sententiam saepe Paulus repetit in epistola ad Hebreos, praesertim capitibus septimo & nono. Huic obiectioni respondemus, fatentes Christi corpus semel duntaxat fuisse oblatum in cruce visibiliter & sensibiliter, ita ut ipse in tali oblatione mortem subiret, & sic moriens à toto populo conspiceretur. Talis inquam oblatio semel facta est, nec opus est ut iterum fiat, quum illa pro totius mundi redemptione sufficiat. Et de hac loquitur Apostolus. Sed est alia oblatio multò delicior, quae nullum habet doloris aut angustiae rigorem, & propterea vocavit Gregorius Nazianzenus sacrificia incruenta, oblationem eucharistiae in missa, ut diximus, quia in illa oblatione etsi Christus sit oblatus, non tamen in illa moritur, prout mortuus est cum fuit oblatus in arca crucis. In prima oblatione ipsemet Christus se ipsum obtulit Deo, ita ut esset sacerdos & sacrificium. In hac autem oblatione quae fit in missa, etsi ipse offeratur, & sit sacrificium, non tamen ipse se offerat Deo, sed sacerdos in persona Ecclesie presentat Deo patri oblationem factam per filium in arca crucis. Et ex hoc discrimine inter offerentes, oritur ut diuersum fuerit meritum in istis duabus oblationibus. Nam prima quae à Christo facta est, fuit meriti infiniti. Secunda autem, quae fit à sacerdote in missa, est in meriti limitati & finiti. In prima vero mortuus est Christus: in oblatione vero quae fit in missa, non moritur, sed fit quædam illius mortis memoria. De hac secunda oblatione non loquitur ibi Paulus, ut patet ex litera, & de hac dicimus eam sapissime iterari, quamuis prima oblatio non fuerit iterata facta. Hoc autem non appareat Luthero nouum, testimonio Chrysostomi comprobemus, qui super epistolam ad Hebreos sic ait: Et quia semel oblata est illa hostia, oblata est in sancta sanctorum. Hoc autem sacrificium

Concil.
Latera.

Concil.
Toleta.

Concil.
Ephesin.

1. Cor. 2.

Hebr. 10

A

B

C

D

A cristicum exemplar est illius, id ipsum semper offerimus. Nec nunc quidem alium agnum, crastina alium, sed semper id ipsum. Proinde vnum est hoc sacrificium. Hæc Chrysostomus. Ecce qualiter ait nos offerre eandem hostiam, quam Christus semel obtulit in cruce, videlicet corpus & sanguinem suum. Tertius Lutherus suam sententiam hoc argumento probare nititur: Quomodo, inquit, fieri potest ut sacerdos offerat Deo quod ipse sumit? Repugnat enim, ut ipse ait, missam esse oblationem, quem illam recipiamus. Idem simul recipi & offerri non potest. Mirum est quod sophismate tam nugaci Lutherus in re tam sacra se firmet, cum ipse alias non semel aut iterum omnes argumentationes & dialecticas rationes à rebus sacris abigit, insimuletq; recentes theologos, quod eas sacræ theologiae miscuerint. Sed hæc missa faciamus, & redeamus ad huius rei primum caput. Nōnne plurima sacrificia legis Mosaicæ sumebant īj, qui offerebant? Nunquid edebat Deus ea quæ illi offerebantur? Audi ipsum Deum exprobrantem Iudaicam dementiam, & futuram Lutheri insaniam: Non accipiam de domo tua Psal. 49. vitulos, neque de gregibustuis hircos, quoniam mæ sunt omnes feræ sylvarum, iumenta in montibus, & boues. Cognoui omnia volatilia cœli, & pulchritudo agri mecum est. Si esuriero, non dicam tibi: meus est enim orbis terræ, & plenitudo eius. Nunquid manducabo carnes taurorum? aut sanguinem hircorum potabo? Quum ergo Deus non comedebat carnes quæ illi offerebantur, nunquid peribant? Non certè, sed multæ ex domini præcepto manebant penes sacerdotes. Si sacerdotes capiebant, & non est dubium quin etiam sacerdotes offerebant, colligitur optimè nullam esse repugnantiam, ut idem simul offerat & accipiat. Hæ sunt præcipue objectiones, alias autem, quoniam debilissimæ sunt, causa prolixitatis vitanda præteri. Si quis verò plura de hac re nosse cupit, legat Iodocum Cllichtoueum in prima parte Propugnaculi Ecclesiæ contra Lutheranos, & Casparem Sägerum, * & Albertum Pighium Campensem in libro controversiarum Ratisponæ habitarum, controversia quinta,] & Ioannem Eccium, quilibet integrum de hacre ædidiit, in quo exactissimè rem pertractat, quis prolixius iusto.

B **T**ertia hæresis est, quæ ait missam nō posse offerri pro peccatis, nec posse professa esse viuis aut defunctis, sed soli sacerdoti. Huius erroris autor est etiam Lutherus, dicens impium esse si missa canatur pro peccatis. Ecce quibus gradibus progrederit diabolus, ut homines ad tartara ducat. Primum ad peccatum allicit & impellit, deinde à remedio auocat, ne peccatorum cicatricibus subueniatur. Sed claudamus aures ad vocem aut sibilum serpentis venenosæ, & audiamus Paulum dicentem: Omnis nang; pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis. At quum euangelicum sacerdotium (vt in præfata hæresi ostendimus) nullum aliud habeat sacrificium quam Eucharistiam, conuincitur inde ut illam sacerdos offerre possit pro peccatis, non tantum suis, sed etiam pro peccatis populi. Nam post illa verba adducta Paulus de eodem sacerdote sermonem faciens subiungit: Qui condole posse his qui ignorant & errant, quoniam & ipse circundatus est infirmitate; & propterea debet quemadmodum pro populo, ita etiam pro semetipso offerre pro peccatis. Ecce qualiter Pauli testimonio omnis sacerdos offert sacrificia non solum pro suis, sed etiam pro populi peccatis. Et cum sacerdotium euangelicum nullum aliud habeat quod possit offerre sacrificium, sequitur quod illud potest offerre sacerdos pro peccatis populi & suis. Præterea hoc ipsum confirmat inuenientia Ecclesiæ consuetudo, quæ nō ex permissione Ecclesiæ tolerata est, sed ex præcepto & decreto eiusdem hucusque seruatur. Nam iuxta illum celebrandi ritum quem catholica Ecclesia obseruandum tradidit, sacerdos ante Eucharistiæ consecrationem sub silentio orat pro viuis, ut illis proficiat ad salutem animæ & corporis illa sacerorum mysteriorum oblatio. Post consecrationem verò sacerdos sup-

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

plex Deum orat pro defunctis, ut per virtutem illius sacratissimæ oblationis Deus dignetur illis defunctis indulgere locum refrigerij, lucis & pacis. Et hæc consuetudo, quam hodie Ecclesia tenet, non est recens, ut hac occasione eam contemnere audeat Lutherus. Nam beatus Chrysostomus homilia sexagesima nona, Bernardo Brixiano interprete, testatur eam consuetudinem emanasse ab apostolis. Sic enim ait: Non temere ab apostolis hæc sancta fuerunt, ut in tremendis mysterijs defunctorum agatur commemoratio. Sciunt enim illis inde multum posse contingere lucrum, utilitatem multam. Quum enim totus constituerit populus extensis manibus, sacerdotalis plenitudo, & tremendū proponatur sacrificium, quō Deum non exorabimus pro his deprecantes. Hæc ille.

* Et beatus Ambro. in quadā epistola consolatoria ad Faustum de morte sororis, apertura de hac re perhibet testimonium, cùm ait: Ego non tam deplorandum, quā in orationibus prosequendam reor, non mœstificandam lachrymis, sed magis oblationibus animam eius domino commēdandam. Hæc ille. Beatus Augustinus libro nono Confessionum suarum, matrem suam, catholicam & sancta mulierem commendat, quod in instantे resolutionis suæ die, non de sepulchri honore, sed solūm de hoc uno esset solicita, ut frequens illius memoria in altaris sacrificio fieret, in quo sciebat offerri victimam illam sanctam, quadeletum est peccati chirographum. Cyprianus martyr his omnibus multò vetustior libro primo epistolarum suarum, epistola nona de Victore quodam scribens, qui contra decretum episcoporum, presbyterum quendam rerum suarum autorem constituerat: & ipsius decreti tenorem subiiciens dicit, ancecessores suos episcopos salubriter instituisse, ne quis frater excedens de seculo, ad tutelam, aut curam honorum suorum, clericum nominaret. Quia si quis hoc fecerit, non offeratur pro illo, nec sacrificium pro dormitione eius celebretur. Nec enim ad altare Dei meretur nomina ri in sacerdotum prece, qui sacerdotem ab altari voluerit auocare. Hæc decretum episcoporum ante Cyprianum, ex cuius verbis apertissimè conuincitur, eo tempore sacrificium altaris pro defunctis offerri. Sed audiamus quid de illo Victore Cyprianus, iuxta præfatum episcoporum decretum, faciendum esse censeat. Et ideo (inquit Cyprianus) Victor, cùm contra formam nuper à sacerdotibus datam, Generis Faustum presbyterum ausus sit autorem constituere, non est quod pro dormitione eius apud vos fiat oblatio, aut deprecatione aliqua in Ecclesia eius nomine frequentetur: ut sacerdotum decretum religiose & necessitate factum seruetur à nobis; simul & cæteris fratribus detur exemplum, ne quis sacerdotem Dei ad seculares molestias deuocet. Hactenus Cyprianus. Sed & Tertullianus uno ferè integrō seculo Cypriano vetustior, huius consuetudinis in Ecclesia seruatę meminit, qui in libro de corona militis, inter illas antiquas Ecclesiæ consuetudines, quibus tribuit apostolicam autoritatem, quamvis sint nobis sine scripto commendatae, hanc etiam de sacrificijs oblatione connumerat. Quid igitur Lutherus contram antiquam Ecclesiæ consuetudinem, tot sanctorum virorum testimonijs comprobatam, præsumit? Melius est igitur ut tam certam Ecclesiæ consuetudinem imitemur, quā præsumptuosa Lutheri nouitatem.]

Concil. Cabilo- nense. Demum, concilij Cabilonensis decretum de hac re sic definit: Antiquitus hunc morem sancta tenet Ecclesia, ut & missarum solennibus, & alijs precibus domino spiritus quiescentium commendentur, dicente Augustino: Non sunt pretermittenda supplicationes, quas faciendas pro omnibus in Christiana & catholica societate laudamus. Hæc concilium Cabilonense. Sed vt verum fatear, huiusmodi concilij decreta non habentur in eo volumine, in quo sunt omnium conciliorum decreta congregata: sed illud fragmentum habui ex Gratiano, qui in volume Decretorum de conse. dist. . in capitei Vism est, citat illud concilij decretū. Sed Lutheri objectionibus respondere oportet. Sic enim argumentatur: Communi-

A munio vnius laici alteri laice prodesse non potest: ergo sacerdotis missa nō potest populo prodesse. Hoc loco miserè cœcutit Lutherus, non videntes hoc inter sacerdotem & laicos interesse, quod olim interfuit inter apostolos è manu Christi recipientes eucharistiam, & ipsum Christum Apostolis porrigitatem. Sicut enim laicus nunc recipit è manu sacerdotis, ita & tunc apostoli è manu Christi. Sacerdos autem facit quod tunc fecit Christus: quoniam idem corpus cōficit ex pane, quod tunc fecit Christus. Idem corpus offert deo, quod postea in arca crucis obtulit Christus. Quis autem non videt ineptissimum esse argumentum quo quis probare vellet Christi consecrationem nullo modo nobis prodesse, ed quod Apostoli recipientes nihil nobis profuerunt: Si hoc esse in validum argumentum nemo est qui non videat, cur etiam simillimi argumenti ineptia nostra erit aperta, quum argumentatur unum sacerdotem non posse pro alijs offerre, propterea quod unus laicus non potest pro alio communicare: quoniam (ut diximus) sacerdos Christi locum tenet, laicus vero communicans personā agit apostolorū. Secundò quasi ad eum de lapide offendes, sic obiicit Lutherus: Vnus homo nō potest pro alio baptizari, nec pro alio uxorem ducere, ergo nec unus homo poterit pro alio offerre. Huic affectioni respondemus quod nō sunt omnia sacramenta ad eundē gnomonē examinanda, quum non sit omnium illorum æqua vis & potestas. Cùm ergo hoc Eucharistiae sacramentum longo intervallo reliqua omnia antecedat, non venit eadem mensura metiendum qua reliqua. Et si hoc gratis daremus Luthero, ut hoc sacramentum reliquis sit æquale, non tamen inde colligere liceret tam exactam istius sacramenti ad alia similitudinem. Nam eodem arguento etiam conuinceatur sacerdotem non posse Eucharistiam à se consecratam suscipere, sed oportere illam recipere à manu alterius sacerdotis, quia sacerdos etsi claves habeat quibus absoluere potest alium poenitentem, non tamen perinde potest seipsum absolvere. Ergo eodem modo oporteret fateri, quod licet possit confidere, & alteri communicare, non tamen sibi ipsi. Verum hæc non ita se habent, quoniam non oportet sacramenta esse sibi inuicem adeo similia, ut nullum sit inter illa discriminem. De hac re amplius dicetur infra cùm de suffragijs defunctorum disputabimus.

A lij sunt plures errores qui ad missæ celebrationem pertinere videntur. Sed illos iam suprà intitul. de Eucharistia recensuimus.

MONACHATVS.

LLE humani generis antiquus hostis, ad hūc usq; diem quacunq; potest tentat ut homini noceat, & impedit illū à consecratione beatitudinis eternæ, ad quam creatus à Deo fuerat. Cùm ergo viderit dæmon plures per monachatus susceptionē suos laqueos eualisse, & eternā cōsecutus fuisse gloriā: ne alij illorū exēplo similiter eius laqueos evadat, hoc unū curauit, monachatuī detrahente, vt vel sic ab illius susceptione homines auerteret. Nec vt hoc faceret defuerūt illi ministri, quos calliditate sua serpētina decepit, vt illi in eandē damnationē postea induceret alios. Primi ergo dæmonis ministri fuerunt Vualdēses, qui in tantam proruperunt infaniam, vt dicerent mendicanti Vualde um religiones fuisse malorum dæmonū inuentionē. Hoc n. illis impingit Aeneas ses. Sylvius lib. de origine Bohemorū cap. 35. Guido tamen huius erroris non meminit etiā cùm Vualdensium errores recenset. Eodē ferè tempore quo Vualdenses, aut parum postea quidā Vuilhelmus de sancto Amore scripsit librum, in quo per suadere conatus est hominem non posse saluari in ordine mendicantium. Sed hunc librum Alexander papa 4. damnauit in hæreticum, & præcepit sub excommunicationis poena vt quicunq; illum haberet combureret. Post istos hunc eundē errorem suscitauit lo. Vuicleph, qui non solum monachos mendicantes, sed omnem monachatum atrociter est insectatus. Hic enim dixit neminē posse saluari Ioannes Vuicleff

OO ij in reli-

Vuileph:
de sancto
amore.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

In religione priuata, imò dicit omnem qui in priuata religione existit, esse ineptū & inhabilem ad obseruantiam mandatorum Dei. Quapropter addidit eos qui religiones instituerunt, videlicet Benedictum, Franciscum, Dominicum, &c. fuisse damnatos, eò quod religiones instituerunt, nisi forte de hoc poenituerint. Hunc Vuicelphi insanum & impium errorem iam sepultum, ab inferis suscitauit hoc Luther. anno seculo Martin. Luther. dicens non esse licitum hominem obligari ad aliquid agendum ultra id quod dominus nobis praecepit, sed liberè vivendū esse cuilibet, & non sub lege humana. Quapropter libera m tribuit monachis potestate exequiā monasterijs, & vxoris ducendissi volunt, imò in multis Germaniæ oppidis coacti sunt monachi relinquere propria monasteria, quia non permittitur cis in illis habitare, nisi cucullam exuant, & uxores ducant. Contra horum omnium errorē decreui nihil in hoc opere scribere, ne forte dicatur de me, eò quod sim ipse etiam monachus ex instituto Fraciscano, quod meam ago caussam, & quæque mea sunt, & non quæ Iesu Christi. Et videtur mihi rem cessurā in maiorem monachatus gloriam, si caussa illius ab alijs agatur quam ab ipsissim. Et cùm non defuerint qui strenue pro nobis in hac parte pugnauerint, non est cur nos armas sumere debeamus. Ioannes episcopus Roffensis in eo opere quod contra Lutheri captiuitatem Babyloniacā æ dididit, pro monachis de Luthero triumphat. Iodocus Clenchhoueus vir non minus pius quam doctus librum vnum in fauorem monachatus æ dididit, & alibi sàpe pro votis monasticis caussam agit, præfertim in eo opere quod fecit pro assertione veritatum definitarum in concilio Senonensi. Olim scripsit beatus Chrysost. aduersus vituperatores vitæ monasticæ libros tres. Et si quis nostros non designatur, beatus Thomas in fauorem monachatus scripsit contra præfatum Vuilemum de sancto Amore librum vnum. Albertus Magnus defensorum mendicantium composuit. Thomas Vualden Carmelita in primo tomo doctrinalis fidei antiquæ circa finem longum de hac re facit tractatum, qui mea sententia omnes aduersorium calumnias nullius esse momenti apertissime ostendit. Verùm ne quis me incuset quod istorum haereticorum sententiā inter haereses collocauerim, nulla adductaratione propter quam censeatur merito fuisse damnata, ecclesiæ catholicæ definitionem proferam, quæ solamioris est pôderis quam mille ratiocinationes aut syllogisticæ collectiones. Ex 45. articulis Ioannis Vuicelph in concilio Constantiensi sessiones. damnatis, multi sunt ad hanc rem pertinentes. Nam viceimus articulus sic ait: Si quis ingreditur religionem priuatam qualcunq; tam possessionatorū quam mendicantium, redditur ineptior & inhabilior ad obseruationes mandatorum Dei. Viceimus primus articulus sic ait: Sancti instituentes religiones priuatas, sic instituentes peccauerunt. Viceimus secundus articulus sic dicit: Religioli viuentes in religionibus priuatis, non sunt de religione Christiana. Ad idem pertinent articulus 33. & 34. & 44. Hi autem articuli omnes damnati sunt in concilio Constantiensi sessiones. Cùm ergo sit tam expressa ecclesiæ definitio, non est opus ut monachi pro se pugnent, aut caussam iterum adhuc reuocent. Et si quis nos ad contentionem vocauerit, melius est non contendere, sed caussam pro nobis dictam ostendere. Cæterum de una sola re hinc volo admonere lectorem, vt aduertat qui sunt ij qui monachatuī detrahunt, quoniam nullus vñquam monachatuī detraxit, nisi homo voluptuosus, illecebris deditus, quales ego sàpe notaui. Et ita sunt tanquam canes in præsepi, prout dicitur in proverbiō: quoniam nec ipsi viam virtutis capessere volunt, & capessentibus, si qui sunt, latratibus & morsibus obstant. Hoc autem ideo faciunt, vt videlicet sua occultē scelerā. Nam qui prauā vitam duxerit, alios vt nequiter vivat hortabitur, quoniam latere existimat sua flagitia, si alios habuerit suorum scelerum imitatores, & tanto minus notari credit, quanto plures habuerit in criminē socios. Et tanto

tanto contrā magis timet pudore confundi, quanto plures fuerint virtutis cultores. Vitium namque ex comparatione virtutis vile scit. Quædam alia quæ ad monachatum pertinent, iam superius pertractata sunt cum de mendicitate ageretur, & inferius amplius dicemus, cum de votis disputabimus.

MVLIER.

EST quædam hæresis assertens mulieres iuste posse ad sacerdotium promoueri. Huius hæresis autores sunt Pepusiani, sic dicti (vt ait Augustinus libro de hæresibus capit. 27.) à quadam oppido quod vocabatur Pepusia Pepusa, ex quo loco dicunt fuisse oriundum Montanum hæreticum. ^{ni.} Luther.

Hunc errorem ante mille & trecentos annos sepultum, Lutherus sufficere conatus est, qui ad nihil aliud natus esse videtur, quam ad reuocandum & reducendum in ecclesiam pestilentes errores ab eadem iam olim explosos atq; eiectos. Hæc hæresis facile conuincitur si consideremus quæ sint sacerdotis partes aut quod illorum sit munus & officium. Sacerdotis partes sunt tres, iuxta quas sacerdos à nō sacerdote secernitur. Nā sacerdoti soli competit corpus Christi ex pane cōficeri. Eiusdē sacerdotis munus proprium est peccata in confessione audire, & illis auditis peccatorem ab illis absoluere. Ad sacerdotem etiam pertinet ex officio docere. At cùm nullum istorum competere possit mulieri, conuincitur mulierem non posse vlo modo ad sacerdotium promoueri. Quod enim mulier non habeat potestatem consecrandi Eucharistiam, inde colligitur quod talis potestas fuit à Christo sacerdotibus viris collata in cœna vltima, cùm apostolis dixit: Hoc facite in meam commemorationem. At cùm Christus hæc verba dixit, nulla ibi aderat mulier ad quam illa verba possent referri. Non fuit ergo tunc à Deo talis potestas mulieri collata. Quod si consecrare non possunt, ergo nec poenitentes absoluere, quoniam hæc potestas quæ circa corpus Christi mysticum exercetur, innititur alteri potestati, quæ est circa corpus Christi verum, sicut vmbrapendet ex corpore, quia primam potestatem Christus contulit sacerdotibus in cœna vltima ante mortem: secundam verò nō nisi postquam à mortuis resurrexerat, cum videlicet existens in medio Apostolorum dixit eis: Quorum remiseritis peccata, remissa erunt &c. Si à muliere ergo primam auferas potestatem, sit vt necessariò etiam auferas secundam. Præterea, cùm hanc absoluendi potestatem Apostolis tribuit, nulla aderat mulier, sed soli viri, puta decem Apostoli, prout Ioannes euangelista refert, ergo (vt de consecratione colligimus) talis potestas absoluendi nō fuit à Deo mulieribus collata. Rursus, si non esset aliquid scripturæ testimonium ad probandum mulieres non posse confessiones peccatorum audire, hoc solum sufficeret, quod mulieres male audiunt de taciturnitate, nec immerito, cùm hoc sit illis natum & genuinum, vt parum probè taceant si quid audierint secretius. Sunt enim natura garrulæ. Quod sit vt quod eam magis secreto astrinxeris, eò libentius postmodum effundat. Consultius ergo Deum egisse credimus, quām Lutherus docet. Nam minime expediebat vt omnia in eius aurem effunderemus, quæ peruiam & patulam habet viam ab auribus ad linguam. Tertium quod sacerdoti convenit ex officio est doctrina. Illis enim incumbit alios docere, secundum quod dominus per Malachiam prophetam ait: Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent de ore eius, quia angelus domini exercituum est. Hoc autem munus non posse vlo pacto mulieribus permitti, Apostolus Paulus testatur, qui apertissimè mulieribus interdicit ne docere præsumant, dicens: Mulier in silentio discat cum omni subiectione. Docere autem mulieri non permitto, neque dominari in virum, sed esse in silentio. Si ergo mulier non potest docere, neque Eucharistiam confidere, neque absoluere: conuincitur vt etiam sacerdos esse non possit. Accedit ad hæc, totius catholicæ ecclesiæ perpetuus usus, quæ

Luc. 22,

Ioa. 20.

Ibidem.

Malac. 2,

1. Tim. 2,

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

nunq̄ permisit mulierem sacerdotis officio fungi: Et certè si quisq; aduertat quanta sit fæcet dignitas, & quantum reliquas omnes dignitates excedat, illico cognoscet meritò fuisse talem dignitatem mulieribus denegatā. Nam mulieres exportet esse subditas viris, quia (vt ait Paulus) caput mulieris vir. Mulieres patiuntur prudentiæ defectum, & ideo faciles sunt, vt decipiāntur. Prima est, n. seducta mulier in præuaricationem. Mulieres sunt natura inconstantes & mobiles: sicut Sapiens ait: Virū de mille vñū reperi, mulierē ex omnibus nō inueni. Et iterū alibi: Mulierem fortē quis inueniet? Procul & de vltimis finib; preciū eius. Mulieres natura sunt fragiles, & ideo beatus Petrus vocat mulierē fragilius vasculum.

* * Theophylactus interpretans illud Pauli: Mulier seducta in præuaricatione fuit, sic ait: Quia semel mulier virum edocuit, & cuncta peruerit, idcirco nequaquam hæc habeat velim docendi de cætero potestatem. Est namq; mulier naturale uior, & facile fallitur. Aduerte autem quemadmodum non Euam dixerit deceptam esse, sed mulierē, tanquam de ipso muliebri genere disseruisset. Nam quemadmodum natura omnis humana in Adā perdita est, sic & per Euam in omne fœmineum genus delapsa est leuitas, qua & præuaricatio ipsa primum Euā inuasit. Hæc Theophylact. Cùm ergo mulieres tot naturales patiāntur defecūt, nō est credendū fuisse illis cōmissum tale officiū, ad cuius debitā executionē maximè exigitur ut illis omnibus defectibus careat qui illud exercere debet.

MVNDS

ICapertissimē comperimus verum esse quod in primo huius operis libro docuimus, bonā hæresim partem à gentiliū libroruī lectione orū habuisse. Nam cùm plures fuerint de natura mundi & illius qualitate hæreses ortæ, ferè oēs ex philosophorum officina prodierūt. Est, n. quædā hæresis docens materiā elementorū, ex qua factus est mundus, nō esse factā à Deo, sed esse Deo coæternā. Huius erroris autores fuerūt Seleucus à quo Seleucianī, & Hermias à quo Hermiani. Sic enim de illis refert beatus Augustinus in lib. de hæresibus cap. 59. Eundē errorē post multa tempora docuerūt Albanenses. Eidem adhæsit quidā Hermānus Rissuuich Holandinus, de q; iam suprā habitu est sermo. Hī aut & Albanenses absoluē dixerunt mundum fuisse ab æterno. Quis non videt hunc errorem ex Aristotelis schola prodijisse? Si contra Aristotēlem esset nobis pugnandū, durum certè & laboriosum esset futurum certamen, quoniam contra illum parum agerent scripturæ sacræ testimonia: Verū cùm aduersus eos sit nobis designata pugna, qui Christo nomina in baptismo dede- runt, facilimē de illis triumphabimus. Apertissima certè & notissima sunt ea quæ in primo capite Geneseos de mundi creatione disseruntur. Et Ioannes euangelista de filio dei loquens ait: Omnia per ipsum facta sunt & sine ipso factum est nihil. Et iterum ibidem: In mundo erat, & mundus per ipsum factus est. Nullus ergo dicere audeat mundum fuisse ab æterno, cùm beatus Ioannes tam aperte dicat mundum esse factum à deo.

SEcunda hæresis docet mundum non finiendum. Hic etiam error ab Aristotele docetur. Post Aristotēlem autem, ex ihsu se Christianos iactant, Albanenses eundem tutantur errorem, dicentes mundum nunquam finiendū, sed semper in hoc statu mansurum. Quid si capiant mundū pro sola elemētō & celerū substantia, certè eorum sententia non est hæresis censenda, quoniam etiam peracto iudicio vniuersali cœlum manebit, & elementa manebunt suxta eorū substantiam, imò puriora quā nunc sunt. Si vero capiant mundū pro habitatoribus mundi, prout capit Ioannes cum dicit: Mundus eum non cognovit. & iterum: Sic deus dilexit mundum, vt filium suum vñigenitum dare; iuxta hanc mundi significatiō nem error est apertus dicere mundum non esse finiendum, ita vt nunquā desint generatio-

Ephe. 5.
Eccl. 7.
Prou. 6.
1 Pet. 3.

Seleucus
Hermias
Albanē-
ses.
Hermā-
nus Riss-
uich.

Ioann. 1.

Albanen-
ses.

Ioan. 1.
Ioan. 3.

A generationes hominum in eo habitantium; quoniam (ut supra contra eosdem Alba nenses probauimus) iudicium vniuersale est futurum; in quo omnes comparebunt ut recipiat unusquisque mercedem suam, siue bonum siue malum, prout in corpore gessit. At si mundus non finietur, non poterit generale iudicium fieri, quoniam quod infinitum est, nunquam poterit in unum comprehendendi. Cum ergo constet iudicium vniuersale esse futurum, oportet ut mundus aliquando finiatur.

TERTIA hæresis docet mundum esse creatum non à Deo, sed ab angelis. Hic error etiam videtur prodixisse ex officina Aristotelica. Nam quamuis Aristo teles negauerit mundum creatum, dixit tamen omnia quæ in istis inferioribus sunt, fieri ab intelligentijs, quoniam quæ à Deo immediate sunt, dixit Aristoteles fieri necessariò, quapropter dicebat res contingentes fieri ab intelligentijs. Ex quo errore hausisse videntur hæretici dicentes mundum esse factum ab angelis. Huius hæresis primus autor fuit Simon Magus, quem secuti sunt plures alij, vi- Simon
Magus.
Menan-
der. delicet Menander eiusdem Simonis discipulus, & Saturninus, à quo Saturniani, Saturni- Nicolaï, Carpocratiani, Cerinthi, & Archontici, qui sic appellati sunt à principiis quibus mundi creationem tribuunt. Istorum omnium communis error iam supra prostratus est in titul. de creaturis, hæresi prima. Illo enim loco proba- N. eolai.
Carpo-
ratiani.
Cerinth.
Archon-
tici. vimus ex sacris literis omnia esse creata à deo, & à nullo alio.

VARTA hæresis fuit quorūdam dicentium mundum esse factum à Deo; sed hi ponunt plures deos, quorum vni tribuunt huius mundi facturam, alterum autem nihil produxisse dicunt. Et hic error etiam ex fabulosa gentilitate deductus esse videtur. Nam gentiles fermè omnes credebant deorum multitudinem. De hoc errore iam supra differuimus in titul. de Deo, hæresi prima. Ibi enim ostendimus ex sacris literis solùm vnum esse Deum, eumq; esse creatorem cœli & terræ. Qui ergo autores erroris huius nosse cupit, ex illo loco discat.

VINTRA de hac re hæresis est, quæ asserit hunc mundum etiam post resur- Esaia 36 rectionem mortuorum in eodem statu, in quo nunc est, esse mansurum; neq; ita esse mutandum ut sit cœlum nouum, & terra noua. Hanc hæresim inter alias recenset Philaster Brixiensis, in suo libello de hæresibus, nullum tamen illius declarat autorem. Beatus August, etiā in suo opusculo de hæresibus cap. 67. huius hæresis post Philastrum meminit, neq; nullum etiam illius indicat patronum. Hanc hæresim aperta sacræ scripturæ testimonia condemnant. Nam in Psalmo 101. Propheta ait: In principio tu domine terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cœli. Ipsi peribunt, tu autem idem in æternum permanes, & omnes sicut vestimentum veterassent: & velut a mictum mutabis eos, & mutabuntur. Vide quoties cœlorū mutationem indicat. Nam dicit illos perituros, & velut a mictum mutados: quod haud dubiè idem est. Non enim cœli omnino peribunt: sed in melius mutabuntur. Nam beatus Hierony. in cōmentarij super 65. Esaie caput, postq; hæc verba, quæ nunc ex Davide protulimus, citauit, hæc verba subiungit: In q; perspicuè demonstatur, perditionē & interitum, non abolitionem in nihil, sed commutationē sonare in melius. Neq; enim illud quod in alio loco scripsit est: Luna fulgebit ut sol, & sol septuplum lumen accipiet, interitū significat pristinorum, sed commutatio nem in melius. Quod vt possit intelligi, nostræ conditionis ponamus exempla. Infans cum in puerū creuerit, & puer in iuuenē, & iuuenis in virum, & vir in senem, nequaq; per singulas aetas periret. Idem enim est qui prius fuit: sed paulatim immutatur, & aetati pristinæ perisse dicit. Quod intelligens & Paulus apostolus loquebatur: Præterit enim figura huius mundi. Consideremus qd dixerit, figura præterit, nō substantia. Hactenus Hierony. In cuius verbis aperta satis est veritatis intelligētia, Præterea saluator noster apud Matthēum ait: Cœlum & terra transibunt. Quæ Salvatoris verba (vt beatus Hieronymus in cōmentarij super psalmos docet) idem docent quod propheta David in psalmo 101. docuit. Deinde beatus Petrus aper- 1. Cor. 7.
Matt. 24 tissime

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

^{2. Petri 3} tissimè hanc sententiam docet, sic inquiens: Adueniet autem dies dominivt fur, in quo cœli magno impetu transient, elementa verò calore soluentur, terra autē & quæ in ipsa sunt opera exurentur. Quum igitur hæc omnia dissoluenda sint, quales oportet nos esse in sanctis conuersationibus & pietatibus, expectantes & properantes in aduentum diei domini, per quem cœli ardentes soluentur, & elem̄ta ignis ardore tabescunt. Nouos enim cœlos & nouam terram & promissa ipsis expectamus. Hæc beatus Petrus apostolus. Quæ illius verba tam aperte hanc hæresim oppugnant, vt non sit opus pluribus testimonij ad illam reuincendam. Verùm aliqua indigent interpretatione hec verba, præsertim ab eo loco vbi ait: Cœli ardentes soluentur. Quæ verba non de illis cœlis, in quibus sol & luna & reliqua astra sunt fixa, qui à nobis remotissimi sunt, debent intelligi, sed de cœlo isto inferiori, quæ aeris regio dicitur, sunt accipienda. Nam de illis superioribus cœlis, an sint calore soluendi, Augustinus dubitat, qui super psalmum 101, per trahens hæc beati Petri verba, ita ait: lam ergo dixit perisse cœlos per diluvium; perisse autem nouimus cœlos secundum quantitatem & spatia aeris huius. Excreuit enim aqua, & totam istam capacitatem vbī aues volitant, occupauit: ac sic vti cœli perierunt propinquā terris: cœli, secundum quod dicuntur aues cœli. Sunt autem & cœli cœlorum superiores in firmamento: sed utrum ipsi perituri sint igne, an hi soli cœli qui etiam diluvio perierunt, disceptatio est aliquanto scrupulosior inter doctos, nec facile (maximè in angustia temporis) explicari potest. Dimittramus ergo eam, vel differamus: nouerimus tamen perire ista, Deum manere. Hanc etenim Augustinus, luxa cuius sententiam constat cœlos pro aere sumi eo loco, quo beatus Petrus dixit: Cœli ardentes soluentur. Quum tamen infrā Petrus subiungit: Nouos verò cœlos & nouam terram & promissa ipsis expectamus: ibi cœlos pro illis etiam qui sursum sunt à nobis remotissimi, intelligere possumus, quoniam illi etiam iuxta vaticinum Esaiae mutabuntur in melius. Et erit, inquit ille, lux lunæ sicut lux solis, & lux solis erit septempliciter, sicut lux septem dierum, in die qua alligauerit dominus vulnus populi sui, & percussuram plagæ sanauerit.

^{Esaiae 30} Et iuxta hanc cœlorum significationem beatus Hieronymus interpretatur aliud Esaiae vaticinum quo ait: Ecce enim ego creo cœlos nouos & terram nouam: & non erunt in memoria priora. Et iuxta eandem significationem accipendum est quod in Apocalypsi dicitur: Vidi cœlum nouum, & terram nouam. Noua omnia dicit, non quod alia sint, sed quia in melius omnia mutata: quemadmodū ex Hieronymi sententia supra docuimus. Et quidem pro hac re abundè me dixisse arbitror. Non enim opus est in re apertissima testimoniorum multitudine grauare lectorem, præsertim cum nullum huius hæresis agnoscamus patronum, quem deuincere oporteat.

^{Esaiae 65}

^{Apoc. 21}

F. ALFONSI DE CASTRO ZAMOREN. MINORITAE, aduersus Hæreses, in Librum XI.

P R A E F A T I O.

OC loco eadem lege oportebit nos vti, quæ supra libro septimo vsl sumus, quoniam hæc litera N, adeò sterilis est, vt vix duas sint dictiones ab illa initium sumentes, quæ tales rem significent, de qua aliqua sit hæresis orta: quapropter cū dictiones ab hac litera incipientes non sufficiant ad vnum vel mediocris quantitatē librum absoluendum, coniungemus illis dictiones à sequentilitera incipientes.

F. ALFON.

F· ALFONSI DE^o
CASTRO ZAMOREN^o MINORITAE,
aduersus Haereses, Liber XI.

NVDTIAS

VIT hæresis quorundam dicentium nuditatē esse bonam & honestam. Hunc errorem tenuerunt quidam dicti Adamiani, sic dicti, quia nuditatem, quam Adam in paradiso habuit ante peccatum, imitari volebant, & ita semper mares & fœminæ nudi obambulabāt, nudilectio-nes audiebant, nudi orabant, nudi celebrabant sacramēta: & propter hoc suam Ecclesiam, hoc est, suam congregationem, appellabant paradi-sum.

Adamia
ni.

* Quis aut̄ fuerit huius hæresis primus au-tor, & quo tempore coepit apud neminem in-uenire potui.]

*

J

Hi hæretici effrontes & inuercundi, et si Adæ nuditatem in paradiso imi-tentur, illius tamen innocētiā non seruant, imd peccatum illius augent: quoniam licet ante peccatū Adam & Eva fuissent nudi, post peccatum tamen, vt ait scriptu-ra, fecerunt sibi perizomata, & Deus fecit illis tunicas pelliceas. Et longo tempo-re postea statuit populo Israel quoddam genus vestimenti, per quod ab alijs natio-nibus distinguerentur. Et sacerdos ex Dei præcepto peculiare habebat vestimen-tum cùm offerre debebat, & intrare in Sancta sanctorum. Demum, ipse veritatis magister, qui viam Dei in veritate docuit verbo & exemplo, vestimenta habuit, quorū vnum fuit tunica inconfutabilis de super contexta per totum,

Gene. 3
Deute. 22
Exodi 39
Ioan. 19.

Gen. 3
Deute. 22
Exodi 39
Ioan. 19.

NVPTIAE

Rīma hæresis quæ de hac re orta est, docet nuptias esse illicitas, oēscj illos peccare dicunt, qui nuptiarum fœdera inter se iungunt. Huius erroris primus autor fuit Tatianus, à quo, vt suprā diximus, Encratita originem sumpsere. Sed si vera sunt quæ catalogus hæreticorum de Heracleonitis refert, Heracleon illorū princeps erit primus huius erroris inuentor: quoniam Heracleon qui discipulus fuit valentini hæretici, vetu-stior est quam Tatianus, qui fuit (vt alia diximus) discipulus Iustini martyris. Ve-rū, vt ingenuè fatear, parum fido in hac parte illis quæ catalogus refert, qd Augu-stinus in libro de hæresibus, capite decimo sexto de Heracleone loquens, nihil ta-le illi impingit, vt videlicet nuptias damnauerit. Et Philaster in suo libro de hære-sibus huius Heracleonis errores recēsens, nunquam huius erroris meminit. Quapropter nisi aliud obstaret, ego crederem Tatianū fuisse huius erroris primū au-torem, & ita solet cōmuniter ab omnibus vocari hic error Encratitarū, quorū prin-ceps fuit Tatianus. Verū beatus Hieronymus lib. 1. contra Iouinianū prope initū libri restatur hēc fuisse errorē Marcionis, ita dicens: Neq; verò nos Marcionis & Manichei dogma sectantes nuptijs detrahimus. Hæc ille. Et ideo iuxta Hierony-mus sententia oportet vt huius erroris principiatū tribuamus Marcioni, cùm hic fuerit Tatiano vetustior. Eundē errorē tutati sunt Adamiani, dicētes qd si Adā nō pec-casset nullę fuisse future nuptijs: quapropter illi Adā in paradiso imitari volētes

Tatianus
Encratita
rx.

Heracle-

Marcion
Mani-
chæus

Adamia
ni.

nuptias

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAB

nuptias fugiunt. De fundamento, cui isti Adamiani innituntur, non est opus nunc disputare, quia supra libro secundo, sub titulo de Adam & Eva, haeresi tercia hoc fundamentum funditus euertimus. In eodem errore fuerunt Aeriani, qui (ut

Aeriani.

Priscillianistæ.

Augustinus ex relatu aliorum refert) non admittunt ad communionem suam nisi continentes. De Priscillianistis refert Augustinus in libro de haeresibus, quod coniugia separauerint, & quibus hoc persuadere poterant, fœminas à nolentibus viris, & viros à nolentibus fœminis dissuagebant. Quare autem hoc fecerint, an

quia nuptias damnauerint, aut forte quia putauerint nuptiarum foedera semel iuncta posse ad alterius coniugis arbitrium rescindi, Augustinus non expressit. Hos haereticos præuidens spiritu prophetico beatus Paulus, in prima ad Timotheum

epistola sic de illis ait: Spiritus autem manifeste dicit, quia in nouissimis temporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum, in hypocrisi loquentium mendacium, & cauteriatam habentium suam conscientiam, prohibentium nubere. Encratitæ ergo & alij prohibetib[us] nubere, iuxta

Pauli censuram sunt dicendi mendaces, attendentes spiritibus erroris & doctrinis dæmoniorum. Præterea, si nuptiae fuissent illicitæ, Christus non decrasset illas sua præsentia. At cum nuptijs Christus interfuerit, & in illis primum omnium signorum fecerit, conuincitur nuptias non esse illicitas. Rursum, si nuptiae sunt malæ, oportebit fateri Deum esse malorum autorem, qm Deus ipse est nuptiarum instigator, qui creatis primis hominibus dixit: Crescite & multiplicamini, & replete terram. Et ne hoc ad solum illum innocentiae statu quis referre possit, Christus eandem nuptiarum institutionem probat, qui Phariseis querentibus, an liceret dimittere vxorem propter aliquam causam, respondit dicens: Non legistis quia qui fecit hominem ab initio, masculum & fœminam fecit eos, & dixit: Propter hoc ergo relinet homo patrem & matrem, & adhæredit uxori suæ, & erunt duo in carne una; itaq; iam non sunt duo, sed una caro. Quod ergo Deus coniunxit, homo non separat. Quid ergo impj haeretici separare tentant quod Deus coiunxit?

1. Cor. 7. Et Paulus in priore epistola ad Corint. ait: His autem qui matrimonio iuncti sunt præcipio, non ego, sed dominus, uxorem à viro non discedere. Et iterum: Solutus es ab uxore, noli querere uxorem. Si autem acceperis uxorem, non peccabis; & si

Ibidem *

Matt. 19. nupserit virgo, non peccat.

¶ * Et in epistola ad Hebrei, iterum ait: Honorabile connubium omnibus, &

1. Petri 3. chorus immaculatus.]

Et beatus Petrus præcipit mulieribus ut sint subditæ viris suis: & viris præcipit ut præstent honorē mulieribus tanq; cohæredibus gratię. Si aut nuptiae essent illicitæ, beatus Petrus non doceret coniuges modū secundū quem vivere debet.

* * Præterea: Qui hanc heresim tuentur, seipso per illam dampnabit. Nam illæ ex nuptijs existunt, & à muliere generati sunt, & ex semine viri quod fit ut necessariò seipso condement, aut nuptias probent. Si enim se saluari putant, necessarium est, ut nuptias vnde illi exierunt, bonas esse dicant. Si verò nuptias abominabiles esse dicunt, necesse est ut quicquid ex illis prodierit, sit etiam abominabile.

De hac re scripsit beatus Augustinus plures. Contra hanc heresim extante

Concil. aliquorum Conciliorum decreta. Nam concilium Gangrense capite decimo quarti Gangrenæ, to suorum decretorum sic ait: Si qua mulier derelicto viro discedere voluerit soluto vinculo coniugalí, nuptias damnando, anathema sit. Et idem definit concilium

Concil. Braccarense primum capite undecimo.

Cara- phryges Montanus.

Ecunda heres is est quæ primas nuptias admittit, secundas tamen damnat. Huius heresis autores sunt Cataphryges, quorum princeps fuit Montanus. Eun-

dem errorem postea docuit Tertullianus, qui et si prius contra Cataphryges pro-

hac re pugnauerat, postea tamen ad Cathaphryges rediit, eorum defendens er-

rorem. Extat vsq; hodie liber, quem pro huius erroris defensione fecerat, qui in-

scribi

A scribitur de Monogamia. Post istos successit in eodem errore Nouatus quidā pres byter Romanus tempore cornelij papæ & martyris, à quo Nouato appellati sunt Nouatiani, qui alio nomine vocati sunt Cathari, id est mūdi, sic appellati propter munditiam quam superbissimè & odiosissimè iactabant. Guido Carmilita in sua summa de hæresibus dicit hunc esse vnum ex erroribus Græcorum. Hæc hæresis facile conuincitur per id quod habetur in Deuteronomio: Quando habitauerint fratres simul, & vñus ex eis absq; liberis mortuus fuerit, vxor defuncti nō nubet alteri, sed accipiet eam frater eius, & suscitabit semen fratris sui, & primogenitum ex ea filium nomine illius appellabit. Ecce hic vides secundas nuptias non solum permittas, sed præcepto mandatas. Quod si hoc licuisse illis dicas tunc tempore legis veteris, non autem nunc tempore legis gratiæ, obstat id quod ait Paulus in ea quæ est ad Romanos epistola: Mulier viuente viro vocabitur adultera si fuerit cū Rom. 7. alio viro. Si autem mortuus fuerit vir eius, liberata est à lege viri, vt non sit adultere si fuerit cum alio viro. Et in priore epistola ad Corinthios expressius hanc con*i.* Cor. 7. firmat sententiam, dicens: Mulier alligata est legi quantotempore vir eius viuit. Quod si dormierit vir eius, liberata est à lege. Cui autem vult, nubat, tatum in domino. Nihil expressius dici poterat ad huius erroris expugnationem. Sed impij & blasphemii Cataphryges videntes tam apertum scripturæ testimonium, vt nul lum illis pateret effugium, Paulum non recipiunt, dicentes illum non plenè receperisse spiritum sanctum, sed solum ex parte prophetasse, ac proinde afferunt non esse illi credendum, sed magis credendum esse Montano hæretico eorum principi & magistro, in quem dicunt spiritum sanctum plenè descendisse. Istorum error non estrationibus conuincendus, sed vtricibus peenis coercendus. Præterea multis sancti homines, quorum nomina sunt scripta in libro vita, secundas contraxerunt nuptias. Si ergo secundæ nuptiæ damnantur, & illos damnare oportet qui in illis vitam finierunt. Abraham post mortem Saræ primæ vxoris duxit secundam vxorem quandam Cethuram. Ruth mulier scripturæ testimonio sancta, mortuo suo primo viro filio Noemi nupsit secundo viro, qui dictus est Booz. Saravxor Tob. 6. 8 Thobiae iunioris, mulier etiam scripturæ testimonio probata, post septem viros & 14. quos habuerat, & dæmon occiderat, nupsit Thobiae iuniori, in quo matrimonio permanserunt domino famulantes, ita vt accepti essent tam Deo q̄ hominibus, & cunctis habitantibus in terra. Mulier Samaritana quæ quinq; viros habuerat, non propter hoc reprehensa est à domino, sed quia ille, quem tunc habebat, non erat suus vir. Nā ex eo q̄ illos quinq; appellavit viros eius, videtur approbasse illorum matrimonium. Nam si non fuisset verum matrimonium cum secundo, aut tertio, aut quarto, aut quinto, nullus illorum fuisset vir eius, quoniam per matrimonium fit vt vir dominetur corporis muliebris, & mulier dominetur corporis viri. Si ergo quinq; viros habuit, ergo quinque verum matrimonium contraxit de qua recum non fuerit à Christo reprehensa, conuincitur secundas & tertias & omnes sequentes possibles nuptias non esse illicitas. Demum aduersus hanc hæresim extat concilij Nicæni definitio, quæ habetur cap. 8. decretorum eiusdem concilij. Ibi enim concilium præcipit, vt qui ex Nouatianis ad Ecclesiam catholica redire voluerit, non recipiatur nisi prius per scripturam fateatur se communicatum cum ihsu secundas nuptias forte experti fuerint. Et concilium Florē Cœciliū Foreti, tinum, quod pro vniōne Græcorum sub Eugenio quarto huius nominis pontifici celebratum est, de hac re per sequentia verba definit: Quoniam nonnullos asservit quartas nuptias tanquam condemnatas respuere: ne peccatum vbi non est, esse putetur, cum secundum Apostolum mortuo viro mulier sit ab eius lege soluta, vt nubendi cui vult in domino habeat facultatem, nec distinguat mortuo secundum vel tertio, declaramus non solum secundas, at tertias & quartas atq; vltiores, si aliquod canonicum impedimentum non obstat, licet contrahi posse.

PP men-

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

mendationes tamen dicimus si ulterius à coniugio abstinentes in castitate permā C
serint. Hactenus concilium Florentinum.

Armeni

Luther,

Ephes.

Cōciliū
Cōstant.

Ambro.

Tertia hæresis negat in nuptijs aliquod esse sacramentum, dicens illam m-
ris & fœminę indisclubilem coniunctionē non esse sacramentum, neq; per
illam conferri aliquam gratiam. Huius hæresis prīmi autores sunt Armeni, qui
de omnibus sacramētis dicunt ea nullam gratiam conferre. Post istos primus ex
his qui nuptias probant, huius erroris magister est Lutherus, qui cūm alia sa-
cra menta sic pertractet, vt ex illis aliquod neget esse institutum in signum, in a-
lio neget promissam gratiam, in matrimonio verò negat vtrunque. Sed quam-
uis Lutherus hoc neget, nos Deo adiutore vtrunq; ostenderemus ex sacrī literis.

Quod matrimonium sit sacramentum institutum in signum, Paulus Apostolus
apertissimè docet in ea quæ est ad Ephesios epistola, dicens: Mulieres viris suis
subditæ sint sicut domino, quoniam vir caput ē mulieris, sicut Christus caput est Ec-
clesiae, ipse saluator corporis eius. Sed sicut Ecclesia subiecta est Christo, ita & mu-
lieres viris suis in omnibus. Viri, diligite vxores vestras, sicut & Christus dilexit
Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea, vt illam sanctificaret, mundans eam lauacro
aqua in verbo vitæ, vt exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habetem ma-
culam aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sed vt sit sancta & immaculata. Ita & vi-
ri debent diligere vxores suas, vt corpora sua. Qui suam vxorem diligit, seipsum
diligit. Nemo enim unquam carnem suam odio habuit, sed nutrit, & fouet eam,
sicut Christus Ecclesiam, quia membra sumus corporis eius, de carne eius, & de
ossibus eius. Propter hoc relinquet homo patrem & matrem suam, & adhæret
vxori suæ, & erunt duo in carne una. Sacramentum hoc magnum est. Ego autem
dico in Christo & Ecclesia. Hucusq; beatus Paulus. Ecce hīc apertissimè Paulus
docet matrimonium viri & vxoris, sacramentum esse quod repræsentat coniunc-
tionem Christi cum Ecclesia; atq; ideo virum comparat Christo, vxorem Eccl-
esiæ. Virum caput esse dicit illius corporis quod unum facit cum fœmina, Christū
verò caput esse dicit eius corporis quod unum facit cum Ecclesia. Neq; aliam cau-
sam adfert cur vir debeat diligere vxorem suam, q; ne dissimile signum sit Christo
quem repræsentat, qui adeo sponsam dilexit Ecclesiam, vt pro ea mortem sub-
ire dignatus sit. Mulierem verò docet vt virum timeat ac reuereatur; quod vt tre-
ctius & facilius persuadeat, allicit eam exemplo Ecclesiæ cuius imaginem gerit, q;
Christo sposo suo per omnia obedit. Nihil ergo aliud Apostolus loco illo disle-
rit, quām vt moneat coniuges ad mutuam inter se charitatem exemplo Christi &
Ecclesiæ quos repræsentant, ne videlicet fallacia sint signa, sed verè reddat ea quo-
rum imaginem referunt. Et tandem post multas adductas similitudines claudit
sententiam, dicens: Sacramentum hoc magnum est. Præterea, Ecclesia quæ (vt
iam sèpe ostendimus) errare non potest, censet septem esse sacramenta; quoniam
inter plures articulos Ioannis Hufs, quos concilium Constantiense sessione quin-
tadecima damnauit, unus eorum sic ait: Sacerdotes quomodo liber criminose vi-
uentes, sacerdotij polluunt potestatem, & siue filij infideles sentiunt infideliter de
septem sacramentis Ecclesiæ. Hæc autem assertio Ioannis Hussen ibidem da-
mnetur, inde colligimus Ecclesiam sentire septem esse sacramenta. At sacra-
menta esse non possunt septem, nisi inter illa numeretur matrimonium. Matrimoniu-
m ergo est sacramentum. Rursum, matrimonium esse sacramentum, nō solùm
docent q; quos per contemptum Lutherus sententiarios appellat, sed illud etiam
sentiunt veteres Ecclesiæ doctores. Ambrosius exponens illum locum Pauli
quem proximè citauimus, ait: Mysterij sacramentum grande in unitate viri ac
fœminæ esse significat. Nec hoc prodit, sed aliam causam que non discordet à me
morato mysterio flagitat, quam scit ad profectum humani generis pertinere, hoc
est Ecclesiæ & saluatoris, vt sicut relicta parentibus homo vxoris suæ adhæret, ita
relicto

D

A relictō omni errore Ecclesiē adhāreat & subiiciatur capiti suo quod est Christus. Hæc Ambrosius. Augustinus idem sentit, sic dicens: Non tantum fecunditas, cuius fructus in prole est: neque tantum pudicitia, cuius vinculum est fides; verum etiam sacramentum nuptiarum commendatur fidelibus coiugatis. Vnde dicit Apostolus: Viri, diligite uxores vestras, sicut & Christus dilexit Ecclesiam. Hæc Augustinus. Sed hic Lutherus nobis obiicit quod in illo Pauli loco proximè citato non habetur Græcè sacramentum, sed mysterium; non debet ergo appellari sacramentum, sed mysterium. O indissolubilem nodum. Si res constat, quid moratur vīa in una vocula facere? Si coniugium illud maris & fœminæ repräsentat coniugium Christi cum Ecclesia, ergo signum est alterius rei, modo id concedat, cum nos illud tale appellemus sacramentum, si ipse appellare vult mysterium, parum interest, quoniam omnia sacra menta sunt mysteria quædam. Quapropter beatus Ambrosius illum Pauli locum pertractans, vocat matrimonium utroque nomine, videlicet nomine mysterij, & nomine sacramenti, prout patuit ex verbis illius proximè citatis. Probauimus matrimonium esse sacramentum. Supereft ut probeamus gratiam in eius contractu infundi, quoniam hoc etiam negat Lutherus. Ut autem hoc apertius ostendamus, conuertamus oculos nostros, & aspiciamus huius sacramenti initium, vnde videlicet sumpsit exordium, & quale. Deus enim huius sacramenti institutor cum primos parentes coniugio innecteret, coniugium benedictione sacrauit. Sic enim ait scriptura: Benedix illis Deus, ac dixit: Crescite & multiplicamini. Non est autem vero simile, ut cum Deus homini benedictionem dedit, corporis præcisè habuerit respectum, quemadmodum in cæteris animalibus, animam autem rationis capacem benedictionis suæ reliquerit experitem. Quod si concedat benedictionem illam pertingere usq; ad animam, oportet ut concedat etiam gratiam esse tunc animæ collatam, quoniam non alio modo

Gene. 1

B nostræ animæ benedicuntur ab illo, quam per gratiæ suæ infusionem. Sic enim benedicti sunt ab illo qui ad regni æterni gloriam percipiendam vocantur. Hanc etiam benedictionem petebat Propheta dicens: Benedicat nos Deus Deus noster, benedicat nos Deus. Si vero Lutherus concedat ex illa benedictione diuina impartitam esse à Deo primis parentibus gratiam, in alijs tamen neget ita fieri, hoc facile reuincitur: quoniam qui primos parentes copulauit, ipse idem est qui reliquos omnes matrimonio copulat; nec aliquis est coniugio ligatus, qui non à Deo ligatus sit. Quos Deus (inquit Christus) coniunxit, homo non separat. Si ipse coniungit omnes, credendum est ut etiam omnes benedicat. Non est enim vero simile semper coniungat, & semel duntaxat benedicat, sed quod toties benedicendi repeatat gratiam, quoties iungendi officium resumit. Præterea Apostolus Paulus in epistola ad Hebræos de nuptijs loquens sic ait: Honorabile connubium, & thorbus immaculatus. Thorus macula carere non posset, si coniugium careret gratia. Coniugium enim non haberet thorbum immaculatum, si gratia quæ in coniugio infunditur, non verteret illud in bonum, quod alijs esset peccatum. Quam rē miraculum in nuptijs operatum nos docet. Quid enim est aquam in nuptijs conuerti in vinum, nisi insipidam concupiscentiæ carnalis aquam per occultā Dei gratiā in optimi saporis vinum esse conuersam? Rursum: Post peccatum primorum parentū datū est matrimonium in remediu carnalis concupiscentiæ, quod prius fuerat institutum in officium ut videlicet qui incontinentis est, matrimonium contrahat, quo mediante exercere possit sine peccato, quod alijs sine peccato facere non posset. Hoc ita esse Apostolus nos docet, qui male continentis consulit ut nubat, ne pecet, dicens: Melius est nubere quam viri. Si ergo matrimonium datū est in remediu, quo pacto posset esse remedium carnalis concupiscentiæ, si in eo non datur gratia per quam minueretur illud carnalis concupiscentiæ incendiu. Certè per exercitium & usum coniugij magis arderet flamma illa libidinis quam ex-

Matt. 25

Psal. 66:

Matt. 19

Heb. 13

Ioan. 2

1. Cor. 7

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

tingueretur, quoniam & si ad tempus sit sopitus ardor ex impotentia virtutis corporeæ, cùm tam en vires resumit corpus, tunc intensior ardor appetet, velut prunæ quæ intra cineres latent. Est ergo necessarium fateri virtute huius sacramenti conferri gratiam ijs qui recto animo nuptiarum fœdera iungunt, ut per gratiam in illo sacramento collatam melius contineant qui aliàs vix cōtinere possent. Nam aliàs non esset in remedium, sed potius ad incendium carnalis concupiscentiæ. Accedit ad hæc vsus Ecclesiæ, quo suscepturi hoc sacramentum, præcipiuntur quatenus animas suas mundent per peccatorum confessionem, vt sic mundati parati sint ad gratiam recipiendam quæ in illo sacramento infunditur. Nam aliàs si nulla ibi gratia infunderetur, non erat opus ullam peccatorum confessione facere. Satis de hac re me dixisse arbitror pro breuitate quā promisimus, & opus ipsum exigit. Qui plura nosse cupit, legat assertionem sacramentorum quæ sub titulo regis Angliæ circūfertur, & defensionē eiusdem tractatus quam fecit loanes Roffensis episcopus.

QVARTA hæresis est quæ docet nuptiarum fœdus & vinculum posse pro coniugum arbitrio dissolui. Huius hæresis autor fuit Montanus, à quo orti Cataphryges; quanquam Augustinus de Cataphrygibus loquens, quo loco de hoc Montano differit, nihil tale illi impingit: nec Philaster hunc errorem tribuit Montano, sed Eusebius in s. libro historiae Ecclesiastice capite decimo octavo refert Montanum ita sensisse. Hunc eundem errorem tuentur Græci, & Armeni, si Guidoni Carmelitæ creditimus, qui in suo libro de hæresibus huc inter illorum errores recenset. Eundem errorem videtur docuisse Priscillianus, quoniam ad hunc sensum propius accedunt quæ de illo refert beatus Augustinus in libro de hæresibus. Pseudapostoli docuerunt viros, vt relictis vxoribus, & vxores relictis viris ad ipsorum sectam & ordinem transirent, dicentes coniugia posse dissolui pro illorum secta suscipienda & tuenda, Ita enim de pseudapostolis scribit Nicolaus Eimerici, Guido tamen huius erroris non meminit etiam cum pseudapostolorum errores recenset. Hunc errorem ipse veritatis magister proprio ore damnauit dicens: Dictum est autem: Quicunque dimiserit vxorem suam, det eili bellum repudij. Ego autem dico vobis, quia omnis qui dimiserit vxorem suam, excepta fornicationis causa, facit eam moechari: & qui dimissam duxerit, adulterat. Et pharisæis quærentibus an liceret dimittere vxorem aliqua ex causa, respondit ipsa veritas: Quos Deus coniunxit, homo non separet. Et pharisæis iterum obijcientibus quare Moyses mandauit dari libellum repudij, & dimittere eam; sic ait: Quoniam Moyses ad durissimam cordis vestri permisit vobis dimittere vxores vestras ab initio autem non sic: Dico autem vobis, quia quicunque dimiserit vxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, moechatur & qui dimissam duxerit, moechatur. Et Paulus Apostolus huius præcepti dominici memoriam recolens ait: His autem qui matrimonio iuncti sunt, præcipio, non ego, sed dominus, vxorem à viro non discedere. Quod si discesserit, manere innupiam, aut viro suo reconciliari. Et vir vxorem non dimittat. Taceant ergo præsumptuosi hæretici, & desinant iam separare, quos Deus fateretur se nodo plusquam herculeo sic colligasse, vt nisi morte interueniente disiungantur possint.

QVINTA hæresis sic extollit nuptias, vt eas non vereatur æquare virginitati. Sed de hac hæresi infrà differemus in titulo de virginitate. Ibi enim aptior erit pro huiusmodi certamine locus.

OBEDIENTIA

Omnis

Mnes scelerati ac facinorosi homines quod facilius & liberius quae voluerint scelera committere possint, libertatem optant, vel ut verius dicam, liberam seruitutem, quoniam iuxta illam quam cupiunt libertatem miserrimae seruituti se addicunt Saluatore nostro dicente: Qui facit peccatum, seruus est peccati. Hæretici aliqui timentes ne propter sua scelera & veneficas doctrinas à prælatis Ecclesiæ punirentur iuxta potestatem à Deo illis collatam, ad hoc asylum confugerunt, ut eorum plures negauerint obedientiam esse præstandam prælatis Ecclesiæ. Huius erroris primi autores fuere Vualdenses, im pñ ac sceleratissimi homines, qui more viperarum, viscera matris Ecclesiæ, à qua per baptismum fuerant geniti, rodere conatis sunt. Hi enim omnem Ecclesiæ potestatem & ordinem tollere volebant, dicentes non esse obedientium Romano pontifici, aut alijs Ecclesiæ prælatis. Eundem errorem docuerunt Pseud-apostoli, Vuclephitæ, Hussitæ: & nunc Lutherani dicunt non esse obedientium prælatis Ecclesiæ nisi in illis solùm quæ in sacra scriptura sunt apertissimè expressa. Begardi & Beguinæ dixerunt eos qui ad perfectionis statum peruerterint, non esse alicui humanæ potestati subiectos. De his omnibus hæreticis, & de errore illis omnibus communis iam suprà satis (ut opinor) diximus in titulo de Ecclesia, hæresi tertia: quo loco ostendimus Ecclesiam posse condere leges & statuta quæ non sint expressa in sacris literis: cuius cōstitutionibus quilibet tenetur obedire. Non est ergo opus illa iterum repetere.

Ioan. 8

Vualde.

Pseuda.
LutheriBagardii
Beguinæ

OCCIDERE.

Nter alios Vualdenium errores q̄s Guido recenset, hic vñus est, q̄d o-

Vualde.

cent nullū hominē posse occidi iustè, etiā si id fiat ex iudicis præcepto.

Nicolaus
Galeucus

Eundem errorem postea docuit quidā Nicolaus Galeucus nomine ex Bohemia oriundus, qui fuit vñus de legatis à Bohemia ad concilium Bæsilense missis. Hic error aperte conuincitur, quia per illum tollitur humanus conuictus, & omnis honesta politia pervertitur: qm p̄ hanc doctrinam nulla erit pax: at pace sublata, nulla res publica potest salua consistere, nec homines in ea quiete viuere. Cūm ergo pax sit nobis tam necessaria, vt eam nobis CHRISTVS ex maximo affectu commendauerit, & quasi testamento eam nobis prope mortem legauerit, conuincitur illam doctrinam esse erroneam per quam pax totius reipublicæ turbatur. Turbatur autem pax nisi scelerati & malefici occidantur. Hæresis est ergo asserere non posse occidi. Omnis enim res publica est velut corpus quoddam humanum, cuius caput est dominus & rector: alij autem homines sunt inuenient membra. Apostolus Paulus totam rem publicam Christianam, hoc est Ecclesiam, vocat vnum corpus, cuius caput est Christus: singuli autem homines alter alterius membra. Si autem in corpore humano aliquod particulare membrum laborauerit, ritaliquo morbo, homo cuius membrū male habet, procurat omnibus modis q̄bus potest illud restituere in pristinam sanitatem, omnem adhibet medicinam, ad mouet fomenta quæ potest. Quod si nulla via potest illi membro subueniri, libenter patitur incisionem, quoniā præstat perdere vnum membrū, q̄ perdere totum corpus. Ad hunc modū fit in republica, cū quilibet homo sit tanquam particulare membrū in corpore quod est res publica. Si talis homo commiserit aliquod graue crimen, laborandū est ad eius emendationem. Quod si nulla est spes de emendatione illius, oportet illum perdere usq; ad mortem, & separare à toto corpore, ne reliqua membra inficiat. Vnum enim pecus inficit omne pecus. Quod si nunq̄ esset mors infligēda, terra esset plena latronib; mare piratis, nullæ essent res tutæ. Ut ergo sit debita in populo quies & tranquillitas, expedit ut sceleratus homo occidatur, ne tota gens pereat. Præterea suprà cūm de bello ageremus, ostendimus bellum posse iustè geri ab homine habente potestatem, si ea adsunt quæ ad iu-

Rom. 13

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

stum bellum exiguntur. At cùm non possint homines in bello congregari, quin se
pe multæ in eo fiant hominum occisiones, conuincitur inde, vt si bellare licet, liceat etiam occidere. Rursum, beatus Petrus Apostolus puniuit morte Ananiam & Sapphiram, quia vendito agro fraudauerunt de precio, non portantes corā Apostolis totū preciū, sed aliquid sibi reseruantes. Et hoc solū exemplū sufficit ad prosterñendū horū hæreticorum hæresim, quoniā hoc in tempore nouae legis actū est, q̄tēpore propter legis benignitatē dicunt non esse licitū quacunq; ex causa hominē occidere. Petrus tñ hanc benignitatē agnoscens, nō dubitauit morte punire Ananiā & Sapphirā, qm̄ sciebat verā misericordiā habere semper in suo comitatu iustitiā, quæ nō patitur maleficos viuere super terrā. Sed hoc loco obijciunt nobis hæretici præceptum diuinum q̄ prohibet occisionē, dicens: Non occides. Huic autem obiectioni respondemus, per illa verba non esse prohibitam oēm occisionē, sed illam quæ à persona priuata fit, non autē illam quæ à iudice ex iusta causa decernitur infligenda. Hoc autem ita esse ex eo conuincitur, q̄ in lege veteri erat illud idem præceptū, & sub eisdē verbis, videlicet, nō occides; & tamen cum illo præcepto fuerunt multæ aliæ leges quibus præcipiebatur hominis occisio propter peccata aliqua, vt patet de punitione blasphemī, & de punitione furis nocturni. Quod si per illa verba, videlicet, non occides, esset prohibita quælibet hominis occisio; esset tunc necessarium fateri Deum præcepisse contraria, quæ nullo modo fieri poterant. Absit autē vt dicamus Deum præcepisse aliquid impossibile. Ut ergo non sit repugnantia in mandatis Dei, oportet fateri in illo præcepto, non occides, non esse prohibitā oēm occisionem, qm̄ in lege Euangelica ipsum et saluator confirmasse videtur legem de occisione hominis qui alium occiderit, cum dixit: Omnis qui occiderit gladio, gladio peribit. Ita enim Christianus Druthmarus super Matthæum interpretatur locum illum. Et beatus Hieronymus super 22. Hieremias dicit: Homicidas & sacrilegos & venenarios punire, non est effusio sanguinis, sed legum ministerium.

Circūcelliones.

Alia est hæresis quæ cum hac proximè narrata velut ex diametro pugnat, docens homines seipso occidere vt palmam martyrii assequi mereantur. Circūcelliones nanque dixerunt eos qui seipso occidunt, esse martyres censendos, eo quod mortem vtronei patiuntur. Sed de hoc errore iam suprà differuimus in titulo martyrium.

Tertia hæresis est quæ asserit licere cuiuslibet homini occidere tyrannum, etiam per insidias, non obstante quæcunq; confœderatione inter eos facta, etiam si fuisset iuramento firmata. Sed de hoc errore infrà in titulo de Tyranno disputabimus.

OPERA

Luther⁹

On satis se fecisse arbitratur Lutherus, quod opera humana reiecerit, dicens ea non esse necessaria, nisi illa etiam damnaret, afferens omnia opera cuiuslibet hominis, quantumlibet etiam recte facta, esse peccata, lustum enim hominem dicit peccare in omni bono opere. Hunc autē errorem ex alio nō minus perniciose deducit. Nam Lutherus arbitratur per illud primum & maximum legis mandatum quod est de dilectione Dei, obligari homines ad consummatam charitatis perfectionem: ad quam cùm nullus in hac vita pertingere possit, quoniā illa expectatur in præmium, ideo dicit Lutherus toti es homines peccare, quoties aliquid ex charitate faciendum deficit ab illa summa charitatis perfectione. Existimat etiam Lutherus per illud præceptum: Non concupisces, esse prohibitum carnis appetitum, quem nullus homo a se potest abidere, quamuis possit reprimere, quoniā caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem. Quia ergo hæc duo sibi aduersantur, vt nō quæcunq; velimus facia-

Gala. 5

A faciamus, ideo dicit iustum in omni bono opere peccare, & omnia opera nostra
 quantumlibet bona esse censenda peccata, quia videlicet in omni tali opere caro
 reluctatur & repugnat spiritui: quapropter tale opus dicit esse peccatum, quia est
 opuscum concupiscentia factum, & ita contra praeceptum illud: Non concupiscit.
 Ecce Lutheri fundamentum, super quod huius praesentis erroris fabricam adi-
 care conatur. Hoc fundamentum nos Deo duce postea subuertemus, cum de prae-
 ceptis differemus. Ibi enim ostendemus ex sacris literis, & ex doctrina sacrorum
 doctorum, illa duo praecepta non esse ita intelligenda prout Lutherus illa intelli-
 git. Hanc ergo causam usque ad illum locum differentes, de errore quem primus
 proposuimus, disputare oportet, ut doceamus contra Lutherum, neq; omnia ope-
 ra nostra esse peccata, neq; iustum in omni bono opere peccare. Primus ergo pro-
 ducamus in testimonium nostrum, illud magnificum Abrahæ opus cum filium
 suum unigenitum quem diligebat Isaac immolare voluit obediens Deo præcipi-
 enti. In cuius remunerationem promisit Deus illi, se carnem ex illius semine su-
 scepturum. Sic enim ait: Benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ, qd ob-
 disti voci meæ. Quæ verba iuxta Paulum de Christo intelligenda sunt. Non enim Gala, 31
 dixit, in seminibus, quasi in multis, sed quasi in uno, & semini tuo, qui est Chri-
 stus. Si obedientia Abrahæ fuisset peccatum, non fuisset illi à Deo tantum & tam
 honorificum premium promissum. Præterea postquam lob passus fuerat tot tri-
 bulationes, & locutus fuisset verba illa patientiam suam maximam testantia, scri-
 ptura statim illum laudat, dicens: In omnibus his non peccauit lob, neque stultum
 quid contra Deum locutus est. Si in omnibus illis non peccauit lob, non est ergo Iob, 12
 quodlibet hominis opus peccatum. Rursum, beatus Paulus de his qui matri-
 monio iunguntur differens ait: Solutus es ab uxore, noli querere uxorem. Si au-
 tem acceperis uxorem, non peccasti: & si nupserit virgo, non peccauit. Paulus di-
 cit non peccare eum qui capit uxorem, & non veretur Lutherus dicere omne
 opus nostrum esse peccatum. Si ergo actus nubendi, iuxta Paulum, non est pec-
 catum: quid putas de alijs operibus eum dicturum, quæ idem Paulus censet esse
 meliora quam actus nubendi? Et beatus Petrus postquam aliquot virtutes ad glo-
 riam asequendam necessarias enumerauerat, statim subiunxit: Hæc enim facien-
 tes, non peccabitis aliquando. Et beatus Ioannes in sua prima canonica epistola 1, Ioan, 3
 ait: Omnis qui in Deo manet, non peccat. Ne autem disputaremus querentes
 quisnam sit ille qui manet in Deo, ipse in eadē epistola declarauit dicens: Deus cha-
 ritas est: & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Attende ergo Lu-
 ther, & vide quam aperte tuam damnat Ioannes sententiam. Omnis qui manet
 in charitate, in Deo manet. Omnis qui in Deo manet, non peccat. Omnis ergo
 qui manet in charitate, non peccat. Aut ergo oportet te negare iustos esse in chari-
 tate, aut cogeri fateri iustum in bono opere non peccare: quoniam omnis qui
 manet in charitate, non peccat. Perspicilector obsecro & considera quibus can-
 cellis sit conclusus Lutherus, ut nulla illipateat fuga. Quod si forte elabivelut an-
 guis conatur, dicens opus esse charitate perfecta ad hoc ut maneamus in Deo, &
 Deus in nobis: talis autem charitas (ut Lutherus ait) in via non habetur: erit ergo
 iuxta hanc responcionem dicendum quod Deus in nullo homine habitat pro sta-
 tu huius misericordie, eo quod non habet alius homo illam perfectam quam Lutherus
 exigit charitatem. Sed ne aliqua via Luthero pateret exitus, hanc etiam rimu-
 lam obstruxit beatus Ioannes, cum in eadem epistola declarauit quæ esset perfe-
 cta charitas. Sic enim ait: Qui seruat verbum eius, verè in hoc charitas Dei perfe-
 cta est. Quid ergo dicet Lutherus? Nunquid progredietur ulterius ut negat alii
 quem seruasse verba, hoc est mandata Dei? Si hoc negare non erubescit, audiat di-
 uinum psaltē dicente: Custodiuit anima mea testimonia tua, & dilexit ea vehe-
 menter. Seruauit mādata tua & testimonia tua, quia omnes vitæ meæ in cōspectu
 1, Ioan, 24
 Psal, 118
 tuo.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

tuo. Et si hoc prophetæ dictum non recipit Lutherus, eò quod propheta de seipso C
 testimonium proferat, audiat Deum pro eodem propheta testimonium proferen-
 tē. Nam ad Hieroboam loquens ait: Non suistisicut seruus meus David qui custo-
 diuit mandata mea, & ambulauit post me in toto corde suo. Deinde multæ sunt
 persuasiones in sacra scriptura quibus admonemur ne vñq; peccemus. At si iustus
 in omni opere quantūlibet bono peccat, frustra admonemur de eo quod non est
 nobis liberū euitare. Irascimini (inquit propheta) & nolite peccare. Possibile est
 ergo hominē irasci, & non peccare. Vnde colligitur nō omne opus esse peccatum
 quoniā nō omnis ira. Et dñs illi quē post. 30. & octo annos in infirmitate trāsactos
 pristinæ incolumentati restituit, dixit: Ecce sanus factus es, iam noli peccare, ne de-
 terius tibi aliquid contingat. Si omnia opera nostra sunt peccata, id em erit dicere,
 nolite peccare, & dicere, nolite operari: qm̄ non est possibile operari sine peccato.
 At cùm multa opera precepit Deus qui peccatum prohibuit, conuincitur inde,
 vt illa opera quæ fieri nobis Deus præcepit aut consuluit, non sint censenda pecca-
 ta. Nam alioqui oportebit fateri Deum præcepisse nobis contraria, secūq; pugnan-
 tia, cùm opera præcepit, & peccatū prohibuit. Absit autem vt talē iniustiam Deo
 impingamus, vt dicamus illū præcepisse nobis ea quæ fieri nullo modo poterant.
 Quapropter dicamus cùm catholicis omnibus doctoribus multa esse bona ope-
 ra quæ ex gratia & charitate facta merentur, iuxta legem diuinam iam promulga-
 tam, vitā æternā: quæ opera nullo modo peccata dicenda sunt. Verum superest vt
 Lutheri obiectionibus respondeamus. Primo obijcit nobis illud Sapientis: Non
 est homo iustus in terra, qui faciat bonū, & non peccet. Fatemur quidem nullum
 esse sine Dei gratia iustum, neq; iustū sine Dei adiutorio posse vitare omne pecca-
 tum. Nam sicut gratia exigitur ad initium boni operis, ita etiam requiritur ad pro-
 secutionē. Quapropter quilibet homo quantūlibet iustus si à Deo non fuerit adiu-
 tus, in posterū peccabit. Et quod hunc sensum habeant illa verba Ecclesiastæ, colli-
 gitur ex precedentibus verbis, quibus sic dicitur: Sapientia confortauit sapientem
 super decē principes ciuitatis, hoc est, gratia Dei magis confortat hominē quā om-
 ne auxiliū humanū, & causam huius reddens, statim subiungit: Non est enim ho-
 mo iustus in terra qui faciat bonū, & nō peccet. Ac si diceret: Inde conuincitur gra-
 tiam Dei magis confortare hominē quam oēs principes mūdi, qd̄ adiutus gratia
 Dei potest vincere omne peccatum: destitutus tamen Dei gratia etiā si auxiliū oīum
 principū mundi habeat, nō poterit peccatum omne euadere. Ex qua interpretatio-
 ne patet Ecclesiasten nullo pacto aduersari nostræ sententiae. Secundo obijcit nobis
 illud beati loānis in eius prima canonica. Si dixerimus quia peccatum nō habemus,
 nosipso seducimus, & veritas in nobis nō est. Cui obiectioni respondemus mul-
 ta esse peccata venialia, à quibus nullus quātumvis iustus liberat, quin in multa il-
 lorū labat: qm̄, vt ait beatus Iacobus, in multis offendimus omnes. Non dixit, in
 omnibus offendimus, sed in multis: non tamen inde sequitur vt omne opus no-
 strum sit peccatum. Ecce Lutherum qui scholasticos theologos vocare solet so-
 phistas, nunc vno nugacissimo sophismate nos decipere credit. Quis non videt hu-
 ius collectionis fallaciā? Omnis homo iustus habet aliquid peccatum, ergo om-
 ne opus eius est peccatum. Sic Lutherus iuxta suam dialecticam didic̄it ex par-
 ticulari inferre vniuersalem. Sic etiam accipiendū est illud Psalmista: Non intres
 in iudicium cum seruo tuo domine, quia non iustificabitur in conspectu tuo om-
 nis viuens. Verum est certè nullum hominē si iuxta rigorem iustitiae diuinæ
 examinetur, inueniri iustum, quoniam (vt ex Iacobo Apostolo iam diximus) in
 multis offendimus omnes. Nullus ergo iustus inueniretur, si Deus strictissimè
 vellet examinare. At qualis est ista collectio? Nullus homo reperiet iustus
 districte examinatus, ergo nullum opus hominis est bonum: Omnis enim homo
 et si habeat aliquod opus propter quod iustus dici non deberet, non tamen inde
 oportet

A oportet colligere ut omne opus hominis sit peccatum. Sic etiam intelligendum est quod Augu. lib.9. Confessionum ait: Vnde (inquit) hominum vita quantumcumque laudabilis, si remota misericordia iudicetur. Vnde vita hominum dixit: & non dixit, vnde omnibus hominum operibus: quoniam etsi nullius hominis vita sit adeo perfecta, ut non habeat admixta plura venialia peccata, tam multa sunt opera quae Augu. peccato carere non dubitat: quoniam in eodem loco beatus Aug. de matre sua loquens, dicit illam multa bona opera fecisse, proter quae ipse reddit gratias Deo. Alia etiam opera illam fecisse fatetur quae egent misericordia diuina, pro quibus se Deum precari dicit. Tertio nobis obiectum Lutherus Esaiam prophetam dicentem: Et facti sumus ut immundi omnes nos, & quasi pannus menstruatæ vniuersæ iustitiae nostræ. Hoc Esaïæ testimonio se triumphasse credit Lutherus, quoniam in vniuersum operam nostra damnare videtur propheta, cum omnes nostras iustitias comparat panno menstruatæ, qui multis maculis respersus est. Verum etsi illud Esaïæ testimonium in faciem Luthero fuisse videatur, tam si litera bene & prout decet inspiciatur, apertissimè cognoscitur nihil pro Luthero dicere. Nam illic propheta non suo nomine loquitur, sed nomine populi; nec etiam totius populi, sed solum nomine populi Israelitici. Nec eo nomine sic loquitur, ut ad omne tempus sua verba referat, sed solum ad illud tempus quo propheta illa dicebat: quo tempore abundabat peccatum in populo Israel; propter quod Deus permissurus erat ut in captiuitatem duceretur. Hoc ergo præuidens propheta, precatum Deum pro populo, & de illo tempore loquens ait, facti sumus immundi omnes, & quasi pannus menstruatæ vniuersæ iustitiae nostræ. Quae verba nomine populi sui protulit. Alioquin si ad omnes referenda sunt verba illa, quoniam vera erunt quae sequuntur: Et cecidimus (inquit) quasi folium vniuersi, & iniuriantes nostræ quasi ventus abstulerunt nos. Non est

B qui inuocet nomen tuum, qui confurgat & teneat te. Nunquid Esaïas non inuocauit nomen Dei: Absit ut quis hoc dicere audeat. Si ergo haec verba ad Esaïam, & ad alios qui Deum coluerunt, & nomen eius inuocauerunt, referri non possunt: nec etiam alia, quae Lutherus obiectum, referri ad eos poterunt, cum omnia illa verbavno orationis decursu de eisdem personis dicantur. Et quod illa verba sint referenda ad solum illud tempus captiuitatis, coniuncti facile potest ex verbis quae parum infra subiungit propheta dicens: Ne irascaris domine satis, & ne ultra memineris iniuriantis nostræ. Ecce respice, populus tuus omnes nos. Ciuitas sancti cui facta est deserta. Sion deserta facta est, Hierusalem desolata est; domus sanctificationis nostræ, & gloriae nostræ, ubi laudauerunt te patres nostri, facta est in exusionem ignis, & oia desiderabilia nostra versa sunt in ruinas. Hec autem verba apertissimè dicuntur de captiuitate populi Israelitici, ad quod tempus reliqua verba illius capititis referuntur. At ex hoc quod illo tempore omnes iustitiae fuerint sicut pannus menstruatæ, non licet colligere ita esse omni tempore. Adde quod beatus Hieronymus refert illa verba esse interpretanda de operibus factis ante Christi incarnationem sub tempore videlicet legis Mosaicæ, & non de operibus factis sub lege euangelica, ita ut si quis nunc sub lege euangelica ceremonias legis veteris seruare vellet, omnes iustitiae eius erunt sicut pannus menstruatæ. Et iustitias legis veteris, si ad iustitias nouæ legis comparentur, dicit eas debere dici immunditias. Ex quibus omnibus conuincimus, illud Esaïæ testimonium nullo pacto fuisse Lutheru. Adversus hunc Lutheri errorem scripsit egregie Ioannes Roffensis episcopus in sua assertione confutationis Lutheranæ articulis duobus, videlicet tricesimo primo, & tricesimo secundo. Scripsit etiam Iodocus Cléchthoueus in suo Antilutheru, & Caspar Sagerus Minorita in suo Scrutinio diuinæ scripturæ, Conatu tertio. Et nos etiam adhuc aliquid dicemus infra in titu. pe peccato, & in titu. de præcepto.

S Ecunda haeresis docet nullum opus esse bonum, nisi fiat ex puro & sincero amore, quacunque ex causa fiat, etiam spe mercedis eternæ. Huius erroris autor

primus

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Bugau- primus fuit quidam Bugaurius de monte Falcone, qui hoc docens in partibus Ca
rius. taloniæ, damnatus fuit cum suo errore per Sancium Tarragonensem archiepisco
Psal. 118. pum. Hæc referuntur à fratre Bernardo de Lutzemburgo in suo catalogo hære-
ticonum: Hic error damnatur testimonio prophetæ dicentis: Inclinaui cor meum
Lucæ 16. ad faciendas iustificationes tuas in æternum propter retributionem. Et dominus
eleemosynam persuadens ait: Facite vobis amicos de māmona iniquitatis, ut cūm
defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. Quibus verbis docet nos facere
Matt. 4. eleemosynā propter vitam æternā habendā. Et alibi sāpe postq; aliquid præce-
perat, statim subiunxit promissionem vite æternæ cuicunq; facienti illud, vt per
spem præmij alliceret hominem ad opus præceptum. Agite (inquit) pœnitentiam
1. Cor. 6. appropinquabit regnum cœlorum. At si opus factum spe vite æternæ, esset ma-
lum, Christus non alliceret nos per spem præmij ad illud faciendum. Præterea
Paulus Apostolus ait: Quoniam debet in spe, qui arat, arare; & qui triturat, in spe
fructus percipiendi.

* * Deniq; beatus Paulus Mosen laudans de fide per quam res oēs huius mun-
di contempnit, causamq; huius contemptus reddens, nullā aliam expressit, nisi spem
Hcb. 11. mercedis æternæ. Sic enim ait: Fide Moyses grandis factus negauit se esse filium
filiae Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei quā temporalis peccati ha-
bere iucunditatē, maiores diuitias & stīmas thesauro Aegyptiorū improprium
Christi. Aspiciebat enim in remunerationē. Cūm negauit se esse filium filiae Pha-
raonis, regiam dignitatem contēpsit, ac proinde honores huius seculi se pronihi-
lo habere ostendit. Eligens affligi cum populo dei, qui in luto & latere seruiebat,
magis quā temporalis peccati habere iucunditatē, apertissimè declarauit quanti
mundi huius delicias aestimauerit. Cūm vero improprium Christi, hoc est, iniu-
rias vel pro Christo vel ad Christi similitudinē patienter toleratas, maiores aesti-
mauit thesauro Aegyptiorū, manifestè ostendit, quid de huius seculi diuitijs sen-
serit. Causam autem à qua totus iste rerū temporaliū cōtemptus processerit, Pau-
lus expressit dicens: Aspiciebat enim in remunerationem. Credidit siquidē Moy-
ses alia multo maiora bona in posterum manere, quæ Deus humilibus & huius
mundi cōtemptoribus datus erat, & propter hanc remunerationem quam cre-
dedit futuram, voluit huius seculi diuitias, honores, & delicias contemnere, vt in
alia vita diuitias & delicias nunquam defuturas haberet.]

Non est ergo malum opus quod fit spe mercedis æternæ, quanquā ego non cre-
diderim tale opus esse meritorium, nisi à charitate procedat, quoniā charitas est rā-
dix à qua tota vis meriti oritur. Verūm etsi tale opus quod præcise in spe præmij
fit, non sit meritorium, non tamen est malum: quoniā sicut nec omne bonū opus
est meritorium, ita nec omne quod à ratione meriti deficit, est malū. Potest etiam
aliquid opus à charitate oriri, & quodd agens illud, alliciatur ad illud operandū per
spem præmij: ita tamen quod licet præmio esset frustrandus, non cessaret ab ope-
re, quoniam operatur ex charitate, quamvis allicitur à spe præmij. Tale ergo opus
sic factum erit bonum & meritorium, & factum spe mercedis æternæ.

Tertia hæresis docet esse hois imperfecti exercere se in operibus virtuosissi-
Begardi opera debere facere. Huius tam dementis erroris autores fuere Begardi & Begui-
Beguine næ, Lutherus tamen truculentior bestia, istorū hæreticorum errorē auget, dicens
Luther⁹ non solūm homini perfecto, sed nullialteri homini esse necessaria opera ad vitam
æternā consequendā, quoniā (vta it) sola fides sine operibus sufficit. Verūm hunc
eius errorem iam suprà expugnauimus intitu. de fide, hæresi. 2. vbi ex sacris literis
ostendimus opera esse cuicunq; homini necessaria vt vitam æternā assequi possit.
Contra Begardos & Beguinæ concedentes opera esse necessaria hominibus im-
perfectis, non autem perfectis, est testimonium quod Christus dedit de Ioanne
baptista,

A baptista, dicens: Inter natos mulierum non surrexit maior Ioane baptista. Quibus verbis aperte docuit Ioanem baptistam ad eum virutis gradu peruenisse, ultra quem nullus inter natos mulierum progressus est. At de eodem Ioanne baptista euangelista refert quod se exercuerit in operibus abstinentiae, & Christus illum laudauit coram iudeis de admirabili illius temperantia & fortitudine, ita ut nec aduersis deprimeretur, nec prosperis erigeretur. Non est ergo hominis imperfecti exercere se in operibus studiosis. Praterea, Paulus Apostolus ait: Qui aut sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum virtutibus & concupiscentiis. Homo ergo quantumlibet perfectus oportet ut crucifigat carnem cum virtutibus, alioqui non erit Christi. Quod si forte vim facere voluit in verbo prateriti temporis, ita ut eos dicat Paulus ad Christum pertinere, qui iam crucifixerunt carnem suam: non autem eos qui eam crucifigunt: quoniam tunc cum operantur, est dispositio ad perfectionem: quae tunc habetur cum fuerint opera facta, non cum fuerint: hoc rejecitur eiusdem Pauli testimonio, qui de seipso ait: Castigo corpus meum, & in servitute redigo, ne forte cum alijs praedicauerim, ipse reprobis efficiar. Et hoc dicit homo ad tertium coelum raptus, qui vidit arcana Dei quae non licet homini loqui, homo in qua electus a domino ut esset vas in quod Deus infunderet oleum gratiae suae. Iste castigat corpus suum, & non verentur impij Begardi afferere esse hominis imperfecti exercere se in operibus studiosis. Rursum, ipse Christus fons & origo totius perfectionis, iejunavit, & alia virtutis opera fecit: nullus tamen circa impietatem erit tam demens, ut Christo aliquam imperfectionem impingat. Demum hic error damnatus est in concilio Vienense sub Clemente, s. celebrato in quo dani sunt octo Begardorum & Beguinorum errores, quorum unus est is de quo modo loquutus sumus. Huius autem concilij definitio habetur in libro Clementinarum epistolarum titulo de haereticis, capitulo cuius initium est, Ad nostram &c.

B

ORATIO

Vidam adeo tribuerunt orationi, ut dicerent eam solam sufficere ad vitam eternam habendam, etiam si reliqua omnia deessent, & baptismus etiam. Huius pestiferae haeresis autor fuit quidam Adelphius ex haeresi Psallianorum, aut Messalianorum, quod idem est. Hic Adelphius (ut historia tripartita narrat cap. II, septimi libri) dicebat nullam utilitatem ex sancto baptismate baptizatis accedere, sed solam orationem studiosam inhabitantem dampnum effugare, quo electo per illam orationem studiosam, spiritus sanctus adueniebat, & sensibiliter & visibiliter suam designabat presentiam: & corpus tunc liberari dicebat ab omni motu passionis, & anima a mala voluntate, ita ut nequaquam de cetero egeat neque ieunio macerante corpus, neque doctrina refrenante. Dicebat etiam eum qui haec imprestat, non solum liberari a passionibus corporis, sed etiam futuraprauidere, & futura oculis cernere. An autem hic error fuerit omnibus Messalianis communis, mihi non est certum, sed suspicor ita esse. Nam historia tripar. in illo. 7. lib. cap. II. de haeresi Messalianorum differens, solum hoc dicit, quod Flavianus Antiochenus episcopus de hac haeresi inquirens, accessit ad quendam Adelphium senem, quem haeresi Messalianorum infectum esse credebat, ut ab eo sciret quid eorum doctrina contineret. Ab hoc autem Adelphio praefatus episcopus per blanditias & fictiones quasdam extorsit ea quae nunc proxime naravimus. Vnde coniicio hanc fuisse omnium Messalianorum sententiā. Aduersus hanc haeresim non est opus disputare, quoniam etiam oratio bona sit & meritaria si debite fiat, constat tamen ex sacrificiis literis eam solam non sufficere: cum alia multa praeter orationem dominus in lege precepit tanquam necessaria. Et nos supra in tit. de baptismo haeresi. 4. contra hos Messalianos, siue Psallianos, probauimus baptismum esse necessarium. Et in titulo de ieunio ostendimus ieunij virtutes, & eiusdem necessitatē. Ex quibus aperte colligitur orationem solam non esse sufficientem ad vitam eternam consequendam.

Secunda

Gala. 5.

1. Cor. 6.

2. Cor. 12

Adelphius.

Messalia ni.

F ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Messalia **S**ecunda hæresis docet nunquam esse cessandum ab oratione. Hanc hæresim C
n*t.* **Pſalliani** constat esse Messalianorum, siue Pſallianorum. Nam Augu*in lib. de hæresi*
Euchir. bus cap. 57. dicit illos tantum orare, vt eis, qui hoc de illis audiunt, incredibile vide
tur. Quapropter græce appellantur εὐχήται, id est orantes. Huius hæresis non me-
meminit Guido in sua summa de hæresibus, imò nec de Messalianis in toto illo
opere ullam fecit mentionem. Vt autem hanc hæresim conuincamus, non oportet
multum sudare, quoniam apertissimum est non esse possibile ut homo semper
oret. Nam necessarium est dormire: quo tempore nullus orare potest, quia tunc
nullus est mentis v̄sus, qui maximè in oratione exigitur. Nullus est enim, nisi so-
Cant. 5. lus Christus saluator noster, qui verè possit dicere illud quod in Canticis habetur:
Ego dormio, & cor meum vigilat. Oportet etiā comedere & bibere, & pro his
acquirendis laborem aliquem moderatum, quamuis non solitudinem adhibe-
re. Oportet etiā m curam rei familiaris habere, quoniam beatus Paulus de viduis
loquens ait: Si qua vīdūa filios aut nepotes habet, discat prīmū m domum suam re-
gere, & mutuam vicem reddere parentibus: hoc enim acceptum est coram Deo.
Et paucis interiectis subiungit: Si quis autem suorum & maximè domesticorum
curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior. Et non solum hoc in lai-
cis hominibus est necessarium, sed etiā in Ecclesiasticis. Nam inter alia, quæ Apo-
stolus enumerat tanquā necessaria, ut quis debitè possit fungi munere episcopa-
tus, hoc quoq; addit, ut videlicet sit domui suæ bene p̄positus. Si quis autem (in-
1. Tim 3 quī) domui suæ bene p̄esse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit?
At quis non videt quantum impedit ab oratione illa rei familiaris cura: Taceo
de cibo & potu, quoniam cùm hi percipiuntur, nullus patet orationi locus, prefer-
tim vocali, de qua hi Messaliani (vt coniçere possum) loquuntur. Nam alia ratio-
ne quæ intra cordis latebras formatur, etiam comedens & bibens quisq; orare po-
Exod. 14 test. Sic enim orabat Moyses, cui tacenti dixit dominus: Quid clamas ad me? Cla-
mabat enim corde, quamuis tacebat ore. Cùm ergo quis comedens aut bibens, aut
quodvis aliud opus agens, Deum cogitat, pro cuius amore illa operatur, tunc ve-
rè orat. Quapropter beatus Paulus monebat Corinthios, dicens: Siue ergo man-
ducatis, siue bibitis, vel aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. Et ad Co-
Colos. 3. losi, scribens iterum ait: Omnia quæ cuncte facitis in verbo aut in opere, omnia in
nomine dñi nostri Iesu Christi, gratias agētes Deo & patri per ipsum. Et hoc mo-
2. Thes. 3. do intellēgēndū est id quod Paulus alibi dicit: Sine intermissione orate. Ita ut si di-
catur sine intermissione orare, qui omnia quæ facit, in gloriā Dei facit. Alias enim
nō esset possibile sine intermissione orare. Nunquid sine intermissione possumus
genū flectere, corpus prosternere, manus leuare, voces formare, ut de hoc dixerit
Paulus, sine intermissione orate: Verū aliud nobis obīciunt testimonium Mel-
**Luc. 18. saliani, quo nos vrgere putant. Nam Saluator noster apud Lucam ait: Oportet sem-
per orare, & nō deficere. Ex quo loco Messaliani colligunt nunquā esse cessandum
ab oratione. Hæc tamen Christi verba nihil illis suffragantur, qm̄ non ita, vt pu-
tant, sunt accipienda. Aug. in lib. de hæresib. ad Quod uult deum cap. 57. dicit illa
verba sice esse intelligenda, vt nulla dies absq; oratione intermitatur: ita quod Au-
gustino idem est semper orare, & sine intermissione orare, & qualibet die orare.
Eodem modo illa Christi verba & similiter illa Pauli ex prima ad Thessalo. epist.
interpretatur beatus Anselmus in commentarijs super epi. Pauli. Beda tamē in ex-
positione super Euangeliū Lucæ, duplē expositionē tribuit illis verbis, sic di-
cens: Quis aut̄ potest ita semp̄ orare, et sine defectu & sine intermissione precibus
inſister, vt ne calimentū sumēdi aut dormiendi tēpus habeat? Aut ergo dicēdū
est eū semper orare, & sine defectu vel intermissione, qui horis canoniciis iuxta ri-
tū ecclesiasticæ traditiōis psalmodijs & precibus continuis dñm rogare & laudare
Pſal. 31. non desistit. Et hoc est quod Pſal. dicebat: Benedicā dñm in omni tēpore semper
laus**

A laus eius in ore meo. Aut certè omnia quæ iustus secundum dñm gerit & dicit, id orationem esse reputandum. Hæc Beda. Verùm eti si horum clarissimorum viorum expositiones mihi placeant: aliter tamen & (mea quidē sententia) melius fortè videntur illa verba posse intelligi, quod videlicet Christus & eius Apostolus in illis verbis usi fuerint quadam hyperbole ad rem exaggerandam, sicut & alijs sape in sacris literis illa figura reperitur: quoniā (vt ait beatus Aug. in lib. de doctrina Christiana) sacra scriptura, quæ instar cōmunis locutionis scripta est, eisdem utitur tropis & figuris, quibus cōmunis modus loquendi vtitur. Et vt res sit apertior, unū et alterum exemplū proferā ex sacris literis, in quibus hæc hyperbole reperiatur. In Actis Apostolorum describens illa historia aduentum spiritus sancti, & voluntas innuere multitudinem gentium & nationum quæ tunc erat Hierosolymæ, ait: Erant autē in Hierusalem habitantes Iudei viri religiosi ex omni natione quæ sub celo est. Quod nisi hic admittatur hyperbole, erit necessarium fateri tūc fuisse Hierosolymæ Hispanos, Gallos, Anglos, Scotos, Aethiopes, Siculos, Balearicos, Sauromatas, aliasq; innumeræ nationes, quas vix Niniue quæ ciuitas erat magna itinere dierū trīum, capere potuisset, nedū Hierosolyma, quæ parvū aut mediocre oppidum erat. Similiter Christus volens nobis suadere vt quam secrete & absq; omni iactantia fieri posset, eleemosyna daretur, dixit: Te autē faciente eleemosynā, nesciat sinistra tua, qd faciat dextera tua. At cum eadē in vtraq; manus sit anima, fieri nō potest vt sinistra nesciat quod dextera facit. Sed est ibi quedā hyperbole, siue quidā excessus ad rem magis cōmendandā. Ita etiam Christus vt nobis frequentiā orationis cōmendaret, dixit: Oportet semper orare, hyperbole quādam usus semper pro frequenter accipiens. Eadem hyperbole usus est Paulus dicens: Sine intermissione orate. Alijs enim fieri non posset vt semper & sine intermissione oraremus, quibus necesse est comedere, & bibere, & dormire, curam rei familiaris habere, aliaq; multa facere sine quibus in hac misera vita esse non possumus, quorum aliqua orationis attentionem minuant, alia in vniuersum tollunt. Nec est quod amplius aduersus hanc hæresim disputemus.

Actio. 2

Matt. 6.

1. Tim. 5

Tertia hæresis est, quæ cum his duabus præcedentibus ex diametro pugnat: quoniam docet orationem esse proflus inutilē, nulliusq; virtutis. Hæc hæresis plures habet fautores: qui quamuis nō eadē via incedant, oēs tamē ad hunc tendunt scopum, vt orationis virtutē minuant, et proflus eneruent. Pelagius enim, te Pelagius. ste Augustino lib. de heresibus, dixit orationes quas facit Ecclesia pro infidelibus & alijs peccatoribus vt conuertantur, siue pro fidelibus vt perseverent, frustra fieri, quoniam ad illa omnia sufficere dicebat nostri arbitrij liberam potestate, & ita non esse opus à Deo petere, quæ nosipsi consequi possumus. Sed huius hæresis fundamentum iam suprà omnino euertimus in titulo de gratia, hæresi. 1. ideo non est opus vt Pelagium iterū in hanc contentionē vocemus. Hoc solūm de Pelagianis dicere decreui, quod isti sunt sicut antiqui gigantes, qui (vt Ecclesiasticus ait) nō exorauerunt Deum pro peccatis suis; ideo destructi sunt confidentes suæ virtuti. Sunt alijs qui aliud non minus perniciosum iecere fundamentum, super quod hanc pestilentem fabricā ædificare conantur. Petrus enim Abailardus, & Ioannes Vili Petrus Abailardus. cleph, & Ioannes Hus, & Martinus Lutherus, dicunt omnia necessitate absoluta fieri, neq; posse aliter fieri quā fiunt. Ex quo putrido fonte hīc non minus vitiatus fiuulus scaturit: superfluas videlicet & inane esse orationes quæ ad Deū mittuntur: quoniam si omnia necessitate absoluta fiunt, frustra quis Deum orat pro ea re, quæ si futura est, etiā si nō oret, eveniet: & si futura nō erat, etiā si oret, nunquam eveniet. Hac ergo ratione multi ex Lutheranis è castris suis proflus elecerunt orationē tanq; penitus inutilē. Lutherus tñ orationem probat: qua in re minimè sibi constat, cū alijs dicat oīa ex necessitate absoluta evenire. Aduersus hæc hæresim tot sunt sacre scripturæ testimonia, tanq; aperta, vt mirum sit hominē in sacris literis

QQ

vel

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

vel mediocriter versatum, in eam fuisse prolapsum, nisi talis sit qui sacris literis de
trahere velit. Illud in primis est apertissimum, quod ipse veritatis magister docuit
nos orare. Nam cum dixisset non esse opus multiloquio in oratione, postea sub- C

Matt. 6. iuxit modum quo orare debeamus, dicet: Sic ergo vos orabitis: Pater noster, qui
es in celis, sanctificetur nomen tuum, adueniat regnum tuum &c. Sires inutilis esset
oratio, frustra nos docuisset Christus modum quo orare debemus. Nec solum nos
orare docuit verbo, sed etiam opere: quoniam ipsem et sumpnumero oravit, immo ut
verius dicam, tota eius vita fuit quaedam perpetua oratio. Nam assumptis Petro, la-
cobo & Ioanne fratre eius, ascendit in montem ut oraret, & facta est dum oraret spe-
cies vultus eius altera. Et cum mors eius instaret, acerbitatem illius reformidans,
Luc. 9. procidit in faciem suam orans & dicens: Pater mihi, si possibile est, transeat a me ca-
lix iste. Et illi qui aduentum spiritus sancti expectabant, omnes erant vananimitate
Matt. 26 perseuerantes in oratione. Quo ergo inutilis censebitur oratio, quae viam parat spi-
ritui sancto, ut ad nos venire dignetur: Cum Christus Saluator noster, eiecerit de
Acto. 11. corpore cuiusdam hominis demonium, quod discipuli eius prius non potuerant
Matt. 17 ejercere, dixit discipulis suis: Hoc genus non ejicitur nisi per orationem & ieunium.
Acto. 6. Magna certe est virtus qua demonia ejercere valet. Præterea cum Paulus & Silas
Iaco. 5. in carcere adorantes laudarent Deum, subito terramoto factus est magnus, ita
ut mouerentur fundamenta carceris. Rursum, Beatus Iacobus in sua canonica epistola plures orationis virtutes enumerat. Tristatur aliquis velutru (inquit ille) ore et
aquo animo, & psallat. Ecce ad depellendam animam tristitiam. Postea subdit: Infirmatur quis in vobis inducat presbyteros Ecclesiae, & orent super eum, ungentes eum
oleo in nomine domini, & oratio fidei saluabit infirmum. Ecce qualiter oratio prodest
ad salutem corporis acquirendam. Sed audiam quid dicat de salute animae. Con-
Ibidem. sitemini (inquit) alterutru peccata vestra, & orate pro inuidem, ut saluemini. Mu-
lsum enim valet deprecatio iusti assidua. Erubescant iam impudentes haeretici de- D

trahere orationi, dicentes eam nihil valere, quam Iacobus Apostolus multum valere
asserit. Et quod sententia sua astruat, testimonio & exemplo Heliae prophetæ eam
confirmat dicens: Helias homo erat similis nobis, passibilis, & oratione oravit ut
non plueret super terram, & non pluuit annos tres, & menses sex. Et rursum ora-
uit, & celum dedit pluviam, & terra dedit fructum suum. Vides iam quantitas ora-
tionis virtus, quae intra celum pluvias continere, & inde eas deducere valet. De-
mum ut paucis virtutem orationis cocludamus, Christus saluator noster ait: Quae
Matt. 21. cuncti petieritis in oratione credentes, accipietis. Christus tanti facit orationem,
ut si comitem habuerit fidem, eam sufficere dicat ad impetrandam omnia quae pe-
tiverimus: & haeretici non verentur dicere illam nullius esse momenti. Post hac
Concili- tam aperta testimonia extat de hac re Ecclesiae definitio. Nam concilium Toletanum
um Tole- quartum capite nono suorum decretorum de oratione dominica differens, post-
tagum. quod præceperebat ut singulis diebus a quolibet sacerdote dicatur, virtutem illius ora-
tionis explicans ait: Delet ergo haec quotidiana oratio minima quotidiana pecca-
ta: delet illa a quibus vita fidelium etiam scelerate gesta, penitendo in melius di-
scedit mutata. Ergo sicut Christus præcepit, sic Apostolus monuit. Et quemadmo-
dum doctores Ecclesiastici instituerunt, quia quotidie vel cogitatione vel verbo
delinquimus, quotidie & hanc orationem effundere in conspectu Dei debemus.
Quisquis ergo sacerdotum vel subiacentium clericorum hanc orationem dominicam
Concili- quotidie, aut in publico, aut in priuato officio præterierit, propter superbia iudi-
um Mile- catus ordinis sui honore priuef. Hec concilium Toletanum. Et concilium Mileuitanum
uitanum ca. s. suorum decretorum contra Pelagium sic ait: Ita placuit ut quicunque verba ipsa domi-
nicae orationis ubi dicimus: Dimitte nobis debita nostra, ita voluit a sanctis dici, ut
humiliter & non veraciter hoc dicatur, anathema sit. Quis enim ferat orantem, &
non hoibus sed ipsis domino mentientem; qui labijs sibi dicit dimitti velle, & corde dicit,

A quæ sibi dimittantur debita non habere; Hæc concilium Mileuitanum. Ex cuius definitione hæc duo colligimus. Vnum est quod omnes quamdiu in hac vita sumus, subiacemus peccatis. Alterū, quod ad hoc ut illa dimittatur, dominica oratio prodest, in qua dicitur: *Dimitte nobis debita nostra,*

Q Varta hæresis asserit orationes quæ vni personæ specialiter applicantur, non plus prodest illi quā si generaliter pro omnibus fierent. Huius hæresis autor eit Ioannes Vvicleph, dicens nō esse orandum pro aliqua particulari persona, quia (vt dicit) oratio quæ pro uno solo fit, non plus prodest illi quā alijs. Hanc hæresim ipse Deus ore suo damnat, qui præcepit Eliphaz Themanitæ vt rogaret lob quatenus ille rogaret Deum pro ipso, & pro alijs duobus amicis suis, qui Deum offendebant, eò quod sic acriter reprehenderant lob. Et dominus (vt scriptura testatur) conuersus est ad pœnitentiam lob cum oraret ille pro amicis suis. Præterea cum Petrus Apostolus esset in carcere, oratio siebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo, & tandem oratio Ecclesiæ profuit Petro, quoniā misit dñs angelum suum, & liberavit eum de carcere, & de manu Herodis, & de omni expectatione plebis ludæorum. Nec tamen illa oratio sic profuit omnibus alijs qui fuerant carceri mancipati. Aliquid ergo plus prodest specialis oratio illi pro quo fit, quā alijs. Rursum, Beatus Paulus Thessalonicensibus scribens dicit se pro illis orationem fecisse. Gratias (inquit) agimus Deo semper pro omnibus vobis memoriam vestrificientes in orationibus nostris sine intermissione. Si æq; omnibus prosunt orationes, quo fine Paulus sic aperit iactauit se fecisse memoriam Thessalonicensium in suis orationibus; Deinde ipsem et Paulus saepè exhortatur, rogat, præcipit fieri orationes speciales tum pro se, tum pro alijs. Obsecro ergo vos fratres (inquit ille) per dominum nostrum Iesum Christum, & per charitatem sancti spiritus, vt adiuvetis me in orationibus vestris pro me ad Deum. Et alibi: Quoniam 2. Cor. 1.

Ioannes
Vvicle.

Iob. 42.

Acto. 12.

1. The. 1.

Rom. 15.

2. The. 2.

1. Tim. 2.

Concilium
um Constatinense.

B & adhuc eripiet de periculis, adiuuantibus vobis in oratione pro nobis. Et rursum: Orationi instate vigilantes in ea in gratiarum actione, orantes simul & pro nobis, vt Deus aperiat nobis ostium sermonis ad loquendum mysterium Christi. Et in alio loco: Orate pro nobis, vt sermo Dei currat, & clarificetur. Et ex istis duo gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus, & omnibus qui in sublimitate constituti sunt, vt quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate. Ideo prædicatores verbi Dei Paulum in hac parte imitantes, in suis prædicationibus hortantur populum vt speciales Deo offerant orationes pro rege alijsq; principibus & prælatis Ecclesiasticis, vt nauiculam, quæ in hoc mari magno & spatio iactatur fluctibus, ad optatum portum perducat. Demum ex. 45. articulus Ioannis Vvicleph in concilio Constantiensi sessione octaua damnatis decimusno

ORDO SACRA-

M E N T U M.

Ixvnū aut alterū est sacramentū cui Lutherus non detraherit. Quædam illorum negat esse sacramenta, alia dicunt nō conferre gratiam: alia insuper vilipendit. Ordinem autē sic tractat, vt illum ab Ecclesia procul rejiceret

Lutherus

QQ ij conetur.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

conetur. Dicit enim ordinem neq; esse sacramentū, neq; in eo esse aliquam imparitatem, vt unus ordo sit alio & dignitate & potestate maior, sed omnes christianos dicit esse in eodem ordinis gradu. Hac ergo tria successivè expugnare oportet. Primo ergo Lutherus dicit Ecclesiam Christi ignorare sacramentum ordinis. Nam iuxta eum, sacramentum ordinis nihil aliud est quam ritus quidam eligendi concionatorem in Ecclesia; quapropter afferit eum qui non prædicat, non esse sacerdotem, nisi ex quoce, quemadmodum homo pictus est homo. Ordinem deniq; ipsum dicit esse figmentum ex hominibus natum, nihil de re ecclesiastica & de sacramento intelligentibus. Primo ergo ostendere volo, in collatione ordinis gratiam conferri; deinde ostendam ex sacrificiis huius rei esse aliquod signum sensibile. Ex quibus duobus concludetur ordinem esse sacramentum. Gratiam conferri suscipienti sacram ordinem, aperte ostendit id quod Paulus Timotheo

1. Tim. 4. scribensait; Noli (inquit) negligere gratiam quæ data est tibi per prophetā cum impositione manuum presbyteri. Quibus verbis Paulus satis aperte ostendit Timotheum suscepisse gratiam cum promotus fuerit ad ordinem sacerdotij. Etia

2. Tim. 1. posteriorē epistola quā eidem Timotheo scripsit, iterū pro hac re testimonium dicit in hunc modū: Admoneo te, vt resuscites gratiā Dei quæ in te est per impositionē manuum mearū. Præterea ex vetustissimo Ecclesiæ ritu ab apostolis orto semper obseruatū est, vt tam ordinans quā ordinatus, præsertim in sacrificiis ordinibus, ieunus ad ordines accedat. Et hoc scriptura ipsa testatur, quæ refert apostolos

Acto. 13. ieunantes & orantes imposuisse manus Paulo & Barnabæ, quos ex præcepto spiritus sancti mittebant ad prædicandum Euangelium. Si in collatione ordinis nulla infunderetur gratia, nō esset opus tanta præparatione. Sed quia certò credebāt apostoli gratiā spiritus sancti cōferri ijs quos ad ordines sacros promouebant, ideo ieunabant & orabant, vt vel sic pararentur ad gratiā spiritus sancti recipiendam; quemadmodū olim cùm aduentū spiritus sancti expectabant, perseverabant vñ-

Acto. 1. nimes in oratione. Et hanc ieunij causam assignat Leo papa huius nominis primus; cuius verba qm alteri proposito etiam deseruiunt, infra citabimus. Et beatus Aug. in lib. quæsti. veteris & noui testamenti, quæsti. 93. (modo is liber sit Augustini) hoc etiam apertissimè docet. Verū quia suprà in titulo de Melchisedech apertissimè conuicimus illud opus nō esse Augustini, ideo illa verba citare cōtempsi. Siquis tamen sibi fidē facit librum illū esse Augustini, locū illi signavi in quo illā sententiā inueniat. Ecce ergo ostendimus in collatione ordinis gratiam conferri; nunc opus est vt ostendamus in tali collatione esse aliquod signū exterius sensibile. Hoc autem clarissimè ostendunt illa Pauli verba ex epistolis eius ad Timotheum nunc proximè citatis, quoniā ex illis patet eū qui alium ordinabat, manus illis imponere, per quā manuum impositionē ordinē alteri conferebat. Quod ex alijs pluribus scripturæ locis etiā colligitur. Paulus enim admonens Timotheū ne leuiter aliquē ad sacerdotiū promoueret, quin prius diligenter personæ meritū examinaret, sic ait: Manus citò nemini imposueris. Et cū apostoli septē viros ex multitudine discipulorum electos, fecerunt diaconos, orantes (vt dicit historia aposto-

1. Tim. 5. lica) imposuerunt illis manus. Ecce iterum cùm ad diaconatū promouent Apostoli, faciunt orantes, quemadmodū cùm Paulo & Barnabæ imponunt manus,

Concilium Carthaginense, quia videlicet gratia in talis promotione erat conferenda. Concilium Carthaginense quartū capitibus. 1. 2. 3. & 4. decernit episcopum, presbyterū, & diaconū debere ordinari per manū impositionē. Et ex hoc signo quo Apostoli vñ sunt, etiā persuaderi potest gratiā conferri in susceptione ordinis; qm non est vero simile, manus fuisse ordinatis impositas ab Apostolis, vt corpus inani contactu attractaret, & nulla spirituali gratia prodecessent animæ. Parum enim proderat corpori manus imponere, si ex hac manus impositione nihil anima proficeret debebat. Si ergo in ordinis susceptione confertur gratia, & sub aliquo signo sensibili, conuincit inde ordinem

A ordinem esse sacramētum. Et ut ostendamus hoc non esse recens scholasticorum theologorum inuentum, aliquot veteris doctorū citabo testimonia. Leo pa-
pa in epistola nona quae est ad Diocorū Alexandrinū episcopum, dicens ordinem pa-
debere conferri & suscipi à ieunis, sic ait: Nam præter autoritatē consuetudinis
quā ex apostolica nouimus venire doctrinā, etiā sacra scriptura manifestat, quod
cū apostolū Paulum & Barnabā ex præcepto sp̄iritus sancti ad Euangeliū mit-
terent prædicandū, ieunantes & orantes imposuerunt eis manus; vt intelligamus
quāta dantiū & accipientiū deuotione curandū sit, ne tantæ benedictionis sacra-
mentū negligenter videatur impletum. Hęc Leo papa huius nominis primus, vir
sanctitate perinde ac doctrina illustris. Ex q̄bus verbis duo colligimus, videlicet
quod ordō sit sacramētum, & q̄ in eius collatione cōferatur gratia, qm̄ ideo dicit
ieuniū & orationē præcessisse, vt digne recipiat benedictio quae in talis sacra-
mento cōfertur. Augustinus de baptismo cōtra Donatistas, de eodem baptismo & or-
dine loquēs sicut ait: Vtrūq; enim sacramētū est, & quadam consecratione homi
ni datum. Illud quum baptizatur, istud quū ordinatur; ideo non licet in Ecclesia
catholica vtrūq; iterari. Et paulò p̄st: Neutri sacramento facienda est iniuria. Et
addit de sacramēto ordinis: Sicut nō recte habet qui ab vnitate recedit, sed tamen
habet; sic etiā nō recte dat qui ab vnitate recedit, & tamē dat. Et rursus ad vtrūq;
reversus subiungit: Non ergo ideo non sunt sacramenta Christi & Ecclesiae, quia
eis illicite vtuntur non modō hæretici, sed etiā omnes impij; sed illi corrigendi
sunt, & puniendi; illa autem sunt agnoscenda, & veineranda. Hęc Augu. Quibus
verbis non semel fatetur ordinem esse sacramentum. Iam credo quisq; videt quam
effronti audacia iactauerit Lutherus Ecclesiam Christi ignorare sacramentum or-
dinis, nouamq; esse eius inventionem, cū ex Augustino & Leone papa clare con-
stet ordinem esse sacramentum. Necq; Augustinum aut Leonem ab Ecclesia Chri-
sti abigere potest, quos eadem Ecclesia velut sanctos censuit esse venerandos: neq;
eos dicet recentes theologos, prout solet, nisi talem se existimet, vt ei mille anni sint
tanquam dies hesterna quę præteriūt. Hoc solū ergo superest nobis probādum,
vt videlicet ostendamus non omnes ordines esse pares inter se, sed esse diuersos
intra hoc sacramētū gradus, ita vt unus ordo sit alio dignitate et potestate maior.

Augusti
nus.

B * Et certe quisquis debita attentione considerauerit ea quae in veteri illa lege
Mosaica ordinata sunt, de tabernaculo, & altari, & de sacerdotibus & alijs mini-
stris altari seruientibus, facile inde cognoscet quasi ex vmbra corpus, varijs opor-
tere dari in Ecclesia ordines qui diuersis in ministerio altaris fungantur officijs.
Nam lex (vt ait Paulus) vmbram habebat futurū bonorum. Et idem ait, omnia
in figura contigisse patribus illis. Ab vmbra igitur ad suum corpus, à figura ad cor-
respondentem sibi rei veritatem, optimum & efficacissimum erit argumentum.
Nam hoc argumentationis loco Paulus usus est, volens probare licitum esse his qui
Euangelium annunciant, de Euangelio vivere; quia qui in veteri illo tabernaculo
operabantur, viuebant de tabernaculo, & qui altari deseruiebant participabant de
altari. Itaq; argumentatur Paulus ibi ab vmbra & figura ad corpus & veritatem. **1. Cor. 11**
Cū igitur tam efficax sit, iuxta Paulum, hic argumentationis modus, manife-
stè per illum cōuincemus plures esse in Ecclesia catholica ordines, varijsq; esse gra-
dus eorum qui in altari ministrant. Nam ad ministerium illius tabernaculi veteris
varijs ordines diuersisq; gradus fuerūt à Deo instituti, ita vt unus esset Pontifex aut
sacerdos summus, alijs sacerdotes minores, alijs leuitæ, qui etiā sacerdotes nō essent,
altari tamen ministrabant. Quae ad sacerdotem pertinet sumnum, & quae ad in-
feriores attinent, describuntur in Exodo, vbia in officia aliaq; vestimenta summo **Exo. 27**
sacerdoti, alia in inferioribus sacerdotibus tribuuntur. Supra caput Aaron & cuiuslibet
alterius summi sacerdotis fusum est sanctæ vunctionis oleum. Filios Aaron mi-
nores sacerdotes & illorum successores non sunt in capite, sed solū in manib⁹

Heb. 10.

QQ. ij oleo

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

oleo sancto vnci. Tunicæ istorum erant lineæ, summi verò sacerdotis ornatus erat ex auro, hyacintho, purpura, gemmisq; preciosis confectus. De ritu consecrationis Leuitici ordinis habetur in Leuitico libro, in quo etsi unus omnium Leuitarum consecrationis ritus describitur, diuersa tamen illis distribuuntur officia. Nam in tres classes sub suis capitibus & principibus distribuuntur, & suum cuiq; locū in excubij & ministerio assignatur, iuxta sacerdotum imperiū. Si tantus fuit ordo tamq; distinctus in illa veteri figura, opus est ut concedamus varium esse ordinem clareq; distinctū, eorū qui in altari vbi nunc Eucharistia consecratur ministrare debent. Nisi fortè Ecclesiam catholicam confusissimam quandam Babylonen in qua nullus sit ordo, facere velimus, cum tamen synagogam illam veterem, quæ huius typum tenet, velut nobilissimā quandā ciuitatē ordinatissimè cōstitutam fuisse apertissimè cōstet. Quod si quis tam impius & tam effrons est, ut id sat er inō vereatur, is certè aut sapientiam, aut potentiam, aut deniq; bonitatem cogetur minuere diuinam: quia videlicet fateri cogetur Deum aut nescisse, aut non potuisse, aut deniq; noluisse talem formare Ecclesiam suam quam prīus adumbrarat & delinierat in illo veteri populo. Certè quū multo præstantius sit sacrificium quod nunc à sacerdotibus Ecclesiæ offertur quam sacrificia omnia veteris legis, oportebat ut maior honor illi præstaretur, & maior etiam ordo in illius ministerio seruare, & ministrorū ordines ad illius administrationē plures deputarētur.

Omitto hīc minores ordines, quoniā etsi de illis apud vetustos autores non parua fiat mentio, tamen plures theologi non admittunt minores ordines intra sacramentorum numerū; quapropter nec etiam vocantur ordines sacramenti de subdiaconatu Hugo de sancto Victore censet non esse sacramentum, quamvis alij intra

Acto , 6. sacramenti limites eum collocent. De hac re nonnihil suprà tetrigimus in titulo de

episcopis: quo loco ostendimus episcopum ex Christi institutione esse dignitate & potestate maiore simplici presbytero. Diaconos apostolica historia narrat fuisse ab apostolis ordinatos. Imò de alij omnibus ordinibus constat, fuisse in Ecclesia eorum officia & nomina tempore apostolorum. Nam beatus Ignatius discipulus sancti Ioannis Evangelista in epistola ad Trallianos extollit dignitatem episcoporum, presbyterorum, & diaconorum. Et in epistola ad Antiochenes hæc verba refert: Saluto sanctum presbyterum vestrum, saluto sanctos diaconos, salutem subdiaconos, lectors, catores, ostiarios, laborantes, exorcistas, atq; confessores.

Hæc ille, Canones apostolorum videntur etiā innuere discriminem inter episcopum & presbyterum, diaconum, subdiaconum, lectorum, & cantorem. Hoc patet canon. 42. & 43. At apostolorum canones per Clementem traducti, cantæ sunt auctoritatis, ut beatus Damascenus illos inserat catalogo librorum canonorum sa-

Concilium Carthaginense. cræ scripturæ. Ut ergo iam finem huic negocio imponamus, producere oportebit testimonium concilij Carthaginensis quarti, quod omnes ordinis gradus describit, & modum quo illorum ordinatio facienda sit, decernit. Nam capitibus

primo & secundo suorum decretorum assignat modum quo ordinandus sit episcopus, capite tertio agit de ordinatione presbyteri, capite quarto, de ordinatione diaconi, capite quinto, de ordinatione subdiaconi, capite sexto, de ordinatione acolythi, capite septimo, de ordinatione exorcista, capite octauo, de ordinatione lectoris, capite nono, de ordinatione ostiarij. Quorum omnium decretorum verba citare omisi causa prolixitatis vitandæ, satis existimans ostendisse locum lectori. Qui de hac re amplius nosse cupit, legat Hugonem de sancto Victore libro secundo de sacramentis, parte tertia: quo loco doctor ille non spernendæ autoritatis de singulis ordinibus pertractat, eorum omnium potestatem & ordinationem declarans. Ex hisqua diximus, rōuictus remanet Græcorū & Vvaldensium error. Vvaldenses enim (ut Guido illis impingit) dixerunt esse tantum tres ordines in Ecclesia, diaconū videlicet, presbyterū, & episcopū.

Sylvius

Vvaldenses.

A Sylvius libro de origine Bohemorum capite 35. errores Vualdensium recensens, nunquam huius erroris meminit, imò alium illis tribuit qui cum hoc velut ex diametro pugnare videtur. Ait enim illos sensisse, episcopum nō esse dignitate aut potestate superiorē alio quocunq; presbytero. De quare suprà in titulo de episcopo disputauimus. Græci iuxta eundem Guidonem post ordines sacros nullū ex minoribus ordinib; admittunt præter lectorem; alios autem, videlicet ostiarium, exorcistam, & acolythum dicunt non debere inter ordines numerari. Nos tamen iam ostendimus eorum nomina & officia fuisse à tempore Apostolorum in Ecclesia, & modum ordinationis eorum fuisse in concilio statutum; quapropter non est quod amplius de hac re disputemus.

Græci.

Finis Libri vndecimi.

F· ALFONSI DE^S
CASTRO ZAMOREN^D MINORITAE,
aduersus Hæreses, Liber XII.

PAPA·

Vtherus, qui toties à nobis prostratus est, solo Lutherus papæ nomine auditō recuperat vires, vt denuo possit nobiscum de hac re congregāti. Adeò nam q; papæ odium imbibit, vt etiam si in cineres redactus fuerit, ad papam insectandum reuixit. Omnium enim suorum scriptorum scopus is vnu est, papam videlicet à sua sede deijcere, omnem potestatem quam à Deo in terris recepit, illi adimere: & vt hoc consequeretur, nihil intentatum reliquit, nullum non mouit lapidem. Nam pro hac sola retuenda totam Ecclesiæ domum euertere curauit. Quod autem ex odio papæ, & non ex zelo id fecerit, inde cōficiet quisque, si rerum ab eo gestarum ordinem plene nouerit. Cùm enim is Lutherus aliqua à vera fide aliena docere tentasset, fuit de hac re à Leone decimo, qui tunc vniuersali Ecclesiæ præsidebat, admonitus: cui admonitioni cùm idem Lutherus obediēre contemp̄sset, Leo decimus velut bonus pastor hunc Lutherum excommunicauit, & velut putridam ouem ab Ecclesiæ ouiliū eiecit, ne reliquas tactu suo inficeret oves. Qua de refactum est vt Lutherus qui antea primatum Petri & successoris eius probauerat, & libris æditis docuerat, post hanc in eum latum excommunicationem vsque adeo papatuī detrahatur, vt non sit contentus illius potestatem minuere, sed etiam illum acerbissimis convitijs afficiat, & contumelij satrocibus insectetur. Dicit enim pontificum nomen inane prorsus esse, nec re quicquam aliud esse quā regnum Babylonis, & potentiam Nemroth robusti venatoris: quoniam mera tyrannide factum esse ait, vt papa super alios episcopos fuerit exaltatus. Hinc ergo coniçere licet quo spiritu Lutherus ducatur, qui intrastanta fide catholica magis affectu quā ratione regitur. Huius tamē erroris prius autor non est Lutherus. Primò enim ille serpens antiquus hunc errorem persuasit Græcis, qui ab Ecclesiæ unitate separati sunt propter errores Nestorij, Dio-

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

scori, Eutychetis: quoniam Nestorius in Ephesina synodo, Diocorus verò & Eu-
 tyches in Calcedonensi damnati sunt. Eadem ratione Armeni ab Ecclesiæ vni-
 tate se subtraxerunt, quod videlicet concilij Calcedonensis decreta recipere contem-
 pserunt, & ab hoc tempore obedientiam Romano pontifici negare cœperunt us-
 que ad tempus Eugenij quarti, quo tempore celebratum est concilium Floren-
 tiæ, ad quod confluentes Græci & Armeni, post longam de hac re cum Latinis
 habitam disputationem, tandem veritatem plenè cognoscentes, Ecclesiæ Roma-
 næ se subdiderunt. Post Græcos & Armenos venere impij & idiorum Vualdenses
 nihilo minus omnibus episcopis inimici, quām Græci & Armeni fuerant Roma-
 no pontifici. Hi enim Vualdenses docent omnes presbyteros esse pares, neque v-
 num esse alio potestate superiorem. Vualdensibus in hac parte consentit quidam
 Marsilius Paduanus. De Ioanne Vuiclep, & Ioanne Hus non est opus dicere,
 quoniam ille in verba Vualdentium, & hic in verba Vuiclep hiurasse eviden-
 tur. Istorum ergo omnium communem errorem iam diu sepultum Lutherus
 hoc nostro seculo ab inferis reuocauit, ut faciliori modo quas conceperat hæreses
 docere posset. Nulla est enim alia via apertior ad hæreses introducendas, quām si
 primatum Petri ab Ecclesia subtraxeris. Quapropter omnes oportet adhibere
 huic operæ vires, ut aperte primatum summi pontificis ostendamus, ne via pa-
 teat hæreticis ad suas hæreses introducendas. Pro hac reapertum testimonium
 est id quod dominus dicit Petro: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo
Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Et tibi dabo
 claves regni celorum: & quodcumq[ue] ligaueris super terram, erit ligatum et in cœ-
 lis: & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cœlis. In quibus verbis
 multa sunt quæ primatum Petri manifestè docere videntur. Primo quod mutato
 nomine Simonis eum nomine Petri vocauit, quæ res sine grandi mysterio contin-
 gere non potuit. Nunquam enim Deus nōmē nouum alicui homini indidit, quæ
 non magnis donasset beneficijs, & ad altam quandam extulisset dignitatem. Sic
 enim in veteri testamento Abrahæ & Saræ, quos facturus erat in gêtem magnâ,
 & ex quibus Christus secundum carnem propagandus erat, nomen à Deo tribu-
 itur nouum. Sic etiam Iacob quoniam fortis fuerat contra Deum, mutato nomi-
 ne Iacob vocatus est Israel. Et vt ad nouum testamentum accedamus: Iacobum
 Zebedei & Ioannem fratrem eius vocauit Christus Boanerges, hoc est filios to-
 nitru. Hos autem duos fratres quantum præ cæteris Apostolis post Petrum extu-
 lerit, ipsa Euangelica historia apertissime docet. Nam hos duos simul cum Petro
 assumpsit in festes suæ gloriose transfigurationis. Hos solos permisit intrare do-
 mum lairi Archisynagogi: cùm illius filiam suscitare voluit. Et quum passione
 sua instantे oraret, hos etiam assumpsit secum: ut vel inde coniçere possimus nō
 sine causa istis noua illum tribuisse nomina. Cùm ergo Petro nouum à Deo im-
 ponatur nomen, grande in eo futurum mysterium designatur: præsertim si bene
 quisq[ue] aduertat q[uod]le fuerit nomen illi tributū. Nomen siquidē Petrus à petra deri-
 uatum esse videtur. At cùm Christus iuxta Paulum vocetur petra, conuincitur in
 de Petro tale nomen fuisse datum, quod nomini Christi simillimum foret, &
 quod à Christi nomine deriuationem acceperit: ut vel hanc ratione nominis edo-
 ceremur Petrum CHRISTI vicem in terris habiturum, cuius nomen tunc ac-
 cepisse cognoscimus. Secundò in illo Matthæi loco prius citato aduertere opor-
 tet quod sequitur. Nam eundē Petrum vocauit postea petram super quam funda-
 da erat Ecclesia. Tu es (inquit) Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiæ
 meam. Considera ergo qualis sit futurus Petrus, super quem Ecclesia ædificanda
 promittitur. Sic enim Theophylactus illa Christi verba exponens ait: Remu-
 nerat Petrum dominus, mercedem illi dans magnam, quod supra eum ædificauit
 Ecclesiam. Hæc ille, quibus verbis satis aperte declarat Petrum esse petram supra
 quam

A quam Deus suam Ecclesiam fundare decreuerat. Eodem modo etiam exponit Hieronymus super Matthæum decimo sexto capite. Eodem modo interpretatur Hilarius canone decimo sexto super Matthæum. Quanquam huius verba Erasmus detorquere conatus, adiecit in margine hæc verba; Ecclesiæ fundamentum est fides. Quibus verbis interpretari voluit Hilarium, quasi Hilarius sentiret fidem esse fundamentum & petram, non autem Petrum. Hilarius tamē apertissimè de Petro loquitur, ut facile est videre. Idem sentit Chrysostomus super Matthæū. Simili modo illum locū exponit Augustinus saepe, præsertim in libro contra epistolam Donati, & sermone vigesimo sexto de sanctis. Eodem modo etiam exponit Leo papa huius nominis tertius in sermone tertio de anniversario die suæ assumptionis. Iстis omnibus subscribit beatus Gregorius libro sexto sui registri epistola 36. Quorū omnium sanctorū virorū verba, causa prolixitatis vitandæ, omisi citare. Tertullianus etiam idem sentit in libro de præscriptionibus hæreticorum: cuiusverba infra subiiciemus. Tertium quod in illis Christi verbis Petro dictis est consideratione dignum, est, quod soli Petro nominatum Christus promisit claves regni cœlorū: quoniam & si alij Apostolis datae sint claves, nō tamē cœlorum omnium, sed coeli. Petro enim dicitur: Quodcumq; solueris super terram, erit solutum & in cœlo. Cūm verò omnibus Apostolis simul datur claves, sic dicitur: Amen dico vobis, quæcumq; alligaueritis super terram, erunt ligata & in cœlo; & quæcumq; solueritis super terram, erunt soluta & in cœlo. Ecce vides hic dictum, in cœlo, singulari numero: quum tamen Petro claves promittuntur, claves cœlorum promittuntur: & in cœlo dicitur esse ligandum, quod ille ligauerit, non in uno cœlo, vt videat ex hoc diuerso locutionis modo intelligas fortiores & potentiores claves fuisse datas Petro quam cæteris Apostolis. Et hoc ipsum annotauit Origenes in expositione Matthæi, & ante Origenem hoc idem innuere videtur Tertullianus. Is enim in libro de præscriptionibus hæreticorum disputans contra eos qui dicebant Apostolos non omnia ad fidem necessaria sciuisse, sic ait: Quis enim integræ mentis credere potest aliquid eos ignorasse, quos magistros dominus dedit; indiuīduos habitos in comitatu, in disciplinatu, in conuictu, quibus obscura quæque seorsum edisserebat; illis dicens datum esse cognoscere arcana quæ populo intelligere non liceret? Latuit aliquid Petrum ædificandæ Ecclesiæ petram dictum: claves regni cœlorum consecutum, & soluendi & alligandi in cœlis & in terris potestate. Latuit & Ioannem aliquid, dilectissimum domino, pectori eius incubantem, cui soli dominus Iudam traditorem demonstrauit: quem loco sui filium Mariæ demandauit: Quid ergo eos ignorasse voluit, quibus etiam gloriam suam exhibuit, & Moysen & Heliam, & insuper de cœlo patris vocem: non quasi cæteros reprobans, sed quoniam in tribus testibus stabit omne verbum. Hactenus Tertullianus. Quibus verbis postquam omnibus Apostolis tribuerat arcana cognoscere quæ populo intelligere non licebat: postea distribuens cuiq; Apostolorum quæ illi fuerant propria, Ioanni dedit supra pectus domini in cena recubuisse; eidem & laobo atq; Petro tribuit vidisse dominum in gloria maiestatem transfiguratum. Petro autem dedit Ecclesiæ petram esse, claves regni cœlorū consecutum, & soluendi & ligandi in cœlis & in terris potestate. Quæ omnia si soli Petro dicuntur, ex illis aperte cœuincitur Petrum fuisse cæteris Apostolis prælatum. Nam ille solus ex Apostolis instituit petra supra quam fundatur Ecclesia; illi soli promittuntur claves regni cœlorum; ille solus accipit soluendi & ligandi in cœlis & in terris potestate. Quapropter non possum silentio præterire quæ beatus Rhenanus de hac re loquens ait: Is enim in quodam arguento quod præfixit libro Tertulliani de præscriptionibus hæreticorum, innuit se sentire Romanum pontificem non esse à Deo institutum superiorum cæteris episcopis, & hanc dicit esse sententiam Tertulliani in illo libro, & alibi. Ut autem

Erasmus

Matt. 13

Tertullianus

Rhenanus improbat

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

tem ostendat Tertullianum illud sentire, sic colligit. Tertullianus nominans Ecclesiam Romanam, inter Apostolicas Ecclesias illam nominat, nec tamen illam præfert alij: inter summates illam recenset, nunquam tamē illam dicit summam. At si eam credidisset esse summam Ecclesiarum, eam vocasset aliquando supremam Ecclesiam. Nunquam vocauit eam summam, non ergo credidit eam esse summam. O fortē argumentatorem. Alterum Aristotelem. Hæc cīne est illa Dialectica, colligere aliquid negative per locum ab autoritate: Quis hanc collectionem ignorat esse nullam? Talis aut talis doctor non dicit hoc, ergo non ita est, aut ille credidit non ita esse: Si enim tali modo semper colligere eliceret, multa inde incomoda sequerentur. Sequeretur patrem non esse ingenitum: Mariam non fuisse perpetuō virginē: quoniam nullū istorū expresserunt sacræ literæ etiā cū de his rebus mentionē fecerunt. Abeat ergo Rhenanus non beatus sed miser; & si suam sententiā voluerit confirmare, veris testimonijis hoc faciat, & non meritis calumnijis & imposturis, prout nunc eū fecisse conuicimus. Nam cū ipse impingat Tertulliano illum sentire Ecclesiā Romanā non esse summā: nos ostendimus Tertullianū sensisse Petrū fuisse cæteris Apostolis prælatū, & hoc ostendimus illū aperiè docuisse in eodē libro cui Rhenanus tale præfixerat argumentum. Præterea Christus docens Apostolos quis illorum futurus esset maior, dixit Petro: Simon, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum: Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Quibus verbis aperte docuit Christus Petrū esse futurū cæteris Apostolis maiorem per hoc quod illi iniungebat onus confirmandi alios Apostolos quos diabolus expertuerat vt cribraret sicut triticum. Ut autē Petrus rectius posset officiū sibi commissum exercere, Christus promittit illi se rogaturū patrem vt non permittat fidem illius perire. Quæ Christi verba exponēs Theophylactus super Lucam sic ait: Tu vero conuersus confirma fratres tuos. Planus huius intellectus is est. Quia te habeo vt principem discipulorum, postquam me negato fleueris, & ad pœnitentiam veneris, confirma cæteros. Hoc em̄ te decet, qui post me Ecclesiæ petra es fundamentum. Hæc Theophylactus, Petrus ergo declaratus est à Christo cæteris Apostolis maior, quia illi iniungitur onus reliquos Apostolos confirmandi. Rursum, Christus commisit Petro curam suarum ouium, cū bis illi dixit: Pasce agnos meos. Et tertio iterum dixit: Pasce oves meas. Quibus verbis apertissimè declarauit Christus totū ouile tam ouium quam agnorū, hoc est Ecclesiam vniuersalem esse Petro commissam.. Nam (vt ait propheta) nos sumus populus eius, & oves pascuae eius. Harum ouium curam commisit Deus Petro. Verum Lutherus cum suis, quoniam non sunt ex ouibus his, sed ex numero illorū hædorū quos Deus constituet ad sinistram, ideo non volunt esse sub cura huius pastoris, videlicet Romani pōtificis. Deinde, illa quæ Petrus operatus ē, ostendit apertissimè illum fuisse reliquis Apostolis prælatum. Pro se enim Petrus & pro Christo didrachma soluit. Cū enim exactores didrachmatis percontarentur à Petro, nū magister eius didrachma soluisset, dixit Christus Petro: Vade ad mare, & mitte hamū, & eū pīscem qui primus ascenderit, tolle, & aperto ore eius inuenies staterem: illum sumens da eis pro me & pro te. Ut autē ex hoc loco apertissimus nostrum propositum doceamus, prius oportet scire qualisnam fuerit huius didrachmatis exactio. Pro cuius rei cognitione audiamus quid beatus Hieronymus de hac re loquatur. Sic em̄ in Cōmentarijī super Matthēum hunc locum per tractans ait: Post Augustū Cæsarem Iudea facta est tributaria, & omnes censi capite ferebantur. Vnde & Joseph cum Maria coniuge sua professus est in Bethleem. Rursum, quoniam nutritus erat in Nazareth, quod est oppidū Galilææ Capharnaum vrbi subiacēs, ex more poscunt tributa, & pro signorū magnitudine hi qui exigebant non audent ipsum repetere, sed discipulum conueniunt. Hæc Hieronymus.

Lucæ 22.

Ioan. vi.

Psal. 94.

Matt. 17

Anymus. Si ergo tributa (ut Hieronymus ait) per capita soluuntur: quid est quod Petrus iubetur staterem, hoc est duplex didrachma pro se & pro Christo solvere, nisi quia iam Christus meditabatur Petrum post se caput Ecclesiae relinquere? Quod si hac ratione tributum fuisse solutum negatur: quare magis pro Petro quam pro alijs Apostolis didrachma soluitur, cum talis census non nisi pro capite familiæ soluebatur? Cuius rei cum alia nequeat inueniri causa, nisi quia Petrus erat cæteris præferendus; fateri oportet ut Petrus qui pro se tributum, quod non nisi pro capite exigebatur, soluere iubetur, sit hac ratione declaratus caput familiæ. Quod autem cum Christo iunctus fuerit in solutione didrachmatis, ita ut vna moneta, videlicet uno statere, pro se & Christo soluerit, declarat Petrum eiusdem familiæ, videlicet Ecclesiae, futurum caput, cuius est Christus. Nectamen inde sequitur Ecclesiae corpus esse monstrum biceps (vt Lutherus nobis obficit) quoniam Petrum non dicimus esse caput æquale Christo, sed caput sub Christo. Christum enim dicimus esse primum & supremum Ecclesiae caput: Petrum autem non dicimus esse primum caput totius corporis quod est Ecclesia, sed vicarium caput, hoc est caput Christi loco subrogatum, & caput secundum post Christum, id est, caput aliorum omnium à Christo. Quapropter sicut Petrus non est dicendus prior omnibus simpliciter, sed prior in comparatione aliorum à Christo, ita nec dicendus est caput simpliciter & absolute respectu omnium, sed solum est caput respectu aliorum à Christo. Christus verò est absolute & simpliciter caput totius Ecclesiae, qui est principium. Et hoc modo constat non esse duo capita eiusdem corporis totalis, quoniam illius totalis corporis solus Christus est caput, & huius corporis Petrus est vnum membrum, cæteris tamen præstantius. Corporis vero mystici, quod ex alijs hominibus à Christo coalescit, Petrus est caput: & ita non est caput totius corporis integrum quoniam non est caput Christi qui ad hanc Ecclesiam pertinet. Simillimum est huic quod in alijs rebus publicis videmus. Nam Proconsul caput est illius prouinciae quam administrat, quamvis Consul sit illo superior, & primum omnium prouinciarum caput. Prorex caput est illius regni cuius curā gerit: rex tamen est illo superior, & primum omnium suorum regnorū caput. Prorex enim aut Proconsul est caput partialis corporis, videlicet talis regni, aut talis prouinciae: Imperator autem est caput primum totius integrū corporis. Sic Petrus & Christus. Ad hunc modum etiam oportet intelligere id quod supra diximus, Petrum videlicet esse petram & fundamentum Ecclesiae: fundamentum in quam non primū, cui scilicet totius Ecclesie structura innititur, quoniam tale fundamentum est solus Christus: de quo Paulus ait: Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, videlicet Christus Deus noster. Et in comparatione ad hoc fundamentum Petrus est tanquam vnum ex alijs lapidibus qui fundamento innituntur. Verum post primū lapidē pro fundamento iactum, sunt alijs lapides in ipsa structura, qui licet sustentant à primo, tamen sustentant omes reliquos qui supra illos sunt in ædificio constituti. Et istorum quilibet potest dicti fundamentum, non simpliciter & absolute respectu omnium, sed respectu illorū lapidum quos sustentat. Et iuxta hunc modum plura sunt Ecclesiae fundamenta. Nam de omnibus Apostolis dicit beatus Ioannes eos esse fundamenta Ecclesiae. Sic enim in Apocalypsi loquens de noua ciuitate descendente de celo, quæ est Ecclesia, ait: Et murus ciuitatis habens fundamenta duodecim, & in ipsis duodecim, nomina duodecim Apostolorum. Ecce auditis omnes Apostolos dici fundamenta ciuitatis, quia eorum doctrina sustentat hucusq; Ecclesia. Quid ergo miratur Lutherus si nos dicimus Petrum esse fundamentum Ecclesiae? Sed licet omes sint & dicantur fundamenta, Petrus tamen cæteris omnibus præstat: quia & si non sit lapis primarius in fundamento iactus, est tamen primus post Christum: & ita erit fundamentum non quidem omnium lapidum qui sunt in spirituali ædificio,

1. Cor. 3

Apoc. 21
quoni-

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

quoniam non est fundamentum Christi, qui ad hoc ædificium pertinet, sed est C
fundamentum omnium aliorum lapidum spiritualium, & ita est fundamētum secundum post Christum, quia prima petra post Christum petram. Et ita sup hāc petram quæ est Christus, fundatur tota Ecclesiæ structura; super aliam vero petram quæ est Petrus, fundatur reliqua Ecclesia à Christo, hoc est tota Ecclesia dēpto capite CHRISTO. Hæc autem vñico verbo designauit Theophylactus in illis verbis quæ ex commentarijs illius super Lucam nūc paulò suprà citauimus. Sic enim exponens Christi verba ait: Quia te habeo ut principem discipulorum, postquam me negato fleueris, & ad pœnitentiam veneris, confirma cæteros. Hoc enim te decet, qui post me Ecclesiæ petra es fundamētum. Hæc Theophylactus, Ex cuius verbis constat Petrum dici fundamētum Ecclesiæ, non quidem absolu te & respectu omnium, sed fundamētum post Christum, hoc est fundamētum omnium aliorum à Christo. Et ita non sunt duo lapides primarij: quoniam solus Christus est primarius lapis; Petrus verò non primus simpliciter, sed primus post Christum. De hac re adeò diffusè & ultra metas breuitatis statutæ differuimus: qniam hoc est fortissimum telum quod nobis obijcit Lutherus, & quo se tuericatur: de quo cùm iam plusquam satis dictum sit, oportet ut reliqua Petri opera breuiter percurramus. Mariæ Magdalena& & alijs eius consortibus visitantibus

Mar. vi. Christi sepulchrum apparens angelus, ait illis Iesum quæritis Nazarenum crucifixum. Surrexit, non est hic. Ecce locus ubi posuerunt eum. Sed ite dicite discipulis eius & Petro, quia præcedet vos in Galilæam. Quid est q̄ solius Petri nomen exprimitur tacitis omnibus aliorum nominibus, nisi q̄ Petrus cæteris omnibus præeminet. Si enim Petrus non fuisset cæteris præstantior, sat erat dixisse: ite dicite discipulis eius. Sed cùm addidit, & Petro, innuit aliquid esse in Petro singulare propter quod esset proprio designādus nomine, tanquam aliorum princeps. D

Ioan. 20. Deinde cùm venirent ad monumentum Petrus & Ioannes, licet Ioannes præcurrit citius Petro, & prior peruenit ad monumentum, non tamen intrare ausus est ante Petrum, honorem ex hoc exhibens Petro tanquam superiori. Poterat quidem Ioannes monumentum intrare, qui supra pectus domini recubuerat.

Acto. 1. Qui enim dignus fuit supra corpus viuum recumbere, multo dignior erat monumentum in quo iacuit corpus mortuum, intrare. Verum & si ad hoc dignus esset, intrare tamen recusavit, hunc volens deferre Petro honorem, ut quoniam Petrus erat dignitate prior, sic etiam prius monumentum intraret. Et cùm Christus iam ascendisset ad cœlos, existente duodenario Apostolorum numero incompleto propter mortem Iudæ traditoris, Petrus alijs discipulis sermonem facit, persuadēs illis ut in locum Iudæ alijs subrogetur. Nisi Petrus fuisset alij superior à Deo institutus, non fuisset adeò arrogans, & gloriæ cupidus, vt ab alijs non rogatus in medio illorum surgeret, & cunctis sermōem faceret. Quod si hoc ante receptum sp̄iritum fuisse factum causeris: quid post aduentum sp̄iritus sancti egerit, videamus. In illo nanq; die quo sp̄iritus sanctus in linguis igneis descendit: cùm Apostoli omnibus linguis loquerentur, & omnis multitudo rei nouitatem miraretur, & cuidam ebrietati tribueret, Petrus omnium ipsorum condiscipulorum causam agens, sermonem ad populum habuit, docens illum discipulos non esse ebrios, vt putabat: quo sermone auditio conuersi sunt circiter tria milia ex ipsis auditoribus.

Acto. 2. Quare Petrus vñus pro omnibus respondet: nisi quia vñus omnibus præest; Pastor nanq; officium est suas oues à luporum infestatione defendere. Ideo Petrus velut bonus pastor volens suas oues defendere, sermonem pro eis ad populum fecit. Post hæc cùm Petrus & Ioannes ascenderint in templum ad horam orationis nonam, cuidam claudio ad portas templi petenti eleemosynam ait Petrus: Argentum & aurum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do. In nomine Iesu Christi Nazareni surge & ambula. Et statim consolidatae sunt bases eius. Hoc autem est

Aest primum miraculum quod à quo quis Apostolo factum esse legimus, ut videlicet qui prior cæteris erat dignitate & potestate, prior etiam virtutem Dei sui miracula faciendo ostenderet. Nec mysterio caret q̄ Ioanne existente in comitatu Petri, Ioannes taceret, & Petrus solus claudum sanat. Qui enim Drusianam mortuam postea suscitauit, bene poterat tunc claudi pedes consolidare. Verūm quia loanne Petrum agnoscebat superiorem, noluit quicquam in eius præsentia tentare, ne illius videretur minuere honorem. **Dominus** etiam post suam in cœlos ascensionem volens docere Ecclesiam suam, illum ciborum delectum, qui in lege Moysi fuerat præceptus, nō esse iam necessario faciendum, soli Petro de hoc reuelationē facit. **Petro** enim existenti in mentis excessu ostēditur linteum magnum submissum de cœlo in terram, in quo erant omnia quadrupedia & serpenta terræ, & volatilia cœli, & postea facta est vox ad eum: **Surge Petre, occide & manduca.** Quæ res & si oēs tangēbat, solitn̄ Petro reuelatur: quia Petrus persona erat communis omnium curam gerens. Cūm etiam orta esset quaestio de cessatione legitimorum, quibusdam dicentibus illa esse necessaria, alijs autem contrā, & pro huius quaestiones definitione concilium Hierosolymis congregaretur; surgens Petrus in medio illorum primus loquitur, & illius sententiæ omnes consenserunt. Primus logitur Petrus, cum tamen in illa esset dioecesi in qua alius erat episcopus, videlicet Iacobus. Hoc autem non fecisset Petrus nisi ipse superior fuisset Iacobo in sua etiam dīoecesi existente. Ex his ergo omnibus quæ Petrus fecit, coniçimus illum fuisse à Deo cæteris Apostolis prælatum. **Præterea, quotiescumq; Apostolorum catalogus in Euangeliō texitur, semper Petrus primo loco recensetur:** quod nō factū fuisset si Petrus nō fuisset cæteris superior; p̄sertim cū in alijs recēsendis nō idē seruetur ordo ab omnibus Euangelistis. Nam Andream, quē Matthæus posuit secūdo loco, Marcus posuit quarto. Thomam Matthæus ponit septimum, quē Marcus & Lucas nominant octauum. Et Lucas ipse nō eundem seruat semper ordinem: quoniam in Euangeliō Andream posuit secundum, quem in Actis Apostolorum ponit quartum'. In Euangeliō Bartholomæum ponit sextum; in Actis vero Apostolicis eundem scripsit septimum. At Petrum ordine nunquam variato omnes vbiq; scribunt primum. Neque ideo factum esse dici potest ut primus semper scribatur, quoniam primus ad Apostolatum vocatus fuit, quoniam constat Andream fuisse prius illo vocatum, & Petru per Andream fuisse ad Christum adductum. Petrus ergo qui posterior vocatus, prior omnibus vbiq; scribitur, hac ratione declaratur esse cæteris omnibus superior. Et certè nisi ita à Deo fuisset institutum, vt unus in Ecclesia esset summus sacerdos, eueniret necessario in Ecclesia id quod in libro Iudicum dicitur: In illis diebus non erat rex in Israel, sed unusquisq; quod sibi videbatur bonū faciebat. Et hac sola de causa (vt existimo) hæretici conantur primatum Petri & eius successoris minuere, ut videlicet liberius quas voluerint possint docere hæreses. Ex hac enim radice putat Cyprianus hæreses in Ecclesia oriri, qui in primo libro epistolarum suarum epistola tertia, quæ est ad Cornelium papam, sic ait: Neq; enim aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, q̄ inde, q̄ sacerdoti Dei nō obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus sacerdos, & ad tempus iudex vice Christi cogitatur: cui si secundum magisteria diuina obtemperaret fraternalitas vniuersa, nemo aduersum sacerdotum collegium quicquam moueret, nemo post diuinum iudicium, post populi suffragium, post coepiscoporum consensum, iudicem se non iam episcopi sed Dei faceret. Nemo dissidio vnitatis Christi Ecclesiam scinderet, nemo sibi placens ac tu mens seorsum foris nouam hæresim cōderet. Hæc Cyprianus. Quapropter si aliquis est cōiecturis in hac parte locus, iustè cōjicere possumus hæreticos hac sola ratione motos ad primatum Petri deinceps, ut facilius quas cōceperant hæreses evomere possent. Post hæc tam aperta sacræ scripturae testimonia, extat etiam omni

Acto. 10

Acto. 13

Matt. 10
Marc. 3.
Lucas 6.
Acto. 1.

Iudi. vi.

RR um

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

um sacrorum doctorum de hac re concors sententia; quorum verba citare omitterem, ne promissam breuitatem transgrediar. Verum si curiosus lector ea videre desiderat, illi designabo loca in quibus hoc sacri doctores assuerant. Et (ut recentiores omittam) beatus Gregorius in libro quadragesimo homiliarum, homilia viii gesimaprima. Theophylactus super Matth. 16. & super Lucam 22. Leo papa huius nominis primus in epistola ad Dioscorum Alexadrinum episcopum, quae est in ordine epistolarum eius nona. Leo papa huius nominis tertius in sermone tertio de anniversario sue pontificie assumptionis. Augustinus saepissime, presertim tractatus, super Ioannem libro secundo contra Donatistas, sermone 124. de tempore, & sermone 26. de sanctis. Hieronymus etiam saepissime & apertissime, praincipue tamen in plurimis epistolis ad Damasum papam. Ambrosius super 1. caput epistolæ Pauli ad Galatas & in quodam sermone de poenitentia Petri. Chrysostomus homilia 56. super Matthæum. Athanasius in quadam epistola ad Liberum papam. Eusebius Cæsariensis libro secundo Ecclesiasti, historiæ capite 14. Hilarius super Matthæum. & libro sexto de Trinitate. Cyprianus in plurimis epistolis, presertim lib. 1 epistolarum, epistola tertia, & libro quarto epistola octaua, quo loco apertissime satetur Ecclesiam Romanam esse omnium Ecclesiarum matrem. Origenes homilia sexta super Matthæum. Irenæus lib. 3. aduersus haereses, capite 3. Anacletus papa & martyr, qui quartus à Petro pontificatum obtinuit, in epistola tertia quæ est depatriarchis & primatibus, & reliquis episcopis. Attendant ergo lector, & bene consideret num iustius sit vni Luthero credere, quam tot sacerdos doctoribus sanctitate perinde ac doctrina claris, quorum aliqui martyrio coronati sunt. Istorum omnium concors sententia sufficit ad captiuandum nostrum intellectum, etiam si scripturæ sacrae testimonium deesset (quod fieri posse non credo) certò scio tales errorem nemini fore imputandum ad culpam, si ex humilitate maluit aliorum iudicio credere, quam propriam sententiam tueri. Sed post tot apertissima testimonia vel hoc unum sufficere posset, quod post pacatum orbem omnes Christiani paruerunt Romano pontifici. Omnes episcopi illum tanquam superiorem reveriti sunt. Omnia concilia quæ ad aliquid valuerunt, illius autoritate sunt confirmata. In concilio Nicæno præsedidit Osius Cordubensis episcopus tanquam legatus papæ Iulij.

* * In concilio Ephesino legatus sedis apostolicæ fuit Cæcilius Alexandrinus episcopus qui nomine papæ in illo concilio præsedidit.]
In concilio Chalcedonensi fuerunt legati Leonis papæ primi.

* * Paschasius Lilibetanus episcopus, & Lucentius episcopus Esculanus, & Bonifacius presbyter Romanus. In quinta synodo legati Agapeti papæ fuerunt quinque episcopi, ut aperte constat ex actione secunda eiusdem concilij. In sexta synodo præsederunt legati Agathonis papæ, Theodorus & Georgius presbiteri & Ioannes diaconus. Deniq; nullum fuit haec tenus generale concilium, in quo si papa fuit absens, legati illius non præsiderent.]

Concilium Mileuitanum in quo damnatus est Pelagius, confirmatum est per Innocentium papam, quoniam omnes ex concilio petierunt à papa ut vell et illius concilij decreta probare, & rata habere: quod & papa fecit, ut patet ex epistola Augustin. 90. & 91. Concilia Carthaginensia tertium & quartum fuerunt confirmata per Zozimum papam. Concilium Thelense quod etiam Africanum fuit, in q; damnatus est Iouinianus, petiit confirmationem suæ sententiae à Siricio papa, qui eiusdem concilij decreta firmauit, ut patet ex decretis eiusdem Siricij papæ, quæ habentur in volumine conciliorum generalium. Reliqua concilia Africana fuerunt confirmata per autoritatem Bonifacij, qui ad illa misit quandam Faustum episcopum tanq; legatum suum. Concilium Braccarense primum autoritate prius à Romano pontifice petita celebratum est, ut patet ex actis eiusdem concilij.

* Hunc

A * Hunc autem honorem non solum concilia prouincialia exhibuerunt summo pontifici, sed etiam generalia, quoniam omnia illa petierunt a Romano episcopo suorum decretorum confirmationem. Nicenum siquidem concilium petit a Siluestro tunc Romano pontifice ut quae in concilio gesta fuerant confirmare dignaretur: quod ille fecit ut constat ex actis eiusdem concilij. Hoc idem fecit concilium Calcedonense cum Leone, ut constat ex tercia actione eiusdem concilij in fine. Leo tertius huius nominis papa sextae synodi confirmationem dedit, petente Constantino imperatore, quae habetur in fine eiusdem synodi.]

Et non solum in concilij hunc exercuit primatum Romanus pontifex, sed etiam in litibus sedandis: quoniam ad illum tanquam ad supremum iudicem semper sunt causae deuolutae ex omni terrarum orbe. Cum enim in ipsis fermè nascentis Ecclesiae primordijs orta esset quaestio inter orientales & occidentales de paschae celebratio, venit hac de causa Romam Polycarpus Smyrnæ episcopus, & Ioannis Evangelistæ discipulus, ut Anicetum tunc Romanum pontificem de hac re consuleret. Cum postea orientales vellent semper pascha 14. luna more iudaico celebrare, & Victor ipapæ oppositum præcipienti obedire nollent, Victor papa voluit eos excommunicare: verum Irenæus qui ex Lugduno ad Victorem hac de causavenerat, veritus ne propter hoc Ecclesia turbaretur, & dissidium perpetuum inter orientales & occidentalis maneret, consuluit, Victor ne id ficeret: cuius consilio Victor cessit. Cum Athanasius fuisset ab Arrianis expulsus a sua sede Alexandrina, fuit idem restitutus per Iulium papam huius nominis primum. Chrysostomus cum fuisset electus a sua sede Constantinopolitana procurate hoc Theophilus Alexandrinus episcopo, fuit postea restitutus per Innocentium papam: & tunc vterque Græcus, Athanasius videlicet, & Chrysostomus. Taceo de hispania & Galia, quia harum prouinciarum episcopi semper obedierunt Romano pontifici, ne

B cypri vñq ab illo recesserunt, nisi forte unus aut alter haereticus. Hoc enim facile est nosse ex epistolis summorum pontificum ad episcopos istarum nationum, praesertim ex epistolis Innocentij primi, & Leonis & Gregorij etiam primi. Ergo si tantam ac tam latè fusam potestatem, non Dei iussu Romanus pontifex, sed sua vi (vt Lutherus ait) acquisivit, ostendat obsecro Lutherus qñ primum tam latè possessorum adeptus est, quibus suffragijs, quo milite hanc tyrannidem usurpauit. Non est enim vero simile, ut tam immensæ potentiaz obscurum sit intium. Ex historijs nobis rei initium deducat. Illud sane coget ut huic fabulae nulla præstetur fides, si aduertat quisq; minimè fieri posse, sacerdotem inermem, solum, nullo milite stipatū (qualem fuisse necesse est prius q; hac tyrannide potiretur) nullo iure fultū, nullo fretum titulo, in tot vbiq; pares episcopos, apud tam varias tamq; diuisas nationes, tñ obtinere imperium, vt nō solum episcopi, sed reges & imperatores, q; extra illius dioecesim vitam degūt, illi obediant. Quis etiam tam stupidus est, vt credat populos omnes, regna, prouincias fuisse sui iuris ac libertatis tam prodigos, vt externo sacerdoti, cui nulla subiectionis causa tenerentur obnoxij, tantum in se potestatis darent, quantum ipse forte vix ausus esset optare, aut saltem petere? Abenant ergo haereticici, & nos fidem Ecclesiae catholicae tenentes, fateamur vnum esse in illa summum sacerdotem, vt sicut ipsa vnum est ouile, ita sit unus illius pastor. De hac re extat concilij Constantiensis definitio. Nam prædictum concilium sessione octaua damnauit 45. articulos Ioannis Vuicelph, ex quibus tricesimus sextus est iste. Ecclesia Ramana est synagoga Satanæ, nec papa est immediatus & proximus vicarius Christi. Quæ assertio simul cum alijs eiusdem ibidem damnata est. Et sessione 15. damnantur in eodem concilio plures assertiones Ioannis Huss, quarum aliquæ sunt ad hanc rem pertinentes. Et concilium Florentinum sub Eugenio 4. pro Græcorum vniōe celebratum expressiorē de hac re protulit definitiōem. Sic enim ait: Item definimus sanctā apostolicā sedem & Romanum pontificem in vniuersum

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

orbem tenere primatum; & ipsum Romanum pontificem successorem esse beatū Petri principis Apostolorum, & verum Christi vicarium: totiusq; Ecclesiæ caput, & omnium Christianorum patrem ac doctorem existere: & ipsi in beato Petropascendi, regendi, ac gubernandi vniuersalem Ecclesiam, à dño nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse: quemadmodum etiā in gestis cœmenicorum cōciliorum, & in sacris canonibus cōtinetur. Hæc cōcilium Florentinum, cui Græci præsentes subscripserunt. Obiectiones Lutheri impreseptiarum non attuli, quoniam omnes friuolæ sunt, & earum præcipuis iam cum aduersus illum nos ageremus, respondimus. Contra hanc hæresim scripsit egregium & grande volumē Ioannes Eccius, quod inscribitur de primatu Petri: scripsit etiam Ioannes Faber in magno opere quod fecit contra Lutherum. Rem eandem optimè pertractat Ioannes Roffensis articulo vigesimoquinto assertionis quam fecit pro Lutheri damnatione.

Pseuda. **S**ecunda hæresis est, quæ & si non tollat papæ potestatem, illam tamen afferit. Spendere ex sanctitate, ita ut si papa bonus nō sit, nullam prorsus habeat potestatem. Huius pestiferæ sectæ autores fuerūt quidam dicti pseudapostoli, qui doquierunt papam nō posse aliquem absoluere nisi ea esset prædictus sanctitate, qua polluit beatus Petrus. Quapropter asserebant isti omnem potestatem quam Christus Romano pontifici & Petri successori cōcessit, esse iam inanem redditā, & omnino perisse propter malitiam Romanorum pontificum. His pseudapostolis in hac parte assentit Ioannes Vuileph; hunc autem semper imitatus est Ioannes Hus; q; in vniuersum de omni potestate tam laicali q; Ecclesiastica dicunt eam per peccatum mortale amitti. Quapropter huius erroris expugnationem usq; ad illū locum differemus, quo de potestate in genere loquemur. Illo enim loco Deo adiutore probabimus nullam potestatem amitti propter solum peccatum mortale.

A Lij sunt errores quia ad hanc materiam spectat, de quibus iam alijs locis pro D nostris viribus differuimus. Nam q; papa possit facere cōstitutiones, & per illas omnes Christianos obligare, supra in titulo de Ecclesia hæresi 3. probauimus cōtra Vualdenses, Begardos, Vuilephitas, &c. De potestate cōcedendi indulgencias, supra in titulo de indulgentijs nonnihil diximus.

PASCHA

Pvit quondam inter Asiaticos episcopos talis error, vt quartadecima luna dominicum pascha inuiolabiliiter celebrarent, & ita esse necessariò faciendum docerent. Qua de re fuit orta dissensio inter orientales & occidentales episcopos, illis dicētibus pascha esse necessariò celebrandū 14. luna, quacūq; die venisset; qniam eo die ex lege veteri pascha erat. His autem s. occidē talibus, cōtrà assentibus debere celebrari dñico die in memoriam resurrectionis dñicæ. Et hæc quæstio orta est in Ecclesia tempore Aniceti papæ, & durauit usq; ad tempus Victoris papæ huius nominis primi, qui orientales Romanæ cōsuetudini & eius in hac parte decretis obedire nolentes excōmunicare tentauit, & fecisset nisi illū Irenaeus ob hoc radarguisse. Post Victore etiam aliquā hæc quæstio suscitata est, sed tandem in cōcilio Nicæno omnino finita est. Nā in illo cōcilio decretum est vt ab omnibus pascha celebraretur die dñico in memoriam dñicæ resurrectionis quæ illo die facta est, qnā hoc maior Ecclesiæ pars semp seruauerat vt dñico die, semper pascha celebrauerit. Huiusmodi decretum non reperitur inter decreta Nicæni cōciliij quæ mō extant, sed illud habetur in 2. lib. historiæ Tripartitæ cap. 12. Cæterum hic admonere oportet lectorē ne putet huius erroris tutores ideo dici hæreticos, quia 14. luna pascha celebrabant, sed quia ita esse necessariò faciendum credebant. Poterat enim impunè ipsum pascha 14. luna celebrari si Ecclesia id statuisset, & tunc si ita celebrarent, non malè agerent. Verū Ecclesia in memoriam dñicæ

A dominicæ resurrectionis quæ die dñico facta esse creditur, decreuit ut paschafem per die dñico celebretur. Nunc ergo post Ecclesiæ statutū nō licet alio die pascha celebrare. Qui autem 14. luna, quocunq; die veniat, pascha celebrat, quamuis mālē agat, nō tamē est hæreticus censendus, nisi ita esse necessariō faciendū crediderit. Nam si credit pascha esse necessariō celebrandum 14. luna, quocunq; die illa occurrat, tunc verè hæreticus est. Et sic credentes vocant Tessarescædecatitæ, hoc ē, quartadecimani, sic appellati à 14. luna, qua putant pascha esse necessariō celebrandum. Huius hæresis autorem & primum inuentorem non expressit Augusti, in libro de hæresibus, quamuis hanc hæresim inter alias recenseat 29. sed solum dicit illos vocari Tessarescædecatitas. Tertullianus tñ in libel. suo de hæresibus nominat quandā Blastum quem dicit fuisse huius hæresis autorem. Huic errori (teste Augustino) adhæserunt Anthropomorphitæ. Istorum ergo sententia inde conuincitur hæreos, quod supra in titulo de lege ostendimus esse hæresim asseverare cæremorias & iudicia legis veteris obligare tempore legis Evangelicæ. At quo tempore sit pascha celebrandum, ad cæremorias pertinet, ideo oportet ut tale præceptum de celebratione paschatis decimaquarta luna, sit etiam per mortem Christi inane redditum. Nam Paulus reprehendens Galatas eò quod cæremorias legis obseruandas putarent, inter alia dicit: Dies obseruatis & menses & tempora & annos. Quibus verbis aperte docuit dierū obseruatiōem, q; in legi veteri præcipiebantur, iam esse malam: tantum abest ut eam esse sub præcepto crediderit. Qui rem gestam plenè nosse cupit, legat Eusebium in historia Ecclesiastica cap. 24. lib. 5. quoniam ibi narrat quo pacto hac questio fuerit olim ventilata. Historia etiam Tripartita lib. 9. cap. 37. & 38. aliquid ultra narrat.

Tessate.

Blastus.
Anthro.

Galat. 4

PAUPERIAS.

Per hac re est unus error quo docetur neminē posse ad vitam æternā pervenire nisi taliter fuerit pauper, quod nihil proprium habeat: quoniam (vt illius tutores aiunt) talis fuerit Apostolorū vita. Huius erroris autores teste August. in lib. de hæresib. cap. 40. vocati sunt Apostolici, qui arrogantissimè sibi ipsiis tale indidere nomen, dicentes se Apostolorū vitâ sequi. Hęc sententia apertissimè conuincitur esse hæretica, qm nihil est vitæ eterne repugnās, nisi tale sit expressa prohibitione interdictum. Nam quod nunq; est prohibitum, intelligitur esse concessum, & per consequens non potest, cùm factum fuerit, ab ingressu gloriæ aliquę impedire. At proprium habere, nunquam fuit à Deo onibus sine discrimine prohibitum: erit ergo licitum. Quod si quis dicat Christum interdixisse omnibus rerum proprietatem per id quod habetur apud Lucā: Nisi quis renunciauerit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus: falsum est: quoniam illis verbis solum prohibuit Christus affectum rerum temporium, non autem proprietatem. Ille enim vius est Christo omnibus renunciasse, qui quamvis diuitias habeat, paratus est omnes perdere ante quā Deum propter illas offendat. Et si quis contenderit illa verba esse intelligenda de renunciatiōe quantum ad opus, & nō de renunciatione in affectu, dicat tunc quo pacto intelligendum erit illud quod apud eundem Lucam habetur: Amen dico vobis, nemo est qui re liquit domum aut parentes, aut fratres, aut vxorem, aut filios propter regnum Dei, & non recipiat multo plura in hoc tempore, & in seculo futuro vitam eternam. Ecce qualiter præcipit relinquere domū: qniam eodē modo iubet illam relinq; qmodo iubet relinquī parentes & fratres, & vxorem, & filios. At hęc omnia non ita vult à nobis relinquī, vt illis careamus, sed ne in illis cor nostrū taliter figamus, quod illarum rerum amor nos ab amore Dei separat. Nam qui parentes habet, non potest illos relinquere sic vt illis careat, nisi parentes moriantur, quoniam quocunq; se vertat, dum vivunt, parentes erunt illius. Parentes autem interficere est im-

Aplici.

Luc. 14

Lucæ 18

RR iii pium.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

pium. Non ergo sic præcipitur parentes relinquere, ut parentes sui esse desinant: & per consequens nec sic etiam præcipitur dominum aut aliam possessionem relinquerere, ut sua esse desinat, sed sic præcipitur, ut similia relinquatur, ne videlicet illarum rerum affectus nos quoquo pacto ad Dei amore, aut omnino frigidos, aut tepidos efficiat. Sic ergo eas possidere oportet, ut fiat iuxta Prophetæ consilium dicentis:

Pla. 6¹
Matt. 10

Divitiae si affluant, nolite cor apponere. Et si quis obijcat illud quod Christus dixit discipulis suis cum eos ad prædicandum misit: Nolite possidere aurum, neque argenteum, neque pecuniam in zonis vestris; huic respondemus, illa verba non pertinere ad omnes Christianos, sed ad solos Apostolos; neque ad illos pro omni tempore, sed solùm pro eo tempore quo ad prædicandum mittebantur. Verum de hac re superius in titulo de Apostolis hæresi secunda longius disputauimus.

Matt. 19.

Præterea cum iuuenis quidam a Christo quæsiisset quid boni faceret, ut posset vitâ æternâ habere, respondit illi Christus dicens: Si vis ad vitâ ingredi, serua mādata. Exprimens autem quæ essent hæc mandata, nullum de abdicanda rerum proprietate explicuit: non est ergo necessarium rerum abdicationem facere, quis sit majoris perfectionis: quod ipse ordo verborum Christi apertissimè ostendit. Nam postquam dixit observationem mandatorum esse sufficientem ad vitam æternâ consequendam, postea exprimere volens maioris perfectiois statū, dixit: Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me. Hoc inquit perfectionis maioris est opus, non necessitatis. Rursum, Si nihil licet habere proprium, quō beatus Paulus iubet reddi omnibus debita: cui tributū, tributum: cui vectigal, vectigal: Si em̄ non licet habere proprium, nullum erit debitum principi tributum aut vectigal. Attributa debentur principibus, ergo licet habere proprium. Valeant ergo superciliosi Apostolici, & renuncient rerum proprietati, si ipsis volunt: & bene facient si viam salutis non præcludant alijs qui proprium aliquid sibi retinent.

**Guillel.
Antuer.**

Secunda hæresis est quæ adeò paupertatem extollit, ut dicat omnia peccata consumi sola paupertate. Huius erroris autor fuit quidam Guilielmus Antuerpiensis, ut testatur catalogus hæreticorum. Quo autem tempore hic Guilielmus fuit, cum catalogus subiucerit, ab alio discere non potui. Hunc tamē Guilielmum dicit fuisse hominem delicijs carnis deditus, & postea rebus suis renunciasset, dicentem paupertate omnia pœna deleri, & meliorē esse publicam meretricem pauperem, quæ sit quicunque castus aliquid possidens. Et certè si de paupertate spiritus loqueretur, non moueremus arma contra eum, quia hæc paupertas spiritus, quæ est omnium rerum terrenarum contemptus, cum habeat secum tanq̄ illi annexam charitatem, non patitur pœnam mortale secum, quemadmodum nec charitas. Ideo Christus ait: Beati pauperes spiritu, quia ipsorum est regnum celorum. Verum constat hunc hæreticum non loqui de hac paupertate, sed de illa paupertate quæ alio nomine dicitur inopia, quæ est defectus quidam, & sola diuinitarum priuatio. Cōtra hæc sententiam est illud quod dominus ait: Pauperis non misereberis in iudicio. Si pauperem dominus damnari præcepit in iudicio, ergo signum est posse fieri ut pauper sit, & reus. Præterea ex tribus quæ odit Sapiens, unum est pauper superbus. Tres (inquit) species odiuit anima mea, & aggrauor valde animæ illorum, pauperem superbum, & diuitem mendacem, & senem fatuum & insensatum. Ecce vides pauperem superbum. Si superbum, ergo peccatorem: & per consequens oportet ut non omnia peccata consummat paupertas, cum secum patiatur superbiā. Rursum, ipse veritatis magister ait: Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me. Si paupertas sufficeret consumere omnia peccata, postquam Christus præceperat iuueni ut venderet omnia quæ habebat, & daret pauperibus, non erat opus postea addere, & sequere me. Verum quia possibile erat omnia vendere, & in elemosynas pauperum distribuere,

Matth. 5

Exod. 23.

Ecclesiast. 28.

Matt. 19

D

B

A huere, & cum his peccare; ideo Christus post illa subiunxit, & sequere me. Quod Paulus apertius exprimere volens, dixit: Si distribuero omnes facultates meas in cibos pauperum, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Ecce paupertatem nec solam, sed coniunctam eleemosynæ, non valentem consumere peccatum, quoniam illam dicit Paulus posse haberis sine charitate, & nihil prodest.

Tertia hæresis cum secunda proximè narrata hæresi velut ex diametro pugnat. Dicit enim paupertatem non solum esse inutili, sed etiam noxiæ.

Huius erroris autor fuit quidam Desiderius Longobardus tempore Alexandri papæ huius nominis quarti, dicens non esse licitum omnia pro Christo relinquerre, nisi talem religionem intret quæ possessiones habeat, vel nisi talis sit qui de labore manuum suarum vivere possit. Eodem tempore fuit alius Guilielmus de sancto amore, qui tractatum quendam scripsit contra monachos mendicantes, presertim contra Minores & Prædicatores, in quo libro hoc persuadere conatus est, paupertatem videlicet habitualem esse licitam, non autem actualem, hoc est, licitam esse animi promptitudinem ad relinquentem omnia pro Christo cum necessitas urget: hac tamen necessitate seclusa illicitam esse dicit paupertatem per quam alius renunciat omnibus quæ possidet, ut liberius Deo seruire liceat. Et licet diuersa sint istorum duorum verba, inter eos tamē de eadē re conuenit, quā ambo dānant paupertatē secundū quam alius omnia pro Christo relinquit. De alia verò re certarevidentur, quā Desiderius eam paupertatem se probare innuit, quæ habetur in religionibus possessiones habentibus: damnat tamē illam paupertatem cui est annexa mendicitas. At Guilielmus de sancto amore omnem paupertatē actualem damnat. Mendicitatē esse licitā & meritoriam, superius in titulo de mendicitate satis aperte (ut existimo) ostendimus. Ad paupertatem verò extollendā sufficiet illud quod veritatis magister dixit iuueni quærenti quid boni faceret, ut vitā eternam possideret. Nam postquam dixerat illi mandatorum observationē esse ad id præstandū fatis efficacem, maioris perfectionis vitam ostendere illivolens, subdidit: Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me. Quod si quis fortè dicat illud esse intelligendum de affectu, ut videlicet omnia contemnat, non autem ut opere relinquit: hoc aperte conuincitur per id quod ibidem dicitur, da pauperibus. Eo enim animo debet vendere, ut det pauperibus. At qui dat pauperibus, non solum affectu relinquit, sed etiam opere. Sed fortè dices ut illa honorū in pauperes erogatio sit etiam illi iuueni præcepta quantum ad solum affectum. Ad hunc modum posset quilibet interpretari omnia præcepta esse intelligenda de solo affectu, & ita nullum opus erit in præcepto. Præterea, si solum præcipiebatur affectus, & nō opus, quare iuuenis auditio Christi consilio abiit tristis: Non enim fuisset tristitia affectus si nihil fuisset illi dictum de honorum suorum renunciatione, & pauperum subuentione exercenda. Cūm audisset (inquit Euangeliſta) adoleſcens verbū hoc, abiit tristis. Erat enim habens multas possessiones. Ecce causam quare abiit tristis, quia videlicet multis habebat possessiones quas dominus illi præcipiebat ut pauperibus distribueret. Sic enim Theophylactus super decimum octauum Lucæ caput ait: Vt enim Christus auctor iuueni promisit celestem thesaurum, non attendit ille seruus enim erat pecuniarū: ideo ut audiuit, abiit tristis, eo quod possessionis priuatio esset ei dicta. Hæc Theophylactus. Quo loco multa alia in laudem paupertatis dicit, declarans aperte illa Christi verba de renunciatione opere exercenda, ad acquirendam illam perfectionem quam Deus iuueni consulebat. Sed haec omnia breuitatis causa omitto. Rursum, Apostoli reliquerunt omnia pro Christo: nam relictis omnibus sequuti sunt eum. Et Petrus omnium nomine dicit Christo omnium magistro: Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te, quid ergo erit nobis? Deinde Ecclesia cuius iudicium in rebus fidei est infallibile, probauit monachorum

Desiderius longobardus.

Guilielmus de sancto amore.

Matt. 19:1
Ibidem
Matt. 19:
RR. iiiij mendi-

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

mendicantium paupertatē non solum esse licitam, verum & meritoriam. Magis ergo oportet credere Ecclesiæ paupertatem laudantī quā hæreticis illā vituperantibus. Contra hanc hæresim Alexander quartus duo decreta edidit. Contra illam scripsit bis beatus Bonauentura. Scripsit enim apologiam de paupertate, & alium tractatum de paupertate Christi, contra præfatum Guillermum, qui duo tractatus habentur inter opuscula beati Bonauenturæ quæ vulgo circunferuntur. Beatus Thomas scripsit contra eandem hæresim vnum tractatum, cuius titulus est, contra impugnantes religionem, qui habetur in volumine opusculorum eius.

Q Varta hæresis est quæ de Ecclesiastico rū paupertate differit, afferens Ecclesiasticos viros debere esse pauperes, sola contentos cleemosyna. Verū de hac hæresi iā suprà disputauimus in titulo de Ecclesia, hæresi quarta. Illo enim loco ostendimus lícitū esse viris Ecclesiasticis habere possessiones & redditus,

PECCATVM

Pelagius

Ita ea quæ de peccato fides catholica nobis credenda proponit, multifariè hæretici hucusq; peccauerunt. Prīmō quidē errauerunt aliqui dicentes nullū esse peccatū originale; quā ob causam dicunt paruulos nullum peccatum originale habere. Huius erroris magister fuit Pelagius monachus, dicens paruulos non ideo baptizari quia peccati habeant quod per baptismum sit remittendū, sed quia nō sint recepti in gratiā adoptionis filiorū Dei, ad quā dicit eos per baptismum recipi, vt in regnū coelorum admittantur. Nam paruulos qui sine baptismo decedunt, dicit eos habere vitā quandā beatā & æternā, extra tamē regnū Dei. Hæc omnia incommoda Pelagius admittit, eò quod negat originale peccatū, quod intelligere non valet. Hunc eundem errorē tutantur Armeni, quanq; aliter, quoniā etiā dicant originale peccatū nullū esse, fatēt tamen baptismū esse necessariū ad vitā æternā consequendā. Paruulos vero qui sine baptismo decedunt, negant habere vitā æternā, sed dicunt eos ire ad paradisum terrestre si filij sint fidelium; quod si fuerint infidelium filij, dicunt illos descendere in infernum cum parētibus suis. Omissis ergo alijs erroribus qui huic proposito minime cōueniunt, cōstat hunc esse cōmunem istorū errorē, quod Armenian consentiunt. Pelagio in hoc q; peccatū originale negat. Eidē errori fauent Albanenses. Cōtra hanc hæresim est illud quod in tertio Regū habetur: Non est homo quinō peccet. At cū paruuli sint hoies sicut viri, cōvincitur inde illos etiā aliquid peccatum habere. Non autē habent peccatū actuale, cūm nō adhuc habeant usum liberiarib; qui maximē exigitur vt peccatū possit alicui imputari; ergo oportet vt paruuli peccatū originale habeant, cūm non sit aliud peccatum quo infici possunt, nisi originale aut actuale. Alias enim non esset verum, omnem hominem aliquando esse peccato obnoxium, quod iuxta scripturam diuinam de omni homine est verum, quoniam etiā paruulus baptizatus, tunc omni peccato careat, tamen aliquando sub peccato fuit, videlicet ante baptismum. Si tamen nullum est peccatum originale, multi erunt homines, videlicet paruuli, qui nunquam peccauerunt. Præterea, regius Propheta suam misericordiam rectius quam Pelagius agnosces, ait: Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. Petens enim à Deo misericordiam, quod facilius eam impetrat, allegat suam misericordiam, & in peccatum pronitatem, quam à parentibus contraxerat. Ac si diceret: Ideo misereris mei debes, quia non ex malitia, sed ex infirmitate peccavi; hæc autem infirmitatem in ipso matris utero conceptus, passus sum. Si nullum est peccatum originale, ostendat Pelagius & eius imitatores quānam sit illa iniquitas, & quod est illud peccatū quod infans in utero matris habet. Cūm ergo aliud non possit esse peccatum præter originale, conuincitur inde vt aliquid sit originale peccatū. Rursum, Sapiens in Ecclesiastico ait: Graue iugum super filios Adam à die

Armeni,

Albanen ses.

Reg. 8.

Psal. 50.

Ecc. 40.

A die exitus de ventre matris eorum usq; in diem sepulturæ in matre omniss. Quod est aliud iugum super omnes filios Adam, nisi peccatum originale, quod ab Adam descendens in omnes homines pertransiit: iugum autem dicitur peccatum originale, quia iugum ex coniunctione duorum oritur, & illud, cui imponitur, quodā modo præmit. Sic etiam peccatum originale contrahit omnis homo qui ex coniunctione maris & fœminæ concipitur. Quapropter Christus redemptor noster, et si verus fuerit homo & filius Adæ secundum corpulentam substantiam, nunquam tamen iugum originalis peccati suscepit, quia operante altissimi virtute incarnatus est de spiritu sancto, & non ex coniunctione duorum, videlicet maris & fœminæ. Quod autem dixit Ecclesiasticus hoc iugum esse super oēs filios Adam usq; in diem sepulturæ, ideo dixit, quia et si peccatum originale per baptismum de leatur, manent tamen toto tempore huius præsentis vitæ multæ calamitates & miseriae, quæ ex peccato originali tanquā ex fonte ortum habuerunt. Deinde beatus Paulus in ea quæ est ad Romanos epistola, ait: Omnes peccauerunt, & egent gratia Roma.3. Dei. Si omnes peccauerunt, ergo parvuli peccauerunt. Non autem peccauerunt peccato actuali, qui ad usum liberi arbitrii nondum perueruntur ergo peccauerūt peccato originali. Et in eadem epistola iterum ait: Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccauerunt. Si per peccatum mors intravit in omnes homines, ergo iniustè parvuli moriuntur, quoniam illi antequam ad annos discretionis perueniant, nullum iuxta istorum hæreticorum doctrinam peccatum habent. Similiter potest ab ipsis hæreticis peti quare parvuli sustineant dolores, patientur famem & sitim, vexentur saepissime a dæmonibus, si nullum habet peccatum, ex quo haec omnia processerunt? Cum ergo omnia haec parvuli patientur, constat eos aliquid peccatum habuisse propter quod sic puniuntur; alio qui iniustus esset Deus, qui prius aliquem puniret quam ille esset peccator. At impium est crimen iniustitiae Deo impingere; impium est ergo asserere nullum esse peccatum originale. Quod si aliquid est peccatum originale, oportet ut illud per baptismum tollatur: quoniam parvulus si baptizatus decedit, saluatur, iuxta illud Saluatoris: Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. At si post susceptum baptismum Mar. vlt. peccatum maneret, non saluaretur: quia in illam supernam ciuitatem sanctam Hierusalem nihil inquinatum intrat: quapropter oportet ut baptismi lauacro peccati originalis maculam deleat, qui in gloriam intrare vult. Sic enim Saluator ait: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. De hac re extat concilij Mileuitani definitio, quod in secundo capite decretorum eius de hac re aduersus Pelagium sub verbis sequentibus definit: Item placuit ut quicunque parvulos recentes ab uteris matrum baptizzandos negat, aut dicit quidem in remissionem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lauacro expietur, vnde sit consequens ut in eis forma baptismatis in remissionem peccatorum, non vera, sed falsa intelligatur, anathema sit. Contra hanc hæresim scribit Augustinus in illo opere quod dicitur Hypognosticon, libro quinto. Fecit & alium tractatum qui inscribitur de baptismo parvolorum, & hic habetur in volumine epistolarum eius, epistola. 23. Ceterum quod Armeni dicunt parvulos infidelium sine baptismo decedentes, descendere ad infernum cum suis parentibus, hoc ex proximè sequenti hæresi patibit esse falsum, quoniam ibi ostendemus neminem damnari nisi propter peccatum proprium.

Secunda hæresis docet omnes homines ante passionem Christi fuisse damnatos propter peccatum primorum parentum. Huius hæresis autores Guido afferit esse Armenos. Dicit enim Armenos sentire primorum parentum peccatum fuisse a deo noxiū, ut toti posteritati usq; ad passionem Christi nocuerit, & ea in infernum

Roma.5.

Ioan. 3.

Concili-

um Mile-
luitanū.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

infernum traxerit, non quidem propter originale peccatum, quod à primis parentibus deduxerunt nascentes, quia illud (vt proximè præcedenti hæresi patuit) nullum esse dicunt, sed dicunt omnes fuisse damnatos propter proprium primorum parentum peccatum, etiam si ipsi in se nullum habuerint peccatum. Hæc hæresis adeo est demens & fatua, vt sola narratio sufficeret ad illam exterminandam. Verum quia contra homines effrontes & duræ ceruicis agimus; ideo oportet ut aliiquid in illos iaciamus telum, quo illos transfigamus. Primo ergo id constat esse falsum, omnes videlicet homines usq; ad Christi passionem fuisse dñnatos. Abraham siquidem Isaac & Iacob ante Christi passionem per multas annorum centurias fuerunt, & tamen hos fuisse saluos aperte ipsa scriptura docet. Multi (inquit Matt. 8.) Christus) venient ab oriente & occidente, & recumbent cum Abraham Isaac & Iacob in regno cœlorum. Ecce Christus aperte docet hos tres patriarchas pertinere ad regnum cœlorum; ergo nunquam fuerunt in inferno damnati: quoniam alias Luc. 16. nunquam inde exiuerent, quum in inferno nulla sit redemptio. Præterea Christus ostendens quam latum sit inter diuitem et pauperem discrimen, dixit diuitem epulonem post mortem esse sepultum in inferno, cùm tamen Lazarus mendicus fuisse deportatus ab angelis in sinum Abrahæ. Si vterq; damnatus, quod ergo discrimen inter istos: unus ab angelis deportatur, alter autem à dæmonibus sepelitur. Si Lazarus damnatus est, cur diues auxilium illius ab Abraham petit: Si Lazarus damnatus erat, quomodo poterat digito suo intingens linguam diuitis, illius ardorem temperare? Rursum, qui iusti fuerunt, non est possibile ut damnati sint in iustitia decedentes: quoniam non est Deus iniustus, ut simul iustum cū impiu[m]o damnet. At de multis scriptura testatur eos fuisse iustos, vt de Abel, Enoch, Abraham, Moysè, Davide: nullus ergo istorum damnatus est. Verum esto damnati sint omnes (vt Armeni asserunt) impossibile est illos fuisse damnatos propter solum primorum parentum peccatum, nisi ipsi etiam aliquod proprium habuerint peccatum. In iustus enim esset Deus si aliquem sine culpa sua damnaret: quoniam etsi Deus aliquando temporariam & transitoriam infligit poenam alicui propter peccatum alterius, nunquam tamen aliquem propter peccatum alterius æternaliter damnat. Nam cùm aliquem Deus propter alterius peccatum poena temporali punit, vt videlicet cum filium propter peccatum patris, & contraria, aut principem propter subditos, & econuerso: tunc ipsummet peccantem in re propria punit, videlicet patrem in filij morte. Filium vero qui nihil mali egit, non propriè punit, cùm propter maius bonum eius Deus illi talem poenam inferat. Et sic ad patrem comparata illa poena est punitio: ad ipsum verò patientē, videlicet filium, illa poena non est dicenda punitio, quia nunquam Deus illam infligit nisi ut ad maius ipsius patiens commodum cedat. At qui æternaliter damnatus est, ex hoc nullum maius bonum consequi potest: quapropter nunquam talem damnationem Deus alicui infligit, nisi proprijs eam exigentibus demeritis. Deus enim punire volens David ob adulterium cum Bersabee cōmissum, filium ex illo adulterio natum morificat, qua morte David puniuit, auferens illi rem propriam, & quam maximè diligerbat, videlicet filium suum. Filius autem non potest dici punitus, cùm nullam habuisset culpam, quoniam etsi mortuus est, hæc tamen mors in maius illi bonum cessit, quoniam raptus est, ne malitia mutaret animam eius, & similia patri committeret. At si in æternum periret filius, quod quæso illi poterat eneare cōmodum ex illa damnatione: Nunquā ergo Deus aliquem æterna morte damnat, nisi propter propria demerita. Nam & ipsem et sic se facturū pollicetur per Ezechiel prophetam, dicens: Ecce omnes animæ meæ sunt. Ut anima patris, ita & anima filij mea est. Anima quæ peccauerit, ipsa morietur. Et parū infra de filio bono habente patrem peccatorem loquens, hæc subiungit: Hic non morietur in iniquitate patris sui, sed vita viuet. Pater eius quia calumniatus est, & vim fecit fratri,

A & malū operatus est in medio populi sui, ecce mortuus est in iniuitate sua. Et dicitis: Quare non portabit filius iniuitatem patris & videlicet quia filius iudicium & iustitiam operatus est, omnia præcepta mea custodiuit, & fecit illa, viuet vita. Anima quæ peccauerit, ipsa morietur. Filius non portabit iniuitatem patris, & pater non portabit iniuitatem filij. Hucusq; Deus per Ezechiem prophetam. Vereantur ergo imp̄i Armeni contra tam expressum scripturæ testimonium aliquid dicere, præsertim cùm sua sententia maximam Deo impingat iniustitiam, ut hominem videlicet iustum, qui nullum vñquam peccatum commisit, propter culpam alterius damnet. Contra hunc errorē militant etiā illa quæ suprā contra errorem Donatistarum protulimus in titulo de Ecclesia hæresi prima: quo loco ostendimus malitiam vnius personæ nullo pacto obesse alteri ad vitam aeternam.

Tertia hæresis afferit peccatum non esse à libero arbitrio, sed à dæmone. Valen-
Ius hæresis autor fuit Valentinus, cui postea adhæsit impius Manichæus. tinus.
 Eandem hæresim postea suscitarunt Armeni, dicentes (prout Guido illis impingit) nullū fuisse futurū peccatum si dæmones nō fuissent, qui homines tentatione sua ad peccatum impellerent: quapropter dicunt peccatum esse simpliciter à dæmons, Mani-
 & nullo modo à libero arbitrio. Armenis in hac parte consentiunt Albanenses, chæus.
 Hæresis cōuincitur per id quod Sapiens Ecclesiasticus ait: Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilij sui. Adiecit mandata & præcepta sua. Si volueris mandata conseruare, conseruabunt te, & in perpetuum fidem placitam seruare. Apposuit tibi aquam & ignem: ad quod volueris, porrige manum tuam. Ante hominem vita & mors, bonum & malum. Quod placuerit ei, dabitur illi. Hæc sapiens. Ex cuius verbis constat peccatum etiam esse à libero arbitrio, sicut & bonum opus, quoniam potest manum suam porrigit ad aquam & ad ignem, ad vitam & ad mortem, ad bonum & ad malum. Præterea si arbitrium hominis est liberum, ergo potest se ad utramque partem flectere & reflectere, quoniam alioqui non esset liberum. Cùm ergo ad malum iuxta hanc libertatem flectit, tunc malum erit ab ipso, & non à dæmone, cùm dæmon non eligat, sed ipsum hominis arbitrium. Rursum, si peccatum dicis esse à dæmone, aut ergo à dæmone cogente nostram voluntatem ad peccandum, & tunc voluntas nostra non erit libera, cùm possit cogi. At voluntatem esse liberam, suprā ostendimus in titulo de Libero arbitrio. Aut peccatum dicis esse à dæmone persuadente, ed quod solūm persuadet sine coactione: & tunc necessarium est ut peccatum sit à libero arbitrio, cui dæmon suadet ut malum eligat. Deinde quod Armeni dicunt nullum futurum fuisse peccatum, si dæmones non fuissent qui homines tentarent: hoc cōuincitur esse falsum: quoniam etiā primum hominis peccatum processit à tentatione dæmonis, tamen homo potuit tunc peccare etiam si dæmon non tentaret, quia homo fuerat liber creatus à Deo, quapropter bene & male agere poterat. Accedit ad hoc, quod malorum angelorum peccatum à nullo alio dæmone processit, sed à suo libero arbitrio. Si ergo primum dæmonis peccatum commissum est absque illa alterius dæmonis tentatione: ergo etiam homo potuisse peccare etiam si nulla demonis tentatio præcessisset: quoniam multo maior est vis angelorum quam hominum. Ergo si in angelis suis reperit Deus prauitatem, quanto magis homines qui habitant domos luteas corporum suorum: Præterea unusquisque tentatur (vt ait Apostolus Iacobus) à concupiscentia sua abstractus & illektus. Non est ergo opus tentatione dæmonis, ut peccatum committi possit. Demum si peccatum esset à dæmone, & non à libero arbitrio, frustra suaderetur hominibus ut non peccent. Sed hoc si possibile foret, esset persuadendum dæmoni, à quo est peccatum. Christus tamen euidam quem ipse à languore sanauerat, ait: Ecce iam sanus factus es, iam amplius noli peccare. Et Paulus in 1. quæ est ad Corinthios epist, ait: Euigilate iusti, & nolite peccare. Si peccatum à dæmone est, Iob. 4:1
Iaco. 1:14
 & non Ioan. 5:21
1. Cor. 15:50

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

& non à nostro libero arbitrio, frustra nos monet ut caueamus à peccatis. Adversus tam apertum errorem hæc paucula sufficiant. Contra hanc hæresim neminem scio qui ex professo scripsiterit: quamuis Augustinus sæpe contra eum disputet, persertim in libris de libero arbitrio, & in libro secundo de morib[us] Ecclesiæ.

C
Luther⁹ **Q** Varta hæresis docet omne opus quantumlibet rectè factum esse peccatum. Huius erroris autor est Lutherus, dicens iustum in omni opere bono peccare. Ex quo putrido fonte alium errorem deducit, dicens neminem esse certum se non semper peccare mortaliter. Verum de hoc errore iam suprà disputauimus in titulo de operibus. Ibi enim ostendimus ex scripturis, multa esse opera bona quæ nullam prouersus habent mixtam malitiam, & in illis certum est multos nō peccasse mortaliter cum illa operati fuerint. Sed si quis ultra illa quæ nos in titulo de operibus diximus, aliquid videre desiderat, legat Ioannem Roffensem episcopum in suo opere quod fecit pro assertione confutationis Lutheri, articulo. 35.

Aetius.
Luther⁹ **Q** Vintam hæresim docet Aetius, dicens nullum peccatum quantumlibet graviter imputari homini habenti fidem. Hunc eundem errorem tamdiu sepultum iuscitauit hoc nostro seculo Lutherus, dicens solam fidem absq[ue] villo alio opere esse satis ad vitam æternam consequendam. Sed hunc errorem iam suprà ex scripturis scripturæ sacræ testimonij fidem solam minime sufficere ad æternam gloriam adipiscendam, sed esse etiam necessaria alia opera, illa videlicet quæ præceptis expressis nobis iniuncta sunt. Quod si opera etiam exiguntur, & sola fides non sufficit, apertissime colligitur posse fieri ut aliquod peccatum imputetur habenti fidem.

Armeni.
Matt. 16. **S** Extam hæresim inuenerunt Armeni, dicentes esse aliqua peccata prouersus irremissibilia, quæ à nullo vnquam sacerdote remitti possunt. Contra hoc est illud quod Christus dixit Petro: Quodcumq[ue] ligaueris super terram, erit ligatum et in cœlis: & quodcumq[ue] solueris super terram, erit solutum & in cœlis. Quototum dicit, nihil excludit. At Christus non dixit: Si solueris hoc, aut illud, erit solutum in cœlis: sed, quodcumq[ue] (inquit) solueris super terram, erit solutum & in cœlis. Non est ergo aliquod peccatum quod à Petro remitti non possit. Præterea, omnibus Apostolis dicitur: Quæcumq[ue] solueritis super terram, erunt soluta & cœlo. Et iterum: Quorum remiseritis peccata, remissa erunt. Ecce vides non solum Petro, sed omnibus Apostolis datam esse potestatem soluendi non hoc aut illud peccatum, sed omne. Quæcumq[ue] (inquit) solueritis super terram, eruunt soluta & in cœlo. Verum Armeni obijcere nobis possunt illud Salvatoris dicentis: Omne peccatum et blasphemia remittetur hominibus: spiritus autem blasphemiarum non remittetur.

Matt. 12. Et quicumq[ue] dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra sp̄ritum sanctum, non remittetur ei neq[ue] in hoc seculo, neq[ue] in futuro. Ex quo loco videntur colligere peccatum in sp̄ritum sanctum, non posse ab aliquo sacerdote dimitti. Sed hoc non ita se habet, quoniam Christus non est locutus in vniversum de omni peccato in sp̄ritum sanctum, sed de aliquo. Non enim dixit nullum peccatum in sp̄ritum sanctum remittendum, sed dixit sp̄ritum blasphemiarum non remittendum. Et qui dixerit (inquit ille) contra sp̄ritum sanctum, non remittetur ei neq[ue] in hoc seculo, neq[ue] in futuro. Et hoc nos fatemur esse aliquod peccatum quod nunquā remissum est, neq[ue] remittetur. Hoc autem est duritia cordis, qua homo renuit usq[ue] ad finem vitæ remissionē peccati per pœnitentiam accipere. tale inquā peccatum nunquā remittetur, nō quod irremissible fuerit, sed q[uia] nunquā de illo peccator penituit, ideo nunquā in hac vita remittetur. post mortem vero etiam si pœnitiat, nō remittetur: quoniam à mortuo velut qui non est, perit confessio.

Roma. 2. Quādū autem peccator vivit, illum (sicut dicit Apostolus) patientia Dei ad pœnitentiam expectat: & si pœnitentiam egerit, & à sacerdote absolutionem recipere non contempserit, eius peccatum quantumlibet graue fuerit, absq[ue] dubio in hoc seculo

A seculo remittetur. Si vero perseverant in iniustitate, sicut ibidem subiunxit Apostolus, secundum duritiam cordis sui, & cor impoenitens, thesaurizat sibi iram in die iusti iudicij Dei: huic tali non remittitur in hoc seculo, neque in futuro. Et hoc modo interpretatur beatus Augustinus illum Matthæi locum in quadam epistola ad Bonifacium comitem, quæ est quinquagesima in ordine epistolarum eius. Alter tamen hunc locum interpretatur Richardus de sancto Victore, qui illa Christi verba dicit esse intelligenda non de remissione culpæ, sed poenæ. Nam dicit missus fore agendum cum eo qui peccauerit in filium, quam cum eo qui peccauerit in spiritum sanctum: quoniam is qui peccauit in filium, habet excusationem, sed quod egit per ignorantiam, & ita dignus est venia, qua videlicet aliquid de poena peccato debita illi remittatur. Qui autem peccauit in spiritum sanctum, nullam habet excusationem, sed quod egit ex pura malitia, & ita non est dignus venia, qua videlicet illi remittatur aliquid de poena peccato debita. Itaque hanc dicit esse differentiam inter eum qui peccat in patrem aut filium, & eum qui peccat in spiritum sanctum, quod is qui peccat in patrem aut filium, peccat ex infirmitate, aut ex ignorantia; & ideo dignus est ut aliquid ei remittatur de poena debita, poeniteat vel non poeniteat. Is autem qui peccat in spiritum sanctum, peccat ex pura malitia: quapropter nihil prorsus remittetur illi de poena peccato debita, eò quod nullam habeat excusationem, cum peccauerit ex pura malitia: quia etsi peccatum eius remittatur per poenitentiam, omnem tamen poenam peccato debitam soluet; & ita si poenitentiam egerit pro peccato, erit solutus à culpa, sed nullo pacto à poena. Hæc omnia differit Richardus de sancto Victore in quadam libello suo qui inscribitur de spiritu blasphemie. Eodem fere modo interpretatur Theophylactus super Matthæum, quanquam hic videtur sentire, eum qui peccauerit ex infirmitate, aut ignorantia, siue in patrem, siue in filium, quod idem est, esse dignum venia: ita ut etiam si non poeniteat, remittatur illi, sed quod infirmitas aut ignorantia illum excusat non solum à parte poenæ, sed etiam à culpa. Richardus autem non vult illum excusari à culpa, sed à parte poenæ. & hoc dicit ille intelligendum esse per remissionem, ut ad solam poenam referenda sit. Cæterum de peccato in spiritum sanctum conuenit inter eos, quoniam uterque sentit ideo illud non remitti, quia nullam habet excusationem, propter quam aliquid de poena illi debita remittatur, ita ut quamvis poenitentia facta, culpa remittatur, oportet tamen ut omnem poenam peccato debitam soluat. Et hoc est apud istos peccatum illud non remitti. Lege illos, & forte videbitur tibi eorum expositio esse literæ germanior quam Augustini, quamvis huius interpretatio non sit aspernanda.

Sæptima haeresis afferit nullum capitale peccatum esse tolerandum, et etsi permittatur gratia vitandi quantumuis maioris mali. Huius haeresis autores sunt Vvaldenses, quanquam Guido Carmelita in sua summa de haeresibus Vvaldensium errores recensens, nunquam huius erroris meminit. Sed Aeneas Sylvius, qui postea papa Pius. 2. est vocatus, in libro de origine Bohemorum, cap. 35. hunc inter errores Vvaldensium recenset. Contra hunc errorem est illud quod Christus redemptor noster Iudeus loquens apud Matthæum ait: Moyses ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere uxores vestras, ab initio autem non fuit sic. Ecce diuortium viri & uxoris permisum à Moyse. Attale diuortium esse malum Christus ostendit, dicens: Quod Deus coniunxit, homo non separat. Et in his verbis (ut testatur ibidem Hiero.) non dedit nouum præceptum, sed antiquum nouavit, & instaurauit. Et Christus ipse satis aperte expressit, dicens: Ab initio autem non fuit sic. Quo verbo docuit matrimonium ex sua institutione fuisse indissoluble. Quod si matrimonium ex sua institutione fuit à Deo statutum indissoluble, malum est illud dissoluere. Verum Moyses conspiciens gentem suam ad illebras pronā, & timens ne cū aliqua viro suo non placeret, occideretur à viro, ut ille

Vval-
denses.

Matt. 19.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

aliam habere posset pulchriorem, permisit illis ut possent vxores suas repudiare **C**um vellent, ut vxoricidium vitarent. Permisit (inquit Christus) vobis Moyses ad duritiam cordis vestri dimittere vxores vestras. Si permisit, ergo nunquam talis facinus probauit: quoniam (ut ibidem admonet Chrysost.) illa permittimus, que non probamus. Præterea, minus malum maiori malo comparatum habet aliquam ratione boni, videlicet defectum illius gradus malitiae, per quem maius malum excedit minus. Omnis autem declinatio à malo bona est. Et iuxta illam rationem boni potest quodammodo acceptari à voluntate. Rursum, ea quae sunt per metum, sepiissime excusantur, quae seculo metu non essent excusanda. Non autem excusantur nisi ratione maioris mali proximè urgentis, ergo minus malum potest licet quisque sumere tanquam mediu quo possit evitare maius malum quod imminet. Malum est enim si aliquis in mare proieciat merces, quas sine ullo damno poterat seruare, ut in bonos usus conuerteret. At si tempestas urget, iuste illas mergit, timens ne si illas seruare voluerit, ipse mergatur. Et si hoc licet particulari personæ & priuati: cur non etiam licet personæ publicæ: Si de castitate omnium virorum firmiter confiditur, malum est permettere meretrices in populo. Sed si his de populo electis, violandæ est fides conjugij, ita ut, sicut quidam Propheta ait: Vnusquisque ad uxorem proximi sui hinniat, & immutandus est usus naturæ in eum usum qui est contra naturam, ut (sicut ait Apostolus) masculi in masculos turpitudinem suam operentur, & si haec verè timentur euentura, expedit tolerare meretrices magis quam eas expelle

Hiere. 5.

Rom. 1.

Matt. 13.

Iouinia-nus.

Dicitur **B**eatua haeresis assertum: cum iam sit de hoc errore notatus, oportet ut aliqua aduersus illum proferamus. Christus enim redemptor noster aperitissime docet esse aliquam peccatorum inæqualitatem. Sic enim apud Matth. ait: Ego dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio: qui autem dixerit fratri suo racha, reus erit concilio: qui autem dixerit fatue, reus erit gehennæ ignis. His verbis aperit ostendit peccatorum differentia, ex differentia reatus. Peius est enim esse reum gehennæ ignis, quam esse reum iudicio, aut esse reum concilio. ergo peius est etiam dicere fatue, quam dicere racha. Præterea loquens Christus discipulis suis de illis qui noluissent eos hospitio recipere, ait: Amen dico vobis, tolerabilius erit terræ Sodomorum & Gomorrorum in die iudicij, quam illi ciuitati. Si tolerabilius, ergo minus erit eorum peccatum reputandum, quoniam iuxta mensuram peccati erit plagarum modus. Rursum, peccatum in spiritu sanctum grauius est, quam peccatum in patre aut filium: quod ex eo conuincitur, quod illud non remittitur neque in hoc seculo, neque in futuro, hoc autem remittitur. Deinde, idem veritatis magister Pilato loquens ait: Qui me tradidit hic maius peccatum habet. Ecce aperitissimum testimonium quo conuincit peccatorum inæqualitas. Quapropter non opus est ut longius de hac re disputemus. Neque opus est argumēta ex philosophorum officina in medium adferre, quoniam non hic disputamus aduersus Stoicos, sed aduersus Iouinianum, aut quemlibet alium huius erroris patronum, qui se Christianum iactauerit.

Non haeresis docet hominem qui semel per gratiam fuerit iustificatus, non posse

Louiniā-
nus.
Pelagius
Beguar-
di.
Beguine

A p̄ posse amplius peccare. Hanc hæresim impingit beatus Hiero. Louiniāno, lib. 2, ad uersus eundē. Aug. in lib. de hæresib⁹ tribuit illam Pelagio, quēadmodū & Louiniāno. Hanc eandem hæresim post multa tēpora fuscitarunt Beguardi & Beguinæ, quāuis nō ita in vniuersum de omni iusto suā assertionem firmauerint, prout Louiniānus & Pelagius fecrē, sed contractius loquētes, dixerunt posse hominem tantā virtutis perfectionē in hac misera vita acquirere, vt reddatur prorsus imponentis ad peccatum. Et certē si Beguardi & Beguinæ hoc dicerent posse fieri ex quodam particulari priuilegio, & specialissimo Dei adiutorio alicui concessō, nullus illos propter hoc de hæresi notaſet. Poteſt enim Deus ex quodam insigni priuilegio ſic affilere voluntati alicuius hominis, vt nunquam illam permittat in peccatum labi. Nam multi & illustres theologī fatentur hoc fuſſe conſeſſum deiparæ virgini postquam vñigenitū Dei filiū in utero concepit; ē quibus vnum proferam Richardum de sancto Victore, qui lib. 2, de Emanuele, cap. vlti. ita dicit: Quod de extermínio peccati in beata virgine Maria factum creditur, futurum in omnibus sanctis speratur. Futurum inquam, ſed non in corpore eorū adhuc mortali, ſed in corpore eorū iam facto immortalē. Prius ſiquidem oportebit corruptibile hoc in duere incorruptionē, & mortale hoc immortalitatē. Sed hoc fuit in beata virgine ſupra modū mirabile, & præ cæteris sanctis omnibus singulare, quod in ea ſimul conuenire potuit tanta corruptibilitas cum tanta incorruptibilitate, tanta incorruptibilitas cum tanta corruptibilitate. Corruptibilitas in his quæ pertinent ad pœnam, incorruptibilitas in his quæ pertinent ad culpam. Hæc Richardus. Ex cuius verbis conſtat tale priuilegium fuſſe deiparæ virgini conſeſſum, vt prorsus impeccabilis fuerit; quod priuilegium nulli alij hominū afferit fuſſe conſeſſum. Sed hoc dicit nos ſperare vt habeamus in alia vita, quod beata virgo habuit in iſta. Verūm impij Beguardi & Beguinæ docent hoc posſe quēlibet hominē in hac vita acquirere, ſi per profectum virtutū deuenerit ad illū perfectionis gradum, quem illi assignant. Et propter hoc merito damnati ſunt, quoniam omni homini existenti in hac vita dicitur: Qui ſtat, videat ne cadat. Et dñs docens nos omnes orare, præcipit vt dicamus: Dímitte nobis debita noſtra. Quam orationē omnes vſq; ad finem vitæ dicere veracitūr poſſunt. Et beatus Ioannes in ſua prima canonica ait: Si dixērimus quia peccatum non habemus, nosipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt. Non eſt ergo veritas in his hæreticis dicentibus hominem eſſe talē in hac vita, qui peccare non poſſit. Contra hunc Louiniāni et Pelagi errorem ſuprà largius diſputauimus in tit. de gratia, hæresi. 2. Et omnia quæ ibidem contra illos protulimus, etiam pugnant contra errorem Beguardorum & Beguinariū. Verūm contra Beguardos & Beguinās extat conciliū vniuersalis definitio, in quo octo iſtorū errores damnati ſunt, quorū iſte, de quo modo agimus, eſt primus. Huius autem conciliū decretum habetur in volumine Constitutionum Clementinarum, in titulo de hæreticis, in capite cuius initium eſt, Ad noſtrā.

1. Cor. 10
Matt. 6.

Concili-
um Vie-
nense,

A lius eſt etiam error, qui huic proposito conuenit, & præſentem materiam quodammodo respicit. Sed de illo in titulo de potestate diſputabimus, quoniam ibi commodiſ et aptius locatus eſt.

PEREGRINV S

D E hac re vnam ſolūm reperi hæresim, & quidem nimis crudelem, & ab omni humana ratione prorsus alienam: quæ docet non eſſe impendendam humanitatis curā peregrinis. Huius erroris pestiferi autor (vt Bernardus de Lutzemburgo in ſuo catalogo hæreticorū ait) fuit Diotrepheſ quidam Apoſtolis coæuus, de quo beatus Ioānes Apoſtolus & Euani gelista in ſua. 3. catho. epift. ita ait: Scriptissimum forſitan Ecclesiæ, ſed is qui amat pri matū gerere in eis, Diotrepheſ, nō recipit nos. Propter hoc ſi venebo

Diotre-
phes.

SS ij eius

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

eius opera quæ facit, verbis malignis garriens in nos. Et quasi ei ista nō sufficientant, neq; ipse suscipit fratres, & eos qui suscipiunt, prohibet, & de Ecclesia ejicit. Huc usq; ex beato Ioanne. Quæ verba exponens venerabilis Beda in commentarij suis epistolas canonicas ita ait: Diotrepes (ut videtur) erat haeresiarcha temporis illius, superbus & insolens, malens noua docendo primatum usurpare scientia, quam antiquis sanctæ Ecclesiæ, quæ Ioannes prædicabat, humiliter auscultare mandatis. Vnde bene Diotrepes insultus, siue decor insanus dicitur, ut perfidiam cordis etiam nomine significet. Hæc Beda. Sed neq; ex verbis beati Ioannis Euangelistæ, neq; Bedæ illius interpretis, constat Diotrepem tale aliquid sensisse quale illi tribuit Bernardus de Lutzenburgo in suo catalogo. Constat quidem illum fuisse hæreticum, non tamen illius haeresis indicatur. Nam propter hoc quod beatus Ioannes de illo dixit: Neq; ipse suscipit fratres, & eos qui suscipiunt prohibet, suspicari non licet illum sensisse peregrinos omnes non esse suscipiendos, sed solos fideles catholicos, quoniam hos appellat ibi fratres beatus Ioannes. Et quidem hoc semper fuit solenne hæreticis, ut veris fidelibus essent infesti. Hoc enim apud Lutheranos modo contingit, qui veros fideles apud se recipere nolunt, & si quos forte permittunt, male tractant, non tamen docent peregrinis alijs non esse impendendam humanitatem. Idem potuit contingere in Diotrephe, ita ut cum ab Ecclesia ob aliam causam fuisse diuisus, fratres, hoc est veros fideles recipere noluerit, & alios ne id facerent prohibuerit. Esto tamen ita ille senserit ut Bernardus de Lutzenburgo illi tribuit: aduersus hanc haeresim non est operosum disputare, ed quod apertissima sint sacræ scripturæ testimonia quæ illam oppugnant.

Nam ipsem Deus curam peregrinorum egisse videtur cum molestiam vilam illis inferri prohibuit, sic inquiens: Peregrino molestus non eris. Nec solùm molestiam vetuit, sed misericordiæ opera præcepit alibi, dicens: Postquam messueritis segetem terræ vestræ, non secabitis eam usq; ad solum, nec remanentes spicas colligetis; sed pauperibus & peregrinis dimittetis eas. Et iterum in alio loco: Peregrini non qui intra portas tuas est, da ut comedat. Præterea, si peccatum non esset peregrini humanitatem negare, non illud Iob à se excuteret dicens: Foris non mansit peregrinus: ostium meum viatori patuit. Deinde, quam grave hoc sit peccatum, ipse Saluator ostendit cum apud Matthæū dicit se hoc peccatum in die iudicii aliquibus exprobraturum. Hospes fui (inquit ille) & non receperisti me. Ac post subdit, dicens illis qui huiusmodi peccatum commiserunt: Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius. Constat ergo nō minimum esse peccatum pro quo autor æterna punitione damnatur: contrà autem ihs qui peregrinos & aduenas induxerunt in domum suam, dicet: Hospes fui, & receperisti me. Et postea: Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Non parua est virtus quæ regnum meretur accipere cœlorum. Rursum, (vt Origenes annotauit homilia 5. super Genesim) Loth ab incendio Sodomorum & Gomorræorum propter solam hospitalitatem liberatus est. Nullum enim præclarum illius gestum sacra narrat historia, præter humanitatem quam peregrinis impedit, propter quam ab incendio liberari meruit. Demum ut vndique hæc haeresis profligetur, ostendam illam non solùm Christianis sed etiam Ethnici suis exosam, & ab illis damnatam. Nam Aristo. lib. 9. de historia animalium capite tricesimo secundo, de aquila loquens ait: Senescientibus aquilis rostrum superius accrescit, incurvaturq; subinde magis magisq; ut demum fame intereant. Cui rei data est fabula, ut hoc ita accidat aquilæ, quoniam cum olim homo esset, hospiti iniuriam intulerit. Hæc ille. Vide quantum fuerit etiam Ethnicis abominabilis hospitis iniuria, ut propter hanc solam hominem in aquilam transformatum fabulentur. Et de re tam manifesta plusquam forte erat necessarium dixi,

POENITENTIA

PE hac re unus est error Lutheri, quo docet non esse tres partes poenitentiae, sed optimam poenitentiam dicit esse nouam vitam. Quem errorum ex suo cerebro fabricauit, nec ex alterius vetustioris haeretici officina depropulsit, quod raro Lutheru contigisse agnoscimus. Nam cum plures quam centum hucusq; prodiderit errores, vix tres aut quatuor reperiuntur quos non hauserit ex putridis lacubus haereticorum iam diu ab Ecclesia electorum; verum hoc loco neminem (quod sciam) habuit huius erroris magistrum. Et quavis ille in quodam libro quem fecit pro assertione articulorum a Leone papa huius nominis. x. damnatorum, videatur hanc assertionem velut non suam reijsere, dicere eum non negare omnes tres partes poenitentiae, sed solam satisfactionem, quoniam contritionem & confessionem dicit inueniri & probari; satisfactionem autem negat haberri ex sacris libris; quapropter dicit satisfactionem nullam debere fieri pro delictis perpetratis, sed quod dimissa culpa, simul etiam remissa sit omnis pena peccato debita. Quavis tamen Lutherus dicat se admittere contritionem & confessionem, factis tamen negat. Nam contritionem quae sit per examinationem peccatorum, & eorundem detestationem, irridet, dicens illam esse meram hypocrisim. Confessionem auriculariam esse necessariam negat. Satisfactionem in uniuersum tollit. Ex quibus satis constat Lutherum non admittere tres poenitentiae partes prout a catholicis viris admittuntur. De contritione & confessione in suis titulis aduersus Lutherum disputauimus. Quapropter solum superest ut ex sacris literis ostendamus satisfactionem esse necessariam. Ut autem id apertius conuincamus, prius oportet ostendere post dimissam per contritionem culpam manere aliquam penam soluendam iuxta mensuram & penam & temporis a Deo decretam. Hoc autem satis colligitur ex eo quod Moysi pro populo Israel

B Deum oranti Deus respondit. Nam cum Moyses orasset dominum dicens: Dimitte obsecro peccatum populi huius; respondit dominus: Dimisi; attamen oes homines qui tentauerunt me, non videbunt terram pro qua iurauit patribus eorum. Ecce post dimissam culpam, reseruatam adhuc penam. Præterea non est dubitandum Moysen et Aaron statim doluisse & resipuisse de peccato incredulitatem & diffidentiam quod apud aquas contradictionis commiserant; pena tamen ob hoc illis a domino definita non fuit illis relaxata, quoniam nunquam intrauerunt terram promissionis, prout illis dominus misericordia fuerat. Rursum, David rex cognoscens enormitatem & grauitatem culpe quam in adulterio & homicidio commiserat, statim dimissa est illi culpa sua, quoniam sic illi denunciatum est per prophetam Nathan: Transtulit quoque dominus peccatum tuum. & tamen post dictam remissionem culpam idem propheta predixit illi multas calamitates et penas eum passurum propter peccatum commissum, quas oes postea passus est, ut secundus liber Regum testatur. Ecce hic David peccatum est dimissum, pro quo tam multae fuerunt penae postea tolerandae. Deinde idem rex David videt angelum domini interficiendum populum eius pestilentissimo morbo propter peccatum quod ipse prius commiserat in eiusdem populi numeratione, peccatum suum fatetur dicens: Ego sum qui peccavi, ego inique egii; isti qui oves sunt, quid fecerunt? Vertatur obsecro manus tua contra me, & contra domum patris mei. Post quam humilem confessionem non est dubitandum quin statim illi fuerit dimissum peccatum, sicut alias factum esse narravimus. Et tamen culpa iam dimissa præcipitur illi per Gad prophetam ut extruat altare domino in area Areunam Hiebusei, & super illud offerat holocaustum ad placandam Dei iram. At haec oblatio non esset illi iniuncta nisi post dimissum peccatum restaret aliqua pena soluenda, in cuius satisfactionem talis oblatio fieri deberet. Et haec mihi sufficere videntur ad ostendendum post dimissam culpam restare aliquam penam temporalem soluendam. Quod si aliqua pena soluenda restat post dimissam culpam, in illius ergo penae compensationem potest homo aliquam penam

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

vitro tolerare, & hæc poenæ voluntaria & libera tolerantia est alterius poenæ debitæ satisfactio. Hoc autem scripturæ sacræ expressis testimonij ostendemus esse verum. Propheta Daniel regem Babylonis hortatur ut huiusmodi satisfactio-

Dani. 4. nem pro peccatis suis faciat, sic dicens: Peccata tua eleemosynis redime, & iniuriantes tuas misericordijs pauperum. At peccata iuxta reatum culpæ non redimuntur eleemosynis, quoniam potest quis eleemosynas facere, & esse in peccato. Ergo poena peccato debita est quæ redimitur eleemosynarum largitione. Ethanc peccati redemptionem sacri doctores non solùm recentes, sed etiam vetustissimi appellant satisfactionē pro peccato. Quod ideo dixi, qd Lutherus abominatur nomē satisfactionis. Vbi autem res constat, nō expedit de nudis verbis contendere. Verū quantum ego suspicor, Lutherus magis odit ipsam satisfactionem, quam nomen satisfactionis. Ex vnguisbus enim (vt est in proverbio) licet estima

Luc. 11. ra Leonem. Præterea, eleemosynam satisfacere pro peccato, testatur ipse veritatis magister, qui postquam reprehenderat Phariseos de rapina & iniuitate, dixit illis: Quod supereft, date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.

Eccle. 21. Et constat eum loqui de satisfactione pro poena, & non de reatu culpæ: nam alioqui existenti in peccato sola eleemosyna non faciet vt omnia sint munda. Rursum, de oratione quod pro peccato satisfaciat, testatur sapiens cum ait: Fili peccasti, ne adiicias iterum, & de præteritis deprecare vt dimittantur tibi. Attendant hic Lutherus, & videat non esse satis ad veram poenitentiam vitę innouationem. Nam postquam Sapiens præceperat vitæ emendationem dicens, ne adiicias iterum: tamen quam hoc non satis esset, addidit, & de præteritis deprecare vt dimittantur tibi. Deinde ad ostendendam omnem satisfactionem in genere, efficacissimum est

Matt. 3. illud quod Ioannes Baptista prædicans ait: Facite fructus dignos poenitentia. Quem locum pertractans Chrysostomus super Matthæum ait: Quomodo fructificare poterimus; Si vtique peccatis aduersa faciamus. Aliena rapuisti, incipe

Rom. 6. donare iam propria. Longo es tempore fornicatus, à legitimo quoque usu suspendere coniugij, ac perpetuam continentiam saepius paucorum dierum castitia meditare. Iniuriam vel opere cuiquam vel sermone fecisti, refer benedictionis verba conuictijs & percutientes te, nunc officijs, nunc etiam beneficijs placare contende. Hæc Chrysostomus. Ex quibus verbis patet quæ sint pro peccatis compensatione facienda. Beatus Gregorius homilia vicesima ad eundem modum illum locum interpretatur. Beatus Paulus in ea quæ est ad Romanos epistola, pro hac re testimonium reddit dicens: Sicut exhibuistis membra vestra seruire immunditiae & iniuriat ad iniuriam, ita exhibete membra vestra seruire iustitiae in sanctificationem. Quæ verba exponens Theophylactus ait: Neque enim cum facinus aliquod unum admittebatis, illo contenti reliquis per vos finis imponebatur, sed scelus unum aliud succedebat, vt vestra nequitia in maius excresceret. Par ergo mensura exhibentes membra hæc vestra pro pristina illa immunditia, quod reliquum vobis est vitæ digatis. Hæc Theophylactus. Ex quibus verbis constat locum illum Pauli esse intelligendum de compensatione aut satisfactione pro peccatis facienda prout mensura delicti exigit, ita ut iuxta mensuram delicti sit plagarum modus, non solùm in alia vita, sed etiam in ista. Accedit ad hæc, quod omnes sacri doctores concorditer sentiunt esse aliquam satisfactionem pro peccatis faciendam, etiam postquam peccata per contritionem dimis- sas sunt. E quibus aliquorum dicta subiçiam, quod res clarius pateat. Ischius nanque libro quarto super Leuiticum ita ait: Emundatio lepræ est poenitentia. Hæc autem opera necessaria habet, quæ virtutibus & actionis studio valeant delere peccata. Propter quod Ioannes Baptista, vt Matthæus testatur, populo Iudeorum dicebat: Facite fructum dignum poenitentia. Considerauit enim, sicut subtilis legislator, eos qui non omnia possint quæ pertinent ad distri-

Aad districtam rationem poenitentiae exhibere. Opus enim habet poenitentia orationem intentam, eleemosynam, vigilias, sacrum ieiunium, postrem etiam illa quae David dicit: Facta sunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, & lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. Sed & cinerem tanquam panem mäducabam, & potum meum cum fletu miscebam. Hæc Ioschius. Beatus Fulgentius in epistola ad Venantiam de recta poenitentia, circa finem epistolæ sic ait: Conuersi de remissione peccatorum nullatenus desperemus, tenentes domini fidele promissum quo ait: Cùm conuersus fueris, & ingemueris, saluus eris. Pressuræ tribulationesque præsentis temporis longanimitè toleremus, & à timore Dei nullatenus recedamus. Præcipit enim nos Apostolus esse in tribulatione patientes, qui etiam correptionem præsentis temporis ad euitandam futuri iudicij poenam multum nobis prodesse testatur dicens: Cùm iudi camur autem, à domino corripimus, ut non cum hoc mundo damnemur. Hæc Fulgentius. Quibus verbis aperte docet per poenas huius vitæ euitari poenas alterius: & nō ex proprio cerebro (vt Lutherus facit) hæc docuit, sed testimonio Pauli idem dicentis. Eucherius Lugdunensis episcopus super libros Regum sic ait: Si peccatum David tam detestabile dominus transtulit, quid est quod omnia quæ de eodem peccato per Prophetam ei à domino dicta sunt, postmodum tolerauit? Sed procul dubio dominus delét illud, sed sine vltione non deserit. Aut enim ipse hoc homo in se poenitens punit, aut hoc Deus cum homine vindicans percutit. Nequaquam igitur peccato parcit, quod nullatenus sine vindicta dimittit. Sic enim David audire post conuersionem meruit: Dominus transtulit peccatum tuum. Et tamen multis post cruciatibus afflictus ac fugiens, reatum culpæ quam perpetrauerat, exoluit. Sic nos salutis vnda à culpa primi parentis absoluit; sed tamen reatum eiusdem culpæ diluentes, absoluti quoque adhuc carnaliter obimus, quia delicta nostra siue per nos seu per seipsum refecat etiam cùm relaxat. Ab electis enim suis iniquitatum maculas studet temporali afflictione tergere, quas in eis in perpetuum non vult vindicare. Hæc Eucherius. Nihil poterat apertius dici pro ea satisfactione peccatorum quam conamur afferere. Christianus Druthmarus eidem sententiæ subscribit, qui in expositione super Matthæum ita ait: Fructum dignum poenitentiae facere est præterita mala fletibus punire, & bona è contrario ageret ut sicut exhibuimus membra nostra seruire iniustitiæ, ita exhibeamus eadem seruire iustitiæ in sanctificationem, vel fructus dignos poenitentiae, bona agere, & male commissa eleemosynis redimere. Hæc ille. Plura certè pro huius veritatis defensione possem citare sacrorum virorum testimonia; sed causa vitandæ prolixitatis omisi: & si quis ea videre cupit, inueniet ea citata à Ioanne Roffensi episcopo in articulo quinto illius magni operis quod fecit contra Lutherum, & in Iacobo Latomo in eo opere quod fecit pro assertione determinationis Louaniensis aduersum Lutherum. Vterque enim istorum multa pro hac re coaceruauit sacrorum virorum testimonia. Mihi autem placuit ex meo labore hæc pauca proferre, quoniam à nullo istorum virorum aliquis eorum testimoniū petiuit. Illorum ergo testimonia ideo citauit, vt rem ab illis plenè confirmatam, firmiorem ostenderemus.

SEcunda hæresis ait poenitentiam quæ ex timore gehennæ oritur, esse non solo Luthers, slum inanem, verum etiam noxiā. Huius hæresis autor est etiam Lutherus, qui ad hunc scopum suam doctrinam visus est dirigere, ut peccatores à poenitentia auerteret, & ad peccandum impelleret. Hic enī ait pestiferam esse poenitentiam quæ à timore gehennæ ortum habet. Quapropter ait malum esse talē timorē peccatoribus incutere, ut inde ad poenitentiam consurgant. Verum de hoc errore iam superdisseruimus in titulo de contritione: quapropter nō erit opus nūc ea repetere.

Tertia hæresis omnem poenitentia virtutem tollit, dicens eos qui semel lapsi sunt,

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Nouat_{9.} sunt, nunquam postea consequi remissionem quantumlibet postea poeniteant.
Nouati-
ani.
Cathari Huius hæresis autor fuit Nouatus quidam Romanæ Ecclesiæ presbyter, à quo
Mētan₉ Nouatiani appellati sunt. Vocantur etiam alio nomine Cathari, id est mundi, pro
Iacob. 2. pter munditiam quam superbissimè de seipsis prædicabant. Et hoc nomen illi
Iob 41 sibiipsis arrogantissimè indiderunt. Qui huius rei historiam plenè nosse cupit,
Iob 14 legat Eusebium Cæsariensem libro sexto historiæ Ecclesiasticæ capite trigesimo
Psal. 50 octauo. Verùm & si omnes qui de hæresibus scriperunt, hunc errorem tribuant
Matth. 8 huic Nouato tanquam primo illius inuentori, tamen beatus Hieronymus libro
Ezec. 18. secundo aduersus Iouinianum dicit etiam hunc fuisse errorem Montani quem
Sapien. 7 constat esse Nouato vetustiorem, quoniam ille sub Commodo imperatore, & So
Roma. 2 therò papa fuit: hic autem sub Decio & sub Cornelio. Quicunque ergo fuerit hu
Psal. 11. ius hæresis primus inuentor, ille certe duram satis inuenit sententiam, & à miseri
Eccle. 2. cordia diuina nimis alienam. Quapropter credo eos non fuisse misericordiam
Psalm. 50 consecutos qui hanc hæresim docuerunt: quoniam (vt ait Iacobus Apostolus) iu
D dicium sine misericordia fiet ei qui non fecerit misericordiam: præsertim cùm
Psalm. 50 non sit alia res pluries & apertius in sacris codicibus prodita, quām misericordia
Psalm. 50 quam Deus erga peccatores maximè poenitentes exercet, illis peccatorum suo
Psalm. 50 rum indulgentiam tribuens. Si poenitentia non promeretur indulgentiam pecca
Psalm. 50 torum, frustra ille qui poenitentiam agebat in fatuilla & cinere, Deum pro suis
Psalm. 50 peccatis deprecabatur dicens: Tu quidem gressus meos dinumerasti, sed parca
Psalm. 50 peccatis meis. Frustra petit, qui certus est se non posse impetrare quod petit. Ve
Psalm. 50 rūm sanctus Iob melius de misericordia diuina quām Nouatus sentiens, id petit
Psalm. 50 quod se obtainere posse credit. Et David adulterij à se commissi penitens, domi
Psalm. 50 num precatur dicens: Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tu
Psalm. 50 am. Et secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam. D
Psalm. 50 David magnam agnoscit esse misericordiam diuinam, & multitudinem misera
Psalm. 50 tionum illius sciti: ideo cum confidentia à Deo misericordiam petit, tanquam ab
Psalm. 50 eo qui illam donare poterat. Tanta est enim benignitas omnipotentiae, & omnipot
Psalm. 50 entia benignitatis in Deo, vt nullum sit peccatum quod nolit aut qd nō possit re
Psalm. 50 mittre peccatori poenitenti. Si enim aliquod esset peccatum quod remittere non
Psalm. 50 posset, non esset omnipotens: aut si cùm posset remittere non vult, iam non est ple
Psalm. 50 ne misericors, cùm ad plenam misericordiam id exigatur, vt totum quod possit
Psalm. 50 velit, si malitia petentis non obstet. Rex ille Euangelicus, cui se dominus per para
Psalm. 50 bolam similauit, omne debitum dimisit seruo suo, quoniam rogauit eum: & quia
Psalm. 50 ille cum alio conseruo non exacerbat eandem misericordiam, coniectus est in
Psalm. 50 vincula & carcerem. Præterea Salomon in libro Sapientiae ait: Malitia sapienti
Psalm. 50 am nō vincit. At si aliquod peccatum esset quod non posset aut nollet benignitas
Psalm. 50 remittere, sapientia esset victa à malitia: aut superata illius potentia, si non potest:
Psalm. 50 aut superata misericordia, si non vult. In eodem libro iterum dicitur: Dissimulat
Psalm. 50 Deus peccata hominū propter poenitentiā. Quid est dissimulare, nisi non punire
Psalm. 50 cùm posset: Non autem punit, quia patientia Dei (vt ait Apostolus) expectat
Psalm. 50 peccatorem ad poenitentiam. Si autem peccatori nihil esset profutura poeniten
Psalm. 50 tia, frustra illum Deus expectat, cùm ex tali expectatione peccator nullum com
Psalm. 50 modum habere potest. Verùm quia per talem poenitentiam peccator assequi
Psalm. 50 tur suorum peccatorum remissionem, & postea vitam æternam, ideo Deus pecca
Psalm. 50 torem non statim post peccatum commissum punit, sed expectat ut poenitenti
Psalm. 50 am agat, dicens: Nolo mortem peccoris, sed magis ut conuertatur & viuat. Quier
Psalm. 50 go conuersionem peccoris optat, propter ipsius peccatoris commodum optat, &
Psalm. 50 non propter suum, quoniam Deus bonorum nostrorum non indiget. Ecclesiasticus
Psalm. 50 etiam hanc eandem docet sententiam dicens: Fili peccasti, ne adhucias iterum: & depre
Psalm. 50 teritis deprecare ut tibi dimittantur. Si peccatum per poenitentiam non dimittitur,

A tur, frustra Ecclesiasticus moneret peccatorem ut peteret à Deo peccatorum suo-
rum dimissionem. Rursum, Esaias propheta promittit p̄ctōri si p̄enituerit p̄ctō-
rum indulgentiam, dicens: Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogita-
tiōes suas, & reuertatur ad dominum, & miserebitur eius: & ad Deum nostrum,
quād multus est ad ignoscendum. Et per Hieremiam prophetam dñs ait: Si p̄e-
nitentiam egerit gens illa à malo suo quod locutus sum aduersus illam, agam &
ego p̄enitentiam super malo quod cogitauit facerem ei. Hoc idē per Ezechielē
Prophetam dñs promittit dicens: Si impius egerit p̄enitentiam ab omnibus pec-
catis suis quae operatus est, & custodierit omnia p̄cepta mea, & fecerit iudicium
& iustitiam, vita viuet, & non morietur. Omnim iniquitatum eius, quas opera-
tus est, non recordabor. In iustitia sua quam operatus est, viuet. Quid ergo crude-
lissimi Nouatiani aduersus tot tamque aperta testimonia docere pr̄sumunt?
Deus promittit p̄ctōri p̄enitenti seremissimum & cōdonaturum p̄ctā, & isti cō-
tra diuinās promissiones non verentur remissionem negare p̄enitenti. Sed vi-
dete quemadmodum suam impiam doctrinam exponant, credentes illam facil-
ius posse defendi. Patent enim p̄ctā ante baptismum commissa posse per ba-
ptismum deleri, illa autem quae post baptismum sunt perpetrata, negat posse per
p̄enitentiam dimitti. Sed tunc oportebit eos percontari, an baptismus Dei po-
tentiam, aut misericordiam minuat, aut forte malitiam peccati adiuuet, ut con-
tra Dei misericordiam victoriam parere valeat: Absit ut in tantam blasphemī-
am quis incidat, ut dicat malitiam nostram vñquam posse vincere diuinā mis-
ericordiam & sapientiam. At sapientia victam se fateatur oportet, si p̄ctūm post
baptismum commissum non potest, aut non vult remittere. Non enim solum
creendum est malitiam aliquando non vincere sapientiam, sed nunquam. Præ-
terea ipsem et dominus ait: Non est opus benevolentibus medico, sed malè ha-
bentibus. Eentes discite quid est, misericordiā volo, & non sacrificium. Nō enim
veni vocare iustos, sed p̄ctōres ad p̄enitentiam. Mirum est quod Deus de celo ad
terrās venerit ut vocaret peccatores ad rem prorsus inutilem, videlicet ad p̄en-
itentiam, quae iuxta horum hereticorum sententiam res est peccatori baptizatio
prorsus inanis. Rursum in eisdem ipsiis verbis saluator dicit se venisse tanquā me
dicum ad infirmū. Si ergo ille peritus est medicus, omnes potest infirmitates sana-
re. Non enim est perfecta medicina, cui morbus aliquis incurabilis inuenitur.
Quod si omnes curare potest & non vult, tunc crudelis est medicus, & non mis-
ericors dicendus, qui non compatitur infirmo, quia non illum iuuat cùm potest.
At Deus misericors est, cuius miserationis non est numerus: & ideo vult omnes
saluos fieri, si ipsi et suae ipsorum saluti non repugnant. Quapropter oportet ut
cum Propheta regio propter hanc immensam eius misericordiam illum laude-
mus dicentes: Benedic anima mea domino, & omnia quae intra me sunt, nomi-
ni sancto eius. Benedic anima mea domino, & noli obliuisci omnes retributions
eius. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates
tuas. Qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te in misericordia & mi-
serationibus. Quid ergo esse poterit in nobis quod irremissibile sit, si domi-
nus propitiatur omnibus iniquitatibus nostris? Aut quomodo dicetur aliquod
peccati vulnus insanabile, si dominus sanat omnes languores nostros? Vel qualiter
non potitur iam plena remissionis beneficio, qui in misericordia & misera-
tionibus coronatur? Deus ergo qui omnes infirmitates nostras sanat, oportet ut pec-
cata etiam post baptismum commissa peccatori p̄enitenti remittat. Deinde,
multae parabolae sunt in Euangeliō, quibus CHRISTVS docuit nos vt credere-
mus peccatorum remissionem fore dandam peccatori p̄enitenti. Filius enim pro-
digus qui acceptam substantiam quae illi hāreditario iure competebat, abiens in
regionē longinquā, viuendo luxuriose dissipauerat, cū ad se reuersus male actorū
p̄eni-

Esaia 53

Hier. 13

Ezecl. 18.

Matth. 9

Psal. 102

Lucce 15

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

pœnituit, ad patrem rediſt, & ab eodem receptus est, nec tamen asperè & dure, C
quín potius benigne, & cum lætitia magna, quia filius qui perierat, inuentus est.
Necalius est filius prodigus quām peccator, nec alius eius pater quā Deus, qui ex
nīmia benignitate sua peccatorem ad se conuersum recipit, & hoc cum gaudio:
quoniam maius gaudium fit in cœlo super vno peccatore poenitentiam agente, q
super nonaginta nouem iustis qui non indigent poenitentia. Hominem vulnera-
tū à latronibus, descendenter à Hierusalem in Hiericho, Samaritanus perduxit
ad stabulum, vinum & oleum in vulnera infudit, duos denarios stabulario dedit
expendendos in vulnerati medelam, promittens se postea soluturū quicquid sta-
bularius cum infirmo ultra expendisset. Vulneratus hic peccatorem designat. Sa-
maritanus tam anxiā illius curam habens, est Christus redemptor noster. Si au-
tem salus huius infirmi desperata iam esset, nō tam solicitus esset Samaritanus de
eius salute. Verū m̄ quia sperabat infirmum posse in pristinam incolumentem re-
stitui, si debita illi applicetur medicina: ideo omnem quam potest adhibet curam
vt sanitatem recuperet. Demum aduersus hanc hæresim celebratum est Roma à
Cornelio papa concilium quinquaginta episcoporum, & totidem presbyterorū,
& multo plurium diaconorū, in quo hæc pestifera hæresis damnata est. Et quam-
uis huius concilij decreta non extent, tamen Eusebius Cæsariensis libro sexto hi-
storiæ Ecclesiasticæ capite trigesimoquarto de hac re testimonium perhibet.
Quod si quis pertinax Eusebio nō credit, audiat cōcilium Nicænum, quod pro-
hibet ne aliquis ex Nouatianis ad Ecclesiæ communionem recipiatur, nisi prius
hanc abiurauerit hæresim. Nam in octauo capite suorum decretorum concilium
præfatum sic ait: Si qui voluerint venire ad Ecclesiam catholicam ex Nouatianis,
placuit sancto concilio ut ordinentur, & sic maneat in clero. Ante omnia autem
hanc habeant confessionem, quam per scripturam exigī oportet, vt fateantur se
communi consensu catholicæ Ecclesiæ statuta obseruatos, id est, communica-
tuosse & his qui fortè secundas nuptias experti sunt, vel his qui persecutionisē
pore lapsi sunt, quibus tamen lapsis pœnitētia modus & tempus ascriptum est,
vt in omnibus sequantur ea quæ in Ecclesia catholica obseruantur. Hæc concili-
um Nicænum. Aduersus hanc hæresim scripsit beatus Cyprianus librum vnum
in modum sermonis, qui inscribitur de lapsis. Beatus Ambrosius scripsit opus de
poenitentia duobus partitum libris, in quorum primo aduersus Nouatianum pu-
gnat. Beatus Chrysostomus fecit alium librum qui inscribitur de reparatione la-
psi. Alios non vidi.

POTESTAS.

Vualdē.

DE hacre est vna hæresis quæ afferit omnem potestatem tam laicalem q
Ecclesiasticam amitti per pectum mortale. Huius hæresis autores fue-
runt Vualdenses, dicentes, nō esse parendū illi qui mortalis culpæ reus
sit, qniam talem dicunt non posse Ecclesiastica neq; seculari dignitate
potiri. B. Bernardus q Vualdensibus est vetustior, sermone 66. super cantica, hūc
errorē tribuit qbusdā sui tēporis hæreticis, q̄tū nomina nō exprimit, sed solū dicit
illos iactare se esse Apostolorū successores, & vitā apostolicā gerere. Quæ res an-
sam suspicionis mihi præbet, illos de quibus Bernardus loquitur, esse quos vo-
camus Pseudapostolos: quoniam & hic error, & alijs quos ibidem Bernardus enu-
merat, à Pseudapostolis defenduntur. Verū huic nostræ suspicioni obsta-
re potest, quod Gerardus Sagarellus, & Dulcinus Nouariensis, qui príncipes
Pseudapostolorum dicuntur, multo posteriores fuere Bernardo. Et certè qui-
cunque illi fuerint, eosdem prorsus tutantur errores quos Vualdenses. Ioannes
Io. Vuic. Vuic leph post aliquod annos hanc, vt cæteras Vualdensium hæreses, suscitauit.
Io. Hus. Ioannem Vuic leph imitatus est in hac parte Ioannes Huss. Hi duo dicunt eum q
culpæ

A culpæ mortalis est reus, nō esse regem, nec comitem, nec ducem, nec papam, nec episcopum, nec aliquid huiusmodi. Et si aliquid horum dicitur, aut vocatur, assentunt æquiuoca denominatione vocari, sicut homo p̄ctus dicitur homo, quamuis nihil verè humanum habeat. Ad hoc autem afferendum tali argumento se firmant. Omnis potestas à domino Deo est: Deus autem dona sua non præstat hominibus peccatoribus & sceleratis, ergo homo peccati reus nullam habet potestatem. Sed hæc argumentatio inanis est prorsus, & nullam vim habens, eò quod falsum assumit cùm ait Deum nō concedere dona sua p̄ctōribus. Hoc autem esse falsum vel ex eo conuincit, quod dominus per Hieremiam prophetam quibusdā barbaris gentibus loquens ait: Et nunc itaq; ego dedi omnes terras istas in manu Nabuchodonosor regis Babylonis serui mei. Insuper & bestias agri dedi ei, vt serviant illi. Et seruient ei omnes gentes, & filio eius, & filio filij eius, donec veniat tempus terræ eius, & ipsius. Et seruient ei gentes multæ, & reges magni. Ecce Nabuchodonosor malus, & dicitur rex: nec potest dicere Vūicleph eum vocari regē æquiuoce, quoniam sicut dicitur ita est rex. Nam Deus cuius est regna donare, illi dedit regnum. Ego (inquit Deus) dedi omnes terras istas in manu Nabuchodonosor regis. Deus ergo dat regna etiam p̄ctōribus, sicut & iustis: quoniam (vt est apud Iob) regnare facit Deus hominem hypocritam propter p̄ctā populi. Ecce Iob 14:1 hypocritam regnante Deo nō solū permitte, sed faciente. At hypocritam esse malum quis dubitare poterit? Præterea Christus loquens de obedientia præstanta superioribus ait: Super cathedram Moysi sederunt scribæ & pharisei: quæ cunctæ dixerint vobis, facite: secundum opera veræ eorum nolite facere. Dicunt enim, & non faciunt. Ex quibus verbis apertissimè conuincitur fieri posse vt super cathedrā sedeat iñ q̄s oportet nō imitari, q̄ dicūt & nō faciūt: q̄ alligat onera impotabilia sup humeros aliorū, ipsi verò nec digito ea mouere volūt. Rursum, beatus

B Petrus in sua 1. Canonica epist. ait: Serui subditi sint in omni timore dominis, nō tantum bonis & modestis, sed etiam dyscolis. Ecce beatus Petrus vocat dyscolos dominos, & nō verentur haeretici negare hoc esse possibile, vt peccator sit, & potestam aliquam & dominium habeat. Et ne subterfugiant ad nominis æquiuocationem, dicentes illos fuisse vocatos dominos æquiuoce, sicut homo p̄ctus dicitur homo, præcepit vt talibus dyscolis subiecti essent. Ex quo aperte constat illos non solo nomine dici dominos, sed re, cum illis debeatur obedientia & timor. Deinde aliqui fuerunt p̄ctōres de quibus Euangeliū testatur eos tunc aliquam habuisse potestatis dignitatem. Iudas apostolus erat, & peccator tunc erat: & si hoc Ioannes Vūicleph negare nō erubescit, ipsamet veritas ore proprio illum redarguit & confundit. Sic enim ait: Nōne duodecim vos elegit & unus ex vobis diabolus est. Ecce Ioh. 6:14 peccator est Iudas, & tamen apostolus est, quoniam à domino electus est. Nisi forte quem Deus elegit, Vūicleph vult illum ab electione frustrari. Caiphas etiam cùm esset pontifex anni illius prophetauit. Pontifex erat, & sententiam mortis aduersus Christum dicebat. Possibile est ergo vt quis sit peccator, & sit papa, aut episcopus, aut rex, aut aliquid huiusmodi. Nam qui solem suum facit oris super bonos & malos, etiam donat regna iustis & p̄ctōribus. Meritò ergo hæc sententia damnata fuit in cōcilio Cōstantiensi. Nam ex quadraginta quinq; articulis Ioannis Vūicleph in illo cōcilio sessiōe octaua damnatis quartus sic ait: Si episcopus vel sacerdos est in p̄ctō mortali, nō ordinat, nō cōficit, nō cōsecrat, nō baptizat. Et quintusdecimus articulus illius est iste: Nullus est dominus ciuilis, nullus est prælatus, nullus est episcopus dum est in p̄ctō mortali. Qui duo articuli simul cū alijs una super omnes lata sententia damnatis sunt. Et in eodem cōcilio sessione quinta decima damnati sunt aliqui articuli Ioannis hus, quorum ultimus eandem habet sententiam, & eisdē verbis quibus prolatus est quintusdecimus Ioannis Vūicleph. Contra hunc errorem Ioannis Vūicleph scripsit Thomas Vualden in suo primo

Hier. 27

Iob 14:1

Matt. 23

1. Petri. 2

Ioh. 14:1

Ioan. 14:

Matth. 5

Cōciliū
Cōstant.

PRAECEPTVM.

Luther 19

Nus è multis Lutheri erroribus eit, quo docet Deum præcepisse nobis ea quæ impossibilia sunt vt à nobis seruentur: & dat exemplum de duobus præceptis decalogi, videlicet de præcepto dilectionis Dei, & de præcepto: Non concupisces. Hæc enim duo dicit non posse in hac vita seruarit: & causam huius impossibilitatis reddit in præcepto dilectionis, quia necesse est, vt in hac vita existētes aliqua præter Deum amemus; quod quum facimus, Deum iam (vt ipse ait) non ex toto corde amamus. Quapropter colligit non esse possibile Deum in hac vita ex toto corde diligere: quod tamen (vt ille ait) nobis in primo præcepto mandatum est. De impossibilitate verò obseruationis alterius præcepti, videlicet: Non cōcupisces, talem assignat causam, q̄ dicit cōcupiscentiam quæ in baptizato relinquitur, esse peccatum propriè dictum, & transgressionem huius præcepti: Non cōcupisces. Et quia caro tali cōcupiscentia infecta ad omne opus liberiarū cōcurrat, inde esse ait q̄ omne opus humanum peccatum efficitur. Verùm hoc vltimum superius in titulo de operibus ostendimus esse falsum. Illo enim loco ex sacra scriptura docuimus cōtra hūc eundem Lutherum, non omne opus humanum esse pctūm. Nunc ergo superest vt ostendamus obseruationē omnium præceptorum Dei esse nobis possibilem cum ipsius Dei adiutorio, quod tamen ipse paratus est semper nobis præstare, si nos eo vī volumus. Postquam dominus præcepta dederat filiis Israel, ostendes revoluti omnia, quæ illis præceperat, esse possibilia, ne forte cūm ea in posterum omisissent, causarentur ea fuisse impossibilia. Sic enim in Deuteronomio dicitur: Mandatum hoc quod ego præcipio tibi hodie, non suprate est, neq; procul D possum, nec in cœlo situm, vt possis dicere: Quis nostrum valet ad cœlum ascendere, vt deferat illud ad nos, vt audiamus, atq; opere cōpleamus. Necq; trans mare possum, vt causeris & dicas: Quis è nobis poterit trāsfretare mare, & illud ad nos vscq; deferre, vt possimus audire & facere qd præceptum est? Sed iuxta te est sermo valde in ore tuo, & in corde tuo vt facias illū. Hæc ibi. Quibus verbis nihil poterat expressius dici vt ostenderet obseruationē mandatorum Dei esse possibilem, præsertim q̄ in proximè præcedentibus verbis sermonem fecerat de præcepto dilectionis Dei ex toto corde, & in sequentibus verbis iterum idem præceptū replicat: ex quo colligitur apertè illud præceptum esse nobis possibile, cūm Dei tamen adiutorio, quod ille paratus est nobis præstare: & esse illud de quo specialiter dicit: Mandatum hoc quod ego præcipio tibi hodie, non suprate est. Præterea dominus apud Matthæum ait: Iugum meum suave est, & onus meum leue. Præcepta sua dominus appellat iugum & onus, & hæc dicit esse leuia: non sunt ergo impossibilia, vt ait Lutherus. Nam si impossibile esset illa seruare, non iam leuia sed grauissima essent dicenda. Rursum, beatus Ioannes in sua prima canonica epistola de mandatis Dei dicit: Mandata eius grauia non sunt. Ecce Ioannes dicit manda ta Dei nō esse grauia, & Lutherus nō veretur dicere illa esse impossibilia. Nihil enim grauius esse potest alicui, q̄ id quod nullo modo potest portare. Si ergo manda ta Dei grauia nō sunt, oportet vt impossibilia nō sint. Deinde maxima est dementia, dicere Deum præcepisse impossibile, quoniam tūc Deus iniustè ageret. Lege enim naturali docemur neminem obligari ad impossibile. Tritissimum est illud Augustini: Nemo peccat in eo quod vītare nō potest. Et in quodam sermone ait: Dominus seruum pigrum nō damnaret, si ea quæ fieri nullo modo poterant, imperaret. Et beatus Ambrosius libro primo de Iacob & vita beata capite tertio: Nemo tenetur ad culpam, nisi voluntate propria deflexerit. Beatus Basilius in

Deut. 15.

Matt. 11.

1. Ioan. 5

A in regula monachorum capite octogesimotertio, de dilectione inimicorum loquens ait: Nunquam autem præciperet hoc iustus & clemens Deus, nisi ut etiam possibilitatem nobis donasset. Hæc ille. Et Hieronymus ad Damasum ait: Execramur etiam eorum blasphemiam, qui dicunt impossibile aliquid homini præceptum esse, & mandata non à singulis posse seruari. Hoc idem testatur Chrysostomus dicens: Possibile est enim Dei iussa perficere, si modo velimus omnem naturæ trepidationem alacriter superare; nihilque impossibile est eorum quæ à Christo hominibus imperantur. Hæc Chrysostomus. Præterire hic non oportet quod Lutherus sibi ipsi non constat, quia hoc vitio saepissime laborat. Cùm enim de peccatorum confessione loquitur, dicit non oportere confiteri venialia, sed nec etiam omnia mortalia; quia impossibile est omnia mortalia cognoscere: ad impossibile autem, ut ibidem ait, nemo obligatur. Volens etiam probare Petrum Apostolum non fuisse cæteris omnibus à Deo prælatum, sic argumentatur: Primatus iste ne una quidem hora impletus est unquam. Impossibile autem fuisset eum non impleri, si vel præceptus vel promissus fuisset. Et paulo post: Et omnia quæ Deus præcepit, sunt ab aliquibus saltem impleta. Hæc Lutherus. Quæ omnia cum praesenti doctrina velut ex diametro pugnant. Sed iam opus est ut examinemus an illa duo præcepra Decalogi, quæ ab eo in exemplum eius assertionis cuique proposita sunt, rectè ab illo intelligantur. De præcepto dilectionis Dei constat Lutherum male sentire, quoniam non sic præcipitur nobis ut Deum ex toto corde diligamus, quod nihil præter Deum diligamus, aut quod omnes vires nostræ voluntatis tali dilectioni applicemus: sed sic iubemur diligere Deum, ut nihil repugnans præceptis Dei amemus. Quapropter ille dicendus est diligere Deum ex toto corde, qui Deum diligens, reliqua omnia mandata eius seruat. Hoc autem expresse item dominus nos docuit, qui dilectionem suam nobis commendans, nihil aliud videtur à nobis exigere, quam suorum mandatorum obseruationem. Sic enim ait: Si quis diligit me sermones meos seruabit. Quæ verba exponens beatus Gregorius homilia 30. sic ait: Verè enim diligimus, si ad mandata eius à nostris nos voluptatibus coarctamus. Ecce qualiter testimonio Gregorii ex mandatorum Dei obseruatione colligitur perfecta Dei dilectio, ita ut ille dicatur impletus præceptum de dilectione Dei, qui reliqua Dei mandata seruavit. Præterea beatus Ioannes in sua prima canonica ait: Hæc est charitas Dei, ut mandata eius custodiamus. In hoc ergo charitas custoditur, in quo mandata eius seruamus. Rursum, beatus Paulus dicit totam legem in uno mandato impleri, in hoc videlicet: Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Qui ergo verè & prout debet proximum diligere, is totam legem impleuit. At cùm dominus præcepit nobis proximum diligere, ad opera nos misit, innuens per hoc non tam in affectu quam in operibus esse implementum præceptum de dilectione proximi. Cùm enim iussisset diligere inimicos nostros, continuò subiunxit dicens: Benefacite his qui oderunt vos. Præceptum ergo de dilectione proximi implemus diligentes proximos nostros sicut nos ipsos, cùm præceptum illud legis nature seruamus; Quæcumque vultis ut faciant vobis homines, hæc & facite illis. Nec tamen hæc omnia sic intelligenda sunt, ut charitatis præceptum quis putet impleri per operum exercitium sine villa actuali dilectione. Nam & hæc potissimum requiritur, quoniam inter multa hominū mala quæ Apostolus enumerat in secunda epistola ad Timotheum, hoc quoque addit: Sine affectione. Oportet ergo affici Deo: & si cum hoc reliqua omnia illius mandata quispiam seruaverit, ille dicendus est diligere Deum ex toto corde iuxta illum modum, secundum quæ dilectio Dei nobis in hac vita præcipitur. Nam dilectio Dei ad quæ producendam anima omnes adhibet vires suas, & omnem admouet conatū suū, talis inquit non potest in hac vita haberit: nec illa nobis in hac vita præcipitur, sed illa est quæ existatur in præmium. Beatus Paulus de cognitione Dei loquens ait: Nunc cognoscere ex

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

scio ex parte, tunc cognoscam sicut & cognitus sum. Sicut ergo ille de cognitione
 ait, idem sentire oportet de dilectione quae sequitur cognitionem, ut videlicet hic
 diligamus ex parte, & in posterum diligere speremus ex toto. Hæc autem inter-
 pretatio præcepti de dilectione Dei probatur testimonio beati Bernardi, qui ser-
 mone quinquagesimo super Cantica ita ait: Est charitas in actu, est & in affectu.
 Et de illa quidem quæ operis est, puto datam esse legem hominibus, mandatum
 formatum. Nam in affectu quis ita habeat ut mandatur: Ergo illa mandatur ad
 meritum, ista in præmium datur. Cuius initium quidem protectumque vitam quo
 que præsentem experiri diuina posse gratia non negamus, sed planè consumma-
 tionem defendimus futuræ felicitati. Hæc Bernardus. Et beatus Augustinus lib.
 3. contra duas epistolas Pelagianorum ad Bonifacium, cap. 7, eandem docet senten-
 tiam, sic dicens: Sapientiam quoque & cognitionem Dei tunc perfici in nobis, & in
 domino tantam exultationem, ut ea sit plena & vera securitas, quis negabit, nisi ita
 auersus sit à vero, ut ob hoc ad eam peruenire non possit: Verum hæc non erunt
 in præceptis, sed in eorum quæ hic obseruanda sunt præmio præceptorum. Et pau-
 cis interpositis addit: Hic ergo præceptum est, ut non peccemus; ibi præmium nō
 posse peccare. Hic præceptum est, ut desiderijs peccati non obediamus; ibi præmi-
 um, ut desideria peccati non habeamus. Hic præceptum est: Intelligite ergo qui in-
 sapientes estis in populo, & stulti aliquando sapite: Ibi præmium est plena sapien-
 tia, & perfecta cognitione. Videmus enim nunc per speculum in enigmate, ait Apo-
 stolus, tunc autem facie ad faciem. Nunc scio ex parte, tunc autem cognoscam sicut
 & cognitus sum. Hic præceptum est: Exultate Deo adiutori nostro. & Exultate
 iusti in dominisib[us] præmium est, exultate perfecto & ineffabili gaudio. Hæc Au-
 gustinus, qui multa alia illo loco dicit, quo docet in hac misera vita non esse præ-
 ptam nobis iustitiae perfectionem, sed illam expectari in præmio. Ex quibus aper-
 tè satis colligitur Lutherum male intellexisse præceptum de dilectione Dei. De-
 inde si præceptum illud esset ut Lutherus docet intelligendum, nullus inuenire-
 tur, imò nec inueniri posset, q[uod] illud in hac vita seruauerit. At multi sunt de quibus
 Scriptura sacra testatur illos aut dilexisse Deum, aut quæsiuisse illum, aut seruisse
 illi in toto corde suo. Nam de David Deus ad Hieroboam loquens ait: Non fuisti
 sicut seruus meus David, qui custodiuit mandata mea, & ambulauit post me in to-
 to corde suo. Ecce David ambulauit post Deum in toto corde suo, & custodiuit
 m[an]data Dei, & tamen David formitatem carnis habebat, qui, vt in cæteris omnibus co-
 tingit homibus, voluntati retinebatur. Cœvincitur ergo ex hoc loco nec cōcupisen-
 tiam carnis esse peccatum contra Dei præceptum, nec etiam illam obstatre quo mi-
 nus quis diligat Deum ex toto corde, prout à nobis in hac vita diligere mandabatur.
 Et idem David non veretur ad Deum dicere: In toto corde meo exquisiu te. Et
 iterum: Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo. Etrursum: In toto corde
 scrutabor mandata tua. Et iterum: Ad omnia mandata tua dirigebar, omnem viam
 iniquam odio habui. Si ad omnia mandata dirigitur David, ergo ad mandatum de
 dilectione Dei. Et ad aliud: Non concupisces, oportet certè alterum istorum fate-
 ri, aut q[uod] illa non sunt mandata prout Lutherus illa interpretatur: aut q[uod] David nō
 ad omnia mandata fuerit directus. At David testatur se ad omnia Dei manda-
 ta fuisse directum; non sunt ergo illa Dei mandata intelligenda prout Luthe-
 rerus illa interpretatur. Hoc idem etiam se fecisse testatur Ezechias rex cum domi-
 num Deum orat dicens: Obscro domine, memento quomodo ambulauerim in
 conspectu tuo, in veritate & corde perfecto, & quod placitum est coram te, fece-
 rem. Num fortè iste non habebat formitem resistentem? Habebat certè. Qualiter
 ergo ambulare potuit coram Deo in corde perfecto, si talis dilectio Dei qualiter Lu-
 therus docet, à nobis in hac vita exigitur, aut si cōcupiscentia carnis est peccatum
 contra Dei præceptum? Præterea in Deuteronomio dicitur: Inuenies Deum, si
 tamen

2. Re. 14

Psal. 118

4. Re. 10

A tamen toto corde & tota tribulatione animæ tuæ quæsieris eum. Percontemur ergo Lutherum an aliquis vñquam Deum inuenierit: Si abnuit, obstat illud quod dicit sponsa in Canticis: Inueni quem diligit anima mea. Et de illis qui in regno Iuda fuerunt tempore regis Asa, dicitur: In omni enim corde suo iurauerunt, & in tota voluntate quæsierunt eum, & inuenierunt. Sia ut fatetur, vt oportet, oem iustum inuenire Deum, necesse est etiam vt fateat oem talem quæsiisse Deum in toto corde suo: alioqui non inuenisset Deum: quia vt hoc peragere possit, talis exigitur ab illo diligētia, vt videlicet Deum toto corde suo querat. Ex his ergo omnibus apertissimè conuincitur præceptum de dilectione Dei non esse intelligendum vt Lutherus illud interpretatur, sed iuxta illam interpretationem est præmium quod expectamus, & non præceptum quod mandatur. Hoc autem apertissimè colligitur ex quarto libro Regum, quo loco de Iehu rege ita dicitur: Porro Iehu non custodiuit vt ambularet in lege domini Dei Israel in toto corde suo. Et huius rei causam subdens ait: Non enim recessit à peccatis Hieroboam qui peccare fecit Israel. Quia enim vnum aut alterum mandatum transgressus est, dictus est non ambulasse in toto corde. Vnde conuincitur eum ambulare in toto corde, qui omnia mandata implet. De alio præcepto, videlicet: Non concupisces, etiam patet Lutherum errasse. Ex predictis nanque satis constat per illud non prohiberi carnis concupiscentiam, quoniam cum talis concupiscentia in omnibus hominibus, præter Christum & fortè virginem eius matrem, reperta fuerit, nullus esset qui tale servasset præceptum. At David custodiuit omnia mandata domini, ergo & hoc mandatum. Non autem custodisset illud si carnis concupiscentia fuisset per illud prohibita. Conuincimus ergo vt per illud præceptum non prohibeatur concupiscentia carnis, sed interior voluntatis affectus. Ad quod clarius ostendendum aliqua proferam sacrorum virorum testimonia. Sed antequam illa in medium producam, hoc vnum admonere decreui, videlicet, hanc distinctionem peccatum & quiuocam esse in sacris literis. Aliquando enim capitul pro hostia quæ offertur pro peccato. Sic capitul à Paulo apostolo in secunda epistola ad Corinthios cum ait: Eum qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit, ac si diceret: Christum, qui etiam vt homo nullum admiserat culpam, pater cœlestis eum pro nobis mortem subire fecit: qua morte pro nostris peccatis suscepit, factus est ipse Christus peccatum, hoc est hostia pro peccato. Sed ab hac peccati significatione nunquam aliquis dicitur peccator. Et ita Paulus de Christo loquens non dixit quod pater fecerit eum peccatorem, sed quod fecit eum peccatum. Aliquando etiam vocatur peccatum, caussa alliciens aut impellens ad peccatum, vel poena peccati: & hoc modo appellauit Paulus peccatum cum dixit: Si autem quod nolo malum hoc facio, iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Peccatum hoc loco Paulus vocat carnis concupiscentiam, quia semper ad malum impellit, vel quia in peccati primi peccati data est. Hoc autem patet ex sequentibus. Nam postquam dixerat, peccatum qd in illo habitat, operari malum, statim subiunxit: Scio enim qd non qd habitat in me, hoc est, in carne mea, bonū. Et ab hac peccati significatione nullus vñquam dicitur peccator. Vnde beatus Augustinus in commentarijs super epistolam ad Galatas, ait: Aliud est peccatum habere, & aliud peccare. Alio modo sumitur hæc vox peccatum pro culpa, & Dei offensa, quæ voluntas nostra trægrediendo Dei præceptum committit, & propter quam voluntas sic peccans rea efficitur alicuius poenæ infligendæ. Et hæc est solemnissima illius vocis significatio, qua etiam frequentius sacra literæ vtuntur. Et ab hac sola peccati significatione dicitur aliquis peccator. De hac ergo peccati significatione loquentes, dicimus concupiscentiam carnis aut fomitem non esse peccatum, & per consequens, non esse prohibitam per præceptum illud: Non concupisces. Richardus de sancto Vi store libro secundo de Emanuel, capite ultimo, ostendens excellentiam beatæ

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

virginis Mariæ super omnes alios sanctos, ait: Cæteris sanctis in commune præcipeatur, ut in mortali eorum corpore peccatum non regnet: soli isti singulariter datur, ut mortale corpus eius peccatum non inhabetur. Non regnet (inquit Apostolus) peccatum in vestro mortali corpore. Ecce præcipit ut non regnet, sed nūquid ut non inhabetur: Attende super hoc quid alibi dicat: Si enim quod nolo malum id ago, iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Hæc Richardus. In quibus verbis id aduertendum est quod ait esse nobis præceptum ut peccatum non regnet in nostro mortali corpore; non autem esse præceptum, ut peccatum non inhabetur. Ex quo patet concupiscentiam carnis non esse interdictam, quoniā hæc est peccatum illud quod habitat in corpore nostro. Beatus Augustinus hanc sententiam særissimè docet, videlicet in primo lib. de Cœnitate Dei, cap. 24. & lib. 14, cap. 10, sed expressius & diffusius in lib. 1. ad Bonifacium contra duas epistolas Pelagianorum cap. 13. Sic enim ibidem ait: Dicunt etiam baptisma non dare omnem indulgentiam peccatorum, neq; auferre crimina, sed radere, ut omnium peccatorum radices in mala carne teneantur. Quis hoc cum Pelagianis nisi infidelis affirmet: Dicimus enim baptisma dare omnium indulgentiam peccatorum, & auferre crimina, non radere, nec ut omnium peccatorum radices in mala carne teneantur, quasi rasorum in capite capillorum, vnde crescant resecanda peccata. Nam & istam similitudinem comperi suæ illos adhibere calumniam, tanquam nos hoc sentiamus atque dicamus. Sed de ista concupiscentia carnis falli eos credo vel falle re, cum qua necessitate est ut etiam baptizatus, & hoc si diligenterissimè proficit, & spiritu Dei agitur, pia mente confligat. Sed hæc etiam si vocatur peccatum, non virtus que quia peccatum est, sed quia peccato facta est, sic vocatur; sicut scriptura, manus cuiusque dicitur, quod manus eam fecerit. Peccata autem sunt quæ secundum carnis concupiscentiam, vel ignorantiæ illicitè sunt, dicuntur, cogitantur; quæ transacta etiam reos tenent si non remittantur. Et ista ipsa carnis concupiscentia in baptismo sic dimittitur, ut quanquam tractasit à nascentibus, nihil noceat renascensibus. Hæc Augusti, qui multo plura illo loco pro hac re dicit. Et lib. 1. denuptijs & concupiscentijs ad Valerium per multa capita hæc eandem docet sententiam. Quæ omnia curioso lectori legenda committo, satis illi me fecisse existimans, cum ostendem locum vbi quæ voluerit reperire valeat. Aduersus hanc hæresim iuxta utramque illius partem scripsit largissimè Iacobus Latomus in eo opere quod fecit pro defensione determinationis Louaniensis cōtra Lutherum. Ioannes Roffensis episcopus scripsit disertissimè, ut solet, contra huius hæresis partem secundam, eā videlicet quæ est de concupiscentia, in articulo secundo illius operis quod fecit cōtra 4. Lutheri articulos à Leone 10. prius damnatos.

PRAEDESTINATIO

Igiberrus monachus in suis chronicis refert, sub Honorio Imperatore & Zozimo papa fuisse quandam hæresim ortam, quæ docebat, piè viuentibus non prodesse honorum operum labore, si à Deo ad mortem ordinati fuissent; & impijs & peccatoribus non obesse quæcumque scelera & flagitia ab illis commissa, si Deus illos ad vitam æternam prædestinasset. Huius hæresis autores Sigibertus ait vocari prædestinatos, nomen à sua doctrina suscipientes. Quis autem fuerit huius hæresis princeps, Sigibertus subtiliter, nec ego apud aliquem alium reperi, quoniā nullus ex his qui de hæresibus scripserunt, huius hæresis meminit præter Bernardum de Lutzenburgo in suo catalogo hæreticorum, qui nihil aliud dicit quam id quod in chronicis Sigiberti inuenit. Hunc errorem ferè per mille annos iam sepultum suscitauit ab inferis Ioannes Hus Bohemus, dicens eum qui à Deo prædestinatus est ad vitam, etiam si mala opera agat, nunquam posse esse membrum diaboli; & illum qui est à Deo or-

Prædesti-
nati.

Ioannes
Hus.

D

C

Adinatus ad mortem, quantumcunq; bene viuat, nunquam posse esse membrum Dei. Hanc pestilentissimam hæresim hoc anno, videlicet millesimo quingentesimo trigesimo quarto, aplexati sunt alioí vulgares & idiotæ homines in Hollandia & Phrygia, dicentes nulli homini bonum opus prodesse, aut malum obesse, sed omnia pendere ex sola prædestinatione & præscientia diuina. Quæ doctrina iustos viros à bonorum operum exercitio auocat, & peccatores ad quæcumque scelera perpetrandam impellit. Scripturæ ergo sacræ testimonijs apertissimis huius falsitatem ostendamus, ne ex hac doctrina ansam male agendi peccatores accipiant. Nullus dubitat Cain fuisse damnatum, qui de misericordia diuina desperauit, dicens: Maior est iniq[ue]itas mea, quām ut veniam merear. At cūm dominus ad munera eius non respexisset, & ob hoc Cain esset iratus, concidissetq; vulnus eius, dixit illi dominus: Quare iratus es? & cur cōcidit facies tua? Nōnne si bene egeris, recipies? Ecce Deus promittit homini præscito præmium bonorum, si ea voluerit agere; & non verentur hæretici potentiam bene operandi auferre ab illis qui à Deo ad mortem ordinati sunt. Deus enim neq; sua prædestinatione sic necessitat prædestinatos ad bonum, vt malè agere & perire nequeāt; neque ad gehennam ordinatos sic cogit, vt bene agere & vitam promereri non valeant. Nam (vt verbis Augustini utr) nouit Deus mutare sententiam, si homo cœperit mutare vitam. Vnde ipsemet Deus per Hieremiam prophetam loquitur dicens: Si poenitentiam egerit gens illa à malo suo quod locutus sum aduersus eam: agam & ego poenitentiam super malo quod cogitavi ut facerem ei. Præterea, certum est David regem fuisse à Deo ad vitam æternam prædestinatum, & tamē cūm propter adulterium ab eo commissum accessisset ad illum Nathan propheta proponens regi parabolam de homine diuīte accipiente ouiculam à paupere, qua idem pauper alebatur: Rex David dixit talem diuitem esse filium mortis. Quo dicto, propheta Nathan dixit ad David: Tu es ille vir. Quibus verbis propheta apertissime declaravit David regem propter scelus illud esse filium mortis, & dignū qui morte pleceretur æterna, nisi deus illius misertus, vitam illi dedisset qua male actorū poenitere potuisset. Rursum, Beatus Petrus apostolus prædestinatus est à Deo ad vitam æternam, qua etiam nunc iam fruitur; hic tamen cūm Christum increpasset ed quod se moriturum dixerat, & mori paratum, audiuit ab eodem Christo: Vade post me Satana. Ecce Petrus prædestinatus, qui tamen aliquādo fuit Satanas. Quod si Satanas fuit, oportet ut tunc magis ad dæmonem quāmad Christū pertineret. Nam Theophylactus illum locum Matthæi exponens sic ait: Satanas aduersarius dicitur. Vade igitur post me, hoc est, ne obsistas, sed sequere voluntatem meam. Vocat autem sic Petrum, quia etiam Satanæ displacebat Christum pati. Haec Theophylactus. Sed quia non est valde manifestum Petrum tunc peccasse mortaliter, quamuis vocatus fuerit Satanas, (nam sic dictus est, quia diuinæ voluntati aduersabatur. Satanas enim idem est quod aduersarius) ideo aliud manifestissimum illius peccatum producimus, trinam videlicet negationem, qua magistrum suum & omnium nostrum deierans negavit. Deinde Paulus vas electionis, qui te statut sibi esse repositam à Deo coronam iustitiae, fatetur se prius fuisse blasphemum. Si tunc blasphemus, ergo tunc peccator & iniquus, & per consequens tunc dignus morte. Nisi forte isti hæretici censem blasphemum esse dignum præmio æterno. Et si peccator tunc erat, oportet ut membrum dæmonis tunc fuerit. Vnde beatus Gregorius in homilia super euangelium dominicæ primæ in quadragesima sic ait: Certè iniquorum omnium caput diabolus est, & huius capitum in cm bra sunt omnes iniqui. Hæc ille. Demum, inter multas assertiones Ioannis Hus quas concilium Constantiense sessione decimaquinta damnauit, tertia in ordine est quæ sequitur: Paulus nūquam fuit membrum diaboli, licet fecerit actus quosdam actibus Ecclesiæ malignantium cōsimiles. Et sexta assertio eiusdem Ioannis

Gene. 4.

Ibidem.

Hier. 18

2. Re. 12.

Matt. 16

2. Tim. 14

T. T. iii

Concilii
Constan-
tiense.

Hus

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Hus sub his verbis ibidem ponitur: Præscitus, et si aliquando sit in gratia secundum præsentem iustitiam, tamen nunquam est pars sanctæ Ecclesiæ: & prædestinatus semper manet membrum Ecclesiæ, licet aliquando excidat à gratia aduentitia, sed non à gratia prædestinationis. Hæ autem duæ assertiones simul cum aliis pluribus eiusdem Ioannis Hus in concilio Constantiensi damnatae sunt.

PRAEDICATIO

Inter multos errores quos Vualdētibus impingit Aeneas Sylvius libro de origine Bohemorum capite 35. is unus est, quo docent liberamente euicunque Christiano verbi Dei prædicationem, adeo ut quamvis à superiori sit prohibitus ne id agat, illum tamen posse prædicare verbum Dei assenserant. Verum Guido Carmelita in sua summa de hæresibus Vualdētium errores recensens, nunquam huius erroris meminit. Eundem errorem po-

Ioā. Vui stea docuit Ioannes Vuicleph. Et hunc sequutus est Ioannes Hus velut discipulus magistrum. Et quia posteriores heretici, quod aliquid gloriae inanis, quam maximè optant, captare possint, præcedentium hæreticorum insaniam augere conantur, ideo hic Ioannes Hus hanc assertionem de libera verbū Dei prædicatione docens, dicit eum qui propter superioris prohibitionem desinit prædicare verbū Dei, esse eo ipso à Deo excommunicatum. Hanc sententiam damnat beatus Pau-

Rom. 10 lus in epistola ad Romanos, dicens: Quomodo prædicabunt, nisi mittantur: Arbitratur nanque Paulus neminem posse iuste officium prædicationis exercere, nisi id sibi mandatum fuerit, & ad illud exercendum missus fuerit. Et in epistola ad Hebreos iterum ait: Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron. Et quanquam hoc loco Paulus de Pontifice loquatur, quia tamen Pontificis munus est populum docere, prout ex multis Pauli locis constat: ideo non inconuenienter de prædicatore etiam dicitur, ut nullus eorum sumat sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron. Præterea primi prædicatores Euangelij, quos Deus ad hoc elegit, ut in omnem terram exiret sonus eorum, vocati sunt à Christo apostoli, hoc est, missi, ut ex nominis ratione quisque agnosceret neminem prædicare debere, nisi ad hoc missus fuerit. Mittitur autem, quum à superiori potestatem habente facultas prædicandi conceditur. Et magnus ille Ioannes Baptista, quo inter natos mulierum non surrexit maior, nunquam prædicare ausus est, quousque sibi à Deo mandatum est. Sic enim ait Lucas: Anno quinto decimo imperij Tiberij Cæsaris, procurante Pontio Pilato ludam, & cæt. factum est verbum domini super Ioannem Zachariæ filium in deserto: & venit in omnem regionem Iordanis prædicans baptismum peccatorum in remissionem peccatorum. Quæ verba interpretans Theophylactus, ait: Factum est autem verbum domini super Ioannem, ut discas illum non temere, neque citra vocationem ad testificandum de Christo prosiliisse, sed diuino motu spiritu. Per verbum intellige spiritum sanctum, vel mandatum Dei. Hæc Theophylactus. Et Ioannes Euangelista hoc expressius de eodem Baptista refert: Fuit (inquit) homo missus à Deo, cui nomen erat Ioannes. Hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum. Ecce Ioannem Baptistam, qui non audet testari de lumine, nisi prius à Deo missus ad hoc fuisset: & non verentur superbi hæretici contra superioris præceptum prædicare. Nullus ergo apostolus, nisi qui missus est: nullus etiam prædicator verus, nisi cui prædicationis officium commissum est. Vnde beatus Hieronymus libro primo commentariorum super epistolam ad Galatas circa principium sic ait: Ad distinctionem itaq; eorum qui mittunt ab hominibus, & sui, qui sit missus à Christo, tale sumpsit exordium: Paulus apostolus non ab hominibus, neq; per hominē. ἀπόστολος autem, hoc est, missus. Et parum infrat: Vnde & nos possumus colligere

Ioannē

Hebr. 5

Lucas 3

Ioan. 1,

¶ Ioannem quoq; Baptistam & prophetam & apostolum appellandum: siquidem
 ait scriptura: Fuit homo missus à Deo, cui nomen erat Ioannes. Et paucis interie-
 ris subdit: Quatuor autem genera apostolorū sunt. Vnum, quod nec ab homi-
 nibus est, neq; per hominē, sed per Iesum Christū & Deum patrem. Aliud, quod
 à Deo quidem est, sed per hominem. Tertium, quod ab homine, nō à Deo. Quar-
 tum, qd nec à Deo, neq; per hominē, neq; ab homine, sed à semetipso. De primo
 genere potest esse Esaias, cæteriq; prophetæ, & ipse apostolus Paulus, qui neq; ab
 hominibus, neq; per hominē, sed à Deo patre & Christo missus est. De secundo Iesus fi-
 lius Nave, qui à Deo quidē est apostolus cōstitutus, sed per hominē Moysen. Ter-
 tium genus est, cùm hominū fauore & studio aliquis ordinatur: vt nūc videntur plu-
 rimos, non Dei iudicio, sed redempto fauore vni g̃i in sacerdotiū subrogari. Quar-
 tum est pseudoprophetarū & pseudapostolorū, de quib; Apostolus: Iste modi
 (inquit) pseudapostoli, operarij iniquitatis, transfigurātes se in apostolos Christi, 2. Cor. 11
 qui dicunt: hæc dicit dñs, & dñs non misit eos. Hactenus Hieronymus. Ex cuius
 verbis patet illum nō dicí apostolum, sed pseudapostolum, qui nec à Deo, neq; ab
 hominibus electus est, sed ipse se ingerit, & officium prædicationis usurpat. Si
 autem hæreticus dicat se à Deo ad prædicandum missum, quemadmodū Paulus
 qui nec ab homine, neq; per hominem apostolus factus est, sed à Deo: tunc oportet
 vt hæreticus miraculis & signis ostendat se missum à Deo. Nam Moyses co-
 ram Pharaone miraculorum claritate probauit se missum fuisse à Deo. Et quum Ibidem
 Christus misit apostolos ad prædicandum, prius dedit illis potestatem spirituum
 immundorum, vt ejicerent eos, & curarent omnem languorem & omnem infir-
 mitatem. Rursum, vt ex sacris literis constat, prædicatio verbi Dei interdicta est
 etiam scientibus illud, cùm aliqua causa vrgeret pro aliquo tempore & loco. Quo-
 ties ergo talis subest causa, l'citè impedietur aliquis ne verbum Dei prædicet. Ipse
 enim veritatis magister, cùm apostolos suos ad prædicandum misit, prohibuit il-
 lis ne in viam Gentium irent. Huius autem prohibitionis causam assignat Hiero-
 nymus super Matthæum, dicens: Oportebat primum aduentum Christi nun-
 ciare Iudeis, ne iustum haberent excusationem, dicentes se dominum ideo reie-
 cisse, quia ad Gentes & Samaritanos apostolos miserit. Hæc Hieronymus. Ecce
 vnam iustum causam, propter quam iustè potest aliquis prohiberi in aliquo lo-
 co prædicet, vt videlicet ne per talem prædicationem in tali loco, desinat prædica-
 realijs quib; magister tenetur. Nam si quis pastorum animarum, dimissis proprijs ou-
 bus, quibus ex officio tenetur prædicare, ad alium locum accedit ut prædicet, iu-
 stè potest ibidem prohiberi, vt vel sic prohibitus ad proprias oves recurrit. Po-
 test etiam esse alia causa iustæ prohibitionis, ne videlicet verbum Dei prædica-
 tur tali loco aut tali tempore, ab audientibus contemnatur. Sanctus enim Pau-
 lus & Timotheus prohibiti sunt à spiritu sancto loqui verbum Dei in Asia: &
 quum volebant in Bithynia prædicare, non permisit eos spiritus Iesu. Et huius
 prohibitionis causam reddit Beda super actus apostolorum, dicens: Qui nouit
 corda Deus, beneficij gratia doctorem ab Asia remouit: ne si sanctum canibus da-
 retur, error cordis iniqui de contempta prædicatione iudicetur. Hæc Beda. Quo-
 ties ergo appareat verbum Dei fore ab auditoribus contemnendū, tunc iustè præ-
 dicatio verbi Dei potest à superiore prohiberi. Multis autem modis contingere
 potest ut verbum Dei contemnatur. Aliquando enim contemnitur propter so-
 lam auditorum malitiam & duritiam. Aliquando etiam ipsius prædicatoris ma-
 litia est causa qud verbum Dei contemnatur. Nam vt dicit beatus Grego-
 rijs, cuius vita despicitur, restat ut eius prædicatio contemnatur. Quapro-
 priet quum publica est mala vita prædicatoris, tunc superior iustè po-
 test eum prohibere ne prædicet: imd iniuste facit, si non prohibet, ne occa-
 sione malevitæ prædicatoris, verbum Dei vilipendio habeatur. Peccatori enim

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Psal. 49 dixit Deus: Quare tu enarras iusticias meas per os tuum? Aliquando etiam contemptus paratur sine malitia prædicantis aut audientis, sed propter ætatem ipsius docentis. Nam iuuenes, et q[uod] minus experti sunt, non sunt apti ad docendum, sed bene ut deceantur. Si ergo puer aut adolescens doceret, eius doctrina à vulgo contemneretur, quoniam indoctum vulgus non tam considerat quid, quam à quo dicatur. Quapropter Christus qui parvulus natus summa erat sapientia, ante tamen tricesimum sive ætatis annum prædicare noluit, vt Lucas testatur: & præcursor ille Iohannes Baptista illa eadem ætate prædicare cœpit: quoniam illa est ætas perfecta, in qua maximè omnes hominis vires pollent. Et hinc, quantum ego existimo, factum est vt Ecclesia decreuerit episcopos quibus ex officio prædicare competit, non ordinari ante tricesimum ætatis annum. Illos ergo propter quorum parvam ætatem verisimile est verbum Dei fore contemnendum, iuste potest superior à prædicatione arcere, ne verbum Dei pateat contemptui. Vnde beatus Gregorius in pastorali excludit iuuenes & imperfectos ab officio prædicationis, dicens: Admonendi sunt ut considerent q[uod] conceptas soboles foeminae si priusquam bene formentur proferunt, nequaquam domos sed tumulos replent. Hinc est quod ipsa veritas, quæ repente quod vellet roborare potuisset, vt exemplum sequentibus daret, ne imperfecti prædicare presumerent: postq[ue] plene de prædicationis virtute instruxit, illico adiunxit: Vos autem sedete in ciuitate donec induamini virtute ex alto. Hæc Gregorius. Tertia adhuc potest assignari causa, & omnium maxima, propter quam prædicatio verbi Dei potest immo debet à superiori alicui interdicti, si talis videlicet prædicatione sua Ecclesiam scandalizat, & illam conturbat. De his Apostolus Paulus Galatis scribens ait: Sunt aliqui qui vos conturbant, & volunt conuertere euangelium Christi. Et postea circa finem epistolæ de talibus sententiam ferens ait: Utinam absindantur qui vos conturbant. Et Sapiens in lib. Proverbiorum ait: Ejce derisorem, & exhibicum eo iurgium. Quæ verba interpretans Beda super Proverbia ait: Ejce (inquit) hæreticum quem corrigerem non potes de Ecclesia, & cum illi libertatem prædicandi abstuleris, catholicæ pacia auxilium præstas. Hæc Beda. Ecce multas causas propter quas potest iuste prohiberi alicui prædicatio verbi Dei. Et generaliter loquentes (vt iam ostendimus) dicimus neminem iuste prædicare posse, nisi à Deo aut ab homine potestate habente ad hoc missus fuerit, vt nemo assumat sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron. Melius ergo q[uod] isti hæretici de prædicatione verbi Dei sentiens B. Franciscus Minorum institutor, talia fratribus suis in sua regula mandat: Fratres (inquit) non prædicanter in episcopatu alicuius episcopi dum ab eo illis fuerit contradicatum. Et generaliter nullus fratrū audeat populo prædicare, nisi à ministro generali huīus fraternitatis fuerit examinatus & approbatus, & ab eo officiū sibi prædicationis concessum. Hæc beatus Franciscus. Hæretici tamen cum valde ab humilitate beati Francisci distarent, longissimè etiā ab illius sententia separati sunt. Demum in concilio Constantiensi hæc assertio damnata est. Nam ex 45 articulis Ioannis Vuicelph, quos concilium Constantiense sessione octaua damnauit, tertius decimus sic ait: illi qui dimittunt prædicare siue audire verbum Dei propter excommunicationem hominum, sunt excommunicati, & in die iudicij traditores Christi habebuntur. Et quartus decimus articulus sic dicit: Licet alicui diacono vel presbytero prædicare verbum Dei absque autoritate sedis apostolicæ vel episcopi catholici. Qui duo articuli simul cum alijs eiusdem Ioannis Vuicelph vna super omnes lata sententia ibidem damnati sunt. Et in eodem concilio sessione decima quinta damnata sunt plures articuli Ioannis Hus, ex quibus tres sunt qui hanc damnatam doctrinam turantur, videlicet vicesimus, & vicesimus primus, & vicesimus secundus. Aduersus hanc hæresim scriptis Thomas Vualden in primo tomo doctrinalis fidei antiquæ.

PRAE-

PRAESENTIA

A Nter multos errores quos Guido Carmelita tribuit Albanensibus, unus est ad hanc rē pertinens. Dicunt enim Deū non præscire ex se aliquod malum, sed per aduersarium suum, scilicet dæmonem. De quo autem malo illi intelligent, Guido non expressit. Duplex enim esse malum sacra docet scriptura. Nam est malum quod dicitur peccatum siue culpa; & hoc notissimum est malum. Est etiam malum quod dicitur poena, de quo per Esaiam prophetam Deus loquens ait: Ego dominus, & non est alteriformans lucem, & creas tenebras; faciens pacem, & creans malum. Malum hic dixit bellum, non quod per se malum sit, sed quia incommodeum est illis qui bellum sustinēt. De utroq; Ionas propheta loquitur, qui describens quo pacto Niniuitæ ad illius prædicationē poenitentiam egerint, ait: Et vidit Deus opera eorum, quoniam conuersi sunt de via sua mala, & misertus est Deus super malitiam quam locutus fuerat vt faceret eis, et non fecit. Quo loco constat duplitem malitiam designari. Cùm enim dixit, conuersi sunt de via sua mala, malum culpæ indicauit. Dicēs autem, misertus est Deus super malitiam quam locutus fuerat vt faceret eis, malitiam poenæ apertissimè intellectus. De quo autem malo Albanenses intelligent Deū illud non præscire, Guido non expressit. De quocunq; tamen malo loquantur, constat illorum sententia esse hereticam, & in Deum blasphemā. De malo utroq; apertissimum est testimonium quod ipsemet Deus Moysi dixit cùm illum ad Pharaonē mitteret. Sed ego scio (inquit ille) q̄ nō dimittet vos rex Aegypti vt eatis, nisi per manū validam extendam q̄ manum meam, & percutiam Aegyptū in cunctis mirabilibus meis quæ facturus sum in medio eorum. In quib; verbis & peccatū regis prædixit, & plaga, quib; percutiendus erat ille, & populus eius. Vtruncq; ergo malum præscit Deus. De malo culpe apertissimum est quod Ioannes ait: Sciebat enim ab initio Iesus qui essent credentes, & quis traditurus esset eum. Vides hic Christum ab initio præscisse iudicæ traditionem, quæ nō leue fuit malum. De malo poenæ tot sunt prophetarum vaticinia, quibus populo prædixerunt mala, vt ea enarrare non sit opus, sed illud satis est ad hanc hæresim reuincendam, quod Lucas euangelista de Christo Saluatore nostro loquens ait: Ut appropinquauit, videnti ciuitatem, fleuit super illam, dicens: Quia si cognouisses, & tu: & quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis: quia venient dies in te, & circundabunt te inimici tui vallo, & circundabunt te, & coangustabunt te vndeque, & ad terram prosternebunt te, & filios tuos qui in te sunt: & non relinquent in te lapidem super lapidem: et quod nō cognoueris tempus visitationis tuæ. Ecce quot plaga, quæ mala sunt, Christus prædixit: quas illum præscisse, euentus qui postea fecutus est, demonstrauit. Quod autem Albanenses dicunt Deum per aduersarium suum, videlicet dæmonem, præscire mala, tam aperta est blasphemia, vt aduersus eam disputare dignemur. Nam quæ conuentio lucis ad tenebras? Quæ conuentio Christi ad Belial? Quis consiliarius eius fuit? aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Et apud Iob: Nunquid Deum docebit quispiam scientiam, qui excelsos iudicat? Peiores sunt isti quām Pharisæi illi qui Christo exprobrarūt quod in Beelzebub principe dæmoniorum eiecisset dæmonium. Sed hoc non passus est Christus, multo ergo minus tolerasset Albanenses si illi dixissent quod dæmonie docente Deus aliquid præsciat. Nec opus est vt in tam aperta blasphemia prosternenda tempusteramus, quoniam nō puto esse aliquem Christo initiatum, cui hæc irreperere possit cogitatio. Nam quamuis illam Albanensibus tribuat Guido, nescio tamen an illi in hac parte fidam.

PROPHETA

De

Albanē,

Esaiæ.45

Exod.3

Iordan.6

Lucæ.19

Lucæ.11

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Apelles.

DE hac re est vna satis impia hæresis, quæ dum prophetis detrahit, Deum blasphemat. Apelles enim dixit prophetas contrario spiritu fuisse inspiratos, & ideo contraria dixisse. Quapropter dicebat prophetas esse falsas, nihilc in illis esse veritatis, ed quod seiphas (ut dicebat) arguant, & sibi ipsa aduersantur. Quia ergo Apelles in prophetis reperiebat aliqua quæ in speciem pugnare videbantur, quæ ille conciliare nesciebat, non est veritus prophetis impingere mendacium. Et cum contrarias sibi meti ipsis doceret esse prophetias, & contraria ab eodem esse non possent, vt hunc errorem faciliter tueri posset, in alium peiorum lapsus est, dicens duo esse rerum principia, à quibus duobus inter se diuersis aut diuisis prophetas dicebat fuisse inspiratos, vt contraria dixerint. Hæc ex Eusebio libro quinto historiæ ecclesiasticae capite duodecimo. Cum hæc hæresis duos simul prouoluat errores, devno solo est nunc differendū. Nam quod tantum sit unicum omnium principium, supra iam conuicimus in titulo de Deo, hæresi prima. Illo enim loco aduersus Apellem & alios hæreticos ostendimus ex sacris literis Dei unitatem. Supereft ut alium huius hæresis errorem reijsca mus, quo docetur prophetas falsa docuisse, & sibi inuicem contraria dixisse. Et certè non est operosum hunc errorem reijscere, quum apertissima sit in Deum blasphemia. Quis enim dubitat supremam esse blasphemiam Deo impingere mendacium? At qui dicit prophetas docuisse falsa, illam falsitatem in Deum reijscit, qui prophetas vt sic loquerentur inspirauit. Locutus est enim Deus (vt ait Lucæ. 1. Zacharias apud Lucam) per os sanctorum qui à seculo sunt prophetarum eius.

Pial. 44. Et propheta regius testatur linguam suam esse calamum scribæ velociter scribentis, hoc epitheto spiritum sanctum designans, cuius gratia (vt Ambrosius ait) tarda molimina nescit. Nullus est autem adeò demens, vt falsitatem scripturæ calamo tribuat, & non potius scriptori qui calamum mouit. Si ergo Deus est scriba, & propheta calamus, ea quæ propheta docuit, Deo potius tribuenda erunt quam prophetæ: quod fieri si propheta aliquis falsa docuit, vt Apelles ait, Deus falsitatis sit arguendus, & non propheta. Absit vt in tantam blasphemiam quis incidat, vt Deum mendacem dicere presumat. Præterea beatus Paulus in ea quæ est ad Hebræos epistola, ait: Multiphariam multisque modis olim Deus loquens patribus in prophetis &c. Ecce vides Paulum asserentem Deum fuisse loquutum ore prophetarum. Et beatus Petrus ait: Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed spiritu sancto inspirati loqui sunt sancti Dei homines. Ecce prophetas unico spiritu videlicet sancto inspiratos, & per illius inspirationem loquitos. Sic inspirati non magis mentiti sunt quam Deus, cuius inspiratione loquebantur. Neque opus est vt aduersus tam apertam blasphemiam amplius contendamus.

Monta. Priscilli. Secunda hæresis docet prophetas fuisse arreptitos, non intelligentes ea de quibus loquebantur. Huius hæresis autor fuit Montanus, quem postea sequutus est in hac parte Priscillianus. Hoc enim illi tribuit Bernardus de Lutzenburgo in suo catalogo hæreticorum. Non enim apud aliquem alium qui de hæresibus scripsiterit, inuenio Priscillianum fuisse de hac re notatum. Hæc hæresis apertissime conuincitur per id quod habetur in primo libro Regum. Qui enim propheta dicitur hodie, vocabatur olim videns. Si propheta est videns, qui fieri potest vt non sit etiam intelligentis. Tanta est enim notitia quam prophetæ habent de illis rebus quas prophetizant, vt proxima sit illi notitia quam visitata voce intuitiuam vocant: & propter hanc caussam prophetæ appellati sunt videntes, & ipsæ eorum prophetæ vocantur visiones. Esaias siquidem hoc nomine suum appellat prophetam, dicens: Visio Esaiæ filij Amos. Et eodem modo loquitur Ezechiel propheta, dicens: Visiones Dei vidi. Et prophetia Naum prophetæ tale habet initium: Liber visionis Naum. Et de hac prophetarum visione dicitur in Dani. 10. niente

Aniele: Intelligentia opus est in visione. Quod fit, ut qui non intelligit quae dicit, propheta non sit dicendus, quamvis prophetiam aliquam dicat. Nam corpus Helisei mortuum prophetauit, sicut de illo narrat Ecclesiasticus: nullus tamen sanæ mentis dicet corpus illud mortuum fuisse prophetam. Præterea si prophetæ fuerunt arreptiti, non intelligentes quæ loquebantur, fateri oportet eorum prophetias non fuisse à Deo, quoniam (ut est apud Iob) Inspiratio omnipotentis dat intelligentiam. Ex quibus uerbis aperte conuincitur, ut si prophetæ non fuerint intelligentes, non fuerint etiā inspirati à Deo. Quod si inspirati sunt à Deo, intelligentes etiam eos fuisse oportet, quia inspiratio omnipotentis dat intelligentiam. Deinde beatus Paulus in priore epistola ad Corinthios apertissimè docet prophetas esse intelligentes. Nam eum solum beatus Paulus censet appellandum prophetam, qui ea quæ loquitur scit interpretari & exponere ad auditorum utilitatem & ædificationem. Sic enim ait: Qui prophetat, hominibus loquitur ad ædificationem & exhortationem & cōsolationem. Qui loquitur lingua, semetipsum ædificat. Qui autem prophetat, Ecclesiam ædificat. Volo autem vos omnes loqui linguis: magis autem prophetare. Nam maior est qui prophetat, quam qui loquitur linguis: nisi forte interpretetur ut Ecclesia ædificationem accipiat. Ecce vides eum à Paulo appellari prophetam, qui ea quæ loquitur, interpretari valet ad Ecclesię ædificationem. Atfieri non potest ut intelligens non sit, qui est interpres. Accedit ad hæc, quod dealiquibus prophetis scriptura sacra apertissimè testatur eos intellexisse ea quæ prophetabant. De propheta siquidem Daniele dicitur quod dederit illi Deus intelligentiam omnium uisionum & somniorum. Et propheta Ezechiel describens eam uisionem qua vidit Cherubin ambulantia iuxta rotas, ait, intellexi quia Cherubin essent. Propheta testatur se intellexisse, & non verentur Montanus & Priscillianus dicere illos non intellexisse. Iustius est ergo ut credamus hos hæreticos fuisse arreptitos, & à dæmonie agitatos: prophetas autem, quos Deus inspirauit, optimè intellexisse ea quæ prophetabant: adeò ut propter excellentem quam habuerunt notitiam intuitiū proximam, videntes sint appellati.

Ecc. 48.

Iob 32.

1. Cor. 14.

Dan. 1.
Ezecl. 10.

B **PVRGATORIVM**

Nus ex notissimis erroribus Græcorum & Armenorum est, quo docent nullum esse purgatorium locum in quo animæ ab hacluce migrantes purgentur à sordibus quas in corpore contraxerant, antequā in æterna tabernacula recipi mereantur. Græcos & Armenos imitati sunt in hac parte Vualdenses. Ioānes aut̄ Vuicileph et̄ alibi semp Vualdensit̄ errores suscipiat & tutet, de hac tamen re à nullo male audit nisi à fratre Bernardo de Lutzenburgo, qui in quadam opusculo de purgatorio quod adiecit in fine catalogi hæreticorum, hunc errorem impingit Ioāni Vuicileph, & Ioāni Hus. Concilium tamen Constantiense in quo damnatus est vterque, neutrum de hoc errore notauit. Et Thomas Vualden qui diligentissimè omnes Ioannis Vuicileph errores inuestigauit, nunquam huius meminit ut illi impingeret. Crederem tamē facile Ioannem Hus ita sensisse, ut nullum esse purgatorium ignem docuerit, quoniam Bohemī qui ab hoc Ioanne Hus fuerunt seducti, hunc errorem (ut dicitur) hucusque pertinaciter tuentur. Demum Lutherus hoc nostro seculo et̄ purgatorium fateatur, negat tamen illud ex sacrī literis ostendi posse. Qua in re valde miror qualiter suæ sententiae fuerit oblitus qua docet nihil esse credendum quod non possit aperte ex sacrī literis colligi. Si sacræ literæ non docent purgatorium, quare tu Luthere illud credis? Aut quam rationem reddes alicui petenti de hac quæ in te est fide? Petrus siquidē apost. præcipit ut paratisimus ad satisfactionē om̄i postū reddere rationē de ea q̄ in nobis est fide. Nā si credis aliqd qđ nullo scripture sacre testimonio robori potest, meritō iuxta tuā sententia iudicaberis leuis corde, præcipue

Græci.
Armeni.

Vualdenses.

Lutheri.

1. Pet. 3.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAB

principiè cùm iuxta tuam doctrinam Ecclesia non possit aliquem cogere ad credē
dum nisi illa quæ sunt expressa in sacra scriptura. Ne ergo nos sicut Lutherus le-
ues corde iudicemur, credentes purgatorium esse post hanc vitam, oportet ut ra-
tionem reddamus de ea quæ in nobis est fide. Primò ergo hoc esse oportet ma-
nifestissimum, in illa futura beatitudine nullam esse maculam, nullas etiam esse

Esaie 35 sordes. Hoc enim Esaías propheta testatur aperte, dicens: Via sancta vocabitur,
Apoc. 21 non transibit per eam pollutus. Cui consentit Ioannes in Apocalypsi: Non intra-
bit (inquit) in eam aliquid coquinatum.

Ephes. 5. Ciuitas enim illa sancta est sponsa illa, quam, iuxta Paulum, sponsus eius Christus sanctificauit, mundans eam laua-
cro aquæ in verbo vitæ, ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam non haben-
tem maculam neque rugam, aut aliquid huiusmodi. Nam quod Ecclesia nullam
habeat maculam aut rugam, tunc solum implebitur, quando ipsa erit beata, non

Matt. 6. autem in hac vita, in qua quotidie orantes dicere debemus: Dimitte nobis debita
nostra. De illa enim sola sponsa testatur Augustinus quod sit sine macula, lib. 20.
de ciuitate Dei, cap. 25. & in lib. de hæresib. ad Quod uult deum, capit. 88. Et be-
atus Hieronymus in commentarijs super Hieremiam, exponens 31. caput Hieremij,
circa finem capituli idem docet. Ex his ergo conuincimus fore necessarium
ut nulla anima quæ aliquam haberit maculam aut rugam, intret in gloriam coele-
stem antequam à tali macula mundetur. At multe sunt animæ quæ discedentes ab
hoc seculo, plurimas habent peccatorum venialium sordes, quas nunquam dum
hic viuerent mundauerunt. Tales autem animæ non descendunt in infernum, quo-
niam nullus in charitate decedens propter solavenialia perpetuo damnatur. Nec
ad gloriam ascendunt, quoniam à sordibus peccatorum venialium nondum sunt
mundatae. Ergo oportet dare tertium locum in quo animæ illæ recipiantur quo-
usque sint tanquam aurum in fornace mundatae, ut sic purificatae possint intrare

D
in illam ciuitatem sanctam Hierusalem, in quam nihil coquinatum intrat. Pre-
tereasuprà docuimus in titulo de pœnitentia, post peccatum dimissum restare a-
liquam pœnam tolerandam pro punitione peccati, ut aliquo modo Deo satisfa-
ciat peccator pro debito ad quod ex peccato tenebatur. Si ergo aliquis decedat
post peccatum dimissum pro quo adhuc non satisfecit, percontari oportet hos he-
reticos, quod vadat talis anima cùm primùm separatur à corpore. Non est certè
æquum, neque decens misericordiam diuinam, ut descendat ad inferos propter
peccatum quod iam illi dimissum est. Neque etiam est iustum, ut intret gloriam
coelestem, cùm nondum pro suo peccato satisfecerit, nec pro illo iustas luerit pœ-
nas. Nam sicut nullum est bonum suo præmio frustratum, ita nullum est malum
quod non oporteat esse punitum; esset autem malum absque punitione, si quis
post peccatum dimissum, pro quo non fuit in hac vita punitus, statim post mor-
tem intraret in gloriam. Et certè (ni fallor) etiam si nullum esset scripturæ sa-
cræ testimonium ad probandum purgatorium: ex his duabus collectionibus
quas modo protulimus, apertissimè conuinci posset. Sed ut clarius veritas fidei
omnibus pateat, oportet ut aliqua scripturæ testimonia proferamus. Apud Esa-
iam legimus, quod ab Iudeo dominus sordes filiarum Sion, & sanguinem Hieru-
salem lauabit de medio eius in spiritu iudicij, & in spiritu ardoris. Et Malachias

Esaie 4. propheta ait: Ecce venit, dicit dominus exercitum & quis poterit cogitare diem
aduentus eius: & quis stabit ad videndum eum? Ipse enim quasi ignis conflans,
& quasi herba fullonum. Et sedebit conflans & emundans argentum, & purga-
bit filios Leui, & colabit eos quasi aurum & quasi argentum, & erunt domino
offerentes sacrificia in iustitia. Ex quibus verbis satis aperte colligitur esse ali-
quas purgatoriæ pœnas in quibus animæ purgantur. Quod si quis forte dicat
illa Malachiae verba esse intelligenda de illa purgatione quæ fiet in die iudicij, in
quo boni purgabuntur per hoc quod separabuntur à malis: hoc non ita esse, ver-
ba ipsius

Aba ipsius Malachiae ostendunt, quibus ait: Colabit eos quasi aurum & quasi argentum, & erunt domino offerentes sacrificia in iustitia, & placebit domino sacrificium iuda & Hierusalēm. Quibus verbis propheta docet eos qui mundabuntur, domino oblaturos sacrificia iustitiae, hoc est seipso iam iustificatos. Tunc enim ipsi erunt hostiae Deo gratissimae. Et ne quis miretur quod hæc de igne purgatorijs nos interpretati sumus, legat beatum Augustinum libro 20. de ciuitate Dei, cap. 25. Nam illo loco per hæc duo testimonia idem pater credit posse conuinci esse purgatorias poenas post hanc vitam. Rursum, ipse veritatis magister apud Matthæum ait: Matt. 12.
Quicunq; dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei; qui autem dixerit contra spiritum sanctum, non remittetur ei neque in hoc seculo, neque in futuro. Quibus verbis satis aperte innuit aliquas esse culpas quæ in alio seculo remittuntur. Nam si nulla culpa in alio seculo remittitur, quid opus erat addere, neque in futuro. Satis enim erat dicere, non remittetur ei in hoc seculo. At cum nullum verbum fuerit oculos aut frustra dictum a Christo, conuincitur ideo illam particulam esse additam, propterea quod aliquæ culpæ in hoc seculo omnino dimittantur; aliæ vi delicit veniales dimittantur in alio seculo cum pro illis in hac vita non fuerit satis factum. Hoc testimonio vtitur beatus Gregorius ad probandum purgatorium libro quarto Dialogorum capite 39. Eodem vtitur beatus Bernardus sermone 66. super Cantica aduersus quosdam haereticos qui se dicebant Apostolicos, negantes Aplici. purgatorium. Deinde postquam beatus Paulus dixerat Christum esse fundamen tum, statim subiungit: Si quis autem superaedificat supra fundamentum hoc aurum, argentum, lapides preciosos, ligna, fœnum, stipulam, vniuersciusque opus ma festum erit. Dies enim domini declarabit, quia in igne reuelabitur; & vniuersciusque opus quale sit, ignis probabit. Si cuius opus manserit, quod superaedificauit, mercedem accipiet. Si cuius opus arserit, detrimentum patietur, ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem. Ex quibus verbis satis aperte colligitur purgatorijs signis. Nam quod ait, si cuius opus arserit, detrimentum patietur, non potest intelligi de peccato mortali nōdum in hac vita dimisso, quoniam statim subiungit, ipse autem saluus erit. At qui in inferno sunt, nunquam saluabantur. Alius ergo est locus in quo detrimentum patiuntur animæ, & postea saluantur. Illum nos appella mus purgatorium ignem. Quid si quis concedens locum purgationis, neget in eo esse ignem, sed animarum detrimentum quod patiuntur, dicēs solūm esse pri uationem visionis diuinæ, attendat quid dicat Paulus: Si cuius opus (inquit) arserit, detrimentum patietur, ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem. Ecce iam audis ignem in quo patitur detrimentum is qui saluādus est. Verūm ne quis nos incuset quod scripturam istam perperam simus interpretati, alio eam detor quentes quam oporteat, duos aut tres proferam scripturæ sacræ clarissimos inter pretes, quos in hac parte sum imitatus. Et primò in medium produco Originem, qui homilia sexta super Exodus, pertranctans illum Pauli locum, postquam di xerat per ligna fœnum & stipulam intelligi triplicem malorum viam, sic ait: Idcir co quis saluus fit, per ignem saluus fit; vt siquid forte de specie plumbi habuerit ad mixtum, id ignis decoquat & resoluat, vt efficiantur omnes aurum bonum, quia aurum terræ illius bonum esse dicitur, quam habituri sunt sancti; & sicut fornax probat aurum, sic homines iustos tentatio. Veniendum est ergo omnibus ad ignem, veniendum est ad conflatorium. Sedet enim dominus & conflat, & purgat filios Leui. Sed & illuc cum venitur, si quis multa bona opera, & parum aliquid iniquitatis attulerit; illud parum tanquam plumbeum igne resoluatur ac purgatur; & totum remanet aurum purum. Et si quis plus illuc plumbi detulerit, plus exuritur, vt amplius decoquatur, vt & si purum aliquid sit auri, purgatum tandem resideat. Quid si aliquis illuc totus plumbeus venerit, fieri de illo hoc quod scriptum est: Demergetur in profundum tanquam plumbeum in aqua validissi-

1. Cor. 3.

Exod. 18
ma,
VV

B

us. Nam quod ait, si cuius opus arserit, detrimentum patietur, non potest intelligi de peccato mortali nōdum in hac vita dimisso, quoniam statim subiungit, ipse autem saluus erit. At qui in inferno sunt, nunquam saluabantur. Alius ergo est locus in quo detrimentum patiuntur animæ, & postea saluantur. Illum nos appella mus purgatorium ignem. Quid si quis concedens locum purgationis, neget in eo esse ignem, sed animarum detrimentum quod patiuntur, dicēs solūm esse pri uationem visionis diuinæ, attendat quid dicat Paulus: Si cuius opus (inquit) arserit, detrimentum patietur, ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem. Ecce iam audis ignem in quo patitur detrimentum is qui saluādus est. Verūm ne quis nos incuset quod scripturam istam perperam simus interpretati, alio eam detor quentes quam oporteat, duos aut tres proferam scripturæ sacræ clarissimos inter pretes, quos in hac parte sum imitatus. Et primò in medium produco Originem, qui homilia sexta super Exodus, pertranctans illum Pauli locum, postquam di xerat per ligna fœnum & stipulam intelligi triplicem malorum viam, sic ait: Idcir co quis saluus fit, per ignem saluus fit; vt siquid forte de specie plumbi habuerit ad mixtum, id ignis decoquat & resoluat, vt efficiantur omnes aurum bonum, quia aurum terræ illius bonum esse dicitur, quam habituri sunt sancti; & sicut fornax probat aurum, sic homines iustos tentatio. Veniendum est ergo omnibus ad ignem, veniendum est ad conflatorium. Sedet enim dominus & conflat, & purgat filios Leui. Sed & illuc cum venitur, si quis multa bona opera, & parum aliquid iniquitatis attulerit; illud parum tanquam plumbeum igne resoluatur ac purgatur; & totum remanet aurum purum. Et si quis plus illuc plumbi detulerit, plus exuritur, vt amplius decoquatur, vt & si purum aliquid sit auri, purgatum tandem resideat. Quid si aliquis illuc totus plumbeus venerit, fieri de illo hoc quod scriptum est: Demergetur in profundum tanquam plumbeum in aqua validissi-

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

ma. Hæc Origenes. Beatus Augustinus in Enchiridio ad Laurentium, postquam locum illum Pauli exposuerat de igne tribulationis in hac vita, capite sexagesimo nono sic ait: Tale aliquid etiam post hanc vitam fieri incredibile non est, & utrum ita sit, quæri potest, & aut inueniri aut latere, nonnullos fideles per ignem quendam purgatorium, quanto magis minùsve bona pereuntia dilexerunt, tanto tardius citiusq; saluaris non tamen tales de quibus dictum est quod regnum Dei non non possidebunt, nisi conuenienter poenitentibus eadem crimina remittantur. Hæc Augustinus. Et multo diffusius hunc Pauli locum perractat & interpretatur de igne purgatorij sermone quarto de cōmemoratione animarum, qui habetur inter sermones de sanctis. Beatus Hieronymus in fine decimi octauij libri commentariorum super Esaiam sic ait: Sicut diaboli, & omnium negatorum & impiorum, qui dixerunt in corde suo, non est Deus, credimus æterna tormenta; sic peccatorum atq; impiorum, & tamen Christianorum, quorum opera in igne probata sunt atq; purganda, moderatam arbitramur & mixtam clementię sententiam iudicis. Hæc Hieronymus. Beatus Gregorius libro quarto Dialogorum capite tri cesimonoно hunc Pauli locum etiam citat ad probandum purgatorium ignem. Accedit ad hæc vniuersalis Ecclesiæ consuetudo ab ipsis Apostolis deriuata, & usq; ad hæc tempora seruata, per quam semper inter missarum solēnia sacerdos pro defunctis orat Deum, & pro illis offert Deo sacrificium. Non autem orat pro illis qui iam Deo quietè fruuntur, quoniam illi non indigent nostris orationibus, nec possunt etiam per illas villo pacto iuuari. Necq; etiam orat pro illis qui sunt in inferno, quoniam frustra oraret, cum in inferno nulla sit redemptio. Conuincimus ergo ut solū mōret pro his qui sunt in purgatorio. Et hæc Ecclesiæ consuetudo vetuita, tanti est momenti ad probandum purgatorium, vt etiam si scripturæ testimoniū deesset ad illud probandum, hæc sola iuxta Augustini sententiam sufficeret. Nam in libro de cura pro mortuis agenda, postquam ostenderat ex scripturis D sacrī prodesse defunctis ea suffragia quæ post mortem eorum fiunt, sic ait: Si nūs quam in scripturis veteribus omnino legeretur, non parua hac consuetudine claret autoritas, vbi in preciis sacerdotis quæ domino Deo ad eius altare funduntur, locum suum etiam habet commendatio mortuorum. Hæc Augustinus. Omnia ergo illa testimonia quæ conuincunt suffragia, quæ pro defunctis post eorum mortem fiunt, posse illis prodesse, etiam conuincunt & apertissimè ostendūt purgatorium, quoniam soli in purgatorio existentes possunt nostris orationibus aut alijs suffragijs iuuari. Quapropter ad illum locum mittimus lectorem, videlicet ad titulum de suffragijs, vt eo loco capiat quæ hic desunt testimonia. Illo enim loco proferemus concilij Carthaginensis decretum, quod huic negocio aptissimè conuenit. De hac re scripsit Ieannes Ecclesiæ opus diffusum quatuor partitum libris.

Luther⁹

Eccle. 6.

Eccle. 11

Secunda hæresis est qua docetur animas in purgatorio existentes non esse ex stra statum merendi aut demerendi. Huius hæresis autor est Lutherus, docens animas in purgatorio posse adhuc mereri, aut demereri. Hanc Lutheri insanam hæresim apertissimè damnat Sapiens, qui in Ecclesiaste sic ait: Quodcumq; facere potest manus tua, instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quod tu properas. Non enim dicit illa apud inferos absolute non esse, quoniam sancti patres tunc temporis apud inferos erant, in quibus tamen erat ratio, & sapientia; sed ideo dicit hæc apud inferos non esse, quia q; illa iam iuuari non possunt ut mereri valeant. Et iterum apertius: Si ceciderit lignum ad austrum, aut aquilonem, in quoconq; loco ceciderit, ibi erit. Quæ verba interpretans Hieronymus in commentarij super Ecclesiasten, sic ait: Lignum quod in hac vita corruerit, & conditione mortalitatis fuerit incisum, aut peccauit antè dum staret, & in boreæ parte postea ponitur, aut si dignos austo fructus atculit,

Atulit, in plaga iacebit australi. Et parum infrā: Nec enim possunt proficere si in pri-
stini sedibus perseuerent. Hæc Hieronymus. Ex cuius verbis patet sapientis esse
sententiam, neminem post hanc vitam posse mereri aut demereri. Præterea salua-
tor noster apud Ioannem ait: Me oportet operari opera eius qui misit me, donec
dies est. Venit nox, quando nemo potest operari. In quibus verbis id aduerten- Iōan. 9
dum est, quod non dixit: Venit nox, quando ego non possum operari; sed ait, vt
in vniuersum de omnibus loqui videatur: Venit nox, quando nemo potest ope-
rari. Noctem appellans mortem, post quam non licet operari. Augustinus hunc
locum pertractans, tractatu quadragesimoquarto super Ioānem sic ait: Operetur
ergo homo dum viuit, ne illa nocte præueniatūr, vbi nemo possit operari. Mo-
do est vt operetur fides per dilectionem; & si modo operamur, hic est dies, hic est
Christus. Audi promittentem, & nearbitreri absentem, Ipse dixit: Ecce ego vo-
biscum sum. Hæc Augustinus. Et beatus Chrysostomus eodem modo interpre-
tatur illa verba. Nam homilia 55. super Ioannem sic ait: Sanè magnum hoc est, do-
nec dies est, dum licet hominibus in me credere. Dum hæc durat vita, laborandū
est: venit nox, hoc est futurum tempus quando nemo operari potest. Non dixit,
quando non potero operari, sed nemo potest operari. Et parum infrā: Christus
mortem futurum tempus appellat, quando p̄ctores nihil operari poterunt. Hæc
Chrysostomus. Et beatus Hieronymus in commentarij super epistolam ad Ga-

Galat. 6.

latas exponens illud eiusdem epistolæ: Dum tempus habemus, operemur bo-
num, illa Christiverba eodem modo interpretatur. Sic enim ait: Tempus semē-
tis (vt diximus) tempus est præsens, & vita quam currimus. In hac licet nobis
quod volumus seminar. Cùm ista vita transierit, operandi tempus auferetur.
Vnde & saluator ait: Operamini dum dies est; veniet nox, quando iam nullus po-
terit operari. Hæc Hieronymus. Ad eundem modum illa Christi verba interpre-
Btatur Origenes, qui in expositione Psalmi 36. ita inquit: Saluator noster ait: Veni Iōan. 9
et nox, quando nemo potest operari. Et hoc dicit de illo tempore quod erit post
hoc seculum, quo vñusquisq; recipiet poenas. Tunc ergo dicit mortem illam fu-
turam, quum iam nemo potest operari aliquid, sed vñusquisq; tunc pascitur ex
operibus suis quæ hic positus operatus est. Hæc Origenes. Ecce quatuor sacræ
scripturæ illustres interpres, qui omnes concorditer sentiunt noctem illam in
qua iuxta sententiam saluatoris nemo potest operari, esse tempus post mortem.
Prudens ergo Lector cōsideret num iustius sit vni Lutheri in interpretatiōe scri-
pturæ sacræ assentire, quām tot clarissimis viris quorum doctrina fulget Ecclesia
vt sol & luna. Rursum, beatus Paulus in posteriore epistola ad Corinthios hoc
ipsum aperte docet, ita dicens: Omnes nos manifestari oportet ante tribunal
Christi, vt referat vñusquisque propria corporis prout gessit, siue bonum siue
malum. Ecce iuxta Paulum nullus accipiet nisi secundum proportionem eorum
quæ gessit in corpore; ergo postquam animæ sunt exutæ corporibus, nihil amplius
mereri poterunt. Ut autem clarius Pauli sententia in hoc loco appareat, ope-
ræ premium erit videre qualiter doctissimus vir Erasmus Roterodamus hunc lo-
cum transtulit. Sic enim eius translatio habet: Omnes enim nos manifestari o-
portet coram tribunali Christi, vt reportet vñusquisque ea quæ fiunt per cor-
pus, iuxta id quod fecit, siue bonum siue malum. Quæ verba vt sunt propinquia
ora veritati Græci sermonis, ita etiam clarius & apertius explicant Pauli sensum,
& fidem catholicam, qua creditur post mortem non esse tempus merendi aut de-
merendi. Et in epistola ad Galatas idem Apostolus ait: Bonum autem facien-
tes non deficiamus. Tempore enim suo metemus non deficientes; ergo dum Galat. 6:
tempus habemus, operemur bonum ad omnes. Quem locum exponens The-
ophylactus ait: Quemadmodum non semper serendi tempus, ita nec metendi
occasio semper offertur. Quod sanè & virginum illarum & Lazari exemplo

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

profertur. Quamdiu autem nobis in hac vita suppetit ætas, non solum in præceptores, sed in gentiles ipsos & Iudeos quæ bona sunt operemur, hoc est, beneficiavitamur & eleemosyna. Hæc Theophylactus. Ex cuius verbis patet, tempus illud quod habemus ad bene operandum, esse tempus huius vitæ, & non tempus post mortem, quoniam à mortuo velut qui non est, perit confessio. Contra hunc errorem scribit Ioannes Roffensis episcopus articulo tricesimo septimo, in eo opere quod fecit pro assertione damnationis quorundam articulorum Lutheri factæ à Leone decimo. Scribit etiam Iacobus Latomus in eo opere quod addidit pro assertione censuræ Louaniensis aduersus Lutherum. Alios autem, si qui sunt, non vidi.

Luther 9 **T**ertia hæresis etiæ est à Luthero inuenta, & ex præcedenti deducta. Ex hoc enim errore quo docet animas in purgatorio posse mereri & demereri, colligit eas non esse de sua salute securas: & ita corruptam & putridam aquam ex virtute fonte deducit. Quapropter prostrata hæresi præcedenti, quæ est huius fundatorem, hæc nullo pacto stare poterit, quin statim corruat. Nam si animæ quæ purgantur, nec mereri nec demereri possunt, & hoc eas non latet, conuincitur eas esse de sua salute securas. Nulla est anima quæ purgetur, nisi quæ in Christo fundata est. Et quia super hoc fundamentum superædificauit lignum, foenum, & stipulam, id est, leuia quædam & venialia peccata, ideo detrimentum patitur,

1. Cor. 3. vt iuxta Pauli sententiam, salua fiat, sicutamen quasi per ignem. Si anima quæ purgatur, charita eum habet, & illam iam (vt in præcedenti hæresi ostendimus) amittere non potest, ergo secura est de sua salute. Charitatis enim pignus quoddam est spiritus, & arra quædam felicitatis æternæ, per quam spiritus testimoniū redit spiritui nostro quod sumus filii Dei. Quod si filii, & hæredes; hæredes quidem Dei, cohæredes autem CHRISTI. Ex quibus manifestè patet omnem animam quæ purgatur, cum iam sciat se esse in charitate, esse certam & securam de sua salute. Præterea credendū est omnes animas ante quam in purgatorium coijciantur, prius de factis & dictis examinari, & earum examine facto mitti ad purgatorium. Alioqui esset ordo præposterus si prius poenas luerent, & postea producerentur ad examen, vt de illis sententia feratur. Oportet ergo, ut primum examinati rationem reddant, & sua merita & demerita plene agnoscant, & postea dicatur illis sententia. Ex quo iudicij ordine conuincitur ut animæ omnes quæ ad purgatorium mittuntur, certæ sint & securæ de sua salute, quoniam agnoscunt ex sententia in se dicta, quod mox ut purgatae fuerint, in coelestem gloriam admittentur. Rursum, percontari oportet Lutherum an ipse certò credit animas quæ purgantur, esse iam extra periculum, an non. Si non credit eas esse extra periculum: ergo purgatorium iuxta eum erit etiam sicut vita præsens tentatio quædam, & militia, & stadium in quo qui currit aut certat, incertus est de victoria.

Iob 7. At ex sententia Iob constat militiam aut temptationem esse vitam hominis super terram. Quod si etiam vita hominis subtus terram esset militia, frustra addidit, cum de vita hominis diceret, super terram. Si verò Lutherus certò credit animas quæ purgantur, esse extra periculum, qualiter ipsamet anima quæ purgatur, hoc ignorat. Nunquid per mortem oblita est eorum quæ ante sciebat. Sinos sumus certianimas in purgatorio existentes esse iam in tuto: multo magis ipsæ met animæ erunt certæ de sua salute, cum in illis sit eadem fides, spes, & charitas, & in illis etiam corpus corruptibile non aggrauet animam, nec intellectus eorum mendicet à visibilibus notitiam inuisibilium, sed seipso nudas clarè intuentur. Verum hic fortè aliquis possit obiecere nobis illud quod Ecclesia canit in precibus quas pro defunctis effundit coram Deo: A porta inferi erue domine animas eorum. Et illud: Domine Iesu rex gloriae libera animas omnium fideliū defunctorum de poenis inferni, & de profundo lacu libera eas de ore leonis,

A ne absorbeat eas tartarus, &c. Si animæ essent de sua salute securæ, superuacaneum esset orare pro illis ut eruantur ab inferis, ad quos etiam si pro illis Ecclesia nō oraret, iam descendere non possunt. Respondamus iuxta Bedæ sententiam, purgatoriū locum esse maximè vicinum inferno, & propter hanc vicinitatem, & propter maximam conuenientiam & similitudinem poenarum vtriusque loci, purgatoriū locum aliquando vocari nomine inferni. Hoc autem ex eo coniungi potest, quod locus ille in quo erant sancti patres ante Christi mortem, qui locus in Euangelio dicitur sinus Abrahæ, sæpen numero vocatur nomine inferni, & nomine lacus: cum tamen in illo loco mitius fuerint animæ tractatae quam in purgatorio. Propheta regius ait: Deus redimet animam meam de manu inferi. Et iterum: Eruisti animam meam ex inferno inferiori. Et certum est prophetam non descendisse ad illum locum poenarum in quo sunt damnati. Et propheta Zacharias ait: Tu in sanguine testamenti tui eduxisti vincitos qui erant in lacu in quo non est aqua. Quibus verbis designans liberationem animarum per Christum factam, appellauit locum in quo animæ sanctorum erant, lacum in quo non est aqua. Multo ergo melius poterit appellari locus purgatoriū, in quo acerbissimas animæ tolerant poenas, infernus & lacus. Et ut ab hoc loco & à poenis eius animæ liberentur, orat Ecclesia.

Psal. 48;
Psal. 85

Zach. 6.

* Possumus aliter & fortè melius respondere, dicentes non semper dubitari de illis quæ petuntur, an ita futura sint ut petuntur. Nam sæpiissime petuntur illa quæ certò sciuntur euentura ut petuntur; & huius rei plurima sunt testimonia. Ecclesiasticus siquidem Deum orans sic ait: Da mercedem sustinentibus te, ut prophetæ tui fideles inueniantur. Nullus tamen sanæ mentis dicet Ecclesia sticum dubitasse de fidelitate prophetarum Dei, aut dubitasse quod Deus datus esset mercedem his qui sustinent illum, quod tamen ille petiit. Paulus certus erat se non separandum à charitate Dei: certus etiam erat coronam iustitiae à iusto iudice Deo paratam sibi esse; orabat tamen Deum ut illam assequi mereretur. Et sicut prædestinationis sua fuisse nota, orare nihilominus deberet Deum pro sue prædestinationis impletione; ut (iuxta Petri Apostoli sententiam) per bona opera certam faceret suam vocatiōem. Sic etiam Ecclesia quamvis certo sciat animas existentes in purgatorio non fore ad inferos damnandas, pro illarum tamen liberatione orare non desinit.]

Eccle. 36

2. Petri 1

Aduersus hunc errorem scribit Ioannes Roffensis episcopus eodem loco, quo aduersus præfatam hæresim secundam.

Quartam hæresim etiam Lutherus inuenit, qua docet animas sine intermissione peccare in purgatorio, quamdiu quærunt requiem, & horrēt poenas, quia quærunt (ut dicit) quæ sua sunt, cōtra voluntatem Dei. Et certè si res ita se haberet ut Lutherus docet, nihil aliud esset animas purgare, quam laterem lauare, aut littus arare. Nam si animæ quæ purgantur, sine intermissione peccant quamdiu horrent poenas: cum omni tempore horreant poenas, quia horror poenarum est omnibus à natura insitus: sequitur quod omni tempore peccant, & per consequens propter pœna illa erunt iterum purgandæ. Et cum illorum pœnorum purgatione etiam horrebunt poenas, sequitur quod tunc etiam peccabūt, & quod opus erit etiam eis ut ab illis peccatis iterum purgentur. Et ita esset abeundum in immensum sine fine. Præterea, suprà in expugnatione hæresis secundæ de purgatorio, ostendimus ex sacris literis neminem post mortem posse aut mereri, aut peccare, pœno quidem quod sit illi imputandum: ergo animæ quæ purgantur, quamvis horreant poenas, non tamen peccant. Rursum, etiam si animæ in purgatorio peccare possent, per hoc tamen quod quærunt requiem, & horrent poenas, nō peccarent. Nam Dauid non peccauit cum dixit: Sicut uita anima mea ad Deum fontem viuum, quando veniam & apparebo ante faciem Dei, Paulus etiam vas electionis Psal. 41.

VV. iiiij ait:

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Philip¹² ait: Cupio dissolui, & esse cum Christo. Si hi non peccauerunt optantes requiem, C cur animæ in purgatorio peccabunt cum suam requiem optauerint: Et de horro repœnarum constat non esse peccatum, cum hic non proueniat ex deliberatio, sed ex natura, cum omnibus sit à natura insitum poenas horrere. Christus enim propinquus passioni (ait Marcus) coepit pauere & tædere, & dixit tribus discipulis quos secum ad orationem sequestrauerat: Tristis est anima mea vsque ad mortem. At Christus neq; peccauit vñquam, neq; peccatum cogitare potuit: non est ergo peccatum poenas aut molestias horrere, præsertim cum id non ex deliberatio ne, sed ex quodam naturali horrorefit.

Finis Libri duodecimi.

F. ALFONSI DE CASTRO ZAMOREN MINORITAE, aduersus Hæreses, Liber XIII.

REGNUM DEI.

Cerint,

E hac refuit quidam error Cerinthi dicentis regnum CHRISTI futurum terrenum post resurrectionem, & in regno illo futuras esse carnis delicias: quod regnum dicebat duraturum in hac vita per mille annos. Verum de hoc errore iam suprà disputauimus libro tertio in titulo de beatitudine, hæresi secunda. Et si quæ sunt aliae hæreses quæ ad hanc materiam spectent, sub illo titulo sunt à nobis collocatae.

RELIQVIAE SANCTORVM.

Vuicle.

Vicelphistæ, qui ad hoc nati esse videntur, ut omnem ritum Ecclesiasticum tollerent, omnes cæmonias ab Ecclesia abigerent, inter alias suas blasphemias hanc vnam docent, reliquias videlicet sanctorum, hoc est carnes & ossa hominis mortui, non debere à populo venerari, neque à monumento foetido extrahi, nec in capsa aurea, vel argentea reponi; quia sic facientes (ut illi aiunt) non honorant Deum, & sanctos eius, sed idolatriam committunt. Hos Vicelphistæ sequuti sunt impij Lollardi, quorum vñus vocatus Guilielmus Albus, patria Anglicus, publicè & in iudicio pro tribunali in Anglia hæc omnia non erubuit fateri. Sed non sunt hi primi huius hæresis inuentores. Nam ante hos ferè per nongentos annos fuit Vigilantius quidam Gallus Barchinonensis Ecclesiæ presbyter, qui (ut infrà dicemus) dixit sanctos non esse orandos. Et quo magis sanctis, in quorum fortem ipse computandus non erat, detraheret, docuit sanctorum corpora non esse veneranda. Sed neque hic Vigilantius primus extitit huius hæresis autor, quoniam ante illum fuit Eunomius: non tamen longo tempore illum præcessit. De Eunomio autem Hieronymus testatur illum hac peste fuisse infectum. Nam in libello quem aduersus Vigilantium scripsit, hæc illi ait: Rides de reliquijs

Guiliel.
Albus:

Vigilat.

Eunomi.
Hieron.

A quijs martyrum, & cum autore huīus hæreſeos Eunomio Ecclesijs Christi calum-
niam struis. Hæc Hieronymus. Verūm hoc inter Vigilantium & Vviclephistas
interēſt, quod Vigilantius ſolam sanctorum venerationem odiſ, Vviclephiste au-
tem in hoc Vigilantio pestilentiores, ſicut non patiuntur sanctorum reliquias ve-
nerari, ita nec Christi ſaluatoris nostri reliquias adoratione aliqua dignas eſſe cen-
ſent. De reliquijs Christi adorandis nihil nunc dicere ſtatui, ed quod ſuprā in titu-
lo de adoratione hæreſi prima aduersus eosdem Vviclephistas pugnauit pro ado-
ratione crucis dominicæ: quo loco non nihil obiter diximus de Christi vſtibus, &
alijs Christo adiacentibus. Nam quod de cruce dominica ibidem diximus, dealijs
etiam omnibus Christo adiacentibus, puta de vſtibus, de gladio, ſi quem habuif-
ſe conſtiteterit, de mensa in qua comedit, de linteo quo manus abſterlit, & de qui-
buscumq; alijs ſimilibus contactu ſuæ viuificæ carnis ſanctificatiſ idem dici potest:
quoniam (vt ait beatus Damascenus lib. 4. de fide orthodoxa, cap. 3.) ſi amatorum
diligibilis domus, & lectulus & hortus, quanto magis quæ Dei & ſaluatoris, per
quæ & ſaluati ſumus: Hæc Damascenus. Præſepe etiam & ſepulchrum ſaluatoris
noſtri adorantur. Nam beatus Hieronymus ita faciendum censet, quī lib. 3. con-
tra Ruffinum ſe hoc feciſſe teſtatur, ſic iniquiens: Conſcendi in Aegyptum, luſtra-
ui monaſteria Nitræ, & inter ſanctorum choros aſpides latere conſpexi. Protinus
conciō gradu Bethlehem meam conuerſus ſum, vbi adoraui præſepe & incuna-
bula ſaluatoris. Et in epitaphio Paulæ, illam ſanctam Paulam laudat, quod præſe-
pe in quo recens natus Christus iacuit, & ſepulchrum in quo mortuus iacuit, ado-
rauit. Et de hoc ſatis. Ad ſanctorum igitū reliquias nos transferamus, & oſten-
damus illas eſſe aliqua veneratione dignas, quā uis non tāta ſicut Christi quoniam
nec iſorum animæ, propter quas alia illorum venerantur, ſunt tanto honore di-
gnæ, quanto Christus, propter quem etiam & non propter ſeipſa adorantur illa
quæ Christo adiacent. Singula igitū quæ ſanctis in veneratione exhibentur, ſuo
ordine diſcutiamus. Primum igitū venerationis ſanctorum testimoniuſ eſt, quod
basilicæ in illorum honorem ex Ecclesiæ iuſtificatione ſiunt: & qui hoc non eſſe fa-
ciendum doceat, Ecclesia eos anathematizat. Nam Concilium Gangrenſe, ca. 20.
ſuorum decretorum ſic ait: Si quis per superbiam tanq; perfectum ſe existimans,
conuentus qui per loca & basilicas ſanctorum martyrum ſiunt, vel accusauerit, vel
etiā oblationes quæ ibidem celebrantur, ſpernendas eſſe crediderit, anathema ſit.
De ſanctorum corporib; honestè tumulandis antiquissimum eſt Ecclesiæ ritus,
ab Apostolorum temporibus hucusq; deriuatus. Nam beatus Dionysius Areopa-
gita Pauli Apoſtoli diſcipulus cap. 7. Eccleſiaſticæ hierarchiæ in hunc modum de-
hac reſribit. Hæc perficiens ſummuſ ſacerdos, reponit in domo preciosa corpora
cum aliorū æq; potentū corporib;. Si enim in anima & corpore Deo amabilem
vitam, qui dormiuit, viuebat, precioſum erit cum ſancta anima cōmilitans ei cor-
pus ſecundum diuinas collationes, vbi diuina iuſtitia cū proprio corpore donabit
retributas quietes tanquā in iuſtitia coeunti & cōparticipanti ſacræ, aut contrariæ vitæ. Pro-
pter quod & ſacrorum diuina legiſlatio diuinas communicationes ambobus do-
nat. Animæ quidem in pura contemplatione & ſcientia perfectorum, corpori verò
per diuiniſſimuſ tanquā in iuſtice vnguentū, diuinaeq; cōmunicationis ſacratissi-
muſ ſymbolū, totum hominē ſacrificans, & vniuersalem eius ſalutem ſacrificans,
& consummatissimam ipliſius reſurrectionem futurā fore denunciants. Hactenus
beatus Dionysius. In quibus verbis beatus Dionysius aperte ſatis iuſtificauit ſancto-
rum corpora post mortem in preciosa domo reponi: & causam propter quam ſic
ſieri oporteat, expreſſit, quia videlicet illa ſanctorum corpora ſanctis ſuis anima-
bus ad bonum ſunt cooperata, & instrumenta quædam animarum fuerunt qui-
bus multa ad Dei honorem & ſuam ſalutem illæ operata ſunt. Hæc tamen de illis
dicta ſunt quorum merita in vita claruerūt, aut martyrio vitam finierunt. Horum

Dama-
scenus.Hierony-
mus.Concil-
ium Gan-
grenſe.Diony-
ſius Areo-
pagita.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

enim corpora statim post mortem venerationem meruerunt, & ideo in preciosa domo à summo sacerdote reponi dicit. De alijs verò, quorum vita non fuit miraculorum operatione manifesta, & ob hanc causam non sunt eorum corpora preciosissimo loco tunc recondita, si post mortem, Deo ita volente, illorum præclara merita magis mundo innotescunt, transferuntur ad honestiorem locum illorum corpora, & maiori honore dignantur. Ad cuius rei confirmationem, præter vetutissimam Ecclesiæ consuetudinem, quæ maximi est ponderis, sunt etiā plurimorum sanctorum virorum testimonia, quæ ita fieri docent, & factum laudant. Et ante omnia patrum veteris testamenti exempla proponere placuit, ut impij Vviclephi stæ agnoscant non esse recentem hunc Ecclesiæ ritum de transferendis corporibus sanctorum. Nam corpus Iacob patriarchæ translatum est ab Aegypto interram Chanaan contra faciem Mambre, & ibidem sepultum magna cum veneratione filiorū suorū, & seniorū Aegypti. Neq; hoc casu factum est, sed ipse met Jacob in Aegypto existens, antequā moreretur, sic fieri præcepit, dicens: Ego congregor ad populum meū: sepelite me cum patribus meis in spelunca duplice quæ est in agro Ephron Hethæ contra Mambre in terra Chanaan, quā emit Abraham cū agro ab Ephron Hethæo in possessionē sepulchri. Et Ioseph patriarcha sanctus etiam ipse in Aegypto similiter existens; cū propinquus esset morti, dixit fratribus suis: Deus visitabit vos, asportate ossa mea vobiscum de loco isto. Et huiuspræcepti po

Gene. 50. Ita memor Moyses cum populum Dei ab Aegypto eduxit, ossa Ioseph secum tulit. Exeant nunc Vviclephistæ, & filios Israel, videlicet Ioseph & fratres illius, & Moysen & alios, idololatras appellant, eō quod hunc honorem ossibus Iacob & Iosephi detulerunt. Ad sanctos noui testamenti descendo, in quorū corporibus tot factæ sunt translationes, vt operosum nimiris esset vel centesimam illorum partem referre. Quapropter unam & alteram referam. De sanctis Geruasio & Prothasio, D quorum corpora omnibus ferè ignota, & ideo minus decetibus sepulchris recon-

Ambro. dita fuerant, beatus Ambrosius, cui illorum corpora reuelata sunt, scribens hæc ait: Iussi eruderar in terram eo loci qui est ante cancellos sanctorum Felicis & Naboris; inueni signa conuenientia, ad hisbitis etiam quibus per nos manus imponenda foret, sic sancti martyres eminere coepérunt, vt adhuc nobis silentibus arripere- tur vrna, & sterneretur prona ad locum sepulchri. Inuenimus miræ magnitudinis viros, vt prisca ætas ferebat, ossa omnia integra, sanguinis plurimum. ingens con- cursus populiper totum illud bīdū. Quid multa; conditum usque integra, ad ordi- nem transtulimus vespere iam incubente ad basilicam Faustæ, ibi vigiliæ, tota no- ñete manus impositio: sequenti die transtulimus ea in basilicā quam appellant Am- brosianam. Dum transferimus, cæcus sanatus est. Hæc Ambrosius. Quid ad hæc dicent Vviclephistæ; fortè etiam damnare non verebuntur Ambrosium, propte rea quod istorum sanctorū martyrum corpora in honestiore & preciosiorē locum transtulerit. Verū quo pacto translationē illam culpare poterunt, quā Deus tan- to miraculo confirmare voluit, vt eo temporis articulo quo illa corpora transfere- bantur, cæco visum restituerit? Quod si hoc verū esse negant, & Ambrosio quam uis sancto velut unico testi diffidunt, producam eiusdem miraculi alterū testimoniū, non quidem auritum, sed oculatum, beatū Augustinū: vt in ore duorum maneat

August. hæc veritas stabilita. Beatus nanq; Aug. lib. 22. de ciuitate Dei cap. 8. sic ait: Miracu- lum quod Mediolani factum est cum illic essemus, quando illuminatus est cæcus, ad multorum notitiam potuit peruenire: quia & grandis est ciuitas, & ibi erat tunc imperator, & immenso populo teste res gesta est, concurrente ad corpora martyrum Prothasij & Geruasij. Quæ cùm laterent, & penitus nescirentur, episcopo Ambro- sio per somniū reuelata, reperta sunt: ubi cæcus ille depulsis veteribus tenebris diē vidit. Hæc Augustinus. Alterum huius rei proponam exemplum à sancto Corne- lio papa & martyre nobis propositum, qui sanctorum Petri & Pauli corpora in varia

Corneli
us papa.

A varia loca trāstulit. Nam ipse metestatur se hoc fecisse, qui in quadam epistola sua sic ait: Quapropter rogo vos nobis congratulari; quia rogatus cuiusdam deuotæ fecimæ atq; nobilissimæ matronæ Lucine, leuata sunt corpora Petri & Pauli de Catacumbis; & prīmō quidem beati Pauli corpus leuatum silentio, ac positum est in prædium prædictæ matronæ via Hostiensi, ad latus vbi decollatus est. Postea vero beati Apostolorum principis Petri accepimus corpus, & cōdecenter posuimus illud iuxta locum vbi crucifixus est, inter corpora sanctorum episcoporum, in templo Apollinis in monte aureo, in Vaticano palati Neronis, tertio calendarum Iuliarum die, orantes Deum & dominū nostrū Iesum Christum ut intercedentibus suis sanctis apostolis, maculas vestrorū purget peccatorū, & in sua vos conseruet voluntate diebus vitæ vestræ, & in fructu boni operis vos perseuerabiles reddat. Hæc Cornelius papa & martyr, cuius vitam & opera ab eo gesta, martyrium pro Christo consummatum maximè commendat. Et ut finē huic litī imponā, Augustinum profero in huius rei testimoniu. Is enim lib. 1. de ciuit. Dei cap. 13. de corporibus sanctorum honorandis hæc ait: Nec ideo tamē contemnenda sunt corpora defunctorū, maximè iustorū atq; fidelium, quibus tanquā organis & vasis ad omnia opera sanctus vsus est spiritus. Si enim paterna vestis & annulus, ac si quid huiusmodi tanto charius est posteris, quanto erga parentes maior extitit affectus, nullo modo ipsa spernenda sunt corpora, quæ vtq; multo familiarius atq; cōiunctius quā quælibet indumenta gestamus. Hæc em̄ nō ad ornamētū vel adiutoriū qđ exhibetur extrinsecus, sed ad ipsam naturā hois pertinet. Vnde & antiquorum iusto rum funera officiosa pietate curata sunt, & exequiæ celebratæ, & sepultura prouisa: ipsiq; dū viuerent, de sepeliendis vel transferendis suis corporibus, filijs mandauerunt. Hæc Augustinus. Et epistola. 103. commendat idem sanctus matrem quandam viduam & filiam eius virginē propter reliquias Stephani martyris quas

B secum deferebant, sic inquiens: Portant sane secum reliquias beatissimi & glorio sissimi martyris Stephani, quas non ignorat sanctitas vestra, sicut & nos fecimus, quam conuenienter honorare debeatis. Hæc ille. Beatus Augu. testatur se honrassæ reliquias sancti Stephani: & alios vt id faciant hortatur. Et lib. 22. de ciui. Dei cap. s. plurima recenset miracula quæ ante corpus illius sancti ob illius merita Deo facere placuit. Quid ergo impij Vviclephitæ contra tot sanctorum testimonia ob latrant, & sanctorū venerationi detrahunt? Sed dicunt: Mortua sunt corpora, nec sentiunt ut eorum animæ, non ergo licet ea venerari, aut honorem ullum illis exhibere. O forte argumentum. Non sunt fortè memores quod Christus saluator noster Saducaeis negantibus resurrectionem apud Matth. dixit: Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob: non est Deus mortuorum, sed viuentium. Viuunt ergo Deo sancti, propter quem famem, sitim, & alias corporis ærumnas & cruciatus tolerauerunt. Esto illorum corpora non viuant Vviclephitis, viuunt tamen Deo: in cuius conspectu sunt omnia quæ illorū corpora pro Deo sustinuerunt. Esto etiā nullatenus viuant: nunquid ideo nullo honore sunt dignæ? Non viuebat arca testamenti, non sentiebant tabulæ intus latentes, non manna, nō vrna: nō sentiebat virga, imò nec viuebat, quæ olim fronduerat. Ettamen his rebus magnus est olim datus honos, adeò vt nulli præterquā sacerdoti arcam tangere liceret. Et cum illam Dauid educeret de domo Obeth, accinctus erat Ephod ligneo, & ois domus Israel ducebant insubilo, & clangore buccinæ. Et huic arcæ quasi diuinos impedit honores, dicente scriptura: Et Dauid saltabat totis viribus ante dominū. Etrursum: Cumq; intrasset arca domini inciuitatem Dauid, Michol filia Saul prospiciens per fenestram vidit regē Dauid subsilientē atq; saltantem corā domino. Et cum illum Michol ob hæc causam reprehenderet, respondit Dauid: Ante dominū qui elegit me potius quā patrē tuum, & quā omnē domum eius, & præcepit mihi ut essem dux super populū domini in Isral, & iudam, & vilior fiam plusquam factus sum.

August.

Matt. 22:1

2. Reg. 6:1

Vides

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Vides quantum cultum Dauíd exhibuerit arcæ domini: quia signum quoddam erat Deum repræsentans, cùm tamen non viueret, nec sentiret. Ad hunc modum sanctorum corpora venerari debemus, quia muis non viuant, nec sentiant, sed quia animabus sanctorum fuerunt coniunctissima, & iuxta Pauli sententiam habitacula & templum sunt sp̄ritus sancti. Sed forte non erubescet Vviclephistæ Davidem ob hanc causam reprehendere. Nec mirabor si tentauerint: nam qui omnes sanctos & vniuersam Ecclesiam de hac re arguere non verentur, mirum non erit si Davidē simul cū alijs sanctis ob eandē causam reum etiā facere contendant. Sed opus est ut nos de idololatria quā nobis obijciunt, purgemus. Nā eos omnes qui corpora sanctorum & illorum reliquias venerantur, idololatras esse censem, propterea quod (vt ipsi aiunt) creaturis diuinos honores deferunt. Huiusmodi obiectioni ego respondere nolo, quia melius quā ego respondit Augu. Is enim lib. 22, deciuitate Dei, cap. 10. hancre fellit obiectionem, sic inquiens: Nos martyribus nostris non templa sicut dījs, sed memorias sicut hominibus mortuis, quorū apud Deum viuunt sp̄ritus, fabricamus: Nec ibi erigimus altaria, in quibus sacrificemus martyribus, sed vni Deo & martyrum et nostro sacrificium immolamus. Ad quod sacrificium sicut homines Dei, qui mundum in eius confessione vicerunt, suo loco & ordine nominantur, non tamen à sacerdote qui sacrificat, inuocantur. Deo quippe, non ipsis sacrificat, quamuis in memoriam sacrificet eorum: qā Dei sacerdos est, non eorum. Ipsum verò sacrificium corpus est Christi, quod nō offeritur ipsis, quia hoc sunt & ipsi. Hæc Augustinus. In quibus verbis præter intentum obiter annotare decreui quod ait corpus Christi esse sacrificium quod à sacerdote in altari Deo offertur. Quod testimonium aperte pugnat contra Lutherū & Oecō lampadiū. Nam Oecolampadiū (vt in tit. de Eucharistia indicauimus) negat in eo sacrificio verum corpus Christi contineri, sed solūm materiale panem. Lutherus autem etiā fatetur verum corpus Christi Saluatoris illic adesse, negat tamen à sacerdote offerri: propter quod dicit missam non esse sacrificium. Sed aduersus hanc hæresim iam suprà in tit. de missa abundè me dixisse arbitror. Verūm quoniam non erat prætereundum quod nunc August. dixit, obiter annotare decreui. Hunc igitur intermitentes sermonem, eō vnde digressa est, orationem reuocemus, & exultemus quod tam facile & luculenter aduersariorum calumniam beatus Augustinus reiecerit. Sed quia nimis leniter & pro suo ingenio mansuetissimè respondit, & hī contra quos agimus, quemadmodum Pphryges (vt est in prouerbio) non nisi plagi emendantur, beatum Hieronymum, qui durius & acerbius pugnare solet, obijcio, vt illos pro suis meritis tractet. Is enim beatus pater aduersus Vigilantium, qui huius erroris etiā extitit autor, scribens, ita ait: *Quis enim oī infanum caput, aliquādo martyresa dorauit? Quis hominem putauit Deum?* Nonne Paulus & Barnabas cum à Lycaonibus Iupiter & Mercurius putarent, & eis vellent hostias immolare, sciderunt vestimenta sua, & se homines esse dixerunt: Non quod meliores non essent oīl mortuis hominibus loue & Mercurio, sed quod sub gentilitatis errore honor eis Deo debitus deferretur. Quod & de Petro legimus, qui Cornelium se adorare cupientem manu subleuauit, & dixit: *Surge, nam & ego homo sum.* Et audes dicere, illud nescio quid, quod in modico vase transferendo colis: *Quid est illud, nescio quid, scire desidero.* Expone manifestius, vt tota libertate blasphemes: Puluisculum nescio quod in modico vasculo precioso linteamine circundatum. Dolet martyrū reliquias precioso operari velamine, & non vel pannis vel cilicio colligari, vel proijci in sterquilinium, vt solus Vigilantius ebrius & dormiens adoretur. Ergo sacrilegi sumus quando apostolorum basilicas ingredimur: Sacrilegus fuit Constantinus imperator, qui sanctas reliquias Andreæ, Lucæ, & Timothei trāstulit Constantinopolim, apud quas dæmones rugiunt, & inhabitatores Vigilantij, illorum se sentire præsentiam contentur:

1. Cor. 6.

August.

Hieron.

Acto. 14.

Acto. 10.

D

C

A sitentur: Sacrilegus dicendus & nunc Augustus Arcadius, qui ossa beati Samuelis longo post tempore de Iudea transtulit in Thraciam: Omnes episcopi non solum sacrilegi, sed & fatui iudicandi, qui rem vilissimam, & cineres dissolutos in se rico & vase auro portauerunt: Stulti omnium Ecclesiarum populi, qui occurrerunt sanctis reliquijs, & tanta laetitia quasi presentem viuentem prophetam cernerent, suscepserunt, ut de Palestina usque Chalcedonem iungerentur populorum examina, & in Christi laudem una voce resonarent: Hæc Hieronymus: qui non contentus est Vigilantij calumnias refellere, nisi illum confoderet, & pro suo merito tractaret. Sed ut nullus controuersiæ pateat locus, concilij generalis definitio nem in medium proferam. Concilium nancij Lateranense sub Innocentio.3. celebratum, hanc quæ sequitur tulit definitionem. Cum ex eo quod quidam sanctorum reliquias exponunt venales, & eas passim ostentant, Christianæ religioni detractū sit saepius, ne in posterū detrahatur, præsentि decreto statuimus, ut antiquæ reliquiae amodo extra causam nullatenus ostendantur, nec exponantur venales inuentas autem de nouo, nemo venerari præsumat, nisi prius autoritate Romani pontificis fuerint approbatæ. Prælati verò non permittant eos qui ad eorum Ecclesiæ causa venerationis accedunt, varijs figmentis aut falsis documentis decipi, sicut in plerisque locis occasione quæstus fieri consuevit. Haec tenus concilium Lateranense. Quæ verba habentur in volumine decretalium epistolarum titulo de reliquijs & veneratione sanctorum. In quibus verbis sicut sapienter cauit ne nouæ reliquiae faciliter honorentur sine Romani pontificis licentia: ita contraria concedit eas quæ iam exploratae virtutis sunt, honorari. Et de hac re abundè medixisse censeo, pro ea breuitate quam statui seruare. Scriptis aduersus hanc hæresim Hieronymus libellum contra Vigilantium, quo loco testatur ipse Tertullianum scriptissime insigne volumen quod vocavit Scorpia cum aduersus hanc hæresim, quæ olim contra Ecclesiam erupit, & refert illam olim vocatam fuisse Cainam hæresim. Vnde constat Eunomiū etiam non fuisse huius hæresis inuentorem, sed longo tempore illi præcessisse: quæ multo tempore dormiens, postea ab Eunomio, deinde Vigilantio, demum à Ioāne Vycleph suscitata est. Scriptis etiā aduersus hanc hæresim Thomas Valden in opere illo insigni quod fecit de sacramentalibus.

Concilium Late ranense.

RESTITUTIO.

Et quædam hæresis afferens non esse necessariam rei furto sublatæ restitutionem, ut quis vitam possit assequi æternam. Hanc hæresim inter alios Graecorū errores recenset Guido Carmelita, qui ait quod Græcorum sacerdotes, pro furtis, usura, rapina manifesta, non iniungunt ut satisfaciant aut reddat, sed oleo si impliciti inungunt raptorē, quem astringunt ut aliquā pecuniæ portionē illis distribuat, ut absolutionē illi impendat: quā pecuniā à fure aut raptore recipientes, ipsum raptorē absoluunt. Erasmus Roterodamus de hac re non paruan præbuit ansam suspicionis. Nam in annotationibus super novum testamentum, innuit restitutionem rapinæ non esse faciendam, sed satis esse eleemosynam facere, ut furti & rapinæ peccatum deleatur. Et ne quis verbis meis fidem deroget, putans me hoc falso tribuere Erasco, verba illius quæ in quarta huius operis editione habentur, referam. Is enim Erasmus in annotationibus super. II. ca. Lucæ, pertractans illud Salvatoris dictum: Quod superest, date eleemosynam: post multa deniq; hæc dicit: Illud annotandum, cum modo fecerit mentionem rapinæ, in remedio non fieri mentionem restitutionis: tantum pollicetur eleemosyna data oia fore munda. Hæc Erasmus. Quid hæc verba doceant, lector prudens & candidus facile intelliget. Verum hæc suspicionē in quinta eiusdem operis editione Erasmus amouit, quoniam post verba illa quæ proximè citauimus, hæc quæ sequuntur addidit. Sed qui iubet dare ijs quibus nihil debet, multo magis iubetur

Græci.

Erasmus

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

betur redderesquid cui debet. Quæ verba omnem prorsus tollunt de restitutio-
ne non facienda suspicionem. De hac tamē re admonere voluilectorem, ne si for-
tē intertam aut quartam operis illius editionem inciderit, verba Erasmi quæ illic
habentur legens, illius autoritate sretus in hūc fortē labatur errorem. Nam in ver-
bis illis quæ in quarta editione habebantur, magnam erroris præbuerat occasio-
nem, propter quod huic malo mederi voluit. Utinam hanc mentem in cæteris
suis erroribus habuisset. Sed iam ad Græcorum errorem accedamus, & ostenda-
mus quam aliena sit à fide catholica hæc sententia.

Thob. 4 Primū hæc sententia pugnat aperte cum lege naturæ, quæ ait: Ne feceris alicui quod tibi oderis fieri. Etrur-

Matt. 22 sum: Diliges proximum tuum sicut te ipsum. At rarus est qui non odiat se resua
spoliari. Et quisq; iustè optare potest, vt quod sibi furto sublatum est, restituatur,

Rom. 18 hoc igitur alteri quem vi spolia uit, viceuersa reddere tenebitur. Præterea Paulus
Apostolus hoc præcipit, sic inquiens: Omnibus reddite debitum: cui tributum, tri-

butum; cui vectigal, vectigal; cui honorem, honorem; cui timorem, timorem. Ne-
mīni quicquam debeat, nisi vt inuicem diligatis. In quibus verbis postquam om-

nibus debita reddenda præcepit, ne fortè solo præcepto parum dixisse videretur,
prohibitionem, quæ fortius & perpetuum est vinculum, subiunxit, dicens: Nemí-

Theb. 2 ni quicquam debeat. Deinde, sanctus ille Thobias cùm vocem balantis hoedi,

quem vxor illius domum detulerat, audiuit, dixit: Videte ne fortè furtiuus sit, red-
dite eum dñis suis: quia non licet nobis aut edere ex furto aliquid, aut contingere.

Rursum, Deus ipse ab illo, qui veram agit poenitentiam, exigit vt rapinam resti-
tuat, si suorum peccatorum remissionem impetrare optat, sic inquiens: Si dixeris

Ezec. 33 impio, morte morieris: & egerit poenitentiam à peccato suo, feceritq; iudicium &
iustitiam, & pignus restituerit ille impius, rapinamq; reddiderit, in mandatis vitæ

ambulauerit, nec fecerit quicquam iniustum: vita viuet, & non morietur. Omnia
peccata eius quæ peccauit, non imputabuntur ei. Nihil hoc testimonio apertius di-

August. cipotuit. Nam hac lege & conditione promittit Deus se poenitenti peccata dona-
turum, si rapinam reddiderit. Quò fit, vt conditione sublata, hoc est non redditia

rapina, Deus peccata non dimittat. Vnde beatus August. in epistola ad Macedo-
nium ait: Si res aliena, propter quam peccatum est, reddi possit, et non redditur, poe-

nitentia non admittitur, sed simulatur. Si autem veraciter agitur, non remittitur
peccatum nisi restituatur ablatum. Hæc Augustinus. Quæ verba habentur in vo-

Hiere. 6 lumine Decretorum, 14. q. 6. Vereantur ergo sacerdotes Græcorum, fures & ra-
ptores à rapina absoluere, quos Deus sine restituzione absoluere non vult. De his

enim sacerdotibus Hiero, propheta mihi dixisse videtur cum ait: Curabant con-
tritionem filiæ populi mei cum ignominia, dicentes, pax, pax, & non erat pax.

Cum ignominia contritionem filiæ populi curat, qui peccanti & non legitimè poe-
nitenti facile absolutionem impendit. Neq; opus est vt aduersus tam pestiferum

errorem amplius immoretur.

RESVRRECTIO

Matt. 22 Vlti ex vetustis hæreticis ne gauerunt carnis resurrectionem esse futu-
Simon ram. Quæ hæresis apud Iudæos fuit primum orta. Nam Saducæi (vt pa-
Magus. tet ex Euangeli Matth.) negabat carnis resurrectionē. Ex illis aut qui
Basilides. semel Christū per baptismū induerūt, primus qui hæc hæresim suscita-
Hymenœ uit, fuit Simon ille Magus, de quo in Actibus Apostolorū fit mentio. Hoc enim
us. illi impingit Augu. quāuis Tertullianus in lib. de hæresibus de hoc Simone facies
Philetus. sermonem nihil tale illi tribuit. Basilidē tamen dicit in hunc errorē fuisse lapsum,
2. Tim. 2. cui similem errorē non tribuit Augu. Hymenœus & Philetus teste Apostolo Pau-
Carpocratitæ. lo dixerunt resurrectionē iam esse factā, nec amplius futurā. Carpocratitæ etiam
Valent. Apelles, (vt Augu. ait) negarunt carnis resurrectionē. Valentius & Apelles iuxta Augu-
Apelles. stinum

A stinum & Tertullianum hoc idem senserunt. Marcioni & Ophitis hoc idem trahit Tertullianus, sed non Augustinus. Marco & Cerdoni, & Caiani, & Seuerianis, & Archonticis, & Hierachitis eundem errorem impingit Augustinus, non autem Tertullianus. Seleucianis, & Proclianitis obicit hunc errorem Philaster Brixiensis episcopus, quem etiam in hac parte sequitur August. Frater Bernardus de Lutzenburgo in suo catalogo haeticorum refert Almaricum, Albigenses, Albanenses hunc errorem fuisse tutatos. De Origene refert Augu. ex Epiphanij sententia illum negasse carnis resurrectionem. Verum Theophilus Alexandrinus episcopus (ut mox infra dicemus) alium errorem impingit Origeni, qui cum hoc velut ex diametro pugnat, quoniam ex eo conuincitur Origenem concessisse carnis resurrectionem. Vtriautem istorum sit in hac parte credendum, videlicet Epiphanio, an Theophilo, ego non video. Mea quidem sententia neutri eorum detur, quoniam aut utriusque eorum credendum est, aut neutri. Non est autem possibile ut utriusque credatur, cum eorum testimonia aduersus Origenem non sint conuentientia, sed inter se pugnantia. est ergo necessarium ut nulli credatur, praesertim cum constet ex lib. 10. historiae tripartite Cassiodori, utrumque, videlicet Epiphanium & Theophilum, fuisse Origenis nomini infestum. Aduersus hanc haeresim non est operosum disputare, cum tam aperta & tam clara sint scripturarum testimonia quibus illa reuinci potest, praesertim quod non aduersus Ethnocosmophilosophos nunc arma sumimus, sed aduersus eos qui se Christianos iactant, quos oportet scripturarum testimonijs credere. Saducos enim negantes resurrectionem Saluator noster testimonio scripturarum conuicit, dicens: Erratis necientes scripturas, neq; virtutem Dei. In resurrectione enim neq; nubent neq; nubentur, sed sunt sicut angeli Dei in celo. De resurrectione autem mortuorum non legistis quod dictum est a Deo dicente vobis: Ego sum Deus Abraham, & Deus Exod. 13; Matt. 22; Isaac, & Deus Iacob: Deus non est mortuorum, sed viuentium. Et Paulus Apostolus in priore epistola ad Corinthios redarguens eos qui carnis resurrectionem negant, sic ait: Si autem Christus prædicatur quod resurrexit a mortuis, quomodo quidam dicunt in vobis, quoniam resurrectio mortuorum non est. Si autem resurrectio mortuorum non est, neq; Christus resurrexit. Si autem Christus non resurrexit, inanis est prædicatio nostra, inanis & fides vestra. Inuenimus autem & falsi testes, quoniam testimonium diximus aduersus Deum, quod suscitauerit Christum, quem non suscita uit si mortui non resurgent. Nam si mortui non resurgent, neque Christus resurrexit. Quod si Christus non resurrexit, vana est fides vestra. Et in posteriore epistola ad Timoth. dicit Hymenæum & Philetum a veritate excidisse, dicentes resurrectionem iam factam, & subuertisse quorundam fidem. In symbolo Apostolorum docetur carnis resurrectio. Eandem docet symbolum fidei editum in concilio Constantinopolitano. Piget plura citare testimonia pro re tam manifesta. Siquis autem plura de hac re nosse cupit, legat quendam libellum beati Ambrosij in modum orationis qui inscribitur de fide resurrectionis; in quo libro non solum testimonijs scripturarum conuicit, sed etiam alijs argumentis persuadet resurrectionem.

Secunda haeresis est quæ docet corpus nostrum in illa resurrectionis gloria futurum impalpabile, & inuisibile. Huius haeresis autor fuit quidam Eutychius Constantinopolitanus episcopus, dicens corpus post resurrectionis gloriam futurum aere & vento subtilius, ita ut nec palpari nec videri possit. Huius autem haeresis causa beatus Gregorius postea summus pontifex fuit a sede apostolica missus legatus Constantinopolim: quod perueniens coram Tyberio Constantino tunc imperatore eundem Eutychium in fide nostræ resurrectionis errasse conuicit. Quo facto, ipse imperator liberum quæ Eutychius de resurrectione ediderat, cōburi iussit. Aduersus hunc errorē est illud quod ait lob: Scio enim quod redēptor meus viuit, & in nouissimo

Marcion
Ophitæ.
Marcus
Cerdon.
Caiani.
Seueria-
ni.
Archon-
tici.
Hiera-
chitæ.
Seleucia
ni.
Proclia-
nitæ.
Almar-
icus.
Albigen-
ses.
Albanæ-
ses.
Orige-
nes.

Matt. 22;

Exod. 13;

1. Cor. 15

2. Tim. 2;

Eutyc-
hius.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

die deterra surrecturus sum, & rursum circundabor pelle mea, & in carne mea vivi debo Deum: quae visurus sum ego ipse, et oculi mei cōspecturi sunt, & nō alius. Si corpus qd modo palpabile et visibile est, postea neq; palpabile neq; visibile, sed aere et omni vento subtilius: ergo alius erit homo qui postea resurget, & alius qui modo vivit. Et hoc innuere videtur glossa super illum locum Iob, quæ sic ait: Expressus indicat veritatem resurrectionis. Non enim alius moritur, & alius resurgit (vt qui dicunt inuisibile & impalpabile corpus futurū, sicut Eutychius dixit) sed idē ipse. Hæc glossa, quæ dicitur ordinaria. Vnde patet quam miserè fuerit deceptus frater Bernardus de Lutzenburgo, qui in suo catalogo hæreticorum duos scribit fuisse hæreticos, vnum Eutycium, & alium Eutychium per caspiratum. Et vt cognoscas eum sentire non fuisse eundē, aduerte q; postq; Eutycium in prima editione catalogi texuerat, in posteriore editione addens in fine eiusdem catalogi alios hæreticos qui sibi videbantur deesse in prima editione, posuit Eutychium per caspiratum, tanquā hic alius esset ab illo quem prius scriperat. Et cū duos esse crediderit, duas etiam nobis vult ostendere illorum hæreses. Eutycium quidē dicit illum sensisse alium hominem mori, & alium resurgere. De Eutychio verò refert illū docuisse corpora nostra resurgere impalpabilia & inuisibilia. Quod si recte rem prout decebat inspexisset, agnouisset eundem esse hominem qui illa docuit, quanquā in diuersis codicibus diuersis literis scriptum reperiāmus, in aliis bus per casplex, in alijs verò per caspiratum.

* * Que diuersitas, ex vitio scriptorum oriri potuit, qui saepe aliter quam oportet transcribunt, & orthographiam suo arbitrio pervertunt.]

Cæterum quod hæresis sit eadem, ex verbis glossæ ordinariæ que proximè citauimus, apertissimè conuincitur. Nam eadem glossa innuit Eutychium sensisse alium hominem mori, & alium resurgere, & mori corpus palpabile & visibile, & resurgere impalpabile & inuisibile. Quod si glossa non satis aperte illud ostendit, saltem ex beato Gregorio poterat illud cognoscere, qui in libro moralium expōnens illa verba Iob que proximè citauimus, narrata sua cum eodem Eutychio episcopo Constantinopolitano, & refert illum sensisse quod alius sit homo qui moritur, & alius qui resurgit: propterea q; credidit corpus hominis mortui esse palpabile & visibile, & corpus illius qui resurgit esse impalpabile & inuisibile, quia dicebat illud esse futurū aereum, & omni vento subtilius. Et ita aduersus errorem huius Eutychij Constantinopolitani episcopi beatus Gregorius profert illum locum Iob quem proximè citauimus. Hæc dixi ut videant omnes quam facile errēt si qui facile pronunciant anteq; res fuerit probè (vt decet) examinata. Sed his omissionis ad nostrum scopum redeamus. Eundem hominem resurgere qui & moritur,

Ioan. 11. conuincunt illa Christi verba quæ dixit Martha de Lazaro eius fratretunc mortuo: Resurget frater tuus. Si enim corpus resurgentis esset aereum & impalpabile, tunc Lazarus qui resurrexit, non fuisset frater Martha, postquam tunc non habuisset illud corpus per quod erat inter illos iuncta cognatio. Præterea, redemptor noster dubitantibus de sua resurrectione discipulis ostendens manus & clatus, palpanda ossa carnemq; præbuit, dicens: Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Qui de hac hæresi amplius nosse cupit, legat beatum Gregorium in moralibus super decimumnonum caput Iob,

Luc. 24. circa finem.

Tertia hæresis asserit corpora post resurrectionem futura iterum mortalia, & post illā resurrectionē multis seculis transactis dicit corpora in nihilum redigenda. Huius hæresis autor fuit Origenes. Hoc enim illi impingit Theophilus Alexandrinus episcopus in lib. 2, sui paschalis, quod opus beatus Hieronymus ē Græco vertit in latinum sermonem. Et si verum est Origenem hoc sensisse, oportet ut falsum sit quod Epiphanius de illo refert, illū videlicet negasse resurrectionem.

Anem. Nam qui dicit corpora post resurrectionem futura mortalia, satis aperte resurrectionem fatetur. Verum quia post istam resurrectionem Origenes teste Theophilus docet corpora in nihilum redigenda, nec amplius resurrectura fieri potest ut Epiphanius de hac secunda morte intellexerit cum dixit Origenem docuisse post mortem non esse resurrectionem. An autem Origenes ita senserit, an securus, ignoro. Hoc certò scio, quod Theophilus ita illi sensisse narrat. Quapropter cum iam sit de hacre Origenes notatus, oportet ut ad illius errorem reuincendum aliqua proferamus scripturæ sacræ testimonia. Paulus Apostolus in ea q̄ est ad Rom, epist. ait: Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Si Christus post resurrectionem amplius non moritur, nec nostra corpora post resurrectionem erunt mortalia: quoniam resurrectio Christi exemplar fuit aut signum quoddam futuræ in nobis resurrectionis. Et in priore epistola ad Corinth. expressius de hacre nos docet, ubi postquam proposuerat similitudinem de grano seminis mortificati, quod tandem vivificatur, ad corporis nostri resurrectionem reuersus ita dicit: Seminatur in corruptione, surget in incorruptione. Seminatur in ignobilitate, surget in gloria. Seminatur in infirmitate, surget in virtute. Et parum infra: Ecce mysterium vobis dico: Omnesquidem resurgentem, sed non omnes immutabimur. In momento, in ictu oculi, in nouissima tuba. Canet enim tuba, & mortui resurgent incorrupti, & nos immutabimur. Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. Non poterat quicquam apertius dici ad huc errorem reiiciendum. Sed audi quid adhuc Apostolus subiungat: Cum autem (inquit) corruptibile hoc induerit incorruptibilitatem, & mortale hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo qui scriptus est: Absorpta est mors in victoria. At non perfectè esset deuicta mors, si resurgentibus corporibus iterum mors sua dominabitur. Neq; Christus perfectè deuicisset eum qui mortis habebat imperium, hoc est diabolū, si mors iterum nostra corpora possessura est. Præterea, beatus Iohannes in Apocalypsi de iustis post resurrectionem loquens ait: Et absterget Deus omnē lachrymā ab oculis eorum, & mors ultra non erit, neq; luctus neq; clamor, neq; dolor erit ultra, q̄a prima abiit. Cū hæc testimonia aptissima sint, nō est opus in hac parte logiore disputatione.

B **Q** Varta hæresis docet Christum surrexisse à mortuis die sabbati post paracœnus hora sexta. Hunc errorē tribuit Guido Armenisi: quæ semper in recessendis erroribus Armenorū sequutus sum: q̄a (vt ingenuè fatear) nemine alium scriptorem reperire potui quem in hac re consulerem. Et quantum ad hunc errorē spectat, certè miror quod homo qui Euangelia legerit, in tam apertum errorē potuerit labi. Nam cum sit manifestum Christum fuisse mortuum feria, 6. in paraseue, si sabbato proximo resurrexit, quomodo verum erit illum surrexisse die tertia: At ipse saluator prænuncians discipulis suis ea quæ futura erant circa ipsummet, ait illis: Ecce ascendimus Hierosolymam, & consummabuntur omnia quæ scripta sunt per prophetas de filio hominis. Tradetur enim gentibus, & iludetur, & flagellabitur, & cōspuetur: & postquam flagellauerint, occident eum, & die tertia resurget. Præterea, ipse idem saluator noster ludæis petentibus signum de cœlo ab eo, ait: Generatio mala & adultera signum querit: & signum non dabitur ei nisi lonæ prophetæ. Sicut enim fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus, sic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus. Si Christus moritur feria, 6. & post mortem manet in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus, fieri non potest ut proximo die sabbati resurrexerit. Sed de hoc satis.

Q Vinta de hacre hæresis est, quæ docet oēs homines in sexu virili resurrecti, nullumq; esse post resurrectionem futurū foemineū sexum. Huc errorem Guido tribuit Armenis, & vigesimoloco inter errores Armenorū illum recenset.

Rom. 6.

1. Cor. 15

Apo. 21:

Armeni.

Luc. 18.

Matt. 12.

Armeni.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Beatus August. lib. 22. de ciuitate Dei, cap. 17. huius erroris meminit, dicens fuisse aliquos qui ita sentirent: non indicat tamen qui fuerint huius haeresis patroni. Fœminas post resurrectionem esse futuras, vel ex eo constare potest, quod dominus

Gene. 1. fœminam fecit sicut virum. Sic enim scriptura ait: Masculū & fœminam fecit eos. Ex quibus verbis constat sexum fœmineum non esse vitium, aut ex vitiō, sed ex natura. Quoniam enim ante peccatum fœmina erat, non ex vitiō contigit ut fœmina fieret. Nec sexus ipse vitium est: quoniam non fuisset à Deo factus. Cùm ergo non sit vitium neq; ex vitiō fœmineus sexus, sed ab ipsis naturæ incunabulis à Deo factus, consequens est, ut qui vtruncq; sexum fecit, vtruncq; etiā reficiat, & qui vtruncq; instituit, vtruncq; similiter restituat. Præterea Paulus scribens ad Galatas

Galat. 3. ait: Quicunq; in Christo baptizati estis, Christum induistis. Non est Iudeus neq; Græcus: non est seruus neq; liber: non est masculus neq; fœmina. Omnes enim vos vnum estis in Christo Iesu. Si fœmina etiā est in Christo Iesu sicut masculus, cur non erit in gloria sicut masculus? Accedit ad hæc, quod interrogatus dominus à Saducaeis negantibus resurrectionem, de muliere quæ septem fratribus nupserat ut quisq; illorum defuncti fratris semen suscitaret, cuius illorum futura esset post resurrectionem, respondit: Erratis, nefcientes scripturas, neq; virtutem Dei. In re

Matt. 22. surrectione enim neq; nubent, neq; nubentur: sed erunt omnes sicut angelii Dei. At si nulla esset post resurrectionem futura mulier, facilius illorum errorem destruxisset, dicens non esse futurum muliebrem sexum post resurrectionem. Et cùm locus esset aptissimus, debuisset illos de hac re docere: ut diceret illam mulierem de qua erat quæstio, virum illam esse futuram, non fœminam. Verum non illud dixit, sed hoc: In resurrectione non nubent neq; nubentur. Nuptias ergo post resurrectionem futuras negauit: non sexus varietatem. Imò hanc varietatem illuc futuram innuit cum dixit: Non nubent: quod conuenit fœminis: neq; nubentur, quod viris. Erunt ergo fœminæ quæ hic nubere solent, & viri qui hic uxores du-

xerunt: quoniam cùm nuptias negauit, sexus varietatem latenter innuit, quia ad nuptias exigitur. Erunt quidem membra illa, sed non ad antiquum usum deputata, sed ad decorum nouum, & ad Dei sapientiam & bonitatem commendandam.

Sed qui hunc errorem tuentur, obisciunt nobis illud Pauli ex epist. ad Ephesienses:

Ephe. 4. Donec occurramus omnes in unitatem fidei, in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Ex quo loco arguunt omnes in virili sexu resurrecturos: quoniam Apostolus ait omnes nos occursumos in virum perfectum. Huic ob

jectioni beatus Augustinus respondet, illo loco virum capi pro homine siue masculus ille sit siue fœmina. Sic enim alibi scriptura saepissime capere consuevit. Nā illud est manifestum (vt alia interim omittam) quod in Psalmo dicitur: Beatus vir,

Psal. 31. cui non imputauit dominus peccatum. Quo loco constat nomine viri fœminam intelligi: quoniam beata etiam fœmina, cui nō imputauit dominus peccatum. Et

Gregorius. beatus Gregorius in homilia illius Euangeli: Sint lumbi vestri præcincti, hoc idem admonet, sic inquiēs: Quia viris luxuria in lumbis sit, fœminis in umbilico,

Iob. 40. testatur dñs qui de diabolo ad beatum Iob loquitur dicens: Virtus eius in lumbis eius: & fortitudo illius in umbilico ventris eius. A principali igitur sexu lumborum nomine luxuria designatur cum dñs dicit: Sint lumbi vestri præcincti. Hæc Gregorius. In quibus verbis manifestè satis admonet, noī sexus masculini tanq; principalioris fœmineum sexum designari. Potest etiam aliter responderi, & forte proprius adulteræ significationem, vt dicamus illo loco Paulum nec meminisse resurrectionis, sed de perfectione doctrinæ, & agnitione veritatis. Nam postq; dixerat datos esse à Christo quosdā Apostolos, quosdā Prophetas, alios Euangeliastas, alios doctores ad consummationē sanctorū in opus ministerij, in ædificatiōnem corporis Christi, statim subdidit: donec occurramus in unitatē fidei, & agnitionē filij Dei, in virū perfectū, in mensurā ætatis plenitudinis Christi. Queverba

pertractans

Apertractans beatus Ambrosius in commentarijs super epistolas Pauli, hæc ait: Tam diu dicit manere ordinationem, quam diu cuncti destinati ad vitam, vnius sint fideli. In cognitionem Christi ita elaborandum hortatur, vt perfectio fidei apprehendatur. Cuius hæc ratio est, vt Christū perfectū & plenum Deum teneat fides, ne mensura humana metiatur, sed in plenitudine diuinitatis quasi perfectus Deus habetur. Nec enim perfectū dicens virum, temporalia etate et mensura significat, sed per hoc dictum perfectos nos vult fieri in plenitudine intellectus diuinitatis filij Dei. Hactenus Ambrosius. Et ad eundem modum interpretatur Theophylactus illum Pauli locum. Demum opus est vt Ecclesiæ diffinitionem de hac re audiamus. Nam inter Ecclesiastica dogmata vnum de hac re septuagesimo loco habetur, quod tale est. In resurrectione ex mortuis, sexus forma non mutabitur, sed vir mortuus resurget in forma viri, & foemina in forma foeminæ. Hec ibi, & de hoc satis. Aduersus hanc haeresim neminem scripsisse scio præter beatū Augustinum, qui lib. 22. de ciuitate Dei, cap. 17. paucula quædam differit.

SACERDOTIVM

VNUS ex perniciolis & execrandis erroribus Lutheri est quo docet omnes Christianos esse sacerdotes, & omnes Christianos habere æqualem potestatem, nulla status aut sexus discretionē facta. Verum et si omnes Christianos dicat esse sacerdotes, docet tamen nemini licere illa potestate vt nisi per consensum communitat̄: quia (vt ille ait) quod est omnium communiter, nullus singulariter potest usurpare, nisi vocetur. Potestas ergo hæc iuxta Lutheri sententiam primò ad communitatē ipsam deriuata fuit, deinde ab ipsa communitate in eum qui sacerdotio fungeretur. Sed hic Lutherum percontari oportet, an sacerdotium Euangelicum credat esse abiectius & vilius, quam sacerdotium veteris legis: Non puto illum adeo insaniere vt inficietur sacerdotiū Euangelicum esse multo præstantius sacerdotio leuitico. At sacerdotium veteris legis non fuit adeo abiectum & vilius, vt omnibus sine vila differentia creditum fuerit. In Exodo enim legimus dominū Deum Moysi hæc verba dixisse: Applica quoq; ad te Aaron fratrem tuum cum filiis suis de medio filiorum Israel, vt sacerdotio fungātur mihi, Aaron, Nadab, & Abihu, Eleazar & Ithamar filii Aaron: faciesq; vestem sanctam Aaron fratri tui in gloriam & decorem. Ecce vides Aaron & filios eius segregatos ex præcepto domini à tota plebe vt sacerdotio fungerentur coram eo. Et in libro Numerorum etiam legimus tribum Leuiticam esse à domino peculiariter electam ad ministerium tabernaculi, & filios Caath destinatos ad portāda vasa sanctuarij inuoluta ab Aaron & filiis eius, vt non tangerent ea, ne forte morerentur. Quid hic dicit Lutherus: Si tantam reverentiam Deus præcepit exhiberi vasis sanctuarij, vt non ab alio quam à sacerdote tangi possent, quanto maiorem reverentiam credendum est nos oportere exhibere sanctissimæ Eucharistie, vt vasa quibus illa reconditur, ne dicam ipsammet, non permittamus ab alio quam à sacerdote correctari: Si enim tantus honor præstatur vmbra, nonne iustum est vt maiorem multo honorem tribuamus corpori: Dathan, Choré & Abiron absorpti sunt à terra, & viui descenderunt vsq; ad inferos, eò quod sacerdotale officium usurpare tentarunt, & ducenti quinq; uaginta viri illis consentientes ab igne consumpti sunt. Et Ozias quoniam extendit manum ad arcam Dei, & tenuit eam contra suæ sortis conditionē, subito percussus est à dño super temeritate sua, & mortuus est statim ibi iuxta arcam Dei. Et Ozias rex luda fuit à dño lepra per cussus in fronte, eò quod sacerdotalis ordinis munus usurpare præsumpsit offerendo incēsum sup altare thymiamatis. Baltasar rex temulentus bībēs ex vasis aureis & argenteis q; Nabuchodonosor pater eius abstulerat de templo Dei quod erat Hierosolymis, vidit manū scribentē in pariete, Mane, Thetel, Phares, & eadem nocte

Luther⁹

Exod. 28

Num. 4

Num. 16

2. Reg. 6

2. Par. 26

Danis. 3.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAB

illo interfecto Darius Medus successit in regnum. Si dominus tantum zelatus est pro figura, quanto magis zelabitur pro veritate; Vmbram nō permisit tangi nisi à solo sacerdote, & corpus permittet cōtrectari indiscretè à quolibet; Causa ergo laici Lutherani, & ad dñm conuertantur, ne forte sicut Dathan, Chore & Abiron viuos illos dñs in infernum coniūciat. Præterea si institutio ordinis sacerdotalis, & eiusdem institutionis tēpus bene circunspectiantur, facile huius rei veritas patebit.

Luc. 22. pulis suis cœnans dixit illis: Hoc facite in meam commemorationem. Fuerunt autem consummati in sacerdotio, quum post resurrectionē dixit eisdem: Quorum

Ioan. 20. remiseritis peccata, remissa erunt; & quorum retinueritis, retenta sunt. At multo ante hæc tempora ipsi discipuli Christiani erant, quia iam fuerant Christū per baptismum induiti, quum tamē tunc nō erāt sacerdotes. Non ergo (vt Lutherus ait) in baptismo efficitur quisq; sacerdos; nec oportet vt eo ipso quo alius est Christianus, sit etiam sacerdos, qui potestatem habeat supra corpus Christi verū & mysticum, hoc est, potestatē consecrandi & absoluendi. Rursum, beatus Paulus Ti-

1. Tim. 4. motheo scribens ait: Noli negligere gratiam quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam cū impositione manū presbyteri. Vel (vt doctissimus vir Erasmus aperius transtulit) autoritate sacerdotij. Et iterum ad eundē Timotheū: Vt resuscites (inquit) gratiā quæ est in te per impositionem manū mearū. Ex quibus Pauli Iohannis duo aduersus Lutherū colligimus. Vnum, q Timotheus fuerit sacerdos ordinatus à Paulo. Alterum, quod talis ordinatio fuerit facta per autoritatē sacerdotij, & nō (vt Lutherus ait) per cōsensum plebis. Et ad Titū scribens ait: Huius rei gra-

Titum 1. tia reliqui te Cretæ, vt ea quæ desunt corrigas, & constituas per ciuitates presbyteros, sicut & ego disposui tibi. Si omnes Christiani sunt sacerdotes: nō erat necessarium relinquere Titum Crete ad cōstituendos presbyteros per ciuitates. Adverte etiā qualiter Titus fuerit ordinatus à Paulo, & officium sacerdotiale exercuerit **D**

Heb. 5. Crete ex solo iussu Pauli, & nō ex consensu aut cōcessione populi. Sicut & ego (inquit Paulus) disposui tibi. Deinde in epistola ad Hebraeos idē Apostolus ait: Nec quisquā sumit sibi honorē, sed qui vocatur à Deo tanq; Aaron. At Aaron nō à plebe fuit vocatus aut institutus sacerdos, sed à Deo, neq; à plebe fuit sacerdotium deriuatum. Multo ergo minus erit sacerdotium Euangelicū à plebe deriuatū: cum

1. Cor. 12. hoc sit multo augustius illo. Et in priore epistola ad Corinth. idē Apostolus enumerans officia à Christo in Ecclesia diuisa, ait: Et quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia, primo Apostolos, secundo prophetas, tertio doctores, deinde virtutes, exinde gratias curationū, opitulationes, gubernationes, genera linguarū, interpretationes, sermonum. Quod si vnuſquilibet omnia potest (vt ait Lutherus) frustator distribuit officia. Ideo merito ibidem subiungit Paulus. Nunq; oēs Apostolie Nunquid oēs prophetæ: Nunq; oēs doctores: Nunquid omnes virtutes: Nunq; oēs gratiā habent curationū: Nunquid omnes linguis loquunt: Nunq; oēs interpretantur: Ecce iuxta Pauli sententia nō oēs doctores, non oēs prophetæ, non oēs interpretant: vnde colligitur vt etiā non omnes sint sacerdotes; præsertim quū iuxta Lutherum sacerdotium nihil aliud sit quam potestas concionandi.

* * Deinde ipsa ratio excellentissimi sacrificij quod est in Ecclesia catholica, cogit vt ad illius oblationem facienda aliquis sit destinatus sacerdos qui sit à reliquo populo distinctus. Nam & gentiles hoc intellexerunt, qui ad oblationem eorum sacrificiorum quæ dñs suis sacrificabant & offerebant, peculiares semper habuerunt sacerdotes à reliquo populo distinctos. Neq; hoc sacerdotij munus omnibus passim commissum esse voluerunt. Cum ergo Ecclesia excellentissimum omnium habeat sacrificium, conuincitur inde vt optimum etiam habeat sacerdotium à populo distinctum. Lutherus tamen negat missam esse sacrificium, sed de hoc su-

[præ in titulo de Missa, disputauimus.]

Possem

A Possem ego hic pro huius rei confirmatione plura sacrorum doctorum citare testimonia, sed prudens omitto, eò quod sacræ scripturæ testimonia, quæ protulimus, sunt satis aperta. Vnum tamen solum citabo Tertullianum, ut ex eo pateat quam vetusta sit hæc Lutheri hæresis. Nam in libro de præscriptionibus heretico rum, illorum mores describens, illosq; reprehendens, sic ait: Ordinationes eorum temerariæ, leues, incōstantes. Nunc neophytes collocant, nunc seculo obstrictos, nunc apostatas nostros, ut gloria eos obligent, quia veritate non possunt. Nusquam facilius proficitur q; in castris rebellium, ubi ipsum esse illic, promereri est. Itaq; alius hodie episcopus, cras aliud hodie diaconus, qui cras lector hodie presbyter, q; cras laicus. Nam & laicis sacerdotalia munera iniungunt. Hæc Tertullianus. Ex cuius verbis hoc ultimum est aduertendum, quod reprehendens ait hæreticos in iungere sacerdotalia munera laicis. Si ergo hic est hæreticorum mos, hoc debuit Lutherus etiam facere, ut à moribus hæreticorum parentum suorum nō esset alienus. Aduersus hanc hæresim pugnat ea quæ suprà in titulo de ordinis sacra mento, & in titulo de mulieribus digessimus. Sunt etiam aduersus eam plurimorum conciliorum decreta. Concilium Carthaginense quartum præscribit modum quo aliquis sit in presbyterum ordinandus. At si omnes Christiani (vt Lutherus ait) sunt sacerdotes, superflua est talis ordinatio. Concilium Lateranense sub Innocentio tertio celebratum, de sacramento Eucharistiae loquens, ita definit: Et hoc utique sacramentum nemo potest confidere nisi sacerdos qui ritè fuerit ordinatus secundum claves Ecclesiæ, quas ipse concessit Apostolis & eorum successoribus Iesus Christus. Hæc concilium Lateranense. Hoc autem decretum habetur in libro epistolarum decretalium in titulo de summa trinitate & fide catho. cap. 1. Concilium Remense cap. 2. suorum decretorum per hæc verba definit: Cœciliū Remense, Peruuenit ad notitiam nostram, q; quidam presbyteri in tantum parvi pendant dī Buina mysteria, ut laico aut fœminæ sacrū corpus dominī tradant ad deferendū infirmis: & quibus prohibetur ne sacrariū ingrediatur, nec ad altare appropinquēt, illis sancta sanctorum cōmittunt. Quod q; sit horribile, quamq; detestabile, omnium religiosorū animaduertit præcellentia, igitur interdicit per omnia synodus, ne talis temeraria psumptio ulterius fiat, sed omnimodo presbyter per semetipsum infirmum communicet, quod si aliter fecerit, gradus sui periculo subiacebit. Hæc cœciliū Remense. Et habentur hæc verba in volumine decretorum de cœsacrat. distincti. 2. in capitulo peruenit. Quod ideo præmonui, quia illius cœciliū decreta non habentur in eo volumine, in quo sunt aliorum conciliorum decreta congregata per Isidorum. Ex huius autem conciliū verbis patet nō solum esse interdictam fœminis & laicis corporis dominici consecrationem, sed eiusdem corporis contum: & hoc dicit esse horribile & detestabile, ut fœminæ & laici sacrum dominii corpus contrectent. Quid igitur dicturum esset concilium si audiret laicos tentantes idem dominii corpus consecrando confidere? Non est dubium quin atrocitem punitiōem in eos exercuisset. Sed iam opus est ut videamus quo argumen to suum confirmet propositum Lutherus. Sic enim ait: Omnes sumus sacerdotes secundum illud Petri: Vos estis genus electum, regale sacerdotium. Sed alius alio nō potest magis esse sacerdos, quēadmodum alius alio non potest esse magis honorisgitur sacerdotes qui vocantur, nihil aliud sunt quām laici quidam solo vel consensu populi, vel episcopi vocatione non absq; populo delecti ad concionandum: & ordo nihil aliud est quām merum sine sacramento ministerium. Hæc Lutherus. O fortē argumentatorē. O alterum Aristotelem. Si nihil est sacerdotis officium, quia omnes vocantur sacerdotes: oportebit te eadem ratione fateri, ut Christus nihil sit supra quenquam eorum de quibus dictum est: Nolite tangere Christos meos. Præterea, si iuxta Petrum omnes sunt sacerdotes, nonne iuxta eundem omnes etiā sunt reges? Vos estis (inquit) genus electū, regale sacerdotiū. Psa. 104

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

CNon qualecunq; sacerdotium, sed regalet ut ostenderet eos esse reges, perinde ac
sacerdotes. Et viginquatuor seniores qui figuram tenent iustorum, in Apocalyp-
Apoca. 5 si Ioannis clamabant dicentes: Fecisti nos Deo nostro regnum & sacerdotes, &
regnabimus super terram. Si ergo nihil magis est sacerdos rite ordinatus, quam
quilibet Christianus, quia omnes dicuntur sacerdotes: oportet etiam ut nihil ma-
gis habeat rex quam quilibet alius Christianus, quia omnes etiam dicuntur re-
ges. Quod fiet ut nemo sit rex Lutherio, sicut nemo est illi sacerdos. Rursum, si pro-
Exod. 19pter illa Petri verba oportet fateri omnes Christianos esse veros sacerdotes, oport-
ebit etiam dicere omnes Iudeos fuisse sacerdotes, cum in Exodo dictum sit a do-
mino: Si audieritis vocem meam, & custodieritis pactum meum, eritis mihi in re-
gnum sacerdotale, & gens sancta. Cum ergo apertissime constet non omnes Iudeos fu-
isse sacerdotes, quamvis fuerint a Deo vocati regnum sacerdotale, conuin-
citur ut etiam non oporteat Christianos omnes esse sacerdotes, quamvis eos Pe-
trus vocauerit regale sacerdotium. Verum superest ut nos verum illius literae sen-
sum ostendamus, iuxta Bedæ sententiam ideo vocati sunt a Petro omnes Chri-
stiani sacerdotes, quia vnti sunt Christo qui est rex & sacerdos. Didymus Ale-
xandrinus in expositione quæ eius nomine sup 7. epistolas canonicas circuferit, di-
cit Christianos dici genus electum, regale sacerdotium, quia eorum pater, videlicet **CHRISTVS**, est rex, & sacerdos. Nam postquam ostendit Christum esse
regem & sacerdotem, hæc verba subiungit. His itaq; dispensatis necessarium erat
dispersos ab eo qui simul rex & sacerdos est, electum esse genus, & regale simul
atq; sacerdotale. Patre si quidem eorum utrumq; habente principatum, necesse est
eos tanquam ex rege regale, & tanq; ex sacerdote sacerdotale esse genus. Quapro-
pter gens sancta dicuntur, vocati ab eo qui sanctus est, ut sancti sint. Hæc Didymus.
Possent huic literæ aliæ dari interpretationes, sed eas omitto, quoniam ex-
positio Didymi mea sententia reliquias omnes excellit, eò quod est litteræ germanior.

DAduersus hunc Lutheri errorem scripsere Ioannes Eccius in libro desa-
crificio Missæ in Enchiridio capite septimo, & Iodocus Clichthoueus in suo An-
tilutherio. Ioannes Mesingus scripsit de Ecclesiæ Christi sacerdotio libros duos.
Ioannes Romberch Kirspensis fecit panegyricum de dignitate & officio sacerdo-
tij Euangelici.

**Aerius,
Vualde,
Marsilius
Paduan.
Ioannes
Vuicle.**

SEcunda de hac re hæresis docet omnes sacerdotes esse pares, nullumq; esse in-
ter illos discrimen. Huius hæresis autor fuit Aerius. Eandem postea susci-
runt Vualdenses, Marsilius Paduanus, Ioannes Vuicleph. Sed de hoc errore iam
suprà in titulo de episcopis disputauimus. Illo enim loco aduersus hos eosdem hæ-
reticos probauimus episcopum esse simplici sacerdote & dignitate & potestate
superiorem.

Vualde,

Tertia hæresis afferit sacerdotem amittere consecrandi potestatem si pecca-
tum mortale commiserit. Huius hæresis autores (teste Guidone) fuerunt
Vualdenses, dicentes omnem hominem iustum suæ factionis posse consecrare
corpus domini, etiam si laicus ille fuerit. Si autem peccatum mortale commis-
set, dicebant illum perdidisse illam potestatem. Primam huius hæresis particu-
lam nunc in principio huius tituli de sacerdotio, expugnauimus. Ibi enim osten-
dimus nullum hominem laicum posse sacerdotalia munera exercere. Alteram
eiusdem hæresis particulam suprà in titulo de potestate prostrauimus. Nam in
illo loco conuicimus nullam potestatem siue laicam siue Ecclesiasticam amitti
per letale crimen, ita ut si sit rex, aut imperator, aut episcopus, aut papa, aut sa-
cerdos, in eodem statu & dignitate maneat peccato quovis non obstante, nisi for-
tè esset crimen hæreseos, propter quod iuxta aliquorum catholicorum sententi-
am amittitur dignitas illa aut potestas in cuius collatione non imprimit character,
cuius-

Acuiusmodi est regnum, aut imperium, aut papatus. Nec tamen per tale crimen hereticos amittitur sacerdotalis potestas, quia character qui in sacerdotij collatione imprimitur, indelebilis est; quapropter sacerdos semel rite ordinatus qualemque postea committat crimen, semper erit sacerdos.

Quarta haeresis reprehendit sacerdotum coelibatum, dicens sacerdotes non debere esse coelibes. Huius haeresis autor primus (quod sciam) est Lutherus, qui Ecclesiam irridet eodem quod cogat sacerdotes abstinere a uxoribus. Nam qui hunc errorem confundunt cum errore louiniani, non recte mihi facere videntur, quoniam & si louinianus aequauerit nuptias virginitati, nunquam tamen reprehendit eos qui volebant coelibes manere, nec reprehendit sacerdotes carentes uxoribus, quoniam ipsem louinianus (teste Augustino in libro de haeresibus, capite 82.) carere voluit uxore, non propter maius meritum in futura vita habendum, sed ut molestiis nuptiarum careret. Vnde patet minimè inter Lutherum & louinianum conuenire de coelibatu sacerdotum, quanquam de virginitatis merito inter eos conueniat. Aduersus ergo solum Lutherum sunt nobis arma sumenda. Et primò ut clarius pateat Lutheritemeritas, qui non veretur Ecclesiae matris suæ, in qua per baptismum genitus fuit, decreta & ordinationes floccipendere, ostendamus vetustissimam huius rei in Ecclesia consuetudinem, eamque non leuem, sed perpeti decreto firmatam. Pro cuius rei intelligentia admonere oportet quod sacerdotem esse coniugatum, duobus modis intelligi potest. Vno modo, ut si qui prius fuerat matrimonio alligatus, postea consecretur sacerdos, in matrimonio eodem manens. Alio modo, ut prius sacerdos, post susceptum sacerdotium uxorem ducat. Et certè inter hos duos modos latum est discrimen: quoniam in primis Ecclesia obseruatum est, ut qui uxorem duxerat, promoueretur ad sacerdotium, non tamen requiriabatur ab eo qui promouendus erat, ut prius uxorem duxisset. Nam Ioannes Evangelista virgo fuit, & beatus Paulus iuxta omnium sanctorum doctorum sententiam fuit etiam virgo: eos tamen constat fuisse sacerdotes & episcopos. Non erat ergo necessarium ut uxorem duxisset qui consecrandus erat sacerdos, quamvis id licuisset. Neq; obstat illud Pauli in priore epistola ad Timotheum: Oportet episcopum esse virum: quoniam illa Pauli verba sunt p; exclusionem accipienda, sic videlicet, ut per illam sententiam indignus episcopatu intelligatur, qui bigamus fuerit, aut secundam superduxerit uxorem. Oportet ergo ut si qui ad episcopatum erigendus est, non habuerit ultra unam uxorem. Et ita illum Pauli locū interpretantur Hieronymus, Ambrosius, Theophylactus. Hæc ergo consuetudo iuxta quam matrimonio alligatus promouebat ad sacerdotium, inualuit usque ad tempora Nicæni concilij, in quo (ut fertur) generali decreto statutum est ne aliquis uxorem habens, consecretur sacerdos. Quod statutum cum ab aliquibus minimè (ut decebat) obseruaretur, Siricius papa, qui parum post predictum Nicænum concilium Ecclesiæ universali p;fuit, de hac re illos acerbissimè reprehendit. Decretum Nicæni concilij cum non inueniatur, ideo hic non est insertum. Multa enim illius concilij decreta (teste Isidoro) p; incuriam, aut forte Arrianorum malitiā deperdita sunt. Verba Siricii papæ subiungam, quoniam p; illa satis aperte redarguit petulantissima Lutheranorum libido. Is enim pontifex summus in quadam epistola ad Cumerium Tarragonensem episcopū, cap. 7. eiusdem epistole ita ait: Veniamus nunc ad sacratissimos ordines clericorum quos in venerandæ religionis iniuriam ita per vestras prouincias calcatos atque confusos charitate tua insinuante reperimus, ut Hieremias nobis dicendum sit voce: Quis dabit capitū meo aquam, aut oculis meis fontem lachrymarum, & flebo populum hunc die ac nocte: Et infra crimen illorum narrans ait: Plurimos enim sacerdotes Christi atque levitas post longa consecrationis suæ tempora tam de coniugibus proprijs quam etiam de turpi coitu sobolem didicimus

Luther⁹

Hiere, 9
pro-

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

procreasse, & crimen suum hac præsumptione defendere, quia in veteri testamēto sacerdotibus ac ministris generandi facultas legitur attributa. Dicat mihi quis quis ille est sectator libidinum, præceptorq; vñtorum, si æstimat quod in lege Moysi passim sacris ordinib; à Deo nostro laxata sunt frena luxuriæ, cur eos qui bus cōmittebantur sancta sc̄tōrum, præmonet dicens: Sancti estote, quia & ego sanctus sum dñs Deus vester: Cur etiam procul à suis domib; anno vicis suæ in templo habitare iussi sunt sacerdotes? Hac videlicet ratiōe, ne vel cum vxoribus possent carnale exercere commercium, ut conscientiæ integritate fulgentes, acceptabile Deo munus offerrent. Quibus expleto deseruitionis suæ tempore, vxoris v̄sus solius successionis causa fuerat relaxatus, quia non ex alia nisi ex tribu Leui quisquam ad Dei ministerium fuerat præceptus admitti. Vnde & dominus Iesus cùm nos suo illustrasset aduentu, in Euangelio protestatur, quia legem venerit adimplere, non soluere: & ideo Ecclesiam cuius sponsus est speciosus forma, castitatis voluit splendore radiare, vt in die iudicij cùm rursus adueniat, sine macula & sine ruga eam possit (sicut per Apostolum instituit) reperire.

Quarum sanctionum sacerdotes omnes atq; leuitæ insolubili lege cōstringimur, vt à di e ordinationis nostræ, sobrietati ac pudicitiæ & corda nostra mancipemus & corpora, dummodo per omnia Deo nostro in his quæ quotidie offerimus sacrificijs placeamus. Hucusque Síricius papa: qui multa alia de hac re in eadem epistola differit. Nec tamen per illa verba videtur nouum condere decretum, vt noua lege sacerdotes obliget ad cœlibatum, sed potius eos esse alia obligatos declarat. Post hęc tempora nō reperitur quod aliquis matrimonio alligatus impunè fuit institutus sacerdos manente matrimonij v̄su. Cæterūm quod cōsecratus sacerdos post suam cōsecrationem ducat vxorem, nunquam Ecclesia permisit, nec aliquando impunè factum esse reperietur. Vnde apertissimè cōuincitur effrena ta Lutheranorum audacia, & petulan s eorum libido, qui nō verentur post sacerdotium receptum noua nuptiarum foedera inire, cùm hoc nunquam v̄titatum fu erit in Ecclesia, neq; huius rei vestigium aliqd reperi repossint, imd multis cōciliorum decretiscautum est ne quid simile fiat. Nam 27. Canon Apostolorum sicuti

Canon Apłorū. In nuptijs autem quia ad clerum prouecti sunt, præcipimus vt si voluerint vxores accipiant, sed lectores cantoresq; tantummō. Hæc ibi. Ex quibus verbis apertissimè cōuincitur ab ipsis Ecclesiæ primordijs nō licuisse diaconis aut presbyteris

Cōciliū Neocæsariense capite 1. super Neocæsorum decretorum per hæc verba definit: Presbyter si vxorē duxerit, ab ordine illum deponi debere statuimus. Quod si fornicatus fuerit, vel adulterium cōmiserit, extra Ecclesiam abiisci, & ad poenitentiam inter laicos redigi oportet. Hæc cōciliū Neocæsariense. Et qđ maximè hanc sententiam cōfirmat, est, qđ Græci, qui bus mos est cōiugatos ad sacerdotium promouere, nunquam permiserunt aliquę post susceptum sacerdotium ducere vxores. Pro cuius rei probatiōe duos profetam testes, Innocentius papa huius nominis tertius, in capitulo: Cum olim, titulo de clericis cōiugatis, talia verba refert: Orientalis Ecclesia votum cōtinentiæ non admisit, quoniam orientales in minoribus ordinib; cōtrahunt, & in superiorib; vtuntur matrimonio iam cōtracto. Hæc ibi. In quibus verbis id est aduentendum quod ait, orientales in superiorib; ordinib; uti matrimonio iam contra cto. Vnde conuincimus illos post susceptos ordines sacros non contrahere matrimonia, quoniam iuxta vulgatam iuristarum regulam casus exceptus firmat regulam in contrarium. Et Gratianus in volumine decretorum distinctiōe 28. cap. Syracusanæ, prope finem capitilis idem refert expressius, dicens: Orientalis Ecclesia nō suscepit votum castitatis. Hoc tamen indesinenti obseruatiōe custodit, vt post adeptum sacerdotiū, defuncta priori vxore, cum qua sacerdos factus fuerat, si alteram duxerit, deponatur. Hæc Gratianus. Ex quibus conuincitur Lutheranos peiores

A peiores esse Græcis schismaticis, & Ecclesiæ rebellibus, quia Lutherani & si cum sacris fuerunt initiati, continentiae votum emiserunt, non verentur tamen post suceptum sacerdotium vxores ducere. At Græcis hæc fuit perpetua religio, vt nunquam fuerint ausi aliquid simile attentare. Ex his ergo omnibus colligere oportet hæc duo. Vnum est, quod ab ipsis nascentis Ecclesiæ primordijs nunquam licuit alicui post suscepitum sacerdotium vxorem ducere. Alterum est, qd & si aliquen licuit matrimonio ligatum promoueri ad sacerdotium, iam modo non licet, quoniam decretum est, vt nullus ad sacros ordines suscipiatur nisi prius continentiam voverit. Nam Gratianus in distinctione illa 28. capite, Ecce ostensum est, citat beati Gregorij decretum sic dicens: Nullum facere subdiaconum præsumant episcopi, nisi qui se castè victurum promiserit: quia nullus ad ministerium altaris accedere debet, nisi cuius castitas ante suscepitum ministerium fuerit approbata. Hæc Gregorius. Neq; hoc decretum Ecclesia leuiter & sine causa instituit, imò multis virginibus causis ita seruandum esse decreuit. Nam in lege veteri nullus carnes agni qui in figura corporis & sanguinis Christi immolatus est, comedere permetebatur, nisi renes accinctos haberet. Per illum autem renum cincturam designabatur libidinis refrenatio, quoniam dominus in Euangelio castitatem commendat, hoc vsus est elogio. Sint lumbi (inquit) vestri præcincti. Et in primo Regum libro legimus quod cum venisset Dauid ad Achimelech sacerdotem, non prius panes sanctificatos, etiam fame virgente, recepit, quam se suosq; mundos à mulieribus testaretur, & hoc non solum ab alienis aut concubinis, sed etiam ab uxori bus proprijs. Ita enim sentit beatus Hieronymus in commentarijs super epistolā ad Titum. Ex quo facto sacerdotis Achimelech, idem beatus pater colligit oportere multo magis cum qui sacram domini corpus sit suscepturus, esse castum & purum: quoniam (vt ille ait) tantum interest inter panes propositionis, & corpus Christi, quantum inter umbram & corpora, inter imaginem & veritatē, inter exemplaria futurorum, & ea ipsa quæ per exemplaria præfigurabantur. Præterea beatus Paulus in priore ad Corinthios epistola admonet matrimonij vinculo ligatos, vt non fraudent se inuicem officio coniugij, nisi forte ad tempus, vt vacent orationi. Per quæ verba satis aperte innuit oportere eos qui orationi vacant, abstinere ab officio coniugij. Cum ergo ad sacerdotes nouæ legis pertineat quotidie profere & populo Deum orare, conuincitur aperte iuxta Pauli sententiam, vt quotidie ab officio coniugij abstineant. Et certè ex hoc Pauli loco colligunt Ambrosius & Hieronymus, oportere sacerdotes esse aedœ castos, vt ab omni coitu abstineant. Nam beatus Ambrosius in expositione prioris epistole beati Pauli ad Timotheum sicut ait: Si plebis hominibus orationis causa ad tempus se abstinere præcipit Paulus, vt vacent orationis: quanto magis leuitis ac sacerdotibus, quos die noctuq; pro plebe sibi commissa oportet orare: Mundiores ergo debent esse ceteris, quia actores Dei sunt. Hæc Ambrosius. Et beatus Hieronymus in commentarijs super epistolam ad Titum, eandem facit collectionem, sic dicens: Si laicis imperatur vt propter orationem abstineant se ab uxorum coitu, quid de ipso sentendum est qui quotidie pro suis populiq; peccatis illibatas Deo oblaturus est victimas? Hæc Hieronymus. Ecce iam vides quot sint causæ virgentes ad statuendum decretum de sacerdotum cœlibatu. Magna est ergo Lutheranorum temeritas, qd aduersus tot patrum sententias, contra tot conciliorum decreta, nō verentur post votum continentiae quod in sacrorum ordinum susceptione emiserunt, matrimonia contrahere, alijsq; vt similiter faciant persuadere.

Exod. 12.

Luc. 12.

1. Reg. 28

B dicimus: quoniam (vt ille ait) tantum interest inter panes propositionis, & corpus Christi, quantum inter umbram & corpora, inter imaginem & veritatē, inter exemplaria futurorum, & ea ipsa quæ per exemplaria præfigurabantur. Præterea beatus Paulus in priore ad Corinthios epistola admonet matrimonij vinculo ligatos, vt non fraudent se inuicem officio coniugij, nisi forte ad tempus, vt vacent orationi. Per quæ verba satis aperte innuit oportere eos qui orationi vacant, abstinere ab officio coniugij. Cum ergo ad sacerdotes nouæ legis pertineat quotidie profere & populo Deum orare, conuincitur aperte iuxta Pauli sententiam, vt quotidie ab officio coniugij abstineant. Et certè ex hoc Pauli loco colligunt Ambrosius & Hieronymus, oportere sacerdotes esse aedœ castos, vt ab omni coitu abstineant. Nam beatus Ambrosius in expositione prioris epistole beati Pauli ad Timotheum sicut ait: Si plebis hominibus orationis causa ad tempus se abstinere præcipit Paulus, vt vacent orationis: quanto magis leuitis ac sacerdotibus, quos die noctuq; pro plebe sibi commissa oportet orare: Mundiores ergo debent esse ceteris, quia actores Dei sunt. Hæc Ambrosius. Et beatus Hieronymus in commentarijs super epistolam ad Titum, eandem facit collectionem, sic dicens: Si laicis imperatur vt propter orationem abstineant se ab uxorum coitu, quid de ipso sentendum est qui quotidie pro suis populiq; peccatis illibatas Deo oblaturus est victimas? Hæc Hieronymus. Ecce iam vides quot sint causæ virgentes ad statuendum decretum de sacerdotum cœlibatu. Magna est ergo Lutheranorum temeritas, qd aduersus tot patrum sententias, contra tot conciliorum decreta, nō verentur post votum continentiae quod in sacrorum ordinum susceptione emiserunt, matrimonia contrahere, alijsq; vt similiter faciant persuadere.

1. Cor. 7.

* Sed opus est vt respondeamus his quæ nobis obijciunt Lutherani. Dicunt enim oportere castitatem, sicut omne aliud opus bonum, esse liberam & nō coactam: quia non placent Deo coacta seruitia. At Ecclesia (vt illi aiunt) cogit sacerdotes ad castitatem, non facit ergo bene illos cogendo. Respondeo, Ecclesia nem

nem

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

nem cogit ad castitatem, sed ipse met qui consecratur sacerdos seipsum obligat ad castitatis obseruationem. Ecclesia autem neminem cogit ad sacerdotij susceptio-
nem. Si Ecclesia cogeret absolutè & sine vlla cōditione aliquem ad sacerdotium,
iustum ille haberet querimoniæ occasionem. Cum autem neminem illa cogat sa-
cerdotium suscipere, non est q̄ ob hanc causam quis Ecclesiam de tyrannide argu-
at. Si non tibi placet cœlebs sacerdotiū, abstine à sacerdotio & noli fieri sacerdos,
quod nosti huiusmodi conditionem sacerdotium annexam habere. Sed volo (in
quit Lutheranus quisq;) sacerdos esse & vxorem ducere. Respondeo, hoc non es-
se electionis tuæ, aut tui arbitrij, sed solius Ecclesiæ quæ quos voluerit potest ad
sacerdotiū promouere si dignos illos inuenierit, & à sacerdotio repellere quos no-
uerit indignos. Non facit seipsum homo sacerdotem, sed Ecclesia illum per præ-
latos episcopos instituit sacerdotem. Ecclesia autem non vult aliquem ad sacerdo-
tium recipere, nisi ille velit cœlibem vitam perpetuo agere, & cætera habeat quæ
ad bonum sacerdotem exiguntur. Si placet cōditio, oportet ut promissum serues.
Si verò ante susceptum ordinem sacrum hæc nō placet cōditio, aliud tibi placens
vitæ institutum elige, & noli ordines sacros quibus est castitas annexa recipere.

1. Cor. 7.

Secundò obijciunt illud Pauli: Melius est nubere q̄ vri. Cūm ergo (vt dicunt) o-
mnis à cōcupiscentia vrantur, bonum erit nubere vt per nuptias talis carnis adu-
stio tollatur. Respondeo: Non omnis qui à carne tentatur, vritur, sed solùm ille q̄
à carne superatur, alioqui Paulus ipse quum carnis stimulum patiebatur, adustus
fuisse dicetur. Qui à carne vincitur, is aduritur. Et de his qui voto alligati nō sunt,
sed liberam habent sui potestatem, Paulus loquens, dicit q̄ melius est nubere q̄ sic
vri, id est, à carne superari. Tertiò obijciunt, difficillimum esse & impossibile casti-
tem perpetuū seruare, præsertim aliquibus qui vehementer à carne impelluntur,
& ardentissimos patientur carnis ardores. Propter qđ Saluator de his qui se pro-

Matt. 19 pter regnum cœlorum castra uerunt, loquens, dixit: Non omnes capiunt verbum D
hoc, qui potest capere, capiat. Respondeo, difficilem certe rem esse castitatem, sed
esse difficilem homini sibi ipsi & suis solis viribus relicto; nō est autem difficilis il-

Philip. 3

li qui à Dei gratia adiuuatur. Omnia (inquit Paulus) possum in eo qui me confor-
mat. Hanc autem gratiam nemini facienti quod in se est, Deus negat; sed omni pe-

1. Cor. 10

tenti tribuit. Fidelis est Deus (inquit Paulus) qui nō patietur vos tentari supra id

Mar. 13

quod potestis; sed faciet cum tentatione prouentum. Et ipse Saluator ait: Quæcū-

q̄ orantes petitis, accipietis. Si ergo Lutheranus se adeò stimulatum à carne sen-
tit, vt resistere non possit, petat adiutorium à Deo qui seipsum negare nunquam

sciuit facienti quod potest. Si quis indiget sapientia (inquit Iacobus) postulet illā
à Deo qui dat omnibus afluenter. Faciat igitur Lutheranus quod Sapiens de se-

Sapi. 8

ipso ait: Et vt sciui (inquit ille) quoniam aliter nō possem esse cōtinens, nisi Deus
det, & hoc ipsum erat sapientiæ scire cuius esset hoc donum, adij dominum & de-
precatus sum illum.]

Verūm hic admonere oportet lectorē ne arbitretur nos ideo inuississe Lu-
therum & eius sequaces hæreseos nota q̄ nos credamus ex diuina institutione es-
sencessarium cœlibatum ad sacerorum ordinum susceptiōem, quoniam (vtiam
proximè docuimus) in primordijs Ecclesiæ cōiugatos legimus fuisse sacerdotes.

Cōcilium
Gagreſe

Nam coniugium non obest ex institutione diuina sacerdotio. Concilium siquidem Gangrense capite quarto suorum Decretorum sic definit: Si quis discernit

presbyterum cōiugatum, tanquam occasione nuptiarum offerre nō debeat, & ab

eius oblatione ideo se abstineat, anathemasit. Hæc concilium Gangrense. Excu-

ius decreto apertissimè cōstat non esse ex lege diuina necessarium cœlibatum ad

sacerorum ordinum susceptionem. Necq; nos ob hanc causam Lutherum & eius se-

quaces nota uimus, sed ideo illos de hæresi accusamus, quia cōtra Ecclesiæ statutū
de sacerdotum continentia, illi docent sacerdotes ut matrimonia cōtrahant, & ad

sic

Asic faciendum alliciunt, irridentq; Ecclesiam eò quod tale statuerit decretum, dicuntq; illam in sic statuendo errasse. Ob quam causam omnis qui recte (vt decet) de Ecclesiæ firmitate & certitudine senserit, censabit merito illos fuisse de haeresi notatos. De hac realiquid infrà adhuc dicemus, quoniam ea de quibus in titulo de virginitate, & in titulo devotis differemus, non nihil ad hoc negotium spectare videtur. Sunt enim illa huic materia valde vicina.

QVinta haeresis docet infimum quemq; sacerdotem posse in absentia episcoopi exercere munus episcopale. Huius haeresis autor est Richardus Armacanus Hibernicus, qui in libro sexto de questionibus Armenorum, capite sexto, dicit minores sacerdotes in absentia episcopi exercere posse officia sacramentalia, qualia sunt consecrationes altarium, olei vel chrismatis benedictio, ordinum collatio, &c.

* Hic Armacanus floruit anno domini M. CCCLX, sub Carolo quarto imperatore, & Innocentio sexto summo pontifice.] *

J
Io. Vinc.

Eundem errorem tutatus est Ioannes Vicleph. Aduersus hunc errorem saepiam disputauimus. Nam in titulo de confirmatione, probauimus illud sacramentum à solis episcopis posse conferri, & non ab aliquo minore sacerdote. In titulo de episcopis, conuicimus tum ex sacris literis, tum ex conciliorum definitionibus, episcopos esse & dignitate & potestate alijs sacerdotibus superiores. At si minores sacerdotes possent omnia quæ episcopi faciunt, & ipsi facere, essent procul dubio illi episcopis pares, neq; esset inter eos ullum discriminem. Sed quoniam in illis locis nihil de ordinum collatione disputauimus, pro illius rei definitione solum profaram quoddam decretum concilij secundi Hispalensis. Nam quinto capite Decretorum prefati concilij, hæc quæ sequuntur habentur verba: Quinto iudicio ad agnitionem nostri examinis, Agabrensis diaconi relatu deductum est de quibusdam ipsius Ecclesiæ clericis, quorum dum unus ad presbyteri, duo ad leuitarum ministerium sacrarentur, episcopus eorum oculorum dolore detenus fertur manum suam super hostantum posuisse, & presbyter quidam contra Ecclesiasticum ordinem benedictionem dedisse, qui licet propter tantam præsumptionis audaciam poterat accusatus præsentí iudicio damnari, si adhuc in corpore positus, non fuisset mortis vocatione præuentus, sed quia iam ille examini diuino rerelictus, humano iudicio accusari non potest, hi qui supersunt, & ab eo non consecrationis titulum, sed ignominiae elogium percepérunt, nesibi licentiam talis usuratio faciat, decreuimus ut à gradu sacerdotali vel leuitici ordinis, quem peruerse adepti sunt, depositi, & quo iudicio abiiciantur. Tales enim merito iudicati sunt remouendi, quia prae*u*enti sunt constituti. Hæc concilium Hispalense.

Cœciliū
Hispalē.

Bibusdam ipsius Ecclesiæ clericis, quorum dum unus ad presbyteri, duo ad leuitarum ministerium sacrarentur, episcopus eorum oculorum dolore detenus fertur manum suam super hostantum posuisse, & presbyter quidam contra Ecclesiasticum ordinem benedictionem dedisse, qui licet propter tantam præsumptionis audaciam poterat accusatus præsentí iudicio damnari, si adhuc in corpore positus, non fuisset mortis vocatione præuentus, sed quia iam ille examini diuino rerelictus, humano iudicio accusari non potest, hi qui supersunt, & ab eo non consecrationis titulum, sed ignominiae elogium percepérunt, nesibi licentiam talis usuratio faciat, decreuimus ut à gradu sacerdotali vel leuitici ordinis, quem peruerse adepti sunt, depositi, & quo iudicio abiiciantur. Tales enim merito iudicati sunt remouendi, quia præ*u*enti sunt constituti. Hæc concilium Hispalense. Ecce de ordinum collatione concilij definitionem, per quam decernitur eos non esse ordinatos quibus episcopus manus imposuit, quoniam benedictionem non ab episcopo sed à presbytero receperunt. Post tanti ergo concilij definitionem in iustum esset nos amplius de hac re disputare. Quod si forte lector curiosus plura de hac re nosse cupit legat Thomam Vualden in libro de sacramentalibus, titu. 7. quoniam illo loco præfatus autor satiscopiosè de hac re disputat aduersus Armacanum & Ioannem Viclephum.

SACRAMENTA

Lle antiquus humani generis hostis, inuidiam humanæ gloriæ semel conceptam nunquam depositit, & ita quacunq; potest semper homini nocere satagit, & illum à consecratione æternæ beatitudinis impedire nititur. Quapropter perspiciens dæmon quantum adiutorium p̄beant hominibus sacramenta quæ Deus illis reliquit ad consecrationem vitæ æternæ, omni qua potuit via tentauit homines ab illorum perceptione & visu

YY abdu-

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

abducere. Ut autem hoc melius ficeret, quosdam haereticos decepit, quos tanquam suae militiae principes instituens, per eorum manus alios quos posset subuerteret

Cathari.

catholicos & fideles. Fuerunt enim plures haeretici qui sacramenta Ecclesiae omnia negarent, ut Cathari, non inquam illi Cathari qui alio nomine vocantur Nouatiani, sed alij multo illis recentiores, de quibus iam alijs diximus. Alij fuerunt haeretici qui & si aliqua admittentes sacramenta, plura tamen alia negant, prout iam ostendimus cum de unoquoque sacramento in propriis eorum titulis differuiimus. Alij rursum aliqua sacramenta admittentes negant aliquod eorum conferre gratiam suscipienti, quantumlibet ad illius susceptionem preparare animam suam. Huius erroris autores sunt Armeni. Istorum errorem tamdiu ab Ecclesia explosum rece

Armeni:
Luther9 pit tutandum Martinus Lutherus, qui talia de sacramentis verba profert: Haeretica est, sed usitata sententia, sacramenta nouae legis dare gratiam illis qui non ponunt obicem. Hæc Lutherus. Quapropter videtur mihi esse Lutherus tanquam alter Nabuzardam princeps militiae Nabuchodonosor regis Babylonis, qui muros Hierusalem in circuitu destruxit, & succedit domum domini, & sustulit omnia vasa aurea & argentea & ærea, in quibus ministrabant sacerdotes in templo domino. Quid aliud sunt sacramenta, & aliae Ecclesiæ cæmoniæ quam vasa

4. Re. 26 quædam in quibus Deo in hac vita ministratur? Vasa inquam aurea & argentea sunt sacramenta reliquæ autem omnes Ecclesiasticae cæmoniæ vasa sunt ærea. Quæ omnia cum Lutherus ab Ecclesia auferre conatur, aperte demonstrat se esse alterum Nabuzardam, unum videlicet ex principibus diabolæ militiae. Aduersus hanc pestiferam haeresim, & si de quolibet sacramento sigillatum disputatum sit, tamen hoc impræsentiarum agendum est, vt ostendamus breuissime de omnibus sacramentis in genere, ea fore pro sacramentis habenda quæ sancta mater Ecclesia velut talia recipit & tuetur. Nam quod Ecclesia non potest errare ex

Dei iudicio illi assistente, præsertim in illis in quibus oportet non errare, iam alijs saepe ostendimus. Et ex hoc collegimus Ecclesiam habere facultatem dissernendi diuinas scripturas ab humanis, verumq; earum sensum à falso, Deo illam quotidie illustrante, ne videlicet erret in his, in quibus error fuisset periculosus. Arnul

libi periculosior fuisset iactura, quam si falsa pro veris sacramenta, & traditiones hominum, imò figmenta diaboli pro traditionibus Dei Ecclesia recepisset, quoniam tunc spem suam Ecclesia in fictis ac vanis corporalium rerum signis, prout magi faciunt, tanquam in Christi sacramentis collocasset. Si ergo Ecclesia hanc ha

bet à Deo collatam potestatem, vt verba Dei à verbis hominum discernat, necessarium est etiam fateri illam etiam hæc habere potestatem à Deo similiter illi collatam, vt traditiones Dei discernat à traditionibus hominum. Nam alijs utrobius posset par ratione vitandus error oriri. Christus enim suæ Ecclesiæ usq; ad consummationem seculi assistens, non solùm hoc agit vt Ecclesia hoc aut illo modo non erret, sed ne erret villo. At nullibi maiorem cum iniuria Christi posset errare, quam si fiduciam in illo ponendam solo, ponat in signis nulla prorsus fultis gratia, sed omni bono fidei vacuis atq; inanibus, quoniam id notissima esset idolatria, quam Deus supra omnia alia vitia abominatur. Colligitur ergo Ecclesiam non posse errare in suscipiendo sacramentis fidei, non inquam magis quam in suscipiendo scri

pturis diuinis, in quibus discernendo eam non posse errare iam alijs ostendimus. Quapropter merito decretum est vt quisquis aliter senserit de sacramentis Ecclesiæ quam sancta Romana Ecclesia sentit, haereticus reputetur. Aduersus hanc ha

eresim strenue pugnat illustrissimus rex Angliae uno integro libello quem pro assertione sacramentorum Ecclesiæ edidit.

Luther9 Secundus de hac re error est qui negat in aliquo sacramento imprimi charactere rem. Et huius erroris autor est etiam Lutherus. Verum de hoc errore iam sa

tis (vt existimo) suprà disputauimus in titulo de charaktere. Non est ergo iu

stum

A statim ut iterum hunc errorem in contentionem reuocemus.

SANCTI

Ihil est quod intentatū reliquerit aduersarius noster diabolus, vt nos à vitæ æternæ consecutione impeditret. Nam quicquid nos ad illam beatam vitam capescendam iuuare potest, à nobis auferre conatur.

Qui enim à sacramentorum perceptione hominum mentes auocare nitebatur, idem etiam à veneratione sanctorū homines reuocare molitus est, quoniam videlicet scit nos plurimū illorum orationibus iuuari, ideo quosdam misit qui in spiritu erroris loquentes mendacium, dicerent sanctos nō esse ab hominibus honorandos, neq; oportere illos orare, vt vel sic homines hic viuentes sanctorum qui in cœlis sunt defraudarent auxilijs. Huius pestiferæ hæreleos autor primus (quod sciam) fuit Eustachius quidam, propter hunc errorē Eustach; & multos alios in cōcilio Gangreni damnatus. Post hunc in eodem errore succesit Vigilantius Gallus Barchinonensis Ecclesiæ presbyter, aduersus quem beatus Vigilat. Hieronymus bis de hac re scripsit. Eundem errorē post multos annos tutati sunt Vualdenses, qui omnium sanctorum festiuitates ab Ecclesia auferre conati sunt. Vualdē. Ioannes Vuicleph cum semper pro Vualdensium secta pugnauerit, noluit in hac parte ab illis deficere, vt semper sui similis esset. De Ioanne Huss non est opus dicere, cū hīc in verba Vuicleph magis q̄ in verba Christi iurasse videat. Bohemi vero captiuantes intellectus suos in obsequium Ioannis Huss, hunc inter alios tantur errores. Martinus Lutherus hodie in eadē damnatione persistit. Ioannes Oecolampadius in expositione quam æ dididit super Esaiam prophetam, hūc errorē Lutheř. s̄epissime inculcat. Sanctos esse honorādos aperte docet propheta regius dicens: Mihi autē nīmis honorati sunt amici tui Deus. Amicos Dei vocat Apostolos Psal. 138;

B & reliquos sanctos, qui Deum syncero quadam amore diligunt. Nā ipse metuistus promisit illis vt post hanc transactam vitam in suam reciperet amicitiam, dicens: Iam non dicam vos seruos, sed amicos. Qui ergo à David honorati esse perhibentur, non est dignum vt à nobis sine ullo honore relinquātur. Præterea ipsa metuveritas apud Ioannem ait: Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum pater meus qui in cœlis est. Quid ergo insipientes hæretici garriunt: Nunquid iustū est vt quos Deus pater honorat in cœlis, nos dedignemur honorare? Præsertim cūm honor exhibitus sanctis, exhibetur Deo qui glorificatur in honore sanctorum. Gloriosus est enim Deus in sanctis suis, ait propheta regius. Rursum, ad honorandos sanctos hortatur nos Ecclesiasticus dicens: Laudemus viros glorioſos, & parentes nostros in generatione sua. Et postquam aliquas laudes patrum veteris testamenti protulerat, statim subdit: Omnes isti in generationibus gentis suæ gloriam adepti sunt, & in diebus suis habentur in laudibus. Qui de illis natū sunt, reliquerunt nomē narrandi laudes eorum. Si ergo licet eos laudare, licebit etiam eos honorare, quoniam laus quædam honoris species est. Nam per verba laudatoria testamur quam habeamus de illo, quem laudamus, existimationem, quemadmodū per genuflexiones, & capitis denudationes testamur eam quā habemus ad alium venerationem. Accedit ad hæc ipsius universalis Ecclesiæ autoritas, quę dī es festos in venerationem sanctorum quotannis celebrat, & à toto populo Christiano celebrari præcipit. Et ultra hoc præceptum quod forte recēs est quo ad plurimos dies festos, est vetusta nīmis, & sine initij memoria semper obseruata consuetudo, vt in veneratione sanctorum aliqui semper fuerint dies festi celebrati. Nam hoc ipsum testantur sermones antiquorum Ecclesiæ doctorum, quos in celebritatibus sanctorum, & in illorum laudem coram populo faciebant. Extant sermones Ambrosij, multo plures Augustini, quos in festiuitatibus sanctorum coram populo prædicarunt, vt eundem populum allicerent ad sanctorum & imita-

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

tionem, & venerationem. At si sancti non essent venerandi, Ecclesia illorum fe-
stivitates esse celebrandas nunquam præcepisset, nec Deus Ecclesiam suam, cui
semper usque ad consummationem seculi assistit, tamdiu errare permisisset. Ostē
so ergo qualiter sacrī literis consona sit sanctorum venerationis, superest ut ostendamus licitum esse, ne dicam meritorium, sanctos orare. Nam hoc etiam hæ-
retici negant, quasi diuinæ clementiae derogent, quod qui CHRISTO ministra-
uerit, hoc honore dignus habeatur, ut pro alijs intercedat. Abraham orat pro

Gene. 20. Abimelech qui Saram illius uxorem acceperat, & exaudita est oratio Abraham.
Iob 5.

Et in libro Iob legimus: Voca si est qui tibi respondeat, & ad aliquem sancto-
rum convertere. Que quidem verba quamvis illa Eliphat Themanites ad Iob

Iob 33. dixerit, non tamen ea Iob reprehendit, sed concilium eius velut sanum libenter
fuscipt, cum tamen alias illum de male ab eo dictis reprehenderit. Ad eundem
modum Heliū dixit: Si fuerit pro eo angelus loquens unus de milibus, & an-
nunciet hominis equitatem, miserebitur eius Deus, & dicet: Libera eum, ut non

Iob 42. descendat in corruptionem. Inueni in quo ei propitier. Et in eodem libro post
descriptam omnem disputationem quam Iob habuit cum amicis suis, in qua illi
amicī Deum offenderant, statim ponitur preceptum Dei quo iussit illos ire ad i-
psum Iob, ut rogarent illum quatenus pro eis ad Deum orare vellet. Quod cum

illi (ut dominus præceperat) fecissent, Iob pro illis orans exauditus est. Et Cen-

Lucæ 7. turio qui puerum habebat paralyticum, seniores Iudeorum misit ad Christum
ut pro salute pueri deprecarentur, eò quod se indignum putauit qui hoc impetra-
re posset à CHRISTO. Cur non etiam nos de nostris meritis diffidentes, ad
sanctos recurremus, ut ipsi pro nobis Deum orent, quod facilius nostras petitio-
nes obtineamus? Sed quoniam hec & alia sunt plurima testimonia sacre scri-
pture, quibus conuincitur iustos viros pro alijs Deum orantes ab eo exaudiri, ad
hoc asylum confugere hæretici, ut dicant licere nobis recurrere ad sanctos viros
dum hic viuunt, & illos pro nobis hic orantes exaudiri, non autem cum iam ex
hac vita decesserint. Sic enim docet Oecolampadius in commentariis super E-
saiam. Hoc etiam olim teste Hieronymo dixit Vigilantius. Quapropter au-
diamus quid de illo Hieronymus referat. Sic enim in quadam libro aduersus
Vigilantium ait: Dicis in libello tuo, quod dum viuimus, mutuè orare possu-
mus: postquam autem mortui fuerimus, nullius sit pro alio exaudienda oratio,

Apoc. 6. præsertim cum martyres ultionem sui sanguinis obsecrantes impetrare nequi-
uerunt. Si Apostoli & martyres adhuc in corpore constituti possunt orare pro
cæteris, quando de se adhuc debent esse solliciti, quanto magis post victorias, co-

Exod. 32. ronas, & triumphos? Unus homo Moyses sexcentis milibus armatorum impe-
Acto. 7. trat à domino veniam. Et Stephanus imitator domini sui, & primus martyr in
Christo, persecutoribus veniam deprecatur. Et postquam cum domino esse co-
operint, minus valebunt: Paulus Apostolus ducentas septuaginta sex sibi dicit in
nauis animas condonatas. Et postquam resolutus esse cooperit cum Christo, tunc

ora clausurus est, & pro ijs qui in toto orbe ad suum Euangelium crediderūt, mu-
tire non poterit: meliorq; Vigilantius canis viuens, quā m ille leo mortuus: Recite
hoc de Ecclesiaste proponeres, si Paulum in spiritu mortuum confiterer. Hucus-
que Hieronymus. Sed præter haec quæ Hieronymus objicit, sunt alia scripturæ

Eccī. 12. sacrae testimoniæ multo apertiora ad conuincendum, sanctos qui iam vita defun-
cti sunt, pro nobis orantes exaudiri. Iacob enim propinquus morti, cum bene-
diceret filium suum Ioseph, ait: Deus in cuius conspectu ambulauerūt patres mei

Abraham & Isaac, Deus qui pascit me ab adolescētia mea usq; in præsentē dī, An-
gelus qui eruit me de cunctis malis, benedicat pueris istis, & inuocetur super eos
nomen meum, nomina quoque patrum meorum, Abraham & Isaac: & crescant
in multitudinem super terram, In quibus verbis illud est aduertendum, quod la-

cob

Acob præcipit inuocari super filios Joseph nomina patrum iam defunctorum: quoniam & si mortuis sint corpore, & mundo, viuunt tamen coram Deo. Nam vt veritas in Euangelio ait: Non est Deus mortuorum, sed viuorum. Omnes enim viuunt ei. Præterea Moyses pro peccato populi Deum oras sic ait: Quiescat ira tua, & esto placabilis super nequitia populi tui. Recordare Abraham, Isaiae, & Israel seruorum tuorum, &c. Sequitur infrat: Placatusque est dominus ne faceret malum quod loquutus fuerat aduersus populum suum. Ecce vides Moysen orantem Deum per merita patrum, videlicet Abraham, Isaac, & Iacob. Si ergo Moysi licet offerre merita patrum, quare ipsi met patres non melius offerre poterunt sua? Si diccas illos iam recepisse præmium bonorum quæ hic egerunt, nec posse amplius mereri, fateor; verum nos non dicimus sanctos orantes exaudiri ad cumulum meritorum suorum, sed hoc dicimus eos meruisse in via, ut orantes pro nobis in patria exaudiarentur. Quapropter cum exaudiuntur, potius cedit illis in præmium meritorum præcedentium, quam in nouum meritum. Et si eos esse extra tempus merendi est sufficiens causa ut non possint pro nobis orantes, nobis prodesse, etiam erit sufficiens causa ut illorum merita prodesse non possint, cum Moyses illa pro populo orans Deo offerebat. Et si merita illorum prodesse potuerunt cum Moyses illa offerebat Deo, multo magis prodesse poterunt si illi offerant eadem Deo. Eodem modo etiam orabat Azarias positus in fornace accensa ignis Dani. Ne quæsumus (inquit) tradas nos in perpetuum propter nomen tuum, & ne disipes testamentum tuum, neque auferas misericordiam tuam a nobis propter Abrahā dilectum tuum, & Isaac seruum tuum, & Israel sanctum tuum, quibus loquutus es, pollicens quod multiplicares semen eorum sicut stellas coeli, & sicut arenam quæ est in littore maris. Sic autem orans exauditus est, quoniam liberatus est cum sociis suis de fornace ardenti. Si merita sanctorum iam defunctorum nihil prodesse possunt post eorum mortem, frustra Azarias Deum orans merita illorum patrum obtulisset Deo. Atcum non frustra orauerit, sed exauditus fuerit, conuincitur merita sanctorum defunctorum nobis post eorum mortem posse prodesse, quoniam hoc viuentes meruerunt, ut post mortem suam nobis prodesse possent. Rursum, apud Zachariam prophetam angelus Dei orat Deum pro populo Iudaico in captiuitate posito, dicens: Domine exercitum usquequo tu non miserabis Hierusalem, & urbium Iuda quibus iratus es? Iste iam septuagesimus annus est. Quibus verbis angelus orat Deum pro redemptione populi Iudaici, dicens in recordationem Hieremij prophetæ oraculum quo ex præcepto Dei prædicterat post septuaginta annos in suam patriam & libertatem populū Iudaicum fore reducendum.

* Ex hoc loco Zachariæ prophetæ conuincitur istorum hæreticorum impudentia, qui dicunt sanctos qui sunt in celo non esse a nobis inuocandos, quia ipsi iam non possunt Deum pro nobis orare. Ideoque dicunt inanem esse talē inuocationem sanctorum, quæ ad nihilum valitura est. Istorū tamen sententiam damnat Zacharias propheta, cum ait angelum domini iam beatum, orasse Deum pro populo Iudaico in captiuitate detento, ut illum Deus a captiuitate illa eriperet.] *

Deinde Onias summus sacerdos Iudeorum post mortem suam apparuit Iude Machabæo manus suas extendens, & orans pro omni populo Iudeorum. In qua visione alius similiter apparuit eidem Oniae socius, de quo ad Iudam Machabæum Onias ait: Hic est frater amator, & populi Israel. Hic est qui multum orat pro populo, & vniuersa sancta ciuitate Hieremias propheta domini. Si ergo sancti in limbo extra statum meriti, & non adhuc Deo frumentos pro suis orabant, quanto libenter id facient cum iam Deo frumentur, præsertim quod pro alio Deum orare est opus charitatis? Cum ergo charitas, iuxta beati Pauli sententiam, non excidat, in modo perficiatur in patria, conuincitur ut ibidem pro nobis multo fer-

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

uentius orent quām fecerunt dum hic viuerent, aut cum in limbo fuerunt.

* * Sed hoc testimonium ex libro Machabæorum Lutherani contemnit, propterea quod librum illum dicunt non pertinere ad canonem librorum sacrae scripturæ, sed esse mera somnia hominis nullam habentis autoritatem. Hoc tamē falsissimum esse, suprà libro primo ostendimus, vbi probauimus libros Machabæorum esse verè canonicos & sacros.]

Apoca. 5 Deinde beatus Ioannes in Apocalypsi vidit quatuor animalia & vigintiquatuor seniores qui ceciderunt coram agno, habentes singuli citharas & phialas au-

Apoca. 7 reas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes sanctorum. Et in eadem Apocalypsi iterum vidit angelum statem ante altare, habentem thuribulum aureum, & data sunt illi incensa multa, ut daret de orationibus sanctorum omnium super altare aureum, quod est ante thronum Dei. Et ascendit fumus incensorum deo-

Lucæ 10 rationibus sanctorum, de manu angeli coram Deo. Cum autem ex doctrina Salvatoris homines sancti in gloria sint & quales angelis Dei: conuincitur, ut si angelii pro nobis orant in patria, etiam homines sancti pro nobis orare possint, & exaudiri.

* Deniq; diues epulo in tormentis positus, orauit pro fratribus suis in hac vita existentibus, multo ergo magis credendum est, sanctorum animas in celo positas, quæ ardenter erga proximos flagrant charitate, orare Deum pro salute fratrum in hoc seculo manentium. Nam si diues ille, qui dum viueret, nullam salutis fratrum curam habuit, pro salute illorum mortuus intercedit, multo iustius est credere sanctos qui dum viueret pro hominibus orabant, hoc ipsum post mortem, quando iam Deivisione fruuntur, seruentius facturos.]

Vereantur ergo haeretici contra tota scripturae testimonia, sanctorum gloriae & honori detrahere, & illorum suffragijs viuos homines defraudare. Possem etiam ad huius rei confirmationem plura sanctorum doctorum testimonia citare, quæ prudens omitto, ne metas breuitatis promissæ excedam. Quod si curiosus lector ea videre desiderat, assignabo ei loca unde illa petere possit. Bernardus sermoni sexagesimo sexto super Cant. reprehendit quosdam sui temporis haereticos, qui negabant sanctos esse orandos. Beda in homilia super Euangeliū Matthæ. de muliere Chananea. Damascenus libro quarto de fide orthodoxa, cap. 16. Augustinus super Ioannem tractatu 84. & super Psalmum 120. Cyrillus libro 6. aduersus Iulianum apostamat. Hieronymus in libro contra Vigilantium, Cyprianus ad Cornelium papam scribens petit, ut si quis eorum prior decesserit, pro fratribus & sororibus nostris Deum oret: & est haec epistola omnium prima. Diony sius Areopagita capite septimo Ecclesiastice hierarchie. Post tot apertissima & efficacissima testimonia extat plurima conciliorum decreta quæ de hac re definit. Concilium Gangrense capite 20. suorum decretorum in hunc modum ait: Si

Cœciliū Gagren. quis per superbiam, tanquam perfectum se existimans, conuentus qui per loca & basilicas sanctorum martyrum sicut, vel accusauerit, vel etiam oblationes, quæ ibi dem celebrantur, spernendas esse crediderit, memoriasq; sanctorū contemnedas, anathema sit. Haec ibi. Sunt etiam alia plurima concilia quæ præcipiunt Litanias, hoc est Rogationes sanctorum quotannis solenniter in Ecclesia fieri, in quibus ad omnes sanctos orationes & preces emittuntur ut Deum pro populo orent. Nam concilium Aurelianense cap. 23. suorum Decretorum sic ait: Rogationes, id est litanias, ante ascensionem domini placuit celebrari, ita ut præmissum triduanum ieiunium in dominicæ passionis solennitate soluatur: per quod triduum serui & ancillæ ab opere relaxentur, quod magis plebs vniuersa conueniat: quo triduo omnes abstineant, & quadragesimalibus cibis vntantur. Haec concilium.

Cœciliū Gerude. Litanias etiam fieri præcipit concilium Gerundense capite tertio. Concilium Toletanum quintum capite primo, & cœciliū Toletanum sextū capite secundo. Conci-

A Concilium Braccarensse secundum ca. 9. Verùm hæ rogationes quæ ab his tribus vltimis concilijs celebrari mandantur, aliæ sunt ab illis quas celebrari præcepit concilium Aurelianense; quoniam illæ in vere ante ascensionem domini fieri mandantur, hæ autem in mense decembri celebrari præcipiuntur. De hoc tamen inter omnia illa concilia conuenit, quoniam omnia illa concilia decernunt & mandant ut aliquo tempore rogationes solennes celebrentur. At si sancti non essent orandi, nunquam concilia præcepissent tales litanias celebrari. Si enim ipsi non audiunt orationes nostras, aut orantes pro nobis nunquam exaudiuntur, frustra illos ora re præcipimur. Veneremur ergo sanctos quos pater coelestis sic honorificauit, vt amicitia sua dignos iudicauerit. In nostris necessitatibus ad eos configiamus, eos orantes, vt pro nobis ad Deum intercessores esse velint. Nec tamen hac fiducia illos orare debemus, vt in illis omnem nostram spem collocemus, tanquam illi potentes sint ad prestantum ea que cupimus, quoniam hoc modo solum Deum ora re debemus, & in illo solo puppim (vt dicitur) & proram constituere. Sed hoc solam à sanctis petere & sperare debemus, vt ipsi velint à Deo petere id quod nos assequi optamus. Hoc enim aperte innuit diuinus Psaltes, dicens: *Leuati oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi. Et ne quis deciperetur, credes quod ipsi montes, hoc est sancti, essent auxilium daturi, statim subiunxit: Auxilium meum à domino, qui fecit cœlum & terram. Quæ verba exponens beatus Augustinus super Psalmos ait: Noli putare quia ipsi montes tibi dabunt auxilium. Accipiunt enim quod dent: non de suo dant.* Hæc ille. Propter hoc Ecclesia à spiritu sancto edocta, in litanissiuer rogationibus quas celebrat, alio modo orat Deum, & alio modo orat sanctos. Nam Deum orans sic ait: *Pater de cœlis Deus, miserere nobis. Fili redemptor mundi Deus, miserere nobis.* Cum autem aliquem sanctorum orat, non dicit illi, miserere nobis; sed ait: *Ora pro nobis.* Itaq; Ecclesia orans, à Deo petit misericordiam, à sanctis autem intercessionem. Argumenta quibus se heretici tuentur, quoniam ridicula sunt, & nullius roboris, breuitati studens omisi, præsertim quod ex ijs quæ diximus, facillimè reiçci possunt. Aduersus hæc hæresim disputat lodocus Clichthoueus vno integro libro quem inscripsit de veneratione sanctorum. Thomas de Vio Cajetanus Cardinalis paruum quoddam opusculum de hac re edidit. Albertus Pighius campensis hanc rem perdoctè tractat, in libro controversiarum Ratisponæ habitarum, controversia tertiadecima.

SATISFACTIO.

Nus ex pestilentissimis Lutheri erroribus est, quo docet non esse opus peccatori villa satisfactione pro peccatis perpetratis, quoniam (vt ille ait) dimissa culpa, omnis etiam pena quæ culpæ debebatur, dimissa manet. Sed contra hunc errorem iam satis suprà disputauimus in titulo de penitentia. Illo enim loco ostendimus ex sacris literis, post dimissam à Deo culparum oportere peccatorem pro illa aliquam, aut in hoc mundo, aut in purgatorio pati penam. Et ita non est opus vt iterum de hac re disputemus.

SCRIPTVRA SACRA.

Mnibus ferè hereticis hoc vnum fuit cōmune, sacris videlicet scripturis detrahere. Nam eas sæpiissimè aliter quam decet pro libito interpretantur. Et si forte contra aliquam eorum assertionem locus aliquis adferatur tam patens, vt interpretationibus eorum quantumlibet tenebris minimè valeat eius claritas offuscari, statim librum illum ex canone scripturæ sacræ reiçere conantur, dicentes librū illum indignum esse qui in catalogo sacrorum librorum connumeretur. Nam cùm scriptura sacra sit mystica quædā turris Cant. 4,

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

David, ex qua omnis armatura fortium et catholicorum virorum pendet, ideo hę retici conantur scripturas sacras minuere, ne arma habeamus quibus eorum infanas doctrinas prosternere valeamus. Ideo ab aliquibus vnu liber, ab alijs alius rejicitur, prout cuiq; expediens videtur, & suæ assertioni talis libri doctrina repugnat. Hoc tamen loco non est opus aduersus singulas eorum haereses disputare. Nam cùm suprà libro primo cap. 2. iam ostenderimus sacrorum librorum catalogum, satis nunc erit solū narrare eas haereses, quæ ex canone librorum ab Ecclesia recepto aliquos rejiciunt libros velut apocryphos, & nullius autoritatis.

Carpocrates. **P**rima ergo haeresis est, quæ totum vetus testamentum rejicit. Huius haeresis primus autor extitit Carpocrates, à quo Carpocratiani siuæ Carpocratitæ haereticī dicti sunt. Post hunc Carpocratem successit in eodem errore Cerdon, tempore Iginij papæ & martyris, qui nonus à beato Petro totius Ecclesiæ summus pontifex fuit. Hoc enim tribuit Cerdoni Augustinus in libro de haeresibus cap. 21. Post Cerdonem hanc eandem tutatus est haeresim Seuerus, à quo Seueria ni dicti sunt. Hoc enim de Seuero refert Augustinus in eodem libro de haeresibus, cap. 24. Eandem haeresim post aliquot annorum curricula suscitauit Manichæus, sub quo magis innotuit: quæ de causa factum est ut à multis credatur Manichæum fuisse primum huius haeresis autorem. Constat tamen Manichæum fuisse ferè ducentis annis posteriorem Cerdone. Post Manichæum eandem amplexati sunt haeresim Albanenses. Nam Guido Carmelita in sua summa de haeresibus, Albanensium errores enumerans, hunc inter alios sexto loco collocat. Hic omnes haereticī conuenierunt in vnum aduersus testamentum vetus, illi exprobrantes, quod à malo principio factum fuerit: quapropter malum esse etiam illud dicebant. Aduersus hanc haeresim iam suprà disputauimus in titulo delege, haeresi secunda. Illo enim loco per testimonia sumpta ex novo testamento probauimus legem esse bonam, & à bono principio procedentem. Et in titulo de Deo, haeresi prima, probauimus ex sacris literis vnu tantu esse Deum, qui sit omnium rerum principium. Non est ergo opus ut amplius aduersus hanc haeresim disputemus.

Luther⁹ **S**ecunda haeresis non recipit libros Machabæorum. Huius erroris autor est Lutherus, dicens libros illos non esse canonicos, nec dignos quæ sacris libris numerentur. Hoc autem ideo facit Lutherus, quia doctrina in illis contenta aper tissime contra suam doctrinam pugnat. Lutherus enim ait orationes autalia suffragia quæ à viuentibus pro mortuis fiunt, nihil mortuis prodesse. In secundo autem Machabæorum libro laudantur talia suffragia quæ pro mortuis fiunt. Ideo Lutherus suum pertinaciter defendens errorem, hos Machabæorum libros, q;as suæ doctrinæ repugnates, rejicit. Quod autē hi libri inter sacros sint connumerandi, testantur beatus Augustinus, Damascenus, Innocentius papa huius nominis primus: demum concilium Carthaginense tertiu inter canonicas scripturas hos Machabæorum libros censuit collocandos. Quę omnia suprà lib. 1. cap. 2. protulimus. Verūm Lutherus & illius imitatores obijciunt nobis Hieronymum dicentem tales libros non esse canonicos. Sed re vera aliter Hieronymus sentit quā ipsi putant. Nam in præfatione in libros Machabæorum Hieronymi verba sunt hæc: Machabæorum libri licet non habeantur in canone Hebræorum, tamen ab Ecclesia inter diuinorum voluminum annotatur historias. Hæc Hieronymus. Ex cuius verbis constat hos libros esse ab Ecclesia in sacrorum numerum coaptatos. Quod si Ecclesia censuit hos libros esse pro diuinis recipiendos, quamvis in canone Hebræorum non habeantur, nullus citra haeresis notam illis repugnare valebit.

Cerdon. **T**ertia haeresis est quæ Euāgelia sacra rejicit. Nam Cerdon, de quo suprà dixi Marciō, solū recipiebat Euangeliū Lucæ, alia tria rejiciens. Hoc enim de illo refert Tertullianus in lib. de haeresibus. Cerdonis errorē postea suscepit Marcion, eiusdem Cerdonis discipulus, prout Irenæus testatur lib. 1. aduersus haereses.

Quarta

A **Q**uarta hæresis est, quæ ex omnibus quatuor Euāgelijs solūm recipit Euāgeliū Matthæi, reliqua tria contemnens. Hanc hæresim tribuit Philaster Cerintho, in suo libro de hæresibus. Verūm Augustinus in cap. 8. sui opusculi de hæresibus, de hoc Cerintho differens, nunquam huius hæresis meminit. In eius lib. 1. aduersus hæreses cap. 26. tribuit hunc errorem Ebioni, à quo dicti sunt Ebion. Ebionitæ hæretici.

Quinta hæresis est, quæ Actus Apostolorum non recipit, sed illum librum conatur auferre ex catalogo sacrorum libroru. Hanc hæresim tribuit etiam Philaster Cerintho simul cū præcedēte, cuius nec meminit Augustinus, sicut nec præcedentis. Eusebius Cæsariensis lib. 4. historiæ Ecclesiasticæ, refert Seuerum, à quo Seueriani hæretici dicuntur, non recepisse librum actuum Apostolorum.

Sexta hæresis est, quæ omnes Pauli Apostoli epistolas docet nullius esse momenti. Huius pestiferæ hæresis primus autor fuit Ebion. Hoc enim illi tribuit Irenæus lib. 1. aduersus hæreses cap. 26. Et hoc ideo Ebionem fecisse constat, quia Ebion decebat legem veterem simul cum noua esse obseruandam. Cui doctrinæ cùm tam aperte repugnet Paulus in pluribus suis epistolis, ideo Ebion ut suum tutaretur errorem, ad hoc confugit asylum, vt omnes Pauli epistolas rejice ret. Post Ebionem successit in eodem errore Seuerus: quanquam Augustinus in libro de hæresibus de Seuero faciens sermonem, nunquam huius erroris meminit. Verūm Eusebius Cæsariensis lib. 4. historiæ Ecclesiasticæ cap. 26. refert Seuerum obtrectasse Paulo, & omnes illius epistolas refutasse. Et hoc idem fecisse Tatianum Encratitatum principem aperte innuit, quanquam de Tatiano Augustinus differens, nunquam hoc illi impingit. Hanc eandem hæresim suscepisse Elcesitas testatur etiam Eusebius libro. 6. Ecclesiasticæ historiæ cap. 27.

B **S**eptima hæresis non recipit epistolam Iacobi. Huius hæresis autor est Martinus Lutherus. Nam licet olim ab aliquibus de illa dubitatum fuerit an esset Lutherus Iacobi, tunc tamen non erat adhuc aliquid de illa definitum ab Ecclesia. Atcūm modo iam sit ab Ecclesia in multis concilijs recepta, non licet iam de illa dubitare. Quapropter Lutherus qui illam contra Ecclesiæ definitionem rejicit, merito hereticus hac ratione censetur. Quare autem Lutherus hanc Iacobi apostoli epistolam rejicit, apertum est. Lutherus enim, vt in titulo de fide relatum est, sentit fidem iustificare, eamq; fidem satis ad vitam æternam assequendam, etiam si opera desint: Iacobus autem in sua Canonica epistola docet fidem sine ope ribus esse mortuam. Quia ergo Lutherus vidit Iacobi epistolam suæ repugnare sententiæ, ideo hanc epist. negat, dicens nō esse Iacobi apostoli, nec digna apostolico spiritu. Et certè miror quod Lutherus tam effronter sit, vt negare audeat epistolam illam esse Iacobi, cùm tot illustres viri ijq; vetustissimi testenf esse Iacobi. Augustinus in libro de meritis, & peccatorum remissionibus, citat testimonium ex hac epistola sub nomine Iacobi. Hieronymus in epistola ad Ctesiphontem disputans contra Pelagianos, vtitur testimonio huius epistolæ. Vrbanus Papa huius nominis primus, vir martyrio clarus, in epistola de communi vita & oblatione fidelium, citat testimonium ex hac epistola sub nomine Iacobi apostoli. Et Anacletus Papa & martyr, qui (vt ipse in quadam epistola testatur) fuit à beato Petro apostolo presbyter ordinatus, in epistola de oppressione episcoporum, circa medium citat etiam testimonium ex hac epistola sub nomine Iacobi. Iustius est ergo vt his sanctissimis & vetustissimis testibus credamus, quam vni Luthero fatuo atque amenti, præsertim cum de hac re extet totius Ecclesiæ definitio, quæ illam epistolam sub nomine Iacobi inter canonicas scripturas collocauit.

Octaua hæresis non recipit Ioannis Euāgeliū, nec illius Apocalypsim. Huius hæresis autores dicti sunt Alogiani, eō q; filium Dei negabant esse verbum,

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Alogia
ni.

bum. Nam logos græce, idem est quod latine sermo, siue verbum: hinc Alogiani C dicti sunt, tanquam sine verbo. Cum ergo Euangelium Ioannis apertissime testetur filium Dei esse verbum, ideo illi negant Ioannem scriptisse Euangelium, negant etiam eum scriptisse Apocalypsim. Eusebius Caesariensis lib. 7. historiæ Ecclesiasticae refert fuisse aliquos qui Apocalypsim Ioannis reiecerint, dicentes nihil in illa esse apostolica grauitate dignum, sed librum esse à Cerintho haeretico fictum dicebant. Sed hoc non ita esse, præter Ecclesiæ definitionem, quæ maximum est testimoniu[m], plures sacri vetustissimorum scriptores testantur, qui Apocalypsim tanquam scripturam sacram, & à beato Ioanne compositam, interpretati sunt. Omitto recentiores, quibus non tanta fides in hac parte debetur. Augustinus interpretatus est Apocalypsim, quam dicit esse Ioannis Apostoli. Dionysius Alexandrinus episcopus, ut testatur Eusebius lib. 7. historiæ Ecclesiasticae, eandem Apocalypsim interpretatus est sub nomine beati Ioannis, quanquam dicit illum dubitasse an fuerit Ioannis apostoli, an alterius Ioannis, sancti quidem viri, non tamen apostoli. Cuiuscunq[ue] tamen fuerit, dicit illum fateri scripturam illam esse sacram, & velut talem ab illo fuisse receptam. Melito Asianus Sardensis episcopus, & Hippolytus, & Irenæus, hi omnes teste Hieronymo in libro de viris illustribus, Apocalypsim Ioannis sunt interpretati. Sed licet horum virorum testimonia magna[m] habent vim ad hanc rem stabilendam, multo tamen maioris autoritatis est ipsius Concilium Tolestanum. Concilium namq[ue] Toletanum quartum cap. 16. suorum decretorum de hac re ita definit: Apocalypsim librum, multorum conciliorum autoritas, & synodica sanctorum præsulum Romanorum decreta, Ioannis Euangeliæ esse præscribunt, & inter diuinos libros recipiendam constituerunt. Et quia plurimi sunt qui eius autoritatem non recipiunt, eamq[ue] in Ecclesia Dei prædicare contemnunt: si quis eum deinceps aut non receperit, aut à pascha usq[ue] ad pentecosten in Ecclesia non prædicauerit, excommunicationis sententiam habebit. Hæc D Concilium Toletanum.

August. N Duersus omnes has haereses quæ ex catalogo sacrorum librorum aliquem librum auferre conantur, non est opus nunc disputare, quoniam illa quæ su præ in libro primo cap. 2. diximus, sufficiunt ad omnes has haereses refellendas. Ibi enim adduximus aliqua concilia, videlicet Laodicenum, & Carthaginense tertium, ex quibus constat omnes hos libros, quæ modo narrauimus fuisse à varijs haereticis rejectos, esse ex canone sacræ scripturæ. Quanta autem sit in hac parte Ecclesiæ autoritas, non est nunc opus ostendere, cum non sit alia res in qua magis Ecclesiæ autoritas pateat. Vulgatissimum est illud Augustini: Euangelio non crederem, nisi Ecclesiæ crederem. Non enim aliunde quis scire valet (seclusa De ireuelatione) talem aut talem scripturam esse Euangelium, nisi ab Ecclesia dicente nobis illam scripturam esse Euangelium. Cum ergo Ecclesia iam nos docuerit, o[mn]es hos quosmodo numerauimus libros esse canonicos, & sacros, non est quod aliquis citra haereticum illis repugnare quomodo libet valeat.

Lutherus

SCIENTIA

Ihil est quod non temerarit Lutherus: qui non est contentus omnia hominum opera damnare, & de peccato notare, nisi etiam scientias omnes infamasset. Nam dicit scientias omnes speculativas, errores esse dicendas. Quis iam ferre poterit hominem tam temerarium & effrontem, qui non solum ea quæ fides docet, negat, sed illa quæ sunt evidenti veritate manifesta, condemnat: Credo firmiter illum nescire quid sit error: quoniam si sciuisset, nequaquam dixisset omnes speculativas scientias esse errores. Pugnant enim inter se scientia & error: quod sit ut nunquam invnum coire possint. Si scientia est, error esse non potest: si error est, scientia immerito dicit. Et ut hæc apertiora sint, audiamus Augusti-

A Augustinum dicentem quid sit error. Errare (inquit ille in Enchiridio cap. 17.) est approbare falsa pro veris, aut improbare vera pro falsis, aut habere incerta pro certis, aut certa pro incertis. Hæc Augustinus. Cùm ergo scientiæ plures speculatiuæ doceant multas veritates euidentissimas, quomodo dicentur errores? Vera sunt quæ docent & certa, & euidentissimè manifesta, sicut sunt illa quæ docentur in Arithmetica & Geometria non sunt ergo illæ de errore notandæ. Sed ut mendacium suum aliquo colore depingat, dicit propterea scientias omnes censeri ab eo errores, quia procedunt necessariò ex corde malo & nondum sanato per gratiam. Nam iuxta illum (ut suprà in titulo de operibus, & titulo de peccato docuimus) omnia opera quamlibet bona sunt peccata: & iustus in omni bono opere peccat. Et propter hanc eandem causam docet omnes scientias speculatiuas esse censendas errores, quia ex corde malo per gratiam nondum plenè in hac vita sanato procedunt. Quæ argumentatio si bene colligeret, probaret omnes mechanicas artes, imd & omnes artes liberales, Grammaticam scilicet, Logicam, Rhetoricam, esse errores, & mathematicas disciplinas quæ sunt omnium certissime, sed hoc arguit Paulus, qui in ea quæ est ad Rom. epist. ait: Lex peccatum est. Absit! sed peccatum non cognoui nisi per legem, legem (inquam) vocalem, aut scriptam, aut mentalem. At cùm lex doceat nos cognoscere peccatum, scientia meritorum dicetur. Et hanc Paulus negat esse peccatum. Non ergo omnis scientia dicenda est error, etiam si à peccatore procedat. Præterea etsi daremus Lutheru omnem hominem esse peccato depravatum, non propterea cogeremur concedere, omnia quæ ab homine peccatore procedunt, esse peccata & errores: quia non necessariò procedunt ab homine secundum id quo malus est; sed possunt ab illo oriri secundum id quo bonus est: præsecundum dona naturæ, secundum quod illa rationalis est, & capax disciplinæ, per quam virtutem naturalem nil obstat quin homo malus bonam artem inuenire possit, & veram et certam scientiam intelligere & docere. Nam (iuxta diuinum Dionysium) naturalia in dæmonibus manserunt integra etiam postquam obdutatis sunt in peccato. Non igitur mirum, si in hominibus adhuc viatoribus, quamlibet peccato depravatis, natura sit capax veritatis, præsertim cùm tot sint artes & scientiæ generi humano utilissimæ à malis hominibus repertæ: quod non nisi impudentissimè negari potest, cùm tot sint graues autores qui de hac re testentur. Demum hanc peruersam Lutheri doctrinam cum alijs multis illius eiusdem classis damnauit facultas theologie Parisiensis: hoc idem fecit academia Louanensis. Nec dignum putavi amplius pro hac re digladiari.

SEPVLTVRA

Eneas Sylvius in libro de origine Bohemorum cap. 35. errores Vvaldensium recensens, hunc inter alios miscet, quo illos assertere ait nihil distare quacunq; tellure corpora humana sepeliantur, siue locus sit sacer, siue non. Et certè nescio an hæc assertio heresis dici mereatur: quoniam si hoc solùm docet, quod locus nihil faciat ad augendam vel minuendam animæ miseriæ, verum est quod ait. Nam hoc ipsum docet Augustinus libro de cura pro mortuis agenda. Et libro, 1. de ciuitate Dei, cap. 12, eandem astruit sententiam, sic inquiens: Nullo modo enim diceret veritas: Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere: si quicquam obesset vitæ futuræ, quicquid inimici de corporibus occisorum facere potuissent. Nisi forte quipiam sic absurdus est, vt contendat eos qui corpus occidunt, non debere timeri ante mortem, ne corpus occidant: & timeri debere post mortem, ne corpus occisum sepeliri non sinant. Falsum est ergo quod ait Christus: Qui corpus occidunt, & postea non habent qd faciant, si habent tanta quæ de cadaveribus faciant. Absit ut falsum sit quod veritas dixit. Et quibusdam interpositis subdit: Proinde ista omnia

Augustinus.

Rom. 7:2

Dionysius.

Augustinus.

Matt. 10

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

omnia, id est curatio funeris, conditio sepulturæ, pompa exequiarum, magis vi-
uorum solatia sunt, quam subsidia mortuorū. Si aliquid prodest impio sepultura
preciosa, obserit pio vilius aut nulla. Hæc Augustinus. Et hoc ipsum quod modo di-
xit, funera magis esse viuorum solaria, quam mortuorum subsidia, in libro de cu-
ra pro mortuis agenda cap. 7. iterum confirmat, sic inquiens: Et tamen ex illo hu-
manicordis affectu, quo nemo vñquam carnem suam odio habuit, si cognoscant
homines aliquid post mortem suam suis corporibus suorumq; defunctorum de-
esse quod in sua cuiusq; gente vel patria poscit solennitas sepulturæ, contristantur
homines, & quod ad eos post mortem non pertinet, ante mortem suis corpori-

^{3 Reg. 13} bus timent, ita ut inueniatur in libris Regum Deū per prophetā minari alteri pro-
phetæ, qui eius transgressus est verbum, quod non inferretur cadauer eius in se-
pulchrum patrum eius. Et post pauca subdit Augustinus, quanti hæc poena pen-
denda sit, si secundum Euangeliū cogitemus, vbi post corpus occisum nihil me-
tuendum esse didicimus, ne membra exanima patientur, nec poena dicenda est: si
autem humanum erga suam carnem consideremus affectum, potuit inde terreri
vel contristari viuus, quod sensurus non erat mortuus: & hæc poena erat, quoni-
am dolebat animus id de suo corpore futurum, quamvis cūm fieret non doleret.

Hactenus Augustinus. Ex cuius verbis aperte satis patet, locum sepulturæ nihil
prodeste animæ ad gloriam vel miseriam eius augendam vel minuendam. Et hoc
idem docet Innocentius papa huius nominis tertius, sic inquiens: Licet non obsit
iustis sepultura nulla vel vilis, impijs tamē celebris vel speciosa non prodest. Hec
ille, Itaq; si hoc solum Vvaldenses dixerunt nihil videlicet prodeste corporum se-
pulturam ad gloriam animæ augendam, vel miseriam inferni minuendam, bene
quidem senserunt, neq; illorum sententia esset de hæresi notanda. Verūm quo-
niam absolutè dixerunt nihil prorsus prodeste animæ quod corpus in loco sacro
sepeliatur, ideo merito illorum sententia damnatur: quoniam etsi non proposit ad
gloriam animæ augendam, aliam tamen habet non contempnendam utilitatem.

Nam viui qui locum sacrum ingrediuntur in quo corpus sepultum est, quoties re-
colunt vbi sepultum sit amici vel cōsanguinei corpus, & venit in mentem sanctus
aut sancta in cuius honorem ille locus sacratus est, illi sancto aut sanctæ animæ
dilectam commendant, vt Deum pro illa intercedere dignetur. Nec dubium est
tales orationes illis prodeste qui in statu salutis decesserunt, quoniam cūm hic vi-
uerent, hoc meruerunt, vt talia sibi post hæc vitæ prodeste possent: quāuis & hoc
viui facere possint pro illis qui in locis sacris non sunt sepulti: sed non ita recorda-
rentur nisi illos, vt ita faciant, admoneat sepultura. Nam cūm sepulchra in locis
sacris visuntur, defuncti qui illuc sepulti sunt, ad memoriam reuocantur: & si ibi
sepulti non essent, forte nulla esset in loco sacro defunctorum memoria. Sicutem
extra locum sacrum illorum meminisse contingat, animus tamen non solet ibi
tam paratus esse vt Deum pro illis precetur. Propter hoc enim sepulchra monu-
mentalata in dicuntur, quod moneant mentem, & viuos admoneant vt illuc sepul-
torum recordentur. Quod si tanta propinquorum & amicorum habeatur obli-
vio, vt etiam defunctorum sepulchrī inspectis non meminerint Deum pro illis
orare, est adhuc aliud quod manifeste, cadaueribus in locis sacris sepultis prodeste
possit: suffragia scilicet quæ in unoquoq; sacro loco ab illius loci ministris fieri so-
lent pro illis qui intra septa suorum cōmeteriorum sunt sepulti. Propter hæc cau-
sam sicut semper religio fuit corpora sepelire: ita etiam religio fuit quo loco sepe
lienda forent, considerare, vt ab impijs si deles mortui perinde ac viui discernantur.
Et hoc non solum à Christianis, verūm etiam à Iudeis fuit obseruatum. Nam pa-
triarchæ de suorum corporum sepultura anxie dum viuerent curauerunt. Abra-
ham siquidem agrum emit ab Ephron Etheo quadragesitis siclis argenti in se-
pulturam Saræ vxoris suæ in quo Jacob illius nepos sepeliri se iussit, & Thobias

Gene. 23.

Gene. 50

Tho. 12.

mortuos

A mortuos sepeliendo Deum promeruit. Hanc suorum corporum sepulturam patriarchæ reliqui & prophetæ curauerunt. Sed & apud sanctorum cadauera sepeliri optimum censebant: sicut de propheta illo Samariæ quem filius suis præcepisse regum narrat historia: Sepelite (inquit) me quum mortuus fuero, in sepulchro in quo vir Dei sepultus est: iuxta ossa eius ponite ossa mea. Quæ res profuit illis: quoniam Iosias rex cum templo idolorum euerteret post multos annos, & honorem prophetæ sancto deferret, iussit ut alterius prophetæ, qui iuxta illum sepulcherat, ossa intacta manerent. Et ex triginta argenteis à luda proditore relatis principes sacerdotum emerunt agrum figuli in sepulturam peregrinorum, ne aut insepulti manerent, aut in prophano loco sepelirentur. Et de hoc satis.

SILENTIVM

EVerunt quidam hæretici in tantum silentio studentes, ut digitum narium & labijs suis opposentes, silentiū quasi semper ex ercuerint, non alia rei quam taciturnitatē studium accommodantes. Qua in re prophetas se imitari dicebant, quoniam David propheta ait: Pone domine custodiam ori meo, & ostium circumstantiæ labijs meis. Hi hæretici græca voce vocati sunt Pattalorinchitæ. πάτταλος græce, latine dicit palus. πύγχος est nasus. Constat ergo ideo dictos esse Pattalorinchitas, quasi palum vel digitum in modum palii super narem ponentes. Ex quo patet hanc vocem in Philastro esse depravatam propter librariorum ignorantiam: quoniam apud Philastrum vocantur Pas-salorinchitæ, cum tamen Augustinus vocet eos Pattalorinchitas; reddens hanc vocis etymologiam quam nos proximè descripsimus.

* Quo autem tempore hæresis cœperit aut quis illius fuerit inuentor, nec Philaster neq; Augustinus expressit.] *

B Vt autem de eorum assertione dicam, magis mihi videntur hi Pattalorinchitæ sequi Pythagoricam vanitatem, quam prophetarum sapientiam & pietatē. Nam illud prophetæ quod ex psalmis citauimus, minime illis suffragatur. Non enim petit prophetæ in custodiam labiorum suorum murum, sed ostium. Pone (inquit Psalmista) custodiam ori meo, & ostium circumstantiæ labijs meis. Non dixit murum, quoniam si petisset murum, omnem videretur loquendi facultatem a se abieciisse. Sed dixit ostium, & non qualemque, sed circumstantiæ, quod videlicet loco & tempore aperiri valeat. Quibus verbis solam moderatam & temperatam pertinuit loquitionem, & non perpetuum silentium: ut videlicet cum tacendum esset, taceret: cum oporteret loqui, loqueretur. Nam (ut eiusdem prophetæ filius post eum docuit) tempus est loquendi, quemadmodum & tacendi. Et si taciturnitas esset semper commendatione digna, nunquam Esaias deplorasset obseruatum a se silentiū, dicens: Væ mihi, quia tacui. Certè aduersus tam vanā superstitionem piget amplius disputare. Huius hæresis nunquam meminit Guido carmelita in sua summa de hæresibus, cum tamen Augustinus, quem ille in recensendis hæresibus imitatur, illam sexagesimotertio loco inter alias hæreses collocauerit.

SIMONIA

EVit quædam execranda hæresis, qua creditum est spiritualia Dei dona posse pecunia comparari. Huius hæresis autor fuit Simon ille Magus, de quo in Actibus Apostolorum dicitur, quod postquam baptizatus fuerat in Samaria a Philippo diacono, videntis quia per impositionem manus Apostolorum daretur spiritus sanctus, obtulit Apostolis pecuniā, dicens: Date & mihi hanc potestatem, ut cuicunque imposuero manus, accipiat spiritum sanctum. Quia ergo hic primus post suscepsum baptismum credidit spiritualia esse venalia, ideo peccatum illud & hæresis ab illo nomine accepit, ut à Simone simonia di-

Simon
Magus.

Acto. 8.

ZZ. nia di-

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

nia dicatur. In eundem errorem labuntur Græci, qui teste Guidone Carmelita discunt licere prælationes Ecclesiasticas vēdere, & sic ab eorū patriarcha fieri asserit. Eodem notantur errore Armeni. Et hæc prima fuit hærelis quæ post Christi in cœlos ascensionem in Ecclesia est orta, quam statim beatus Petrus redarguit dicens: Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri. Et statim illum declarauit excommunicatum, et à consilio fideliū eiecum, ideoq; subdit illi dicens: Non est enim tibi pars neq; sors in sermone isto, hoc est in sermone fidei. Cor enim tuum non est rectum coram Deo. Pœnitentiam itaq; age ab hac nequitia tua, & roga Deum si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui. In felle enim a maritudinis & obligatione iniquitatis video te esse. Præterea Giezzi famulus propheta Helisei fuit à Deo lepra perpetua percussus, quia pecuniam recepit pro beneficio sanitatis quod Helieus contulerat Naaman leproso. Rursum, ipse veritatis magister discipulos suos ad prædicandū mitiens, postquam illis dedit potestatem curandi infirmos, sanandi leprosos, ejiciendi dæmonia, statim subiunxit dicens: Gratis accepistis, gratis date. Deinde, cum in omni emptione rerū & venditione, seruanda sit in precio rerum æqualitas, convincitur ut is qui credit spiritualia Dei dona posse preciosū comparari, credat etiam pecuniam esse æq; bonam & æq; preciosam sicut spiritualia Dei dona. At Sapientia in proverbiis contrarium sentit dicens: Accipite disciplinam meam, & non pecuniam: doctrinam magis quam aurum eligit. Melior est enim sapientia cunctis opibus preciosissimis, & omne desiderabile ei non potest comparari. Vnde Thrasius Constantinopolitanus episcopus in quadā epistola ad Hadrianū papam sic ait: Tolerabilius est Macedoniū, & eorū qui circa ipsum sunt, sancti spiritus impregnatorum hæresis impia. Illi enim creaturam & seruum Dei patris et filii spiritum sanctum delirando fatentur, isti verò eundem spiritum sanctum efficiunt suum seruum. Omnis enim dominus quod habet, si vult, vendit, siue seruum, siue aliquid aliud eorū quæ possidet. Similiter & qui emit, dñs eius volens esse quod emerit, per preciū pecuniae illud acquirit. Hæc ille. Quæ verba citantur à Gratiano in volumine decretorū in prima causa, quæstione etiam prima, cap. Eos. Cum ergo tam graue peccatum sit simonia, per quā tam peruersa de Deo habetur opinio, ideo iustissimè multis conciliarū decretis cautum est ne pro alicuius rei spiritualis collatione aliquod precium recipiat. Concilium nanc̄ Elibertinū ca. 48, suorū decretorū sicut dicitur: Emendare placuit, vt hi qui baptizantur (vt fieri solebat) nummos in concham non mittant, ne sacerdos quod gratis accepit, precio distrahere videatur. Hæc ibi. Concilium Toletanū vndecimū, ca. 8. suorū decretorū sic definit: Quicquid inuisibilis gratiæ collatione tribuitur, nunq; quæstu vel quibuslibet premijs venundari penitus debet, dicente dño: Quod gratis accepistis, gratis date. Et ideo quicunque deinceps in Ecclesiastico ordine constitutus, aut pro baptizandis consignandisq; fidelibus, aut collatione chrismatis, vel promotionibus graduū, precia quælibet vel præmia, nisi voluntariè oblata, pro huiusmodi ambitione suscepit, equidē si sciente loci episcopo tale quicq; à subditis perpetratur, idem episcopus duobus mensibus excommunicationi subiaceat, pro eoq; scienter mala cōexit, & correptionē necessariam nō adhibuit. Si autē suorū quispiam eodē nesciente de supradictis quocunq; capitulis accipiendū esse sibi crediderit, si presbyter est, trium mensium excommunicatione plectatur: si diaconus, quatuor. Subdiaconus verò vel clericus his cupiditatibus seruiens, & cōpetenti poena & debita excommunicatione plectendus est. Hæc Concilium Toletanum. Et Concilium Braccarense secundum cap. 3. idem decernit esse faciendum. Sed de hacre satis. Contra simoniacos scripsit librum unum Petrus Damianus ex monacho Benedictino cardinālis & episcopus Hostiensis. Hunc tamen librum fateor me non vidisse sed testimoniō Ioannis Trithemij in libro de Ecclesiasticis scriptoribus id afferentis dixi. Spes

A

SPES.

TOtsunt peruersa Lutheri dogmata, ut vix sit res aliqua ad fidem aut morespertinens, de qua non docuerit impiū aliquid Lutherus. Malè quidem sentit de virtute fidei, malè docet de charitate; pessimè etiam docet despe. Dicte mī spem nō procedere ex meritis. Nec mirū q̄ hæc docet: qm fieri nequit, vt ex impuro & corrupto fonte purā quis hauriat aquā, aut ex putrida arboris radice bonos colligat fructus. Lutherus autē dixerat oia nostra opera nūl prorsus valeret nā oia opera nra dicit esse peccata: ac proinde cōsequēs est vt nullus iā (iuxta illū) operibus fidat, aut propter illa aliquid à Deo consequuturū se speret. Totam enim spem suam Lutherus in fide collocat: & sic (vt alijs diximus) fidem extolkit, vt prorsus operibus detrahatur: & ob hanc causam docet nequaquam spem nostram esse in operibus figendam. Quod fit, ut dum nimium fidei tribuat, spem omnino euertat: quoniam loco spei docet præsumptionem, cùm homines absq; operibus docet gloriā sperare. Nam etsi opera suapte natura indigna sint quæ tanta mercede, quanta est gloria cœlestis, donentur: tamen propter conuentionem quam Deus cum hominibus fecit, qua gloriā bene operantibus sedaturum promisit, iam nostra opera gloria digna censemur. Nam bonus ille paterfamilias conuentionem fecitcum operarijs ex denario diurno. Ecūm operarij Matt. 20 qui primo mane venerant, sperarent se aliquid amplius accepturos, dixit vni ex ilis paterfamilias: Nonne ex denario conuenisti mecum: Tolle quod tuum est, & vade: Amice non facio tibi iniuriam. Iniuriam quidem se fuisse facturuna censeret, si iuxta conuentionem denarium non dedisset. Propter hanc causam dixit denarium esse mercenario debitum, sic inquiens: Tolle quod tuum est. Quid tuum: certè denarium, nam ex illo conuenerat. Propter hanc eandem causam alibi dicit

B idem Salvator: Dignus est mercenarius mercede sua. Ex quibus omnibus constat gloriā esse debitam iusto, velut mercedem mercenario. Debitam quidem, quia promissa: quoniam nisi promissa esset, debita non esset. Nunc ergo hoc iacto fundamento, percontarivo Lutherum, quid mercenarius qui in alieno agro desudat, speret. Certum est illum sperare mercedem sui laboris: pro hac enim labrat. Sed quare sperat: Nunquid propter solam domini in cuiusagro laborat, bonitatem & misericordiam: Non certè, sed etiam propter suum laborem. Sperat quidem in bonitate domini: quoniam nisi illi credidisset, & in promissis illius confidisset, nunquam in agro illius laborasset. Verūm etsi illius fidem exploratam habeat, & misericordiam & bonitatem agnoscat: scit tamen certò illum mercedem non daturum nisi in agro illius laborauerit: & propter hoc dictis domini fidens, sperat se propter labores suos mercedem accepturum. Ad hunc modum iusti omnes faciunt, qui in bonitate domini & clementia confidunt quod gloriā illis dabit æternam. Verūm quia sciunt quod tam magnam mercedem non dabit pigris & inertibus, ideo laborare satagunt, vt per labores suos gloriā assequi mereantur. Hinc apud Iob dicitur: Militia est vita hominis super terram, & sicut mercenarij dies eius. Quæ verba pertractans beatus Gregorius in moralibus ait: Scendum quoq; quod mercenarius solicite curat inspicere ne vñquam dies vacuus labatur ab opere, & expectatus finis temporis ne inanis veniat ad remunerationē. In laboris nang; studio conspicit quid percipere in tēpore remunerationis possit. Nam cùm opus crescit, præmiū fiducia proficit. Cùm verò opus torpuerit, spes à remuneratione labascit. Vnde & electus quisq; vitam suam quasi mercenarij dies pensans, tanto fidentius spe tendit ad præmium, quanto nunc robustius perdurat ad laboris incrementum. Qui sit decursus præsentis temporis, pensat. Dies cum operibus numerat. Ne à labore vacua trāseant vitæ momenta, formidat. Aduersis gaudet, passione reficit, moerore souet: qā subsequentis vitæ præmijs tanto se re-

Matt. 10:

Iob. 7.

Gregorius.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

miserari largius conspicit, quanto pro amore illius quotidianis se mortibus ve-

CPsalm. 43. rius impendit. Hinc namq; est quod ciues supernae patriæ, conditoris eius, psalmista vocibus dicunt: Propter te mortificamur tota die. Hinc Paulus ait: Quotidie 1. Cor. 15 morior propter gloriam vestram fratres. Hinc iterum dicit: Ob quam causam haec 2. Tim. 1. patior, sed non confundor. Scio enim cui credidi, & certus sum quia potens est de positum meum seruare in illum diem. Sancti igitur viri quot labores nunc veritati commendantes exhibent, tot iam remunerationis suæ pignora intra spei cubulum clausa tenent. Hactenus Gregorius. Ex verbis apertissimè constat iustorum spem àmeritis suum ortum habere, propterea quod illorum vita est sicut mercenariorū, qui non sperant se suscepturos mercedem, nisi labores præcedant.

Roma. 5. Præterea hoc ipsum docet Apostolus Paulus in ea quæ est ad Roma. epistola, sic inquiens: Non solum autem, sed & gloriari in tribulationibus, scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem.

Ambro. Quem locum interpretans Ambrosius ait: Spes, in eo qui probatus videtur, non immeritò dicitur. Dignus enim scietur accepturus remunerationē in regno Dei.

Hæc Ambrosius. In quibus verbis aperte docet illam solam meritò dicispem, quæ bonis operibus atq; probatis innititur. Sed apertius hoc docet Anselmus, qui in commento super epistolas Pauli præfatum Pauli locum interpretans, sic ait: Probatio operatur spem, quia unusquisq; ex eo quod per tribulationes insuperabilis probatus est, incipit habere spem, id est certitudinem futuræ gloriæ, quæ humanae rationi vanam videtur, sed testimonio virtutis firmatur. Si quis enim nondum sibi probatus præmium sperat, nondum sperat, sed præsumit. Nam tribulationes quibus patientia fidelium probatur, non solum eas debemus intelligere, quæ extrinsecus accidunt, id est de damnis vel languoribus, vel ex quoilibet corporis cruciatu, sed eas etiam quas intus sibi faciunt aut perforunt, dum in requie positi semetipsos affligunt & atturunt, obstante voluptatibus suis, refrenando libidinem; & cætera quæ ad bonum continentiae vel abstinentiae pertinent, faciendo, ex quibus sine dubio nascitur patientia, quæ probabilitis effecta generat spem. Spes autem est honorum expectatio futurorum. Hæc Anselmus. Quid hic dicet Lutherus contra tam præclarata testimonio: Si Ambrosium & Anselmum contemnere non veretur, dignum tamen est ut saltem Paulum vereatur, qui ait: Probatio autem operatur spem. Spes ergo nascitur ab operibus bonis, probatis & examinatis. Deinde ipsem Paulus propter bona opera quæ multa fecerat, sperat haud du-

2. Tim. 4. biè se gloriam acceptum. Sic enim ait: Ego enim iam delibor, & tempus resolutionis meæ instat. Bonum certamen certavi, cursum consummaui, fidem seruauit, in reliquo deposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex: non solum autem mihi, sed & his qui diligunt aduentum eius. Si aliquis à beato Paulo interroget, unde tam certam conceperit spem, ut magna cum fiducia dicat depositam sibi esse coronam iustitiae, respondebit inde se certum esse de sua corona, quia bonum certamen certauit, cursum consummauit, fidem seruavit. Nec in hoc solum sperat, sed etiam in iustitia iudicis, hoc est Dei, qui nemini bene certanti unquam coronam meritam denegauit. Accedit ad hæc, quod ipsa met scriptura sacra docet nos ex parte in bonis operibus sperare. Nam propheta regius ita ait: Sacrificate sacrificium iustitiae, & sperate in domino. Quæ verba exponens Hieronymus super psalmosita ait: Sacrificium Deo immolate iustitiam, & consequenter sperabitis in domino. Hæc ille. Quibus verbis propheta aperte docet veram non esse spem quam non præcedit sacrificium iustitiae. Idem etiam docet Paulus in epistola ad Titum, sic inquiens: Sobrietè & piè & iustè viuamus in hoc sæculo, expectantes beatam spem; ut securi possimus futurā beatitudinē sperare. Hanc enim nomine spei ibi intellexit Paulus, prius admonuit sobrietè & piè & iustè viuere. Ex quibus constat veram spem aliqua ex parte ab operibus nasci.

Verum

A Verum Lutherus quoniam non vult sobrie aut iuste aut pie vivere, vellet spem veram absq; his omnibus habere. Rursum, spem omnium illorum qui sine meritis sperant, vanam esse sacræ literæ prædicant. Nam in libro lob legimus quod Iob. 8. spes hypocritæ peribit. Non ei placebit recordia sua, & sicut tela aranearum fiducia eius. Innitetur super domum suam, & non stabit, fulciet eam, & non cōsurget. Et in eodem libro iterum: Oculi impiorum deficient, & effugium peribit ab eis, Iob. 11. & spes impiorum abominatio animæ. Et Sapiens in proverbijs ait: Spes impiorum peribit. Et in lib. Sapientiae: Spes impij tanquam lanugo est, quæ à vento tolitur: & tanquam spuma gracilis, quæ à procella dispergitur: & tanquam fumus, qui à vento diffusus est: & tanquam memoria hospitis synius diei prætereuntis. Et in Ecclesiastico: Vana spes & mendacium viro insensato. Vana est ergo Lutheri Eccle. 34 insensati spes, quisine operibus cōfidit se gloriam æternam assequutur. Demum hæc Lutheri impia & insana sententia reprobata est ab vniuersitate Parisiensi inter alias illius multas quas facultas illa damnauit.

STUDIA GENERALIA

Vemadmodum tyrannus aliquis qui vi & violentia dominatur in populo, omnia arma quibus populus resistere posset tyrannicæ dominationi, ab eo aufert, quod facilius prout libuerit, sua exerceat tyrannidem, sic mihi fecisse videtur Ioannes Vicleph: qui cùm plurimas in populo sparsisset hæreses, ne per literarū notitiam impie illius doctrinæ resisti posset à populo, omne literarum studium ab eo auferre tentauit, dicens studia generalia esse vanagentilitate in Ecclesiam introducta, & tantum prodeesse Ecclesiæ, quantum prodest diabolus. Ex qua sententia satis aperte conuincitur istum voluisse enerua re potentiam Christianæ religionis, sublata Christianorum scientia. Arma enim

s. Cor. 10.

B militiæ nostræ (vt ait Paulus) non sunt carnalia, sed spiritualia. Nec fides nostra defendenda est armis carnalibus, sed verbis, & rationibus & argumentationibus, præsertim ijs quæ ex sacris literis deponi possunt. Paulus enim præparās Ephesios ad spiritualem pugnam, ait: In omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi extinguere: & galeam salutis assumite, & gladium spiritus, quod est verbum Dei. Hæc sunt arma quibus catholicus pugnat contra hæreticum. Hunc gladium habuerunt in manibus suis doctores sancti & catholici, & per illum fecerunt vindictam in nationibus, increpationes in populis. Vnde dictam inquam, quia Iudæos & Gentiles, à quibus persecutionem passi sunt, per virtutem gladij spiritualis, scilicet verbij Dei, occiderunt mundo, & conuerterunt ad fidem: separauerunt à vitijs, & conuerterunt ad virtutes, increpando eorum male acta. Vitius est enim sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti. At si hæc sunt arma quibus præliandum est, oportet in illis exerceri, ne forte cùm tēpus belli aduenerit, miles nunquam exercitatus, in bello succumbat. Dexterius enim pugnat militiæ assuetus, quā is qui nunquam arma sumpsit. Ideo merito milites hastiliū inter se exercent, vt ibidem discant qualiter hostes inuadere, & quo pacto illis resistere oporteat. Ad hunc modū oportet esse exercitium armorum spiritualium, esse ludi magistros qui doceant, esse inter discipulos certamina, contentiones, quæstiones, vt sic acutius ex contentione penetrant rectum earum rerum quas discunt intellectum, vt vel sic paratores & promptiores fiant ad resistendum hostibus, hoc est hereticis. Cùm autem hæc in studijs generalibus melius quam alibi fiant, cōuincitur inde iustum esse, imò necessariū, vt studia generalia & collegia instituantur ad literarum exercitium habendum. Præterea, si studia nō essent, nec doctores qui alios docerent, à quo docerent idiotæ: Nunquid quilibet sufficit sibi ipsi, vt nullo egeat doctore: Si hoc concedit Vicleph, audiat Salomonem contradicentem illi: Ne innitaris (inquit) prudentiæ Pro. 3.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Ibidem, tunc. Et iterum: Ne sis sapiens apud temetipsum. Et beatus Paulus ait: Nolite esse **G**
1. Cor. 12. prudentes apud vosmetipso. Quæ verba exponens Theophylactus ait: Hoc est,
 nolite vestræ prudentiæ vel viribus ita confidere, ut existimetis nemine vos indi-
 gere consultore, & quæ recta sunt, suggestente. Moyses enim et si Dei colloquio
 frueretur, opus tamen habuit quem consulteret socero. Hæc Theophylactus. Dic
 ergo mihi Vvicleph, vis ne contra Sapientis & Pauli præceptum, ut quisq; innita
 tur prudentiæ suæ: Si nō oportet esse sapientes apud nosmetipso, oportet ab alijs
 discere: qua propter necessarium est ut sint doctores, à quibus n̄ qui nesciunt, di-
 scant. At cùm hi doctores non passim habeantur, iustum est ut aliqua sint publica
 loca, ut puta ciuitates aut oppida aliqua, in quibus sint aliqui parati docere omnem
 discere volentem: sicut in republica qualibet bene gubernata sunt sua plurimis
 mercionij loca deputata, ut emere volens non discurrat vagus per oppidum, &
 incertus quo loco illa vendantur. Discere ergo est bonum & necessarium, præser-
 tim ignorantibus. Ergo docere eadem lege erit bonum & necessarium. Nam sicut
 quosdam posuit Deus in Ecclesia sua Apostolos, & quosdam prophetas, ita etiam
 posuit quosdam doctores. Si vtrunq; videlicet docere & discere, bonum est, cur
 studia generalia in quibus docent aliqui, discunt alij, mala erunt: Et si docentes
 prosunt, quomodo verum erit quod ait Vvicleph, quod studia generalia in qui-
 bus doctores docent, non magis prosunt Ecclesiæ, quam diabolus: Ceterū quod
 ait hæc studia generalia fuisse introducta in Ecclesiam vana quadam gentilitate,
 falsum est perinde ac reliquum. Nam apud Iudæos olim ante Christi aduentum
 fuerunt doctores, qui vocabantur scribæ, & fuerunt qui curam habebant docen-
 di populum, & hivocabantur Rabbini. Vnde Augustinus super Ioannem tracta.

Ioan. 9. 44. exponens illud Ioannis: Et interrogauerunt eum dicipuli eius: Rabbi, quis pec-
 cauit &c. sic ait: Scitis quia Rabbi magister est. Magistrum appellabāt, quia disce-
 re desiderabant. Quæstionem quippe domino proposuerunt tanquam magi-
 stro. Hæc Augustinus. Ex cuius verbis patet quod apud Iudæos à Rabbinis di-
 scebatur tanquam à magistris, quorum munus erat docere. Rursum, Iudæi admi-
Ioan. 7. rat de doctrina Christi dicebant: Quomodo hic literas scit, cùm nunquam didi-
 cerit: Et beatus Paulus in posteriore epist. ad Timoth. ait: Tu vero permane in his
2. Tim. 3. quæ didicisti, & credita sunt tibi, sciens à quo diceris, & quia ab infantia sacras li-
 teras nosti. Ex quibus duobus locis satis aperte conuincitur quod apud Iudæos sa-
 crarum literarum intelligētia disciebatur ab aliquibus, & docebatur ab alijs. Cùm
 ergo tam aperta sint testimonia comprobantia doctrinam & disciplinam, videa-
 mus quid Ioannem Vvicleph mouerit ad damnandum studia generalia. Quia in-
 eis (inquit ille) pullulant inuidiae, comparationes personarum & patriæ, & multa
 alia seminaria patris mendacij. Fateor hæc ibi adesse, sicut etiam alibi extra vniuer-
 sitates & studia hæc vitia adsunt: nec tamen ista oriuntur à studijs, sed à malitia
 ipsorum studentium. Nam alioqui nullus posset studere quin illisvitij maculare-
 tur. At cùm multisint studentes etiam in generalibus studijs huiusmodi vitio-
 rum expertes, conuincitur illa vitia non proficiunt ab studio, sed ab ipsis personis
 quæ alibi etiam eisdem inficerentur vitij. Non est (ut credo) ciuitas aut oppidi-
 lum quantumlibet paruum, in quo huiusmodi vitia, puta inuidiae, rixæ, conten-
 tiones, suspicione, mendacia, non s̄apē contingant. Nunquid forte damnanda
 erit omnis vita quæ in congregacione aut aliorum societate habetur, eo quod sem-
 per in qualibet multitudine nascantur: Absit, quoniam talis congregatio sine his
 vitij haberi posset. Quod autem talia habeantur, à malitia aliquorum prouenit
 non tamen omnium, quoniam multisine his vitij in congregacione vivunt. Non
 sunt ergo hac occasione damnanda generalia studia, alioqui eadem lege esset dam-
 nanda omnis populi congregatio. Accedit ad hæc, quod iste scholarum & studio-
 rum usus non est tam recens ut Vvicleph putat, sed ab ipsis Ecclesiæ primordijs
 incepit.

A incepit. Nam Antiochiae fuerat ab Apostolis constituta schola ad docendum, in qua erat insignes doctores ad id munus obeundum. Hoc autem ex libro Acto-^{Acto.14} rum Apostolorum cōisci potest, vbi sic dicitur: Erant autem in Ecclesia quae erat Antiochiae, prophetæ & doctores, in quibus Barnabas & Simon qui vocabatur Niger, & Lucius Cyrenensis, & Manahen, qui erat Herodis Tetrarchæ collactaneus, & Paulus. Ministrantibus autem illis domino dixit spiritus sanctus: Segrete mihi Paulum & Barnabam in opus ad quod assūpli eos. Ecce opus & officium ad quod ex omnibus Christi discipulis soli quinque sunt electi, qui Antiochiae doceant: & ex his quinque duo fuerūt ad Apostolatum euecti, videlicet Paulus & Barnabas. Ex quo patet tunc aliud fuisse doctoris officium, aliud Apostoli. Post hanc Antiochiae scholam alia fuit erecta Alexandriæ schola, de qua Eusebius Cæsariensis libro quinto historiæ Ecclesiasticæ capite decimo, de temporibus Antonini imperatoris loquens per hæc verba testatur: Cū per idem tempus scho-^{la}la Ecclesiasticæ & doctoris officio præfesset vir in omni eruditione nobilissimus Panthenus, ex quo apud eos consuetudo antiquitus tradita usque in hodiernum permanet, diuinarum scripturarum doctores inib[us] scholæ Ecclesiasticæ haberivi-^{ros} duntaxat in scientia & in eruditione probatissimos. Huius ergo officij velut autor quidam & dux, vir de quo suprà diximus, satis illustris habebatur: quippe qui etiam in philosophis prius, qui Stoici appellantur, nobiliter floruerit. Hæc Eusebius. Post hunc Panthenum dicit idem autor successisse in eadem schola Clementem, & post Clementem Origenem, & sic successivè alios narrat docto-^{res} qui illi scholæ præfuerunt. Non est ergo tam recens scholarum & studio-^{rum} inuentio, ut Ioannes Vuiclep[hi] putat. Sed vt huic finem litii imponamus, vi-^{deamus} quid concilium Constantiense de hac re definiat. Concilium namq[ue] Con-^{stantiense} sessione octaua dñnavit 45. articulos huius Ioannis Vuiclep[hi], quorū vice

B simus nonus sub his verbis ibidem ponitur: Vniuersitates, studia & collegia, gra-^{duationes} & magisteria in eisdem, sunt vana gentilitate introducta, & tantum pro-^{sunt} Ecclesiæ sicut diabolus. Hæc ibi. Qui articulus simul cum alijs, vna super o-^{maeslata} sententia, ibidem damnatus est.

SVBDITVS.

Villus est Ecclesiæ status quem non momorderit Ioannes Vuiclep[hi], nulla est potestas cui non detraxerit. Nec contentus est ipse obedien-^{Io. Vuiclep[hi]}tiā & subiectionem suis superioribus denegare, nisi etiam subdi-^{tis} id idem faciendum persuaderet. Neque hoc satis esse putauit, nisi subditos superiores suis prælati, & vasallos superiores suis dominis fa-^{ceret}. Dicit enim populares homines posse ad libitum suum prælatos & dominos delinquentes corrigere, & ita assurit populum iustè subtrahere decimas à sacerdotibus cùm eos peccatores esse cognoverint, & ab alijs dominis subtrahere tri-^{buta} propter illorum peccata. Quia in re euenisce cōperimus quod Paulus de hæ-^{2. Tim. 3:1} reticis ait: Mali homines & seductores proficient in peius, errantes, & in errorem mittentes. Talis est Vuiclep[hi], qui vt fauorem populi acquireret, in hunc lapsus est vesanum & pestiferum errorem, quo nullus alius pestilentior esse posset. Ni-^{hil} est enim quod magis possit nocere paci & tranquillitat[i] alicuius reipublicæ, quām si cuilibet populari homini tribuas potestatē corrīgendi prælatum aut do-^{minum} suum. Erit tunc quælibet res publica vmbra quædam aut imago inferni, in quo teste Job, nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat. Qualis quælo esse potest ordo, vbi is qui corrīgendus est, corrīgere vult: & qui corrīgere debebat, correctionem patitur. Nullus certè est ordo, imò maximè ordini cōtrarium est, vt is qui præest, corrīgatur ab illo cui præest. Nullus enim tunc esset alio

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Superior sicum eorum aliquis delinquit, se inuicem possent corrigere. Omis-
canda talis respublica quæ iuxta Vnicaphisentiam gubernanda esset. In ea e-
nim omnes rudes homines, idiotæ, scelesti, raptore, adulteri, mendaces, prælatos
& dominos suos corrigere vellent, & qui peior esset, vehementius dominū & su-
periorem inuaderet, vt ipse à nullo puniretur, sed in sua nequitia impunis man-
ret. Tunc em̄ omnia essent cōfusa. Puer cōtra senem tumultuaretur, ignobiles sur-
gerent in nobilem, idiotæ cōtra sapientes, discipuli cōtra magistrum, filij aduer-
sus parētes. Et ita esset respublica puteus qdām, vel (vt verius dicam) abyssus scan-
dalorum. Quid nō faceret populus tali licentia donatus? Est em̄ populus fera quæ
dam & immanissima bestia, qua nō est alia feriō aut truculentior. Præterea, si li-
cet cuilibet homini ex plebe dñm delinquētem corrigere: cur Dauid in spelunca
existensquam ingressus est Saul vt purgaret ventrem, nō interfecit eundem Sau-
lem, cùm tunc facilimē id agere potuisset? Nonne Saul rex iam malus erat, & re-
gno à domino Deo priuatus? Nunquid nō iam occiderat Achimelech sacerdotē,
& alias 55. viros vestitos Ephod linea, propterea q̄ Dauid esurienti panes propo-
sitionis dedisset? Nunquid non ipsummet Dauid səpissime occidere tentauerat
in iuste, fecissetq; nisi dñs seruum suum de manu illius seruasset? Et tamen cùm
hæc omnia notissima essent ipsi Dauid & omni populo, noluit Dauid illū punire
cùm posset, sed solū oram chlamydīs Saul silenter præscidit, nec tamen forte si
ne aliqua quāvis leui culpa id fecit: quod ex eo cōuincit, q̄ postea poenituit ipsum
Dauid eō quod abscidisset oram chlamydīs Saul. Quod fit vt multo magis poenitu-
isset eum si personam Saul percussisset. Ideo viris suis consulentibus illi vt occide-
ret Saul, dixit Dauid: Propitius sit mihi dominus, ne faciam hanc rē domino meo
Christo domini, vt mittam manum in eum, quia Christus domini est. Rur-
sum, Beatus Gregorius exponens illud lob: Qui regnare facit hominem hypocri-
tam, sic ait: Sed quia rectores habent iudicem suum, magna cautela subditorum
est non temere vitam iudicare regentium. Neque enim frustra per semetipsum
dominus æs numulariorum fudit, & cathedras vendentium columbas euertit,
nimirum significans, quia per magistros quidem vitam iudicat plebium, sed per
semetipsum facta examinat magistrorum. Et aliquibus interiectis, subdit: Ig-
itur sicut prælati curandum est ne eorum corda aestimatione singularis sapientiae
locus superior extollat, ita subiectis prouidendum est ne sibi rectorum facta di-
spiceant. Si autem magistrorum vita iure reprehenditur, oportet vt eos subdi-
ti etiam cum displicent venerentur. Hæc Gregorius. Ex cuius verbis constat
non licere subditis de vita pastoris iudicare: minus ergo licebit eis pastoris malam
vitam punire. Deinde cùm superius in titulo de potestate iam probauerimus
nullam potestatem nullumque dominium amitti per peccatum mortale, conuin-
citur ex eo subditis non licere dominos suos delinquentes punire. Alioqui cùm
deliquerint, iam potestatem amisissent, propterea quia peccantes subsunt illis
ad correctionem quibus ante peccatum præerant. Demum ex quadraginta-
quinque articulis Ioannis Vnicaphi in concilio Constantiensi sessione octava da-
mnatis, decimus septimus sic ait: Populares possunt ad suum arbitrium domi-
nos delinquentes corrigere. Qui articulus simul cùm alijs eiusdem ibidem da-
mnatus est.

SVFFRAGIA DEFVN-

CTORVM.

Luther9

On satis visum est Luthero viuentibus nocere, nisi etiam defunctis
nocuisset. Viuentes enim à veneratione sanctorum auocat, ne videlicet
eorū orationibus iuuēt, q̄ plurimū apud Deū possunt. Defunctos ve-
rò viuorū suffragijs fraudat. Itaq; & viuorū & defunctorū hostē se esse
demon-

Ademonstrat. De sanctorum veneratione quia iam disputauimus, superest ut pro suffragijs defunctorum aduersus Lutherum pugnemus. Dicit enim Lutherus nihil prodesse defunctis orationes, sacrificia, eleemosynas quae a viuis pro illis fiunt. Nec tamen huius erroris primus autor est Lutherus, quoniam ante eum fuere **Vualdenses**, & **Albigenses**, qui hunc tutati sunt errorē. Et ante istos eundem errorē docuerunt **Graci** & **Armeni**, qui (ut alias diximus) negarunt omnino purgatorium, quapropter iuxta eorum sententiam oporteret orationes pro defunctis esse inutiles. Primus huius erroris autor, quod sciam, fuit **Aérius** quidam presbyter. Hunc enim errorem illi impingit Augustinus libro de heresis capite 55. Et certè si defuncti tales sunt quales hi heretici, fateor non oportere sacrificia aut orationes pro illis Deo offerre, quoniam frustra offeruntur talia pro ihs qui in inferno sunt. Verum pro ihs qui sunt in purgationis loco, piū est & utile Deum orare, aut alia sacrificia offerre. Nam in purgatorio existentes cum charitatem habeant, per quam Christo capiti coniunguntur, sit ut membra sint corporis Ecclesie, cuius & membra sunt alij viuētes. At hoc a natura insitum est, ut vni membro patienti reliqua compatiantur, & se inuicem membra iuuent cum alterutro agent. Cum ergo in purgatorio existentes patientur, opus est ut viuentes eos iuuent orationibus & sacrificijs. Nam si viuentes pro viuis orantes exaudiuntur, cur non etiam cum pro mortuis orant, si illi eagent, & tales sunt qui iuvari possunt? Membro siquidem praeceps nullum auxilium praestare potest aliud membrum in corpore manens. Membrum tamen quantumlibet languidum dum corpori adhaeret, ab alijs membris iuvari potest. Et hac de causa orationes viuentium non prosunt existentibus in inferno: quoniam hi sunt membra praevisa: existentes autem in purgatorio, membra sunt corpori coniuncta, & ideo a reliquis membris iuvari possunt. Cum vidisset Iesus fidem quorundam offerentium illi paralyticū,

Mar. 2

(B) ait paralytico: Fili, dimittuntur tibi peccata tua. Si fides istorum offerentium tantum profuit paralytico viuenti, cur non fides offerentium sacrificia poterit prodesse defunctis, cum isti sint eiusdem corporis membra coram Deo viuentia? Præterea, Thobias senior filium suum bonis consilij erudiens ait: Panem tuum & vinum tuum super sepulturam iusti constitue. Nisi enim oblationes pro defunctis factæ aliquid illis prodeffent, frustra Thobias suassisset filio constituere panem & vinum super sepulturam iusti. Non enim ponuntur illa ad pascenda corpora defunctorum, sed viuentium, pauperum videlicet, & sacerdotum, ut haec eleemosyna pauperibus oblata, in utilitate cedat ipsius defuncti. Rursum, in 2. Machab. lib. apertissimum habet pro suffragijs defunctorum testimonium, vbi sic dicit: Judas facta collatione duodecim mille drachmas argenti misit Hierosolymam offerri pro peccatis mortuorum in sacrificium, bene & religiose de resurrectione cogitans. Nisi enim eos qui ceciderat, resurrecturos speraret, superfluum videretur & vanum orare pro mortuis: sed quia considerabat quod hi qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam: Sancta ergo, inquit, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis soluantur. Haec ibi. Quibus verbis nihil potuit expressius dici ad huc errorem prosternendū. Quapropter videntes heretici se hoc testimonio vehementissime vrgeri, ad hoc commune illis asylum confugiunt, dicentes illum Machabæorum librum non esse canonicum, neque esse tantæ autoritatis, ut eius testimonium sufficiat ad aliquam doctrinam refellendam. Verum de hoc non est opus nunc disputare, quoniam ne passim talem suscipi per emus laborem, suprà libro primo secundo ostendimus catalogum eorum librorum quicunque canonici appellantur, quorum testimonio uti oportet in disputatione quæ de rebus ad fidem spectantibus fit. In quo catalogo inserti sunt duo libri Machabæorum, qui licet non fuerint ab Hebreis in Canone computati, ut beatus Hieronymus ait, Ecclesia tamen tanquam canonicos recepit

Vualdē.
Albigē.
Graci.
Armeni.
Aerius.

Thob. 4

2. Mac. 13

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

pit illos libros, ut patet ex decretis concilij Mileuitani. Cæterum & si hilibri cano C
nici nō essent, nec vnum esset scripturæ sacræ testimonium apertum, efficacissi-
mum esset testimonium pro huius rei confirmatione, totius Ecclesiæ catholicæ
vetustissima cōsuetudo. Vnde beatus Augustinus in libro de cura pro mortuis a-
egnda, capite 1. sic ait: In Machabæorum libris legimus oblatum pro mortuis sa-
crificium. Sed & si nusquam in scripturis veteribus omnino legeretur, non parua
est vniuersitatem Ecclesiæ quæ in hac cōsuetudine claret autoritas, vbi in precibus sa-
cerdotis quæ domino Deo ad eius altare funduntur, locum suum habet etiam cō-
mendatio mortuorum. Hæc Augustinus. Sunt etiam plures alij sacerdotores,
sanctitate perinde ac doctrina illustres, qui pro hac re testimonium dicunt. Et (ut
recentiores omittam) à beato Gregorio initium sumo, qui libro 4. Dialogorum
capite quinquagesimoquinto, sic ait: Si culpæ post mortem insolubiles non sunt,
multum solet animas etiam post mortem sacra oblatio hostiæ salutaris adiuuare,
ita ut hanc nonnunquam ipsæ defunctorum animæ experere videantur. Hæc ille.
Quod autem dixit, si culpæ post mortem insolubiles non sunt, propter eos q̄ sunt
in inferno dixit, quorum p̄tia solubilia non sunt, nec vlla possunt iam satisfactio-
ne redimi. Theophylactus super Lucam exponens illud Lucæ: Timete eum qui
potest corpus & animam mittere in gehennam, sic ait: Vide enim quod nō dixit,
metuatis eum qui postquam occiderit, mittit in gehennam, sed habentem pote-
statem mittendi. Non enim semper qui moriuntur p̄tiores, mittuntur in gehen-
nam, sed sunt in potestate Dei, ut etiam dimitti possint. Hoc autem dico propter
oblationes & distributiones quæ fiunt pro defunctis, quæ non parum conducunt
etiam ihs qui in grauibus peccatis mortui sunt. Non omnino igitur postquam oc-
ciderit, mittit in gehennam, sed potestatem habet mittendi. Ne igitur cessemus
per eleemosynas & intercessiones propitium reddere eum qui potestatem habet
mittendi, non semper potestate hac vtentem, sed & valentem remittere quicquā. D
Hæc Theophylactus, qui satis aperte suffragia quæ pro defunctis fiunt, comen-
dat, & ad illa facienda suadet. Beatus Chrysostomus homilia sexagesimanona, Ber-
nardo Brixiano interprete, huius rei vetustissimam assignat originem dicens: Nō
temere ab Apostolis hæc sancta fuerunt, ut in tremendis mysterijs, defunctorum
agatur commemoratio. Sciunt enim illis inde multum contingere lucrum,
vtilitatem multam. Hæc Chrysostomus. Ex cuius testimonio constat hæc ab Apo-
stolis manasse institutiōem, ut in missæ sacrificio defunctorum fieret commemo-
ratio, ut inde aliquid lucri defuncti consequerentur. Athanasius in libro de varijs
quæstionibus ad Antiochum principem, quæstione tricesimaquarta hoc modo
querit: Quid ergo? Num sentiunt aliqua beneficia etiam peccatorum animæ,
cum sup er illis fiunt conuentus & peractiones bonorum operum & oblationum?
Cui quæstionis per sequentia verba respondet: Si non aliquo beneficio
participarent ex illo, non vtique in cura & exequiis fieret commemoratio. At si-
cūt vitis florescit extra in agro, & odorem eius sentit in vase vīnum reclusum, sic
que cōflorescit etiam ipsum: ita intelligimus peccatorum animas participare ali-
qua beneficia ab exangui immolatione, & gratificatione pro ipsis facta, sicut so-
lus ordinat & præcipit, qui viuorum & mortuorum potestatem gerit Deus no-
ster. Hæc Athanasius. Et beatus Dionysius Areopagita Pauli Apostoli disci-
pulus libro de Ecclesiastica Hierarchia capite septimo, describens cærimonias
quæ in defunctorum exequijs suo tempore fiebant, ait: Accedens deinde vene-
randus antistes precem suam super mortuum peragit, postque precem & ipse
præsul eum salutat, & suo deinceps ordine qui astant omnes. Precatur oratio
illa diuinam clementiam, ut cuncta dimittat per infirmitatem humanam ad-
missa peccata defuncto, eumque in luce statuat, & regione viuorum, in fini-
bus Abrahæ, Isaac, & Iacob, in loco vnde effugit dolor, tristitia, & gemitus.
Hæc

A Hæc Dionysius Areopagita. Ex cuius verbis satis constat tempore Apostolorum fuisse seruatum hunc modum orandi pro defunctis. Post haec illustri virorum testimonia, ut finem huic cōtentioni imponam, multa diuersorum conciliorum decreta in medium producam. Cōcilium Carthaginense 4. cap. 95. tale statuit decretum: Qui oblationes defunctorum aut negant Ecclesijs, aut cum difficultate reddunt, tanq; egeniū necatores excōmunicēt. Hæc ibi. Cōcilium Valense cap. 4. suorum decreto rum ita definit: Qui oblationes defunctorum retinent, & Ecclesijs tradere demorātur, vt infideles sunt ab Ecclesia abh̄iciendi, quia vsq; ad inanitionem fidei peruenire certū est hanc diuinę pietatis exacerbationem, quia & fideles de corpore recedētes votorū plenitudine, & pauperescōsolatualimoniz & necessaria sustentatione fraudant. Hi eis tales quasi egentium necatores, nec credentes iudicij Dei habendi sunt. Vnde & quidā patrum hoc scriptis suis inseruit cōgruente sententia, quæ ait: Amico qppiam rapere sursum est, & Ecclesiam fraudare sacrilegiū. Hæc cōcilium Valense. Et cōcilium Agathense cap. 4. idem sub eisdem ferè verbis definit: Cōcilium Toletanum tertium cap. 22. hanc ponit definitionem: Qui diuinavocatione ab hac vita recedunt, cum psalmis tantum modo & psallentium vocibus debere ad sepulchra deferri præcipimus. Nam funeris precia mē qd vulgo defunctis cantari soler, omnino prohibemus. Sufficiat autē qd in spe resurrectionis Christianorum corporibus famulatus diuinorū impendit cantorū. Hæc concilium Toletanum 3. Deniq; cōcilium Florentinū, qd pro vnione Græcorū sub Eugenio 4. celebra tū est, ita de hac re definit. Itē si verē poenitentes in Dei charitate decesserint anteq; dignis poenitētiæ fructibus de cōmissis & omisis satisficerint, eorum animas post purgatorijs post mortē purgari: & vt à poenis huiusmodi releuantur, prodeſſe eis fideliū viuorū suffragia, missarū s. sacrificia, orationes & eleemosynas, ac alia pietatis officia, quæ à fidelibus pro alijs fidelibus fieri consueuerunt secundū Ecclesiæ instituta. Hæc concilium Florentinum. Possem adhuc plura citare cōciliorum decreta, sed hæc sunt satis ad conuincendos hæreticos.

Finis Libri Tertiū decimi.

S F ALFONSI DE
CASTRO ZAMOREN MINORITAE.
aduersus hæreses, Liber XIII.

TEMPLVM

Abuchodonosor rex Babylonis, qui daemonis 4. Re. 25. figuram gerit, cum Hierosolymam inuasit, nō fuit cōtentus templum domini spoliare, & omnia vasa illisq; preocisa diripere, sed & ipsum templum foedauit, conspurcauit, imd magna ex parte destruxit, quoniam columnę templi, & bases, & capitellum, multaq; alia ab eo inde sublata sunt. Ad eundem modum fecit Antiochus rex, qui violenta manu templum domini inuadens, postquam sustulit ab eo altare aureum, candela brum luminis, & uniuersa vasa eius, & mensam propositionis, & libatoria, & phialas, & mortariola aurea, & velum, & corona, & ornamentum aureum, quod in facie templi erat, & comminuit omnia, non fuit

Cōcilia
diuersa.

F. ALFO NSI DE CASTRO MINORITAE

fuit contentus hæc omnia sustulisse, sed q̄ nocentissimum se oñ deret synagogæ **C** hostem, prohibuit holocausta & sacrificia & placationes fieri in templo Dei. Eodem modo ille antiquus humani generis hostis, omni qua potuit via facere tentauit. Nam vt suprà narravimus) ministros suos, quosdam videlicet hæreticos submisit, qui vasa & alia tēpli ornamenta, hoc est sacramenta, & omnia sacramentalia, omnesq; cæremonias & ritus ab Ecclesia auferrēt, dicentes ea omnia esse prorsus inutilia, meraq; nugas. Ecce nunc ad sunt alij ministri eius, qui templum euerant, prohibeantq; si potuerint, sacrificia & orationes in templo fieri, dicentes templa Dei nullius esse vtilitatis, neq; aliquo pacto prodesse in Ecclesia Dei. Huius hæresis primus autor fuit Eustachius quidam de q̄ in cōcilio Gangreni fit mentio, **Eustach.** Hic basilicas martyrum, & templa sub nomine diuorum Deo dedicata contemnebat, & oēs q̄ ad illa cōueniebant ibidem aut sacrificaturi, aut oraturi, reprehendebat. Hunc aut̄ errorē iam diu sepultum, post multa secula, suscitarūt Vualdēses, qui vt illustriores hæretici mundo apparerent, Eustachij errorē multo fusiū extēderunt, qm̄ ille sola tēpla quæ in diuorū nomine sunt cōsecrata, irridebat: hi aut̄ omni tēplo detraxerunt, dicentes templum Dei late patentē ipsum mundū esse, & coarctare maiestatē eius, q̄ Ecclesiās, monasteria, oratoriaq; cōstruunt, tanq; proprior in eis diuīna maiestas inueniāt. Hoc em̄ illis impingit Aeneas Sylvius in libro de origine Bohemorum, quanq; Guido nihil tale illis tribuit etiā cum Vualdensium errores recenset. Post Vualdenses fuerunt alij hæretici dicti Pseudapostoli, q̄ adhuc maiorī cum iniuria de templo Dei loquuti sunt, dicentes Ecclesiam cōsecratam nō plus valere ad orandum, q̄ stabulum porcorum. Eūdem errorem tutati sunt magis vi & armis q̄ scripturæ testimonijs, qdam Bohemī hæretici Thaboritæ appellati. Istorū dux & princeps fuit Zischa qdam nobilis gñe, erroribus Ioannis Hus infectus, q̄ copiam p̄ditorum hominum cōgregans, Ecclesiās inuasit, spolia uit, euertitq; Monasteria destruxit, monachosq; fugauit, aliaq; similia facinora p̄petrauit. Ut aut̄ tutus in facinore esset, & alia cū vellet securius posset perficere, locum natura munitum elegit; hunc mœnibus cinxit, & vt q̄ ex militib⁹ tētoria fixerat, ita ædificare sibi domos imperauit. Huic loco Thabor indidit nomen, & comites suos fratres Thaboritas appellauit, tanq; cum tribus Apostolis Saluatoris Christi transfigurationem in monte Thabor vidissent, indeq; suas opinōes mutuati essent, quas fidei veritates appellabant. Hi ergo oēs præfati hæretici concorditer sentientes, templū Dei cōtemnunt, q̄uis vnus plus alio insaniens magis illud vilipendat. Ad hunc autem errorem reuincēdum satis est qđ Salomon rex ex præcepto Dei ædificauit templum Hierosolymæ. Nam cum Dauid prius illud edificare cogitasset, reiectus est à dñ o velut indignus ad id munus obeundum, eō q̄ vir bellator fuerat, & sanguinē fuderat: & hoc onus ædificandi templū transtulit in Salomonem. Si templum Dei nullius esset vtilitatis, nunq; tm̄ in eius constructione laborasset Salomon, nec tātam auri & argenti materiā in eo expendisset, nec dñs Deus templū illud tot tātisq; privilegijs decorasset, qualia describunt libro 2. Paralipomenon cap. 7. Prætereasi Dei templum nō magis valeret (vt imp̄ p̄seud apostoli asserunt) quām stabulum porcorū, nunq; dñs eiecisset vendentes & emētes ab illo. Nam cūm in foro vendere & emere liceat, nō aut̄ in templo, satis aperte conuincit tēplum Dei esse majori veneratione dignū q̄ forum, ne dicam q̄ stabulum. Rursum, Dñs noster Iesus Christus ej̄ciens ementes & vendentes de templo ad operis cōfirmationem citauit pro se testimonij **Esaia** 56 dicētis: Domus mea, domus oratiōis vocabit. Ex qbus verbis satis aptē cōuincitur templū Dei esse locum magis orationi destinatum q̄ quicunq; aliis. Accedit ad hæc, q̄ usus templorum nō est recēs in Ecclesia, sed ab ipsis Apostolis introductus. Nā Eusebius Cæsariensis libro 2. historiæ Ecclesiasticæ capite 17. narrans ea quæ Philo Iudæus de morib⁹ Christianorum scripsérat, sic ait: Post hæc descriptis eorum habitaculis, **D** vt

A vt se habeat singulorū qualitas & situs, etiā de Ecclesijs quæ apud eos sunt, ita dicit: *Est autem (inquit) in singulis locis consecrata oratio domus, quæ servatur vel movatur propter dicere, servatur autem in nostra lingua significare potest honestorum conuenticulum, in quo secedentes, in gratia honestae & castæ virtutæ mysteria celebrant.* Hæc Eusebius Philone scripsisse narrat. Hic autem Philo (eodem Eusebio teste) fuit tempore Claudij imperatoris, ad quem a suis legatus est missus, & Romam hac de causa venit, ubi beatum Petrum vidit. Patet ergo fuisse tempore Apostolorum loca aliqua orationi consecrata, quæ nos Ecclesias appellamus. Demum cōcilium Gangrense cap. 5. suorum Decretorum ita definit: *Si quis docet dominum Dei contemptibilem esse debere, & congregations quæ in ea fiunt, anathema sit.* Hec ibi. Nec opus est aduersus tam apertum errorem pluribus agere. Cōcilium
Gagren.

TENTATIO.

Nter multos errores quos beatus Bernardus epistola 190. tribuit Petro Abailardo, unus est quod illum sentire ait, dæmonum in nobis suggestioes contactu fieri lapidum & herbarum, prout illorum sagax malitia nouit harum rerum vires diuersas diuersis incitandis & incendendis vitis convenire. Et certè si Petrus Abailardus non in uniuersum de omni tentatiōe dæmonis loquatur, sed de aliqua, ita ut non oīs, sed aliquas dæmonū tentatiōes in nobis virtute lapidum & herbarū fiant, ego non putarem hæresim, sed veram doctrinam. Nā certum est multas animæ tentatiōes à carne propria oriri, quoniam Paulus ait: *Galat. 5. Caro cōcupiscit aduersus spūm.* Et talis carnis cōcupiscentia, quædam tentatio est, qua anima ad peccatum impellit, sicut Iacobus Apostolus ait: *Vnusq[ue] tentat à cōcupiscentia sua abstractus & illectus.* Quoniam nemo est quod carnis impulsionibus non agitur. Et iuxta variā carnis cōplexionem, variae sunt hominū à proprijs corporib[us] tentationes. Petrus
Abailard.

B tentationes. Et dæmon qui vniuscuiusq[ue] corporis qualitates & cōplexiones optimè nouit, cōuenientia adhibet incentiua, quibus caro iuxta suam qualitatē magis possit incendi. Vnde beatus Gregorius exponens illud *Iob. Diuidit æstus sup terrā,* hæc ait: *Prius enim cōplexionem vniuscuiusq[ue] antiquus aduersarius perspicit, & tunc tentationis laqueos apponit.* Alius namq[ue] lœtis, alius tristibus, alius timidis, aliis elatis moribus existit. Quod ergo occultus aduersarius facile capiat, vicinas cōspersi nibus deceptiōes parat. Quia enim lœtitiae voluptas iuxta est, lœtis moribus luxuriam proponit. Et quia tristitia in iram facile labitur, tristibus poculum discordiæ porrigit. Quia timidi supplicia formidant, paucentibus terrores intentat. Et quia elatos extollit laudibus cōspicit, eos ad quæq[ue] voluerit blandis fauoribus trahit. Singulis igit hominibus vitis cōuenientibus insidiatur. Hæc Gregorius. Cum ergo dæmon variè hominem tentet iuxta variam (quam optimè noscit) illius complexionem: cogimur certè fateri illum posse hominem tentare per lapidum aut herbarum contactum. Multæ enim sunt lapidum & herbarum virtutes, quæ hominum complexionibus conueniunt. De smaragdo dicitur & topaziōe, quod libidinis ardore mitigant. Cur etiam non erit alius virtutis contraria lapis, quod ardore hominum augeat? Pyropum aiunt cordis modestiam prorsus expellere: propter quod possibile etiam censeo alium esse lapideum, quod contra hunc virtute sua pugnet, ita ut homines modestia absorbeat. Nullus autem dubitat dæmonem hæc omnia optimè nosse: quod propter necego etiam dubito dæmonem per illarum rerum applicatiōem & contactum posse aliquā homines tentare, si a Deo permittat. Præterea multi non contentiæ autoritatis theologi fatent dæmonum afflictiones & vexatiōes posse per rerum sensibilium applicatiōem mitigari, sicut de Saule legimus, quod cum a dæmoni nevexaret, Davide citharam pulsante leuius ferebat. Hoc concedit Nicolaus de Lyra interptans illum locum in 1. Reg. lib. Idem etiam fatebitur Richardus de media villa, quodlibet 3. quæst. a. quod tam paruam dicit posse contingere dæmonis afflictionē, tamen

*Iob 38.
Gregor.*

1. Re. 16.

AAA tamq[ue]

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

tamq; esse lapidis aut herbae virtutē, vt nō solūm mitiget, sed prorsus tollat dæmo
nis afflictionem. Si lapides & herbae possunt dæmonis afflictionem impedire, qd
obstat vt alij sint contrariae virtutis lapides aut herbae, q dæmonem in affligēdis ho
minibus iuuare possint. Nō est ergo cōtra catholicam fidē, putare q dæmon possit
p cōtactum lapidum & herbarū homines ad pctūm impellere. Et si hoc solūm sen
sit Petrus Abailardus, nō erat hac rōne de hæresi notandus. Verūm qd ego credo
B. Bernardum virum doctum perinde ac sanctum, q non gratis & immeritd Pe
trum Abailardum de hæresi hoc loco notasset: ideo puto illum de omni dæmonis
tentatiōe fuisse locutum; ita vt nulla sit dæmonis in nobis tentatio, quæ hoc modo
nō fiat cōtactu lapidū aut herbarū. Et si ita sensit Petrus Abailardus, apertissimè
errauit. Nam prima dæmonis tentatio nō fuit mediātibus lapidibus & herbis, sed
serpēte medio, cuius figuram assumpsit, vt p os illius verba formaret, qbus Euam
primam omnium matrē alloquens, p sua deret, phibiti cibi esum. Vtaūt Adam tē
taret, ipsam Euam adhibuit, nō lapides, nō herbas. Cognouerat qppē vxorem ad
hoc opus potentiorē esse omnibus lapidibus & herbis. Et cūm Satan appetit ten
tare lob, & ad hoc licentiam à Deo petit, nō postulat sibi pmitti lapides aut herbas
applicare; sed vallum, q Deus yniuersam illius substantiam circūcinixerat, auferre;
vt libere posset illum per omnis substantiæ deuastatiōem tentare. Cūm aut sic pa
rum se proficere videret, licentiā iterum postulat personam illius tangendi & per
cutiendi. Et pcessit illum vlcere pessimo, sperans illū aduersis frangere posse. De
inde cum Saluatorem nostrum tentauit in deserto, nō applicatione herbarū aut la
pidum tentauit, sed locutiōe, vt Euangelica narrat historia. Prīmō eī illi dixit: Si
filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant, & reliqua deinceps. Præterea multa alia
sunt temptationum gñā, qbus nos à dæmone tentari sacra docet scriptura. Nam ali
2. Cor. 11 qñ (vt Paulus Apostolus ait) transfigurat se in angelum lucis; qm̄ frequenter mul
tos tentat Satanos oñdens se illis quasi angelum lucis, vt facilius illos decipe vale
at. Vnde Apostoli in nauī perterriti, putabant phantasma esse. Et Petrus Aposto
lus dicenti dño: Nolite timere, ego sum; nō facile credens, ait: Si tu es, iube me veni
re ad te super aquas. Vt si firmiter posuisset pedem super aquas, sciret verum esse
qd nō erat phantasma qd apparebat. At nullus sanæ mentis dicet talem dæmonis
transfigurationem qua se in angelum lucis transfigurat, fieri cōtactu herbarum
aut lapidum. Rursum, Aliqua sunt spūalia pctā, quæ nullam habent cum carne vī
cinitatem, & propterea ab illa minimè oriri possunt, quæ Paulus vocat spūalia ne
quitia in coelestibus. Nullus aut est adeò demens, vt dicat temptationem quæ ad hu
iusmodi pctā solicitar, fieri cōtactu lapidum aut herbarū; qm̄ cūm hæ res sint cor
poreæ, nullā habent potestatē mouendi spūm, nisi quatenus cognoscunt & amā
tur. Possunt etiam dæmones mouere phantasmatu hominum, ita vt qd illis magis
placuerit, offerant imaginatiōi, & sic hominem tentent: qm̄ qd magis mouet pha
ntasm, illud magis vrget vt cognoscatur ab intellectu; qd aut magis cognoscit, illud
vchementius voluntatem solicitata ad amorem; præsertim si concomitetur carnis
delectatio. Et de hac re dicta sufficient. Nec vidi aliquē qd aduersus hanc hæresim
disputauerit: quoniam B. Bernardus sola illius relatione fuit contentus.

TERRA

DE hac re fuit una hæresis, quæ docuit terram esse Deo coeternam. Hu
ius hæresis autor dicit Felix qdam Manichæus, cum q B. Augustinus
publicè disputauit. Et de actis cum hoc Felice sunt duo libri æditi q in
ter opera B. Augustini circūferuntur: & in primo illorum lib. de hac hæ
resi fit mētio. Aduersus hanc hæresim nō est operosum disputare: cūm tā expre
sa sint scripturæ sacræ testimonia. Nam in libro Geneseos dicitur: In principio cre
auit Deus cœlum & terrā. Si Deus in principio terrā creauit, nō est ergo terra æter
na.

Gen. 3.

Iob 1

Matt. 4.

2. Cor. 11

Matt. 13.

Ephes. 5

Gen. 1

Felix..

Psal. 101
Heb. 3.
Esaie 45

Cōciliū
Latera.

Ana; quia qđ creatur, aliqñ habuit initū. Et in lib. Psal. propheta: In initio tu dñe terra fundasti. Et B. Paulus apostolus in epistola ad Hebreos eadem prophetę verba repetit. Pr̄terea apud Esaiam prophetam Deus ait: Ego feci terram, & hominē super eam creavi. Et iterum: Hec dicit dñs creans cœlos, ipse Deus formans terram, & faciens eam, ipse plastes eius. Non in vacuum creauit eam, sed ut habitetur formauit eam. Si Deus terram fecit, & illam formauit, fieri nō potest ut sit Deo co ēterna; qđ factum est, aliqñ habuit initium. Deniq; aduersus hanc heresim ex tat Cōciliū gñalis definitio. Nam cōciliū Lateranense sub Innocentio 3. celebratum, de tribus in Deo personis loquens, hēc ait: Vnum vniuersorum principium, creator omniū visibilium & inuisibilium, spūlrium & corporalium, q; sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis vtranc; de nihilo cōdidit creaturam, spūalem & corporalem, angelicam videlicet & mundanā, ac deinde humanam quasi cōmunem ex spū & corpore cōstitutam. Hec cōciliū. Quę verba habētur in volumine decretalium cap. 1. de summa trinitate & fide catholica. In qbus verbis illud annotandum est qđ ait: Ab initio temporis omnia creata esse spūalia & corporalia. Si omnes creature sunt ab initio temporis, ergo etiā terra. Si terra est ab initio temporis, non est possibile ut simul sit ēterna. Aduersus tam apertam heresim hēc pauca sufficiunt.

TIMOR DEI

Luther⁹

Nus ex Lutheri erroribus pestiferis est, q; docet timorem Dei seruilem esse prorsus inutile, imo etiam noxiū; qđ dicit illum esse dignum pœna. De hoc errore suprā satī disputauimus in titulo de cōtritioe. Quoniā Lutherus damnat eam p̄ctōrum cōtritionem, que ex odio gehennæ oritur; ideo opus fuit tunc de timore seruili disputare. Quo loco ex sacre scripture testimonijō oñ dīmus timorem Dei seruilem esse bonum, & esse numerandum inter dona spiritus sancti; q; quis nullus per illum mereatur, nisi sit simul cum charitate; qđ nullum est opus qđ sit p̄remio dignum, nisi qđ ex radice charitatis oritur. Verū & si loco illo dictum sit qđ ad hunc errorem reuincedum sufficiat, non tñ erit inutile hoc loco aliquid supaddere q; veritas magis elucescat: p̄fertim cū hic sit titulus aptior, sub q; hēc disputatio fieri debeat. Et primō oñ damus vnde habeat ortum iste timor seruilis. & à qbus causis gñetur, vt oñ sa bonitate arboris clarius pateat bonitas fructus; qđ iuxta saluatoris nostrī sententiam, arbor bona fructus bonos facit. Et certè quantum ego coniçere possum: timor Dei seruilis, cum videlicet quis propter pœnam quam timerit, abstinet ab offensa Dei, duas habet origines in ipsomet p̄ctōre. Una est amor sui, & sui commodi; vnde prouenit, vt fugiat inçōmoda. Ideo eīm peccator odit & timerit pœnam, quia illa aufert quietē, pacem, delectationem, & integratatem patientis. Altera origo est consideratio omnipotentiae diuinæ, & eius sapiētiae, & iustitiae. Cōsiderat enim Deum adeò potentem, q; nullus illi resistere, aut manus illius evadere potest, tam sapiētem, q; nisi hil illum latere potest: iustum, vt nullis aut precibus aut muneribus possit à iustitia flecti, vt malefactorem nō puniat. Cūm ergo peccator odiat pœnam, ad quā infligendam certō credit Deum esse potentem, sapientem & iustum, abstinet ab opere peccati, ne talem pœnam patiatur, sic tamen, vt in eo peccandi voluntas etiam auferatur. Talis inquam fuga peccati ad evitandum pœnam, est timor seruilis, quem dicimus esse bonum & utile, nisi voluntas peccati (vt in titulo de Contritione expressimus) sit illi admixta. Hoc enim satī aperte ostendit parabola illa de Rege volente ponere rationem cum seruis suis, quam cūm incepisset ponere, oblatus est ei vñus debens decem milia talentorum; q; cūm non esset soluēdo, iussus est vendi, id est, (vt Augustinus interpretatur) tormentis subiçti, cum uxore & liberis, hoc est, cum cupiditate & operibus. Quam sententiam cūm audisset seruus de

Matt. 7.

Matt. 10

AAA ñ bitor,

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

bitor, horrore & odio poenæ cui erat iam destinatus, preces ad dominum fudit, illi humiliter supplicans ut dilationem solutionis illi indulgeret. Nec tamē passus est repulsam, sed dilationem petens, suscepit remissionem; quæ rata permisisset, nisi ipse postmodum meruisse ne talis indulgentia cassaretur propter inhumanitatem quam erga conseruum suum exercuit. Ecce istum seruum, qui nō aliter ad dñm suum conuerteritur quam ex odio poenæ cui viderat se adiudicatum; & sic cōuersus exauditur. At si ille timor seruilius esset peccatum (vt Lutherus ait) conuersio ex illo orta etiam esset mala; & si illa mala fuisset, nunquam fuisset exaudita.

Matth.⁵ Preterea saluator roster suadens nobis pacem & concordiam, per hunc timorem nos ad illam inducit. Sic enim ait: Esto consentiens aduersario tuo cito, dum es in via cum eo, ne forte tradat te aduersarius iudici, & iudex tradat te ministro, & in carcerem mittaris. Amen dico tibi, non exies inde donec reddas nouissimum quadrantem.

Prou. ¹³ Rursum: Sapiens consulit parentibus ut filios suos corrigere & flagellare non desinant, ut vel sic filij discant abstinere à malo. Qui parcit virgæ (inquit ille) odit filium suum; percuties eum virga, & liberabis animam eius à morte. Et iterum: Stultitia alligata est in corde pueri; virga disciplinæ effugabit eam.

Prou. ²² Quid ergo de charitate patris nostri, qui in coelis est, erga filios suos censemus? Nō ne ille etiam puniet & flagellabit filios suos, ut vel sic discant declinare à malo? Nonne castigat eos quos amat? Amat autem filios. Omnem ergo filium quem diligit, corripit. Sed quare corripit? Certè non ob aliam causam nisi propter disciplinam, ut videlicet discant declinare à malo, & facere bonum. Hoc autem ex ipsis Pauli verbis apertissimè colligitur.

Hebr. ¹¹ Nam postquam dixerat Deum flagellare omnem filium quem recipit, statim subiunxit, dicens: In disciplina perseverate. Tanquam filii nobis offert se Deus. Quis enim filius quem non corripit pater? Quod si extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes, ergo adulterini & non filii estis. Vides iam ob quam causam Deus corripiat & flagellat filios suos, quia propter solam disciplinam. Sunt enim aliqui adeò indisciplinati, ut benignitate & misericordia nunquam mollescant, imò duriores & peiores fiant.

Hos flagellare oportet, ut flagellati discant: quoniam, ut ait quidam ^p pheta, vexatio dabit intellectum. At si timor seruilius malus esset, aut operatio ab illo timore procedens esset mala; Deus nunquam flagellis cingeret aliquem hac intentione, ut ex odio flagelli conuerteretur ad bene operandum. Deinde

Psal. ¹¹⁸ propheta regius ait: Bonum mihi quia humiliasti me, ut discam iustificationes tuas. Dauid restatur se dīdicisse iustificationes Dei propterea quod fuerit à Deo humiliatus: & propterea reddit gratias Deo, quia humiliauerit illum: ed quod ex tali humiliatione magnum illi euenerit bonum, videlicet discere Dei iustificationes. Non est ergo opus aliquod censendum malum hac sola ratione quod à timore seruili procedit. Et si opus ab illo procedens, non est hac ratione malum dicendum, nec ipse timor erit de malitia notandus: quoniam iuxta Saluatoris sententiam, arbor mala non potest bonos fructus facere.

Matt. ⁷ Pro hac re sunt plura sanctorum virorum testimonia: quorum aliqua in medium producere non erit inutile. Beatus Bernardus in libro de præcepto & dispensatione, sic ait: Bonusquidem obedientiæ gradus est, si iuxta magistri nostri sententiam propter metum gehennæ, siue propter professionem sanctam quam professus est quispiam, obedierit, melior tamē cum ex Dei amore obeditur. Hæc Bernardus. Richardus de sancto Victore libro primo de præparatione animi ad contemplatiōem, cap. 8, dicit timorem gehennæ esse initium sapientiæ, & capite sequente, videlicet. 9. de eodem timore loquens, sic ait: Quanto quis vehementius metuit poenam quam meruit, tanto acerbius plangit culpam quam fecit. Sed sciendum quia quacunque hora peccator conuersus fuerit, & ingemuerit, saluus erit, secundum illud: Cor contritum & humiliatum Deus non despicies. Quid tibi videtur? Nonne merito talis

A talis filius Symeon, id est, exauditiō vocatur. Qui enim verē poenitēt, qui vera citer dolet, absque dubio & absque morā indulgentiam accipiet. Oratio quae ex corde contrito & humiliato profertur, citius exauditur. Humiliato per timorem, contrito per dolorem. Hæc Richardus. Quibus verbis satis aperte docet timorem seruilem esse bonum; quoniam afferit illum esse primum gradum ad sapientiam, eiūsque primam prolem dicit esse dolorem de peccato commisso, aut contritionem, quam fatetur mereri exauditiō nem, tantum abest ut illam damnare velit. Beatus Augustinus cùm hoc pluribus in locis afferat, expressius tamen super primam Ioannis Apostoli epistolam, tractat unō, vbi exponens illum locum Ioannis: Timor non est in charitate, sic ait: Quid ergo dicimus de illo qui cœpit timere diem iudicij: Si perfecta in illo esset charitas, non timeret; perfecta enim charitas ficeret perfectam iustitiam, & non habere quare timeret, imò haberet quare desideraret ut transeat iniquitas, & veniat regnum Dei. Ergo timor non est in charitate. Sed in qua charitate? Non in inchoata. In qua ergo? Sed perfecta (inquit) charitas foras mittit timorem. Ergo incipiat timor, quia intium sapientiae timor domini. Timor quasi locum præparat charitati. Cùm autem cœperit charitas habitare, pellitur timor qui ei præparauit locum. Quantum enim illa crescit, ille decrescit: & quantum illa sit interior, timor pellitur foras. Maior charitas, minor timor; minor charitas, maior timor. Si autem nullus timor, non est quā intret charitas. Sicut videmus per setam introduci linum, quando aliquid suitur; seta prius intrat, sed nisi exeat, non succedit linum; sic timor primò occupat mentem; non autem ibi remanet timor, quia ideo intravit, ut introduceret charitatem. Hucusque Augustinus. Ex cuius verbis constat quod si timor seruili non stet cum perfecta charitate, stat tamen cum charitate inchoata, & via est ad charitatem perfectam. Si timor seruili (ut Lutherus ait) peccatum esset, nunquam pararet locum charitati. Parat autem locum charitati, non est ergo peccatum. Beatus Basilius in expositione Psalmi tricesim tertij sic ait: Timor enim saluatoris qui ad sanctitatem ducit, & animæ diuinitus insitus est, qualis existat, si cupis audire, attende. Quando forte te ad aliquod peccatum videris paratum, illud horribile mandatum, & Christi iudicium cogita, in quo iudex in alto sedens tribunal, circunfusos vndeque populos coram habebit, astabitq; omnis creatura eius aduentum gloriosum exhorrens, rationem gestorum redditura. Deinde qui multa in vita admiserunt, timidi ac tristes apparebunt, vicinum aspicientes ignem, saeuas flamas respirantes, ob malorum præteritorum impoenitentiam ingemiscentes, ob ingentem dolorem & odium ad omne commune noctis aspectibus æquiparandi. Deinde barathrum & tenebras inaccessas, ignemq; obscurum, causticas alioqui vires habentem, conspicientes. Inde vermium serpentumq; innumerabilis genus venenosum ac carnivorum nunq; saturum, intolerabiles dolores morsibus infligens. Postrem omnium durissimam poenam, probrum illud & verecūdiam sempiternam. Hæc tu timebis, hoc demum timore institutus, quodam quasi freno tuam cohibebis à prauis cōcupiscentijs anima. Talem itaq; domini timorem nos pater ille se recipit docere, non quidem eos qui audire negligunt, & ab eo procul absunt, in peccata facile ruentes, sed qui de salute propria solliciti, ad eius properant doctrinam; non inquam hospites & peregrinos à fidetriusq; testamenti, sed qui per baptisum & adoptionem Dei sunt facti domestici. Propterea inq; venite, hoc est, per benefacta mihi vos reddite propinquos: filij lucis estote, filij per generationem dignati. Audite vos qui aures cordis patentes habetis, timorem domini docebo vos, hunc quem paulo ante vobis descripsi. Hucusq; Basilius. Quibus verbis nil potuit expressius aduersus Lutherum dici. Nam cùm de timore seruili satis aperte loquatur, dicit illum nos ad sanctitatem ducere, & esse diuinitus inspiratum, & quem pater cœlestis nos do-

B ait) peccatum esset, nunquam pararet locum charitati. Parat autem locum charitati, non est ergo peccatum. Beatus Basilius in expositione Psalmi tricesim tertij sic ait: Timor enim saluatoris qui ad sanctitatem ducit, & animæ diuinitus insitus est, qualis existat, si cupis audire, attende. Quando forte te ad aliquod peccatum videris paratum, illud horribile mandatum, & Christi iudicium cogita, in quo iudex in alto sedens tribunal, circunfusos vndeque populos coram habebit, astabitq; omnis creatura eius aduentum gloriosum exhorrens, rationem gestorum redditura. Deinde qui multa in vita admiserunt, timidi ac tristes apparebunt, vicinum aspicientes ignem, saeuas flamas respirantes, ob malorum præteritorum impoenitentiam ingemiscentes, ob ingentem dolorem & odium ad omne commune noctis aspectibus æquiparandi. Deinde barathrum & tenebras inaccessas, ignemq; obscurum, causticas alioqui vires habentem, conspicientes. Inde vermium serpentumq; innumerabilis genus venenosum ac carnivorum nunq; saturum, intolerabiles dolores morsibus infligens. Postrem omnium durissimam poenam, probrum illud & verecūdiam sempiternam. Hæc tu timebis, hoc demum timore institutus, quodam quasi freno tuam cohibebis à prauis cōcupiscentijs anima. Talem itaq; domini timorem nos pater ille se recipit docere, non quidem eos qui audire negligunt, & ab eo procul absunt, in peccata facile ruentes, sed qui de salute propria solliciti, ad eius properant doctrinam; non inquam hospites & peregrinos à fidetriusq; testamenti, sed qui per baptisum & adoptionem Dei sunt facti domestici. Propterea inq; venite, hoc est, per benefacta mihi vos reddite propinquos: filij lucis estote, filij per generationem dignati. Audite vos qui aures cordis patentes habetis, timorem domini docebo vos, hunc quem paulo ante vobis descripsi. Hucusq; Basilius. Quibus verbis nil potuit expressius aduersus Lutherum dici. Nam cùm de timore seruili satis aperte loquatur, dicit illum nos ad sanctitatem ducere, & esse diuinitus inspiratum, & quem pater cœlestis nos do-

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

cet. Cùm ergo tot & tam aperta produxerimus aduersus hunc errorem testimonia, non est opus ut amplius de illo disputemus, præsertim cum in titulo de contritione alia multa dicta sint.

Petrus Abailar. **S**ecunda hæresis de timore Dei, est quam docuit Petrus Abailardus, dicens **ti-**
morem domini non esse in futuro seculo. Huc enim inter alios errores illi im-
 pingit beatus Bernardus epistol. 190. Et certè miror quod homo alioqui doctus
Psal. 18 in tantum tamq; apertum errorem lapsus fuerit: cum ad illum reuincendum tam
 manifestum sit testimonium prophetæ dicentis: Timor domini sanctus perma-
 net in seculum seculi: Quæ verba exponens Augustinus super Psalmos sic ait: Ti-
 mor domini, non seruilis sed castus, gratis amans, non puniri timens ab eo quem
 tremit, sed separari ab eo quem diligit. Iste est timor castus, non quem cōsumma-
1. Ioan. 4 ta charitas foras mittit, sed permanens in seculum seculi. Hæc Augustinus. Et Sal-
 uianus Massiliensis episcopus lib. 3. Anticimeno non prope finem sic ait: Quomodo
 perfecta charitas foras mittit timorem, si timor domini castus permanet in secu-
 lum seculi: Est ergo timor seruilis, est & timor castus. Timor seruilis est ne patia-
 ris poenam: timor castus ne amittas iustitiam. Ergo quod Apostolus dixit, de ser-
 uili timore egit. Quod autem Psalmista loquitur, de casto illo timore quo in eter-
 num domino copulabimur, sentiendum est. Hæc Saluianus. Præterea, de angelis
Iob 26 in cœlo manentibus beatus Iob loquens ait: Columnæ cœli contremiscunt & pa-
 uent ad nutum eius. Quod autem angelos columnarum nomine appellat, testat
 beatus Hieronymus, qui in commentarijs super librum Iob, hunc locum interp-
 tans ait: Stabilitatem ergo solummodo permanentem in natura angelorum, co-
 lumnarum nomine sentiamus, quia nō solum immobiliter in sanctitate perseuer-
Apoc. 3 rantes sunt, sed etiam æternæ beatitudinis gloria speciosi. Nam de futura immobi-
 litate hominum ita ait filius Dei: Qui vicerit, faciam illum columnam in templo
 Dei mei. Hæc Hieronymus. Et beatus Gregorius in moralibus postquam illa ver-
 ba Iob interpretatus est de iustis hominibus, ad angelos cōuersus, dicit: Quod (si
 cut superius diximus) de sanctis quoque angelis nil obstat intelligi: quia ipsæ q̄q;
 virtutes cœlestium quæ hunc sine cessatione conspicunt, in ipsa sua cōtemplatio-
 ne contremiscunt. Sed idem tremor ne eisdem poenalis sit, non timoris est, sed ad-
 mirationis. Hæc Grægorius. Et certè quantum ego possum coniçere, ex hoc son-
 te processit error Petri Abailardi quo putauit non esse aliquem timorem qui non
 sit poenalis. Aduertere enim debuisset esse aliquem timorem sine poena, qui dici-
 tur timor reuerentialis, vel ut verius dicam, nihil est aliud quam ipsa reuerentia.
 Nam & timoris nomine ipsa reuerentia appellat sæpiissime in sacris literis. In Euā
Lucæ 7 gelio Lucæ legimus q̄ postquam dominus suscitauit adolescentē filium viduæ ac
 cepit omnes timor, & magnificabant Deum. Quo loco timor reuerentiam desi-
 gnat. Omnes animi qui astabant, viso tanto miraculo reueriti sunt Deum, eō q̄ ta-
 lem prophetam misisset in mundum, qui tam miraculosa opera faceret. Hoc au-
 tem ex ijs quæ sequuntur, facile est coniçere. Nam postquam dixit timorem oc-
 cupasse omnium animos, addidit, & magnificabant Deum. Magnificare autem
 Deum magis est effectus reuerentiae q̄ poenalis timoris. Similiter Paulus Apo-
 stolus in ea quæ est ad Roma, episto, ait: Reddite ergo om̄ibus debita: cui tributum,
 tributum: cui vectigal, vectigal: cui timor, timorem: cui honorem, honorē. Que
Rom. 13 verba interpretans Theophylactus, sic ait: Nec solum pecunias debere illis affir-
 mat, quin & timorem, hoc est pudorem & verecūdiam, & honoris plurimū prin-
 cipibus exhibendum: ita ut cui debeat hī honos, honos reddatur. Timor autē
 duplex est. Altero noxiū ex malorū facinorum cōscientia corripiuntur: alterū vi-
 cissitudine quadam impertiuntur qui mutuo detinētur amore, cuiusmodi timor
Psal. 33 honor est quidam præcipuus, qualis ille videtur cùm inquit: Nihil deest timenti-
Psal. 18 bus eum. Et, Timor domini permanet in seculum seculi. Timor autem hoc loco
 vene-

A venerationem quandam prætendit. Hæc Theophylactus. Aliquis est ergo timor omni carens pena, & hunc dicimus inesse beatis. Quod si bene intellexisset Petrus Abialardus, nunquam negasset timorem domini esse in futuro seculo.

TYRANNVS

T E hac refuit quædam hæresis docens quemlibet tyrannum posse licitem et meritorie occidi per quæcumque vasallum suum etiam per clanculares insidias, non obstante quocunque foedere inter eos initio, etiam per iuramentum confirmato, & hoc absque sententia aut mandato iudicis cuiuscunq;. Huius hæresis autor fuit (ut testatur Ioannes Gerson) quidam Ioannes parui. Aduersus hunc errorem multæ patent viæ per quas illum expugnare valemus. Primo ex definitione tyranni. Tyrannus siquidem iuxta eam vocis significationem qua nunc omnes vntuntur, ille dicitur, qui non iure dominatur in republica, aut ultra iustas dominij suæ leges potestatem suam exercet. Quapropter nomen tyranninō solūm cōuenit regi aut alteri principi, sed cuicunque alterius quod dñum exercenti, si illud tale dñum illi non conuenit: aut si conuenit, ad plurase extendit quam permittat lex sui dominij. Et ita episcopus est tyrannus si per vim & violentiam tener episcopatum; aut si iure possidet, non tamen secundum iura regit & gubernat, sed exactiones ultra debitum extorquet, aut alia similia exercet quæ episcopo non licet. Eodem modo papa posset esse tyrannus. Ad eundem modum maritus potest dici tyrannus erga vxore, si illam non tanq; carnem suam, sed tanquam mancipium quoddam tractauerit. Si ergo quilibet tyrannus potest occidi à subdito suo, ex hoc sequeretur confusio totius iustitiae: quoniam tunc etiam vox posset occidere maritum suum quam tyrannice in illam dominatur; possent ives interficer suum pastorem, siue ille esset unus simplex parochus, siue episcopus, siue papa, si istorum aliquis tyrannice regeret: possent etiam filii interficere parentem suum, si pater legem paternæ dominationis quoquo pacto excederet. Et ita assertio illa viam aperit cui libet subdito non solūm ad inobedientiam, sed etiam ad inferendam necem suo superiori, quoniam posset causari illum esse tyrannum. Hoc autem sit perniciendum, non est nunc opus docere, cum sit ipsa luce clarissimus. Præterea, multo peius est crimen hæresis quam tyrannidis. Sed non licet cui libet occidere hæreticum, ergo ne licet etiam cui libet occidere tyrannum. Secunda via oppugnare possumus hanc pestiferam hæresim ex ratione insidiarum: quoniam et si licitum esset tyrannum occidere, non tamen per insidias & fraudes & deceptions. Quanvis enim non teneamus hosti reuelare veritatem omnem, tenemur tamen nunquam illi dicere mendacium: quoniam os quod mentitur, occidit animam. Ideo Deus dedit locum refugij in quem posset tute confugere is, qui casu fortuito alium occiderat sine insidijs. De illo verò, qui per insidias occiderit, oppositam tulit legem, dicens: Si quis per industriam occiderit proximum suum, & per insidias ab altari meo euelle sem ut moriatur. Tertia via patet qua eadem hæresis expugnetur ex ratione foederis iuramento firmati, quia non obstante tali iuramento, assent licitum esse vasallo interficere tyrannum. Diuinus psaltes ait: Perdes omnes qui loquuntur mendacium. Virum sanguinum & dolosum abominabitur dñs. Si oes qui loquuntur mendacium, Deus perdet, quid illum facturum censemus de ihesu qui peierant: Nunquid oes mentientes perdens, saluabit peierantes? Absit. Nam & periurium mendacium est, & non qualecumque, sed iuramento firmatum. Quod si quis dicat iuramentum illud cum tyranno factum non obligare vasallum ad eius observationem, obstant huic responsioni plura sacræ scripture testimonia quibus probatur pactum quocunque aut foedus etiam cum hostibus factum debere seruari. Nam hac sola de causa Iacob turbatus est & iratus contra Simeonem & Leui filios suos, quia violauerant pactum cum Sychimitis initum. Et hac de causa quum alios filios moriens benediceret, istis maledixit, inquiens: Simeon

Sapi. 1.

Exod. 21.

Psal. 5.

Gene. 34.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Gen. 48. & Leui fratres vasa iniquitatis bellantia. In consilium eorum non veniat anima C
 2. Par. 36 mea, & in cœtu illorū nō sit gloria mea, qā in furore suo occiderū virū, & in volun-
 tate sua suffoderū murū. Maledictus furor eorū, qā pertinax: & indignatio eoū,
 quia dura. Diuidam eos in Iacob, et disperdā eos in Israel. Propter eandē etiā cau-
 sam reprehendit Sedechias rex Iuda, quia videlicet rebellauit contra Nabucho-
 donosor regem Babylonis, cūm tamen prius illi fecisset iuramentum de fidelitate
 seruanda. Beatus Augu. lib. 1. de ciui. Dei cap. 15. laudat Marcum Attilium Regu-
 lum Consulem Romanum, quia ne violaret fidem quam iuramento firmata Car-
 thaginiensibus hostibus dederat, mortem elegit, eamq; pati maluit, quam fidem ho-
 sti præstitam violare. Accedit ad hæc, quod si liceret rumpere fœdera etiam iura-
 mento stabilita, via tunc aperiretur latissima ad omnem dissidentiam & omnem
 controuersiam patens. Nullus enim iam fidei alteri aliquid promittenti, quoniam
 etiā promissa iuramento confirmet, quisq; iustè metuere potest ne postea cōtra iura-
 mentū faciat, cūm id licitè facere possit. Nullus etiā erit controuersiæ finis, si nulla
 est obligatio iuramenti, quoniam (vt ait Apostolus) omnis controuersiæ finis est
 iuramentum. Alia adhuc patet via, eaq; apertissima, qua hæc pestifera hæresis pro-
 sterni possit, defectus videlicet potestatis in occidente ut aliquem iustè occidere
 possit. Quamuis enim aliquis sit quantumlibet scelestus & criminosis, qui mille
 mereatur mortes, non potest tamen iustè ab aliquo occidi nisi ab habente potes-
 tem & iurisdictionem. Scelestissimus homo fuit Cain, qui primus sanguinē hu-
 manū fudit, fratremq; occidit: qui cūm timeret ne ob sua scelera occideret à quo-
 libet qui illum inuenisset, dixit illi Deus: Nequaquam ita fiet, sed omnis qui occi-
 derit Cain, septuplum punietur. Præterea, quemadmodum regula iuris docet, sen-
 tentia nō à suo iudice lata, nulla est. Et Paulus Apostolus hūc & similes tyrannici-
 das aperte reprehendit dicens: Quis es tu qui iudicas seruum alienum? Posset enī
 ab illo subdito, qui occidit tyrannum non expectata sententia iudicis superioris, D
 iustissimè peti: In qua autoritate hoc facis? Quis te constituit iudicem super eum?
 Ioan. 19. Si potestatem occidendi habes, oportet vt illam habeas à Deo: quoniam nullus ha-
 bet in aliquam potestatem, nisi illa sit de super data. Omnis enim potestas à domi-
 no deo est. Ostende ergo vbi deus dederit subditis hanc potestatem, vt absque iu-
 dicis sententia possint occidere tyrannos. Nos autem facilius ostendemus hoc esse
 à Deo prohibitum. Nam per preceptum illud: Nō occides, iuxta omniū sacrorum
 doctorum interpretationem, prohibetur illa hominis occisio quæ propria auto-
 ritate & absq; iudicis sententia sit. Qui infcio principe (inquit lex) bellū gerit, reus
 est læsæ maiestatis. Rursum, Rex qui supremam habet autoritatem, non potest
 citra iuris ordinem, aliquem non monitum, non vocatum, non conuictum interfici-
 cere: multo ergo minus hoc poterit subditus. At qui per insidias aliquem interfici-
 cit, contra iuris ordinem id facit: non ergo licet subdito per insidias interficere ty-
 rannum. Deinde, contra naturalem legem est quod in alicuius controuersiæ de-
 finitione aut decisione idem sit pars iudex & testis, quoniam hoc soli Deo conue-
 nit propter summam illius sapientiam & bonitatem. Cūm autem subditus sine su-
 perioris iudicis sententia tyrannum occidit, tunc ipsemet est iudex, pars opposita
 reo, & testis. Multa sunt ergo propter quæ hæc pestifera assertio rejici meretur.
 Quapropter concilium Constantiense sessione, 15. hanc doctrinam velut fidei ca-
 tholicæ repugnantem damnauit, ita dicens: Præcipua solicitudine volens hæc sa-
 crosancta synodus ad extirpationem errorum & hæresum in diuersis mudi par-
 tibus in ualescentium prouidere sicut tenetur, ad hoc collecta est. Nuper accepit
 quod nonnullæ assertiones erroneæ in fide, & bonis moribus multipliciter scan-
 dalosæ, reipublicæ statum & ordinem subuertere molientes dogmatizatæ sunt,
 inter quas hæc assertio delata est: Quilibet tyrannus potest & debet licitè & meri-
 toriè occidi per quemcunq; vasallum suum & subditum, etiam per clanculares in-
 sidias

A fidias, & subtile blanditias, vel adulationes, non obstante quocunq; præstito iuramento seu confederatio factis cum eo, nō expectata sententia vel mandato iudicis cuiuscunq;. Aduersus hunc errorem satagens hæc sancta synodus insurgere, & ipsum funditus tollere, præhabita deliberatione matura, declarat, decernit, definit huiusmodi doctrinam erroneam esse in fide, & in moribus: ipsamq; tāquam scandalosam, & ad fraudes, deceptions, mendacia, prodiciones, perfuria, vias dampnem, reprobat, & cōdemnat. Declarat insuper, decernit, & definit quod pertinaciter doctrinam hanc pernicioſissimam afferentes sunt hæretici, & tanquam iuxta canonum sanctiones puniendi. Hucusq; concilium Constantiense. Ioannes Gerson testatur fuisse editum in concilio Constantiensi librum quendam aduersus hunc errorem. Sed fateor me illum non vidisse. Monere tamen volui lectorum, vt si forte illum inuenire posse crediderit, diligentiam apponat.

VERECUNDIA

Vit quædam hæresis docens de nullare quæ nobis eit à natura donata, erubescendum esse. Hæci hæresis autores fuere Turrelupini, qui ob Turrelupini,

hæresim natura ipsa redarguit, à qua insitam habemus quarūdam rerū verecundiam. Quapropter partes illæ inferiores corporis humani per quas mares & fœminæ in coitu cōfiscantur, à verecundia & pudore fortitæ sunt nomē, vt verenda & pudenda dicant. Præterea sicut virtus parit honorē, & inde gloriā ita vitium parit vituperiū, & inde verecundiā. At licet partes illæ inferiores corporis humani ex se non magis vitiosæ sint quam reliquæ corporis partes, tamē hoc habent ut testimoniū referant illius peccati quod primus homo per inobedientiam cōmisit. Nam cùm Adam posthabito præcepto diuinō de pomovetito comedid, reciproca inobedientia punitus est, ita vt in suo corpore suorum membrorū pateretur inobedientiā, quā in mēbris genitalibus statim expertus est. Hæc autē membrorū inobedientia, velut perpetua quædam punitio in memoriā pristini peccati in nobis omnibus remansit. Cùm enim omnes reliquæ corporis partes ad nutū & imperium voluntatis nostræ moueantur & quiescant, sola membra genitalia nutui voluntatis repugnant, & obedire recusant. Si vis leuare manum, leuatur illa. Si vis illam in clinari deorsum, inclinatur eadem: & ad eundem modum reliquæ omnes corporis partes obediunt voluntati. Sæpe tamen contingit ut membra genitalia repugnante voluntate erigantur, & eadem aliquando renitente deprimantur. Patimur ergo in partibus illis inobedientiam & rebellionem in testimonium illius inobedientiæ quam primus parens noster aduersus Deū exercuit. Si ergo de vitiō quilibet iustè erubescimus, oportet ut de illis corporis partibus erubescamus, in quibus & punitio & testimonium pristini peccati hucusq; remansit. Rursum, postq; Adam peccauerat, peccatum suum cognoscens, volensq; à facie domini in paradiſo ambulantis fugere, dixit Deo: Vocem tuam domine audiui in paradiſo, & timui, eð quod nudus essem. Quo loco constat timorem capi pro verecundia, quod patere facile potest ex ea quam reddidit timoris causa. Timui (inquit) eð quod nudus essem. Inde enim erat timor, hoc est verecundia, quia in corpore suo nudo experiebatur iam sui corporis inobedientiā, quæ sui peccati erat testimonium. Hanc etiam Adæ & Euæ erubescientiam testantur ea perizomata quæ illi fecerunt cum cognoverunt se nudos, vt illas inferiores corporis partes tegerent. Deinde, si de nulla re naturaliter data esset erubescendum, iniuste reprehenditur Cham filius Noe eð q; videns patrem inebriatū habentem verenda nudata, nūc iauit fratribus suis, immitiō etiam alij fratres, videlicet Sem & Iaphet, laudarētur quia verenda patris operuerunt. Atcūm ob illud facinus fuerit Cham maledictus à patre, & alij

Genes. 3;

Ibidem;

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

alij filij, propterea quod patrem opererunt, fuerint à patre benedicti, conuincit
meritò ut aliqua sint de quibus erubescere debeamus, etiam si à natura sint nobis data. Nam ob hanc solam verecundia causam Sem & Iaphet videntes patrem nudum auerterunt facies suas, vt verenda patris non viderent. Adde quod pars vestis sacerdotalis, qua iuxta præceptum dominis vestiendus erat sacerdos, cum intrabat in sancta, erant femoralia in tegumentum earum partium, ex quibus nuditas maxima oritur verecundia. Abeant ergo effrontes Turrelupini, & quos Deus tegit, ipsi denudare vereantur.

Seuerus.
Seueria-
ni.

VINUM

Euerus, à quo Seueriani hæretici originem duxerunt, docuit non licere revlo pacto bibere vinum, ed quod fabulosa quadam vanitate (vt Augustinus ait) dicebat de Satana & terra germinasse vitem. Hunc errorem nullus ex his qui de hæresibus scripsierunt (quos tamen vidisse licuit) tribuit alicui alteri quam huic Seuero. Beatus tamen Hieronymus dicit hunc suisse errorem Tatiani. Nam in commentarijs super prophetam Amos, interpretans illum prophetæ locum: Propinabatis Nazareis vinum &c. sic ait: De hoc loco hæresim suam Tatianus Encratitarum princeps struere nititur, vinum asserens non bibendum, cùm & lege præceptum sit ne Nazarei bibant vinum, & nunc accusentur à propheta qui propinat Nazareis vinum. Qui si literam sequuntur in omnibus, & iudaicas fabulas Ecclesijs ingerunt Christi, ergo & comam nutrire debent & vuam passam ac viridem non comedere, & super matre & patre mortuis non ingredi, & si forte hæc fecerint, & fuerint humana vel fragilitate vel necessitate superati, radant capita, & irriti sint omnes dies consecrationis & laboris eorum. Quod si hæc non faciunt, neq; possunt more Iudaicorum cauponum miscere aquam vino, umbras veritati, Euangelij gratiae legis necessitatem, ebrietatem illam intelligent, qua curis secularibus inebriantur & obruunt animæ vigor, & illos prophetis mandare dicentes: Neprophetetis, qui liuore superati, prohibent eruditos viros doctrinæ proferre sermonem. Hucusq; Hieronymus. Ex cuius verbis constat Tatianum etiam hanc docuisse hæresim. Augustinus tamen, aut Philaster, etiam cùm errores Tatiani recenset, nunquam huius hæresis meminit. Et certè (vt candidè loquar) hæc hæresis non solum nocet animæ, sicut & quilibet alia, sed etiam nocet corpori: quoniam etsi vinum immodecum sumptum multum noceat, moderate tamen potatum plurimas corpori præstat utilitates. Ideo Sapientis Ecclesiasticus ait: Exultatio animæ & corporis vinum moderate potatum. Sanitas est animæ & corporis sobrius potus. Præterea, si vinum malum esset ex sua natura, Saluator noster non vertisset aquam in vinum: neq; initium signorum illius fuisset vinum ex aqua factum. Etsi non liceret bibere vinum, idem Saluator non præcepisset ministrantibus in coniuio nuptiarum, vt ferrent vinum Architrilino. Rursum, ipse met Saluator cum discipulis coenans bibit vinum, & potandum dedit discipulis suis: & vinum in sanguinem suum mutauit, eosq; eodem modo facere docuit, dicens: Hoc facite in meam commemorationem. Deinde Paulus Apostolus Timotheo scribens consulit vt aquam non bibat, sed modico vino vatur propter stomachum suum, & frequentes eius infirmitates. Nec opus est plura citare testimonia, cùm hæresis sit tam manifesta. Cæterum quod Seuerus docuit vinum non bibendum, quia malum, & ideo malum, quia dicebat de Satana & terra germinasse vitem: hoc non est opus nunc oppugnare: quoniam iam suprà in titulo de creatura, ostendimus omnes creature esse ex se bonas, easq; omnes esse à Deo, & non ab aliquo alio principio.

D

Eccle. 31.

Ioan. 2.

Matt. 26.

Luc. 22.

1. Tim. 5.

VIRGINITAS

Iouinianus

A Louiniānus monachus docuit virginitatem non esse apud Deum majoris meriti quam coniugium, sed pares dixit esse nuptias virginitati. Ob cuius doctrinam multæ virgines sacræ prouectæ ætatis, post habito voto quod emiserant, nupserunt. Ipse tamen louiniānus, quāuis monachatum deposituit vxorem ducere noluit: non quia inde maius apud Deum meritum se habiturum sperabat, sed ne nuptiarum pateretur molestias, se continere dicebat. Hunc errorem etiā impingit Heluidio Hieronymus. Quis autem istorum prius errorē hunc docuerit, mihi non est certum: hoc tamen constat, utrumq; eorum fuisse Hieronymo coæsum, & Hieronymū prius scripsisse aduersus Heluidium quam aduersus louiniānum: quoniam in, 1. lib. contra louiniānum meminit illius libri quem aduersus Heluidium scripsisset. Sed uterlibet istorum prior altero hunc errorē docuerit, constat ex verbis Hieronymi nullū istorū fuisse primū huius hæresis autorē, quia huius hæresis principatū tribuit Basilidi. In, 2. enim libro Basilides aduersus louiniānum circa finem sicut Hieronymus: Quadragestiferè anni sunt quodd Christi prædicatio fulget in mundo, ex quo innumerabiles hæreses tunicam illius cōsciderunt. Vniuersus penè error de Chaldaeo & Syro & Græco sermone processerat. Basilides magister luxuriæ & turpissimorū cōplexuum, post tot annos ita in louiniānum quasi in Euphorbū transformatus est, ut latina quoq; lingua haberet hæresim suam. Hæc Hieronymus. Ex cuius verbis constat hanc hæresim à Basilide initium sumpsisse. Augustinus tamen in libro de hæresibus de hoc Basili de differens, nihil tale illi impingit. Philaster etiam Basilidis errores recensens, nunquā huius erroris meminit. Credamus ergo Hieronymo tanq; diligentissimo rerū inquisitori, præsertim cùm alij non contradicat, sed raeant. Pro virginitatis cōmendatione efficacissimū testimonium est quod Christus Salvator noster ait: Sunt eunuchi qui se castrauerunt propter regnum cœlorū. qui potest capere, capiat. Mat. 19:1

B Nam cùm dixisset non licere alicui dimittere vxorem suam nisi ob fornicationē: discipuli hoc audito graue admodū existimantes onus matrimonij ob vinculum illius indissolubile, dixerunt: Si ita est causa hois cum uxore, non expedit nubere. Quibus Christus respondit: Non oēs capiunt verbum istud, sed quibus datū est. Sed quod est hoc verbum quod nō capiunt nisi illi quibus datū est: Certè hoc qd statim subiungit, dicens: Sunt enim eunuchi qui de matris vtero sic natī sunt. Et sunt eunuchi qui facti sunt ab hominibus. Et sunt eunuchi qui seipso castrauerūt propter regnum cœlorū. Qui potest capere, capiat. Ecce verbum quod nō oēs capiunt nisi quibus datū est, videlicet castrare ipsum propter regnum cœlorum. Et quia non oēs hoc capere possunt, ne videretur aliquem cogere ad id quod assequi non poterat, in cuiuscq; arbitrio illud reliquit, dicens: Qui potest capere, capiat. Ex ipsis verbis Christi apertissimè constat virginitatem esse prælatā matrimonio. Quis enim non videt multo excellentius esse illud ad quod assequendum non omnium vires sufficiunt, quā illud quod tam facile est ut omnes illud capessere possint: Nullus est cui integra est natura, qui coire nō possit. At rarus est qui possit ab omnī specie coitus abstinere. Non enim omnes hoc capiunt. Præterea, Apostolus Paulus in priore epist. ad Corint. viduitatē præfert nuptijs, & virginitatē præfert ambabus, dicens: Qui matrimonio iungit virginē suam, bene facit: & qui non iungit, melius facit. Quid iam amplius desideramus aduersus louiniānum: Poterat ne forte expressius aliquid pro virginitatis assertione proferri: Qui non iungit matrimonio virginem (inquit ille) melius facit. Et postea viduam præferens nuptijs ait: Mulier alligata est legi quanto tempore vir eius viuit. Quod si dormierit vir eius, liberata est à lege. Cui autem vult, nubat, tantum in domino. Beatior autem erit si sic permanferit, secundum meū consilium. Puto autem & ego spiritū Dei habeā. Ante tamē quam hanc sententiam Paulus diceret, plura differuit per quæ ostendit latam esse inter matrimonium & virginitatem distantiam. Qui sine uxore est (inquit)

Iouinia
nus.Helui-
dius.

Mat. 19:1

1. Cor. 7:1

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

C

(inquit) sollicitus est quæ domini sunt, quomodo placeat Deo. Qui autem cum uxori est, sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori, & diuisus est. Et mulier innupta & virgo cogitat quæ dñi sunt, ut sit sancta corpore & spiritu. Quæ autem nupta est, cogitat quæ sunt mundi, quō placeat viro. Circunspectiamus bene et perpendamus fideliter virginitatis & matrimonij discriminem. Virgo domino, maritus uxori placere cupit, & vt uxori placeat, sollicitudinem gerit deis rebus quæ in mundo sunt, & ad mundum spectant; & ita diuisus est, quia qui adhaeret Deo, unus spiritus efficitur cum eo. Vbi autem unitas, ibi non est diuisio. Virgo igitur non est diuisus, quia soli Deo placere cupiens, unicum solum habet spiritum, & hunc diuinum. At maritus qui etiam placere cupit uxori, ac Deo, hic diuisus est in duas partes, vnam qua Deo placere optat, si modo optat; & aliam qua cupit placere uxori. Dicat ergo nunc louinianus: Nonne melius est placere Deo, quam placere uxori? Nonne præstantius est adhaerere Deo, & effici unum spiritum cum eo, quam diuisum esse in multas solitudinem partes & misericordias? Si placere Deo melius, consequens est ut virginitas sit præstantior matrimonio. Rursum, Saducæis querentibus à Salvatore nostro de muliere quæ septem fratribus successiū nuperat, quem illorum post resurrectionem habitura esset, respondit idem Salvator: In resurrectione neque nubent neque nubentur, sed sunt sicut angeli Dei in celo. Ex quibus verbis constat nuptias esse hominum: Continentiam autem angelorum proprium munus. Quantum ergo angelii hominibus præstant, tantum virginitas præponitur matrimonio. Deinde hoc etiam conuincit multitudo virtutum quas ad sustentationem exigit virginitas, ut tanquam altera Hester illis velut suis ancillis innatur. Oportet enim virginem esse abstinentem; quoniam luxuriosa res est vinum. Exigitur abstinentia cibis; quoniam libidinis ignes, ciborum fomentis increscunt, summe necessarium est pacisci foedus cum oculis, prout se fecisse testatur Job, ne cogitaret quidem de virginine; quoniam, ut ait Ecclesiasticus, speciem mulieris multi admirati reprobi facti sunt. Nec minus oportet obserare aures ad turpiloquias; quoniam (ut ait Menander apud Paulum) corrumpunt bonos mores colloquia mala. Est etiam necessaria oris & labiorum custodia, ut non declinet cor illius in verba malitia, ne forte ex leui verbo tuo aliqua vulneretur, & vt par pari referat, illa postea similibus verbis transfigat cor tuum, & blanditijs labiorum suorum protrahat te, & statim sequaris eam quasi bos ductus ad victimam. Plurimas certè passus est molestias, qui virginitatem intemerata custodire cupit. Propter quod merito virginitas similari solet ebori, quod propter nimiam vetustatem vertitur in colorem rubeum, cum tamen à natura sit album, quia virginitas diu conseruata equiuale martyrio, & est quasi quedam sanguinis effusio. Denique nunquam potest esse virginitas sola, sed oportet eam velut reginam esse ingenti ancillarum comitatu stipatam. At qualiter fieri posset ut non sit nobilior virginitas, cui multo plures deseruiunt virtutes quam matrimonio? Demum haec louiniani assertio, prout ratio & fidei regula exigebat, totius catholicæ Ecclesiæ sententia bis damnata est. Nam Siricius papa, habito Romæ sacerdotum concilio, primus eam damnauit, ut ex epistola eius de condēnatione louiniani ad episcopos Africanos patere potest, in qua sic habetur: Nos sanè nuptiarum vota non aspernanter accepimus, quibus ve lamine interfuiimus, sed virginis Deo deuotas maiore honoris cœtia munera mus.

D

Matt. 22.

Iob. 31.

Eccle. 9.

1. Cor. 15

Siricius

papa.

Iouinia-

nus.

Ausentius.

Genialis

Gemina

tor.

Felix.

Plotinus

Martia-

nus.

Ianuari-

us.

Ingenio-

fus.

Facto ergo presbyterio, constituit doctrinæ nostræ, id est, Christianæ legi haec oiam esse contraria; unde apostolicum sequuti preceptum, quæ aliter quam accepimus, annunciat, oium nostrorum tam presbyterorum, tam diaconorum, quam etiam totius clericorum factam constat esse sententiam, vbi louinianus, Ausentius, Genialis, Geminator, Plotinus, Martianus, Ianuarius, & Ingeniosus, qui acceptores nouæ heresis & blasphemiae inueniti sunt, diuina sententia, & nostro iudicio in perpetuum dñati extra Ecclesiā remaneret. Hec Siricus papa. Et Africani episcopi hanc Siricij recipentes epistolam, concilium

A concilium in plebe Thelensi cōgregarunt, in quo re (vt decebat) plene examinata, approbarunt damnationem Iouiniani per Siricium factā, & eidem Siricio papae de hoc negocio rescripsérunt. In quorum epistola hæc habentur verba: Agrestis enim vñlatus est, nullam virginitatis gratiam, nullum castitatis ordinem referuare, promiscuè omnia velle confundere, diuersorū gradus a brogare meritorum, & paupertatē quandā cœlestium remunerationū inducere, quasi Christo vna sit palma quā tribuit, ac nō plurimi abundant tituli præmiorū. Simulant se isti nō donare coniugio. Sed quæ potest laus esse cōiugij, si nulla virginitatis est gloria? Neq; verò nos negamus sanctificatū à Christo esse coniugiū, diuina voce dicente: Erunt ambo in vna carne, & in vno spiritu. Sed prius est quod nati sumus, quā quod effe- Matt. 19
cti, multoq; præstantius diuini operis mysterium, quam humanæ fragilitatis re- 1. Cor. 7.
mediū. Iure laudatur bona vxor, sed melius pia vírgo præfertur, dicente Paulo: Qui iungit virginē suam, bene facit: & qui non iungit, melius facit. Hæc enim cogitat quæ Dei sunt, illa quæ mundi: illa coniugalibus vinculis colligata est, hæc libera vinculorum: illa sub lege, ista sub gratia. Bonum coniugium, quo est inuenta posteritas successionis humanae; sed melior virginitas, per quam regni cœlestis hæreditas acquisita, & cœlestium meritorum reperta successio. Per mulierē cura succedit, per virginem salus euenit. Deniq; speciale sibi donum virginitatis elegit, & integratatis munus exhibuit, atq; in se repræsentauit, quod elegit in matre. Et aliquibus interiectis, circa finem epistole hæc verba subiuguntur. Itaq; Iouinianum, Ausentium, Geminatorem, Felicem, Plotinum, Genialem, Martianum, Ianuarium, & Ingeniosum, quos sanctitas tua damnauit, scias apud nos quoq; secundum iudicium tuum esse damnatos. Hæc conciliū Thelense. Qui plura aduersus hanc hæresim desiderauerit, legat primum librū beati Hieronymi è duobus quos aduersus Iouinianū scripsit. Nam ibidem omnes suæ eloquentiæ vires pro virginitatis assertione exeruit: adeoq; illam extulit, vt aliquibus (quamuis immerito) parum equus videatur fuisse matrimonio. Beatus Augustinus scripsit etiam aliū librum pro eiusdem virginitatis assertione, qui inscribitur de sancta virginitate.

VNCTIONIS EXTREMAE SACRAMENTVM.

Non minus est ab hæreticis conculcatum extremæ vñctionis sacramen- tum quam reliqua alia. Nam Græci, teste Guidone Carmelita, asserūt hoc sacramentum non prodeſſe infirmis ad salutem corporis. Vvaldenſes autē (vt testatur Aeneas Syluius libro de origine Bohemorū ca. 35.) extreſam vñctionem inter Ecclesiæ sacramenta non admittunt. Huius tamen erroris non meminit Guido cùm errores Vvaldensium recenset. Hunc errorem impingit Heracleonitis frater Bernardus de Lutzemburgo in ſuo catalogo hæreticorum, nescio quem fecutus: quoniam Augustinus de Heracleonitis loquens, nihil tale illis tribuit. Philaster de eisdem differens, nullam huius erroris facit mentionem. Guido qui Augustinum & Isidorum in enarrandis hæresibus imitatur, nunquam huius erroris meminit vt eum Heracleonitis impingeret. Omitto quod bonus homo in ſuo catalogo confundit Heracleonitas cum Hierachitis hæreticis, credens eſſe eosdem, ſolo nomine differentes. Constat autem ex Augustino & Isidoro diuersas eſſe factiones ſub altero & altero príncipe militantes. Nam de Heracleonitis differit Augustinus cap. 16. libri de hæresibus, dicitq; illos ſic vocari ab Heracleone eorum príncipe. At Hierachitarum principem vocat Hieracham, & de his differit cap. 47. Et illa quæ de Heracleonitis catalogus refert, quos ipſe putat etiam dici Heraclitas, ſumpta ſunt ex hoc. 47. cap. Augustini, & eisdem verbis quibus ab Augustino referuntur, niſi quod bonus homo aliqua inſerit ex ſuo cerebro, quale eſt hoc de ſacramento extremæ vñctionis, de quo ait illos afferere

Græci.
Vval-
denses,

Heracle-
onitæ,

BBB quod

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

quod non fuerit à Deo institutum: cum tamen Augustinus, neq; Hieracleonitis, C neq; Hierachitis quicq; simile impingat. Quapropter mirari non desino quod lodocus Clichthouæus vir alioqui doctissimus eodem modo fuerit deceptus, tribuens hunc errorem Heracleonitis, prout catalogus fecerat. Nam in eolibro quem fecit pro assertione veritatum in concilio Senonensi definitarum, capitulo de sacramentis Ecclesiæ, de sacramento extremæunctionis differens, dicit quod negare extrema uunctionem esse sacramentum, fuerit error Heracleonitarum. Et tamen idem lodocus in eodē capite de sacramento baptismi disputas, testat se in notā dis hæreticis imitari eam hæretorum descriptionem quam Guido Carmelita fecit, de quo Guidone iam diximus quod nihil tale Heracleonitis impingit. Hunc eundē errorem lodocus Clichthouæus impingit Ioanni Vviclepho, cùm tamen in concilio Constantiensi, in quo errores illius damnati sunt, non fuerit, de hoc errore notatus sed apud Thomā Vvalden, qui diligentissime huius Vviclephi errores expli-

Ioannes Vvicle. Luther⁹ rauit, certū huius erroris reperio vestigium. De Luthero tamen certò constat illum reijcere sacramentum extremæunctionis: quoniam negat extremam uunctionem esse inter sacramenta cōputandam. Contra hanc hæresim apertissimum profert testimonium beatus Iacobus, qui in sua canonica epistola ita inquit: Infirmatur quis in vobis ē inducat presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum dominus: & si in peccatis sit, remittentur ei. Ecce huius sacramenti proclamationē ab Apostolo Iacobo factā. Nam ex verbis Apostoli constat in extremæunctionis collatione omnia adesse quæ ad sacramentum perfectū exiguntur. Est enim ibi materia, videlicet oleum sacrū quo vngēdus est infirmus. Exprimitur etiam forma, sacerdotis videlicet oratio. Effectum autem huius sacramenti expressit dicens:

Iaco. 5. Et si in peccatis fuerit, remittentur ei. Verū Lutherus videntes se hoc testimonio conuinci, illud ita reijcere conatur, vt epistolam illam neget esse Apostoli Iacobi. D Et si Apostoli Iacobi esset, dicit non licere apostolo sua autoritate sacramentū instituere, hoc est diuinam promissionem cum adiuncto signo dare, cùm hoc solius Christi sit munus proprium. Duobus itaq; modis eneruare conatur illud apostoli testimoniū. Prīmō, quod epistola illa non sit Iacobi Apostoli. Deinde, et si sit apostoli, illi tamen dicit non fuisse facultatem instituendi sacramentum. Horum primum iam satis (vt existimo) suprà lib. 1. cap. 2. confutauimus, cùm de canonicis scripturæ libris disputauimus. Illo enim loco ex pluribus conciliorū decretis ostendimus eam Iacobi Apostoli epistolam in catalogo librorum canonicorū esse locatam. Veniamus ergo ad id in quo aperte oppugnat Apostolū, dicens: Et si sit Iacobi Apostoli, illi tamen non licuit instituere sacramentum. Non est iam quod miretur alius Lutherū convitij insectari pontificem & Cæsarem, quum de tam atrocí crímine notet Apostolum, vt sine autoritate & contra fas ausus sit instituere sacramentum. Nullus certè fuit uinquam tam demens, ac impiæ maledicentia, qui diceret Apostolum fuisse tam arrogantē, vt pro sacramento traderet populo quod non esset sacramentum. Cæterū quod ait Apostolū non habere potestatē instituendi sacramentū, nos etiam fatemur: quanq; aliorū sit opinio, quæ mibi nunquam placuit, Ecclesiam posse instituere sacramentum. Dicimus ergo apostolum non instituisse sacramentum, sed verbis illis id tradidisse populo quod ipse accepereat à Christo, qui alia mundo volebat insinuare per Matthēum, alia per Marcum, per Lucam alia, alia rursum per Ioannem. Sunt enim peculiaria quædam cuiq; Evangelistæ, quorum nullus aliorum meminit: de qua extat canon ab Eusebio Cæsariensi editus. Quid ergo vetat vt quædam etiam nobis innotescere voluerit Christus per Apostolum suum Iacobum, de quibus nec Evangelistæ ullum sint verbum loquuti: Præsertim cùm constet multa nobis per Apostolum Paulum insinuasse, quæ omnino ab Evangelistis prætermissa sunt. Hoc autem ita esse, testi-

monio

A mortio beati Augustini persuademus, quilibet, 2. de visitatione infirmorum, docens infirmum debere confiteri, & Eucharistiā sumere, & oleo sancto ungī, ita inquit: Nec prætermittendum est illud Apostoli Iacobi præceptum: Infirmatur quis in Iaco. 5. vobis, inducat presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum dominus, & si in peccatis sit, remittentur ei. Ergo si roges de te & pro te fieri, sicut dixit Apostolus Iacobus, imò per Apostolum suum dominus, ipsa videlicet olei sacri delibutio, intelligitur spiritus sancti typica unctione. Hæc Augustinus. In quibus verbis illud est aduertendum quod ait, imò per Apostolum suum dominus. Quibus verbis satis aperte innuit Apostolū Iacobi fuisse illius sacramenti duntaxat præceptum, non autem institutore. Præterea: Innocentius papa huius nominis primus, in quadam epistola ad Decentium Eugubinum episcopum, capite ultimo sic ait: Sanè quoniam de hoc sicuti de cæteris consulere voluit dilectio tua, adiecit etiam filius meus Celestinus diaconus in epistola sua esse à tua dilectione positum illud quod in Apostoli Iacobi epistola conscriptum est: Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & suscitat illum dominus: & si in peccatis fuerit, remittentur ei. Quod non est dubium de fidibus egrotantibus accipi vel intelligi debere, qui sancto oleo chrismatis perungī possunt, quod ab episcopo confectum, non solum sacerdotibus, sed omnibus uti Christianis licet in sua aut suorum necessitate inungendo. Cæterum illud superfluum videamus adiectum, ut de episcopo ambigatur quod presbyteris licere non dubium est. Nam id circa de presbyteris dictum est, quia episcopi occupationibus alijs impediti, ad omnes languidos ire non possunt. Cæterum si episcopus postea dignum ducit aliquem à se visitandum, & benedicere, & tangere chrismate sine cunctatione potest, cuius est ipsum.

Innocentius primus.

B chrisma confidere. Hæc innocentius, vir quidem sanctitate perinde conscientia illustris. Ex cuius verbis constat non esse recentem (vt Lutherus somniat) huius sacramenti institutionem. Innocentius siquidem ante milie & centum annos Ecclesiæ universali præfuit, qui ex testimonio Iacobi Apostoli docet infirmos oleo sancto debere ungī. Demum, hoc ipsum confirmat Ecclesiæ catholicæ definitio, quæ ad hunc usq; diem semper & ubiq; sensit extremam unctionem esse sacramentum unum è septem ab ea receptis. Concilium nanci Florentinum sub Eugenio quarto celebratum, sic ait: Quintum sacramentum est extrema unctione, cuius materia est oleum olivæ per episcopum benedictum. Hoc sacramentum nisi infirmo, de cuius morte timetur, dari non debet: qui in his locis ungendus est, in oculis propter visum: in auribus propter auditum: in naribus propter odoratum: in ore propter gustum vel locationem: in manibus propter tactum: in pedibus proter gressum: in renibus propter delectationem ibidem vigentem. Forma huius sacramenti est hæc: Per istam unctionem & suam p̄fissimam misericordiam indulget tibi dominus quicquid deliquisti per visum: & similiter in alijs membris. Minister huius sacramenti est sacerdos: effectus vero eius est mentis sanatio, & in quantu animæ expedit, etiam corporis. Hactenus concilium Florentinum. Quapropter qui aliter sentit, hæreticus merito censetur.

Concilium Florentinum.

VOTVM.

Vorundam hæreticorum sententia fuit, nihil esse ex necessitate faciendum, sed oia debere fieri liberè, propterea q̄ propheta dixit: Voluntariè sacrificabo tibi. Huius hæresis autores dicti sunt Lamprianiani, qui hac ratione ducti, omnia vota dāabant, dicentes ea nihil professe, eò q̄ necesse statem & coactionē quandam vident hominibus inferre. Hanc hæresim iam diu sepultam, post multa secula suscitarunt Pseudapostoli, dicentes opera illa quæ sine

Psal. 53, Lamprianiani.

Pseudapostoli.

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

voto fiunt, esse ad maius præmium destinata, quam illa quæ ex voti necessitate est. C
 Ioannes Vxile. Eandem hæresim tutatus est Ioannes Vxileph. Ultimus huius hæresis pro-
 Luther⁹ pugnator est nunc Martinus Lutherus, dicens vota hodie non valere, nisi ad ope-
 rum iactantiam & præsumptionem. Aduersus ergo hanc hæresim disputantes,
 duo nos oportet ex sacris literis probare. Primum, quod vota semel emissa sunt
 opere cōplenda, & non debent pro cuiuscq; arbitrio tolli. Alterum, quod opus ex
 voto factum cedit in maius ipsius operantis præmium, quam si libere & absq; vo-
 ti necessitate fuisset effectum. Ad prioris partis probationem satis efficax testi-

Num. 30 monium est illud quod in libro Numerorum dominus ait: Si quis virorū votum
 domino voverit, aut se cōstrinxerit iuramento, non faciat irritum verbum suum,

sed omne quod promisit, implebit. Præterea idem præceptum iterum in lib. Deu-
 teronomij expressius reperitur, vbi sic dicitur: Cùm votum voveris domino Deo

Deut. 23 tuo, non tardabis reddere, quia requiret illud dominus Deus tuus. Etsi moratus
 fueris, reputabitur tibi in peccatum. Si nolueris polliceri, absq; peccato eris. Quod

Eccle. 5 autem semel egressum est de labijs tuis, obseruabis, & facies sicut promisisti do-
 mino Deo tuo, & propria voluntate & ore tuo loquutus es. Rursum, Sapiens Ec-

clesiastes ait: Si quid voveris Deo, ne moreris reddere. Displacet enim ei infidelis et
 stulta promissio. Sed quodcūq; voveris, redde. Multoq; melius est nō vovere, quā

Baruc. 6 post votum promissa non reddere. Deinde, per prophetam Baruch de dijs gen-
 tium dominus loquens ait: Nec si quid mali patiuntur ab aliquo, nec si quid bo-
 ni, poterunt retribuere; nec regem constituere possunt, nec auferre. Similiter
 neq; dare diuitias possunt, neq; malum retribuere. Si quis illis votum voverit, &
 non reddiderit, neq; hoc requirunt. Ex quibus verbis constat quod Deus requi-

ret ab eo qui votum vovit, si non reddit. Et propheta regius sapissime in suis psal-
 mis quos Deo decantabat, votorum meminit, non vt tollenda sint, sed vt opere

Psal. 49. cōpletantur & reddantur Deo ea quæ semel promissa sunt. Immola Deo (inquit il- D
 Psal. 55. le) sacrificium laudis, & redde altissimo votatua. Et rursum: Reddam tibi vota

Psal. 25. mea, quæ distinxerunt tibi labia mea. Et iterum: Vouete, & reddite domino Deo
 vestro oēs qui in circuitu eius adfertis munera. Ecce vides quot sint testimonia
 ex veteri instrumento, quæ vota comprobent. Verū quidam ex istis hæreticis,
 nempe Lutherani, vidētes tam aperta testimonia pro votorum assertione, ad hoc
 asylum configiunt, vt dicant vota pro certo tempore tenenda posse emitti nō au-
 tem illa, quibus homines ad perpetuam aliquarum rerum obseruationē se astrin-
 gunt: quoniam (vt aiunt) per talia vota fiunt homines serui, quos tamē Deus liber-
 tate donauit. Et non attendunt miserī quod seruire Deo, regnare est, & q; ab hac
 seruitute Christus non liberauit nos, sed à seruitute peccati: quam libertatem nul-

Rom. 6. lus melius tenet, quam is qui Deo seruit. Nam Apostolus ait: Liberati autem à pec-
 cato, serui facti estis iustitiae. Præterea, qui duxit vxorem, seipsum irretiuit vinculo
 indissolubi, ita vt viuente uxore non possit ab ea separari, neq; aliam superdu-
 cere. Quid igitur obstat vt in voto perpetuo aliquid simile contingat: Si illa serui-
 tus in quam homo per matrimonium incidit, non repugnat libertati per Chri-
 stum donatæ: nec etiam repugnat libertati Christianæ seruitus illa quæ per vo-
 tum suscipitur, præsertim quod per matrimonium uterq; coniugum subditur alteri: per votum autem subditur Deo. Sed iam ipsam quam execratur votorū per-
 petuitatem, per scripturas sacras examinemus. Pro qua re audiamus quid in pri-

1. Reg. 1. mo Regum libro de Anna Samuelis matre anteq; illum concepisset, dicatur. Et
 Heli sacerdote (inquit historia) sedente super seilam ante postes domus domini,
 cùm esset Anna amaro animo, orauit ad dñm flens largiter, & votum vovit dicēs:
 Domine exercituum, si respiciēs videris afflictionem famulæ tuæ, & recordatus
 mei fueris, nec oblitus ancillæ tuæ, dederisq; seruæ tuæ sexum virilem, dabo eum
 domino omnibus diebus vite eius. Ecce vides votum matris de filio consecrando
Deo

A Deo in ministerium templi omnibus diebus vitae eius post quod votum exaudi-
ri meruit, tantum abest ut votum illius apud Deum fuerit datum. Et si Anna
de filio, quem adhuc non conceperat, potuit tale votum perpetuum emittere, cur
non poterit quilibet de seipso aliquid simile voveret; præsertim quod quilibet ha-
bet plus iuris in se, & in suam voluntatem, quam mater quæcumq; in filium. Præ-
terea, Beata illa Deipara virgo votum de virginitate perpetuè obseruanda emise-
rat, quod manifestè testantur illa verba quæ ipsa angelo annuncianti conceptio-
nem filij Dei respondit, dicens: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? Illa enim negatio verbo præsentis temporis adiuncta, non sic accipienda est, vt
solùm neget actum præsentis temporis, sed vt dicat votum de negatione actus in
posterum. Nam alioqui nulla suberat dubitationis causa, & sine occasione quæsi-
uisse videretur; quoniam ut mulier quæ nunquam antea virum cognouit, in po-
sterum cōcipiat, non est quid difficile, neq; illa duo vel in speciem pugnare inter se
videtur. At votum de perpetua virginitate, & concipere, velut ex diametro pu-
gnare videntur. Ideo merito queritur: Quomodo fiet istud, quoniam virum non co-
gnosco? hoc est, nunquam me virum cognitaram spondi. Hūc autē esse verum
& germanum literæ sensum testantur aliqui doctores sacri. Beatus Bernardus ho-
milia quarta super Euangelium: Missus est, sic ait: Non dubitat de facto, sed mo-
dum requirit & ordinem. Nec enim querit an fiet istud, sed quomodo. Quasi di-
cat: Cum sciat dominus meus testis conscientiae meæ, votum esse ancillæ suæ non
cognoscere virum, qua lege, quo ordine placebit ei vt fiat istud: Si oportuerit me
frangere votum, vt pariam talem filium: & gaudeo de filio, & doleo de proposito.
Fiat tamen voluntas eius. Hæc Bernardus. Et venerabilis Beda in homilia eius-
dē Euangelijs sic ait: Quomodo (inquit Maria) fieri potest vt concipiam pariamq;
filium, quæ in castimonia virginitatis vitam consummare disposui? Non autem

B quasi incredula verbis angelī, quomodo hæc impleri valeant, requirit, sed certè
quia oporteret impleri quod & tunc ab angelo audiebat, & prius à propheta di-
ctum legerat: sed quo id ordine implendum sit, interrogat: quia videlicet prophe-
ta qui hoc futurum prædixit, quomodo fieri posset, non dixit, sed angelo dicen-
dum referuauit. Hæc Beda. Et beatus Augustinus libro de sancta virginitate, cap.
4. de virginine Deipara loquens sic inquit: Ipsa quoq; virginitas eius gravior & ac-
ceptior, quia non eam conceptus Christus viro violaturo quam conseruaret ipse
prærupuit: sed priusquam conciperetur, iam Deo dicatam, de qua nasceretur, ele-
git. Hoc indicant verba quæ sibi fœtū annuncianti Angelo Maria reddidit. Quo-
modo, inquit, fiet istud, quoniam virum non cognosco? Quod profecto non dice-
ret, nisi Deo virginitatem ante vovisset. Sed quia hoc Israelitarum mores adhuc
recusabant, desparsata est viro iusto, non violenter ablaturo, sed potius contra vio-
lentos custodituro quod illa iam voverat. Hæc Augustinus. Ecce protulimus tri-
um sacrorum doctorū testimonia, ex quibus apertissimè constat virginem Dei
param emisisse votum de perpetua virginitate seruanda. Hoc etiam votum cre-
duntur emisisse Apostoli de paupertate seruanda, quando relictis omnibus secu-
ti sunt Christum. Sic enim sentit Augustinus, quilib. 17. de ciuitate Dei, cap. 4. ita
inquit: Dixerant enim potentes illi: Ecce nos dimisimus omnia, & secuti sumus Matt. 19
te. Hoc votum potentissimi voverat. Sed unde hoc illis, nisi ab illo de quo dictum
est: Dans votum voventi: Hæc Augustinus. Rursum, hoc ipsum apertissimè com-
probatur ex beati Pauli testimonio, qui in priore ad Timoth. epistola sic ait: Ado-
lescentiores viduas deuita. Cū enim luxuriatae fuerint, in Christo nubere volunt,
habentes damnationē, quia primam fidem irritam fecerunt. Quid est dicere, pri-
mam fidem irritam fecerunt: Hoc est, quod votum quod in viduitate emiserant
de continentia seruanda, violauerunt, cūm post tale votum emissum nupserunt.
Et si Paulus dicit viduas iuniores habere damnationem, quia primam fidem irri-

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

tam fecerunt: quid dicturus esset de Luther, Oecolampadio, Conrado, Pellicano, Lamberto, Martino Buzero, alijsq; eiusdē farinæ hominibus, qui reiecta cuncta quam semel induerunt, contempto voto quo d. Deo voverāt, tanquam vxor Loth respexerunt retro, vxores ducentes: Hæc autem Apostoliverba, quæ nos proximè citauimus, esse ita interpretanda, quemadmodum nos ea sumus interpretati, testatur Concilium quartum Carthaginense, quod in capite ultimo suorum decretorū ita ait: Sicut bonum castitatis præmium, ita & maiori obseruantia & præceptione custodiendum est, vt si quæ viduæ quantumlibet adhuc in minoribus annis positæ, & matura ætate à viro relictæ se deuouerūt domino, & ueste laicali abiecta sub testimonio episcopi & Ecclesiæ, religioso habitu apparuerunt, postea verò ad nuptias seculares transierunt, secundum Apostolum damnationem habebunt, quoniam fidem castitatis quam domino voverunt, irritam facere ausæ sunt. Tales ergo personæ sine Christianorum communione maneant, quæ etiam nec in conuiujs cum Christianis communicent. Nam si adulteræ coniuges reatu sunt viris suis obnoxiae: quanto magis viduæ quæ religiositatem mutauerunt, criminis adulterij notabuntur, si deuotionem quā Deo sponte obtulerunt, libidinosa corruperint voluptate, atq; ad secundas nuptias transitum fecerint: Quæ et si violentia irruente ab aliquo præreptæ fuerint, ac postea delectatione libidinis permanere in coniugium raptorí vel violento viro consenserint, damnatione superius comprehensa teneantur obnoxiae. De talibus ait Apostolus: Cum luxuriæ fuerint, nubere volunt, habentes damnationem, quia prima in fidem irritam fecerūt. Hucusq; Concilium quartum Carthaginense. Et Concilium Toletanum quartum cap. 55. sic inquit: Duo sunt genera viduarum, seculares, & sanctimoniales. Seculares viduæ sunt quæ adhuc disponentes nubere, laicalē habitū non deposuerūt. Sanctimoniales sunt quæ iā mutato habitu seculari, sub religioso cultu in cōspectu sacerdotis & Ecclesiæ apparuerūt. Hæc si ad nuptias transierint, iuxta Apostolū nō sine damnatione erunt, quia se primum Deo videntes, postea castitatis propositorum abiecerunt. Hæc Concilium Toletanum quartum. Ex quorum duorum conciliorum verbis constat hanc esse Apostoli Pauli sententiam, viduas videlicet quæ perpetuam castitatem domino voverunt, fore damnandas si ad secundas nuptias transierint. Et certe quod nuptiae eorum qui semel se domino deuouerunt, sine damnandæ, plurime testantur concilia. Nam Concilium Valentini cap. 2. suorum decretorum sic ait: Depuellis verò quæ se Deo voverunt, si ad terrenas nuptias sponte transierint, id custodiendum esse decreuimus, vt penitentes nō statim ad penitentiam recipiantur, & cum datatam fuerit, nisi plene satisfecerint Deo in quantum ratio poposcerit, eisdem communio differatur. Hæc ibi. Et Concilium Aureicense cap. 27. sic definit: Ut viduitatis seruandæ professione coram episcopo in secretario habita, impositam à presbytero vestem vidualem non esse violandam. Elus verò repudiatorem, vel ipsam talis professionis desertricem merito esse damnandam. Et capite. 28. idem concilium iterum ait: H̄i verò qui sunt desertores professæ castitatis, prævaricatores habendi, & omnibus per penitentiam legitimam consulendum. Hæc ibi. Multaq; alia sunt conciliorum decreta huic fauentia proposito, quæ citare omisi, ne nimia prolixitate grauarem lectorum. Verum quia alius fortè ea legere desiderabit, loca solūm lectori designabovbi illa inuenire possit. Concilium Aurelianense capite decimo septimo. Concilium Elibertinum cap. 13. Concilium Toletanum quartum capitibus quadragesimo octavo et quinquagesimo primo. Ex his omnibus patet quā iniuste aliqui votis monasticis conantur inferre calumniam: quoniam si de aliqua re perpetuum votum emitti licet, multo iustius id licet de illis tribus rebus per quas triplex mundi huius concupiscentia prosternitur, videlicet obedientia, castitate, & paupertate. Nam per obedientiam superbia vitæ edomatur. Per castitatis votum

Avotum, carnis concupiscentia coeretur. Per votum verò paupertatis, illa insatiable concupiscentia oculorum cohibetur. Vnde conuincitur, ut si noxiæ sunt illæ tres mundi concupiscentiæ, salutifera contrà sint tria quæ in monachatu emituntur vota, quoniam hæc velut quædam antidota sunt aduersus illa tria quæ mūdus propinat venena: præsertim quod hæc tria de quibus sunt monachorum vota, sunt valde à Christo commendata. Nam obedientiam commendauit dicens: *Siquis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Non enim potest quis verius seipsum abnegare, quam cum se totum superioris arbitrio committit, vt non suam iam velit facere voluntatem, sed sui superioris.* Castitatem perpetuam extulit dicens: *Sunt eunuchi qui se castrauerunt propter regnum cœlorum, qui potest capere, capiat.* Paupertatem verò commendauit cum dixit: *Sivis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me, & habebis thesaurum in cœlo.* Cum ergo tam aper-
ta sint testimonia vota monastica comprobantia, vereantur Lutherani Monachi respicere retro ad seculum, cum iam semel manum ad aratum miserint: & caue-
ant ne illis contingat quemadmodum vxori Loth, quæ de Sodomis exiens, con-
uersa est in statuam salis, eo quod retrorsum ad Sodam vnde exierat respxit.
Cum enim unus ex discipulis suis dixisset CHRISTO: *Dimitte me vt sepeliam patrem meum:* respondit illi CHRISTVS: *Sine mortuos sepelire mortuos suos.* Quæ verba interpretans Theophylactus ait: *Sicut illis nec patrem sepe-
lire licuit, vñ his qui monasticen professi, admundana regrediuntur negotia.* Hæc ille. Væ ergo libidinoso Luthero, eiisque complicibus, qui monasticen professi, suæ professionis immemores ad seculum redeentes, vxores duxerunt. Ex duobus quæ probanda suscepimus aduersus hos hæreticos, iam unum eorum (vt existimo) absoluimus. Superest iam vt alterum probemus, opus videlicet.

Beat ex voto factum, esse melioris cōditionis, maiorisq; apud Deum meriti, quam si fieret sine voto. Diuinus Psaltes suadet nobis vt domino Deo aliqd voueamus, dicens: *Vouete, & reddite domino Deo vestro omnes qui in circuitu eius adfer-
tis munera.* At si nullum ex voto accresceret meritum vouenti, male consuleret Propheta vt voveremus: præsertim cum non reddentes, rei fiant eorum, quo-
rum non essent rei si non voulissent: & ita iuxta hæreticorum sententiam, vounens exponeret se per votum periculo peccati si non reddit, & sub nullaspe præmij si reddit. Si ergo ista eslet voti conditio, aperte conuincitur male egisse propheta cum votum consuluit. Præterea quanto aliquid opus à meliore virtutis radice oritur, tanto melius est. Nam inde est quod opus ex charitate factum sit me-
lius quam quodvis opus ex aliâ virtute procedens; quia videlicet charitas à qua pro-
cedit, melior est q; quæ uisalia virtus. Non enim aspicit Deus quantum quis offre-
rat, sed ex quanto. Et ideo laudata est vidua illa quæ cum solum duo minuta obtulisset, dicta est obtulisse plus omnibus alijs. Ex q; aperte conuincitur, apud Deum nō tam aestimari rei oblatæ quantitatem, q; ipsius offerentis affectum. Cum ergo opus ex voto factū procedat ex radice obediētiæ, quæ melior est q; victimæ: opus autem simile liberè & non ex voto factum, ex illa virtute non oriatur, sequit
vt hoc nonsit ita bonum sicut illud. Nam is qui ex voto aliquid facit, obediens fa-
cit, & vt obediat facit; ergo cum sic facit, præter meritum quod habet respon-
dens operi, habet etiam meritum ex obedientia: quod meritum alius non habet
qui liberè aliquid facit. Rursum, pro hac resunt plurima sacrorum virorum testi-
monia. Beatus Hieronymus pertractans illud Hieremias in Threnis: *Bonum Thren. 3
est viro cum portauerit iugum ab adolescentia sua, hæc ait: Militum ergo
CHRISTI perfectio est exutam mentem habere à cunctis terrenis negotijs, &
tumultu seculi, iuxta illud Apostoli: Nemo militans Deo, implicat se negotijs se-
cularibus, & cetera; eamq; quantum humana imbecillitas sinit, festinat vñire cum*

Matt. 16

Matt. 19

Lucas 9

Gene. 19

Matth. 8

Psal. 71

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

Christo: quam quidem speciem conuersationis boni eremitæ, & monachi qui voto monasticæ disciplinæ obligati sunt, imitari contendunt: sed rara est, & paucissimi dono Dei hæc perfectio concessa. Is enim verè & non ex parte perfectus, qui & in eremo squalorem solitudinis, & in cœnobio infirmitates fratrum æquilibri magnanimitate sustentat. Et ideo in utraque professione per omnia consummationem inuenire difficile est: quia nec anachoreta contemptum ac priuationem materialium rerum, nec cœnobita theoricam ad integrum potest assequi puritatem. Sed tamen quantum superexcellat serenitas tranquillæ vitæ turbulentiam secularis conuersationis, nouit qui hanc expertus est. Hactenus Hieronymus, In quibus verbis multa sunt notatae digna. Primum est, quod tempore Hieronymi monachis se voto astringebant, quod tam en Erasmus Roterodamus pertinacissime negat in plerisque suis operibus, præsertim in vita Hieronymi quam idem Erasmus scripsit. At non ita esse ut Erasmus ait, verba quæ nunc ex Hieronymo citauimus, aperte conuincunt. Secundum est, quod talis monachorum vita voto obligata est bona, & ad imitationem perfectioris Christianæ. Tertium est, quod hæc monachorum vita præferenda est vitæ aliorum qui secularibus miscentur negotijs. Et hoc est quod nostro proposito deseruit, quod etiam Erasmus negare non erubescit. Nec tamen miror: quoniam hoc experientia docente cognouimus, nullum esse acerborem & magis infestum hostem aliquorum, quam qui transfuga & defector ab illis defecit. Erasmus autem monachatum, quem semel voverat, rei gere non erubuit, & hinc euénit ut monachis semper detraheret, & illos quoad licuit atrocissime persequeretur: ut vel hoc argumento alijs persuaderet se bene fecisse cum monachatus iugum quod semel susceperebat, reiecit. Et tamē Hieronymus bonum esse iudicat portare hoc monachatus iugum.

* * * Sed, ut apertius Erasmus Roterodamum aliosque monasticæ professio-
nis hostes de impudentissimo mendacio conuincam, alium testem multo Hiero- D
nymo vetustiorem proferre volo. Diuum videlicet Dionysium Areopagitam Pau- li discipulum, qui in libro Ecclesiastice hierarchiae, capite sexto describens ritum consecrationis professionisque monasticæ, qualis ab Apostolis institutus tunc seruabatur in Ecclesia, sic ait: Porro purgandorum omnium excelsior & sublimior est ordo Monachorum sacra dispositio, aut sancta distinctio. Expiatione omni, tota virtute, atque exactissima suarum operationum castitate mundata, &c. Inde diuiní duces nostri appellationibus eos sacris dignati sunt, partim Therapeutas, id est, cultores, à sincero Dei famulatu & cultu: partim Monachos, ab indiuidua & singulari vita vni Deo intenta, appellantes: tanquam quæ sanctis complicatis, aut conuolutionibus inseparabilium, illos ipsos in diuinam, & Deo gratiam unitatem promoueant. Quapropter & perficientem eis donauit gratiam diuina sanctio: & quadam eos consecrativa inuocatione dignata est. Deinde formam illius consecrativæ inuocationis, & monasticæ professionis describens, ait: Stat quidem sacerdos ante sacrum altare, monasticam imprecationem psallens. Ille autem post sacerdotem astat, non utrumque ponens genu, non alterum, non habens imposita sacra eloquia capit: verum sacerdoti tantum astanti, mysticam super illum inuocationem persequenti. Qua finita sacerdos ad eum accedens, interrogat primum, an renunciet diuilibus omnibus, non solum conuersatione, sed etiam phantasij eorundem. Deinde perfectissimam ei vitam exponit. Illud aperte contestans, oportere illum medio longè antecedere. Vbi verò ille hæc omnia intente promiserit, consignans eum signo crucis sacerdos tondet, trinas diuinæ beatitudinis personas inclamans, exutumque ueste omni, aliam induit. Etcum sanctis alijs qui ipsum astant viris, ipsum salutans, diuinorum mysteriorum participem facit. Hactenus beatus ille Dionysius. In quibus verbis multa notare oportet. Primum est, Monachos tunc professi-

Aprofessionem per voti promissionem facere. Quod manifestè ostendit, quum dixit. Vbi vero ille hæc omnia intentè promiserit. Non solum ergo tempore Hieronymi, sed multo ante tempore, utputa in ipsis Ecclesiæ primordijs, Monachis sevoto domino obligabant, promittentes rerum diuisibilium, hoc est, rerum terrenarum quæ à nobis per mortem diuiduntur & separantur, renunciationem. Alterum quod ex Dionysio constat, est monasticam vitam in qua soli Deo vacatur, & curis secularibus renunciatur, esse omnibus alijs excelsiore & sublimiore.]

Beatus Augustinus in epistola ad Armentarium, qui mundo contempto & August. reliquo votum simul cum uxore voverat, sic ait; Priusquam esses voti reus, liberum fuit quo esses inferior; quamvis non sit gratulanda libertas, qua sit ut non debeatur quod cum lucro redditur. Nunc verò quia tenetur apud Deum sponsio tua, non te ad magnam iustitiam inuito, sed à magna iniquitate deterreo. Non enim talis eris si non feceris quod voulisti, qualis mansisses si nihil tale voulisses. Minor enim tunc esses, non peior. Modo autem tanto, quod absit, miseror, si fidem Deo fregeris, quanto beatior si persolueris. Nec ideo te voulisse pœnitentia, imò gaudetiam tibi sic non licere, quod cum tuo detrimento licuisset. Aggredere itaq; intrepidus, & dicta imple factis; ipse te adiuuabit, qui vota tua expertus. Felix est necessitas, quæ ad meliora compellit. Haec Augustinus. In quibus verbis multa sunt, si bene lector aduertat, quæ vota commendant. Beatus Gregorius homilia vice prima super Ezechielem sic ait; Hoc inter sacrificium & holocaustum distat, quod omne holocaustum sacrificium est, sed non omne sacrificium holocaustum. In sacrificio enim pars pecudis, in holocausto verò totum pecus offerri consueuerat. Vnde & holocaustum Latina lingua totum incensum dicitur. Pensamus ergo quid est sacrificium, quid holocaustum. Cùm enim quissum aliquid Deo voulit, & aliquid non voulit, sacrificium est. Cùm verò omne quod habet, omne quod vivit, omne quod sapit, omnipotenti Deo voverit, holocaustum est. Nam sunt quidam qui adhuc mente in mundo retinentur, sed tamen ex possessis rebus subsidia egentibus ministrant, oppressos defendere festinant. Isti in bonis quæ faciunt, sacrificium offerunt, quia aliquid de actione sua Deo immolant, & aliquid sibi meti ipsi reseruant. Et sunt quidam hic qui nihil sibi meti ipsi reseruant, sed sensum, linguam, vitam atque substantiam quam acceperunt, omnipotenti Deo immolant. Quid isti nisi holocaustum domino offerunt? Imò magis holocaustum fiunt. Israeliticus etenim populus primum sacrificium in Aegypto obtulit; secundum verò in eremo. Qui ita adhuc mentem habet in seculo, sed boni iam aliquid operatur, Deo sacrificium obtulit in Aegypto. Qui verò præsens seculum deserit, & agit bona quæ valet, quasi iam Aegypto derelicta sacrificium præbet in eremo; quia repulso strepitu desideriorum carnalium in mentis suæ quiete atque solitudine Deo immolat quicquid operatur. Quamvis ergo, sicut dictum est, sacrificium sit etiam holocaustum: maius tamen est holocaustum sacrificio: quia mente quæ huius mundi delectatione non premitur, totum in omnipotentis Dei sacrificio incenditur quod habetur. Hucusque Gregorius. In quibus verbis illud est aduertendum quod ait, maius esse holocaustum sacrificio: maiusque fuisse sacrificium eremi, quam sacrificium Aegypti. Ex quibus verbis constat, monachos qui ex toto negauerunt voluntatem suam, se totos in professione Deo per votum obediētiae immolantes, fecisse holocaustū. Et ita cōuincit eadem lege eorum votum esse sacrificium eremi, & per consequens meliusq; opus à secularibus libere factum, quoniam illud est sacrificium Aegypti. Beatus Chrysostomus pro voto perpetuæ paupertatis testimonium reddit, qui Homilia Chrysostomi n. super epistolam ad Hebræos ita inquit: Sunt alia sacrificia quæ verè sunt holocausta, ut sanctorum martyrum corpora, ubi & anima & corpus sunt. Illa enim olfactum magnū bonæ odoratiōis habent. Potes & tu si volueris tale sacrificium offere,

Gregor.

Exod. 12
Exod. 13

F. ALFONSI DE CASTRO MINORITAE

offerre, non uticē comburendo corpus, sed alio igne potes, igne scilicet inopia vo
luntariæ, qui est ignis magnæ tribulationis. Cū m enim liceret in delicijs & multis
impensis esse, eligis laboriosam & duram vitam: nonne tunc holocaustum fiscid
est holocaustum mortificatum corporis, corpus crucifigens, & accipiens marty
rij huius coronam? Quod enim illuc gladius operatur, hic desiderium facit, ne te
comburat neq; detineat pecuniarum amor, sed comburatur & extinguitur desi
derium hoc incompetens igne spiritus, & incidatur cultro gratia. Hac Chrysolto
mus, qui sati aperte ait in professore voluntariæ paupertatis hoc agere eiusdem
paupertatis electionem, hoc est votum, qd gladius materialis operatur in carne,
hic enim facit martyrem Christi corporaliter in publico, illuc autē fit martyr in oc
culto. Et sicut sine gladio vel aliqua alia re aequalente non posset esse martyr Chri
sti publicus, ita secluso voto & desiderio paupertatis, quis ab inopia sua premat,
nō erit tñ martyr priuatus. Accedit ad hæc, q omittēs id qd se facturum Deo vrou
rat, grauius peccat q si non vouisset. Sapiens namq; ait: *Multo melius est non vrou
Ezech. 5 te, q post votum promissa non reddere.* Hoc loco certè dicitur melius id qd est mi
nus malum, sicut alibi dicitur: *Melius erat ei si natus non fuisset.* Nō q alterū illo
Matt. 26 rū esset bonum, sed quia minus malum esset nō nasci, q Christum vendidisse. Ita
etiam hoc loco intelligendum est, q minus malum est (prout malum est om̄is bo
nitatis defectus) non vouere, q post votum promissa non reddere. Sic enim Vrba
Vrbani⁹ nū primus huius nominis pontifex in epistola de communi vita & oblatione fi
papa. delium ait: *Et quicunq; vestrum communem vitam suscepit m habet, & vouit se
nihil proprium habere, videat ne pollitionem suam irrātam faciat, sed hoc qd
dño est pollicitus, fideliter custodiat, ne damnationem sed præmium sibi acqui
rat: qm̄ satius est non vouere, q votum prout melius potest non perficere. Graui
us enim puniuntur qui votum fecerunt, & votum non perfecerunt: aut fidem per
ceperūt, & in malis vitam finierunt, q illi qui vitam sine voto finierunt, aut sine si
de mortui sunt, & tñ bona egerunt opera. Hæc Vrbanus papa & martyr. Ex cu
suis verbis constat tunc temporis fuisse iam homines qui paupertatem vouentes
in communitate viuerent, prout nunc monachi faciunt. Constat etiam grauius fo
re puniendos qui votum fecerunt, & votum non perfecerunt: q illos qui vitam si
ne voto male finierunt. Si grauius puniuntur qui vota non reddunt, oportet vt eti
am largius præmientur cū m reddunt. Alioqui enim non esset Deus prior ad
misericordiam q ad punitionem. Demum ne amplius de hac re contendamus, au
diamus Ecclesiæ definitionem. Concilium Toletanum 4. cap. 49. suorum Decre
torum sic ait: Clerici qui monachorum propositum appetunt, quia meliorem vi
tam sequi cupiunt, liberos eis ab episcopo in monasterijs largiri oportet ingressus,
nec interdicí propositum eorum qui ad contemplationis desiderium transire ni
tuntur. Hæc concilium Toletanum 4. Ex cuius sententia hoc constat, q monacho
rum vita est perfectior q; aliorum secularium: quod non aliunde prouenit nisi ex
voto quod emiserunt, quod maiorem perfectionem maiusq; meritum illorum
operibus tribuit.*

VSVRA

Graci.

Vido Carmelita in sua summa de hæresibus dicit Græcos sentire, non
esse peccatum dare aliquid ad vſuram. Et certè miror q homines in sa
cris literis versati, & qui illis aliquam fidem præbent, in tam apertam he
resim lapsi sint, contra quam tot tamq; manifesta sint sacræ scripturæ te
stimonia. In Exodo enim lex domini ait: *Si pecunia mutuo dederis pupillo meo
pauperi qui habitat tecum, nō vrgebis eum quasi exactor, nec vſuris opprimes.* Et
Leuit. 25 in Leuitico. *Si attenuatus fuerit frater tuus, non accipies ab eo vſuras.* Et in Deute
ronomio: *Non fœnestraberis fratrituo ad vſuram pecuniam, nec fruges, nec quam
libet*

A ibet aliam rem, sed alieno. Quod autem dixit, sed alieno, permisso est Iudeis concessa ob eorum nimiam auaritiam: sicut & alias permisus est illis libellus repudij ad duritiam cordis eorum. Non autem permittuntur nisi ea quae mala sunt. Malum est ergo ad usurpas dare etiam alieno. Diuinus p[ro]p[ter]e saltes cum prius interrogasset Deum quisnam esset in tabernaculo illius habitatus, postea eidem quæstioni ipse met respondens ait: Qui pecuniam suam non dedit ad usuram, & munera super psal. 14 innocentem non accepit. Sunt & alia multa in veteri instrumento pro hac re testimonia, quæ quoniam apertissima sunt, prudens omittitur. Ex novo etiam instrumento apertissimum est illud quod Saluator noster apud Lucam ait: Mutuum date, nihil inde sperantes. Verum ne aliquis proterius etiam his auditis testimoniis adhuc catholicæ fidei pertinaciter repugnare conetur, operæ premium erit de hac re Ecclesiæ definitionem in medium producere. Concilium Viennense sub Clemente papa huius nominis quinto celebratum, talem de usuris definitionem præbet: Sanè si quis in illum errorem inciderit, ut pertinaciter affirmare præsumat exercere usurpas non esse peccatum, decernimus eum velut hereticum punendum, locorum nihilo minus ordinarijs, & hereticæ prauitatis inquisitoribus inungentes, ut contra eos quos de errore huiusmodi diffamatos inuenientur aut suspectos, tanquam contra diffamatos vel suspectos de heresi procedere non omittant. Hæc concilium Viennense. Quæ verba habentur in libro Clementinorum Decretalium in titulo de usuris, capitulo. Ex graui. Nec opus est ut aduersus hanc heresim plura citemus testimonia, aut de hac re amplius disputemus. Nam discutere quid sit usura, & qualiter committatur, prolixum nimis exigit tractatum, & à nostro instituto nimis alienum: quoniam non de aliare suscepimus disputationem, quam de heresisbus. Cum ergo iam satis (ut opinor) conuicimus esse heresim asserere licitas esse usurpas, non est quod iuxta promissum nostrum amplius possit à nobis exigi.

Lucæ 6Cœciliū
Viennēse

HAE sunt, reverendissime domine, hereses quæ ab Apostolicis temporibus ad hunc usq[ue] diem Ecclesiam vexauerunt. An autem omnes colligatorim, me latet, quoniam multæ fuerunt hereses adeò occultæ, ut in paucorum & fortè nullius notitiæ venerint. Aliæ rursum quæ & si multis fuerunt notæ, non tamen fuerunt qui de illis ullam in suis libris facerent memoria: quapropter necessum est ut sint longo temporis decursu traditæ obliuioni. Hoc tamen fateor, me nullam assertionem in hoc opere omisisse ex his quas Ecclesia proscriptit, cuius memoria apud aliquem scriptorem ex his quos videre licuit, habeatur.

F I N I S.

ERRATA.

Folio 22. facie 1. linea 15. lege Aërianorum pro Eriorum. fol. 38. facie 2. linea 7. lege humanitas. fol. 40. facie 1. linea 30. & 31. sic lege, & dispositione ipsius poenitentis agnoscit utrum solvere vel ligare debeat.

111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000